

Yale University Library

39072088646907

Maagano mashaa

YALE UNIVERSITY LIBRARY

THE LIBRARY OF THE
DIVINITY SCHOOL

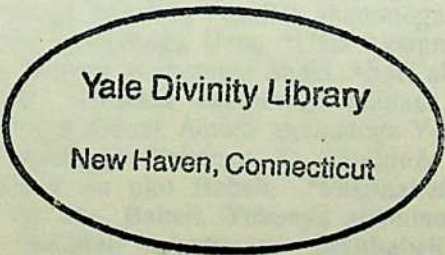
THE DAY MISSIONS LIBRARY

Maagano mashaa

a

Mfumwa na Mkiža wetu
Yesu Kirisito

Yale Divinity Library

New Haven, Connecticut

LONDON

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY

1922

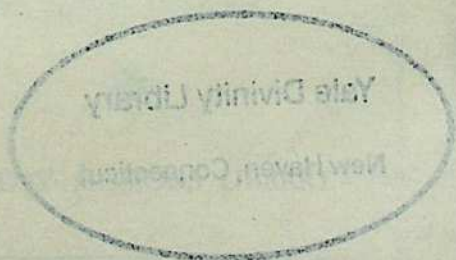
Margaret M. ...

8

Margaret M. ...

Yale Divinity Library

The New Testament in Asu

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY

1922

Mburi yedi yakwe Mateo.

1.

Vakale vakwe Yesu. Yesu emogwa ni mpeho yezere ire he mbora etangwa Maria.

- 1 ZII barua ya mimogiwe yakwe Yesu Kirisito, mwana Dawidi, mwana Aburahamu:
- 2 Aburahamu akammoga Isaka, Isaka akammoga Yakobo, Yakobo akammoga Yuda na vanduuže.
- 3 *Yuda ne Tamari vakammoga Peresi ne Zera, Peresi akammoga Hesironi, Hesironi akammoga
- 4 Ramu, *Ramu akammoga Aminadabo, Aminadabo akammoga Nahasoni, Nahasoni akammoga Salimoni, *Salimoni ne Rahabu vakammoga Boasi, Boasi ne Ruti vakammoga Obedi, Obedi akammoga Izai, *Izai akammoga mfumwa Dawidi, Dawidi na ula eki mkaža Uria, vakammoga Salomo, *Salomo akammoga Rehabeamu, Rehabeamu akammoga Abia, Abia akammoga Aza, *Aza akammoga Yosafati, Yosafati akammoga Yoramu,
- 9 Yoramu akammoga Uzia, *Uzia akammoga Yotamu, Yotamu akammoga Ahazi, Ahazi akammoga
- 10 Hezekia, *Hezekia akammoga Manase, Manase
- 11 akammoga Amoni, Amoni akammoga Yosia. *Yosia akammoga Yekonya na vanduuže misi ila,
- 12 vekitahwa na uko Babeli. *Vakanakenja kutahwa na uko Babeli, Yekonya akammoga Salatieli, Salatieli akammoga Zerubabeli, *Zerubabeli akammoga Abihudi, Abihudi akammoga
- 14 Eliyakimu, Eliyakimu akammoga Azoli, *Azoli akammoga Sadoki, Sadoki akammoga Yakini,
- 15 Yakini akammoga Elihudi, *Elihudi akammoga Eliyazari, Eliyazari akammoga Matani, Matani

- 16 akammoga Yakobo, *Yakobo akammoga Yosefu, mwosi wakwe Maria, mlala wavo Yesu, etangwa Kirisito. *Iki vakale vose kuvoka he Aburahamu sari he Dawidi ni ikumi na vane, kangi kuvoka he Dawidi sari hala vantu vekitahwa na uko Babeli ni ikumi na vane, kangi kuvoka hala vantu vekitahwa na uko Babeli sari he Kirisito nj ikumi na vane.
- 18 Mimogiwe yakwe Yesu Kirisito vunto yekee ni 'huu: Maria, mlala wavo ekikenja kuzangwa ni Yosefu, mira vesinafikiana, akavonwa iti ena
- 19 ndeni yefuma he mpeho yezerire. *Mwosiwe Yosefu neki mlanga, kangi tekundie kumsonisha,
- 20 mira akaenda kumshiga mpiso. *Ekidunganya 'huo he ngoro yakwe, mlao wa Mfumwa akamfumia he ndoto akamwira: Yosefu, mwana Dawidi, usifoleke kumguha mche wako Maria! Ambu mwana eneamoga, ni wa mpeho yezerire.
- 21 *Enemoga mwana wa kiosi, izina lakwe umtange Yesu,ambu niye eneakombola mbari yakwe
- 22 he vuzoro vwa mabanu. *Ivi vyose vikateika, nesa iyo mburi ya Mfumwa, yetetiwe ni mwarota, ikuloke, ila yeti iti: *Mbora eneatea ndeni, eneamoga mwana, izina lakwe veneamtanga Imanueli, ni iti: Murungu e hamwe na swi. *Yosefu ekivuka he toro, akaharea sa vuntu eazerwe ni
- 24 mlao wa Mfumwa, akamguha mche wakwe. *Mira temmanyiže, sari akammoga ula mwana; akaamtanga izina lakwe Yesu.

2.

Vaamanya ntondo veza kumtasa Yesu. Yesu eahižwa na he isanga la Egiputa. (Misri.) Herode ekoma vaana vose va Betelehemu. Yesu etwawa Nazareti.

- 1 *YESU ekikenja kumogwa Betelehemu he isanga la Yuda misi ila ya mfumwa Herode, niho Yerusalemu heza vaamanya ntondo, vefuma na he

- 2 isanga la mondo hantu izuva lebukia. *Vakavuža
 iti: Mfumwa wa Vayuda emogiwe misi ii e hio?
 Ambu tuvonie ntondo yakwe na he ula mondo
 hantu izuva lebukia, tuzie, tumtase, tumkodekie.
- 3 *Mfumwa Herode ekirasikia, akasikia mompi ye
 4 na muzi wose wa Yerusalemu. *Akavunganya
 vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa va
 mbaringwa, akavavuža iti ni hio, hantu Kirisito
 5 eneamogwa. *Vakamwira: Ni uko Betelehemu, he
 isanga la Yuda; ambu nivwo vuntu yegondiwe
 6 ni mwarota iti: *We Betelehemu, he isanga la
 Yuda, he vafumwa va Yuda, tu mdori we neri;
 ambu hako eneafuma mfumwa, enearisha mbari
 yangu ya Isiraeli.
- 7 Niho Herode evatanga vala vaamanya ntondo
 mpiso, akavavuzisha, iti ni misi ani, hantu ila
 8 ntondo yevoneke. *Akavatuma uko Betelehemu,
 akati: Tongani, muvužishe mburi ya uu mwana
 nento, mwekimvona, hundukani, munirire, nesa
 9 nami nitonge, nizemtasa. *Vekikenja kusikia mbu-
 ri ya mfumwa, vakatonga. Vekirereha, ila ntondo,
 vevonie na ula mondo hantu izuva lebukia, ika-
 varongorira, yekifika hala hantu ula mwana eho,
 10 ikamuka. *Vekiraivona ila ntondo, vakazihirwa
 11 haiwa. *Vekingia hala he nyumba, vakamvona
 ula mwana hamwe ne Maria, mlala wavo. Va-
 kamtugutia, vakamtasa. Vekikenja, vakachungua
 mižigo yavo, vakamfwinyiža vintu vyedi: Zahabu
 12 na mafutiro enunka nento na uvumba. *Va-
 kaazerwa he ndoto, vasihunduke hakwe Herode,
 niho vearoka na nzia ingi na he isanga lavo.
- 13 Vekikenja kutonga, mlao wa Mfumwa akamfumia
 Yosefu he ndoto, akamwira: Vuka, uguhe mwana
 na mlala wavo, uahe na Egipta, uekaa uko, sari
 nekineakwira. Ambu Herode emwenda uu mwana,
 14 iti amkome. *Ula akavuka, akaguha mwana na
 15 mlala wavo, akatonga na Egipta, *akakaa uko,

- sari Herode akafwa, nesa ikuloke ila mburi ya Mfumwa, yetetiwe ni mwarota iti: Egiputa niho
- 16 hantu nemtangie mwanangu. *Herode, ekivona, iti akengerwa ni vala vaamanya ntondo, akakwewa ni oro mbaha, akatuma vantu, akakoma vaana vose va kula Betelehemu na he mizi yose ya shigati, vekenjiže mavuri meri na vose vesinakenja, sa vuntu evužiže vala vaamanya ntondo
- 17 ala marongo a ila ntondo. *Aho ikakuloka ila mburi yetetiwe ni mwarota Yeremia, ekiti iti:
- 18 *Rama hesikiika izij, kuia na kuboha, kangi Raheli eia vaana vakwe, tekunda kusembwa, ambu vakenjwa.
- 19 Herode ekirafwa, mlao wa Mfumwa akamfumia
- 20 Yosefu he ndoto uko Egiputa, *akamwira: Vuka, umguhe mwana na mlala wavo, uhunduke na he isanga la Isiraeli; ambu vala veendie kumkoma
- 21 mwana, vafwi. *Akavuka, akaguha mwana na mlala wavo, akahunduka na he isanga la Isiraeli.
- 22 *Mira ekirasikia, iti Arikelao aguha vufumwa vwa vavee Herode he isanga la Yuda, akafoleka kutinga, akaazerwa he ndoto, iti atonge na mondo
- 23 wa Galilea. *Ekifika, akakaa he muzi wetangwa Nazareti, nesa iyo mburi ikuloke, yetetiwe ni mwarota iti: Eneatangwa Mnazareti.

3.

Yohana Mwabatiza ebirikira, iti vantu vachwe muti, vabatizwe; embatiza Yesu.

- 1 MISI ila Yohana Mwabatiza, ekikaa he nyika ya
- 2 Yuda, ekibirikira, *ekiti: Garushani madunganyo enyu, ambu vufumwa vwa Murungu vwafika hafuhi. *Ula niye erotiwe ni mwarota Yesaya, ekiti iti: Izii la mwarota lisiikiika he nyika, lekiti: Ringanyani nzia ya Mfu-
- 4 mwa, muharongaže hala eneagwira! *Ula Yohana ekidokie shuke ya mafoa a ngamea, eichungie

- na ngana he ndeni; kižo chakwe ni nzige na
 5 nzoke ya mpako. *Vala va Yerusalemu vose na
 va Yuda vose na vose vekee hafuhi na Yoridani,
 6 vakamzia, *vakafwinyiriža mabanu avo, vakaba-
 tizwa niye he mweta wa Yoridani.
- 7 Ekivona Vafarisea na Vasadukea vajinki vekim-
 zia, iti vabatizwe, akavaira: Vaana nyoka nywi!
 Emuirire iti: Munezaaha orongwa hantu yene-
 8 afumia ni ani? *Iki mogani ntunda žedi, žedi-
 9 mižanya na kugarusha madunganyo! *Musidu-
 nganye he ngoro ženyu iti: Tuna vava wetu
 Aburhamu! Ambu nimaira: Murungu edima ku-
 10 mvushiža Aburhamu vaana he aa mabwe. *Miti
 ivikiwe mazoka he vikolo, uo wesimoga ntunda
 11 žedi, unetemwa, unetagwa na he moto. *Mi ni-
 mubatiza na mpombe, kila mwegarushe madu-
 nganyo enyu; mira ula eniratera, enikela nzinya,
 neri sikadime kumtikia viratu vyakwe; ula ene-
 12 mubatiza na mpeho yezerire kangi na moto. *E-
 gwirire cha kuhetia he mkono wakwe, eneeliža
 isankanio lakwe la ngano, ngano eneingiža na
 he nyumba, mira mahuhu eneashota na moto
 wesifwa.
- 13 Niho Yesu efuma Galilea, akaza he mweta wa
 14 Yoridani hakwe Yohana, iti abatizwe niye. *Mira
 Yohana akamsuža, akati: Mi kinitala nibatizwe
 15 ni we, ingeri iki uza-ze na hangu? *Yesu aka-
 mwira, akati: Kunibatizize! Ambu swi kitutala
 16 kuronga vyedi vyose. Niho emkundiža. *Yesu
 ekikenja kubatizwa, akamangafuma he mpombe.
 Ekirereha wanga, ivunde likajuvuka, akavona
 mpeho ya Murungu yekimseia, yefwanane na
 17 nziva. *Hakafuma izii he ivunde, lekiti: Uu ni
 mwanangu nemkundisha, nezihirwe niye.

4.

Yesu eježwa, etonga kuakaa Kaperinaumu; etanga vaaratera va kuvoka, eanga he isanga la Galilea.

- 1 YESU ekikenja, akatwawa ni mpehongwa na uko
- 2 nyika, iti aježwe ni shetani. *Ekikenja kuchunga misi makumi mane na vio makumi mane, akasi-
- 3 kia nzota. *Niho mwaježa vantu emzia ekiti: Kakicha u mwana wa Murungu, teta, aa mabwe
- 4 aoke kižo. *Mira ye akamwira: Hegondiwe: Si kižo wacho, chemunka muntu nkalamo, mira mburi žose žefuma he momo wa Murungu.
- 5 Shetani ekikenja, akamtwaa na he muzi wezerire, akamkweža nengwenengwe he kigango cha nyu-
- 6 mba ya mtaso, *akamwira: Kakicha u mwana wa Murungu, torika na si! Ambu hegondiwe: Enekutumia valao vakwe, vakusamate na mikono,
- 7 nesa kugu kwako kusikwangwale he ibwe. *Yesu akamwira: Kangi-wa hegondiwe: Usizemježa Mfumwa Murungu wako!
- 8 Kangi-wa shetani akamguha, akamtwaa he mungori mwezisha, akamvonyesha vufumwa vwose
- 9 vwa ili isanga na vwedi vwalo, *akamwira: Ivi vyose nnevikunka, wekinitugutia, wekinitasa. *Ni-
- 10 ho Yesu emwira: Vuka aha, shetani! Ambu hegondiwe: Umtase Mfumwa Murungu wako na ku-
- 11 mhareia ndima ye yongwa! *Niho shetani emshiga, valao vakaza, vakamhareia ndima.
- 12 Yesu ekirasikia, iti Yohana agerwa he chumba,
- 13 akatonga Galilea. *Akavuka kula Nazareti, akatonga kukaa kula Kaperinaumu, ni muzi we hafuhi na lukanga lwa Sebuloni na lwa Nafutali,
- 14 *nesa ikuloke ila mburi yetetiwe ni mwarota Yesaya, ekiti: *He isanga la Sebuloni na la Nafutali le hafuhi na lukanga, sela ila ya Yoridani,
- 16 letangwa Galilea ya vankoma, *uko vantu vekee he kiža vevona kianga kibaha, vekee he kivur;

- 17 cha kifwa, kianga kivafumia. *Hala niho hantu
 Yesu evokie kubirikira, ekiti: Garushani
 madunganyo enyu, ambu vufumwa vwa
 Murungu vwafika hafuhi.
- 18 Ekianga mbaimbai he lukanga lwa Galilea, aka-
 vona vanduu veri, Simoni Petero na mnduuže
 etangwa Anderea, vegera lwavu he lukanga,
 19 ambu ni vaaloo. *Akavaira: Niraterani! Nnemu-
 20 osha vaaloo vantu. *Vala vakamangataga nyavu
 21 žavo, vakamratera. *Ekichama mbai hadori, aka-
 vona vanduu vangi veri, Yakobo, mwana Zebe-
 deo, na mnduu wakwe etangwa Yohana, veho
 he ishua hamwe na vava wavo etangwa Zebedeo,
 22 vechuma nyavu žavo; niho evatanga. *Wa ila
 ngeri vakafuma he ishua lavo, vakamshiga vava
 wavo, vakamratera.
- 23 Yesu akaanga he isanga lose la Galilea, ekifu-
 ndisha he nyumba ža Murungu, ekibirikira mbu-
 ringwa ya vufumwa na kukiža mavulwaži na
 24 virema vyose, vantu vena navyo. *Nguma yakwe
 ikasikiika he isanga lose la Sirya, vakamtwaia
 Yesu valwaži vose, velwaie virema na mavu-
 lwaži majinki, velwaa mpepo, vegwa kisa, veho-
 25 lože, akavakiža vose. *Vantu vajinki vakamratera,
 vefuma Galilea na he lila isanga lena mizi ikumi,
 na Yerusalemu na Yuda na sela ila ya Yoridani.

5.

Mibirikirire yakwe Yesu he mungori, evonyesha vo
 veneakia vuntu vekee. Migwirishiže ya idi ya momongwa.
 Momo wa kukundishanya.

- 1 EKIVONA ava vantu vajinki, akakwea he kidu-
 nda; ekikaa, vaaratera vakwe vakaza na hakwe.
 2 *Akavusha momo wakwe, akavafundisha ekiti:
 3 *Veneakia ni vakiva va kimpého, ambu
 4 vufumwa vwa Murungu ni vwavo. *Vene-
 akia ni vala veduma vukiva, ambu vene-

- 5 sembwa. *Veneakia ni vaholo, ambu vene-
 6 pala ili isanga. *Veneakia ni vala vena
 nzota na nkiru ya vila vya idi, ambu vene-
 7 gushwa. *Veneakia ni vala vena mbonea,
 8 ambu venefwiwa mbonea. *Veneakia ni
 vala vena ngoro žeelile, ambu venemvona
 9 Murungu. *Veneakia ni vala vekundana na
 vagenji vavo, ambu venetangwa vaana va
 10 Murungu. *Veneakia ni vala vesikundwa
 he mburi ya ulanga wavo, ambu vufumwa
 vwa ivunde ni vwavo.
- 11 Muneakia, vantu vikimurara, vekimungasha, veki-
 muchunga mburi žose mbivi ža mongo he mburi
 12 yangu. *Shangalalwani, muzihirwe! Ambu vupo-
 keži vwenyu he ivunde ni vujinki; ambu nivwo
 vuntu vevadindishe vala vaarota vemurongorire.
- 13 Nywi mu munyu wa ili isanga. Kakicha munyu
 wakondika, muneulunga na ni? Teuna ndima
 14 kangi, unekutagirwa, uvatwe ni vantu. *Nywi mu
 kianga cha isanga lose. Muzi wekaa he kidunda
 15 wanga, teukufisa. *Vantu navo, vekiasha mtata,
 teveufininkira kitangu, mira veuvika hantu wevi-
 kiwa misi yose, nesa uvaangaie vose veho nyu-
 16 mba. *Huo shigani kianga chenyu kivaangaie
 vantu, vavone ndima ženyu žedi, vamtogole vava
 wenyu e uko he ivunde.
- 17 Musidunganye, iti nizie kuavusha mburi ža mo-
 mongwa na ža vaarota! Sizie kuživusha, mira
 18 kužiharea. *Kididi nimaira: Sari ivunde na ili
 isanga likondike, mira momongwa teukakondike
 kagonde, neri kankwaruro kamwe, sari vyose
 19 vikuloke. *Iki enevusha momo mmwenzu, neri ni
 mdorisha, kangi ekifundisha vantu 'huo, he vufu-
 mwa vwa ivunde uu enetangwa mdorisha. Mira
 ye eneuronga na kufundisha vantu 'huo, he vufu-
 20 mwa vwa Murungu eneatangwa mbaha. *Ambu
 nimaira: Ulanga wenyu wekisavecha ula wa va-

- arimu va kitabungwa na ula wa Vafarisea, temkazengia he vufumwa vwa Murungu.
- 21 Musikie iti: Vakale veirirwe: Usikome! Ye ene-
- 22 koma enelahwa. *Mira mi nimuira: Ye emvihiwa mnduuže, enelahwa; ye enembera mnduu wakwe, enelahwa kitala; ye enemrara mnduuže, enegerwa
- 23 he moto hantu vavivi velahiwa. *Wekitonga kutasata he nyumba ya mtaso, kangi uko wekikumbuka, iti mnduužo ena mburi, ekuvihiwa we,
- 24 *rongashiga kutasa ini, mira utonge uekundana na mnduu wako; wekikenja, utonge uzetasa.
- 25 *Mwiyao ekuvihiwa, mangamtetia na vuholo, wecherina naye nzieni, nesa uu mwiyao mvivi asizekuinkiža he mwalaha masa, ula mwalaha masa ekikuinkiža he mshikari, wekigerwa he
- 26 chumba.* Kididi nikwira: Tukaefuma hala wesinamriha mwiyao, wesheže neri kahera kamwe.
- 27 Musikie iti: Vakale veirirwe: Musishinde! *Mira
- 28 mi nimuira: Ye emrereha mche na lwisio, akenja
- 29 kushinda naye he ngoro yakwe. *Kakicha iziso lako la kuume lienda kukuhosha, lifokore, litage!
- 30 Ambu kiziha iziso imwe la mwiri wako likondike, nesa mwiri wako wose usizetagwa na he moto, hantu vavivi velahiwa. *Kakicha mkono wako wa kumoso uenda kukuhosha, uuteme, uutage!
- 31 Ambu kiziha, irungo imwe la mwiri wako likondike, nesa mwiri wose usizetagwa na he moto, hantu vavivi velahiwa.
- 31 Kangi hakairwa: Ye eneshigana na mche, kimtala
- 32 amunke cheti cha kushigiana! *Mira mi nimuira: Ye eneshigana na mche, esi he mburi ya kushinda, ula eshinda; kangi ye eneguha mche eshigiwe ni mwosi wakwe, eshinda.
- 33 Kangi musikie iti: Vakale veirirwe: Usikuelye mongo! Mira kikutala umlape Murungu na vila
- 34 wemwagie navyo! *Mira mi nimuira: Musikuelye, mwekilanga vila vya uko wanga, ambu niho

- 35 hantu Murungu ekaa. *Musikuelye mwekilanga ili isanga, ambu niho hantu evikia magu akwe. Musikuelye mwekilanga Yerusalemu, ambu ni
- 36 muzi wa mfumwa mbaha. *Usikuelye wekilanga mutwi wako, ambu neri lujwee lumwenzu tudima
- 37 kulueliža neri kulujiraža. *Mira mwekiti: Ee, mukunde kangi, mwekiti: Hai, musue kangi! Žose žingi ni mbivi!
38. Musikie iti heirirwe: Iziso na iziso! Ijego na
- 39 ijego! *Mira mi nimaira: Mwi Yao mvivi usimviki kie nkanie! Ye enekubiga luhi he ifunda la kuumu, umpitulile na lila lingi. *Ye enekunda kuku-
- 40 laha masa, aguhe mchoka wako, mshige, aguhe
- 41 na shuke yako ya kukufininkira. *Ye enekusingiriža, uzoke naye ntambo mwenzu, tonjanya
- 42 naye neri mbiri. *Ekutanja, umunke! Neri muntu ekienda kukula rando, usisue!
- 43 Musikie iti heirirwe: Umkundishe mwi Yao, umvi-
- 44 hiwe munzo wako! *Mira mi nimaira: Kundi-
- 45 shani vanzo venyu, muvasembie vala vemukwaha, *nesa muoke vaana va vava wenyu ekaa uko he ivunde! Ambu ye eshiga izuva lakwe livae he vavivi na vedi, neri mvua eshiga igwe he vavivi na vedi. *Ambu mwekikunda vala vemukundisha, muna vupokeži ani? Neri vaashanja te-
- 47 veronga 'huo? *Kakicha mukezyanya na vanduu venyu wa vo, vala vangi muvakelele he ni? Vankoma teveronga 'huo? *Nanywi muteishe kuoka vedi, sa vuntu vava wenyu wa he ivunde naye e wedisha!

6.

Mifwie mbona na mitasire na michungire yezihia. Ivyo vyetutala kviendisha.

- 1 KUCHEIENI mwekitea cho mweenda kuinkiža he vakiva; nesa musikiinkiže mweyoive ni vantu, iti muvonwe ni vo. Kakicha muronga 'huo, te-

mna vupokeži he vava wenyu ekaa he ivunde.
 2 *Wekitea cho weinkiža he vakiva, usishige ukabi-
 bigiwa igunda, hala wekiinkiža, sa vala vehira
 vuntu vetea he nyumba ža Murungu na uko nze,
 nesa vatogolwe ni vantu. Kididi nimuira: Va-
 3 kenja kuguha vupokeži vwavo. *Mira we weki-
 tea cho weinkiža he vakiva, mkono wako wa
 4 kumoso usimanye icho wa kuume weronga; *ne-
 sa icho weinkiža kisimanyike; kangi vaveo, evi-
 manyiže vila vyesimanyika, enezavikuhundua.
 5 *Mwekitasa musifwanane na vala vehira, ambu
 vekunda kutasa vemuke he nyumba ža Murungu
 neri he matano a nzia ža mizi, nesa vavonwe
 ni vantu. Kididi nimuira: Vakenja kuguha vu-
 6 pokeži vwavo. *Mira we wekitasa, ngia na nyu-
 mbeni hako, ufinge luvwi, umtase vaveo, weku-
 fisie! Kangi vaveo, evona vila vyefiswa, enezavi-
 7 kuhundua. *Mwekitasa, musikutetire mburi nyinki,
 sa vuntu vankoma veronga! Ambu veti vekiteta
 8 mburi nyinki, niho venesikiwa. *Musikuringanye
 navo! Ambu vava wenyu evimanyiže vila vye-
 9 mutala hala mwesinamsemba. *Tasani 'huo: Va-
 va wetu weho uko wanga! Izina lako
 10 litogolwe! *Vufumwa vwako vuze! Vi-
 la wevikundie viharewe aha si, sa vu-
 11 ntu vyeharewa uko wanga! *Utwinke
 12 yoo kižo chetu chayoo! *Utushigiemaba-
 banu etu, sa vuntu na swi tvevashigia
 13 vanzo vetu! *Usitungiže he kuježwa,
 mira utukombole he mavivi! Ambu vu-
 fumwa na nzinya na vwedi nde vwako
 14 kale na kale! *Ambu mwekivashigia vayao
 venyu mabanu avo, neri vava wenyu e uko he
 15 ivunde enemushigia. *Mira vayao venyu mwe-
 kisavashigia mabanu avo, neri vava wenyu teka-
 16 zemushigia mabanu enyu. *Mwekichunga, musi-
 reie, sa vuntu vala vehira veronga! Ambu vala

- vereia, nesa vavonwe ni vantu iti: Vechunga. Kididi nimuira: Vakenja kuguha vupokeži vwavo.
- 17 *Mira we wekichunga, vira mutwi wako mafuta,
 18 kangi oža vusho vwako, *nesa vantu vasivone
 iti: Uchunga; uvonwe ni vaveo ekaa hantu hesi-
 fikiwa! Kangi vaveo evona vila vyefiswa, ene-
 zavikuhunduia.
- 19 Musivunganye mari nyinki he ili isanga! Ambu
 kunu ekenjwa ni mpuso na nkanga, kangi vakea
 20 vefora, nesa vaive. *Mira vunganyizani mari he
 ivunde! Ambu kula teikenjwa ni mpuso na nka-
 21 nga, neri teiforwa ni vakea, vekiiiva. *Ambu
 mari yako hantu yeho, niho ngoro yako yeho.
- 22 Kianga cha mwiri ni iziso. Kakicha iziso lako
 23 ni ledi, mwiri wako wose una kianga. *Mira
 kakicha iziso lako ni ivivi, mwiri wako wose
 una kiža. Iki kianga, wena nacho, chekitea kiža,
 24 kiža kijenye kiringane-ze? *Tehena edima ku-
 varongia ndima vafumwa veri. Ambu enemvihi-
 wa ula mmwenzu, amkundishe ula ungi. Kana
 ekianga na ula wa kuvoka, enembera ula ungi.
 Temudima kumrongia Murungu ndima, mwekii-
 25 ratera mari ya ili isanga. *Nicho cheshiga ne-
 kimuira: Musile vwasi he mburi ya mituie yenyu,
 mwekiti: Tule-ni? Kana tunywe-ni? Musile vwa-
 si he mburi ya miiri yenyu, mwekiti: Tujike-ni?
 Nkalamo si mbaha kukela kižo? Mwiri si mba-
 26 ha kukela shuke? *Rerehani madeje eanga wa-
 nga! Teehanda, teefwindika: teegera mako; ka-
 ngi vava wenyu wa he ivunde earera. Nywi
 27 temuakela? *Henyu hena muntu edima kuonge-
 ža neri izuva imwe he misi yakwe na kuhirahira
 28 kwakwe? *Nini mwekila vwasi he mburi ya
 shuke? Rerehani virangare vya sakeni, vuntu
 29 vyeaha! Tevina ndima, tevironga shuke. *Ka-
 ngi nimuira: Neri Salomo eneshiže vwedi vweri-
 30 ngane vula tevutie sa kimwe chavyo. *Kakicha

Murungu evuvusha 'huo vujiti vwa sakeni, vwe-
 kaa yoo, kangi yavo vushotwa he moto, asiteishe
 kumuvusha nywi? Hanini mwekisagwirisha ne-
 31 nto? *Musile vwasi mwekiti iti: Tule-ni? Kana:
 32 Tunywe-ni? Kana: Tujike-ni? *Ivi vyose va-
 nkoma nivo vevienda. Ambu vava wenyu wa
 33 he ivunde emanyiže, iti ivi vyose vimutala. *Ro-
 ngavuendani ini vufumwa vwa Murungu
 na ulanga wakwe! Niho mweneviinkwa
 34 ivi vyose. *Musile vwasi mwekidunganya mbu-
 ri ža yavo! Musi wa yavo una vwawo vwasi.
 Musizeongeža vwasi vwa musii mmwe.

7.

Milahire mivivi; misemie yedi; mwango msisiri. Vala ve-
 manyiže vila Murungu evikundie, vekisavironga, tevekakie.

1 MUSILAHÉ vagenji, nesa musizelahwa! *Ambu mi-
 2 lahire mwenelaha nayo, niyo mwenealahwa nayo.
 Kangi kitangu kila mweneringanya nacho, nicho
 3 mweneraringanyižwa. *Hanini wekirereha kaba-
 si ke he iziso la mwiyo, mira lila ikore izima
 4 le he iziso lako tulivona? *Mwiyo umwira-ze:
 Shiga, nivushe kabasi ke he iziso lako, kangi
 5 ikore izima lire he iziso lako? *Uhira we! Ro-
 ngavusha ini lila ikore le he iziso lako! Weki-
 kenja, unedimavona, vuntu wenevusha kala ka-
 basi ke he iziso la mwiyo.
 6 Vila vya Murungu musiviinkiče he maguro, ka-
 ngi makarata enyu musiainkiče he nguve, nesa
 žisieavata na magu ažo, žekimupitukia, žekimu-
 7 uma. *Tanjani! Muneinkwa. Endani! Mu-
 8 nevona. Kokontani! Munejuvwiwa. *Ambu
 ula etanja, einkwa; eenda, evona; ekokonta, eju-
 9 vwiwa. *Kana henyu hena muntu emunka mwa-
 10 nae ibwe, ekimtanja mgate? *Kana hena emu-
 11 nka nyoka, ekimtanja ingombe? *Iki nywi, mwe
 vavivi, kakicha mudima kuvainka vaana venyu

- vintu vyedi, vava wenyu, ekaa he ivunde, asitei-
 12 she kuvainka vintu vyedi vala vemtanja? *Vyose
 mweenda vantu vamuhareie, virongenivahareia
 ini nywi! Aho mugwirisha miomongwa na mburi
 ža vaarota.
- 13 Ngiani he mwango msisiri! Ambu hena
 mwango mwaramu, na nzia mbaha, iyo
 niyo yetonga hakufwia; vengia aho ni
 14 vajinki. *Kangi hena mwango msisiri
 na nzia ndori, niyo yetonga he nkala-
 mo, vengia aho ni vadori.
- 15 Kucheieni he mburi ža vaarota va mongo! Veza
 henyu vekujikie sa nonji, mira uko ndeni ni mpi-
 16 shi žedonya. *He mirongire yavo niho hantu
 mwenevamanya. Sabibu vantu vežichwia he vi-
 modoa? Kana nkuyu vantu vežichwia he miere-
 17 ra? *Huo muti wedi umoga ntunda žedi, mira
 18 muti mvivi umoga ntunda mbivi. *Muti wedi teu-
 dima kumoga ntunda mbivi, neri muti mvivi teu-
 19 dima kumoga ntunda žedi. *Miti yose yesimoga
 20 ntunda žedi, inetemwa, inetagwa he moto. *Huo
 he mirongire yavo niho hantu mwenevamanya.
- 21 Venitanga Mfumwa! Mfumwa! teveka-
 zengia vose he vufumwa vwa ivunde,
 esire vala veronga vila, vava wangu
 22 ekaa he ivunde evikunda. *Musi ula vaji-
 nki venenira: Mfumwa! Mfumwa! Tetubirikire
 he izina lako? Tetungashiže mpepo he izina la-
 ko? Teturongie mahirimo majinki he izina lako?
- 23 *Niho nenevafwinyiriža iti: Kale hose sekimuma-
 nyiže; vukani hangu nywi, mweharee vyesihare-
 wa!
- 24 Ye eñesikia iži mburi žangu, ekižironga, eneri-
 ngana na muntu mkiugo, ejengie nyumba yakwe
 25 he mrarabwe. *Mvua ikateisha kugwa, mieta
 ikazua, nkungu ikateisha kukunta, ikakusha ila
 nyumba, mira teigwie, ambu ijengiwe nento he

- 26 mrarabwe. *Kangi ye eżisikia iži mburi žangu,
ekisažironga, eneringana na muntu mrundu, eje-
27 ngie nyumba yakwe he mshangaga. *Mvua ika-
teisha kugwa, mieta ikazua, nkungu ikakuntisha,
ikakusha ila nyumba, niho yegwa, ikateisha ku-
gomoka.
28 Yesu ekikenja iži mburi, vantu vakamaka mifu-
29 ndishiže yakwe. *Ambu evafundishe nento, teri-
ngane na vaarimu va kitabungwa va havo.

8.

Yesu ekiža mwenye matene na mzoro wa mbaha wa vashi-
kari na mkwewe Petero; echunda vala veenda kumratera.

Lukanga na mpeho lutetiwa ni Yesu. Ekiža mwaži wa
mpepo he isanga la Gadara.

- 1 EKISEA he ula mungori, vantu vajinkisha vaka-
2 mratera. *Mwenye matene akamzia, akamtugu-
tia, akamwira: Mfumwa, kakicha ukunda, udimu
3 kunikiža. *Akarongaža mkono, akamgwira, aka-
mwira: Nikunda! Kia! Wa ila indi matene aka-
4 mtana. *Yesu akamwira: Rereha, usizemwirira
muntu! Mira tonga, umfumie mwatasa, utase na
kila Mose ekiazere, kivaokie vuvoni.
5 Ekirangia Kaperinaumu, mbaha wa vashikari aka-
6 mzia, akamsemba, *akati: Mfumwa, mzoro wangu
elwaa ipenene uko kaya, eteisha kuwažishwa.
7 *Yesu akamwira: Nneza, nimkiže. *Ula mbaha
8 wa vashikari akamwira, akati: Mfumwa, ni mba-
nu, tekiniwenye wekingia nyumba hangu. Teta
9 mburi 'huo, niho mwanangu enekia! *Ambu mi
nami ni muntu wa shirikari, kangi nina vashika-
ri veniitika. Nekimwira uu: Tonga!, etonga, neki-
mwira ungi Zo!, eza. Nekimwira mzoro wangu: Ro-
10 nga kisiku, eronga. *Yesu ekirasikia, akamaka, aka-
vaira vala vemratera: Kididi nimwira: He Vaisi-
raeli sivonie muntu ena migwirishiže mibaha ye-
11 ringane 'huo. *Mira nimwira: Vajinki venefuma

- hantu izuva lebukia na hantu legwia, vakae hamwe ne Aburhamu ne Isaka ne Yakobo he vufumwa vwa ivunde. *Mira vaana va vufumwa venye veneshukumwa na nze he kiža; niho hene tea kiio na kuzingiza. *Ekikenja, Yesu akamwira ula mbaha wa vashikari: Tonga! Iryo wegwirisha unavivone! Ila indi ula mzoro akakia.
- 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27
- Yesu ekingia he nyumba yakwe Petero, akamvona na mlala wavo mkaža Petero, iti ena isha. *Akamgwira mkono, niho isha lemshiga. Akavuka, akamrongia ndima.
- Cha he mageri vakamwetiwa vajinki velwaa mpepo. Akažingasha žila mpepo na mburi mwenzu, na vangi vose velwaa akavakiža, *nesa vikuloke vila vyetetiwe ni mwarota Yesaya, ekiti iti: Mwenye ekutwishize vusoka vwetu, akatika mavulwaži etu.
- Yesu ekivona vantu vajinki vekimžunguluka, akavaira, vaveche na sela ila. *Hakaza mwarimu wa kitabungwa, akamwira: Mwarimu, nikuratera uko hantu wetonga naho. *Yesu akamwira: Mihanga ina makongo ayo, madeje eanga wanga ena machancha ao, mira mwanangwa wa muntu tena hakuvikia mutwi. *Mwaratera ungi akamwira: Nikundiža, nirongetonga ini, niemžika vava. *Yesu akamwira: Niratera, ushige vefwie važike vayae vavo vefwa.
- Ekingia he ishua, vaaratera vakwe vakamratera. *Hakatea nkungu mbaha he lukanga, ishua likafininkirwa ni maimbi; mira mwenye ekishinjie. *Vaaratera vakamzia, vakamvusha vekiti: Mfumwa, tukiže! Twafwa. *Akavaira: Hanini mwekifoleka 'huo? Hanini mwekisagwirisha nento? Ekikenja akavuka, akaibohia ila mpepo na lukanga, niho hehuža chwi. *Vantu vakamaka, vekiti: Ni muntu ani uu, mpeho na lukanga žekimsikia?

- 28 Ekifika sela he isanga la Gadara, akazana na vantu veri velwaa mpepo, vefuma kula hantu hena mbira, vena oro haiwa, 'huo muntu tevecha
- 29 he ila nzia. *Vakaboha vekiti: Tuna-ni na we, mwana wa Murungu? Uza nu kunu, uturisha
- 30 vwasi, misi yetu yesinakuloka? *Mira hala hantu veho hekina ifyo la nguve nyinki, žerishwa.
- 31 *Žila mpepo žikamsemba, žekiti: Kakicha uenda kutungasha, tutume, tungie he lila ifyo la nguve.
- 32 *Akaziira: Tongani! Žikatonga, žikangia he žila nguve. Niho ifyo lose letorika he ikamba na he
- 33 lukanga, žikafwa hala he mpombe. *Varisha vakaaha, vakatonga na kaya, vakabirikira mburi
- 34 žose na mburi ža vala velwaie mpepo. *Niho vantu vose va muzi vefuma, veamzana Yesu. Vekimvona, vakamsemba, iti avuke he isanga lavo.

9.

Yesu ekiža mwaži wa ipenene; emtanga Mateo; eteta na vaaratera he mburi ya kuchunga; emvusha mwana wakwe Yairo; ekiža mche mwaži na mutuntu meri na muntu esidima kuteta; ebirikira mburingwa.

- 1 AKANGIA he ishua, akavecha na sela, akatonga
- 2 he muzi wakwe mwenye. *Niho vemwetia mwaži wa ipenene, eshinjie he vwi. Yesu ekiravona migwirishiže yavo, akamwira ula mwaži: Mwanangu, dindwa ni ngoro, mabanu ako waashigi-
- 3 wa. *Niho vaarimu va kitabungwa va kumwe vakadunganya he ngoro žavo, vekiti: Uu embera
- 4 Murungu. *Yesu ekivona vuntu vedunganye, akati: Hanini mwekidunganya mburi mbivi he
- 5 ngoro ženyu? *Kijangu ni kiji: Kuti: Mabanu
- 6 ako waashigiwa, kana kuti: Vuka, uange? *Mira mumanye iti: Mwanangwa wa muntu ena vufumwa kunu si vwa kuvusha mabanu! Niho emwira ula mwaži wa ipenene: Vuka, utike vwi vwa-
- 7 ko, utonge na kaya hako! *Akavuka, aka-

- 8 tonga na kaya hakwe. *Vantu vekivivona, vaka-sikia fole, vakamtogola Murungu, iti evainkie vantu vufumwa vveringane 'huo.
- 9 Yesu ekirahavuka, akavona muntu ekee he nyumba ya mshanjo, etangwa Mateo, akamwira: Nira-tera! Niho evuka, akamratera. *Ekila kižo uko nyumba, hakaza vaashanja na vabanu vaji-nki, vakala hamwe ne Yesu na vaaratera vakwe.
- 10 *Vafarisea vekivona, vakavaira vaaratera vakwe: Hanini mwarimu wenyu ekila na vaashanja na vabanu? *Yesu ekisikia, akati: Vantu vesilwaa
- 11 teveenda mganga, esire vala velwaa. *Herikoni! Manyani iyo mburi iti iti-ze: Nienda mirongire ya mbona, sienda nombe ža mtaso. Ambu sizie kuatanga valanga, mira vabanu.
- 12 Aho vaaratera vakwe Yohana vakamzia, vakati: Hanini swi na Vafarisea tweekichunga, vaaratera
- 13 vako vekisachunga? *Yesu akavaira: Verarikwa mlondolo vedima-ze kuvona vukiva, ula mwenye mlondolo vecheriana naye? Misi ineza, niho mwenye mlondolo eneavushwa havo, aho niho venea-
- 14 chunga. *Tehena egera ndame ya shuke shaa he mchoka wesakae. Ambu hala hose echumie henevuka he ula mchoka. Kangi ianga lakwe lineoka ibaha kukela lila la kuvoka. *Kangi te-
- 15 hena egera luhwa he vibara vyesakae, vibara vyekiabažika, luhwa lwekiitika, kangi vibara navyo vikengelejika; mira luhwa lugerwa he vibara vishaa, ni kukiža luhwa hamwe na vibara.
- 16 Ekiravaira iži mburi, hakaza mfumwa, akamtugutia, akati: Mwanangu wa kibora afwi iki 'huu.
- 17 Mira zo, umvikie mkono, niho enevuka. *Yesu akavuka na vaaratera vakwe, akamratera. *Hena mche efuma sakame mavuri ikumi na meri, akamzia uko nyuma, akagwira luchumo lwa mchoka
- 18 wakwe. *Ambu edunganye he ngoro yakwe iti:
- 19 Nekinegwira neri mchoka wakwe, nnekia. *Mira

- Yesu akapituka, akamrereha, akamwira: Dindwa ni ngoro, mwanangu, migwirishiže yako yakukiža! Wa ila indi ula mche akakia. *Yesu ekingia he nyumba ya ula mfumwa, akavona vaa-biga mitoriro na vantu vajinki velonza, *akavaira: Vukani! Ambu kabora tekefwie, keteshinja. Vaa-kamseka. *Vantu vekikenja kuhafwinywa, akangia, akagwira kala kabora mkono wakwe, niho kevuka. *Nguma ya ii mburi ikatongisha, ikagisha isanga lila lose.
- 27 Yesu ekihavuka, matuntu meri akamratera, ekiaga ekiti: Tufwie mbonea, mwana Dawidi! *Ekingia na nyumba, ala matuntu akamzia; Yesu akaaira: Mugwirisha iti nidima kuronga 'huo? Akamwira: 29 Ee, Mfumwa! *Niho egwira meso avo, akati: 30 Ivyo mwegwirisha, munavivone! *Niho meso avo evona. Yesu akavachunda, akati: Rerehani, 31 muntu asizevimanya! *Mira vala vekihafuma, vakabirikira mburi yakwe he lila isanga lose.
- 32 Vekihafuma hala, vakamwetia muntu elwaa mpepo, esidimateta. *Ila mpepo yekikenja kungashwa, niho ula muntu edimateta. Vantu vakamaka, vakati: Kale hose he Vaisraeli mburi yeringane 'huo teinavonwa. *Mira Vafarisea vakati: He mfumwa wa mpepo niho evonie nzinya ya kungashiža mpepo.
- 35 Yesu akaanga he mizi yose na he mizi ya shigati, akafundisha he nyumba ža Murungu, akabirikira mburingwa ya vufumwa, akakiža malwaži ose na virema vyose. *Ekiravona vala vantu vose, akavasikiia vukiva, iti verishwa vwasi, vesakane sa nonji žesina mrisha. *Niho evaira vaaratera vakwe: Lufwindiki ni lubaha, 38 mira vandima ni vadori. *Msembeni mwenye lufwindiki, atume vandima he lufwindiki lwakwe.

10.

Yesu etuma ntume žakwe ikumi na mbiri, ežiinka vufumwa, ežiazera, vuntu ženeanga he vantu.

- 1 AKATANGA vala vaaratera vakwe ikumi na veri, akavainka vufumwa he mpepo mbivi, nesa vadi-mežingasha, kangi vadimekiža mavulwaži na vi-
- 2 rema vyose. *Mazina a ntume ikumi na mbiri zaa: Wa kuvoka ni Simoni, etangwa Petero, na mnduuže etangwa Anderea, Yakobo, mwana Ze-
- 3 bedeo, na mnduuže etangwa Yohana. *Filipo, Baritolomeo, Toma, Mateo mwashanja, Yakobo,
- 4 mwana Alifeo, Tadeo. *Simoni wa Kana, Yuda
- 5 wa Karioti, ula emrengehe. *Ava ikumi na veri Yesu akavatuma, ekivaazera, ekiti: Musitonge na he nzia ža vankoma, neri muzi wa kisamarya
- 6 musingie. *Musitonge hangi esire he nonjingwa
- 7 ža mbari ya Isiraeli žetekie. *Tongani muebiri-kira iti: Vufumwa vwa ivunde vwafika hafuhi.
- 8 *Valwaži vakiženi, vefwie yavusheni, venye matene vakiženi matene avo! Mpepo žingasheni!
- 9 Mwaviinkwa sutwa, viinkiženi sutwa. *Musitike zahabu kana feza kana hera he mifuko yenyu.
- 10 *Mvunge ya kižo musigere he kituro! Musiange na michoka miri, kana viratu kana nzata, ambu
- 11 mndima kimtala ainkwe kižo chakwe. *Mwekirangia he muzi mbaha kana mdori, vužani, kakicha hena muntu aho emufwenye mwekifikira
- 12 hakwe. Aho kaani sari mwekineafuma. *Mwe-
- 13 kingia he nyumbangwa, mukezye. *Kakicha iyo nyumba imuzihira, muhorere wenyu uneikaia; kakicha teimuzihira, muhorere unemuhundukia.
- 14 *Ye esikamukunde, ekisatereža mburi ženyu, fumanu he iyo nyumba na he ula muzi, mukukunte
- 15 iteri he magu enyu. *Kididi nimuira: Masa a Sodomu na Gomora eneoka madori kukela ala
- 16 a ula muzi musu wa mlaho wekineafika. *Rere-

- hani, mi nimutuma sa ñonji na he mpishi gati;
 'huo teani kiavya sa nyoka, kangi musove irenge
 sa nziva!
- 17 Mira kutegeni he mburi ža vantu! Ambu venea-
 mwinkiza he vitala, kangi venemubiga he nyumba
 18 žavo ža Murungu. *Kangi muneatwawa he valao
 na he vafumwa he mburi yangu, muvaokie vu-
 19 voni vala na vankoma navo. *Aho veneamwinki-
 žiza, musile vwasi he mburi ya miamorire, ambu
 20 ala marongo muneirwa vuntu mweneamora. *Ambu
 si nywi mweteta, mira ni mpehongwa ya vava
 21 wenyu, yeteta na miomo yenyu. *Vanduu na
 vanduu venezainkižanya kuakomwa; neri vavava
 veneainkiža vaana vavo, neri vaana venevatwaia
 22 vala vevanogie nkondo, vavakome. *Munezavi-
 hiwa ni vantu vose he mburi ya izina langu. Mi-
 ra ye egumiriža sari mkengelejo, niye
 23 eneakia. *Vekinemudindisha he muzi mwenzu,
 ahani na he ungi. Kididi nimuira: Temkakenje
 mizi ya Isiraeli, mwanangwa wa muntu esinazi.
 24 Mwaratera temkela mwarimu wakwe, mzoro te-
 25 mkela vava wakwe. *Mwaratera teenda kingi
 esire kuraringana na mwarimu wakwe, kana
 mzoro eenda aringane na vavee. Kakicha mfum-
 wa wa iboho vamtanga: Mfumwa wa mpepo,
 tevekazeteisha he vaana vakwe?
- 26 Mira musivafoleke! Ambu tehena mburi yefisike,
 yesikaevoneka; tehena ya mpiso, yesikaemanyika.
 27 *Icho nemuira he kiža, kibirikireni he kianga,
 28 Icho nemuzongonia, kibirikireni uko nze! *Mu-
 sivafoleke vo vekoma mwiri, vesidima kukoma
 ngoro. Mira mumfoleke ula, edima kutesha
 mwiri na ngoro he moto hantu vavivi velahiwa.
 29 Vukware vwiri tevuzorwa hera mwenzu? Kangi
 neri kamwe tekegwa na si, vava wenyu esiku-
 30 ndie. *Neri nywee žose ža mitwi yenyu žitalilwe
 31 pere. *Niho nemuira: Musifoleke! Nywi mu-

- 32 vecha vukware vujinki. *Ye eneateta ekifwinyiriža he vantu iti: Ni muntu wangu, nami nneteta nekifwinyiriža he
- 33 Vava he ivunde iti: Ye ni wangu. *Mira ye eneanikana he vantu, nami nneamkana he Vava wangu eho he ivunde.
- 34 *Musidunganye, iti nizie kuete muhorere he ili isanga! Sizie kuete muhorere mira nkondo.
- 35 *Ambu nizie kuasopanya muntu na vavee, mwana wa kiche na mlala wavo, mche na kwao
- 36 vyala. *Kangi muntu, vala ekaa navo he nyumba yakwe nivo venemgarukia vanzo vakwe.
- 37 *Emkundishe vavee kana mlala wavo kunikela mi, tenifwenye, kangi emkundisha mwanae wa kiosi kana wa kiche kunikela mi, tenifwenye.
- 38 *Muntu esitika muti wakwe wa kukomiwa, ekiniratera, tenifwenye. *Ula ekukiža mwenye, enekutesha, mira ekutesha he mburi yangu enekukiža.
- 39 *Emukunda nywi, enikunda mi, kangi enikunda mi, emkunda ula enitumie. *Uu emkunda mwarota ekifikira hakwe, kila etangwa mwarota, eneainkwa kitumululo sa cha mwarota. Uu emkunda mlanga afikire hakwe kila etangwa mlanga,
- 42 eneainkwa kitumululo sa cha mlanga. *Uu eneamkomia nkiru mmwenzu wa ava vadori, ekimunka kibobo cha mpombe, kila etangwa mwaratera, kididi nimuira: Kitumululo chakwe tekikaeteka.

11.

Yohana Mwatiza emtumia Yesu vantu kuavuzha mburi žakwe. Yesu emtetia Yohana vuvoni. Erara mizi yesigarushe madunganyo. Emtogola Vavee, erarika vakiva.

- 1 YESU ekikenja kuazera vaaratera vakwe ikumi na veri 'huo, akahavuka, aefundisha ekibirikira he mizi yavo.
- 2 Yohana e he chumba ekirasikia ndima žakwe
- 3 Yesu, akatuma vaaratera vakwe veri *akamvuzanya.

- iti: We ni we ula eza, kana tumwarire ungi?
- 4 *Yesu akavaira, akati: Tongani muzemwukulila
- 5 Yohana ivyo mwesikia na ivyo mwevona. *Matuntu evona, vesidima kutonga vetonga, venye matene vekizwa matene avo, vesisikia vesikia, vefwie vevushwa, vakiva vebirikirwa mburingwa.
- 6 *Eneakia ni ye esivhiwa ni mi.
- 7 Ava vekikenja kutonga, Yesu akavoka kuteta na vantu mburi žakwe Yohana, ekivavuža iti: Hala mwekitonga uko he nyika, mwekitonga kuarerehani?
- 8 Ni ibura lekushwa ni mpeho? *Kana mutongie kuarerehani? Ni muntu ejikie shuke žeshenenete? Rerehani! Vo vejika shuke žeshenenete veho he nyumba ža vafumwa.
- 9 *Mira iki mutongiie-ni? Kuarereha mwarota? Kididi nimuira: Ni mbaha kukela mwarota.
- 10 *Uu niye egondiwe iti: Rereha, nneatuma mlao wangu, akurongorire, akubažize nzia yako hantu weneagwira.
- 11 *Kididi nimuira: Vose vemogiwe ni vache, tehevoneke mbaha kumkela Yohana Mwatatiza; mira ula mdorisha he vufumwa vwa
- 12 ivunde ni mbaha kumkela. *Too misi yakwe Yohana sari iki vufumwa vwa ivunde vutungulukwa, kangi vala vevutunguluka vevuguha.
- 13 *Ambu he vitabu vya vaarota vose na vya miongwawa mburi žakwe Yohana žirotiwe.
- 14 *Kangi, kakicha muenda kugwirisha, ye niye Elia, eenda kuza.
- 15 *Ena masikio a kusikia, nasikie!
- 16 Mbari ii niiringanye na-ni? Iringane na vaana vadori vekee uko nze, vevaira vayae vavo,
- 17 *vekiti: Tumubigiie mitoriro, mira temvinie, tumuiie kii, mira nywi temuiie.
- 18 *Ambu Yohana ezie, telie, tenywie, iki veti: Ena mpepo.
- 19 *Mwanangwa wa muntu azi, ela enywa, iki veti: Zuu muntu elisha na kunywisha mvinyo! Vaashanja na vabanu ni mwiyaе wavo! Kididi viugo vilahwa ni vila vyerongiwe nivyo.

- 20 Aho Yesu akavoka kuvarara va ila mizi, verongiwe mahirimo akwe majinkisha, iti tevegaru-
- 21 she madunganyo avo, akati: *Nanga utakondika, Korazini! Nanga utakondika, Betesaida! Ambu kakicha kula Tiro na Sidoni herongiwe aa mahirimo erongiwe henyu, nangari vekivoteke kale,
- 22 vekijika magunia, vekikugera mavu. *Niho nemuira: Masa a Tiro na Sidoni eneoka madori
- 23 kukela enyu, musu wa mlaho wekineafika. *Nawe Kaperinaumu, wekwežižwe na uko he ivunde, unezashukumwa na uko si he nkoma. Ambu kakicha kula Sodomo hekirongiwe ala mahirimo
- 24 erongiwe hako, nangari hekikee sari yoo. *Niho nekwira: Masa a isanga la Sodomo eneoka madori kukela ako, musu wa mlaho wekineafika.
- 25 Misi ila Yesu akati iti: Nikutogola, we Vava, Mfumwa wa ivunde na isanga, iti iži mburi vaamanya na venye kiugo waživafisa, mira waživaira vaana vadori. *Kididi, Vava, nicho chekuzihire. *Vyose niinkiwe ni Vava wangu; tehena emmanya mwanangwa, esire Vava; kangi tehena emmanya Vava esire mwanangwa, na ula, mwanangwa eenda amumvonyeshe. *Zoni hanguvose nywi mwena vukiva na vwasi, mi
- 28 nnemushangalaža. *Guhani ngata yangu, mufundishwe hangu! Ambu mi ni mholo, nikudurisha he ngoro yangu, niho mweneživonia ngoro ženyu mihemie. *Ambu ngata yangu ni yedi, kangi mžigo wangu uheleme.

12.

Yesu ekania vaaratera vakwe, vekidahua maeso a ngano musu wa Sabato; ekiža muntu eholože mkono na ungi elwaa mpepo; Vafarisea vevonyeshwa mabanu esivushika; veinkwa ihirimo lakwe Yona, livaokie kisimbiko cha kummanyiža Yesu.

Mlala wavo Yesu na vanduuže.

1 MISI ila Yesu akaanga musu wa Sabato he mi-

- gunda ya ngano; vaaratera vakwe vakawaŷwa
 2 ni nzota, vakadahua maeso a ngano, vakala. *Vafarisea vekivona, vakamwira: Rereha, vaaratera vako veronga vyesirongwa musu wa Sabato!
- 3 *Akavaira: Temshomie icho Dawidi eteie, ekiwaŷwa ni nzota hamwe na vayae ekina navo?
- 4 Iti engiie he nyumba ya Murungu, akala migate ya ntogolo? Kangi teiliwa ni muntu ungi esire vaatasa; mira ye na vala ekina navo techunguwe
- 5 kuila. *Kangi temshomie he momongwa, iti musu wa Sabato vaatasa vekonda marindo a musu wa Sabato he nyumba ya mtaso, kangi tevena masa?
- 6 *Nimwira: Aha hena mbaha kukela nyumba ya
- 7 mtaso. *Kakicha mwekimanyiŷe iyo mburi iti iti-ze: Nienda mirongire ya mbonea, sienda nomba ŷa mtaso, nangari temwekivalaha ava vesina
- 8 masa. *Ambu mwanangwa wa muntu ni mfu-mwa wa musu wa Sabato.
- 9 Ekihavuka, akangia he nyumba yavo ya mtaso.
- 10 *Aho hekina muntu ekina mkono weholoŷe. Vakamvuŷa iti: Kineve kukiŷa he musu wa Sabato?
- 11 Nesa vavone mimrengehie. *Akavaira: Kakicha henyu hena muntu ena nonji mwenzu, ikagwa he lwina musu wa Sabato, 'hii, tekaigwire, akai-
- 12 kweŷa? *Muntu tevecha nonji? 'Huo kive muntu ekironga vintu vyedi he musu wa Sabato.
- 13 *Niho emwira ula muntu: Rongaŷa mkono wako! Akaurongaŷa, ukaoka wedi sa ula ungi.
- 14 Niho Vafarisea vefuma, veteta njama, vekienda
- 15 mimkomire, *Yesu ekikimanya, akahavuka; vantu
- 16 vajinki vakamratera, akavakiŷa vose. *Akavachun-
- 17 da, nesa vasizemteta. *Nesa vikuloke vila vye-
- 18 tetiwe ni mwarota Yesaya, ekiti iti: *Zuu, mwangu nemzurire, nemkundishe, kangi ngoro yangu imzihirwa. Nneamunka mpeho yangu, avabirikire
- 19 vankoma iti: Muna masa. *Tekagwishe ivoo, tekalonze, tekena enesikia izii lakwe uko nze.

- 20 Ibura letunyuke tekalikengeleje, ikumbi lena moto hadori tekalikome, sari masa, eneaete, ekineavota.
- 21 *Kangi izina lakwe nilo vankoma veliarire.
- 22 Hala akaetiwa muntu elwaa mpepo, esidima kuvona, neri kuteta tedima. Akamkiža, niho edima
- 23 kuteta, kangi akavona. *Vantu vose vakamaka,
- 24 vakati: Ho uu niye mwana Dawidi? *Vafarisea vekisikia, vakati: Uu ekingasha mpepo, ni hala eguhie nzinya hakwe Belisibuli, mbaha wa mpepo.
- 25 *Mira Yesu akamanya madunganyo avo, akavaira: Vantu va mfumwa mmwenzu vekiberana venye, vufumwa vunekondika. Kangi vantu va muzi mmwe na va nyumba mwe, vekisasikižanya,
- 26 tevedima kukaa hamwe kangi. *Kakicha shetani emngasha shetani mwiya, vakenja kuberana; vufumwa vwakwe vunekaa-ze kangi?
- 27 *Kakicha mi niguhie nzinya ya kungashiža mpepo he Belisibuli, 'hii, vaana venyu veguhie nzinya hakwe ani? 'Huo vala venezamulaha. *Mira kakicha hakwe Murungu niho neguhie nzinya ya kungashiža mpepo, kangi vufumwa vwa Murungu
- 29 vwazi henyu. *Muntu tedima kungia he nyumba ya mwenye nzinya kuamhoka ntanu žakwe, esimchungie ini ula mwenye nzinya; niho edima
- 30 kumhoka ntanu žakwe. *Esinijenja, enilwanya; ye esivunganya hamwe na mi, esakanya. *Nicho cheshiga nekimwira: Vantu veshigiwa mabanu na lubero lwose. Mira muntu
- 32 ekibera mpehongwa, tekashigiwe. *Kakicha muntu emteta mwanangwa wa muntu vuvivi, eneshigiwa; mira muntu ekiiteta mpehongwa yezerire vuvivi, tekazeshigiwa kale na kale.
- 33 Mwekihanda muti wedi, niho mweneavona ntunda žedi. Mwekihanda muti mvivi, niho mwe-neavonia ntunda mbivi. Ambu muti umanywa
- 34 na ntunda žakwe. *Vaana nyoka nywi! Mudima-ze kuteta mburi yedi, kangi. venye mu vavivi?

- Ambu vila vyezue he ngoro, nivyo momo weteta.
- 35 *Muntu wedi efwinya vintu vyedi he vila vyedi
ena navyo he ngoro, kangi muntu muvivi efwinya
vintu vivivi he vila vivivi ena navyo he ngoro
- 36 yakwe. *Kididi nimuira: Mhuri žose mbivi vantu
37 veneteta, veneaživužwa musu wa mlaho. *Ambu
mitetire yako niyo yeneashiga wekizera, kangi
- 38 mitetire yako niyo yeneashiga wekivia. *Niho
vaarimu va kitabungwa na Vafarisea va kumwe
vemwamora, vekiti: Mwarimu, tukunda kuvona
- 39 ihirimo hako. *Akavaira akati: Ii mbari mbivi
yeteisha kushinda ienda ihirimo, kangi teikavo-
40 nywe lingi, esire lila la mwarota Yona. *Ambu
sa vuntu Yona ekee uko he ndeni ya nyama ya
lukanga misu mitatu na vio vitatu, 'huo mwana-
ngwa wa muntu enezakaa he msanga misu mitatu
- 41 na vio vitatu. *Musu wa mlaho vantu va muzi
wa Ninive venezaivukia ii mbari vailahe. Ambu
vekibirikirwe ni Yona, vakachwa muti; mira aha
- 42 hena mbaha kumkela Yona. *Musu wa mlaho
mfumwa wa kiche wa lila isanga le mondo han-
ntu izuva leseia misu ya ivuri enezaivukia ii
mbari ailah. Ambu efumie hantu isanga le-
hakane, nesa atereže viugo vyakwe Salomo.
Mira aha hena mbaha kumkela Salomo.
- 43 Kakicha mpepo mbivi yafuma he muntu, ianga
44 uko ngokane, ienda hakuhemia, tayavona. *Niho
yeneti iti: Naniaroke na he nyumba yangu, hantu
nefumie naho; yekiza, iifikia i mwaži, teina kintu,
- 45 ihajiwe, ihambiwe. *Niho yetonga kuguha žingi
mpepo mfungate mbivi kukela yo njenye, žingia,
žitue aho. 'Huo mkengelejo, vula vulwaži vwa
ula muntu vuneoka vuvivi kukela kuvoka. Nivwo
vuntu mburi ya ii mbari mbivi yeneatonga.
- 46 Hala echeriteta na vantu, mlala wavo akaza na
vanduuže, vakamuka nze, vakamwenda, vatete
- 47 naye. *Hekina emwirire: Rereha mlala wenyu

na vanduužo vemuke uko nze, vekuenda, vatete
 48 nawe. *Akamwamora ula emwirire: Mcheku ni
 49 ani? Vanduuža ni vahi? *Akavarongažiža vaa-
 ratera vakwe mkono, akati: Zava mcheku na
 50 vanduuža! *Ambu ye eronga vila Vava ekaa he
 ivunde evikundie, uu niye mnduuža na rumburya
 na mcheku.

13.

Malusimo mfungate a vufumwa vwa Murungu.
 Yesu eberwa kaya havo.

- 1 MUSI ula Yesu akafuma he ila nyumba, akato-
- 2 nga kuakaa nkandeni he lukanga. *Vantu vajinki
 vakavungana hala hantu eho, nicho cheshigie
 ekingia he ishua akae aho; mira vantu vose
- 3 vakamuka mbai he lukanga. *Akavaira mburi
 nyinki ža malusimo, ekiti iti: Hekifumie mhandi
- 4 kuazara mbeu žakwe. *Aho ekižizara, kumwe
- 5 žikagwa he nzia; ndeje žikaza, žikažila. *Kumwe
 žikagwa he mabwe, hesina msanga mujinki, ži-
- 6 kamangamea, ambu težina msanga mujinki. *Mira
 izuva lekiravaa, žikanyaruka, žikafwa, iti težina
- 7 miži. *Žingi žikagwa he mivwa; mivwa ikaeha
- 8 wanguwangu, ikažishota. *Žingi žikagwa he msa-
- 9 nga wedi, žikamoga, kumwe igana, kumwe ma-
- 9 kumi mtandatu, kumwe makumi matatu. *Ena
 masikio a kusikia nasikie!
- 10 Vaaratera vakwe vakamzia, vakamwira: Hanini
- 11 wekiteta navo kilusimo? *Akavaira akati: Nywi
 mufwiwe mbonea, nesa mumanye vila vya njama
 vya vufumwa vwa ivunde, mira ava teve-
- 12 fwiwe mbonea 'huo. *Ambu ula ena navyo vya-
- kwe, eneviongežwa, nesa ateishe kunesha. Mira
 ula esina vijinki, neri vila ena navyo enevihokwa.
- 13 *Nicho cheshiga vala nekivaira kilusimo, ambu
 vevonie, kangi tevevona, vesikie, kangi tevesikia,
- 14 tevemanya. *Niho ila mburi yevazia, yerotiwe ni

- mwarota Yesaya, yeti iti: Kusikia munezasikia
 'huo, mira temkazevimanya, kuvona muneavona
 15 'huo, mira temkazevimanya! *Ambu ngoro ža ii
 mbari ni mbivi, masikio avo teesikia, kangi ve-
 shinjiže, nesa vasizevona na meso avo, nesa va-
 sizesikia na masikio avo, vasizemanya na ngoro
 16 žavo, vekinihundukia, nektivakiža. *Muzihirwe iti:
 Meso enyu evona, kangi masikio enyu esikia.
 17 *Kididi nimuira: Vaarota na valanga vajinki ve-
 kundishe kuvona vila mwevona, mira tevevivonie.
 Kangi vekundishe kusikia vila mwesikia, mira
 tevevisikie.
- 18 Iki nywi sikiani lula lusimo lwa ula mhandi.
 19 *Muntu enesikia mburi ya Murungu, ekisaimanya,
 niho ula mvivi eza, emhoka vila vyezarirwe he
 20 ngoro yakwe; nižo mbeu žezarirwe nzieni. *Žila
 žezarirwe he mabwe ni vala vesikia mburingwa
 21 na kumangaiguha vezihirwe. *Mira tevena miži
 he ngoro žavo. Vegwirisha misi midori. Veki-
 vona vukiva kana nkondo he iyo mburi, vema-
 22 ngaivihwa. *Žila žezarirwe he mivwa ni vala
 vesikia mburingwa, mira vwasi vwa ili isanga
 na kukengerwa ni mari žishota mburingwa isi-
 23 moge. *Žila žezarirwe he msanga wedi ni vala
 vesikia mburingwa na kuimanya. Niho vemoga
 kumwe igana, kumwe makumi mtandatu, kumwe
 makumi matatu.
- 24 Akavagera lusimo lungi ekiti: Vufumwa vwa
 Murungu vufwanane na muntu ehanda mbeu yedi
 25 he mgunda wakwe. *Mira vantu vekishinjia, ha-
 kaza munzo wakwe, akazara mbeu ya mani gati
 26 he ngano; ekikenja, akatonga. *Vižo vyekikua,
 27 vyekimoga, ala mani nao akavoneka. *Vazoro
 va ula mfumwa vakamzia, vakamwira: Mfumwa,
 tuhandie mbeu yedi he mgunda wako? Ingeri
 28 ala mani efuma na hio? *Akavaira: Ni munzo
 eteie 'huo. Vala vazoro vakamwira: Uenda, tu-

- 29 tonge tuzekajia, tuvunganye ala mani? *Akavaira: Hai, ambu mwekiima ala mani, sari munezañola
- 30 ngano hamwe nao! *Shigani, mani aehe hamwe na ngano, sari ngano yekiachwiwa! Misi ila ya kuachwa ngano nnevaira vala vaachwa: Rongavunganyanyani ini ala mani, muchunge milao, ishotwe; mira ila ngano muitwae na he nyumba yangu ya kuvikia.
- 31 Akavagera lusimo lungi akavaira: Vufumwa vwa Murungu vufwanana na kabeu kadori kamwe ka mvumo, muntu ekikaguha, ekikahanda he mgunda
- 32 wakwe. *Ni kabeu kadori kukela mbeu žose, mira kekieha, kekela miti yose yehandwa, keoka muti mbaha, neri madeje eanga uko wanga eza; ejenga he matambi awo.
- 33 Akavaira lusimo lungi, akati: Vufumwa vwa Murungu vufwanane na ishimbi, mche ekiliguha, ekilisankanya na vitangu vitatu vya muchu wa ngano, kangi ula muchu wose ukoa lila ishimbi.
- 34 *Izi mburi žose Yesu evairire vala vantu kilusimo.
- 35 Tehena mburi esivairire kilusimo, *nesa vikuloke vila vyetetiwe ni mwarota, ekiti iti: Nnevusha momo wangu, nitete kilusimo; nnefwinyiriža vila vyefisiwe too kurumbwa kwa ili isanga.
- 36 Niho eshiga vantu vaaroke, naye akatonga na kaya. Vaaratera vakwe vakanzia, vakamwira: Twirire lula lusimo lwa mani ehandiwe he mgunda vuntu lwekee!
- 37 *Akavaira akati: Ula ehanda
- 38 mbeu yedi ni mwanangwa wa muntu; *mgunda ni isanga lose. Ila mbeu yedi ni vala venye vufumwangwa; ala mani ni vaana va ula mvivi;
- 39 *ula munzo eahanda ni shetani; musu wa kuchwa ngano ni musu wa mkengelejo wa ili isanga;
- 40 vala vaachwa ni valao. *Sa vuntu mani evunganyanywa, ashotwe na moto, nivwo vuntu heneakaa he musu wa mkengelejo wa ili isanga.
- 41 *Mwanangwa wa muntu eneatuma valao vakwe,

- veneavfwinya he vufumwa vwakwe, na kuvunganyanya vose vena mavivi, veharee vyesi-
 42 harewa, *vavashukume na he iziko leaka moto,
 43 niho hena kuia na kuzingiza. *Niho valanga ve-
 neangaa sa izuva he vufumwa vwa vava wavo.
 Ena masikio esikia nasikie!
 44 Vufumwa vwa ivunde vufwanane na feza yefisiwe
 he mgunda; muntu ekiživona, etonga azetaga
 vyose ena navyo, nesa azore ula mgunda.
 45 Kangi vufumwa vwa ivunde vufwanane na msu-
 46 suriji, eenda makarata edi. *Ekivona ikarata ledi
 lena zora mbaha, etonga, atage vyose ena navyo,
 alizore.
 47 Kangi vufumwa vwa ivunde vufwanane na lwa-
 vu, lwekigerwa he lukanga, lugwiža nyama ža
 48 mbari žose. *Lwekizua, vantu velukota na nka-
 ndeni, kangi vekaa si, vezura žila žedi na he
 49 vishere, mira žila mbivi vežitaga. *Nivwo vuntu
 heneateika he musi wa mkengelejo wa ili isanga.
 Valao venefuma, venesagura vedi na vavivi,
 50 *vashukume vavivi na he iziko leaka moto; niho
 hena kuia na kuzingiza.
 51 Akavaira: Musikie iži mburi žose? Vakamwira:
 52 Ee! *Akavaira: 'Huo mwarimu wa kitabungwa,
 efundishwe mburi ža vufumwa vwa ivunde, efwa-
 nana na mwosi wa iboho, efwinya he vila ena
 navyo vishaa na vya kale.
 53 Yesu ekikenja kuteta aa malusimo, akahavuka.
 54 *Akatonga na hala hantu eehie, akafundisha he
 nyumba yavo ya Murungu. Vose vakamaka va-
 kati: Ivi viugo na aa mahirimo akwe ose efuma
 55 na hio? *Uu siye mwana mserimala? Mlala
 wavo tetangwa Maria? Vanduuže si Yakobo ne
 56 Yosefu ne Simoni ne Yuda? *Neri varumburye
 vose tetuna navo? Ingeri ivi vyose evivonie hio?
 57 *Vakamvihiwa. Yesu akavaira: Mwarota egimbi-
 kwa hangi, mira kaya havo na he nyumba yavo

58 eberwa. *Uko terongie mahirimo majinki he mburi ya kusagwirisha kwavo.

14.

Yohana Mwabatiza ekomwa. Yesu egusha vantu 5000. Etonga he lukanja wanga; emkania Petero ekienda kudidimira; ekiža valwaži vajinki vemgwira.

- 1 MISI ila mfumwa Herode akasikia nguma yakwe
- 2 Yesu. *Akavaira vantu vakwe: Uo ni Yohana Mwabatiza, etevuka he vefwie, nicho cheshiga ekidima kuharea mahirimo aa.*Ambu Herode ekimgwirire Yohana, akamgera he chumba, he mburi yakwe Herodia, mche wa mnduuže etangwa Filipo.
- 4 *Ambu Yohana ekimwirire: Tekikave wekimguha.
- 5 *Niho eenda kumkoma, mira ekifoleke vantu,
- 6 ambu vekimgwirishe iti: Ni mwarota. *Ula musi wa kumogwa kwakwe Herode wekiraringana, he ila ngasu ya kuukumbukia, mwana wa kibora wakwe Herodia akavina hala nyumba; Herode
- 7 akazihirwa. *Niho emvika kiariro, ekikuelya, iti
- 8 icho enemtanja, enemunka. *Kila mlala wavo erongemkundia, akati: Ninka iki aha he ibakuri
- 9 mutwi wakwe Yohana Mwabatiza. *Mfumwa akavihiwa, mira he mburi ya mikuelilye na he mburi ya vajeni, ela ngasu yakwe navo, akaazera,
- 10 auinkwe. *Akatuma muntu, akamchwa Yohana
- 11 singo he chumba. *Mutwi wakwe ukaetwe he ibakuri, kala kabora kakauinkwa, kakautwaa he
- 12 mlala wavo. *Vaaratera vakwe vakaza, vakaguha kimba chakwe, vakakižika. Vekikenja, vakatonga hakwe Yesu, vakaimwukulila. *Yesu ekiisikia, akahavuka, akatonga na ishua hantu ha yongwa mwenye.
- Mira vantu vekisikia, vakafuma kaya havo, va-
- 14 kavata na magu, vakamratera. *Yesu ekirafuma, akavona vantu vajinki, akavasikia mbonea, aka-
- 15 kiža valwaži vavo. *Hekiswa, vaaratera vakwe

- vakamzia, vakamwira: Kunu hantu teheni kaya, kangu izuva laswi, ira vantungwa, vatonge he mizi, vaezora vižo. *Yesu akati: Veshindatonga 16 wa-ni? Vainkeni nywi kižo vale! *Vakamwira: Tetuna kižo, esire migate misano na mangombe 18 meri. *Akati: Eteni na kunu hangu! *Akavaira vantu vatandikane he ipara. Ekikenja, akaguha ila migate misano na ala mangombe meri, akarereha na uko wanga he ivunde, akatasa, akabenduabendua ila migate, akaiinkiža he vaaratera, vaaratera navo 20 vakaiinkiža he vantu. *Vakala vose, vakaguta. Vibendo vyegwie, vakavitoa, vikazua mpinda ikumi na mbiri. *Vaosi velie, vekuloka magana makumi masano; kangu hekina vache na vaana. 22 *Vekikenja kula, akavaira vaaratera vakwe, iti varongore na sela ila; ambu ye ekundie kuvaaganya vala vantu ini. 23 Ekikenja kuvaaganya vala vantu, akakwea he mungori mwenye yongwa, nesa atase. Kiža chekigwa, e uko mwenye. *Lila ishua leki uko gati he lukanga, likarishwa vwasi ni maimbi ambu mpeho yekifumie na kula hantu vetonga naho. 25 *Marongo a lugojo lwa kane lwa kio akaza na kula hantu veho, ekitonga he lukanga wanga. 26 *Vaaratera vakwe vekimvona vuntu etonga he lukanga wanga, vakaondoka, vakati: Ni ijeni! 27 Vakaaga na fole. *Niho Yesu evaira: Dindwani 28 ni ngoro! Ni mi; musifoleke! *Petero akamwira, akati: Mfumwa, kakicha ni we, nira nitonge he 29 lukanga wanga, nize na uko hantu weho. *Akati: Zo! Petero akafuma he ishua, akatonga he lukanga wanga, iti afike hakwe Yesu. *Mira ekivona ila mpeho yose, akangiwa ni fole, akavoka kudidimira, akaaga, akati: Mfumwa, nikaniania! 31 *Wa ila ngeri Yesu akarongaža mikono yakwe, akamgwira, akati: Hanini wekisagwirisha nento? 32 Hanini wekiganganya? *Vekingia he ishua, mpe-

33 ho ikahuža. Mira vala ve hala he ishua, vaka-
 mtugutia, vakati: Kididi we u mwana wa Muru-
 34 ngu. *Vakavecha na sela ila, vakaza he isanga
 35 la Genesareti. *Vantu va lila isanga vekimanya,
 vakatuma vantu hosehose he masanga e hafuhi,
 36 vakamwetia valwaži vose. *Vakamsemba, va-
 gwire luchumo lwa mchoka wakwe; vose ve-
 mgwirire vakakia.

15.

Miomo ya Murungu ni mibaha kukela mahinda a vantu.
 Mche wa kikanaani efwiwa mbonea; valwaži vajinki veki-
 žwa; vantu 4000 vegushwa.

1 HALA Vafarisea na vaarimu va kitabungwa va-
 2 kamzia, vakamwira: *Hanini vaaratera vako ve-
 kikonda mahinda a vakale? Ambu teveoža mi-
 3 kono vekila kižo. *Akavaamora, akati: Hanini
 nywi nanywi mwekibera miomo ya Murungu he
 4 mburi ya mahinda enyu? *Ambu Murungu etie
 iti: Umvikie shima vaveo na mlala wenyu! Ka-
 ngi etie iti: Ye enemrara vavee kana mlala wa-
 5 vo, anakomwe! *Mira nywi muti iti: Muntu eki-
 mwira vavee kana mlala wavo: Kila wekundie
 iti nikufwie mbonea nacho nakioke ntogolo, etea
 6 nento; *kangi 'huo temvikia shima vavee kana
 mlala wavo. Nivwo vuntu mweberire momo wa
 7 Murungu he mburi ya mahinda enyu. *Muhira
 nywi! Mburi yenyu Yesaya erotie nento, ekiti:
 8 *Mbari ii inigimbika na miomo yavo, mira ngoro
 9 žavo ži hale na mi. *Venitasa sutwa, ambu
 mburi, vefundisha van'u, ni miomo ya vantu.
 10 Akatanga vantu na hakwe, akavaira: Terežani,
 11 musikie! *Vyengia he momo wa muntu, sivyo
 vyemgera muntu kivivi, mira vyefuma he momo
 12 wa muntu nivyo vyemgera muntu kivivi. *Niho
 vaaratera vakwe vemzia, vemwira: Umanyiže, iti
 13 Vafarisea vevihiwe, vekirasikia ii mburi. *Aka-

- vaamora, akati: Miti yose yesihandiwe ni Vava
 14 wangu eho he ivunde ineañolwa. *Vashigeni!
 Ni matuntu eenda kurongorira matuntu vayae
 vavo. Mira ituntu lekimrongorira ituntu mwiye,
 15 vose veri venegwa he lwina. *Petero akamwira:
 16 Twirire ulu lusimo vuntu lwekee. *Akati: Kave
 17 nywi nanywi na iki temnasikia? *Temmanyiže
 iti vyengia he momo vitonga he ndeni, kangi
 18 vifuma na nzia yavyo? *Mira vyefuma he mo-
 mo vifuma he ngoro, nivyo vyemgera muntu
 19 kivivi. *Ambu he ngoro niho hefuma madunga-
 nyo mavivi: Kukoma, kushinda, utesi, kuiva, ku-
 20 chungiriža, kurara. *Ivi nivyo vyemgera muntu
 kivivi. Mira muntu ekila na mikono yesiožižwe,
 teimgera kivivi.
 21 Yesu akahafuma, akatonga he isanga la Tiro na
 22 Sidoni. *Hena mche wa kikanaani efuma he ala
 masanga. Akamfumia, akamwagia ekiti: Mfu-
 mwa, mwana Dawidi, nifwia mbonea! Mwana-
 ngu wa kibora eteisha kuwažishwa ni mpepo.
 23 *Mira ye temwamore neri. Vaaratera vakwe va-
 kamzia, vakamsemba vekiti: Mwaganye, atonge,
 24ambu eturatera ekituiia. *Akaamora, akati: Situ-
 miwe hangi, esire he nonji ža mbari ya Israeli
 25 žetekie. *Ula mche akaza, akamtugutia, akati:
 26 Mfumwa, nijenja. *Mira ye akamwamora, akati:
 Tekiziha, muntu ekiguha kižo cha vaana, ekiki-
 27 viritia vuguro. *Akati: Ni 'huo, Mfumwa, mira
 vuguro vula vibendo vyegwa he meza ža vavava
 28 vavo. *Niho Yesu emwira ekiti: Mcheku, migwi-
 rishiže yako ni mibaha! Ivyo wegwirisha una-
 vivone! Wa ila ngeri mwana wakwa akakia.
 29 Yesu akahavuka, akatonga he lukanga lwa Gali-
 30lea. Akakwea he mungori, akakaa uko. *Vantu
 vajinki vakamzia, vena vayae vavo vesidima ku-
 tonga, matuntu, vesidimateta, vavirema na valwa-
 ži vangi vajinki. Vakavavika hala hantu eho,

- 31 akavakiža. *Niho vantu vemaka, vekivona iti vesidimateta veteta, vavirema vekia, veholože vetonga, matuntu evona; aho vakamtogola Murungu wa Isiraeli.
- 32 Yesu akatanga vaaratera vakwe, akavaira: Nivasikia vukiva ava vantu, ambu iki ve aha hangu misi mitatu, kangi tevena kižo. Mira sikunda kuvaaganya vesinali, nesa vasizesempushwa ni nzota uko nzieni. *Vaaratera vakwe vakati: Aha, na muzi hesina, tuvonia hio kižo chegusha ava vantu vose? *Yesu akavaira: Muna migate mingahi? Vakamwira: Mfungate na vungombe vungahi. *Akavaira vantu vakae si; *akaguha ila migate mfungate na vula vungombe, akatasa, akai-benduabendua, akaiinkiža he vaaratera vakwe, navo vakavainka vantu. *Vakala vose, vakaguta; kangi vibendo vyeshele vakavitoe, vakazuža mpi-nda mfungate. *Vo velie vekuloke vaosi magana makumi mane kushiga vache na vaana. *Ekikenja kuagana na vala vantu, akangia he ishua, akatonga he isanga la Magadala.

16.

Vafarisea veimwa ihirimo. Ishimbi la Vafarisea. Petero efwinyiriža, iti Yesu ni Kirisito. Yesu evavonyesha vaaratera vakwe vwasi, enearishwa. Vila vyevatata vala vemratera Yesu.

- 1 VAFARISEA na Vasadukea vakamzia Yesu, vakamježa, vekimsembe, avavonyeshe ihirimo lefuma
- 2 he ivunde. *Akavaamora, akati: Hekiswa, muti
- 3 iti: Henecha nento, ambu ivunde lirotome. *Hekicha muti iti: Yoo henetea kiho, ambu ivunde lirotome, kangi izuva telivoneka nento. Muhira nywi, vila vya ivunde mwevivona, mudima kuvibaža, mira kisimbiko cha misi yetu temkima-
- 4 nya. *li mbari mbivi yeteisha kushinda ienda ihirimo, kangi teikainkwe lingi, esire lila lakwe Yona. Akavashiga, akatonga.

- 5 Vaaratera vakwe veki-tonga na sela ila, vakaivaa
 6 kutika kižo. *Yesu akavaira: Rerehani! Mukucheie
 he mburi ya ishimbi la Vafarisea na Vasadukea.
 7 Vala vakadunganya he ngoro žavo iti: Ni hala
 8 twesitikie kižo. *Yesu ekimanya, akavaira: Hanini
 mwekidunganya 'huo he ngoro ženyu? Hanini
 9 mwekisagwirisha nento? Ni iti temna kizo? *Te-
 mnamanya? Temkumbuka ila migate misano ya
 vala vantu magana makumi masano, iti ni mpinda
 10 nyingahi mwetikie? *Neri temkumbuka ila migate
 mfungate ya vala vantu magana makumi mane,
 11 iti ni mpinda nyingahi mwetikie? *Hala neki-
 muira iti: Kucheieni he mburi ya ishimbi la Va-
 farisea na la Vasadukea!, 'hii, temmanya iti si-
 12 muirire 'huo he mburi ya migate? *Aho niho
 vamanya, iti tetetie: Kucheieni he mburi ya ishi-
 mbi legerwa he migate, mira vakucheie he mburi
 ya mifundishiže ya Vafarisea na ya Vasadukea.
 13 Yesu ekirafika he isanga la Kesarea Filipino, aka-
 vavuža vaaratera vakwe, akati: Vantu veti iti mwa-
 14 nangwa wa muntu niye ani? *Vakamwira: Kumwe
 veti: Niye Yohana Mwabatiza; vangi veti: Niye
 Elia; vangi veti: Niye Yeremia kana mwarota
 15 ungi. Akavaira: *Nywi nanywi 'hii, muti ni mi
 16 ani? *Simoni Petero akamwira akati: We u Kiri-
 17 sito, mwana wa Murungu eho. *Yesu akamwira,
 akati: Uneazihirwa Simoni, mwana Yona. Ambu
 mwiri wako na sakame yako teikwirire ii mburi,
 18 uteirwa ni Vava wangu ekaa he ivunde. *Nami
 nikwira: We u Petero, he uu mrarabwe nnejenga
 ibumba langu, neri henkoma tehekazelivota.
 19 *Nnekunka funguo ža vufumwa vwa ivunde.
 Icho weneachunga he ili isanga, na he
 ivunde kirechungwa 'huo. Icho wenea-
 20 chungua he ili isanga, na he ivunde kire-
 chunguwa 'huo. *Kangi akavachunda vaaratera
 yakwe, nesa vasizeteta he vantu, iti niye Kirisito.

- 21 Misi ila Yesu akavoka kuvairira vaaratera vakwe, iti kimtala kutonga Yerusalemu, arishwe vwasi vubaha ni vaosi vabaha na vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa, akomwe, avuke he vefwie msi
- 22 wa katatu. *Petero akanguha njama, akamchunda
- 23 ekiti: Mfumwa, kaa mpoa, ivi visikufikie! *Akapituka, akamwira Petero: Vuka aha, shetani! Univihia, ambu tudunganya vila vya Murungu, udunganya vila vya vantu. *Kangi Yesu akavaira vaaratera vakwe: Kakicha muntu eenda kuniratera, arongechunda ngoro yakwe ini, atike muti wakwe wa kukomiwa, niho
- 25 edima kuniratera. *Muntu eenda kukukiza enezakutesha, mira ekutesha he mburi yangu enezakukiza. *Ambu muntu eneavitea-ze, neri ekimaza vya isanga lose, kakicha mwenye ehoshiwa nivyo? Kana muntu eneafwinya irivi ani, eneakukombola
- 27 nalo? *Ambu mwanangwa wa muntu eneafumirira na vwedi vwa vavee na valao vakwe, niho enevalaha vantu vose, ekiringanya mirongire yavo.
- 28 *Kididi nimuira: Ava vemuke aha, vayae vavo kumwe tevekavone kifwa vesinamvona mwanangwa wa muntu ekiza he vufumwa vwakwe.

17.

Yesu eangaŵwa; ekiŵa mwaŵi wa kisa; evavonyesha vaaratera vakwe kakeri vwasi enearishwa; evaira mburi ya kodi.

- 1 MISI mtandatu yekivecha, Yesu akanguha Petero ne Yohana na mnduŵe etangwa Yakobo, akavakweŵa he mungori mweza, venye yongwa.
- 2 *Vekimrereha, fwani yakwe ikapitulwa, vusho vwakwe vukaangaa sa izuva, shuke ŵakwe ŵikamekesa sa kianga. *Niho Mose ne Elia vakavafumia, vakateta naye. *Petero akamwira Yesu akati: Mfumwa, kiziha, tweekikaa kunu. Kakicha ukunda, tujenge maanda matatu aha, imwe lako,

- 5 imwe lakwe Mose, imwe lakwe Elia. *Echeriteta, hakaza ivunde lena kianga, likavagwishiza mvuri, kangi hala he ivunde hakafuma izii lekiti iti: Uu niye mwanangu nemkundishe, nemzihirwa, msi-
- 6 kieni! *Vala vaaratera vekirasikia, vakagwa na si, 7 vakangiwa ni fole mbaha. *Yesu akavasia, akava- 8 gwira, akati: Vukani, musifoleke! *Vekivusha meso avo, tevewene muntu ungi esire Yesu mwenye.
- 9 Vekisea hala he ula mungori, Yesu akavaira iti: Musiemwirira muntu vila mweviwene, sari mwanangwa wa muntu ekikenja kuvuka he vefwie.
- 10 *Vala vaaratera vakamvuža, vekiti: Hanini vaarimu va kitabungwa vekiti iti: Kimtala Elia arongeza 11 ini? *Ye akavaamora akati: Kididi Elia eneza, 12 aharee vyose vyekondike. *Mira nimuira: Elia akenja kuza, mira tevemmanyiže, vakamongia cho vekundie. 'Huo neri mwanangwa wa muntu ene-
- 13 zarishwa vwasi ni vo. *Aho niho vaaratera vema- manya, iti etevaira mburi yakwe Yohana Mwa- batiza.
- 14 Vekifika he vantu, hakanzia muntu, akamtugutia, 15 *ekiti iti: Mfumwa, mfwie mwanangu mbona, ambu egwa kisa, elwaa vuvivi. Ambu hangi egwa 16 he moto, hangi egwa he mpombe. *Nimtwaie 17 he vaaratera vako, mira tevedimie kumkiža. *Yesu akavaira: Mbari ii teigwirisha, yakenja kutekerwa. Niange nanywi sari rini? Nimugumirižiže sari hio?
- 18 Mweteni na hangu! *Yesu akaibohia ila mpepo, 19 niho yemfuma. Wa ila indi mwana akakia. *Niho vaaratera vakwe vemsia Yesu njama, vekiti: Ha- 20 nini swi tweekisadima kungasha ila mpepo? *Aka- vaira: Ni iti: Migwirishiže yenyu ni midori. Kididi nimuira: Kakicha migwirishiže yenyu iringana na kabeu ka mvumo, mudima kuaira uu mungori: Vuka aha, utonge na kula!, unetonga, kangi te-
- 21 hena cho chemuhera. *Mira ii mbari teifuma, vantu vekisatasa na kuchunga.

- 22 Veho he isanga la Galilea, Yesu akavaira: Mwanangwa wa muntu eenda ainkiŵe he mikono ya
 23 vantu. *Venemkoma, mira musi wa katatu enea-vushwa he vefwie. Aho vakavona vukiva vubaha.
 24 Vekingia Kaperinaumu, vaashanja kodi vakamsia Petero, vakamwira: Kave mwarimu wenyu tegwira
 25 kodi? *Ye akati: Egwira. Ekienda kungia na nyumba kangi, Yesu akarongamvuŵa iti: Uti-ze
 26 Simoni? Vo veinkiŵa kodi he vafumwa va ili isanga ni vahi? Ni vaana vavo kana ni vakirima?
 27 *Akamwira: Ni vakirima. Yesu akamwira: Zaho mira, vaana vavo tevegwira. *Mira nesa tusivavihiŵe, tonga uzegera kiloo chako he lukanga. Ingombe wenerongakweŵa, liguhe, liasamiŵe momo walo! Unevona robo aho, uiguhe, uiinkiŵe, tukukombole mi na we.

18.

Madunganyo a kidori. Vyo vyevihiŵa vyekirongwa. Lusimo lwa nonji yetekie. Vuholo twenevateia vayao. Vufumwa vwa kuchunga na kuchungua. Lusimo lwa mzoro mvivi.

- 1 MARONGO ala vaaratera vakwe vakamzia Yesu, vakamwira: Mbaha he vufumwa vwa ivunde ni
 2 ani: *Akatanga kajana na hala, akakatwaa na
 3 hala gati hantu veho, akati: *Kididi nimwira: Kakicha tempituka, mukaoka sa vujana vudori,
 4 temkaengia he vufumwa vwa ivunde. *Ye enekudurisha mwenye, ekioka sa aka kajana, uu
 5 ni mbaha he vufumwa vwa ivunde. *Naye enerera kajana kamwe he mburi ya izina langu,
 6 enirera mi. *Mira ava vadori venigwirisha, ye enevihiŵa mwiyaŵe wavo mmwe, chekiziha, he singo yakwe hekigerwa inoo izima, ashukumwe na he lukanga hantu heseisha.
 7 Ili isanga likatavona vukiva he mburi ya vila vyevihiŵa. Kididi vyevihiŵa tevishiga, mira muntu
 8 eshiga vantungwa vekivihiwa, akatafwa! *Kakicha

- mkono wako kana kugu kwako kukuvihiža, ukuteme, ukutage! Keba wekingia he nkalamo wena mkono mmwe kana kugu kumwe, nesa usize-shukumwa wena mikono miri kana magu meri
- 9 na he moto wesifwa kale na kale. *Kakicha iziso lako likuvihiža, lifokore, ulitage. Keba wekingia he nkalamo wena iziso imwe, nesa usizeshukumwa wena meso meri na he moto, hantu vavivi
- 10 velahiwa. *Rerehishani, ava vadori musizebera mwiyaе wavo mmwe! Ambu nimuira: Valao vavo he ivunde tevetera kuvona vusho vva vava wangu
- 11 eho he ivunde. *Ambu mwanangwa wa muntu ezie kuakania vila vyetekie.
- 12 Muti-ze? Muntu ena nonji igana, mwenzu yekiteka, tekashige žila makumi kenda na kenda he
- 13 mungori, akatonga kuaenda ila yetekie? *Kididi nimuira: Ekizaivona, eteisha kuzihirwa niyo kula žila makumi kenda na kenda žesitekie. *Huo neri vava wenyu ekaa he ivunde tekunda mmwe wa ava vadori ekiteka.
- 15 Kakicha mnduu wako ebana, mchunde wena naye yongwa. Kakicha ekusikia, wammaza mnduu
- 16 wako. *Kakicha tekusikia, guha mwiyaо mmwe neri veri, nesa mburi žose žitetiwe vuvoni ni vavoni veri kana vatatu. *Kakicha asua kuvasikia, ii mburi uitwae he ibumbangwa! Kakicha neri ibumbangwa telisikia, ti iti: Uu ekaa sa mnkoma kana mwashanja. *Kididi nimuira: Vila mwe-nechungu kunu si, neri he ivunde virechungwa 'huo. Kangi vila mwenechungua kunu si, neri he
- 19 ivunde virechunguwa 'huo. *Kangi nimuira: Iyo mburi vayao venyu veri venesikižanya kuitanja, veneiinkwa ni Vava wangu
- 20 ekaa he ivunde. *Ambu veri kana vatatu hantu vevunganane, vekigimbika izina langu, mi ni aho.
- 21 Niho Petero emzia, akamwira; Mfumwa, mnduu

- wangu ekinibana, kinitala nimshigie kangahi?
- 22 Kamfungate kiziha? *Yesu akati: Sikwira kamfungate, mira makumi mfungate kantu mfungate.
- 23 *Huo vufumwa vwa ivunde vufwanana na mfumwa, ekundie kurihwa marando ni vazoro vakwe.
- 24 *Ekivoka kutala, akaetiwa mrando mmwe, eamba-
- 25 lwe niye mižigo igana ya feza kantu igana. *Ekisadima kuriha, mfumwa akaazera, atagwe na mche wakwe na vaanae na vyose ena navyo, nesa adimeriha.
- 26 *Ula mzoro akamtugutia, akamsemba, akati: Mfumwa, nifwia mbonea, uninke kiaze, nneakuriha
- 27 vyose! *Ula mfumwa akamsikia ula mzoro mbonea, akamchungua, akamshigia lila irando lose.
- 28 Ula mzoro ekifuma akazana na mzoro mwiya eambalwe niye marupia makumi masano. Akamgwira, akamfuva, akati: Niriha irando langu!
- 29 *Ula mzoro mwiya akamtugutia, akamsemba, akati: Nifwia mbonea, uninke kiaze, nneakuriha
- 30 vyose! *Mira uu akasua, akatonga naye, akamgera he chumba, sari akarihwa niye.
- 31 Vazoro vayae vekivona vuntu eteie ula, vakavihiwa haiwa, vakatonga, vakamwukulila mfumwa
- 32 wavo mburi iži žose. *Niho ula mfumwa emtanga, emwira: U mzoro mvivi we! Irando lose leringane hula nilikushigie, kila wenisembie! *Iki nawe tekikutala kumfwia mzoro mwiya mbonea,
- 34 sa vuntu mi nekufwie mbonea? *Mfumwa wakwe akakwewa ni oro, akamwinkiža, achungwe, sari
- 35 ekinearhwa lila irando lose. *Huo neri Vava wangu eho he ivunde eneamutea nywi, mwekisavashigia vanduu venyu he ngoro ženyu icho vemukonda.

19.

Yesu evonyesha ulanga wa unyumba; evikia vaana mikono; mburi ya mbwange mzuri. Vupokeži vwa vala vemratera Yesu.

- 1 YESU ekikenja kuteta iži mburi, akavuka kula Galilea, akatonga he isanga la Yuda, sela ila ya

- 2 Yoridani. *Vantu vajinki vakamratera, akavakiža
 3 uko. *Vafarisea vakamzia, vakamježa, vekiti; Kive,
 4 mwosi ekishigana na mche? *Akavaamora akati:
 Temshomie, iti Murungu aho kale erumbie mwosi
 5 na mche? *Akati: Nicho cheshiga mwosi eki-
 mshiga vavee na mlala wavo, aandakane na
 6 mche. Ava veri vaoke sa mwiri mmwe. *Huo
 ava si veri, mira ni mwiri mmwe. Kangi vila Mu-
 7 rungu evikekere, muntu asizevikongoloa! *Va-
 kamwira: Iki ni ki-ze, Mose ekiti iti: Munkeni
 mche barua ya kushigana mwekikenja kumshiga!?
 8 *Akavaira: Mose ekimukundiža kushigana na
 vache venyu ni hala ngoro ženyu e nkuži; mira
 9 aho kuvoka tevyekikee 'huo. *Mira mi nimuira:
 Muntu ekishigana na mche, kakicha si he mburi
 10 ya kushinda, ekiguha ungi, eshinda. *Vaaratera
 vakwe vakamwira: Kakicha mburi ya mwosi na
 mche nivwo vuntu yekee, iki kuguha mche si
 11 kwedi kangi. *Akavaira: li mburi vose teveima-
 nya vuntu yefumie; esire vala veimanyishwa.
 12 *Ambu hēna vesianga na vache, kangi nivwo
 vuntu vemogiwe ni vakwao vavo; kangi hena
 vesianga na vache, mira vetekundiwa ni vantu;
 kangi hena vesianga na vache, vetekukundia
 venye he mburi ya vufumwa vwa ivunde. Edima
 kusikia iži mburi, nažisikie!
 13 Hala akaetiwa vujana, nesa avuvikie mikono,
 14 avutasie. Mira vala vaaratera vakavabohia. *Mira
 Yesu akavaira: Shigani vujana, musivukindiže
 kuza hangu; ambu vekee' huo, vufumwa vwa ivunde
 15 ni vwavo. *Akavuvikia mikono, ekikenja akatonga.
 16 Muntu akamzia, akamwira: Mwarimu wedi, nitee
 mburi ani yedi, nesa ninaeinkwa nkalamo ya kale
 17 na kale. *Akamwira: Hanini wekinivuža mi mburi
 ya vwedi? Hena wedi mmwenzu. Kakicha ukunda
 18 kungia he nkalamo, gwirisha miomongwa. *Aka-
 mwira: Ihi? Yesu akamwira: Ila yeti iti: Usi-

- kome! Usishinde! Usiive! Usimchunge mwiyo
 19 mogo! *Mviki shima vaveo na mlala wenyu!
 Umkundishe mwiyo sa vuntu wekukundisha mwe-
 20 nye! *Ula mbwange akati: Vyose nivigwirishe
 21 too vudori vwangu; iki nischeže-ni? *Yesu aka-
 mwira: Kakicha ukunda kuvikulosha, tonga, uze-
 taga vyose wena navyo, uvainke vakiva, niho
 wenetea mari he ivunde. Wekikenja uze unira-
 22 ratere! *Ula mbwange ekirasikia ii mburi, aka-
 23 tonga na vukiva, ambu ekina mari nyinki. *Yesu
 akavaira vaaratera vakwe: Kididi nimuira: Ni
 kizinya, mzuri ekingia he vufumwa vwa ivunde.
 24 *Kangi nimuira: Vwasi vwa ngamea yekingia he
 ianga la singano tevuringana na vwasi vwa
 mzuri ekienda kungia he vufumwa vwa Muru-
 25 ngu. *Vaaratera vakwe vekirasikia, vakaondo-
 26 kisha, vakati: Iki ye eneadima kukia ni ani? *Ye-
 su akavarereha, akavaira: He vantu tekidimikana,
 27 mira he Murungu vyose vidimikana. *Petero aka-
 mwira, akati: Rereha, swi tushigie vyose tukaku-
 28 ratera. Iki tuneainkwa-ni? *Yesu akavaira: Ki-
 didi nimuira: Nywi mwaniratera; nicho cheshiga
 aho vyose vyekineaosha vishaa, hantu mwa-
 nangwa wa muntu eneakaia he kichumbi chakwe
 cha vwedi, niho nanywi mwenekaa he vichumbi
 ikumi na viri, mulahe žila mbari ikumi na mbiri
 29 ža Israeli. *Ula eshiga nyumba kana vanduuže
 kana varumburye kana vavee kana mlala wavo kana
 vaanae kana migunda he mburi ya izina langu, ene-
 avihundiwa kantu igana, kangi neri nkalamo ya ka-
 30 le na kale eneiinkwa. *Mira vajinki verongore vene-
 ahunduka nyuma, kangi vo va nyuma venearongor a

20.

Lusimo Iwa vaaima mizabibu. Yesu evonyesha vaaratera-
 vakwe vwasi vwakwe enearishwa. Mburi ya vaana Zebedeo.
 Matuntu meri a Yeriko.

1 VUFUMWA vwa ivunde vufwanana na mwosi ero-

- ka cha he yavo isanzasanza kuaenda vandima
- 2 vaimie mizabibu yakwe. *Ekikenja kusikižanya
navo izuva imwe sumuni, akavatuma he miza-
- 3 bibu yakwe. *Akafuma-wa marongo a saa nta-
tu, akavona vangi vemuke he kiete vesina ndima.
- 4 *Akavaira: Tongani nanywi he mizabibu yangu,
5 nnemuinka vyemuzihira. *Vakatonga. Kangi-wa
akafuma marongo a saa mtandatu na a saa ke-
- 6 nda, akaronga hula. *Marongo a saa ikumi na
mwe ekirafuma-wa, akavona vangi, akavaira: Ha-
nini mwekimuka izuva izima mwesina ndima?
- 7 *Vakamwira: Tehena etwinkie ndima. Akavaira:
8 Tongani nanywi he mizabibu yangu. *Hekiswa
ula mwenye mizabibu akamwira karani wakwe:
Vatange vandima, uvapokeže! Rongapokeža vala
vezie nyuma, kangi unapokeže vala verongore.
- 9 *Vala va saa ikumi na mwenzu vekiraza, vaka-
10 inkwa sumuni sumuni. *Vala verongore isanza
vekiza, vakati iti: Swi sari tuneongežwa. Mira
- 11 navo vakainkwa sumuni sumuni. *Vekipokežwa
'huo, vakamdengeretia ula mwenye mizabibu,
- 12 *vekiti: Ava vezie nyuma verongie ndima saa
mwenzu, kangi uvaringanyanye na swi, tvevonie
vwasi na ndima musu mzima, tweekishotwa ni
- 13 izuva. *Ula akamwamora mwiyaе wavo mmwe,
akamwira: Mbuyaa, sitekulela; tetusikižanye na
- 14 we sumuni? *Guha vila e vyako, utonge.
Nienda kumunka uu wa nyuma sa vuntu neku-
15 nkie we. *Vila vyangu sidima kuharea navyo vu-
ntu nekunda? Kana utavona lwisu, iti mi nina
mbonea?
- 16 'Huo va nyuma veneoka va mozya, na va mozya
veneoka va nyuma.
- 17 Yesu ekikwea Yerusalemu, akaguha vala vaara-
tera ikumi na veri njama uko nzieni, akavaira:
- 18 *Rerehani, tukwea Yerusalemu, niho mwanangwa
wa muntu eneinkizwa he vaatasa vabaha na he

- vaarimu va kitabungwa, vaemlaha masa a ku-
 19 mkoma, *vamwinkiže he vankoma, vamrare, va-
 mbigē, vekikenja vamkontere he muti wa kuko-
 miwa; mira musī wa katatu enevuka.
- 20 Hala mlala wavo vaana Zebedeo akamzia ha-
 mwe na vaana vakwe, akamtugutia ekiti: Nina
 21 mburi! *Akamwira: Ukunda-ni? Akamwira:
 Azera, ava vaana vangu vakae mmwe kuume,
 22 mmwe kumoso kwako he vufumwa vwako! *Ye-
 su akamwamora, akamwira: Temmanya cho mwe-
 tanja. Mudima kunywia kila kibobo nenea-
 23 nywia mi? Vakamwira: Tudima! *Akati: Kibobo
 changu muneakinywia, mira kumkaža muntu ku-
 24 vala veneairwa ni Vava, nivo veneakaa. *Vala
 ikumi vekirasikia, vakavihiwa ni ava vanduu veri.
 25 *Yesu akavatanga, akavaira: Mumanyiže iti: Va-
 fumwa va mbari ža vantu vegwira vantu na nzi-
 26 nya, na valao vavo vetunguluka vantu. *Henyu
 iyo mburi isivoneke! Mira henyu eenda kuoka
 27 mbaha, anamuhareie ndima! *Eenda kuoka wa
 28 kivoko, anaoke mzoro wenyu! *Ambu mwana-
 ngwa wa muntu tezie, arongiwe ndima, mira iti
 aronge ndima, nesa akombole vantu vajinki eki-
 29 vafwia. *Vekifuma Yeriko, vantu vajinki vaka-
 30 mratera. *Hekina matuntu meri ekee nzieni; ve-
 kisikia, iti Yesu evecha, vakaaga vekiti: Mfumwa,
 31 mwana Dawidi, tufwie mbonea! *Vala vantu va-
 kavabohia, nesa vashige kilonzo; mira vala va-
 kateisha kuaga, vekiti: Mfumwa, mwana Dawidi,
 32 tufwie mbonea! *Yesu akamuka, akavatanga, aka-
 33 vaira: Muenda nimurongie-ni? *Vakamwira:
 34 Mfumwa, tuenda, meso etu akie! *Yesu akasi-
 kia mbonea, akagwira meso avo. Wa ila indi
 vakavona. Niho vemtogola Murungu.

21.

Yesu engia Yerusalemu; engasha vasusuriji he nyumba ya mtaso; ebigiwa izumo ni vaana; erara mkuyu. Lubatizo lwakwe Yohana hantu lwefuma naho. Lusimo lwa vaana veri vetumwa he ndima. Lusimo lwa varinji va mizabibu.

- 1 VEKINGIA hafuhi na Yerusalemu, vakafika Betifage, he mungori wa ntundu. Aho Yesu akatuma
- 2 vaaratera veri, *akavaira: Tongani he kala kamuzi hala sela, munemangavona aho mlala wa njoe echungiwe, ena na mwanae aho; mchungu-
- 3 eni, mumnietie! *Kakicha hatea muntu emuamora, munamwire: Mfumwa ezienda! Niho enemanga-
- 4 zichungua. *Ivi virongiwe, nesa vikuloke vila
- 5 vyetetiwe ni mwarota ekiti: *Mwirireni mwana Sioni: Zuu Mfumwa wako ekufumia! Ni mholo; evekiwe ni mwana wa njoe eanga na mlala wavo.
- 6 *Vala vaaratera vakatonga, vakaronga sa vuntu
- 7 Yesu evaazere. *Vakaete ula mlala wa njoe na mwana wakwe, vakamtandisha shuke žavo, vek-
- 8 kenja vakamkweža naho. *Vantu vajinki haiwa vakatandisha shuke žavo nzieni, vangi vakatema
- 9 mareri a misala, vakaatandisha nzieni. *Vantu verongore na vala veratera nyuma vakatetisha na izii ibaha, vekiti: Hoziana, mwana Dawidi! Atogolwe eza etumiwe ni Mfumwa! Hoziana
- 10 wanga! *Ekingia Yerusalemu, muzi wose ukachika, wekivužanya: Uu ni ani? *Vantu vakati: Uu ni mwarota Yesu, efuma Nazareti he isanga
- 12 la Galilea. *Yesu akangia he nyumba ya mtaso, akangasha vose vetagižanya navo vezorižanya aho he nyumba ya mtaso, akagwisha meza ža vaakoranya marupia na vichumbi vya vala vetaga nziva. *Akavaira: Hegondiwe: Nyumba yangu itangwe nyumba ya mtaso, mira nywi mwaiosha mpanga ya vaipato.
- 14 Niho matuntu na vantu veholože vemzia hala
- 15 he nyumba ya mtaso, akavakiža. *Vaatasa va-

- baha na vaarimu va kitabungwa vekivona aa mahirimo earonga, kangi vekivona vaana vuntu vetetisha hala he nyumba ya mtaso, vekiti: Ho-
- 16 ziana, mwana Dawidi!, vakavihiwa, *vakamwira: Usikia, vuntu ava veteta? Yesu akavaira: Ee! Mira temshomie rini iti: Vaana vadori na va-
- 17 nyenke vekukaza na miomo yavo? *Akavashiga, akafuma hala kaya, akatonga Betanya, akashinja uko.
- 18 Na isanza ekiaroŋa na kula kaya, akasikia nzota.
- 19 *Ekivona mkuyu hala nzieni, akausia, mira tevonie nkuyu aho, nde mahungo matuhu. Akaurara, akati: Usiemoga ntunda kale na kale! Wa
- 20 ila indi mkuyu ukaoma. *Vaaratera vakwe vekivona, vakamaka, vakati: Uu mkuyu umangieomaze? *Yesu akavaamora, akati: Kididi, nimuira: Kakicha mugwirisha na kusaganganya, temkaronge vila, uu mkuyu wevihareiwe, mira neri mwekiu-
- 21 azera uu mungori iti: Vuka, ugwe na he luka-
- 22 nga!, kinehareika. *Vyose mwenevitanja mwekitasa, kakicha mugwirisha, muneaviinkwa.
- 23 Ekingia he nyumba ya mtaso ekifundisha aho, vaatasa vabaha na vaosi va mbaringwa vakamzia, vakati: Ivi uvironga na nzinya ani? Eku-
- 24 nkie uvu vufumwa ni ani? *Yesu akavaamora, akati: Nami nimuvuže mburi mwe! Mwekiinirira, nami nnemuirira hantu nzinya yangu ya kuharea
- 25 ivi vintu yefuma naho. *Lubatizo lwakwe Yohana lufumie nahi? He ivunde kana he vantu? Vala
- 26 vakadunganya he ngoro žavo iti: *Twekinemwira: He ivunde!, enetwira: Hanini mwekisamgwirisha? Kangi twekinemwira: He vantu!, tuvafoleka vantu, ambu vose vegwirisha iti: Yohana ni mw-
- 27 rota. *Vakamwamora Yesu, vakati: Tetumanyiže! Niho naye evaira: Iki nami simuirira iyo nzinya
- 28 ya kuviharea ivi vintu hantu yefuma naho. *Mira

- muti-ze? Hekina mwosi ena vaana veri. Akamzia ula mbaha, akanwira: Mwanangu, tonga
 29 yoo ueima he mgunda! *Ula akanwamora: Si-
 enda. Mira uko nyuma akatea ngoro yedi, aka-
 30 tonga. *Niho etonga he mnduuže, akanwira sa
 hula. Ula akanwira, akati: Ee vava, nitonga;
 31 asitonge. *Ingeri ava veri ula eharee icho va-
 vee ekundie ni uhi? Vakamwira: Ni ula mbaha.
 Yesu akavaira: Kididi nimuiru: Vaashanja na
 vaashinda venedima kungia he vufumwa vwa
 32 Murungu, nywi mwesidima. *Ambu Yohana ezie
 henyu, akaratera nzia ya ulanga, mira nywi tem-
 gwirishe; mira vaashanja na vaashinda ve-
 mgwirishe. Nywi mira, mwekiravona migwiri-
 shiže yavo, temgarushe madunganyo enyu, mka-
 mgwirisha.
- 33 Terežani lusimo lungi! Hekina mwosi wa iboho,
 akahanda mizabibu, akaibigira lusarigo, akaro-
 nga ikongo la kuchumbua zabibu, akajenga idu-
 ngu, akaiinkiza he vaimi; ekikenja, akatonga he
 34 isanga lingi. *Hala zabibu žekivoka kuvibwa,
 akatuma vazoro vakwe he vaimi, nesa vaguhe
 35 zabibu žakwe. *Vala vaimi vakavagwira vazoro,
 vakavabiga, kumwe vakavakoma, kumwe vaka-
 36 vavirita mabwe. *Kangi akatuma vazoro vajiuki
 kukela vala va kuvoka; mira navo vakahareiwa
 37 vula. *Mkengelejo akavatumia mwana wakwe
 38 mwenye, ekiti: Venemsikia mwanangu soni. *Mi-
 ra vala vaimi vekimvona mwanangwa, vakadu-
 nganya he ngoro žavo iti: Uu ni mwapala;
 herikoni, tumkome, nesa tuguhe vufwa vwakwe.
- 39 *Vakamguha, vakamfwinya hala he mizabibu,
 40 vakamkoma. *Iki mwenye mizabibu ekineaza,
 41 eneavatea-ze vala vaimi? *Vakamwira: Vala
 vavivi enevakoma mikomire mivivi, ainkiže ila
 mizabibu he vaimi vangi, veneamunka zabibu
 42 žakwe žekinevibwa. *Yesu akati: Temshomie he

kitabungwa iti: Ibwe leberirwe ni vaajenga laoka
 la mpembeni he kivanza cha mabwe? Ivi vifu-
 43 mie he Mfumwa, tweekivirereha ni imako! *Nicho
 cheshiga nekimaira: Nywi muneahokwa vufumwa
 vwa Murungu, vuinkizwe he mbari ingi, yenea-
 44 moga ntunda žayo. *Ye enegwa he ili ibwe
 enefwa, kangi ili ibwe ye lenemgwia, linemshu-
 45 nta. *Vaatasa vabaha na Vafarisea vekisikia ma-
 lusimo akwe, vakamanya, iti eteta mburi yavo.
 46 *Vakaenda mingwirire, mira vakafoleka vantu,
 ambu vekimgwirishe, iti ni mwarota.

22.

Lusimo Iwa mlondolo wa kifumwa. Mburi ya kodi. Mburi
 ya kuvuka he vefwie. Momongwa mbaha. Kirisito ni mwana
 wakwe Dawidi, uko ni mfumwa wakwe.

1 YESU akateta kangi-wa kilusimo navo, akavaira:
 2 *Vufumwa vwa ivunde vuringana na mfumwa wa
 3 ili isanga, emkenjiže mwanae mlondolo. *Akava-
 tuma vabwange vakwe, kuatanga vo verarikwe
 4 he mlondolo; mira vala vakasua kuza. *Kangi-
 wa akatuma vabwange vangi, akati: Vaireni vala
 verarikwe: Zaho, naringanyiža vižo vyangu, nzao
 na ndama žebandie žakenja kukomwa, vyose
 5 vyaringania, zoni he mlondolo! *Mira vala va-
 kasua, vakatonga, mmwe he mgunda wakwe,
 6 mmwe kuasusurija. *Vala vangi vakagwira va-
 7 bwange vakwe, vakavabiga, vakavakoma. *Niho
 ula Mfumwa evihiwa, akatuma nkondo ža vashi-
 kari vakwe, vakavakoma vala vaipato, vakaishota
 8 mizi yavo. *Niho evaira vabwange vakwe: Kižo
 cha mlondolo charingania, mira vala verarikwe
 9 sivo. *Tongani iki he nzia ža matano, muvara-
 10 rike he mlondolo vo mwenevona. *Vala vabwange
 vakatonga he nzia žose, vakaete vose vewene,
 11 vedi na vavivi, mlondolo ukazua vantu. *Mfumwa
 ekingia kuarereha vajeni vakwe, akavona muntu

- 12 aho esijikie shuke ža mlondolo. *Akamwira:
 Mbuyaa, ungiie-ze na kunu, wesijikie shuke ya
 13 mlondolo? Ula teamore? *Mfumwa akavaira va-
 zoro vakwe: Mchungeni magu na mikono, mshu-
 kumeni na he kiža kibaha, niho hena kuia na
 14 kuzingiza! *Ambu verarikwe ni vajinki, mira
 vezurirwe ni vadori.
- 15 Aho Vafarisea vakatonga njama, vekienda mi-
 16 mtegire vuntu veneamtega ekiteta. *Vakamtumia
 vaaratera vavo hamwe na vantu va kumwe va-
 kwe Herode, vakamwira: Mwarimu, tumanyiže
 iti: We u wa idi, kangi ufundisha nento nzia ya
 Murungu. Kangi tushindavuža muntu, ambu tu-
 17 rereha vusho vwa vantu. *Twirire iki: Uti-ze?
 18 Kive kumunka Kaiza kodi kana-ze? *Mira Yesu
 akamanya vuvivi vwavo, akavaira: Muhira nywi!
 19 Hanini mweniježa? *Nivonyani kafeza keinkižwa
 20 he kodi! Vakamwetia robo. *Akavaira: Iki chapa
 ni chakwe-ni? Kangi uu ugonde ni wakwe-ni?
 21 *Vakamwira: Ni wakwe Kaiza. Niho evaira:
 Munkeni Kaiza vila vyakwe Kaiza, kangi Muru-
 22 ngu munkeni vila vya Murungu. *Vekisikia, va-
 kamaka, vakamshiga, vakatonga.
- 23 Musi ula Vasadukea vakamzia, ni vala veti iti:
 24 Tehena eneavuka he vefwie. *Vakamvuža, vakati:
 Mwarimu, Mose etetie: Kakicha muntu efwa,
 esina vaana, mnduuže ampale ula mche, amteie
 25 mnduuže mwana. *Hetu hekina vanduu mfungate.
 Ula wa kivoko akaguha mche, akafwa esina
 26 mwana, akamshigia mnduuže mche. *Huo neri
 ula wa keru na wa katatu na vala vose mfungate.
 27 *Mkengelejo ula mche naye akafwa. *Aho vefwie
 28 vose vekineavuka, ula mche eneguhwa ni uhi,
 29 ambu vose vekimwovoe? *Yesu akavaamora,
 akavaira: Mwatekerwa, ambu temmanyiže kita-
 bungwa neri nzinya ya Murungu temwimanya!
 30 *Ambu hala vantu vekineavuka he vefwie, teve-

guha, teveguhwa, mira venekaa he ivunde sa va-
 31 laongwa. *He mburi ya kuvuka he vefwie te-
 32 mshomie vila vyetetiwe ni Murungu, ekiti: *Mi
 ni Murungu wakwe Aburahamu, na Murungu
 wakwe Isaka, na Murungu wakwe Yakobo!
 Kangi Murungu si Murungu wavo vefwie, mira
 33 wa vala veho meso. *Vantu vekizisikia, vakamaka
 mifundishiže yakwe.
 34 Vafarisea vekisikia, iti Vasadukea vevotiwe niye,
 35 vakavunganana hala. *Mmwe wavo emanyishe
 36 momongwa, akamježa, ekimvuža iti: *Mwarimu,
 37 iazero ibahisha he miomongwa ni lihi? *Aka-
 mwira: Umkundishe Mfumwa Murungu wako na
 ngoro yako yose na mpeho yako yose, na ma-
 38 dunganyo ako ose! *Uu ni momo mbaha, kangi
 39 ni wa kuvoka. *Wa keru weringane nawo, zuu:
 Umkundishe mwiyo sa vuntu wekukunda mwe-
 40 nye! *He aa maazero meri miomongwa yose i aho
 hamwe na mburi ža vaarota.
 41 Vafarisea vekivunganana, Yesu akavavuža, *akati:
 42 Muti-ze he mburi ya Kirisito? Ni mwana wakwe-
 43 ni? Vakamwira: Ni mwana Dawidi. *Akavaira:
 Iki Dawidi emtanga-ze Mfumwa, kila ena mpe-
 44 hongwa? Ambu eti: *Mfumwa amwira Mfumwa
 wangu: Kaa kuume kwangu, sari nekineavika
 45 vanzo vako si he magu ako. *Dawidi ekimtanga
 46 Mfumwa, ni mwanae ki-ze? *Tehena edimie
 kumwamora-ni, kangi too musi ula tekena egwi-
 rire ngoro ya kumvuža mburi.

23.

Yesu echunda vaarimu va kitabungwa na Vafarisea. Mlaho,
 muzi wa Yerusalemu wenealahwa nawo.

1 HALA Yesu akavaira vantu na vaaratera vakwe,
 2 *akati: He kichumbi chakwe Mose hekaa vaa-
 3 rimu va kitabungwa na Vafarisea. *Vyose vene-
 maira, vihareeni, muvigwirishe! Mira mirongire

- yavo musiiiraterere! Ambu veteta, kangi teveviharea.
- 4 *Vechunganya mižigo mibaha, veitwisha vantu he vituro, mira venye tevekunda kuigwira na kichaa
- 5 neri kimwe. *Ndima žavo žose vežironga, nesa vavonwe ni vantu. Mataratasi avo a kutasia vea-
6 osha mabaha, maeso a shuke žavo veaosha ma-
7 eza. *Vekirarikwa kuala kižo, vekunda kukaa hantu vafumwa vekaa. Neri he nyumba ža
8 Murungu vakunda kukaa he vichumbi vya
9 vafumwa. *Vezihirwa vekikezywa uko he ki-
10 ete, vekitangwa vabaha ni vantu. *Mira nywi musitangwe vabaha! Ambu mwarimu wenyu nde
11 mmwe, nywi vose mu vanduu. *Neri vantu va-
12 simutange vava he ili isanga, ambu vava wengu ni mmwe, ni ula wa he ivunde. *Neri musitangwe varongoži, ambu murongoži wenyu ni mmwe, ni
13 Kirisito. *Mbaha wenyu amuhareie ndima! *Ula ekuosha mbaha mwenye, eneaosha mdori; mira ula ekuosha mdori mwenye, eneaosha mba-
14 ha.
- 15 Munerishwa vwasi nywi vaarimu na Vafarisea: Muhira nywi, ambu mufingia vantu vufumwa vwa ivunde! Venye temungia, kangi vala vekunda kungia temvakundiža kungia. *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea! Muhira nywi, ambu mula nyumba ža vachengwa, vefwiiwe ni vaosi, mwekiti, iti muneteisha kuvata-
16 tasia. 'Huo munezalahwa masa evecha a vayao.
- 17 *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea! Muhira nywi, ambu muanga he lukanga na he isanga, nesa muoshe muntu mmwe mwaratera; kangi ekioka, mumwosha muntu wa moto, hantu vavivi venelahiwa, emuvecha vuvivi
18 keru. *Munerishwa vwasi nywi varongoži mwefwie meso; ambu muti: Muntu ekikuelya na nyumba ya mtaso, tekuna-ni; mira ekikuelya na zahabu
19 ya nyumba ya mtaso ena masa. *Mu varundu,

- kangi mu matuntu! Ambu kibaha ni kihi? Ni zahabu, kana ni nyumba ya mtaso yeosha zahabu
- 18 yedi? Kangi muti: *Muntu ekikuelya na meza ya mtaso, tekuna-ni. Mira ekikuelya na ñombe
- 19 yekomwa aho, niho ena masa. *Mu varundu, kangi mu matuntu! Ambu kibaha ni kihi, ni ñombe ya mtaso kana ni meza yamtaso yeosha
- 20 ila ñombe yedi? *Ekuelya na meza ya mtaso, ekuelya nayo njenye kangi navyo vye aho. *Kangi ekuelya na nyumba ya mtaso, ekuelya nayo njenye
- 22 kangi na ula ekaa aho. *Ekuelya na ivunde, ekuelya na kichumbi cha Murungu hamwe na ula ekaikaia. *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea. Muhira nywi, ambu mpwa na matunduja na mpirimpiri mužifwinya ifungu la ikumi; mira vila vizinya vya he momongwa muvishiga: Masa na mbonea na migwirishiže.
- 24 Ivi muvitee kangi na vila vingi musivishige! *Mu varongoži mwefwie meso! Suguni muitufa, mira ngamea muimiža.
- 25 Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea! Muhira nywi, vibobo na vitangu muvioža wanga, uko ndeni vigishiže vintu vye-tahiwe, kangi vijirare. *We Mfarisea, u ituntu! Rongaoža ini kibobo uko ndeni, na kitangu, chekikenja kidimeožwa na nze. *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea! Muhira nywi, ambu mufwanana na mbira žehambiwe, žekirerehwa nze, ni žedi, mira uko ndeni žizue
- 28 mavende a vefwie na vintu vivivi vijinki. *Huo nanywi vantu vekimurereha, muvonwa iti mu valanga, mira uko ndeni he ngoro ženyu mugishiže
- 29 kuhira na lubero lwa momongwa. *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va kitabungwa na Vafarisea! Muhira nywi, ambu mujenga mbira ža vaarota,
- 30 kangi muhamba mbira ža valanga, *mwekiti: Nanga swi tweeki aho misi ila ya vavava

- vetu, tetwekisikižanya navo he mburi ya ku-
 31 koma vaarota. *Huo mukutetia venye vuvoni,
 32 iti mu vaana va vala vekomie vaarota. *Iki nywi
 33 zužani kiringanyo cha vavava venyu: *Nywi
 vaana nyoka, nywi vaana ifuta: Ala masa a ku-
 34 shotwa muneaaha-ze? *Rerehani! Nimutumia
 vaarota na vaamanya na vaarimu va kitabungwa;
 va kumwe munevakoma, munevabigira he miti,
 vangi munevabiga he nyumba ženyu ža Muru-
 ngu, mwekikenja munevadindisha me mizi yose,
 35 hantu venengia; *nesa mulahwe masa ose a sa-
 kame ya valanga vose, yefwinyižwe he ili isanga,
 kuvoka he sakame yakwe Abeli, neki mlanga,
 sari he sakame yakwe Zakaria, mwana Barakio,
 mwemkomie hala gati he nyumba ya mtaso na
 36 he meza ya mtaso. *Kididi nimuira: Ii mbari
 yenyu inezalahwa aa masa ose.
 37 Yerusalemu, Yerusalemu! Wakoma vaa-
 rota vetumiwe na hako, wavavirita mabwe!
 Ni kangahi nekikunda kushushutia vaa-
 nao, sa vuntu nkuku yeshushutia vusio he
 38 mazau akwe? Mira nywi mwasua! *Zaho!
 39 Nyumba yenyu ineshigwa ihagare! *Ki-
 didi nimuira: Too iki temkazenivona sari
 aho mwekineateta: Akazwe ula eza etu-
 miwe ni Mfumwa!

24.

Yesu ebirikira kunongwa kwa muzi wa Yerusalemu na
 mkengelejo wa ili isanga na kuhunduka kwakwe. Etuchunda
 tuyae meso.

- 1 YESU ekifuma he nyumba ya mtaso, akatonga.
 Vaaratera vakwe vakanzia, nesa vamvonyeshe
 2 mijengie ya nyumba ya mtaso. *Mira ye aka-
 vaamora, akati: Temvona ivi vyose? Kididi
 nimuira: Tehekaeshigwa ibwe likaandakana na
 3 ibwe mwiya, mira enevushwa ose. *Ekikaa he

- mungori wa ntundu, vaaratera vakwe vakamzia njama, vakati: Tuirire, iti ni rini hantu žila mburi ženeakuloka, kangi kisimbiko cha kuhunduka kwako na cha mkengelejo wa ili isanga ni kiki?
- 4 *Yesu akavaira akati: Kucheieni, muntu asizemu-
 5 tesha! *Ambu vantu vajinki venefuma vekiti, iti
 vetumiwe ni mi, vekiti: Swi tu Kirisito! 'Huo
 6 veneatesha vajinki. *Munesikia mburi ža nkondo
 na nguma ža nkondo. Virereheni, musiviondoke!
 Ambu ivi vyose vinerongaza ini, mira mkengelejo
 7 teunate uringane. *Ambu mbari na mbari žine-
 lwana, kangi vafumwa venelwana na vafumwa
 vayae. Heneza nzota na mahumpa, kangi isanga
 8 linezingiza genda na genda. *Ivi vyose ni kivoko
 9 cha vukiva. *Hala venemugera he vukiva, vamukome;
 munevihižwa ni mbari žose he mburi ya
 10 izina langu. *Niho vajinki venevihiwa, vareng-
 11 hane venye na venye; ambu veshukanana. *He-
 neza vaarota vajinki va mongo, venetesha vajinki.
 12 Kangi lukundo lwa vajinki lunesia, kila lubero
 13 lwa mburingwa lwenegisha hosehose. *Mira
 ye enegumiriža sari mkengelejo, niye
 14 eneakia. *Kangi ii mburi ya vufumwa-
 ngwa inebirikirwa he isangalose, ivao-
 kie vantu vose vuvoni. Ivi vyekikuloka,
 mkengelejo uneringana.
- 15 Aho mwekineavona ila mburi mbivi ya kunongwa
 kwa hantu hezerire, sa vuntu yegondiwe ni mwa-
 16 rota Danieli, (eshomā aho, atereže nento!) *misi
 ila vo ve he isanga la Yuda vaahe na he mingori;
 17 efikiwa ekee he nyumba wanga, asishindengia
 18 kuaguha ntanu žeho nyumbeni; *e he mgunda
 19 asihunduke kuaguha shuke žakwe! *Misi ila vena
 20 ndeni navo veonkesha venevona vukiva. *Tasani,
 iti kula kuaha kwenyu kusieza he misi ya kiho
 21 kana he musi wa Sabato! *Ambu aho henetea
 vukiva vubaha, vwesinavoneka kale hose, kuvoka.

- aho isanga lekirumbwa sari iki, kangi tevukaze-
 22 voneka-wa. *Kakicha misi ila teitadurishwa,
 tehekina muntu ekia; mira he mburi ya vala
 vezurirwe ila misi idurishwa.
- 23 Hala muntu ekimaira: Kirisito zuu!, kana: Zuula!,
 24 musigwirishe! *Ambu heneza Va-Kirisito va mongo
 na vaarota va mongo, veneharea mahirimo na
 makuži mabaha, nesa vavateshe na vala vezurirwe,
 25 kakicha kidimika. *Zaho nimuirira vyesinate vi-
 kuloke. Kangi vekineamaira: Zula, eho he nyika!,
 26 musizetonga. *Kana vekimaira: Zula, eho he
 27 nyumba!, musigwirishe. *Ambu sa vuntu luimiži
 lwefuma na mondo hantu izuva lefumia, lwekii-
 mika he ivunde lose sari kula hantu izuva legwia,
 nivwo vuntu kuhunduka kwa mwanangwa wa
 28 muntu kweneakaa. *Ambu hantu hena kimba,
 niho hantu magovegove evunganana.
- 29 Vukiva vwa misi ila vwekivecha, niho izuva lene-
 gwa kiža, mweži uneshiga kuvaa, ntondo žinegwa
 na si, vila vya uko wanga he ivunde vinekushika.
- 30 *Niho kisimbiko cha mwanangwa wa muntu che-
 nevoneka he ivunde; aho niho mbari žose ža
 isanga ženebaža kii, vekimvona mwanangwa wa
 muntu ekiza he ivunde na nzinya nyinki na vwedi
 31 vujinki. *Niho enetuma valao vakwe, vegwirire
 magunda mabaha, veabiga, vekivunganya vala
 vezurirwe niye, vekivafwinya he miondo yose,
 hantu mpeho yefuma, kuvoka hantu ivunde levo-
 kie, sari kula hantu ivunde lehakane.
- 32 Kufundisheni lusimo, mwekirerehia he mkuyu:
 Ntumburuju žakwe žekikweža, žekilangaža, mu-
 33 manya iti: Ivuri li hafuhi! *Huo neri nywi, mwe-
 kiavona vila vyose, manyani iti: Mkengelejo u
 34 hafuhi. *Kididi nimaira: li mbari teikasie, iži mburi
 35 žose žesinakuloka. *Ivunde linekondika na
 ili isanga, mira mburi žangu težikako-
 36 ndike. *Mira mburi ya muši ula kana ya saa

25.

Lusimo lwa vabora ikumi na lwa feza; mfumwa einkize he vazoro vakwe. Masa a musu wa mkengelejo.

- 1 HALA vufumwa vwa Murungu vuneafwanana na vabora ikumi, veguha mitata yavo, vaemzana
- 2 mwenye mlondolo. *Vayae vavo vasano vekichee,
- 3 vasano neki varundu. *Vala varundu vetikie mi-
- 4 tata yavo, mira tevetikie na mafuta. *Vala vechee vetikie mafuta he vuchupa hamwe na mitata yavo.
- 5 *Ula mwenye mlondolo ekikaisha, vose vakafikwa,
- 6 vakashinjia. *Kio kibaha hakasikiika kilonzo iti:
- 7 Zuu, mwenye mlondolo! Fumani muemzana! *Niho vala vabora vevuka, vakaronga mitata yavo nento.
- 8 *Vala varundu vakavaira vala vechee, tugavieni
- 9 mafuta enyu, ambu mitata yetu yafwi. *Vala vechee vakavaamora, vakati: Hai, tetuasova swi hamwe nanywi. Mira tongani he vasusuriji, muezora!
- 10 *Vala veketonga kuazora, mwenye mlondolo akaza. Vala veringanyiže vyose, vakangia hamwe
- 11 naye he mlondolo, luvwi lukafingwa. *Vekikenja kungia, vala vabora vangi navo vakaza, vakati: Mfumwa! Mfumwa! Tujuvuie!
- 12 *Ula akavaira: Kididi nimuira: Simumanyiže nywi! *Huo shinjiani meso, ambu temmanya musu neri saa, hantu mwanangwa wa muntu ezia.
- 14 Sa hala muntu ezoka, ekitanga vazoro vakwe,
- 15 nesa avagavie vila ena navyo. *Mmwe akamunka mafungu masano a feza, mmwe mafungu meri, mmwe ifungu imwe, vose sa vuntu vedimie. Eki-
- 16 kenja akazoka. *Wa ila ngeri ula eguhie mafungu masano a feza, akatonga, akasusurija nažo, aka-
- 17 vona angi mafungu masano a feza. *Huo na ula eguhie mafungu meri a feza akavona nažo angi
- 18 meri. *Mira ula eguhie ifungu imwenzu akatonga, akaliforira, akafisa fezangwa ya mfumwa.
- 19 Misi mijinki yekivecha, vava wa vala vazoro
- 20 akaaroka, akatala navo žila feza. *Ula, eguhie

- mafungu masano a feza, akamwetia angi mafungu masano a feza, akati: Mfumwa, uninkie mafungu masano a feza, zaa angi mafungu masano a feza nesusuriye! *Vavee akamwira: U mzoro wedi, ena ulanga; waharea nento na vila vitori, nnekugimbika, urerehe vijinki. Ngia, nesa uzihizwe ni vava wako! *Ekikenja, akaza ula eguhie mafungu meri a feza, akati: Mfumwa uninkie mafungu meri a feza. Zaa angi meri mafungu a feza nesusuriye! *Vavee akamwira: We u mzoro wedi, ena ulanga. Waharea nento na vila vitori, nnekugimbika urerehe vijinki. Ngia, nesa uzihizwe ni vava wako! Ekikenja, akaza ula eguhie ifungu imwe la feza, akati: Mfumwa, nikumanyiže iti: U muntu mtungulu, uwindika hantu wesihandie, uchwa hantu wesizarire. *Nicho chenisikiže fole, nikatonga, nikaforira feza žako he msanga. Zii feza yako! Vavee akamwamora, akati: U mzoro mvivi, ena uvia. Kakicha umanyiže iti nifwindika hantu nesihandie, kangi nichwa hantu nesizarire, hanini wekisatonga, *ukaiinkiza feza yangu he vasusuriji? Kangi iki nekiza nekiiguha yenetie! *Mhokeni lila ifungu la feza, mulimunke ula ena mafungu ikumi a feza. *Ambu ula ena navyo vyakwe eneviongežwa, nesa ateishe kunesha; mira ula esina vijinki, neri vila ena navyo enevihokwa. *Mira uu mzoro mshukumeni na he kiža kibaha, niho hena kuia na kuzingiza. Aho mwanangwa wa muntu eneazia na vwedi vwakwe hamwe na valao vose niho eneakaa he kichumbi ča vwedi vwakwe. *Kangi mbari žose žineetwe na hala hantu eho, ažitanye, sa vuntu mrisha ežitanya nonji na mbuži. *Nonji enezivika kuume kwakwe, mbuži kumoso. *Ekikenja Mfumwa enevaira vala ve kuume kwakwe iti: Zoni nywi mweinkiwe lute lwedi ni Vava, mupale

- vufumwa mwevikiiwe too kurumbwa kwa isanga.
- 35 *Ambu nekina nzota, muninkie kižo; nekina nkiru,
muninkie cha kunywa; neki mjeni, muniguhie
- 36 na henyu; *sekina cha kujika, munivushiže; neki
mwaži, munirerehe; neki he chumba, muzie kua-
- 37 nikezya. *Niho vala valanga venemwira iti: Mfu-
mwa, ni rini tweekikuvona wena nzota, tweekikunka
- 38 Kangi ni rini tweekuwene we mjeni, tweekikuguha
39 na hetu, kana wesina shuke, tweekikuvusha? *Ni
- 40 rini, tweekuwene we mwaži kana weho he chumba,
41 tweekukurereha? *Mfumwa enevaira iti: Kididi
- 42 nimuira: Ava vanduu vangu vadori vyose
mwemrongiie mmwenzu wavo, muvini-
- 43 rongiie mi.
- 41 Ekikenja, enevaira vala ve kumoso: Vukani hangu
nywi, mwerariwe! Tongani he moto wesifwa,
- 42 wemfutiwe shetani na valao vakwe! *Ambu ne-
43 kina nzota, temninkie kižo; nekina nkiru, temni-
- 44 nkie cha kunywa; *neki mjeni, temniguhie na
45 henyu; sekina cha kujika, temnivushiže, neki mwaži
- 46 kana neki he chumba, temnirerehe. *Niho vala
vose venemwamora iti: Mfumwa, ni rini tweeki-
- 47 kuvona wena nzota kana nkiru, we mjeni, wesina
48 cha kujika, we mwaži, we he chumba, tweekisa-
- 49 kuhareia ndima? *Niho enevaamora iti: Ava va-
50 dori, vyose mwesimrongiie mmwenzu wavo, neri
- 51 mi temvinirongiie. *Ava venetonga he mlaho wa
52 kale na kale, mira vala valanga venetonga he
- 53 nkalamo ya kale na kale.

26.

Vaatasa vabaha vemwendia Yesu mimkomire. Yesu etunu-
ntiwa mafuta edi he muzi wa Betanya; ela nonji ya Pasa na
vaaratera vakwe; etasa he mgunda wa Getisemane; erenge-
hwa ni Yuda; echungwa; elahwa ni vaatasa vabaha; ekanwa
ni Petero.

1 YESU ekikenja kuteta iži mburi žose, akavaira

- 2 vaaratera vakwe: *Mumanyiže iti mazuva meri ekivecha ni Pasa; niho mwanangwa wa muntu eneinkizwa, akomwe, akonterwe he muti.
- 3 Misi ila vaatasa vabaha na vaosi vabaha va mbaringwa vakavunganana he kitala cha mwatasa
- 4 mbaha, etangwa Kayafa, *vakadunganya kiavya cha
- 5 kungwira Yesu, nesa vamkome. *Mira vala vakati: Tusizerinda misi ya mtaso, tweekialwana na vantu.
- 6 Yesu ekikaa Betanya he nyumba yakwe Simoni
- 7 Matene, *hakanzia mche egwirire kakomba ka mafuta ezorirwe na zora mbaha, akaamtununtia
- 8 he mutwi wakwe, ekee si ekila kižo. *Vaaratera vakwe vekiravona, vakati: Hanini ekikonda aa
- 9 mafuta 'huo? *Ambu ekidima kutagwa azorwe
- 10 marupia majinki, ainkizwe he vakiva. *Yesu ekimanya, akavaira: Hanini mwekimrisha uu mche
- 11 vwasi? Kangi eniteie nento. *Ambu vakiva muna navo misi yose, mira mi temna nami misi
- 12 yose. *Ambu uu mche ekitununta aa mafuta he mwiri wangu eniteie 'huo, nesa nidimežikwa.
- 13 *Kididi nimuira: Aho mburingwa yekineabirikirwa he isanga lose, neri ivi, uu evirongie vineatetwa, nesa naye akumbukwe.
- 14 Aho vala ikumi na veri, mwiyaе wavo mmwe etangwa Yuda wa Karioti, akatonga he vaatasa
- 15 vabaha, *akavaira: Muenda kuninka-ni, nekimumvonyesha hantu eho? Vakamvika kiariro cha
- 16 marupia makumi matatu. *Niho eenda mimwinkinkizize.
- 17 Musi vantu vevoka kula migate yesigerirwe ishibi, vaaratera vakwe vakanzia, vakamwira: Uenda tukuringanyiže hio kižo cha nonji ya Pasa?
- 18 *Akati: Tongani he mwosi uko kaya, mumwire: Ai ni mwarimu: Misi yakwe ni hafuhi, eenda ailie hako nonji ya Pasa hamwe na vaaratera
- 19 vakwe. *Vala vaaratera vakaronga sa vuntu Yesu evaazere, vakaringanyiža kižo cha Pasa.

- 20 Cha he mageri akakaa na vala ikumi na veri,
 21 nesa vale kižo. *Aho vekila, akavaira: Kididi
 nimuira: Mwi Yao wenyu mmwenzu eenda kuni-
 22 inkiža. *Vakavona vukiva vubaha, vakamvuža
 mmwe mmwe, vekiti: Mfumwa, kana ni mi?
 23 *Akavaira, akati: Ye enetoveža he luviga hamwe
 24 na mi, uu niye eneaniinkiča. *Mwanangwa wa
 muntu enetonga nzia yakwe sa vuntu mburi ya-
 kwe yegondiwe; mira ula muntu eneamwinkiča
 mwanangwa wa muntu, enevona vukiva. Nangari
 25 uu muntu tekimogiwe, čekimzihira. *Yuda, ula
 eneamwinkiča, akamwira, akati: Mwarimu, kana
 ni mi? Akamwira: Ni 'huo, sa vuntu wetetie.
 26 Aho vekila, Yesu akaguha mgate, aka-
 tasa, akaubendua, akavainka vaaratera
 vakwe, akati: Guhani, mule! Uu ni mwiri
 27 wangu. *Ekikenja, akaguha kibobo,
 akatasa, akavainka, akati: Nywani vose
 28 aho! *Ambu ii ni sakame yangu ya
 kiagano kishaa, yefwinywa he mburi
 ya vantu vajinki, nesa vavushižwe
 mabanu.
 29 Nimuira: Too iki sikaenywa-wa uo mvinyo, sari
 ula musi neneunywia mshaa hamwe nanywi he
 30 vufumwa vwa Vava wangu. *Vekikenja kuimba
 lumbo lwa ntogolo, vakahafuma, nesa vatonge
 he mungori wa ntundu.
 31 Aho Yesu akavaira: Nywi vose munevihiwa ni
 mi iki kio cha yoo;ambu hegondiwe iti: Nne-
 ambiga mrisha, niho nonji ža ifyo lakwe žene-
 32 sakana. *Mira nekikenja kuvuka he vefwie, nne-
 33 murongorira na Galilea. *Petero akamwamora,
 akati: Neri vose vekivihiwa ni we, mi sikaze-
 34 vihiwa. *Mira Yesu akamwira: Kididi nikwira:
 Iki kio cha yoo, nkurufi yesinaia, unenikana ka-
 35 ntu katatu. Petero akamwira: *Neri nekienda ku-
 komwa nawe, sikakukane! Vaaratera vose vaka-

- 36 teta 'huo. *Ekikenja, Yesu akatonga hantu hetangwa Getisemane. Aho akavaira vaaratera vakwe: Kaani aha, mi nitonga ini na kula, nietasa!
- 37 Akanguha Petero na vala vaana veri vakwe
- 38 Zebedeo, akangiwa ni vukiva na kuzingiza. *Niho evaira: Ngoro yangu iteisha kungiwa ni lusoyoyo, nisikia kufwa. Kaani aha, muyae meso
- 39 hamwe nami. *Akatonga kambai hadori, akasoma mutwi si, akatasa, akati: Vava, kakicha kidimika, iki kibobo kiniveche! Mira vila nevikunda
- 40 mi visihareike, esire vila wevikundie we! *Akatonga he vala vaaratera, akavafikia veshinjie, akamwira Petero: Kave temdima kushinjia meso
- 41 na mi saa mwenzu gi? *Shinjiani meso mutase, nesa musizejezwa! Ngoro ikunda,
- 42 mira mwiri ni msoka. *Kangi akatonga ka keru akatasa, akati: Vava, kakicha tekidimika chekinivecha iki kibobo sari nikinywe, vila wevikundie navihareike! *Ekiza, akavafikia-wa, veshinjie, ambu meso avo ekina toro nyinki. *Akavashiga, akatonga ka katatu, akatasa ekiteta ila
- 45 mburi-wa. *Ekikenja, akavasia vaaratera vakwe, akavaira: Mushinjia 'huo, muvushe magatazi? Rerehani, hafika, niho mwanangwa wa muntu
- 46 eneinkižwa he mikono ya vabanu. *Vukani, tutonge! Zula eniinkiža! Azi.
- 47 Echeriteta, Yuda akafumirira, mmwenzu wa vala ikumi na veri; ena ibumba ibaha la vantu vgwirire mihandwi na rungu, vefuma he vaatasa
- 48 vabaha na he vaosi va mbaringwa. *Mira ula emwinkiža evainkie vayae momo iti: Ye nenebwitana naye, niye, mgwireni! *Akamangamzia Yesu, akati: Mfumwa, nikukezya! Ekikenja akambwita momo. *Mira Yesu akamwira: Mbuyaa, uziie-ni? Niho vayae vefuma, vemgwira Yesu
- 51 na mikono yavo, vemchungu. *Vala Yesu ena navo, mwiya wavo mmwe, akatwaa mkono, aka-

- kota muhandwi, akamtema mzoro wa mwatasa
 52 mbaha isikio, likachika. *Niho Yesu emwira:
 Hundua muhandwi wako na he mboni žakwe!
 Ambu vose vegwira mihandwi veneakomwa nayo.
 53 *Kana tumanyiže iti: Nidima kumsemba Vava, ani-
 54 nke iki aha valao elufu ikumi na mbiri? *Mira
 kangi vugondengwa vunekuloka-ze? Na vuku-
 loke 'huu.
 55 Hala Yesu akavaira vala vantu, akati: Mufumie
 mwegwirire mihandwi na rungu, nesa munigwire
 mi sa nete mwipato. Kangi misi yose nekikee
 he nyumba yenyu ya mtaso nekifundisha, mira
 56 temnigwirire. *Ivi vyose virongiwe, nesa vikuloke
 vila vaarota vegondie. Aho vaaratera vose va-
 kamshiga, vakaaha.
 57 Vala vemgwirire Yesu vakamtwa he mwatasa
 mbaha etangwa Kayafa; ambu niho hantu vaari-
 mu va kitabungwa na vaosi vabaha va mbari-
 58 ngwa vevunganane. *Mira Petero akamratera
 halehale sari he kitala cha mwatasa mbaha, aka-
 ngia naho, akakaa hamwe na vazoro, nesa avone
 vuntu iyo mburi yeneakuloka.
 59 Vaatasa vabaha vose hamwe na vafumwa va-
 kaenda vuvoni vwa mongo, nesa vadime kumko-
 60 ma Yesu. *Vakaza vavoni va mongo vajinki,
 61 mira tevewene mburi ya kumlaha. *Mkengelejo
 hakafuma veri, vakati: Uu etetie iti: Mi nidima
 kubaža nyumba ya mtaso na kuijenga misi mi-
 62 tatu. *Mwatasa mbaha akavuka, akamwira: Tu-
 63 amora iži mburi, ava vekuchunga? *Yesu aka-
 huža. Niho mwatasa mbaha emwira: Murungu
 ehomeso enezakulaha, wekisatwira, iti
 ni we Kirisito, mwana wa Murungu!
 64 *Yesu akati: Ni 'huo, sa vuntu wetetie.
 Kangi nimwira: Too iki muneamvona mwana-
 ngwa wa muntu, ekikaa kuume he nzinyangwa,
 65 kangi vuntu eza na mavunde a uko wanga. *Niho

mwatasa mbaha ebaža shuke žakwe, ekiti: Tu-
 shindaendia-ni vavoni? Iki aha musikie kurara
 66 kwakwe. *Muti-ze? Vala vakaitikira, vakati: Ni
 67 mmasa wa kufwa. *Niho vemtufira mate, hamwe
 na kumbiga makundi; vangi vakambiga maluhi,
 68 vekiti: Kirisito, turotie iti ni ani ekubigie!
 69 Petero mira akakaa uko nze he iboho. Hakaza
 mbora mmwe na kula hantu eho, akamwira:
 70 Nawe wekianga naye ula Yesu wa Galilea. *Mira
 ula akakana, vose vesikie, akati: Simanya icho
 71 weteta. Mbora ungi akamvona, ekihavuka, *eki-
 tonga na kula he mvera, akavaira vala ve kula:
 72 Uu ekianga ne Yesu wa Nazareti. *Akakana-wa,
 73 ekikuelya, ekiti: Simmanyiže ula muntu. *Lufu-
 nda hadori vakaza vala vemuke hala, vakamwira
 Petero: Kididi we u mmwe wavo, ambu mitetire
 74 yako ikumanyisha. *Aho akavoka kukurara na
 kukuelya, ekiti: Simmánya ula muntu. Wa ila
 75 ngeri nkurufi ikaia. *Niho Petero ekumbuka ila
 mburi yakwe Yesu iti: Nkurufi yesinaia, uneni-
 kana katatu. Akafuma na nze, akaiisha.

27.

Yesu etwawa hakwe Pilato; Yuda ekutundika; Yesu elahwa
 ni Pilato; Baraba echunguiwa. Yesu eberwa; etwawa Goli-
 gata; ekonterwa he muti; efwa; ežikwa. He mbira yakwe
 hevikwa valugojo.

- 1 HEKICHA vaatasa vabaha vose hamwe na vaosi
 va mbaringwa vakateta njama he mburi yakwe
- 2 Yesu, vakasikižanya, nesa vamkome. *Vakamchu-
 nga, vakamtwaa, vakamwinkiža hakwe Pilato, e-
 gimbikwe mfumwa wa lila isanga.
- 3 Ula Yuda emwinkiže, ekiravona iti akenja kula-
 hwa, akatea ngoro ingi, akahundua ala marupia
 makumi matatu he vaatasa vabaha na he vaosi-
- 4 ngwa, *ekiti: Nabana, nekiinkiža muntu esina
- 5 masa. *Vala vakati: li mburi tuna-ni nayo swi?

Imanye mwenye! Akataga ala marupia na hala
 he nyumba ya mtaso, ekikenja akatonga, akaku-
 6 tundika. *Vala vaatasa vabaha vakaguha ala
 marupia, vakati iti: Tekikave, twekiagera he ibwe-
 ta la ntogolo, ambu ni zora ya sakame ya mu-
 7 ntu. *Vekikenja kudunganya, vakazora nao ki-
 saka cha mwarumba nyungu, kiöke hakužikia
 8 vajeni; *nicho cheshiga kila kisaka chekita-
 9 ngwa kisaka cha sakame na yoo. *Aho iyo
 mburi ikakuloka, yetetiwe ni mwarota Yere-
 mia iti: Veneaguha marupia makumi matatu, zora
 10 ya ula etagiwe, vemzorire he vaana Isiraeli. *Ve-
 neazora nao kisaka cha mwarumba nyungu, sa
 vuntu Mfumwa enirire.
 11 Yesu akatwawa he ula mfumwa wa isanga. Uu
 mfumwa akamvuža: We u mfumwa wa Vayuda?
 12 Yesu akati: Ni 'huo sa vuntu wetelie. *Kangi
 ekirengehwa ni vaatasa vabaha na vaosi vabaha,
 13 teamore. *Niho Pilato emwira: Tusikie ivi vyose-
 14 vekuchunga? *Mira temwamore neri mburi mwe-
 15 nzu, niho ula mfumwa emakisha. *Mira ula mta-
 so mbaha wekiringana, mfumwa wa isanga ema-
 nyere kuvachunguia muntu mmwenzu echungi-
 16 we, ye venekunda. *Misi ila hekina muntu echu-
 17 ngiwe ena nguma mbivi, etangwa Baraba. *Va-
 ntu vekivunganana, Pilato akavaira: Mukunda ni-
 muchunguie ani, Baraba kana Yesu etangwa
 18 Kirisi? *Ambu emanyiže, iti vemchungiie lwiso.
 19 *Mira ekikaa he kichumbi chakwe cha kulahia
 masa, mche wakwe akamtumia muntu iti: Usie-
 ngia he mburi ya ula mlanga, ambu kio cha yoo
 nirishiže vwasi vubaha ni ndoto he mburi ya-
 20 kwe. *Mira vaatasa vabaha na vaosi vabaha va-
 kavachunda vantu, nesa vamkunde Baraba, vadi-
 21 memkoma Yesu. *Ula mfumwa wa isanga aka-
 vavuža-wa iti: Ava veri mumkunda ani nimuchu-
 22 nguie? Vakati: Baraba. *Pilato akavaira: Iki

- Yesu etangwa Kirisito, nimtee-ze? Vose vakati:
 23 Nakonterwe he muti! *Pilato akavaira: Ekondie
 ni? Mira vo vakateisha kutetisha: Nakonterwe
 24 he muti! *Pilato ekiravona, iti tevekundie mburi
 žakwe, iti veteisha kulonza, akaguha mpombe,
 akaoža mikonu vererehe, akati: He aa masa a
 sakame ya uu muntu mi siho! Amanyeni nywi
 25 venye! *Ibumba lose la vantu likamwitika, likati:
 26 Sakame yakwe ituziie swi na vaana vetu! *Niho
 evachunguia Baraba; akaazera Yesu abigwe
 vibonko, ekikenja akamwinkiža, akonterwe he
 muti.
- 27 *Niho vashikari va ula mfumwa vemgwira Yesu,
 ventwaa na kitala, vetanga vayae vose na aho.
 28 *Vakamhoka shuke žakwe, vakamjika ijoho la
 29 kifumwa, lerotome. *Vakachuma ibundu la mi-
 vwa, vakalimjika he mutwi wakwe, vakamunka
 mvungu he mkono wakwe wa kuume, vekikenja,
 vakamtugutia, vakambera, vakati: Mpongezi, mfu-
 30 mwa wa Vayuda! *Vakamtufira, mate, vakaguha
 31 ula mvungu, vakambiga nawo he mutwi. *Veki-
 kenja kumbera, vakamvusha lila ijoho, vakamjika
 shuke žakwe, vakamtwaa, nesa vamkontere he
 muti.
- 32 Vekifuma kaya, vakavona muntu wa Kirene, eta-
 ngwa Simoni. Uu vakamkundia, nesa amtikie
 33 muti wakwe. *Vekifika hala hantu hetangwa
 34 Goligata, ni iti: He mitwi, *vakamnyweshu mpo-
 mbe yekasa, yesankanywe na mpombe ya nyo-
 35 ngo; ekidufua vudori, tekundie kunywa. *Veki-
 kenja kumkontera he muti, vakagaviana shuke
 žakwe, vakažigerira nzaro, nesa ikuloke ila mburi
 yetetiwe ni mwarota iti: Vagaviana shuke žangu,
 36 ijoho langu valigerira nzaro. *Huo vakakaa aho
 37 vekimrinda. *Wanga he ula muti hantu eko-
 nterwe vevikie barua yegondiwe masa akwe iti:
 38 Uu ni Yesu, mfumwa wa Vayuda. *Aho haka-

konterwa vaipato veri he miti hamwe naye, mmwe kuume, mmwe kumoso kwakwe.

- 39 Vala vevecha hala, vakamrara, vekimkushiža mi-
 40 twi, *vekiti: We, webaža nyumba ya mtaso na
 kuijenga misi mitatu, kukiže mwenye! Kakicha
 41 u mwana wa Murungu, sea he uu muti! *Huo
 neri vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa
 42 na vaosi vabaha vakamvuruia, vakati: *Vangi
 evakižiže, mira ye mwenye tedima kukukiža. Ka-
 kicha ni mfumwa wa Israeli, nasee he muti iki,
 43 nesa tumgwirishe. *Ekingwirisha Murungu, na-
 mkanie iki kakicha emkunda; ambu etetie iti: Mi
 44 ni mwana wa Murungu. *Huo neri vala vaipato
 vekonterwe he miti hamwe naye vakambara.
 45 Saa mtandatu hakagwa kiža kibaha he isa-
 46 nga lose; chekivuka, saa kenda yakuloka. *Saa
 kenda Yesu akaaga na izii ibaha, akati: Eli, Eli,
 lama azabutani? Ni iti: Murungu wangu,
 Murungu wangu, hanini wekinishiga?
 47 *Mira kumwe vemuke hala, vekisikia, vakati: Uu
 48 emtanga Elia. *Wa ila indi hakadindika mmwe
 wavo, akaguha ifuri, akaligera mpombe yenyera,
 49 akalichunga he mvungu, akamnyweshwa. *Mira
 vala vangi vakati: Shiga turerehe, kakicha Elia
 50 eza kuamkania! *Yesu akaaga-wa na izii ibaha,
 ekikenja akachika ngoro.
 51 Niho lila ishuke ibahisha, lefingia hantu hezeri-
 she hala he nyumba ya mtaso, lebažika gati, ku-
 52 fuma wanga sari si. *Isanga likazingiza, maka-
 mba akabažika, mbira žikajuvuka; vezerire vaji-
 53 nki vakavuka he vefwie, *vakafuma he mbira,
 mwenye ekikenja kuvuka, vakangia he muzi we-
 54 zerire, vakavafumia vajinki. *Mbaha wa vashi-
 kari na vala ena navo vekimrinda Yesu, vekivona
 lila izingizo na vila vingi vyehareike, vakangiwa
 ni fole mbaha, vakati: Kididi uu ni mwana
 wa Murungu!

- 55 Kula hekina vache vemuke mbai vekirereha, ni
vala vekimratera Yesu vekimrongia ndima ekira-
56 fuma Galilea: *vakina Maria wa Magadala ne
Maria, mlala wavo Yakobo ne Yose, na mlala
wavo vaana Zebedeo.
- 57 Hekiswa, hakaza mwosi mzuri wa Arimatia, izina
lakwe niye Yosefu, naye neki mwaratera wakwe
58 Yesu. *Uu akatonga hakwe Pilato, akamtanja
kimba chakwe Yesu. Pilato akaazera, iti akii-
59 nkwe. *Yosefu akaguha kimba chakwe, akaki-
60 chungu na shuke žedi žeelile, *akakivika he mbira
yakwe shaa, ebažiže he ibwe, akashukuma ibwe
ibaha na he mwango wa mbira; ekikenja aka-
61 tonga. *Mira Maria wa Magadala ne Maria ula
62 ungi veki hala, vekikee hafuhi na mbira. *He
ula musi weratera musi wa kuringanyiža Sabato,
63 vaatasa vabaha vakatonga hakwe Pilato, *vaka-
mwira: Tukumbuka iti ula mwateshanya hala
echeri meso etetie iti: Misi mitatu yekivecha,
64 nnevuka he vefwie! *Azera iki, ila mbira irindwe
misi mitatu, nesa vaaratera vakwe vasizeza, va-
kaiva kimba chakwe, veketeta he vantu iti: Avu-
ka he vefwie! 'Huo mkengelejo eneteisha kutu-
65 kenga kukela kivoko. *Pilato akavaira: Zava
valugoj! Tongani muirinde sa vuntu mwedima.
66 Ava vakatonga vakaligongeža lila ibwe la kufi-
ngia, vakavika vala valugoj, nesa vairinde mbira.

28.

Yesu evuka he vefwie; efumia vaaratera vakwe; evaazera
kubirikira mburingwa na kubatiza mbari žose.

- 1 MUSI wa Sabato wekivecha, musi wa' ndisha
žekivoka, isanzasanza mavukuvuku Maria wa
Magadala na ula Maria ungi vakatonga kuare-
reha ila mbira.
- 2 Vekirereha, hakatea izingizo ibaha la isanga, mlao
wa Mfumwa akafuma he ivunde, akasea, akato-

- 3 nga, akalibingilisha lila ibwe, akalikaia. *Muntu ekimrereha, efwanane sa luimiži, shuke žakwe
 4 žielile chwe. *Vala valugojo vakavona fole naye,
 5 vakazingiza, vakakaa sa vefwie. *Ula mlao akavaira vala vache iti: Musifoleke nywi! Ambu
 nimanyiže iti: Mumwenda Yesu ekonterwe he
 6 muti. *Teho aho, ambu avuka he vefwie sa vuntu etetie. Zoni murerehe aha hantu Mfumwa
 7 ekiho! *Tongani wangu, muvairire vaaratera vakwe iti: Avuka he vefwie! Enemurongorira na
 Galilea, niho hantu mwenemvona. Zaho, navimaira.
 8 *Vakamangavuka hala he mbira, ambu vesikie fole mbaha, kangi vakazihirishwa, vakadindika,
 vaiukulile vaaratera vakwe. *Hala nzieni vakazana ne Yesu, akati: Mule muhorere mpoa!
 Vala vakamzia, vakagwira magu akwe, vakamtugutia.
 10 *Niho Yesu evaira: Musifoleke! Tongani, muvairire vanduu vangu, vatonge Galilea! Niho venenivona.
 11 Vekitonga valugojo kumwe vakatonga na kaya, vakavairira vaatasa vabaha vyose vyeahereike.
 12 *Vala vakavunganana hamwe na vaosi vabaha, vakateta njama, vakasikižanya kufwinya feza nyin
 13 nki, vakavainka vala vashikari, *vakati: Munatete iti: Vaaratera vakwe veteza na kio, vakaiva
 14 kimba chakwe tweshinjie. *Kakicha mfumwa wa isanga asikia ii mburi, swi tunemdima, nywi temkaevona
 15 mburi. *Vala vakaguha ila feza, vakatea sa vuntu veirirwe. Ii mburi igaywa he Vayuda na yoo.
 16 Vala vaaratera ikumi na mmwe vakatonga Galilea he ula mungori, hantu Yesu evaazere. *Vekiramvona,
 vakamtugutia, vakumwe vakaganganya.
 18 *Yesu akavazia, akavaira iti: Niinkiwe vufumwa vwose uko he ivunde na he ili
 19 isanga. *Tongani mueosha mbari žose vaaratera vangu, mwekivabatiza heizi-

na la Vava, na la Mwana, na la Mpeho
 20 yezerire, *mwekivafundisha kugwirisha
 vyose nemuirire! Kangi mi ni hamwe
 nanywi misi yose, sari aho hantu ili
 isanga leneakengelejikia.

Mburi yedi yakwe Mariko.

1.

Yohana Mwabatiza. Yesu ebatizwa niye; ejezwa ni shetani; ebirikira vufumwa vwa Murungu. Etanga vaaratera vakwe; ekiža muntu mwenye mpepo na mlala wavo mkaža Petero na muntu mwenye matene.

- 1 KIVOKO cha mburi yedi yakwe Yesu Kirisito,
- 2 mwana wa Murungu, ziki: *Kikee sa vuntu yegondiwe ni mwarota Yesaya iti: Rereha, nituma mlao
- 3 wangu, akurongorire, akuringanyiže nzia yako. *Izii la mbirikiži lisikiika he nyika iti: Ringanyani nzia ya Mfumwa, murongaže aho eneagwira.
- 4 Yohana ekibatiza he nyika, ekibirikira lubatizo lwa kugarusha madunganyo, nesa mabanu avu-
- 5 shwe. *Vantu vose va Yuda na va Yerusalemu vakamfumia vakabatizwa niye he mweta wa Yo-
- 6 ridani, vekivoteka he mburi ya mabanu avo. *Ula Yohana ekijikie shuke ya mafoa a ngamea, eichungie na ngana he ndeni. Kižo chakwe ni nzige
- 7 na nzoke ya mpako. *Akabirikira, akati: Hena eza nyuma hangu ena nzinya kunikela mi, neri mi tekini fwenye nekikodeka kuichungua mikoa
- 8 ya viratu vyakwe. *Mi nimubatiza na mpombe, mira ula enemubatiza na mpeho yezerire.
- 9 Misi ila Yesu akafuma Nazareti he isanga la Galilea, akatonga, akabatizwa ni Yohana uko
- 10 Yoridani. *Aho ekifuma he mpombe, akavona ivunde lekijuvuka, kangi mpehongwa yekimseia

- 11 sa nziva. *Izii likafuma he ivunde, likati: We u mwanangu nekukundisha, nikuzihirwa.
- 12 Ekikenja, mpehongwa ikamtwa na he nyika.
- 13 *Akakaa uko nyika hantu hena mataa misi makumi mane ekiježwa ni shetani, valao vakamhareia ndima.
- 14 Yohana ekikenja kuchungwa, Yesu akatonga Galilea, akabirikira mburi yedi ya vufumwa vwa
- 15 Murungu, *ekiti: Misi yakuloka, vufumwa vwa Murungu vwafika hafuhi. Garushani madunganyo enyu, mugwirishe mburi yedi!
- 16 Ekiraanga mbaimbai he lukanga lwa Galilea, akamvona Simoni ne Anderea, mnduuže Simoni, vege-
- 17 ra lwavu he lukanga, ambu neki vaaloo. *Yesu akavaira: Niraterani, nimuoshe vaaloo vantu; *wa
- 18 ila indi vakashiga nyavu žavo, vakamratera.
- 19 *Ekiratonga hadori, akamvona Yakobo, mwana Zebedeo na mnduuže etangwa Yohana, navo ve
- 20 he ishua, vechuma nyavu žavo. *Niho evatanga, vakamshiga vava wavo he ishua hamwe na v-
- 21 ndima, vakavuka vakamratera.
- 22 Vakangia Kaperinaumu. Musi wa Sabato akangia he nyumba ya Murungu, akafundisha. *Vantu vakamaka mifundishiže yakwe, ambu evafundishe na kuvavota, tefwanane na vaarimu va kitabu-
- 23 bungwa. *Hala he nyumba ya mtaso hekina
- 24 muntu ena mpepo mbivi, akaaga, *akati: Tunani nawe, Yesu wa Nazareti? Uzie kuatukenja? Tukumanyiže, u mwana wezerire wa Murungu.
- 25 Yesu akaibohia, akati: Shiga kulonza, fuma he
- 26 uu muntu! *Ila mpepo mbivi ikamkusha ula muntu, ikaboha na izii ibaha; yekikenja, ikafuma
- 27 he mwiri wakwe. *Vose vakamaka, vakavužanyana, vakati: Ni mburi ani ii? Ni mifundishiže ani mishaa ii? Ambu neri mpepo mbivi ežitetia
- 28 na nzinya, kangi žimwitika. *Nguma yakwe ikagisha he masanga ose e hafuhi na Galilea.
- 29 Aho ekifuma he nyumba ya mtaso, vakatonga

- he nyumba yakwe Simoni ne Anderea, hamwe
 30 ne Yakobo ne Yohana. *Mlala wavo mkaža Si-
 moni ekina isha; vakamangamwira mburi yakwe.
 31 *Akamsia, akamvusha, ekingwira mkono. Niho
 32 isha lemshiga, akavarongia ndima. *Cha he ma-
 geri, hekiswa, vakamwetia valwaži vajinki, navo
 33 velwaa mpepo. *Vantu vose va he ula muzi va-
 34 kavunganana mpengeni, *akakiža vajinki vena
 ndwari, neri mpepo nyinki akažingasha; kangi
 tekundie žila mpepo žekiteta, kila žemmanyiže.
 35 Isanza hesinachi, akavuka, akahafuma, akatonga
 36 hantu ha yongwa, nesa atase. *Simoni na vayae
 37 vakamratera. *Vekimvona, vakamwira: Vantu vose
 38 vekuenda. *Akati: Natutongeni na hangi he mizi
 ya shigati, niebirikira naho; ambu nicho neziie.
 39 Akaanga he isanga lose la Galilea, ekibirikira
 he nyumba ža Murungu, ekižingasha mpepo.
 40 Akaziwa ni muntu eumbuke, akamsemba, aka-
 mtugutia, akamwira: Wekikunda, udimu kunikiža.
 41 Yesu akamsikia vwasi, akarongaža mkono, aka-
 42 mgwira, akati: Nikunda, kia! *Ila indi matene
 43 akamtana, akakia. *Akamchunda ekimwira: Ma-
 44 ngatonga! Ukucheie! *Usizemwirira muntu ii
 mburi! Tonga, umfumie mwatasa, utase na kila
 45 Mose ekiazere, kivaokie vuvoni! *Mira ula eki-
 hafuma, akaiukula mburi ii, akaibirikira hose;
 'huo Yesu tedimie kungia he muzi ekifumirira
 he vantu, mira akakaa shigati ha yongwa. Vantu
 vakafuma hose, vakamratera.

2.

Yesu emkiža mwaži wa ipehene na kumvushiža mabanu
 akwe. Emtanga Matco. Michungire yeziha. Vuntu cheziha
 kugimbika musu wa Sabato.

- 1 MISI yekivecha, akangia-wa Kaperinaumu; kika-
 2 manyika iti e aho kaya. *Hakavunganana vantu
 vajinkisha, teveringanie uko nyumba, neri he ma-

- 3 lukumbi, akavabirikira mburingwa. *Hakaza vantu, vetikie mwaži wa ipenene, etikiwe ni vantu vane.
- 4 Vekisadima kumfikia, kila vantu neki vajinkisha, niho vevumbura ila nyumba hantu eho. Veki-kenja kubovora, vakaseža vwi, hantu ula mwaži
- 5 eshinjie. *Yesu ekivona migwirishiže yavo, akamwira ula mwaži: Mwanangu, mabanu ako
- 6 waashigiwa! *Hekina vaarimu va kitabungwa, 7 vekee aho. Vakadunganya he ngoro žavo iti: *Uu eteta-ze 'huo? Embera Murungu. Hena edima kumshigia muntu mabanu esire Murungu yongwa?
- 8 *Yesu akamangamanya he ngoro yakwe, iti vedunganya 'huo he ngoro žavo. Niho evaira: Hanini mwekidunganya 'huo he ngoro ženyu? *Kijangu ni kihi: Kumwira uu mwaži: Mabanu ako waashigiwa, kana kumwira: Vuka, utike vwi
- 10 vwako, uzeanga!? *Mira manyani iti: Mwanangu wa muntu ena vufumwa kunu si vwa kuvusha mabanu! Niho emwira ula mwaži wa
- 11 ipenene: *Nikwira: Tika vwi vwako, utonge na kaya hako! *Wa ila indi akavuka, akatika vwi vwakwe, akahafuma, vose vererehe. Niho veondoka, vemtologa Murungu vekiti: 'Huo kale tetunakivona.
- 13 Akafuma-wa, akatonga mbai he lukanga, vantu 14 vose vakamzia, akavafundisha. *Ekianga kula, akamvona Levi, mwana Alifeo ekee he nyumba ya mshanjo, akamwira: Niratera! Niho evuka, emratera. *Ekila kižo he nyumba yakwe Levi, hakaza vaashanja na vabanu vajinki vakala hamwe ne Yesu na vaaratera vakwe, ambu vemratere
- 16 ni vajinki. *Vaarimu va kitabungwa na Vafarisea vekivona iti ela na vaashanja na vabanu, vakavaira vaaratera vakwe iti: Hanini ela, enywa na
- 17 vaashanja na vabanu? *Yesu ekirasikia, akati: Vesilwaa teveenda mganga esire vala velwaa. Sizie kutanga valanga, vagarushe madunganyo avo, mira vabanu.

- 18 Vaaratera vakwe Yohana na va Vafarisea vekichungu, vakamzia, vakamwira: Hanini vaaratera vakwe Yohana na va Vafarisea vekichungu, vaaratera vako vekisachungu? *Yesu akavagarusha, akati: Verarikwe he mlondolo vedima-ze kuchungu vecheriana na ula mwenye mlondolo? Misi vecheri naye mwenye mlondolo tevedima
- 20 kuchungu. *Mira misi ineza, hantu mwenye mlondolo enevushwa havo, niho venechungu. *Tehena echwa ndame ya shuke shaa ekiigera he mchoka wesakae; kakicha etea 'huo, ila ndame shaa inevuka yose he ula mchoka wesakae, kangi ianga lakwe lineoka ibaha kukela lila la
- 22 kivoko. *Kangi tehena egera luhwa he vibara vyesakae, nesa luhwa lusizebaža vibara, luhwa lukaitika, vibara navyo vikakengelejika. Mira luhwa lugerwa he vibara vishaa.
- 23 Musi wa Sabato akaanga he migunda ya ngano. Vaaratera vakwe vakatonga vekidahua maeso a
- 24 ngano. *Niho Vafarisea vemwira: Rereha! Hanini vekironga vyesirongwa he musu wa Sabato?
- 25 *Akavaira: Temshomie rini icho Dawidi eteie, 26 ekisikia nzota ye na vayae ena navo? *Iti engiie he nyumba ya mtaso, hala Abiyatari e mwatasa mbaha, iti elie aho migate ya ntogolo, yesiliwa ni muntu ungi esire vaatasa, kangi vayae ekina
- 27 navo akavagavia? *Akavaira: Musi wa Sabato urongiwe he mburi ya muntu, mira muntu tero-
- 28 ngiwe he mburi ya Sabato. *Huo mwanangwa wa muntu ni mfumwa neri wa Sabato.

3.

Yesu ekiža muntu eholože mkono musu wa Sabato na valwaži vangi vajinki; egimbika vaaratera ikumi na veri, vaange naye; echunda vaarimu va kitabungwa, iti vebera mpeho yezerire; evonyesha vanduu vakwe va idi.

- 1 AKANGIA-wa he nyumba ya Murungu. Aho he-
2 kina muntu ena mkono weholože. *Vakamyoisha,

- iti enemkiža musi wa Sabato, nesa vavone mimre-
 3 ngehie. *Akamwira ula muntu ena mkono weho-
 4 lože: Zo umuke aha gati! *Ekikenja, akavaira:
 Kive kuharea vyedi musi wa Sabato, kana vivivi?
 Kukiža muntu kana kumkoma? Vakahuža chwi.
 5 *Akavarereha vose na oro, akashiniwa ekivona
 vutiri vwavo, akamwira ula muntu: Rongaža mkono
 6 wako! Akaurongaža, niho mkono wakwe wekia. *Wa
 ila indi Vafarisea vakafuma, vakachunga njama na
 vantu vakwe Herode, vekienda mimkomie.
 7 Mira Yesu akahavuka na vaaratera vakwe, aka-
 8 tonga na he lukanga. *Vantu vajinki va Galilea
 vakamratera, na va Yuda na va Yerusalemu na
 va Idumea navo vefumie sela ya Yoridani na va
 Tiro na va Sidoni, ni ibumba ibaha, vakamratera,
 9 vekisikia vyo evironga. *Akavaira vaaratera va-
 kwe iti vamgwirire kashua, nesa vantu vasize-
 10 mviga, ambu neki vajinkisha. *Ambu ekižiže
 vajinki, 'huo vose vewažwa vakamgwia, nesa
 11 vamgwire. *Mpepo mbivi žekimvona, žikamgwia,
 12 žekiaga, žekiti: We u mwana wa Murungu. *Aka-
 teisha kužibohia, nesa žisimmanyishe.
 13 Akakwea he mungori, akavatanga vo ekundie
 14 mwenye na hakwe, vakaza. *Akagimbika ikumi
 na veri, nesa vaange naye, nesa avatume kuabi-
 15 rikira, *vainkwe vufumwa vwa kungasha mpepo.
 16 Akavagimbika vala ikumi na veri: *Simoni aka-
 17 mchwia izina Petero. *Yokobo mwana Zebedeo,
 ne Yohana, mnduuže Yakobo, akavachwia izina
 18 Boanerige, ni iti: Vaana lukwa. *Vangi ni Anderea
 ne Filipo ne Baritolomeo ne Mateo ne Toma ne
 Yakobo, mwana Alifeo, ne Tadeo ne Simoni wa
 19 Kana, *ne Yuda wa Karioti, ni ula emrengehe.
 20 Ekikenja akangia navo he nyumba. Kangi-wa
 vantu vajinki vakavunganana, 'huo tevedimie kula
 21 kižo. *Vanduu vakwe vekiisikia, vakaza, iti va-
 22 mgwire, ambu vetie iti: Etauruka. *Vaarimu va

- kitabungwa, vefumie Yerusalemu, vakati: Uu eki-
 ngasha mpepo, ni hala eguhie nzinya hakwe
 23 Belisibuli, mbaha wa mpepo. *Akavatanga, aka-
 vagera lusimo, akati: Shetani edima-ze kumngasha
 24 shetani mwiya? *Vantu va mfumwa mmwenzu
 25 vekiberana, vufumwa vunekondika. *Vantu va
 nyumba mwenzu vekisasikižanya, tevedima kukaa
 26 hamwe kangi. *Kakicha shetani emvukia shetani
 mwiya, ekisasikižanya naye, mwenye tedima
 27 kukaa, mira afisha kukengelejika. *Muntu tedima
 kungia he nyumba ya mwenye nzinya kuamhoka
 ntanu žakwe esimchungie ini ula mwenye nzinya;
 niho edima kumhoka ntanu že he nyumba yakwe.
 28 *Kididi nimuira: Vantu veneashigiwa mabanu ose
 29 na mburi ža lubero, venembera muntu nažo; *mira
 muntu ekibera mpeho yezerire, tekazeshigiwa rini,
 30 mira ena masa a kale na kale. *Etie 'huo, kila
 vetetie: Ena mpepo mbivi.
 31 Mlala wavo na vanduuže vakaza, vakamuka nze.
 32 Vakamtumia muntu, vakamtanga. *Vantu vajinki
 vekikee si, vemdenganyiže. Vakamwira: Rereha,
 mlala wenyu na vanduužo ve uko nze, vekuenda.
 33 *Akavaamora, akati: Mcheku na vanduuža ni ani?
 34 *Ekikenja, akavarereha vala vekee si vemdenga-
 35 nyiže, akavaira: Zava mcheku na vanduuža! *Ambu
 ye enevironga vila Murungu evikundie, uu niye
 mnduuža na rumburya na mcheku.

4.

Lusimo Iwa mwahanda; vingi, vufumwa vwa Murungu
 vwefwanane navyo. Yesu etetia lukanga na nkungu.

- 1 AKAFUNDISHA-wa mbai he lukanga. Vantu va-
 jinkisha vakamzia, nicho cheshiga ekingia he ishua,
 akakaa si helo he lukanga. Lila ibumba lose leki
 2 mbaimbai he lukanga. *Akavafundisha mburi nyi-
 3 nki, ekivagera simo. Akavafundisha, akati: *Tereža-
 4 ni! Hekifumie mhandi kuazara mbeu žakwe. *Aho

- ekižizara, kumwe žikagwa nzieni, ndeje žikaza,
 5 žikažila. *Kumwe žikagwa he mabwe, hesina
 msanga mjinki. Žikamangamea, ambu težekina
 6 msanga mjinki. *Izuva lekivaa, žikanyaruka, ži-
 7 kaoma, ambu težekina miži. *Kumwe žikagwa
 he mivwa; mivwa ikaeha wanguwangu, ikažishota,
 8 težidimie kumoga. *Žingi žikagwa he msanga
 wedi, žikamea, žikaeha, žikateisha kumoga. Kumwe
 makumi matatu, kumwe makumi mtandatu, kumwe
 9 igana. *Akati: Ena masikio esikia nasikie!
 10 Eho mwenye, vala vekiho hamwe naye na vala
 11 ikumi na veri vakamvuža lula lusimo. *Akavaira:
 Nywi mufwiwe mbonea, nesa mumanye vya njama
 vya vufumwa vwa Murungu; mira vala ve uko
 12 nze veirirwa mburi žose kilusimo, *nesa varerehe
 na meso avo, mira vasivone; vasikie na masikio
 avo, mira vasimanye, nesa vasizegaruka, vekivu-
 shižwa mabanu.
 13 Akavaira: Temmanya ulu lusimo? Ala angi mu-
 14 neamanya-ze? *Ula mhandi ezara mburingwa ni
 15 mwanangwa wa muntu. *Ve kula nzieni hantu
 mbeu yezarwa ni vala veisikia mburingwa, mira
 wa ila indi shetani eza, evusha mburingwa yeza-
 16 rirwe he ngoro žavo. *Huo žila žezarirwe na
 he mabwe ni vala veisikia mburingwa na kuma-
 17 ngaiguha vezahirwe; *mira tevena miži he ngoro
 žavo. Vegwirisha misi midori; mira vekivona
 vukiva kana nkondo he iyo mburi, wa ila indi
 18 veshiniwa. *Žila žingi žezarirwe he mivwa, ni
 19 vala veisikia mburingwa; *mira vwasi vwa ili
 isanga na kukengerwa ni mari na lwisu lungi
 20 lungia nalwo, lushota mburingwa, isimoge. *Žila
 žezarirwe he msanga wedi ni vala vesikia mbu-
 ringwa na kuigwirisha, vekimoga: Kumwe ma-
 kumi matatu, kumwe makumi mtandatu, kumwe
 igana.
 21 Akavaira: Mtata uetwe, nesa ufininkirwe na ki-

- tangu kana uvikwe vusini he vwi? Teuetwe, nesa
 22 uvikwe he ivikio? *Tehena mburi yefisiwe, yesi-
 kaevonwa, tehenā vya njama, vyesikaemanyika.
 23 *Ena masikio esikia nasikie!
 24 Akavaira: Terežani icho mwesikia! Kiringanyo
 mweneringanya nacho, nicho nanywi mweneari-
 25 nganyižwa, kangi muneagerekwa. *Ambu ula ena
 navyo vyakwe eneviongežwa; mira ula esina vi-
 jinki, neri vila ena navyo enevihokwa.
 26 Akavaira: Vufumwa vwa Murungu vufwanana na
 27 muntu ezara mbeu he mgunda wakwe. *Ekikenja,
 etonga kuashinjia, kangi evuka-wa, 'huo kio na
 musi. Ila mbeu imea, ieha, mwenye temanyiže
 28 vuntu žeehie. *Msanga umeiža mjenye, ini ijani,
 29 kangi ndoro, kangi mbeu he ndoro. *Mira ma-
 hamba ekioma, wa ila indi etuma vaaboa, ambu
 lufwindiki lwaringana.
 30 Akavaira: Vufumwa vwa Murungu nivufwanyanye
 31 na ni? Mburi yakwe tuitete na lusimo ani? *Vu-
 fwanana na kabeu ka ntunda ya mvumo, keki-
 gerwa he msanga. Ni kabeu kadori kukela mbeu
 32 ža miti yose he isanga. *Mira kekikenja kuhandwa,
 kemea, kekelā miti yose yehandwa, kebaža ma-
 tambi mabaha, neri madeje eanga uko wanga
 33 edima kuhema he mvuri wakwe. *Akavaira mbu-
 ringwa, ekivagera malusimo angi majinki efwa-
 34 nana na aa, nesa vadime kuimanya. *Tehena
 mburi evairire na kusavagera lusimo; mira vaa-
 ratera vakwe akavairira mburi žose nento, veho
 venye.
 35 Musi ula hekiraswa, akavaira: Natuveche na sela!
 36 *Ekikenja kuvachungua vantu nesa vaaroke,
 vakamtwaa na he ishua 'huo vuntu ekee; neri
 37 mashua angi akatonga hamwe naye. *Hakatea
 nkungu mbaha yekuntisha na nzinya, maimbi
 akangia na he ishua, likaenda kuzua mpombe.
 38 *Mwenye e kula nyuma, eshinjie he muto. Va-

kamvusha, vakamwira: Mwarimu, tuvona vwasi
 39 tweekiteka? *Akavuka, akabohia ila nkungu aka-
 luiru lukanga: Huža, shiga kilonzo! Niho nkungu
 40 yeshiga kukunta, hakahuža chwi. *Akavaira:
 Hanini mwekifoleka huo? Hanini mwekisagwi-
 41 risha? *Vakangiwa ni fole mbaha, vakairana.
 Ni muntu ani uu, nkungu na lukanga vyemsikia.

5.

Yesu engasha mpepo; ekiža mche efwinya sakame; emvusha
 mwana Yairo.

1 VAKAFIKA sela ila he lukanga he isanga la
 2 Gadara. *Aho ekifuma he ishua, akazana na
 muntu efuma kula hantu hena mbira, ena mpepo
 3 mbivi. *Etue kula hantu hena mbira, kangi tehena
 muntu edimie kumchunga, neri minyororo yahe-
 4 rwa. *Ambu kajinki ekichungiwe na minyororo
 na madanga, mira ala madanga ekituaachwa, neri
 minyororo ekituaishaa, ichike, 'huo tehena emdimie.
 5 *Misi yose, kio na musu akakaa kula hantu hena
 mbira, na he mpanga, ekishindaaga na kukushunta
 6 na mabwe. *Ekimvona Yesu echeri hale, aka-
 mdindikia, akamtugutia, akaaga na izii ibaha,
 7 akati: *Nina-ni mi na we Yesu, mwana wa Mu-
 rungu e uko wanga? Nikusemba, ukueye na
 8 Murungu, nesa usizenirisha vwasi. *Ambu eki-
 mwirire iti: We mpepo mbivi fuma he uu muntu!
 9 Iki akamvuža: Izina lako niwe ani: *Akati: Izina
 10 langu ni mi maelufu, ambu tu vajinki. *Žika-
 teisha kumsemba, nesa asizežingasha he lila
 11 isanga. *Kula he mungori hekina ifyo ibaha la
 12 nguve, žerishwa hala. *Žila mpepo žikamsemba,
 13 žikati: Tutume, tuzengia he žila nguve! *Akaži-
 kundija. Niho žila mpepo mbivi žefuma, žika-
 ngia he žila nguve; niho lila ifyo letorika he
 14 kanga, žikuloke elufu mbiri. *Vala varisha vakaaha,

vakabirikira ii mburi uko kaya na he mizi ya uko shigati. Niho vantu vefuma, varerehe vila vyeteike.

15 *Vekifika hakwe Yesu, vakamvona ula muntu ekilwaa mpepo maelufu, ekee, ekufininkire shuke,
16 iki ni wedi. Niho vengiwa ni fole. *Vala veivonie ila mburi ya ula mwenye mpepo vuntu eteiwe,
17 vakaigaya na ila ya nguve. *Vakamsemba, iti
18 avuke he isanga lavo. *Ekingia he ishua, ula
19 elwaie mpepo akamsemba, iti atonge naye. *Mira temkundize, akamwira: Aroka na kaya hako he vanduu vako, uvabirikire vila Mfumwa ekuhareie,
20 vuntu ekufwiie mbonea. *Akahavuka, akabirikira he lila isanga lena mizi ikumi vila Yesu emrongiie; vantu vose vakamaka.

21 Yesu ekikenja kuhunduka na ishua na kula sela, vantu vajinki vakavunganana hala mbaimbai he
22 lukanga hantu eho. *Hakaza mbaha wa nyumba ya Murungu, izina lakwe niye Yairo; ekimvona,
23 akamtugutia, *akateisha kumsemba, akati: Mwanangu wa kibora eenda kufwa; mangazo umvikie
24 mikono, nesa akie, akalame. *Akatonga hamwe naye, vantu vajinki vakamratera vekimviga.

25 Hekina mche efuma sakame mavuri ikume na meri.
26 *Uu erishižwe vwasi ni vaganga vajinki, ekenjiže
27 mari yakwe yose, mira tekie, akateishwa. *Ekisikia mburi yakwe Yesu, akamratera na lila ibumba
28 lose, akagwira mchoka wakwe; *ambu etie: Neginewira mchoka wakwe, nnekia. *Wa ila indi idaru la sakame yakwe likaoma, akamanya he
30 mwiri wakwe, iti akia ila nkondo yakwe. *Yesu naye akamanya wa ila indi, iti hena nzinya yefumie he mwiri wakwe, akavapitukia vala vantu, akati: Egwirire shuke žangu ni ani? *Vaaratera vakwe vakamwira: Uvona iti ibumba lose
32 likuviga, kangi uti: Enigwirire ni ani? *Akarereharereha, nesa amvone ula eteie 'huo. *Mira ula
33 mche akangiwa ni fole, akazingiza;ambu ema-

- nyīže vuntu eteiwe, akaza, akamtugutia, akamwira
 34 mburi žose, vuntu žeeke. *Ula akamwira: Mwanangu, migwirishiže yako yakukiža. Tonga, ule muhorere, ukae mpoa, ila nkondo isikuhundukie-wa!
- 35 Echeriteta naye, hakaza vantu va ula mbaha wa nyumba ya mtaso, vakamwira: Mwanao afwi,
 36 hanini weshindamrisha mwarimu vwasi? *Yesu akasikia ii mburi yekitetwa, akamwira ula mbaha wa nyumba ya mtaso: Usifoleke, kizinya weki-
 37 gwirisha! *Kangi tekundiže vantu vekitonga hamwe naye, esire Petero ne Yakobo na mnduūže,
 38 etangwa Yohana. *Vakangia he ila nyumba ya mbaha wa nyumba ya mtaso. Akavona aho kilonzo
 39 kibaha; ambu hena veia na veagisha. *Ekikinja kungia, akavaira: Mulonza-ni mwekiia? Uu mwana
 40 tefwie, mira eteshinjia! Niho vemseka. *Akavangasha vose, akanguha vavee mwana na mlala wavo hamwe na vala ena navo, ekangia na hala
 41 hantu ula mwana eho. *Akagwira ula mwana mkono, akamwira: Talita kumi! ni kihetu iti: We
 42 kabora, vuka! *Wa ila indi kala kabora kakavuka, kakatonga; ambu kekenjiže mavuri ikumi
 43 na meri. Niho veteisha kumaka. *Akavachundisha, vasishige muntu ekimanya ii mburi, kangi akavaira: Munkeni kižo ale!

6.

Yesu eberwa Nazareti; etuma vala ikumi na veri. Yohana Mwatatiza ekomwa. Yesu egusha vantu 5000; etonga he lukanga wanga; ekiža valwaži vajinki.

- 1 AKAHAFUMA hala, akatonga na kula hantu eehie,
 2 vaaratera vakwe navo vakamratera. *Musi wa Sabato akafundisha uko he nyumba ya mtaso. Vajinki vekimtereža, vakamaka mifundishiže yakwe, vakati: Uu iži mburi žakwe eživonie hio? Einkuwe viugo ani, kangi ala mahirimo eringane

- 3 hula, nzinya ya kuaronga eivonie hio? *Uu siye
 4 ula muserimala? Si mwana Maria, vanduuže si
 5 Yakobo ne Yose ne Yuda ne Simoni? Neri va-
 6 rumburye tetuna navo? Vakamvihiwa. *Yesu aka-
 7 vaira: Hangi mwarota teberwa esire kaya havo
 8 na he vanduu vakwe na nyumbeni havo. *Uko
 9 tedimie kuronga ihirimo neri imwe, esire vangahi
 10 evakižiže, ekivavikia mkono. *Akamaka he mburi
 11 ya kusagwirisha kwavo. Akažunguluka he mizi
 12 ya shigati, akafundisha hose.
- 7 Akatanga vala ikumi na veri, akavatuma veri veri,
 8 akavainka vufumwa vwa mpepo mbivi. *Akava-
 9 azera, ii ntambo vasigwire kintu neri, esire nzata,
 10 vasitike neri ibene neri kižo neri hera he mfuko;
 11 *vagere viratu, mira vasijike michoka miri. *Aka-
 12 vaira: Hantu mwenengia he nyumba ya muntu,
 13 kaani aho, sari mwekinehafuma he uo muzi!
- 11 *Hantu mwesikaguhiwe na kuterežwa, muhafume,
 12 mwekivakukuntia iteri legwirire he magu enyu,
 13 livaokie vuvoni. *Vakafuma, vakabirikira, vantu
 14 vagarushe madunganyo avo. *Vakangasha mpe-
 15 po nyinki, vakakiža valwaži vajinki, vekivavira
 16 mafuta.
- 14 Mfumwa Herode naye akasikia mburi žakwe,
 15 ambu izina lakwe limanyike hose, akati: Yohana
 16 Mwatatiza etevuka he vefwie, nicho cheshiga aa
 17 mahirimo ekirongwa niye. *Vangi vakati: Ni Elia;
 18 vangi vakati: Ni mwarota sa vaarota vangi vayae.
- 16 *Mira Herode ekivisikia, akati: Yohana, nemkomie
 17 nekimchwa singo etevuka he vefwie. *Ambu He-
 18 rode ekitumie vantu kuamgwira Yohana, akamge-
 19 ra he chumba he mburi yakwe Herodia, mche wa
 20 mnduuže Filipo, ambu Herode ekimlondole. *Ambu
 21 Yohana ekimwirire Herode: Tekive, wekilondola
 22 mche wa mnduužo. *Aho Herodia akamvihiwa,
 23 akaenda mimkomie, mira tevonie; *ambu Herode
 24 ekimfoleka Yohana, emanyiže iti ni muntungwa

- mlanga wa Murungu, 'huo akamrereha, kangi ekimsikia, kantu kajinki akaratera mburi žakwe,
- 21 akazahirwa ekimtereža. *Musi wa kumogwa kwakwe Herode wekeringana, Herode akararika valao vakwe na vabaha va vashikari na vafumwa va
- 22 Galilea, nesa vale kižo cha kihemageri. *Niho mwana wa kibora wakwe Herodia engia na hala, akavina. Herode akazahirwa na vajeni vakwe. Niho mfumwa emwira ula mbora: Nitanja icho
- 23 wekunda! Nnekunka! *Akamwira ekikuelya, ekiti: Icho wenenitanja nnekunka, neri vufumwa vwan-
- 24 ngu nnekugavia. *Akafuma, akamwira mlala wavo: Nitanje-ni? Akamwira: Tanja mutwi wakwe
- 25 Yohana Mwabatiza! *Akamangangia he mfumwa, akamtanja, akati: Nienda uninke he ibakuri iki
- 26 aha mutwi wakwe Yohana Mwabatiza. *Mfumwa akavihiwa, mira he mburi ya ila mikuelilye na
- 27 he mburi ya vala vajeni tedimie kusua. *Niho mfumwa eazera mmwenzu wa vazoro vakwe, aete mutwi wakwe Yohana. Ula akatonga, aka-
- 28 mchwa singo hala he chumba; ekikenja, *akaete ula mutwi wakwe he ibakuri, akakainka kala kabora, kangi kala kabora kakaumtwaia mlala
- 29 wavo. *Vaaratera vakwe vekirasikia, vakaza, vakaguha kimba chakwe, vakakižika.
- 30 Žila ntume žikavungana-wa hakwe Yesu, vakamwukulila vyose verongie, na vuntu vebirikire.
- 31 *Akavaira: Tongani nywi venye hantu ha yongwa, muheme hadori. Ambu hala hekina vantu vajinki veza na vetonga, tevedimie kula kižo.
- 32 Vakatonga na ishua venye na hantu ha yongwa.
- 33 *Vantu vekivavona vekitonga, vekimanya hantu vegwirire naho, vajinki vakafuma he mizi yose, vakadindika na magu na hala hantu vetonga naho, vakavakela. *Yesu ekirafuma he ishua, akavona iti vantu ni vajinki; akavasikiia vwasi,ambu vefwanane na nonji žesina mrisha, akavafundisha

- 35 mburi nyinki. *Hekienda kuswa, vaaratera vakwe vakamzia, vakamwira: Kunu hantu ni sakeni,
 36 kangi haswi. *Vashige vatonge, važunguluke he
 37 migunda na he mizi, vazore migate! *Mira aka-
 vaamora, akati: Vainkeni nywi, vale! Vakamwira:
 Tutonge tuzezora kižo cha marupia magana meri,
 38 tuvainke, vale? *Akavavuža: Muna migate mi-
 ngahi? Tongani murerehe! Vekikenja kurereha,
 vakamwira: Misano na mangombe meri.
- 39 Akavaazera vantu vakae ndalandala he lila ipara.
 40 *Vakakaa si ndalandala, kumwe igana, kumwe
 41 makumi masano. *Akaguha ila migate misano
 na ala mangombe meri, akarereha wanga, aka-
 tasa, akabenduabendua ila migate, akavainka
 vaaratera vakwe, vavatwaie; ala mangombe meri
 42 nao akavagavia 'huo. *Vose vakala, vakaguta.
 43 *Ekikenja, vakatoa vibendo, vikazua mbialo iku-
 44 mi na mbiri, neri ala mangombe 'huo. *Ka-
 ngi vala vaosi velie migate vekikuloka elufu
 sano.
- 45 Vekikenja, akavaira vaaratera vakwe, vangie he
 ishua, vaveche na sela ila he muzi wa Betesai-
 da; ambu ye ekundie kuvaaganya vala vantu ini.
 46 *Ekikenja kuvaaganya, akakwea he mungori kua-
 47 tasa. *Kiža chekigwa, lila ishua likafika gati he
 lukanga, mwenye echeri mbaimbai he kijevu.
 48 *Akavavona iti ishua livarisha vwasi, ambu mpe-
 ho yekifuma na kula hantu vetonga naho. Ma-
 rongo a lugojo lwa kane lwa kio akaza na kula
 49 hantu veho, ekitonga he lukanga wanga, *aka-
 enda kuvavecha. Vekimvona vuntu etonga he
 50 lukanga wanga, vakati: Ni ijeni! Vakaaga, *ambu
 vose vemwene vakangiwa ni fole mbaha. Mira
 akamangateta navo, akavaira: Dindwani ni ngoro!
 51 Ni mi, musifoleke! *Akangia na he ishua hantu
 veho, niho mpeho yeshiga kufefeta. Mira vo
 52 vakateisha kuondoka he ngoro žavo; *ambu he

ila mburi ya migate teveguhie viugo; ambu ngoro žavo žekicheri nkuži.

- 53 Vekikenja kuvecha, vakafika he isanga la Gene-
 54 sareti, vakachunga ishua hala. *Vekikenja ku-
 55 fuma he ishua, vakamanya ila ngeri. *Vaka-
 dindika na he masanga ose, vakaanga na va-
 lwaži vavo veshinjie he vwi, vakavatwaa na kula
 56 hantu vesikie iti e uko. *Hose engiie, kai ni he
 kamuzi kadori, kai ni he muzi mbaha, niho ve-
 vika valwaži uko nze, vakamsemba, iti avaku-
 ndiže kugwira luchumo lwa mchoka wakwe; ka-
 ngi vose vemgwirire vakakia.

7.

Yesu echunda Vafarisea he mburi ya mifundishiže yavo; ekiža mwana wa mche wa kikanaani na muntu ungi esidimateta na kusikia.

- 1 VAFARISEA na vaarimu va kitabungwa va kumwe,
 2 vefumie Yerusalemu vakavunganana hakwe. *Ve-
 kivona vaaratera vakwe vekila kižo na mikono
 yesiožižwe, kangi kina mahinda, vakavachunda.
 3 *Ambu Vafarisea na Vayuda vose tevekila, vesio-
 žiže mikono na kuikujula, ambu vekigwirishe
 4 mahinda a vakale. *Neri vyefuma he kiete teve-
 la vesinavihwahwira mpombe ini; kangi hena
 mahinda angi majinki veainkiwe, vaagwirishe:
 kuoža vibobo mpombe na sangu na nyungu na
 5 mavwi. *Aho Vafarisea na vaarimu va kitabu-
 ngwa vakamvuža: Hanini vaaratera vako vekisa-
 gwirisha mahinda a vakale? Hanini vekila kižo
 6 na mikono yesiožižwe? *Akavaira: Yesaya ero-
 tie nento mburi ženju nywi mwehira, ekigonda:
 Mbari ii inikaza na miomo yavo, mira ngoro žavo
 7 ži hale na mi. *Venitasa sutwa, ambu
 mburi vefundisha vantu ni miomo ya
 8 vantu. *Ambu miomo ya Murungu mwai-
 shiga, nesa mugwirishe vila mweshigi-

- 9 we ni vakale. *Kangi akavaira: Mwabana, mwe-
 kisua momo wa Murungu, nesa mugwirishe vila
 10 mwevishigiwe. *Ambu Mose etetie iti: Umvikie
 shima vaveo na mlala wenyu! Hangi eti: Ye
 11 emrara vavee kana mlala wavo nafwe! *Mira
 nywi muti: Kakicha muntu emwira vavee kana
 mlala wavo: Kila wekundie iti nikufwie mbonea
 12 nacho nakitasia Murungu, etea nento; *kangi mu-
 msuža, ekienda kumjenja vavee kana mlala wavo.
 13 *Aho mubusha mburingwa ya Murungu he mburi
 ya vila mwevishigiwe. Kangi muronga vingi
 14 vijinki vyefwanana na ivi. *Akatanga vantu-wa
 na hakwe, akavaira: Niterežani vose, musikie!
 15 *Tehena cheho nze chemgera muntu kivivi che-
 kimngia, mira vila vyefuma he ngoro yakwe ni-
 16 vyo vyemgera muntu kivivi. *Kakicha muntu
 ena masikio esikia, nasikie!
 17 Ekivuka he vala vantu, ekingia na he nyumba,
 vaaratera vakwe vakamvuža mburi ya lula lusi-
 18 mo. *Akavaira: Kave nanywi temsikia 'huo?
 Temmanya iti: Vyose vyeho nze vyekimngia mu-
 19 ntu tevidima kumgera kivivi; *ambu tevingia he
 ngoro yakwe, vingia he ndeni, kangi vifuma na
 20 nzia yavyo, hantu vižo vyose vyefumia. *Aka-
 vaira: Vyefuma he ngoro ya muntu nivyo vye-
 21 ngera muntu kivivi. *Ambu he ngoro ža vantu
 niho hefuma madunganyo mavivi, kushinda, ute-
 22 si, kukoma, *vukea, mrangi, vuvivi, icha, kuliisha
 na kunywiisha, lwisu luvivi, kurara, kukuboa,
 23 vurundu. *Ivi vivivi vyose vifuma uko ndeni,
 kangi nivyo vyemgera muntu kivivi.
 24 Ekivuka kula, akatonga he isanga la Tiro na Si-
 doni, akangia he nyumba, tekundie vantu veki-
 25 manya, mira tedimie kukufisa. *Aho hekina mche
 ekisikie mburi yakwe. Ula mche naye mwana
 wakwe wa kibora ena mpepo mbivi, akaza, aka-
 26 mtugutia. *Ula mche ni wa kigiriki, mbari ya-

- kwe ni Msirofonike; akamsemba, nesa angashe
 27 ila mpepo, ifume he mwana wakwe. *Mira Yesu
 akamwira: Shiga ini vaana vagute! Ambu teki-
 zihā, muntu ekiguha kižo cha vaana, ekikiinka
 28 vuguro. *Ula akamwira, akati: Ni 'huo, Mfumwa,
 mira vuguro vula vibendo vya vaana si he meza.
 29 *Akamwira: Kila wetetie 'huo, tonga! Mpepo
 30 yakenja kufuma he mwanao. *Akatonga na nyu-
 mba hakwe; ekisi, akamfikia mwanae ekee he
 vwi, ila mpepo yamtana.
 31 Ekikenja kuvuka he isanga la Tiro na Sidoni,
 akaza he lukanga lwa Galilea gati he lila isanga
 32 lena mizi ikumi. *Vakamwetia muntu esisikia,
 na kusateta, vakamsemba, nesa amvikie mkono.
 33 *Akamvusha hala he vantu na nkandeni hadori,
 akagera vichaa vyakwe he masikio akwe, akatu-
 34 fa mate, akagwira lumi lwakwe, *akarereha na
 he ivunde, akahemisha, akati: Efata!, ni iti: Ju-
 35 vuka! *Wa ila indi masikio akwe akajuvuka,
 na luge lwa lumi lwakwe lukachunguka, akadima
 36 kuteta. *Akavaazera, vasiimwirire muntu. Mira
 ekiteisha kuvaazera 'huo, vakateisha kuibirikira.
 37 *Kangi vakateisha kumaka, vakati: Vyose eviha-
 ree nento, vesisikia eshiga vasikie, vesiteta eshiga
 vatete.

8.

Yesu egusha vantu 4000; esua kuvainka Vafarisea ihrimo
 lefuma he ivunde. Echunda vaaratera vakwe, nesa vakucheie
 he mburi ya Vafarisea na yakwe Herode. Ekiža ituntu. Pe-
 tero et ta, iti Yesu ni Kirisito. Yesu evonyesha mikomiwe
 yakwe na vila vyevatata vala veenda kumratera.

- 1 MISI ila hakavunganana vantu vajinki-wa, kangi
 tevekina kižo. Niho etanga vaaratera vakwe,
 2 evaira: *Nisikia vwasi na ava vantu, ambu misi
 3 mitatu vekee hangu, kangi tevena kižo. *Kangi
 nekinevaira vaaroke vesinali, uko nzieni vene-
 sempushwa ni nzota; ambu va kumwe vefuma

- 4 hale. *Vaaratera vakwe vakamwamora: Muntu edima-ze kuvagusha kižo vantu veringane 'huo
- 5 kunu sakeni? *Akavaira, akati: Muna migate
- 6 mingahi? Vakati: Mfungate. *Akavaira vantu vakae si. Akaguha ila migate mfungate, akatasa, akaibenduabendua, akaiinkiža he vaaratera va-
- 7 kwe, vakavainka vala vantu. *Kangi vekina vungombe vungahi, akatasa-wa 'huo, akaazera, va-
- 8 vainke. *Vakala, vakaguta, kangi vakatoa viben-
- 9 ndo mbialo mfungate. *Vantu vekikuloka elufu nne. Ekikenja, akavaira vaaroke.
- 10 Wa ila indi akangia he ishua na vaaratera va-
- 11 kwe, akatonga he isanga la Dalimanuta. *Niho Vafarisea vemfumia, vakakanana naye, vekimježa, vekimwira: Ronga ihirimo lefuma he ivunde.
- 12 *Akakweža oro, akati: Hanini ii mbari yeenda ihirimo? Kididi nimuira: li mbari teikaeinkwa.
- 13 ihirimo! *Akavashiga, akangia he ishua akavecha na sela.
- 14 Vakaivaa kutika kižo, ambu hala he ishua teve-
- 15 kina kižo, esire mgate mmwenzu wawo. *Aka-vachunda, ekivaira: Rerehani, mukucheie he mburi ya ishimbila Vafarisea, na ishimbila lakwe
- 16 Herode. *Vakadunganya he ngoro žavo iti: Ni
- 17 hala twesina kižo. *Yesu ekiramanya madunganyo avo, akavaira: Hanini mwekidunganya iti: Ni hala mwesina kižo? Temnachi mwekimanya?
- 18 Ngoro ženyu žirecheridinda 'huo? *Meso muna nao, mira temvona, masikio muna nao, mira temsikia. Temkumbuka? *Hala nekivabenduia vala vantu elufu sano ila migate misano, mutoie mbialo nyingahi? Vakamwira: Ikumi na mbiri. Akavaira-
- 20 wa: *Hala nekivabenduia vala vantu elufu nne ila migate mfungate, mutoie mbialo nyingahi žezue vibendo? Vakamwira: Mfungate. *Akavaira: Ingeri na iki temnamanya?
- 22 Akaza Betesaida. Vantu vakamwetia ituntu va-

- 23 kamsemba, nesa aligwire. *Akalgwira lila ituntu
 mkono, akalifwinya he muzi, akalitufira mate he
 iziso, akalivikia mkono, akalivuža: Una-cho we-
 24 vona? *Akarereha na wanga, akati: Nivona va-
 25 ntu veanga sa netevona miti. *Akamvikia mikono-
 wa he meso akwe akamshiga, avone; ekirereha
 ingeri evona, vyose evivona nento, neri vila vya
 26 hale. *Akamtuma na kaya hakwe, akamwira: Usi-
 ngie aha kaya, kangi usiemwira muntu aha
 kaya!
- 27 Yesu na vaaratera vakwe vakahafuma, vakatonga
 he mizi ya shigati ye hafuhi na Kesaria hakwe
 Filipo. Uko nzieni akavuža vaaratera vakwe iti:
 28 Vantu veti iti ni mi ani? *Vakamwira: Kumwe
 veti: U Yohana Mwabatiza, kumwe veti: U Elia,
 kumwe veti: U mwarota mmwe wa vaarota.
 29 *Akavavuža: Nywi nanywi 'hii? Muti iti ni mi
 ani? Petero akamwamora, akati: U Kirisito!
- 30 *Akavachunda, nesa vasizemwira muntu ii mburi
 yakwe.
- 31 *Akavoka kuvafundisha, iti kimtala mwanangwa
 wa muntu arishwe vwasi vubaha, asuwe ni vaosi
 va mbaringwa na vaatasa vabaha na vaarimu va
 kitabungwa, akomwe, musi wa katatu avuke he
 32 vefwie. *li mburi eitetic ekiifwinyiriza. Niho Pe-
 33 tero emguha njama, akamchunda. *Mira ye aka-
 pituka, akarereha vaaratera vakwe vose, akamchu-
 nda Petero, akati: Vuka hangu, shetani! Ambu
 tudunganya vila vya Murungu, udunganya vila
 34 vya vantu. *Akatanga ibumba ibaha hamwe na
 vaaratera vakwe, akavaira: Kakicha muntu
 eenda kuniratera, arongesuža iningoro
 yakwe, atike muti wakwe wa kukomiwa,
 35 niho edima kuniratera. *Ambu ekunda
 kukukiža, enezakutesha; mira ye eku-
 tesha he mburi yangu na he mburi ya
 36 mburingwa, eneakukiža. *Ambu muntu

eneavitea-ze, neri ekimaza vya isanga lose, ka-
 37 kicha mwenye ahoshwa nivyo? *Kana muntu
 38 enefwinya irivi ani enekukombola nalo? *Ambu
 ye enegwirwa ni soni na mi kana na mburi žan-
 ngu kužiteta he ii mbari yeshinda na kubana,
 neri mwanangwa wa muntu eneavona soni naye
 hala ekiaza na valao vezerire na vwedi vwa vavee.

9.

Yesu eangažwa; ekiža muntu ena mpepo; evonyesha vaa-
 ratera vakwe kakeri vuntu enearishwa vwasi. Vaaratera
 vakwe vekanania vubaha; evachunda, vaguhe madunganyo
 a kidori, kangi vasivihize, kangi vavote vyevasuža vufumwa
 vwa Murunga.

- 1 AKAVAIRA: Kididi nimuira: Ava vemuka aha,
 vayae vavo kumwe tevekavone kifwa, vesina-
 vona ini vufumwa vwa Murungu, vwekiza na
 nzinya.
- 2 Misi mtandatu yekivecha, Yesu akamguha Petero
 ne Yakobo ne Yohana, akavakweža he mungori
 mabha, veho venye. Vekimrereha, fwani yakwe
- 3 ikapitulwa; *neri shuke žakwe žikamekesa na
 kuelisha, tekena mwakujula shuke kunu si
- 4 edima kužikujula 'huo. *Niho Elia ne Mose ve-
- 5 vafumia, veteta ne Yesu. *Petero akanwira Yesu,
 akati: Mwarimu, kiziha tweekikaa kunu, Tujenge
 maanda matatu, imwe lako, imwe lakwe Mose,
- 6 imwe lakwe Elia. *Ambu temanyiže cha kuteta;
- 7 ambu vengiwe ni fole mbaha. *Hakaza ivunde,
 likavagwishiza mvuri, hala he ivunde hakafuma
 izii likati: Uu ni mwanangu nemkundisha, msi-
- 8 kieni! *Wa ila indi vekirereha tevewene muntu
 esire Yesu yongwa hala hantu veho.
- 9 Vekisea he ula mungori, akavachunda, vasize-
 mwira muntu vila vevivonie, mwanangwa wa
- 10 muntu esinavuka he vefwie. *li mburi vaka-
 gwirisha he ngoro žavo, vekivužanyana iti: Kula

- 11 kuvuka he vefwie ni ni? *Vakamvužanya, vakati: Vaarimu va kitabungwa vekitie iti: Kimtala Elia
- 12 arongeza ini! *Akavaamora, akati: Kididi Elia eza, aronge vyose vyekondike. Mira kumbukani iti mburi ya mwanangwa wa muntu igondiwe iti:
- 13 Enearishwa vwasi vubaha, eneaberwa. *Mira nimu-ira; Elia akenja kuza, kangi vemrongiie sa vuntu vekundie venye, sa vuntu mburi yakwe yegondiwe.
- 14 Vekifika he vaaratera, vakavona ibumba ibaha aho, na vaarimu va kitabungwa vekanana navo.
- 15 *Vala vantu vose vekimvona, vakamaka, vaka-16 mangamdindikia, vakamkezya. *Akavavuža: Mu-17 kanana-ni navo? *Mmwe wa vala vantu akamwira: Mwarimu, nietie mwanangu hako ena mpepo
- 18 yesiteta. *Yekimgwira, imshukuma na nzinya, efwinya ifuo ekitafuna majego, kangi mwiri wose umhagorika. Nivairire vaaratera vako vaingashe,
- 19 mira tevedimie. *Akavaamora, akati: Mbari ii teigwirisha; niange nanywi sari rini? Nimugu-20 mirižiže sari hio? Mweteni na hangu! *Vakamwe-21 te na hakwe. Ekimvona, ila mpepo ikamshukuma, akagwa na si, akabingilita, akafwinya ifuo. *Aka-22 mvuža vavee: Evokiwe rini? Akati: Aho echeri mwana mdori. *Kantu kajinki imgwishiže he moto na he mpombe, nesa imkome, kakicha una-cho
- 23 wedima, tujenje, tufwie mbonea. *Yesu akamwira: Kakicha udima kugwirisha; vyose vidi-24 mwa ni muntu egwirisha. *Niho vavee mwana eaga, ekiti: Nigwirisha; vusha kuganganya kwa-25 ngu! *Yesu ekivona iti vantu vajinki vedindika na hala, akaibohia ila mpepo mbivi, akati: We mpepo wesiteta kangi wesisikia, nikuazera, ufume
- 26 he mwiri wakwe, usizeungia kangi! *Ikaagisha, ikambingilisha, kangi ikamfuma; Yesu akamgwira mkono, akaoka sa efwie, 'huo vajinki vakati: 27 Afwi. *Mira Yesu akamgwira mkono, akamvusha; akavuka.

- 28 Ekingia na nyumbeni, vaaratera vakwe vakamvuža njama, vekiti: Ni ni cheshigie tweekisadima kuingasha? *Akavaira: li mbari teifuma, vantu vekisatasa na kuchunga.
- 30 Vakahafuma kula, vakaanga he isanga la Galilea, mira tekundie muntu ekiimanya. *Ambu efundishe vaaratera vakwe, akavaira: Mwanangwa wa muntu eneinkizwa he mikono ya vantu, navo venemkoma; mira ekikenja kukomwa musi wa katatu enevuka-wa he vefwie. *Mira vala tevemanyiže ii mburi, kangi vakafoleka kumvuža.
- 33 Vakafika Kaperinaumu. Ekingia na nyumbeni, akavavuža iti: Kula nzieni mwekikanana-ni? 34 *Mira vo vakahuža, ambu kula nzieni vekikanane 35 iti: Mbaha ni ani? *Akakaa, akateta na vala ikumi na veri, akavaira: Muntu ekienda kuoka wa kuvoka, kimtala aoke wa mkengelejo, avarongie ndima vose! *Akaguha kajana, akakatwaa na gati hala hantu veho, akakasamata, akavaira: 37 *Ye eneguhia kajana keringane sa aka he mburi ya izina langu, eniguhia mi. Kangi ye eniguhia mi, teniguhia wa mi, mira emguhia neri ula enitumie.
- 38 Yohana akamwira: Mwarimu, tuvonie muntu engasha mpepo he nzinya ya izina lako, kangi teturatera; tukamsuža, kila esituratera. *Yesu akati: Musimsuže! Ambu tehena etea ihirimo he nzinya ya izina langu, kangi-wa ekiniteta vuvivi.
- 40 *Ambu ye esituvikia nkani, esikižanya naswi. 41 *Ambu ye enezamwinka kibobo cha mpombe he mburi ya izina langu, iti mu va Kirisito, kididi nimuira: Vupokeži vwakwe tevukaemtekera.
- 42 *Mira ava vadori venigwirisha, ye emvihiža mmwe wavo, kiziha he singo yakwe hekigerwa inoo 43 izima, ekishukumwa na he lukanga. *Kakicha mkono wako uenda kukuhosha, uuteme! Uutage! Ambu kiziha wekingia he nkalamo wena mkono mmwe kukela aho wekingia na mikono miri na

- 44 hantu vavivi velahiwa, he moto wesifwa. *Aho mvunyo žavo težikafwe, kangi ula moto teufwa.
- 45 *Kakicha kugu kwako kuenda kukuhosha, kute-me! Kiziha, wekingia a he nkalamo wena kugu kumwenzu kukela aho wekingia na magu meri na
- 46 hantu vavivi velahiwa, he moto wesifwa. *Aho mvunyo žavo težikafwe, kangi ula moto teufwa.
- 47 *Kakicha iziso lako lienda kukuhosha, lifokore! Kiziha wekingia he nkalamo wena iziso imwenzu, kukela aho wekingia na meso meri na hantu
- 48 vavivi velahiwa, he moto wesifwa; *aho mvunyo
- 49 žavo težifwa, kangi ula moto teufwa. *Ambu vantu vose velungwa ni moto sa vuntu nyama
- 50 žekomwa želungwa ni munyu. *Munyu ni wedi; mira kakicha munyu wakondika, muneulunga na-ni? Teani munyu he ngoro ženyu, mukundane venye na venye!

10.

Mburi ya kusuana na mche. Yesu evainka vaana lute lwedi. Mbwange mzuri. Yesu evonyesha katatu vuntu enearishwa vwasi; eamora vaana Zebedeo; emkiža Baritimeo.

- 1 AKAHAVUKA hala, akatonga he isanga la Yuda na he isanga le sela ya Yoridani. Kangi-wa vantu vajinki vakamsia, akavafundisha sa vuntu ema-
- 2 nyere. *Vafarisea va kumwe vakamvuža iti: Kive mwosi ekishigana na mche wakwe? Vakamježa
- 3 'huo. *Akavaamora, akati: Mose emuinkie momo
- 4 ani? *Vakati: Mose ekundiže vantu kugonda barua
- 5 ya kusuana na mche, vashigane. *Yesu akavaira: Mose ekimuinka uu momo ni kila ngoro ženyu
- 6 ni nkuži; *mira aho kivoko Murungu ekirumba
- 7 vantu, akarumba mwosi na mche. *Nicho cheshiga, muntu ekishiga vavee na mlala wavo, ekianda-
- 8 kana na mche. *Ava veri vaoke sa mwiri mmwe.
- 9 *Kangi vila Murungu evikekere, muntu asizevi-
- 10 kongoloa! *Vekingia na nyumbeni, vaaratera

- 11 vakwe vakamvuža-wa ii mburi. *Akavaira: Muntu ekishigana na mche ekiguha ungi, eshinda naye.
- 12 *Kangi mche ekishigana na mwosi ekiguhwa ni ungi, eshinda.
- 13 Vakamwetia vujana, nesa avavikie mikono. Mira
- 14 vaaratera vakavabohia vala vevuete. *Yesu eki-raivona, akavihiwa, akavaira: Shigani vujana vuze na hangu, musivusuže! Ambu vee-kee 'huo, vufumwa vwa Murungu ni vwavo.
- 15 *Kididi nimuira: Ye esikaguhie vufumwa vwa
- 16 Murungu sa kajana, tekazevungia. *Akavusamata, akavuvikia mikono, akavuinka lute lwedi.
- 17 Ekifuma kula, ekifika nzieni, hena emdindikia, akamtugutia, akamvuža ekiti: Mwarimu wedi, nitee-ze, nesa ninazevona nkalamo ya kale na
- 18 kale? *Yesu akamwira: Hanini wekinitanga wedi?
- 19 Tehena wedi esire Murungu yongwa. *Umanyiže miomongwa yeti: Usikome! Usishinde! Usiive! Usimchunge mwiyo mongo! Usimtunguluke muntu! Mvikie shima vaveo na mlala wenyu! *Ula
- 20 akamwira: Mwarimu, ivi vyose nivigwirishe too
- 21 vudori vwangu. *Yesu akamrereha, akamkundisha, akamwira: Usheže mburi mwenzu: Tonga uzetaga vyose wena navyo, uvainke vakiva! Niho wenetea mari he ivunde. Wekikenja, uze, unira-tere! *Akadindwa ni mutwi ekisikia ii mburi, akatonga na vukiva;ambu ekina mari nyinki.
- 22 *Yesu akarereha vaaratera vakwe, akati: Ni kizinya, vala vena mari nyinki vekingia he vufumwa vwa
- 23 Murungu! *Vaaratera vakwe vakamaka iži mburi. Yesu akavaira, akati: Vaanangu, rerehani, vuntu e kizinya vala veaira mari vekingia he vufumwa
- 24 vwa Murungu! *Vwasi vwa ngamea yekingia he ianga la singano tevuringana na vwasi vwa mzuri ekienda kungia he vufumwa vwa Murungu.
- 25 *Vala vakateisha kumaka, vakairana: Iki ye enea-
- 26 dima kukia ni ani? *Yesu akavarereha, akavaira:
- 27

- He vantu tekidimika, mira he Murungu kidimika; ambu vyose vidimika he Murungu.
- 28 Niho Petero emwira, akati: Rereha! Swi tushigie
- 29 vyose, tukakuratera. *Yesu akati: Kididi nimwira: Ye eshiga nyumba yakwe kana vanduuže kana varumburye kana vavee kana mlala wavo kana vaanae kana migunda yakwe he mburi yangu na
- 30 he mburi ya mburingwa, *tekena esikaehundiwa kantu igana he misi ii echeri kunu si: nyumba na vanduuže na varumburye na vakwao na vaanae na migunda, neri ekitarishwa vwasi, kangi misi ila yeneaza eneinkwa nkalamo ya kale
- 31 na kale. *Mira vajinki verongore veneoka va nyuma kangi va nyuma venearongora.
- 32 Kula nzieni vekitonga, vekwea Yerusalemu, Yesu evarongorire; mira vakamaka, vakamratera na fole. Akaguha-wa vala ikumi na veri, akavaira
- 33 vila vyenezamzia, akati: *Rerehani! Tukwea Yerusalemu, niho mwanangwa wa muntu eneinkizwa he vaatasa vabaha na he vaarimu va kitabungwa, vamlahе masa a kumkoma, vamwinkize he vankoma. *Venembera, venemruta, venemtufira mate, vekikenja, venemkoma; mira musi wa katatu enevuka he vefwie.
- 35 Yakobo ne Yohana, vaana Zebedeo, vakamzia, vakati: Tuenda utuhareie vuntu twenekutanja!
- 36 *Akavaira: Muenda nimuhareie-ni? *Vakamwira:
- 37 Tufwie mbonea, mmwe anaekaa kuume kwako,
- 38 mmwe kumoso kwako he vufumwa vwako! *Yesu akavaira: Temmanya vyo mwetanja. Mudima kunywa he iki kibobo nenenywia? Mudima kubatizwa lula lubatizo neneabatizwa nalwo? *Vakamwira: Tudima! Mira Yesu akavaira: Iki kibobo neneanywa muneakinywa, kangi lubatizo neneabatizwa, muneabatizwa nalwo; *mira kumkaža muntu kuume kana kumoso kwangu si ndima
- 41 yangu; mira vala veneairwa nivo veneakaa. *Vala

vayae vavo ikumi vekiiisikia, vakavihiwa he mburi
 42 yakwe Yakobo ne Yohana. *Yesu akavatanga,
 akavaira: Mumanyiže, vala vegimbikwa vafumwa
 va mbari ža vantu vevatetia na nzinya, na valao
 43 vavo vetunguluka vantu. *Mira henyu hasivoneke
 'huo! Mira eenda kuoka mbaha henyu, kimtala
 44 amurongie ndima! *Eenda kuoka wa kuvoka he-
 45 nyu, kimtala aoke mzoro wa vayae vose! *Ambu
 mwanangwa wa muntu naye tezie, iti
 arongiwe ndima, mira ezie kuaronga
 ndima, akuinkiže mwenye, akombole
 vajinki.

46 Vakafika Yeriko. Ekifuma Yeriko na vaaratera
 vakwe na ibumba ibahisha, Baritimeo, mwana
 Timeo, akakaa kula nzieni; uu neki ituntu, etua-
 47 tanja. *Ekisikia, iti ni Yesu wa Nazareti, akaaga,
 akati: Yesu, mwana Dawidi, nifwia mbonea!
 48 *Vajinki vakambohia, nesa ahuže, mira ye aka-
 teisha kuaga: Mwana Dawidi, nifwia mbonea!
 49 *Yesu akamuka, akati: Mtangeni! Vakatanga lila
 ituntu vekiliira: Dindwa ni ngoro, vuka, ekutanga!
 50 *Ula akashiga mchoka wakwe, akamangavuka,
 51 akatonga hakwe Yesu. *Yesu akamvuža: Ukunda
 nikurongie-ni? Ula esidimavona akati: Mfumwa
 52 wangu, nikunda nivone! *Yesu akamwira: Tonga,
 migwirishiže yako yakukiža! Wa ila indi aka-
 vona, akamratera kula nzieni.

II.

Yesu engia Yerusalemu; erara mkuyu; engasha vasusuriji he
 nyumba ya mtaso; evonyesha vaaratera vakwe migwirishiže
 ya idi; eamora vaatasa vabaha he mburi ya
 vufumwa vwakwe.

1 VEKIFIKA hafuhi na Yerusalemu, he muzi wa Be-
 tifage na wa Betanya he mungori wa ntundu,
 2 akatuma vaaratera vakwe veri, *akavaira: To-
 ngani he kala kamuzi hala sela, kangi mwekingia

- aho munevona mwana wa njoe echungiwe, esinapandwa ni muntu. Mchungueni, mumwete!
- 3 *Kakicha hatea muntu emwira: Hanini mwekiro-
nga huo?, mumwire: Mfumwa emwenda, niho
- 4 enemangamvokeža na kunu; *vakatonga, vakavo-
na mwana wa njoe echungiwe he mvera, ni ha-
- 5 fuhi na nzieni, vakamchungua. *Vantu va kumwe
vemuke hala vakavaira: Muronga-ni mwekichu-
- 6 ngua njoengwa? *Vala vakavaamora sa vuntu
- 7 Yesu evaazere, niho vevashiga. *Vakatwaa ula
mwana njoe hakwe Yesu, vakamtandisha shuke
- 8 žavo, vakamkweža Yesu naho. *Vantu vajinki
vakatandisha shuke žavo nzieni, vangi vakatema
- 9 mareri a misala vakaatandisha nzieni. *Vala ve-
rongore na vala veratere vakatetisha vekiti: Ho-
- 10 ziana! Akazwe eza etumiwe ni Mfumwa! *Vu-
kazwe vufumwa vwa vava wetu Dawidi vwetu-
- 11 fumie! Hoziana wanga! *Akangia Yerusalemu
he nyumba ya mtaso, akarereha vyose vye hala.
Akahafuma, ambu hekiswie; akatonga Betanya
na vala ikumi na veri.
- 12 Hala yavo hakwe vekifuma Betanya, akasikia
13 nzota. *Kula akavona mkuyu wena mahungo,
akausia, iti enevona cha kula aho. Mira ekiufi-
kia, tevonie kingi esire mahungo; ambu marongo
- 14 a nkuyu hantu ževibwia teenafika. *Akaurara,
akati: Kale na kale muntu asizekula ntunda!
Vaaratera vakwe vakaisikia.
- 15 Vakafika Yerusalemu. Akangia he nyumba ya
mtaso, akavangasha vala vetagižanya na vala ve-
zorižanya hala he nyumba ya mtaso. Akagwisha
meza ža vaakoranya marupia na vichumbi vya
- 16 vala vetaga nziva. *Tekundiže muntu ekingia na
17 ntanu hala he nyumba ya mtaso, *akavafundisha
ekivaira: Hegondiwe iti: Nyumba yangu itangwe
nyumba ya mtaso he mbari žose! Mira nywi
- 18 mwaioša mpanga ya vaipato. *Vaataša vabaha

- na vaarimu va kitabungwa vakaisikia; niho v-
 enda mimkomie. Mira vemfoleke; ambu vantu
 19 vose veimakie mifundishiže yakwe. *Hekiswa,
 akafuma hala kaya.
- 20 Cha he avo vekiravecha hala, vakavona ula mku-
 21 yu waoma sari he nkolo. *Petero akakumbuka
 ila mburi, akamwira: Mfumwa, rereha, mkuyu
 22 werarie waoma! *Yesu akavaamora, akati: Gwi-
 23 rishani Murungu! *Kididi nimuira: Ye eneuira
 uu mungori: Vuka, ugwe na he lukanga!, kaki-
 cha teganganya he ngoro yakwe, kakicha egwi-
 risha iti: vila vyose vinekuloka, niho vyenemzia.
- 24 *Niho cheshiga nekimuira: Vyose mwenetanja
 na kutasa, mwegigwirisha, iti muneviinkwa, mu-
 25 nevivona. *Kangi mwekivuka mwekitasa, shigi-
 anani mabanu enyu, nesa vava wenyu e uko he
 26 ivunde naye amushigie vila mwebana. *Mira
 kakicha nywi temshigiana, neri vava wenyu e
 uko he ivunde tekamushigie vila mwebana.
- 27 *Vakatonga-wa Yerusalemu. Ekižunguluka he
 nyumba ya mtaso, vaatasa vabaha na vaarimu
 va kitabungwa na vaosi va mbaringwa vakamzia,
 28 *vakamwira: Ivi uvironga na nzinya ani? Eku-
 nkie uvu vufumwa vwa kuronga 'huo ni ani?
- 29 *Yesu akavaira: Na mi nimuvuža mburi mwe,
 muinirire! Niho nami nenemuirira iyo nzinya
 30 yeshiga nekivironga ivi: *Lubatizo lwakwe Yoha-
 31 na lufumie he ivunde kana he vantu? *Vakadu-
 nganya he ngoro žavo iti: Twekinemwira: He
 ivunde!, enetwira: Hanini mwekisamgwirisha?
- 32 *Mira twekimwira: He vantu!, tuvafoleka vantu;
 ambu vose vegwirishe iti: Yohana ni mwarota
 33 wa idi. *Vakamwamora Yesu, vakati: Tetuma-
 nya. Niho Yesu evaira: Iki na mi simuira iyo
 nzinya yeshiga nekivironga ivi.

12.

Lusimo Iwa vaimi vavivi va mizabibu. Yesu eamora Vafarisea he mburi ya kodi na Vasadukea he mburi ya kuvuka he vefwie. Evonyesha momo mbahisha. Yesu ni Mfumwa wakwe Dawidi. Vuhera vwa mche mkiva.

- 1 AKAVAGERA lusimo, akati: Hekina muntu, ehandie mizabibu, akaibigira lusarigo, akaronga hakuchumbua zabibu, akajenga idungu, akaiinkiža he vaimi; ek'kenja akatonga he isanga lingi.
- 2 *Misi yekikuloka, akatuma mbwange wakwe he vala vaimi, nesa ainkwe zabibu ni vala vaimi.
- 3 *Mira vala vakambiga, vakamwarosha mikono
- 4 mituhu. *Akavatumia-wa mbwange ungi, uu vakamvinya mutwi na mabwe, vakamsola vakamwarosha.
- 5 *Akatuma ungi, naye vakamkoma; 'huo vajinki, va kumwe vakavabiga, va kumwe vakavakoma.
- 6 *Ekina mwana wakwe mwe emkundishe; mkengelejo akamtuma ula havo, akati: Uu mwangu nangu venevona soni naye.
- 7 *Mira vala vaimi vakadunganya he ngoro žavo iti: Uu ni mpaži; herikoni, natumkome! Kangi vufwa vuneoka vwetu.
- 8 *Niho vemgwira, vemkoma, vakamfwinya he
- 9 mizabibu, vakamtaga. *Iki ula mwenye mizabibu eneteaze? Enetonga kuakoma vala vaimi, ainkiže
- 10 ila mizabibu he vangi. *Temshomie ula ugondengwa weti iti: Ibwe leberirwe ni vaajenga laoka
- 11 la mpembeni he kivanza cha mabwe? *Ivi vifumie he Mfumwa, tweekivirereha, ni imako. *Aho vakaenda mimgwirire, mira vakafoleka vantu; ambu vemaniže, iti lula lusimo elutetie he mburi yavo. Mira vakamshiga, vakatonga.
- 13 Vakamtumia Vafarisea na vantu va kumwe vakwe
- 14 Herode, vamgwiže na mburi eneteta. *Vakatonga, vakamwira: Mwarimu, tumanyiže iti: We u muntu wa idi, kangi tushindavuža muntu; ambu turereha vusho vwa muntu, mira ufundisha nento nzia ya Murungu. Kive tweekimunka Kaiza kodi kana

- 15 tekive? Tuinkiže kana tusiinkiže? *Mira ye akamanya kuhira kwavo, akavaira: Hanini mwekini-
 16 ježa? Nietiani robo, nirerehe! *Vakaete. Akavaira: Iki chapa ni chakwe ani? Kangi uu ugonde ni
 17 wakwe ani? Vakamwira: Ni wakwe Kaiza. *Niho Yesu avaira: Munkeni Kaiza vila vyakwe Kaiza, kangi Murungu munkeni vila vya Murungu. Vakammakisha.
- 18 Hakamzia Vasadukea, ni vala veti iti: Tehena
 19 eneavuka he vefwie. Vakamvuža, vakati: *Mwarimu, Mose etugondiie iti: Muntu ena mche ekifwa, esishigie mwana, mnduuže anamhože ula
 20 mche, nesa amteie ula mnduuže mwana. *Hekina vanduu mfungate. Ula wa kuvoka akaguha mche,
 21 akafwa esishigie mwana. *Ula wa keru akamhoža, naye akafwa esishigie mwana. Ula wa katatu
 22 naye nde 'huo. *Vala vose mfungate vakamguha, mira tehena eteie mwana. Mkengelejo ula mche
 23 naye akafwa. *Aho vefwie vekineavuka, ava navo vekivuka, ula mche eneguhwa ni uhi? Ambu vose
 24 mfungate vekimwovoe. *Yesu akavaira: Mwekiterwa he ii mburi si hala iti temmanya kitabungwa? Neri nzinya ya Murungu temuimanya.
- 25 *Ambu aho veneavukia he vefwie, tevelondola, tevelondolwa, mira venekaa he ivunde sa valao.
- 26 *Mira ii mburi ya vefwie, iti veneavuka-wa, temshomie he kitabu chakwe Mose, vuntu Murungu etetie naye he lila izungo, ekimwira: Mi ni Murungu wakwe Aburhamu, Murungu wakwe Isaka, Murungu wakwe Yakobo? *Kangi Murungu si Murungu wa vala vefwie, mira Murungu wa vala veho meso. Zaho mira, kutekerwa kwenyu ni kubaha.
- 28 Akaziwa ni mwarimu wa kitabungwa, esikie vuntu
 29 *Yesu akamwira, akati: Momo mbahisha zuu:

- 30 Sikia, Isiraeli! Mfumwa Murungu wetu ni Mfumwa yongwa. *Umkundishe Mfumwa Murungu wako na ngoro yako yose, na mpeho yako yose, na
- 31 madunganyo ako ose, na nzinya žako žose! *Wakeri weringane nawo zuu: Umkundishe mwiyaosa vuntu wekukundisha mwenye! Tehena momo
- 32 ungi mbaha kukela uu. *Ula mwarimu wa kitabungwa akamwira: Ni chedi, mwarimu, utetie vya idi, iti: Murungu ni mmwe, kangi tehena ungi
- 33 kukela ula. *Kangi kula kumkundisha na ngoro yose na madunganyo ose na mpeho yose na nzinya žose, na kula kukundisha vagenji sa vuntu tweekukundisha venye ni kubaha kukela nombe
- 34 ya mtaso na ntogolo žose *Yesu ekivona, iti emwamore nento, akamwira: Tu hale na vufumwa vwa Murungu. Tehena edimie kumvuža kangi.
- 35 Yesu akafundisha he nyumba ya mtaso, akati: Vaarimu va kitabungwa veteta-ze iti: Kirisito ni
- 36 mwana Dawidi? *Dawidi mwenye, kila ena mpeho yezerire, etetie iti: Mfumwa emwirire Mfumwa wangu: Kaa kuume kwangu, sari nekineavika
- 37 vanzo vako si he magu ako! *Dawidi mwenye emtanga Mfumwa, iki ni mwanae kize? Vala vantu vose vakazahirwa, vekimtereža.
- 38 Ekivafundisha, akavaira: Kucheieni he mburi ya vaarimu va kitabungwa! Vezahirwa vekiangwa, vezikie shuke ža kifumwa, vezahirwa vekikezywa
- 39 he kiete. *He nyumba ža Murungu vekaa he vichumbi vya vafumwa, kangi vekirarikwa he
- 40 kižo, vekaa he vichumbi vya vabaha. *Vela nyumba ža vache vefwiwe ni vaosi, kangi vekuvo-nyavonya, sa vetateisha kuvasembia. Ava venealahwa masa ekela a vayae vavo.
- 41 Akatonga kuakaa hafuhi na lila ibweta la ntogolo, akarereha vuntu vantu vegera feza naho. Vazuri
- 42 vajinki vakagera nyinki. *Hakaza mche mkiva efwiwe ni mwosi wakwe, akagera vuhera vudori

- 43 vwiri vwekuloka hera mwenzu. *Akatanga vaaraterera vakwe na hala, akavaira: Kididi nimuira: Uu mche mkiva egerire habaha kukela vala vose
 44 vegerire he ili ibweta la ntogolo. *Ambu vose vevushiže marupia a kumwe he mari žavo nyinki, vakaagera. Mira uu mwenye ni mkiva haiwa, kangi vyose ena navyo vya kuzorira kižo avigera.

13.

Yesu evonyesha vuntu muzi wa Yerusalemu weneakondwa. Mihundukire yakwe. Etuchunda tumrinde tweekiyaa meso.

- 1 VEKIFUMA he nyumba ya mtaso, mwaratera wakwe mmwe akamwira: Mwarimu, rereha mabwe
- 2 eringane aha na ijengo leringane aha! *Yesu akamwira: Urereha ijengo ili ibaha? Tehekaeshigwa ibwe likaandakana na ibwe mwiya, mira
- 3 enevushwa ose. *Ekikaa he mungori wa ntundu, sela he nyumba ya mtaso, Petero ne Yakobo ne Yohana ne Anderea vakamvuža njama, vakati:
- 4 *Twirire iti ni rini hantu žila mburi ženeakulokia, kangi kisimbiko ni kihi vila vyekineakuloka?
- 5 *Yesu akavaira, akati: Rerehani, nesa muntu asie-
- 6 mutesha! *Ambu vajinki veneza he izina langu,
- 7 vekiti: Ni mi ula! Huo veneatesha vajinki. *Mwekineasikia mburi ža nkondo na nguma ža nkondo, musiondoke! Ambu vila vinerongakuloka
- 8 ini, mira aho mkengelejo teunaringana. *Mbari na mbari žineavukiana, kangi vafumwa venelwana na vafumwa vayae; isanga linezingiza genda na genda. Nzota ineagwa na nkondo žingi. Iki nicho kivoko cha vukiva.
- 9 Kucheieni! Ambu veneamuinkiža he vitala, mubigwe he nyumba ža Murungu, munetwawa he vafumwa na he valao vavo vabaha he mburi
- 10 ya izina langu, muvaokie vuvoni. *Mira kuvoka mburingwa irongebirikirwa he mbari žose.

- 11 *Kangi aho vekineamutwaa iti vamuinkiže, musile
vwasi mwekienda miamorire! Mira vila mwene-
irwa ala marongo nivyo mweneamora; ambu si
12 nywi mweteta, mira ni mpeho yezerire. *Vanduu
na vanduu veneinkizanya kuakomwa, neri vavava
venezainkiža vaana vavo, vaana venevatwaia vala
13 vevamogie nkondo, vavakome. *Muneavihižwa
ni vantu vose he mburi ya izina langu. Mira
ye eneagumiriža sari mkengelejo, niye
eneakia.
- 14 Aho mwekineavona ila mburi mbivi ya kuno-
ngwa yekiza hantu yesiziha, sa vuntu mwarota
Danieli etetie, (eshoma aha, atereže nento!) misi
ila veho he isanga la Yuda vaahe na he mingori!
- 15 *Efikiwa ekee he nyumba wanga asisee ekishi-
ndangia kuaguha ntanu žakwe žeho nyumba ha-
16 kwe! *Eho he mgunda asishindehunduka nyuma
17 kuaguha shuke žakwe! *Vena ndeni na veonke-
18 sha veneavona vukiva misi ila. *Mira sembani,
kula kuaha kwenyu kusize he misi ya kiho!
- 19 *Ambu misi ila henevoneka vukiva vvesinavo-
neka kale hose, too hala Murungu ekirumba vi-
20 ntu vyose sari iki, neri tevukazevoneka-wa. *Na-
ngari Mfumwa tekitadurisha ila misi, tehkina
muntu ekikia. Mira he mburi ya vala vezurirwe,
21 evazurire mwenye, aidurisha ila misi. *Aho mu-
ntu ekinemwira: Kirisito zu! E aha!, kana: Zuu-
22 la! E kula!, musigwirishe! *Ambu heneza Va-
Kirisito va mongo na vaarota va mongo, vene-
ronga mahirimo na makuži majinki, nesa vateshe,
23 kakicha kidimika, neri na vala vezurirwe. *Mira
nywi kucheieni! Zaho navimuiru vyose vyesina-
kuloka.
- 24 Misi ila vula vukiva vwekivecha, izuva linegwa kiža,
25 mweži uneshiga kuvaa, *ntondo žinegwa na si,
26 vila vye uko he ivunde navyo vinekushika. *Niho
venemvona mwanangwa wamuntu

- ekiza he mavunde na nzinya nyinki na
 27 vwedi vujinki. *Niho enetuma valao
 vakwe, vavunganye vala vezurirwe ni
 ye, vekivafwinya he miondo yose hantu
 mpeho yefuma naho, kuvoka kula hantu
 isanga lehakane sari kula hantu ivunde
 lehakane.
- 28 Kufundisheni lusimo mwekirerehia he mkuyu:
 Ntumburuju žakwe žekikweža, žekilangaža, mu-
 29 manya iti: Ivuri li hafuhi! *Huo neri nywi mwe-
 kiavona vila vyekikuloka, manyani iti: Mkenge-
 30 lejo u hafuhi! *Kididi nimuira: li mbari teikasie,
 31 iži mburi žose žesinakuloka. *Ivunde line-
 akondika hamwe na ili isanga, mira
 32 mburi žangu težikakondike. *Mira mburi
 ya ula musi neri saa tehenā eimanya, neri valao
 vehe he ivunde teveimanya, neri mwanangwa
 33 teimanya, esire Vava yongwa. *Kucheieni, muyae
 meso mwekitasa; ambu temmanya misi hantu
 34 yeneakulokia. *Kifwanana na muntu ezokie eki-
 shiga nyumba yakwe, ekivainka vazoro vose ndi-
 ma žavo na vufumwa vwa kurereha nyumba ya-
 kwe, kangi ula mwarinda mvera akamchunda,
 35 nesa ateishe kurinda. *Iki rindani! Ambu te-
 mmanya aho mwenye nyumba eneazia, kakicha
 ni cha he mageri, kakicha ni kio kibaha, kakicha
 ni aho nkurufi yeiia, kakicha ni cha he avo,
 36 *nesa asiemuputukiža, ekizamufikia mweshinjie.
 37 *Kangi vila nemuira nywi, nivaira vose:
 Rindani!

14.

Yesu eendiwa mikomiwe, etununtiwa mafuta uko Betanya,
 erengehwa ni Yuda, ela nonji ya Pasa na vaaratera vakwe,
 etasa he mgunda wa Getisemane, echungwa, etwawa he
 mwatasa mbaha, elahwa, eberwa, ekanwa ni Petero.

- 1 HESHEŽE misi miri, niho misi ya mtaso wa
 Pasa yeringana, yeliwa migate yesigerwa ishimbī.

- Vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa vaka-
 enda kilavye cha kumgwirira, nesa vamkome.
- 2 *Ambu vakati: Tusierinda misi ya mtaso, hasizetea
 nkondo mbaha na vantu.
- 3 Ekikaa Betanya, he nyumba yakwe Simoni Ma-
 tene, vekila kižo, hakaza mche egwirire kakomba
 ka mafuta a muti enunka nento, edisha, ezorirwe
 na mari nyinki. Akabaža kala kakomba, akaa-
 4 tununta he mutwi wakwe. *Mira kumwe vaka-
 vihiwa he ngoro žavo, vakati: Hanini aa mafuta
 5 edi ekirakukondikira? *Ambu aa mafuta edi eki-
 dima kutagwa azorwe marupia igana na makumi
 masano na kukela, ainkižwe he vakiva. Vaka-
 6 mdengeresha. *Mira Yesu akati: Mshigeni! Ha-
 nini mwekimvonya vwasi? Eurongiie mwiri wa-
 7 ngu ndima yedi. *Ambu vakiva muna navo he-
 nyu misi yose, aho mwenekundia mudima kuva-
 fwia mbonea; mira mi temna nami misi yose.
- 8 *Vila evidima avironga. Asisa mwiri wangu ma-
 9 futa, nesa udimežikwa. *Kididi nimuira: Aho
 mburingwa yeneabirikirwa he isanga lose, neri
 ivi, uu evirongie, vineatetwa, nesa naye aku-
 mbukwe.
- 10 Yuda wa Karioti, mmwe wa vala ikumi na veri,
 akatonga he vaatasa vabaha, nesa amwinkiže
 11 havo. *Vala vekiraisikia, vakazihirwa, vakaagana
 naye feza venemunka. Naye ingeri akaenda mi-
 mwinkižiže.
- 12 Musi hantu vantu vevoka kula migate yesigerirwe
 ishimbibi, vantu vekikoma nonji ya Pasa, vaaratera
 vakwe vakamwira: Uenda kulia hio nonji ya Pa-
 13 sa? Nesa tutonge tuzeiringanya. *Akatuma vaa-
 ratera veri, akavaira: Tongani na hala kaya!
 Munezana na muntu etikie sangu ya mpombe,
 14 mratereni! *Hantu enengia, munemwira ula mwe-
 nye nyumba: Ai ni mwarimu: Hantu enefikira,
 nesa ale nonji ya Pasa hamwe na vaaratera

- 15 vakwe ni hio? *Niho enemuvonyesha nyumba mbaha yekenjiže kutandishwa, aho turinganyiženi!
- 16 *Vala vaaratera vakafuma, vakatonga na hala kaya, vakavona sa vuntu evairire, vakaringanya nonji ya Pasa.
- 17 Cha he mageri akaza na vala ikumi na veri.
- 18 *Vekikaa si vekila, Yesu akati: Kididi nimuira: Mmwe wenyu ela hamwe na mi enenirengeha.
- 19 *Vakavona vukiva vubaha, vakamwira mmwe-
- 20 mmwe: Kana ni mi? *Akavaira: Nywi ikumi na veri mmwe wenyu, ye enetoveža hamwe na mi
- 21 he kiviga. *Mwanangwa wa muntu etonga nzia yakwe sa vuntu mburi yakwe yegondiwe; mira ula muntu emwinkiza mwanangwa wa muntu enevona vukiva! Uu muntu nangari tekimogiwe chekimzihira.
- 22 Aho vekila, akaguha mgate, akatasa, akaubendua, akavainka, akati: Guhani!
- 23 Uu ni mwiri wangu. *Ekikenja akaguha kibobo, akatasa, akavainka vose, va-
- 24 kanywa aho. *Akavaira: Ii ni sakame yangu ya kiagano kishaa, yefwinywa
- 25 he mburi ya vantu vajinki. *Kididi nimuira: Sikaenywa-wa uo mvinyo, sari ula musu nekineunywa mshaa he vufumwa vwa Murungu.
- 26 Vekikenja kutasa, vakahafuma, nesa vatonge he
- 27 mungori wa ntundu. *Yesu akavaira: Vose mu-nevihiwa ni mi iki kio cha yoo; ambu hegondi-
- 28 we iti: Nneabiga mrisha, nonji žisakanywe. *Mira nekikenja kuvuka he vefwie, nnemurongorira na
- 29 Galilea. *Petero akamwira: Neri vose vekitaku-
- 30 vihiwa, mira mi sikakuvihwe. *Yesu akamwira: Kididi nikwira: Kio cha yoo, nkurufi yesinaia ka
- 31 keri, unenikana kantu katatu. *Mira ula akate-tisha iti: Neri nekitakomwa hamwe na we, sika-kukane. Vose vakateta 'huo.
- 32 Vakafika hantu hetangwa Getisemane. Aho akavaira

vaaratera vakwe: Kaani aha, sari nekikinja
 33 kutasa. *Akamguha Petero ne Yakobo ne Yo-
 hana, akatonga navo. Akateisha kusikia vwasi
 34 na kuzingiza, *akavaira: Ngoro yangu iteisha
 kunguwa ni lusoyoyo, nisikia kufwa; kaani aha,
 35 muyae meso. *Akatonga na mbai hadori, aka-
 soma mutwi si, akatasa iti, kakicha kidimika, aho
 36 hantu hamveche. *akati: Vava, Vava, hako vyose
 vidimika. Vechiža iki kibobo hangu. Mira vila
 nevikunda mi visihareike esire vila wevikunda
 37 we. *Akatonga, akavafikia vala, veshinjie; aka-
 mwira Petero: Simoni, uteshinjia? Tudima ku-
 38 shinjia meso neri saa mwenzu? *Yaani meso,
 mutase, nesa musiježwe! Ngoro ikunda,
 39 mira mwiri ni msoka. *Akatonga-wa, aka-
 40 tasa ekiteta ila mburi etetie. *Ekihunduka, aka-
 vakicha-wa, veshinjie; ambu meso avo ekina toro
 41 nyinki, tevedimie kumwamora. *Akaza ka katatu,
 akavaira: Mushinjia 'huo muvushe magataži.
 Hangu hafika, rerehani, mwanangwa wa muntu
 42 einkižwa he mikono ya vabanu! *Vukani, tuto-
 nge! Zuula eniinkiža afika.
 43 Hala echeriteta, Yuda akaza, ni mmwe wavo vala
 ikumi na veri, ena ibumba ibaha la vantu ve-
 gwirire mihandwi na rungu, vetumiwe ni vaatasa
 vabaha na vaarimu va kitabungwa na vaosi va
 44 mbaringwa. *Mira ula emwinkiža evainkie vayae
 kisimbiko iti: Ye nenebwitana naye, niye, mgwi-
 45 reni, mtwaeni mwekimrindisha! *Wa ila indi eki-
 rafika, akamzia, akati: Mwarimu! Mwarimu! Eki-
 46 kenja akabwitana naye. *Vakamgwira na mikono
 47 yavo, vakamchungu. *Vala vemuke hala, mmwe
 wavo akañola muhandwi, akamtema mzoro wa
 48 mwatasa mbaha isikio, likachika. *Yesu akava-
 49 irira, akati: Mufumie mwegwirire mihandwi na
 rungu munigwire sa nete mwipato. *Misi yose
 nekikee hamwe nanywi, nekimufundisha he

- nyumba ya mtaso; mira temnigwirire; ni iti ugo-
 50 ndengwa ukuloke. *Niho vose vemshiga, veaha.
 51 *Hena mbwange emratera, ekufininkire shuke
 52 yeela, vakamgwira. *Mira ye akashiga shuke
 yakwe, akaaha kituhu.
- 53 Vakamtwaa Yesu he mwatasa mbaha. Vaatasa
 vabaha vose na vaosi va mbaringwa na vaarimu
 54 va kitabungwa vakavunganana hakwe. *Petero
 akamratera halehale sari he iboho la mwatasa
 mbaha, akakaa na vazoro ekiota moto.
- 55 Vaatasa vabaha hamwe na vafumwa vose va-
 kaenda mburi ya kumrengaha Yesu, nesa va-
 56 mkome; mira tevewene. *Vajinki vakamchunga
 mburi za mongo, mira mburi zavo zose žikave-
 57 tana. *Hakavuka vangi, vakamchunga vekiti:
 58 *Tumsikie ekiti: Mi nneabaža ii nyumba ya mtaso
 yejengiwe ni vantu, nijenge ingi misi mitatu, ye-
 59 sijengiwe ni vantu. *Mira neri aho vuvoni vwavo
 60 vukavetana. *Niho mwatasa mbaha evuka, emu-
 ka na gati, akamvuža Yesu, akati: Tuamora ivi
 61 ava vekuchunga? *Mira akahuža, teamore neri.
 Kangi mwatasa mbaha akamvuža-wa, akamwira:
 We u Kirisito, mwana wa ula ekazwa ni vantu
 62 vose? *Yesu akati: Ni mi! Kangi munemvona
 mwanangwa wa muntu ekee kuume he nzinya-
 ngwa, kangi vuntu eza na mavunde a wanga.
- 63 *Niho mwatasa mbaha ebaža shuke žakwe, ekiti:
 64 Vavoni tushindavaendia-ni? *Musikie ukwo ku-
 rara kwakwe. Muti-ze? Vose vakati iti: Ni
 65 mmasa wa kufwa. *Kumwe vakavoka kumtufira
 mate na kumfisa vusho vwakwe vekimbiga nku-
 66 ndi, vekimwira: Rota! Vala vazoro navo vaka-
 mbiga maluhi.
- 66 Petero ekikaa kula he iboho, hakaza mbora
 67 mmwe wa mwatasa mbaha. *Uu ekimvona Pe-
 68 tero ekiota moto, akamrereha, akamwira: Neri
 we wekianga na ula Yesu wa Nazareti. *Mira

ye akakana, akati: Simmanyiže, sisikia vuntu weteta. Akahafuma, akatonga na nze; niho nkurufi yeia. *Ula mbora ekimvona akavaira-wa vala vantu vemuke hala iti: Uu ni mmwe wavo. 69 *Mira akakana-wa. Lufunda hadori vala vemuke hala vakamwira Petero: Kididi u mmwe wavo, 70 ambu u Mgalilea. Ambu mitetire yako ikumanyisha. *Niho ekuelya na kukurara ekiti: Si- 71 mmanya ula mweteta. *Wa ila indi nkurufi ikaia ka keru. Niho Petero ekumbuka ila mburi Yesu etetie iti: Nkurufi yesinaia ka keru, unenikana kantu katatu. Ekikumbuka 'huo, akaia.

15.

Yesu etwawa hakwe Pilato, elahwa, echungwa bundu ya mivwa, ekonterwa he muti, efwa, ezikwa.

- 1 CHA he avo isanzasanza vaatasa vabaha vakate-
ta masa akwe na vaosi va mbaringwa na vaari-
mu va kitabungwa na vafumwa vose. Vaka-
mchungwa Yesu, vakamtwa, vakamwinkiža hakwe
Pilato.
- 2 Pilato akamvuža: We u mfumwa wa Vayuda?
3 Akamwira, akati: Ni 'huo sa vuntu wetetie. *Vaa-
4 tasa vabaha vakamchungwa mburi nyinki. *Pilato
akamvuža kangu-wa: Tuamora? Rereha vila vyo-
5 se vekuchunga! *Mira Yesu teamore neri mburi
6 mwe. Niho Pilato emaka. *Mira ula mtaso
mbaha wekiringana, etuavachunguia muntu mmwe
7 echungiwe, je venekunda. *Hena muntu etangwa
Baraba, echungiwe hamwe na vayae, vegwishiže
maluo, kangu vekikomie muntu he ala maluo.
8 *Vantu vose vakagwisha kilonzo, vakamsemba,
9 nesa aronge sa vuntu emanyere. *Pilato akavai-
ra, akati: Muenda nimuchunguie mfumwa wa
10 Vayuda? *Ambu emanyiže iti vaatasa vabaha
11 vemwinkižiže kiru. *Mira vaatasa vabaha vaka-

- vachunda vantu, nesa vakunde, vamchunguiwe
- 12 Baraba. *Mira Pilato akavaamora ekivaira: Uu
mweti iti ni mfumwa wa Vayuda muenda ni-
- 13 mtee-ze? *Vakaboha-wa: Mkontere he muti!
- 14 *Pilato akavaamora ekiti: Ingeri ebanie-ni? Mira
- 15 vala vakateisha kuboha: Mkontere he muti! *Pi-
lato akaenda kuronga vyezihia vantu; niho eva-
chunguia Baraba, mira akaazera, Yesu abigwe
vibonko, ekikenja akamwinkiza akonterwe he
muti.
- 16 Vashikari vakamtwa, vakamngiza na hala he
- 17 iboho la masa, vakatanga vayae vavo vose, *va-
kamjika shuke ya kifumwa, vakachunga ibundu
- 18 la mivwa, vakalimjika he mutwi; *vakamkezya:
- 19 Mpongezi mfumwa wa Vayuda! *Vakambiga na
nzata he mutwi, vakamtufira mate, vakamkode-
20 kia, vakamtasa. *Vekikenja kumbera, vakamvu-
sha ila shuke ya kifumwa, vakamjika shuke za-
- 21 kwe, vakamtwa, nesa vamkontere he muti. *He-
na muntu evecha hala efuma he mgunda, niye
Simoni wa Kirene, ni vavee Alekisanda ne Rufu.
Uu vakamkundia, nesa amtikie muti wakwe.
- 22 Vakamtwa hantu hetangwa Goligata, ni kihetu
- 23 iti: He mitwi. *Vakamnyweshwa mvinyo weny-
rižwe ni maganga a muti wenyera, mira akau-
24 sua. *Vekikenja kumkontera he muti vakaga-
viana shuke žakwe vekizigerira nzaro, vamanje
- 25 ižo muntu eneguha. *Aho vekimkontera he muti
- 26 ni saa ntatu. *Kangi mburi ya masa akwe ya-
gondwa, uo ugonde ukakontera he muti wanga
- 27 iti: Mfumwa wa Vayuda. *Vakakontera vaipato
veri hamwe naye, mmwe kuume, mmwe kumoso
- 28 hakwe. *Niho ula ugondengwa wekuloka weti
iti: Eringanywe na vabanu.
- 29 Vevecha hala vakamsola, vakamkushiža mitwi,
vekiti: 'Hii! Si we wetetie iti ubaža nyumba ya
- 30 mtaso na kuijenga he misi mitatu? *Kukiže mwenye,

- 31 usee he uu muti: *Huo na vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa vakambera, vekirana: Vangi evakiziže, mira ye mwenye tedima kuku-
- 32 kiža. *Kirisito, mfumwa wa Vaisiraeli, nasee iki 'huu he uu muti, tuvone, nesa tudimemgwirisha. Na vayae ekonterwe navo he muti vakambera 'huo.
- 33 Saa mtandatu yekifika, hakagwa kiža he isanga
- 34 lose sari saa kenda. *Saa kenda Yesu akaaga na izii ibaha, ekiti: Eli! Eli! Lama azabutani? Ni iti: Murungu wangu! Murungu wangu!
- 35 Hanini wekinishiga? *Kumwe vemuka hala
- 36 vakati: Zaho, emtanga Elia. *Hakadindika muntu, akaguha ifuri, akaligera mpombe yenyera, akalisoma he mvungu, akamnyweshwa nalo ekiti: Shigani turerehe, kakicha Elia eneza kuamseža.
- 37 *Yesu akaaga na izii ibaha, akachika ngoro.
- 38 *Lila ishuke ibahisha lefingia hezerishe hala he nyumba ya mtaso likabažika too wanga sari si.
- 39 *Mbaha wa vashikari emuke sela, ekirereha vuntu echika ngoro, akati: Kididi, uu muntu ni mwana wa Murungu!
- 40 Hena vache vemuke hale, vekirereha, ni vakina Maria wa Magadala ne Maria, mlala wavo Ya-
- 41 kobo mdori ne Yose, ne Salome. *Ni vala vekimratera, vekimrongia ndima, ekianga he isanga la Galilea; vena vayae vajinki vekweie naye Yerusalemu.
- 42 Aho hekišwa, kila ni musi wa kuringanyiža Sabato, niwo ula musi werongorira musi wa Sa-
- 43 bato, *akaza Yosefu wa Arimatia, ni mbaha ena nguma yedi, kangi naye ni muntu earira vufumwa vwa Murungu; akagwira ngoro, akangia hakwe
- 44 Pilato, akamtanja kimba chakwe Yesu. *Pilato akamaka, iti Yesu afwi, akamtanga ula mbaha wa washikari, akamvuža, iti Yesu akenja kufwa.
- 45 *Ekikenja kuirirwa ni ula mbaha wa vashikari

- 46 akamunka Yosefu kimba chakwe Yesu. *Akazora shuke yeela, akamseža he ula muti, akamvunga na ila shuke yeela, akamvika he mbira yeforirwe he ikamba, akabingilisha ibwe na hala he mwa-
47 ngo wa mbira. *Maria wa Magadala ne Maria mlala wavo Yose vakarereha hantu evikiwe.

16.

Yesu evuka he vefwie, emfumia Maria wa Magadala, kangi vaaratera veri, kangi vaaratera vose na kuvaazera, vabirikire mburingwa he mbari žose. Etonga na he ivunde.

- 1 Musi wa Sabato wekivecha, Maria wa Magadala, ne Maria, mlala wavo Yakobo, ne Salome, vakazora miti yepupuntika nento, nesa vatonge, vamvire.
- 2 Musi hantu ndisha ževokia, isanzasanza vakaza
- 3 he mbira izuva lekibuka, *vakairana: Ye enetuvushiža lila ibwe he mwango wa mbira ni ani?
- 4 *Vekirereha, vakavona lila ibwe lavushwa, kangi
- 5 neki ibahisha. *Vekingia he mbira, vakavona mbwange ekee kuume, ejikie mchoka weelisha,
- 6 vakaondoka. *Akavaira: Musiondoke! Mumwenda Yesu wa Nazareti ekonterwe he muti; teho aha,
- 7 avuka he vefwie. Zaha hantu vemvikie. *Mira tongani, muevaira vaaratera vakwe ne Petero, iti enemurongorira na Galilea. Niho hantu mwenemvona, sa vuntu emuirire. *Vakahafuma, vakaaha hala he mbira, ambu vevukiwe ni vizingizo vekiondoka. Teveirire muntu ii mburi neri, ambu vekifoleke.
- 9 Ekikenja kuvuka he vefwie, musu hantu ndisha ževokia isanzasanza, kuvoka akamfumia Maria wa Magadala, ni ula emngashiže mpepo mfungate. *Ula akatonga, akaivaukulila vala veangie
- 11 naye, vekee na vukiva na kuia. *Vala vekirasikia, iti eho meso, iti evoniwe niye, tevegwirishe.
- 12 Kangi akavafumia vayae vavo veri na fwani ingi
- 13 vekiangaa, vekitonga he mgunda. *Vala navo

- vakatonga, vakaivaukulila vayae vavo vangi; mira neri ava tevegwirishe mburi žavo.
- 14 Mkengelejo akavafumia vala ikumi na mmwe vekila kižo. Akavachunda he mburi ya kusagwirisha kwavo na he mburi ya ngoro žavo nkuži, iti tevegwirishe mburi ža vala vemwene, iti avuka
- 15 he vefwie. *Akavaira: Tongani he masanga ose, mubirikire mburingwa he vose veho
- 16 meso! *Ye egwirisha na kubatizwa, ene-
- 17 kia, ye esigwirishe enelahwa. *Visimbiko vyeneamanyisha vala vegwirisha iži mburi ziivi: He izina langu venengasha mpepo, veneteta na mi-
- 18 tetire mishaa. *Venedima kugwira nyoka, neri vekinywavyekoma, tevikavatee-ze, valwaži venevavikia mikono, vakie.
- 19 Mfumwa Yesu ekikenja kuvaira 'huo, akavushwa
- 20 na he ivunde, akakaa kuume he Murungu. *Mira vala vakafuma, vakabirikira hosehose; kangi Mfumwa akavajenja, ekigera mburi žavo nzinya na vila visimbiko vyemanyishe mburi žavo.

Mburi yedi yakwe Luka.

1.

Luka emvonyesha Teofilo icho cheshiga ekigonda. Mlao Gaburieli emfumia Zakaria ne Maria. Maria emkezya Elisabeti, emtogola Murungu. Yohana Mwabatiza emogwa, Zakaria emtogola Murungu.

- 1 VAJINKI veježiže kugonda žila mburi žehareike
- 2 hetu; *vakarateraratera vila tweinkwa ni vala veviwene venye, veiratera mburingwa too kivoko,
- 3 vakaigwirisha. *Ingeri nami niviratera na ulanga sa vuntu vyetongie, nekikenja, nikakunda kuvi-
- 4 kugondia, we mbwiyaa Teofilo, *nesa umanye, iti žila mburi wefundishwe ni ža idi.

- 5 Misi ila, Herode e mfumwa wa isanga la Yuda, hekina mwatasa, izina lakwe ni ye Zakaria, ni wa ibumba la vaatasa la Abia. Mche wakwe neki wa mbari yakwe Aroni, izina lakwe ni ye
- 6 Elisabeti. *Vose veri, Murungu ekivarerehe, ni valanga, ambu miomo yose na maazero ose a
- 7 Mfumwa vekiwirishye na ulanga. *Tevekina mwana, ambu Elisabeti neki ntasa, kang'i vose
- 8 veri neki vakuži. *Ibumba lakwe lekirafikiwa ni ija lakwe, akaharea ila ndima ya mwatasa he
- 9 nyumba ya Murungu. *Akazurwa sa vuntu vaatasa vezurwa misi yose; kikamtala kungia he
- 10 nyumba ya mtaso kuafunkiža. *Mira ibumba lose la vantu likakaa uko nze, vakatasa he ila saa
- 11 ya kufunkiža. *Mlao wa Mfumwa akamfumia, 12 akamuka kuume he ishotio la kufunkižiža. *Zakaria ekimvona, akaondoka, akangiwa ni fole.
- 13 *Mira ula mlao akamwira: Usifoleke, Zakaria! Ambu misembie yako yasikiwa ni Murungu. Elisabeti enekumogia mwana, izina lakwe umtange
- 14 Yohana. *We uneshangalalwa ni ngoro unemzihirishwa, kang'i vantu vajinki venezihirwa ni kumogwa kwakwe. *Ambu Mfumwa enemwosha mbaha, asinywe mawa neri vyose vyeengeža, atee mpeho yezerire, aho eneamogiwa ni mlala wavo;
- 16 *ahundue vaana Isiraeli vajinki na he Murungu
- 17 wavo. *Ye enemrongorira na mpeho na nzinya yakwe Elia, nesa adime kuvagarushiža vaana ngoro ža vavava vavo, agarushe vapapara, vatee viugo vya valanga, amringanyiže Mfumwa mbari
- 18 ya vantu vekucheie. *Zakaria akamwira ula mlao: li mburi niimanye-ze? Ambu mi ni mkuži, mche
- 19 wangu naye nde mkuži. *Ula mlao akamwamora, akati: Mi ni mi Gaburieli, nekee hamwe na Murungu, nitumiwe kuateta nawe, nesa niku-
- 20 birikire ii mburi yedi. *Rereha! Uneoka ibubu, tukadime kuteta, sari he ula musi, hantu vila

- 21 evyenakulokia, kila wesigwirishe mburi žangu
 ženeakuloka misi yažo. *Mira vantu vakakaa,
 vekimrinda Zakaria, vakamaka, iti temangafuma
 22 hala he nyumba ya mtaso. *Mira ekirafuma, te-
 dimie kuteta navo, vakamanya, iti henacho ewene
 hala he nyumba ya mtaso. Akavakonya, kangi
 23 akakaa 'huo e ibubu. *Misi ya kutasa kwakwe
 yekisia, akatonga na kaya hakwe.
 24 Misi ila Elisabeti, mche wakwe, akatea ndeni,
 25 akakufisa mieži misano, akati: *Mfumwa eniteie
 'huo misi ii ekinirereha, anivushiže soni he vantu.
 26 *Mieži mtandatu yekivecha, mlao Gaburieli aka-
 tumwa ni Murungu he muzi wa Galilea weta-
 27 ngwa Nazareti, *he mbora ezangiwe ni mu-
 ntu etangwa Yosefu, ni wa mbari yakwe Da-
 widi. Ula mbora izina lakwe niye Maria.
 28 *Mlao akangia hakwe, akamkezya, akati: Ule
 muhorere we, wefwiwa mbonea! Mfumwa e
 29 hamwe nawe. *Ula akamaka ii mburi, ekidu-
 30 nganya iti: Ni ngezya ani ii? *Ula mlao
 akamwira: Usifoleke Maria! Ambu ukundiwe ni
 31 Murungu. *Rereha! Unetea ndeni, umoge
 mwana wa kiosi! Izina lakwe umtange
 32 Yesu! *Uu eneoka mbaha, enetangwa
 mwanangwa wa ula euko wanga; kangi
 Mfumwa Murungu eneamunka kichu-
 33 mbi cha vavee Dawidi, *agwire vufu-
 mwa vwa mbari yakwe Yakobo kale
 na kale, vufumwa vwakwe tevukazesia.
 34 *Maria akamwamora ula mlao iti: Inekuloka-ze?
 35 Ambu simanya mwosi. *Ula mlao akamwamora,
 akati: Mpeho yezerire inekuzia, nzinya ya ula e uko
 wanga inekufininkira. 'Huo ula ezerire eneamo-
 gwa ni we, enetangwa mwana wa Murungu.
 36 *Rereha mnduu wako Elisabeti naye ena ndeni
 ya mwana wa kiosi ya vukuži vwakwe. Uu
 mweži ni wakwe wa katandatu, kangi ekitangwa

- 37 ntasa. *Ambu tehenā mburi yesidimika he Mu-
 38 rungu. *Maria akaitikira, akati: Rereha nimi
 mbora wa Mfumwa! vila wevitetie vinanzie!
 Niho ula mlao evuka hakwe.
- 39 Misi ila Maria akamangavuka, akatonga he mi-
 40 ngori, he muzi wa Yuda, *akangia he nyumba
 41 yakwe Zakaria, akamkezya Elisabeti. *Elisabeti
 ekirasikia ngezya yakwe Maria, akasampwa ni
 mwana he ndeni yakwe. Niho Elisabeti ezuŵwa
 42 mpeho yezerire, *akateta na izii ibaha, akati: We
 nnetogolwa kukela vayao; 'huo neri mwana we-
 43 neamoga, eneakazwa haiwa. *Iki kikee-ze, mlala
 44 wavo Mfumwa wangu ekiza na hangu? *Ambu
 rereha! Masikio angu ekirasikia ngezya yako,
 mwana akasampa uko he ndeni yangu, akazi-
 45 hirwa. *Unezihirwa, iti ugwirishe, ambu vila
 weirirwe ni Mfumwa, vinekuloka.
- 46 Maria akati: Ngoro yangu imtogola Mfumwa,
 47 ambu ni mbaha, *mpeho žangu žimwimbā Mu-
 48 eherere rungu mkiža wangu. *Ambu vudori vwa
 mbora wakwe; rereha, too iki mbari žose žine-
 49 nikaza! *Ula mnzinya enirongiie vibaha, izina
 50 lakwe lizerire. *Vala vemfoleke, vefwiwa mbonea
 51 yakwe kale na kale. *Eharee vya nzinya na
 mkono wakwe; esakanya vala vekuboa na ma-
 52 dunganyo avo. *Vafumwa vabaha evabusha, eki-
 vashukuma he vichumbi vyavo vya kifumwa,
 53 egimbika vakiva. *Vena nzota evainkie mari nyi-
 54 nki, vazuri evasoviža 'huo. *Mwanae Isiraēli
 emlia vwasi genda, ekikumbuka mbonea žakwe,
 55 *sa vuntu evairire vavava vetu, Aburahamu na
 56 lukolo lwakwe. *Maria akakaa naye mieži mi-
 tatu; ekikenja akaaroka na kaya hakwe.
- 57 Misi yakwe Elisabeti yekikuloka, akamoga mwa-
 58 na wa kiosi. *Vayae, ekaa navo, na vanduu va-
 kwe, vekirasikia, iti Mfumwa amfwiia mbonea
 59 mbaha, vakazihirwa hamwe naye. *Misi mnane

yekikuloka, vakaza kuatavana kala kajana; vaka-
 60 katanga izina la vavee Zakaria. *Mira mlala
 wavo akavaamora, akati: Hai, mira atangwe Yo-
 61 hana. *Vakamwira: Kangi he vanduu vako te-
 62 hena etangwa ilo izina. *Vakamkonya vavee, iti
 63 akunde atangwe izina ani. *Akatanja kabao,
 akagonda iti: Izina lakwe ni ye Yohana. Vose
 64 vakamaka. *Wa ila indi momo wakwe ukachu-
 nguiwa, lumi lwakwe lukavokežwa, akateta eki-
 65 mtogola Murungu. *Vose vekaa hafuhifuhi navo
 vakavona fole; iži mburi žose žikagaywa he mi-
 66 ngori yose ya Yuda. *Vose vežisikie, vakažidu-
 nganya he ngoro žavo, vakati: Mburi ya aka
 kajana ineakulokia-hi? Ambu mkono wa Mfu-
 mwa ukamukie.
 67 Vavee etangwa Zakaria akazužwa mpeho yeze-
 68 rire, akateta, ekirota iti: *Akazwe Mfumwa, Mu-
 rungungu wa Isiraeli, iti eiziie mbari yakwe, akai-
 69 kombola. *Etugimbikie luhembe lwa lukanio he
 70 mbari ya mwanae Dawidi, *sa vuntu etetie kale
 71 na miomo ya vaarota vezerire. *Etukania he
 mikono ya vanzo vetu na he mikono yavo vose
 72 vetuvihiwa. *Etuwua mbonea hamwe na vavava
 73 vetu, ekikumbuka maagano akwe ezerire *na ila
 mikuelilye, ekuelilye nayo he vava wetu Abura-
 74 hamu iti: *Tukaniwe he mikono ya vanzo vetu,
 tukae twesina fole, tumrongie ndima misi yetu
 75 yose, *tuoke vezerire vetea ulanga wemzihira.
 76 *Na we kajana uneatangwa mwarota wa
 ula e uko wanga, unemrongorira Mfu-
 77 mwa na kumbažiža nzia yakwe. *Uneva-
 manyisha vala va mbari yako iti: Kushigiwa
 78 mabanu avo nilwo lukanio lwavo. *Ambu Mu-
 rungungu etusikiie vwasi vubaha, nivwo vweshigie,
 79 twekifumiwa ni kianga chefuma uko wanga, *nesa
 kivaangaie vala vekaa he kiža na he kivuri cha
 kifwa, kitutwae he nzia ya muhorere.

80 Kala kajana kakaeha, kakatea nzinya ya kimpelho, kakakaa he nyika sari ula musi kekiáfumirira he Vaisiraeli.

2.

Yesu emogwa; varisha vebirikirwa mburi yakwe; etavanwa; etwawa he nyumba ya mtaso; erotiwa ni Simoni ne Hana; eehia Nazareti; etonga he mtaso wa Pasa.

- 1 MISI ila hakafuma momo vakwe Kaiza Augusto,
- 2 iti isanga lose ligondwe. *Kula kugondwa neki kwa kuvoka, kwegondiwe, he ila misi hantu Ki-
- 3 reniyo ekikaa he isanga la Siria. *Vose vaka-
- 4 tonga kuagondwa, muntu na he muzi, efumie
- 5 naho. *Yosefu naye akafuma Galilea he muzi wa Nazareti, nesa atonga Yuda, he muzi wakwe Dawidi wetangwa Betelehemu, iti mbari ya va-
- 6 vee ni ila yakwe Dawidi. *Akatonga kuagondwa hamwe na mche wakwe Maria emguhie, uu eki-
- 7 na ndeni. *Vekikaa uko, misi ya kumoga kwa-
- 8 kwe ikakuloka, *akamoga mwana wa nteruka, akamdoka shuke ža vudori, akamyaza he ibanti, hantu nombe želia, ambu hala he nyumba ya vajeni hekizue vajeni.
- 9 Hekina varisha he lila isanga, vekishinjie he irago na ifyo lavo, vakayaa meso vekilirinda. *Aho mlao wa Mfumwa akavafumia, vwedi vwa Mfumwa vukavaangaia, vakangiwa ni fole mbaha.
- 10 *Ula mlao akavaira: Musifoleke! Ambu nimubirikira mburi ya kumuzihiža nywi
- 11 na vantu vose. *Ambu mwamogiwa yoo mkiža he muzi wakwe Dawidi, niye
- 12 Mfumwa Yesu Kirisito. *Kisimbiko chenyu ziki: Munevona kajana kedokiwe shuke ža vudori, keyežwe he ibanti, hantu nombe želia. *Wa ila indi hala hantu ula mlao eho hakavoneka valao va uko wanga vajinkisha, vemtogola Murungu, vekiti: *Vwedi ni vwa Murungu uko wanga, he isanga hatee muhorere, nesa

- 15 vantu vazihirwe! *Valao vekikenja kuhavuka, vekitonga na he ivunde, varisha vakairana: Natutonge sari Betelehemu, turerehe ii mburi yehareike uko, Mfumwa etuukulile! *Vakamangatonga, vakamvona Maria ne Yosefu na kala kaja, keyazižwe he ibanti, hantu nombe želia.
- 17 *Vekikenja kukavona, vakaukula ii mburi veirirwe 18 ya uu mwana. *Vose veisikie, vakaimaka ila, 19 veirirwe ni vala varisha. *Maria akažigwirisha 20 iži mburi žose, akaživika he ngoro yakwe. *Vala varisha vakaaroka, vakamtogola na kumkaza Murungu he mburi ya ivi vyose vevisikie na kuvivona, iti ni 'huo sa vuntu veirirwe.
- 21 Misi mnane ya kumtavana yekikuloka, akainkwa izina niye Yesu, ni lila letetiwe ni ula mlao, hala mlala wavo esinatea ndeni.
- 22 Misi yakwe ya kukaa he nyumba, sa vuntu Mose etetie, yekirakuloka, vakamtwaa Yerusalemu nesa
- 23 vamfwinyiriže he Mfumwa, *sa vuntu yegondiwe he momongwa wa Mfumwa iti: Uu mwana wa kiosi, mche enerongammoga, atangwe mwana
- 24 ezerire wa Mfumwa. *Vakaenda vamtasie na vihunguru kana na vusio vwiri vwa nziva, sa vuntu yegondiwe he momongwa wa Mfumwa.
- 25 Kula Yerusalemu hekina mwosi, izina lakwe niye Simeoni; uu neki mlanga egwirishe nento, akairinda misi hantu Vaisiraeli veneasembwa; neri
- 26 mpeho yezerire ena nayo. *Ula eirirwe ni mpeho yezerire, iti tekazevona kifwa, esinamvona Kiritito wa Mfumwa. *Akairwa ni mpeho yezerire, iti atonge he nyumba ya mtaso hala, venye mwana vekimwete Yesu, nesa vamrongie, sa vuntu
- 28 veirirwe he ula momo. *Niho ula mwosi emgwira na mikono yakwe, ekimkaza Murungu, ekiti:
- 29 *Mfumwa, iki wamchungua mindima wako, atonge 30 mpeho, sa vuntu wetetie, *ambu meso angu avona 31 lukanio lwako, *wežiringanyiže mbari žose; *ni

- 32 kianga chevaangaia vankoma, nesa mbari yako
 33 ya Isiraeli itogolwe. *Vavee na mlala wavo va-
 34 kamaka ii mburi erotiwa. *Simoni akavainka
 lute lwedi, akamwira mlala wavo elangwa Maria,
 akati: Rereha! Uu egimbikwe, Vaisiraeli vajinki
 vagwe, kangi vajinki vavushwe ni ye, aoke kisi-
 35 mbiko chekananiwa. *Mira neri ngoro yako ine-
 achwiwa ni muhandwi, nesa madunganyo a
 ngoro ža vantu vajinki amanyike.
- 36 Kangi hena mwarota wa kiche, niye Hana, mwa-
 na Fanyeli, wa mbari yakwe Aseli. Uu neki
 mkuži, mwosi wakwe ekikenja kumguha, akakaa
 37 naye mavuri mfungate. *Misi ila neki mche
 efwiwe ni mwosi wakwe, ekenjiže mavuri ma-
 kumi mnane na mane. Uu tekivuka he nyumba
 ya mtaso, kio na musu etasa, ekichunga na ku-
 38 sembia vantu. *Uu naye akamzia akamkaza
 Murungu. Akateta mburi yakwe he vala vose
 verindie vukomboži vwa Yerusalemu.
- 39 Vekikenja mburi žose vežiazzerwe ni momongwa,
 vakahunduka Galilea he muzi wavo wa Nazareti.
- 40 *Ula mwana akaeha, akatea nzinya ya kimpeho,
 akateisha kiugo, kangi mbonea ya Murungu
 ikamkaia.
- 41 Vavee na mlala wavo vemantere kutonga Yeru-
 42 salemu mavuri ose he mtaso wa Pasa. *Ekike-
 nja mavuri ikumi na meri, vakakwea naye he ula
 43 mtaso, sa vuntu vemantere. *Misi yekikuloka,
 vakaaroka, mira Yesu, mwana wavo, akakaa uko
 Yerusalemu, vavee na mlala wavo tevemanyiže.
- 44 *Vakati: Usiche e he vayae, vakatonga ntambo
 ya musu mmwenzu, vakamwenda he vanduu na
 45 he vala vemantere navo. *Vekisamvona, vaka-
 46 hunduka Yerusalemu kuzamwenda. *Misi mitatu
 yekivecha, vakamvona he nyumba ya mtaso, ekee
 47 gati he vaarimu, ekivatereža na kuvavuža. *Vose
 vemtereža, vakamaka kucha kwakwe na miamo-

48 rire yakwe. *Vekimvona, vakamaka, mlala wavo
 akamwira: Mwanangu, hanini wekitutea 'huo?
 49 Rereha! Vaveo na mi tukuendie na vukiva. *Aka-
 vaira: Hanini mwekinienda? Temmanyiže iti:
 50 Kinitala nikae he nyumba yakwe Vava? *Mira
 51 vala tevemanyiže ii mburi evairire. *Akasea navo
 Nazareti, akavaitika misi yose. Mlala wavo aka-
 52 živika žila mburi žose he ngoro yakwe. *Yesu
 akaaha, akatea viugo vijinki, Murungu akamzihi-
 rwa, vantu navo vakamkunda.

3.

Yohana Mwatizwa ebirikira he nyika. Emtetia Yesu vuvoni,
 egerwa he chumba Yesu ekikenja kubatizwa niye. Vakale
 vakwe Yesu.

- 1 KAIZA Tiberyo e mfumwa mavuri ikumi na ma-
 sano, niho Pontio Pilato naye e mfumwa wa
 Yuda, Herode naye ni mfumwa wa Galilea,
 mnduuže Filipino ni mfumwa wa Iturea Tirakoniti,
- 2 Lisania ni mfumwa wa Abilene; *Ana ne Kayafa
 ni vaatasa vabaha; misi ila momo wa Murungu
 ukamfumia Yohana, mwana Zakaria, he nyika.
- 3 Akaanga he masanga ose e hafuhi na mweta
 wa Yoridani. ekibirikira lubatizo lwa kugarusha
- 4 madunganyo, nesa mabanu avushwe *sa vuntu
 yegondiwe he kitabu cha mburi ža mwarota
 Yesaya iti: Momo wa mbirikiži usikiika ne nyika
 iti: Rongani nzia ya Mfumwa, rongazani hantu
- 5 eneagwira. *Makongo ose azuže, mingori na
 vidunda vyose vidurishwe, hekomboke haro-
 6 ngaže, hesiringane haringanyanywe. *Vose veho
 meso vavone lukania lwa Murungu.
- 7 Vala vantu vajinki, vefumie kaya, nesa vabatizwe
 niye, akavaira: Vaana nyoka nywi! Emuirire iti:
- 8 Munezaaha orongwa, yeneafumirira, ni ani? *Mo-
 gani ntunda žedi, žedimižanya na kugarusha ma-

- dunganyo! Musizeteta he ngoro ženyu iti: Tuna
 vava wetu, ni Aburhamu! Ambu nimuira: Mu-
 rungu edima kumvonia Aburhamu vaana he aa
 9 mabwe. *Miti ivikiwe mazoka he vikolo. Muti
 wesimoga ntunda žedi unetemwa, utagwe na he
 10 moto. *Vala vantu vakamvužanya, vakati: Tutee-
 11 ze? *Akavaamora, akati: Ena shuke mbiri amga-
 vie mwiyaes esina; kangi ye ena kižo aronge
 12 'huo. *Vashanji va kumwe vakaza, nesa vaba-
 tizwe niye, vakamwira: Mwarimu, tutee-ze swi?
 13 *Akavaira: Musishanje kukela hala mweazerwe.
 14 *Aho vashikari navo vakamvuža, vakati: Swi
 naswi tutee-ze? Akavaira: Musimtunguluke mu-
 ntu, musichunge vantu mongo; musiguhe kingi
 esire mshahara wenyu.
 15 Vantu vekirereha vuntu mburi yakwe Yohana
 yeneafumana, vekidunganya vose he ngoro žavo
 16 iti: Usiche ni Kirisito, *niho Yohana evaamora
 vose iti: Mi nimubatiza na mpombe, mira he-
 neza enikela nzinya; tekikave, nekikodeka, neki-
 chungua mikoja ya viratu vyakwe, ambu mi ni
 mdori; ula enemubatiza na mpeho yezerire na
 17 moto. *Egwirire cha kuhetia he mkono wakwe,
 eneeliža isankanio lakwe la ngano, ngaršo ene-
 ingiža he nyumba, mira mahuhu eneashota he
 18 moto wesifwa. *Nivwo vuntu ebirikire mburingwa,
 ekiichunda mbaringwa na mburi žingi nyinki.
 19 *Neri mfumwa Herode naye akachundwa niye he
 mburi yakwe Herodia, mche wa mnduuže, na
 20 he mburi mbivi žose žingi, erongie: *Niho
 Herode eteisha kubana, ekimgera Yohana he
 chumba.
 21 Hala vantu vose vekirabatizwa, Yesu naye aka-
 22 batizwa; aho ekitasa, ivunde likajuvuka, *mpeho
 yezerire ikamseia sa nziva, kangi izii likafuma
 he ivunde, lekiti iti: We u mwanangu neku-
 kundisha, nekuzihirwa.

- 23 Yesu ekivoka kubirikira, ekenjiže mavuri makumi
matatu, vantu vakati iti: Ni mwana Yosefu, mwana
24 Eli, *mwana Matati, mwana Levi, mwana Meleki,
25 mwana Yona, mwana Yosefu, *mwana Matatia,
mwana Amosi, mwana Nahumu, mwana Esili,
26 mwana Nagai, *mwana Maati, mwana Matatia,
mwana Simeji, mwana Yoseki, mwana Yuda,
27 *mwana Yohanani, mwana Resa, mwana Zeruba-
28 beli, mwana Salatieli, mwana Neri, *mwana Me-
leki, mwana Adi, mwana Kosamu, mwana Elima-
29 damu, mwana Eri, *mwana Yosua, mwana Eli-
eza, mwana Yorimu, mwana Matati, mwana Le-
30 vi, *mwana Simeoni, mwana Yuda, mwana Yo-
31 sefu, mwana Yonamu, mwana Eliyakimu, *mwana
Melea, mwana Mena, mwana Matata, mwana Na-
32 tani, mwana Dawidi, *mwana Isai, mwana Obedi,
mwana Boasi, mwana Sala, mwana Nahasoni,
33 *mwana Aminadabu, mwana Aramu, mwana Esi-
34 roni, mwana Peresi, mwana Yuda *mwana Yakobo,
mwana Isaka, mwana Aburhamu, mwana Tara,
35 mwana Nahori, *mwana Serugu, mwana Ragau,
mwana Peregi, mwana Eberi, mwana Sala,
36 *mwana Kenani, mwana Aripakasadi, mwana
37 Semu, mwana Noa, mwana Lameki, *mwana
Metusala, mwana Enoki, mwana Yeredi, mwana
38 Mahalaleeli, mwana Kenani, *mwana Enosi, mwa-
na Seti, mwana Adamu, mwana Murungu.

4.

Yesu eježwa; evoka kubirikira Nazareti na Kaperinaumu;
ekiža mlala wavo mkaža Petero na valwaži vangi.

- 1 YESU akazua mpeho yezerire, akavuka kula
Yoridani, akatwawa ni mpeho na uko nyika,
2 *akaježwa ni shetani misi makumi mane. Misi
3 ila telie neri; yekivecha, akasikia nzota. *She-
tani akamwira: Kakicha u mwana wa Murungu,

- 4 ira ili ibwe, lioke kižo. *Yesu akamwamora, akamwira: Hegondiwe iti: Si kižo wa cho, chemunka muntu nkalamo, mira ni mburi ya Murungu.
- 5 Ekikenja akamkweža he mungori mwezisha, akamwira: Uvu vufumwa vwa isanga lose. *Shetani nnevukunka; ambu navuinkwa, nami nivumunka
- 6 ye nemkunda. *Kizinya wekinikodekia na kunitasa, niho vwose vweneoka vwako. *Yesu akamwira, akati: Hegondiwe iti: Umtase Mfumwa Murungu wako, na kumhareia ndima ye yongwa.
- 7 *Ekikenja, akamtwa Yerusalemu, akamkweža nengwenengwe he kigango cha nyumba ya mtaso, akamwira: Kakicha u mwana wa Murungu, torika na si. *Ambu hegondiwe iti: Eneikutumia
- 8 valao vakwe, *vakusamate na mikono, nesa kugu kwako kusikwangwale he ibwe. *Yesu akamwamora, akamwira: Hetetiwe iti: Usimježe Mfumwa
- 9 Murungu wako. *Shetani ekikenja mimježiže yose, akarongavuka hakwe.
- 10 Yesu akahunduka Galilea he nzinya ya mpehongwa; nguma yakwe ikagisha he masanga ose
- 11 e hafuhi. *Akafundisha he nyumba yavo ya Murungu, akakazwa ni vantu vose.
- 12 Akafika Nazareti hantu eehie. Musi wa Sabato akangiā he nyumba ya Murungu, sa vantu emantere, akavuka, iti ashome. *Akainkwa kitabu cha mwarota Yesaya. Ekikijuvua, akafwinya hala
- 13 hantu hegondiwe iti: *Mpeho ya Mfumwa inikaia, niye enigimbike, nesa nivabirikire vakiva mburi yedi; enitumie, iti nivaukulile vo vechungiwe, iti venezachunguiwa, vo vefwie meso, iti venevona, kangi ndase nižikiže, židimetonga hantu žeenda njenye,
- 14 *nibirikire ivuri la mbonea ya Mfumwa.
- 15 *Ekikenja kukikoma kila kitabu, akakiinkiža he mlugojo wa nyumba, akakaa si. Vose ve hala

- 21 he nyumba ya Murungu vakamrereha. *Akavaira
 iti: Yoo vula vugonde mwesikie vwakuloka.
- 22 *Vose vakamtetia vuvoni, vakamaka mitetire ya
 momo wakwe, iti ni ya mbonea, vakati: Uu siye
- 23 mwana wakwe, Yosefu? *Akavaira: Munezanigera
 lula lusimo, lweirwa iti: Mganga, kurite mwenye!
 Vila vyose, twesikie, iti virongiwe Kaperinaumu,
 vironge neri aha he muzi hantu vaveo etue!
- 24 *Akavaira: Kididi nimuira: Tehena mwarota,
 25 ekundwa kaya havo. *Ivyo nemuira, ni vya idi:
 He isanga la Vaisiraeli hekina vache vajinki,
 vefwiiwe ni vaosi vavo, misi yakwe Elia, aho
 mvua yekichungwa mavuri matatu na mieži mta-
 ndatu, nzota mbaha yekigwa he isanga lose,
- 26 *mira Elia tetumiwe he mmwe wavo, etumiwe
 Sareputa, he isanga la Sidoni, he mche efwiwe
 27 ni mwosi wakwe; *kangi misi yakwe mwarota
 Elia hekina vantu vajinki veumbuke he isanga
 la Vaisiraeli, mira tehenā ekizižwe, esire Naemani
- 28 wa Sirya. *Vose ve hala he nyumba ya Murungu,
 29 vekirasikia izi mburi, vakakwewa ni oro, *vaka-
 vuka, vakamshukuma afume he muzi wavo, va-
 kamtwaa nengwenengwe he ikamba la ula mu-
 ngori, hantu muzi wavo wejengiwe, nesa va-
 30 mshukume. *Mira mwenye akatonga ekivachwa
 gati.
- 31 Akatonga Kaperinaumu, ni muzi wa Galilea, aka-
 32 vafundisha vantu he misi ya Sabato. *Vantu
 vakamaka mifundishiže yakwe, ambu mitetire
 33 yakwe yekina nzinya. *Hala he nyumba ya
 Murungu hekina muntu elwaa mpepo mbivi,
 34 akaboha na izii ibaha, *akati: Yesu wa Nazareti,
 tuna-ni swi na we? Uteza kutukenja? Tukuma-
 35 nyiže, u wezerire wa Murungu. *Yesu akaibohia,
 akati: Shiga kulonza, fuma he uu muntu! Ila
 mpepo ikamvirita na kula gati, yekikenja, ikafu-
 ma he mwiri wakwe, teidimie kumtea vuvivi.

- 36 *Vose vakangiwa ni fole mbaha, vakairana: Ni mburi ani ii? Ambu ežiazera mpepo mbivi na
 37 nzinya mbahisha, nažo žifuma. *Nguma yakwe ikagisha hose hose he ala masanga e hafuhi.
 38 Akafuma hala he nyumba ya Murungu, akatonga he nyumba yakwe Simoni. Mlala wavo mkaža Simoni akateishwa ni isha. Vakamsembia ha-
 39 kwe Yesu. *Akamsia, akamuka kaugu, akalibohia lila isha, niho lemshiga. Wa ila indi akavuka, akavahareia ndima.
 40 Izuva lekigwa, vose vena valwaži, vakavamtwaia.
 41 Akavakiža vose ekivavikia mikono. *Vajinki mpepo žavo žikafuma, žekiaga iti: We u mwana wa Murungu. Mira akažibohia, težikundiže žekiteta; ambu žimmanyiže iti: Niye Kirisito.
 42 Hekicha, akahafuma, akatonga hantu ha yongwa. Vantu vajinki vakamwenda, sari vakafika hala
 43 hantu eho, vakamgwira, nesa asivuke havo. *Mira akavaira: Kinitala nibirikire neri he mizi ingi mburi ya vufumwa vwa Murungu, ambu nicho
 44 netumiiwe. *Akabirikira he nyumba ža Murungu, ekianga he isanga lose la Galilea.

5.

Lukala lwakwe Petero lwa ngombe; Yesu ekiža muntu eumbuke na ungi elwaa ipehene; emtanga Levi; evonyesha michungire ya idi.

- 1 VALA vantu vajinki vekiteisha kumviga, nesa vasisikie mburi ya Murungu, mwenye ekimuke nka-
 2 ndeni he lukanga lwa Genesareti, *akavona mashua meri nkandeni he lula lukanga. Mira vala vaaloa venye vefumie, nesa vaože nyavu žavo.
 3 *Akania he ishua imwe, nilo lakwe Simoni, akamwira, alishongeže na gati hadori, livuke kula nkandeni, akakaa he lila ishua, akavafundisha
 4 vantu aho. *Ekikenja kubirikira, akamwira Simoni: Tonga na kula hantu hesešše, mugere

- 5 nyavu ženyu, mugwire nyama. *Simoni akamwamora akati: Tuhirire baga, tetugwirire, mira we
- 6 wekinira, nnegera nyavu. *Vekironga 'huo, vakagwiža nyama nyinki haiwa, nyavu žikabažika.
- 7 *Vakakonya vayae vavo he lila ishua lingi, nesa vaze, vavajenje kukota. Vakaza, vakazuža ma-
- 8 shua ose meri, akaenda kudidimira. *Simoni Petero ekivona, akamtugutia Yesu, akati: Mfumwa, vuka hangu! Ambu mi ni muntu ena ma-
- 9 banu. *Ambu ekingiwe ni fole mbaha hamwe na vayae vose he mburi ya ila migwižiže ya
- 10 nyama, vevonie, *vakina Yakobo ne Yohana, vana Zebedeo, nivo vayae vakwe Simoni. Mira Yesu akamwira Simoni: Usifoleke! Ambu too
- 11 iki unegwiža vantu! *Vakatwaa mashua avo na nkandeni, vakashiga vyose vena navyo, vakamratera.
- 12 Ekikaa he ila mizi, hekina mwosi egishiže matene. Ekiramvona Yesu, akamtugutia, akamsemba ekiti: Mfumwa, kakicha ukunda, udimaku-
- 13 nikiža. *Akarongaža mkono, akamgwira, akati: Nikunda, kia! Wa ila indi matene akamtana.
- 14 *Akamwazera iti: Usizeimwirira muntu! Mira tonga, uzemfumia mwatasa mbaha, utase na vila Mose eviazere,ambu ukiie, nesa uvaokie vuvoni.
- 15 *Mburi yakwe ikagisha hose; vantu vajinki vakavunganana, nesa vamsikie, vakižwe niye ma-
- 16 lwaži avo. *Mira akakufisa, akatonga hantu ha yongwa, akatasa.
- 17 Musi mmwenzu ekifundisha, Vafarisea na vaarimu va momongwa vekee aho, vefumie he mizi yose ya Galilea, na Yuda, na Yerusalemu; nzi-nya ya Mfumwa ikamkaia akakiža vantu vose.
- 18 *Hakaza vaosi, veete mwaži wa ipeñene he vwi, vakaenda kumngiža, nesa vamvike hala hantu
- 19 eho. *Vekisavona mimngižiže he mburi ya vantu vajinki, vakakwea he nyumba wanga, vaka-

- ibaža uko gu, vakamseža na vwi vwakwe na
 20 hala gati, hantu Yesu eho. *Ekiravona migwiri-
 shiže yavo, akati: Mbuyaa waashigiwa mabanu
 21 ako. *Vala vaarimu va kitabungwa na Vafarisea
 vakadunganya iti: Uu ni ani, eteta na kumbera
 Murungu? Uu edima kuvusha mabanu ni ani,
 22 esire Murungu yongwa? *Yesu ekimanya madu-
 nganyo avo, akavaamora, akati: Hanini mweki-
 23 dunganya 'huo he ngoro ženyu? *Kijangu ni
 kiji: Kuti iti: Waashigiwa mabanu ako, kana
 24 kuti iti: Vuka uzeanga? *Mira manyani iti: Mwa-
 nangwa wa muntu ena vufumwa kunu si kuvu-
 sha mabanu! Niho emwira ula mlwaži wa ipe-
 ñene iti: Nikwira we: Vuka, utike vwi vwako,
 25 utonge na kaya hako! *Wa ila indi akavuka,
 vemrerehe, akatika vwi vwakwe eshinjiie, aka-
 tonga na kaya hakwe ekimtogola Murungu.
 26 *Vose vakamaka, vakamtogola Murungu; kangi
 vakangiwa ni fole, vakati: Yoo tuvonie vya ku-
 maka.
 27 Ekikenja akahafuma, akavona mwashanja, izina
 lakwe niye Levi, ekee he nyumba ya mshanjo,
 28 akamwira: Niratera! *Niho eshiga vyose, aka-
 29 vuka, akamratera. *Levi akararika vantu vajinki,
 vale kižo hakwe; aho hekina vaashanja vajinki
 30 na vayae vavo, vakakaa navo ha kulia kižo. *Va-
 farisea na vaarimu va kitabungwa vakadunku-
 nyika, vakavaira vaaratera vakwe, vakati: Hanini
 mwekila mwekinywa na vaashanja na vabanu?
 31 *Yesu akavaamora, akati: Vo vesilwaa teve-
 32 enda mganga esire vala velwaa. *Sizie,
 iti nitange valanga, nesa vagarushe madu-
 nganyo avo, mira vabanu.
 33 Vala vakamwira: Hanini vaaratera vakwe Yoha-
 na vekisatera kuchunga na kutasa, sa vuntu Va-
 farisea navo vetea; mira vako vela, venywa.
 34 *Yesu akavaira: Verarikwa he mlondolo, temdi-

- ma kuvakundiža kuchunga, vecheriana na ula
 35 mwenye mlondolo. *Misi ineza, niho venemho-
 kwa ula mwenye mlondolo, misi ila niho vene-
 36 achungia. *Akavagera lusimo, akati: Tehena
 echwa ndame ya shuke shaa ekiigera he mchoka
 wesakae; ekitea 'huo, enekonda ila shuke shaa,
 kangi ila ndame ya shuke shaa teidimižanya na
 37 ula mchoka wesakae. *Kangi tekena egera lu-
 hwa he vibara vyesakae, nesa luhwa lusizebaža
 vibara, lukaitika, vibara navyo vikakengelejika.
 38 *Mira luhwa lugerwa he vibara vishaa, ni kuki-
 39 ža luhwa hamwe na vibara. *Vantu venywa
 mvinyo wechikie tekena ekunda mvisi, ambu ve-
 ti: Ula wechikie niwo wedi.

6.

Vaaratera vakwe Yesu vedahua maeso a ngano musi wa Sa-
 bato; Yesu ekiza muntu eholože mkono musi wa Sabato;
 ezura vaaratera ikumi na veri; ebirikira vuntu cheziha ku-
 gwirisha miomongwa.

- 1 MUSI wa Sabato akaanga na vaaratera vakwe
 he migunda ya ngano. Vaaratera vakwe vaka-
 dahua maeso a ngano, vakala vekivusha mahuhu
 2 na kuahugutua na mikono. *Vafarisea va ku-
 mwe vakavaira: Hanini mwekirona vyesirongwa
 3 musi wa Sabato? *Yesu akavaamora, akati: Te-
 mshomie icho Dawidi eteie, ekiwažwa ni nzota
 4 hamwe na vayae ekina navo? *Iti engiie he
 nyumba ya Murungu, akaguha migate ya ntogolo,
 akaila, na vayae akavagavia. Kangi ii teiliwa ni
 5 muntu ungi esire vaatasa. *Akavaira: Mwana-
 ngwa wa muntu ni infumwa wa Sabato.
 6 *Musi ungi wa Sabato akangia he nyumba ya
 Murungu kuafundisha. Aho hekina muntu eho-
 7 lože mkono wa kuume. *Vaarimu va kitabungwa
 na Vafarisea vakamrereha, iti enemkiza musi wa
 8 Sabato, nesa vavone mimsembekie. *Mwenye

- ekimanya madunganyo avo, akamwira ula muntu ena mkono weholože: Vuka, umuke na aha gati!
- 9 Akavuka, akamuka. *Niho Yesu evaira: Nimuvuža: Ni chedi kutea mburi yedi he musi wa Sabato kana kutea mburi mbivi? Kukiža muntu
- 10 kana kumkoma? *Akavarereha vose, ekikenja, akamwira ula muntu: Rongaža mkono wako! Akatea 'huo; niho mkono wakwe wekia, ukakaa
- 11 sa ula ungi. *Mira vala vakakwewa ni oro, vakakaa sa vaurushi, vakateta venye na venye, vuntu veneamtea Yesu.
- 12 Misi ila akafuma, akakwea he mungori kuatasa, 13 akayaa meso бага, ekimtasа Murungu. *Hekicha, akatanga vaaratera vakwe, akavazura ikumi na 14 veri, akavatanga ntume. *Ni Simoni, emunkie izina la Petero, na mnduuže etangwa Anderea, 15 Yakobo ne Yohana, Filipino ne Baritolomeo, *Mateo ne Toma, Yakobo mwana Alifeo, ne Simoni, 16 etangwa Zelote, *Yuda, wa Yakobo, ne Yuda wa Karioti, ni ula emrengehe.
- 17 Akatonga navo, akamuka hantu hena kiindi; aho hekina vaaratera vakwe vajinki na vantu vangi vajinkisha, vefuma na he masanga ose a Yuda na Yerusalemu na Tiro na Sidoni uko he luka-
- 18 nga. *Ava vezie, nesa vasikie mburi žakwe, kangi vakižwe mavulwaži avo. Neri vala verishwa 19 vwasi ni mpepo mbivi vakakižwa. *Vantu vose vakaenda kumgwira, ambu he mwiri wakwe hefuma nzinya yekiža vose.
- 20 Akavusha meso akwe, akarereha vaaratera vakwe, akavaira: Muneakia nywi vakiva, ambu 21 vufumwa vwa Murungu ni vwenyu. *Muneakia nywi mwena nzota iki, ambu munegushwa. Muneakia nywi mweia iki, 22 ambu muneseka. *Muneakia nywi, vantu vekimuvihwa, vekisaanga nanywi, vekimubera, vekilisua izina lenyu sa

- ete ivivi he mburi ya mwanangwa wa
 23 muntu. *Zhirwani ula musi, mujinkejinke,
 ambu vupokeži vwenyu he ivunde ni vujinki.
 Ambu nivwo vuntu vavava venyu vevarongiie
 vaarota.
- 24 Munerishwa vwasi nywi vazuri, ambu mwakenja
 25 kusembwa aha. *Munerishwa vwasi nywi mwe-
 neshiže iki, ambu munesikia nzota. Muneari-
 shwa vwasi nywi mweseka iki, ambu muneareia,
 26 muneia. *Munearishwa vwasi nywi, vantu vose
 vekimutogola ambu nivwo vuntu vavava venyu
 27 vevarongiie vaarota va mongo. *Mira nywi mwe-
 sikia, nimuira: Kundishani vanzo venyu; muva-
 28 fwie mbonea vo vemuvihiža. *Vainkeni lute lwe-
 di vala vemurara; muvasembie vala vemubera.
- 29 *Ekubiga luhi he itumbu imwe, neri lila lingi
 umpitulile. Ekuhoka shuke ya kukufininkira,
 30 neri mchoka usimwime. *Ula ekuambala, umu-
 31 nke! Ekuhoka vila vyako, usiemroka-wa! *Vu-
 32 ntu mweenda, vantu vamurongie, ro-
 nganivahareia ini nywi! *Ambu mweki-
 kunda vala vemukunda, muna mbonea ani?
 Ambu vabanu navo vekunda vala vevakundie.
- 33 *Kangi mwekivafwia mbonea vala vemufwia mbo-
 nea, muna mbonea ani? Ambu vabanu navo
 34 vetea 'huo. *Mwekikunda kuambalwa ni vala
 mwevaarire, iti venemuhunduia, muna mbonea
 ani? Vabanu navo vekunda kuambalwa ni va-
 banu vayae, nesa vanaehunduiwa vila veinkiže.
- 35 *Mira nywi kundishani vanzo venyu! Teani ne-
 nto, kangi kundani kuambalwa ni vala, mwesi-
 vaarire, iti venezamuhunduia. Niho vupokeži
 vwenyu vweneaoka vubaha, nivwo vuntu mwe-
 neaoka vaana va ula e uko wanga, ambu mwe-
 nye evafwia mbonea vala vavivi navo vesimvi-
 36 kia mvera. *Teani mbonea, sa vuntu vava we-
 nyu naye ena mbonea.

- 37 Musilahe vayao, nesa musielahwa! Musibere
vayao, nesa nanywi musizeberwa! Chunguani,
38 nesa na nywi muchunguiwe! *Inkižani, nesa na-
nywi muinkwe! Kiringanyižo chedi, chechintiwe,
chekushižwe, na mwitiko wacho muneinkwa, mu-
guhe. Ambu kiringanyo mweneringanya nacho,
nicho mweneringanyižwa nacho.
- 39 Akavagera lusimo, akati: Kidimika, ituntu leki-
mrongorira ituntu mwiya? Tevekagwe vose
40 veri he lwina? *Mwaratera temvecha mwarimu
wakwe; kizinya mwaratera aoke sa vuntu mwa-
41 rimu wakwe ekee. *Hanini wekirereha kabasi
ke he iziso la mwiya? Mira lila ikore izima
42 le he iziso lako tuliwene. *Mwiya umwira-ze
iti: Mnduu wangu, shiga nivushe kabasi ke he
iziso lako, wesiwene lila ikore izima le he iziso
43 lako. Uhira we! Rongavusha ini lila ikore le
he iziso lako; wekikenja udimerereha vuntu we-
nevusha kala kabasi ke he iziso la mwiya.
- 43 *Ambu tehe na muti wedi, wemoga ntunda mbivi,
kangi tehe na muti mvivi wedima kumoga ntunda
44 žedi. *Ambu muti umanyishwa ni ntunda žakwe.
Ambu vantu teveenda nkuyu he mierera, neri te-
45 vechwa zabibu he vimodoa. *Muntu wedi he
vila vyedi ena navyo he ngoro yakwe efwinya
vintu vyedi, kangi mvivi he vila vivivi ena na-
vyo he ngoro yakwe efwinya vintu vivivi. Ambu
vila vyegisha he ngoro nivyo momo weteta.
- 46 *Hanini mwekinitanga: Mfumwa! Mfumwa! Ka-
47 ngi vila neteta temvironga? *Shigani nimuvo-
nyeshe icho efwanane nacho muntu eza hangu,
48 ekižisikia mburi žangu na kužiratera: *Efwanane
na muntu ejenga nyumba, ekiiforira na si nento,
uko si ikajengwa he mrarabwe; mweta wekizua,
mpombe ikafika he ila nyumba, ikafora, mira
teidimie kuigwisha, ambu ijengiwe he mrarabwe.
- 49 *Mira muntu ekisikia ekisaronga, efwanana na

muntu ejenga nyumba he msanga, ekisafora na si nento; mpombe yekiifikia, ikafora, wa ila indi igwa, kangi kugomoka kwa ila nyumba ni kubaha.

7.

Yesu ekiža mzoro wa mbaha wa vashikari, evusha mbwange he vefwie he muzi wa Naini, evaamora vaaratera vetumiwe ni Yohana, emtetia Yohana vuvoni, etununtiwa mafuta ni mche mbanu.

- 1 EKIKENJA kuteta iži mburi žose he vala vantu
- 2 vemtereže, akangia Kaperinaumu. *Hena mbaha wa vashikari, mzoro wakwe ni mwaži, eenda
- 3 kufwa, kangi mwenye emkundishe. *Ekisikia mburi yakwe Yesu, akamtumia vaosi vabaha va kiyuda, vamsembe, nesa atonge kuamkiža mzoro
- 4 wakwe. *Vala vekifika hakwe Yesu, vakamdusira, vakati: Kiziha, wekitonga kuzamfwia mbonea
- 5 'huo. *Ambu ekundisha mbari yetu, kangi etu-
- 6 jengiie nyumba ya Murungu mwenye. *Yesu akatonga navo. Echeri halehale na ila nyumba, ula mbaha wa vashikari akatuma vayae, akati: Mfumwa, usile vwasi, tekinifwenye wekingia hangu.
- 7 *Nicho cheshigie nekidunganya iti: Tekikave, nekikufumia mwenye; mira teta mburi 'huo, niho
- 8 mwanangu enekia. *Ambu mi na mi ni muntu wa shirikari, kangi nina vashikari veniitika. Nekimwira uu: Tonga! etonga; nekimwira ungi: Zo!, eza; nekimwira mzoro wangu: Harea kisi-
- 9 ku!, eharea. *Yesu ekirasikia 'huo, akamkugia ula; akavapitukia vala vantu vemratere, akati: Nimwira: He Vaisiraeli sivonie migwirishiže yekee
- 10 'huo. *Vala vetumiwe vekiaroka na kaya, vakamfikia ula mzoro akia.
- 11 Ekikenja akatonga he muzi wetangwa Naini; vaaratera vakwe vakatonga naye na vantu vangi.
- 12 *Ekifika hafuhi na he mvera wa muzi, hakafwi-

nywa muntu efwie, ni mbwange emogiwe yongwa ni mlala wavo, kangi ula mche efwiwe ni mwosi. Vantu vajinki va he ula muzi vakatonga
 13 naye. *Mfumwa ekiramvona, akamsikia vwasi,
 14 akamwira: Usiie! *Akatonga, akakusha kila kitunga, niho vala ventikie vemuka. Akateta, akati:
 15 Mbwange, nikwira: Vuka! *Niho ula efwie ekaa si, akavoka kuteta. Akamwinkiza
 16 he mlala wavo. *Fole ikavangia vala vose, vakamtogola Murungu, vekiti: Mwarota mbaha afumia hetu, Murungu afwia mbari yakwe mbonea.
 17 *Ii mburi yakwe ikagisha he isanga lose la Yuda na he masanga ose e hafuhi.
 18 Yohana akaukulilwa ivi vyose ni vaaratera
 19 vakwe. Akatanga vaaratera vakwe veri, *akavatuma he Mfumwa, akati: We ni we ula eza,
 20 kana turinde ungi? *Vala vantu vekifika hakwe, vakamwira: Yohana Mwabatiza etutumie hako iti: We ni we ula eza, kana turinde
 21 ungi? *Ala marongo akakiza vangi mavulwazi avo na virema na mpepo mbivi, neri matuntu
 22 majinki akaakiza, akavona. *Akavaamora, akati: Tongani muemwukulila Yohana ivyo mwevona navyo mwesikia: Matuntu evona, vesidima kutonga vetonga, venye matene vekiwa matene avo, vo vesisikia vesikia, vefwie vevushwa, vakiva vebirikirwa mburingwa. *Eneakia ni ye esivihwa ni mi!
 24 Vala vetumiwe ni Yohana vekikenja kutonga, akateta na vantu mburi žakwe Yohana, akati: Aho mwekitonga uko nyika, mwekitongie kuare
 25 reha-ni? Ni ibura lekushwa ni mpeho? *Kana mwekitongie kuarereha-ni? Ni muntu ejikie shuke žeshenenete? Rerehani! vejikie shuke žedi navo
 26 vela vufumwa veho he vitala. *Kana mutongie kuarereha-ni? Kuarereha mwarota? Kididi ni
 27 maira: Ni mbaha kukela mwarota. *Uu niye

- egondiwe iti: Rerehani! Nneatuma mlao wangu aekurongorira, akubažiže nzia yako weneagwira.
- 28 *Nimaira: Vose vemogiwe ni vache tehenā mbaha kumkela Yohana Mwabatiza. Mira ye eoka mdori he vufumwa vwa Murungi ni mbaha kumkela.
- 29 *Vantu vose vemsikie hamwe na vaashanja vakatogola ulanga wa Murungu, vakabatizwa na
- 30 lubatizo lwakwe Yohana. *Mira Vafarisea na varimu va miomongwa vakabera vila Murungu
- 31 evikundie, tevebatizwe ni ye. *Mfumwa akati: Vantu va ii mbari nivafwanyanye nani, vefwanana
- 32 na-ni? *Vefwanana na vaana vadori, vekaa uko nze, veirana iti: Tumubigiie mitoriro mira temv-
- 33 nie, tumuiie kiiio, mira nywi temuiie. *Ambu Yohana Mwabatiza ezie, telie kižo neri tenywie
- 34 mvinyo, mukati: Ena mpepo. *Mwanangwa wa muntu ezie, ela, enywa, iki muti: Zuu muntu
- 35 eliisha na kunywiisha mvinyo! Vaashanja na vabanu ni mwiyaē wavo. *Kididi viugo vilahwa ni vila vyerongiwe nivyo.
- 36 Hena Mfarisea emrarike, nesa ale kižo naye. Ekingia he nyumba ya ula Mfarisea, akakaa ha-
- 37 la ha kulia kižo. *Kangi hena mche mbanu hala he ula muzi. Ula ekimanya, iti ela kižo he ula
- 38 Mfarisea, akatonga, akaguha kakomba ka mafuta enunka nento. *Akatonga, akamuka nyuma hadori he magu akwe, ekiia, akagisha magu akwe
- 39 kwe, kangi akabwita magu akwe na miomo yakwe, ekikenja akaasisa ala mafuta. *Ula Mfarisea emrarike, ekiravona, akadunganya he ngoro
- 40 yakwe iti: Kakicha uu neki mwarota, nangari ekimmanyiže uu mche emgwira, vuntu ekee; ambu
- 41 rimu, teta. Akati: *Hekina muntu eambalwe ni varando veri, mmwe akamwambala marupia ma-

42 gana masano, ula ungi makumi masano. *Vekisavona cha kuriha, vose veri akavafwia mbonea. Iki uu enemkundisha kumkela mwiya ni uhi?

43 *Simoni akamwira, akati: Niti: Ni ula eteisha kufwiwa mbonea na marupia majinki. Akamwira:

44 Utetie nento. *Akampitukia ula mche, akamwira Simoni: Umvona uu mche? Ningiie nyumbeni hako, mira we tuninkie mpombe ya kuoža magu angu, mira uu agisha magu angu mashoži,

45 ekikenja akaahanguža na nywee žakwe. *We tubwitane nami miomo, mira uu 'huo engiie tetemie kubwita magu angu. *Mutwi wangu tuuvirire mafuta, mira uu evirire magu angu mafuta

47 edi. *Nikwira: 'Huo mabanu akwe majinki evushižwe, ambu mikundie yakwe ni mijinki; mira evushižwa vidori, mikundie yakwe ni midori. *Akamwira ula

49 mche: Mabanu ako avushwa. *Vala vela kižo hamwe naye, vakadunganya he ngoro žavo iti:

50 Uu ni ani, ekivushiža vantu mabanu? *Akamwira ula mche: Migwirishiže yako yakukania; tonga ule muhorere!

8.

Vache vemratera Yesu. Lusimo lwa mwahanda. Vanduu vakwe Yesu. Yesu etetia lukanga na mpeho; ekiža muntu ena mpepo na mche efwinya sakame; emvusha mwana Yairo he vefwie.

- 1 EKIKENJA akaanga he mizi mibaha na he mizi ya shigati yose, ekibirikira ila mburi yedi ya vufumwa vwa Murungu; vala ikumi na veri erena
- 2 navo *na vache va kumwe vekišižwe mpepo mbivi na malwaži, vakina Maria, etangwa wa
- 3 Magadala engashižwe mpepo mfungate, *ne Yohane, mkaža Kuza, erereha mari yakwe Herode, ne Susana na vangi vemjenjiže na vila vena navyo.

- 4 Vantu vajinki vakavunganana, vefumie he mizi
 5 yose, vakamsia. Akavagera malusimo, akati: *He-
 kina mhandi, efumie kuazara mbeu žakwe. Aho
 ekižizara, kumwe žikagwa he nzia, žikavatwa,
 6 ndeje žeanga uko wanga žikažila. *Kumwe ži-
 kagwa he mabwe; žekimea, žikaoma, ambu teže-
 7 kina msanga mvisi. *Kumwe žikagwa gati he
 mivwa, ila mivwa ikamea hamwe nažo, ikažishota.
 8 *Kumwe žikagwa he msanga wedi, žikamea, ži-
 kamoga ntunda igana. Ekiteta 'huo, akati: Ena
 9 masikio esikia, nasikie! *Vaaratera vakwe vaka-
 10 mvuža, vakati: Ulu lusimo lukee-ze? *Akavaira:
 Nywi mufwiwe mbonea, nesa mumanye vila vya
 njama vya vufumwa vwa Murungu, mira vangi
 vevirwa kilusimo, nesa vekirereha vasivivone,
 11 vekivisikia vasivimanye. *Zuvwo vuntu ulu lusi-
 mo lwa mhandi lwekee: Ila mbeu ni mburingwa
 12 ya Murungu. *Žila žegwie nzieni ni vala vesi-
 kia, vekikenja niho shetani eza, evusha mbu-
 ringwa he ngoro žavo, nesa vasegwirisha, veki-
 13 kia. *Žila žegwie he mabwe ni vala veisikia
 mburingwa na kuigwirisha vezahirwe. Mira teve-
 na miži, vegwirisha misi midori, mira misi ya
 14 kuježwa veishiga. *Žila žegwie he mivwa ni vala
 veisikia mburingwa, mira vwasi na mari na ku-
 zahirwa kwa ili isanga nikwo kweishota mburi-
 15 ngwa, tevemoga kangi. *Mira žila žegwie
 he msanga wedi ni vala veisikia mburi-
 ngwa na kuigwirisha he ngoro yediye-
 sipituka, vemoga vekigumiriža.
 16 Tehena easha mtata ekiufininkira na kitangu kana
 ekiuvika na sunga, mira euvika he ivikio lakwe,
 17 nesa vengia vavone kianga. *Ambu teheni mburi
 yefisiwe yesikaevonwa, kangi teheni vya mpiso
 18 vyesikaemanyika hose. *Rerehani misikiie yenyu,
 ambu ye ena navyo vijinki, eneviongežwa, kangi ye
 esina, enevihokwa neri vila edunganye, iti ni vyakwe.

- 19 Mlala wavo na vanduuže vakaza hakwe, mira tevedimie kumfikia hafuhi, ambu vantu neki vavajinki. *Akaukulilwa iti: Mlala wenyu na vanduu-
- 20 žo vemuke uko nze, veenda kukuvona. *Aka-
- 21 vaamora vala, akati: Mcheku na vanduuža ni vala veisikia mburi ya Murungu, vekiiironga.
- 22 Musi mmwe akangia he ishua hamwe na vaarateraterakwe, akavaira: Natuveche lukanga na sela
- 23 ila! Vakatonga. *Vekitonga he ishua, akaziwa ni toro. He lukanga hakaza nkungu mbaha, ikakuntisha na nzinya, ishua lavo likangia mpombe,
- 24 vakavona nkondo mbaha. *Vakamsia, vakamvusha, vekiti: Mwarimu! Mwarimu! Twafwa! Ye
- 25 akavuka, akaibohia ila nkungu na maimbi a lukanga, niho hehomborerera, hehuža chwi. *Akavaira: Kugwirisha kwenyu ku hio? Vakangiwa
- ni fole, vakakuga, vakairana: Ni muntu ani uu eazera nkungu na lukanga, žekimsikia?
- 26 Vakafuma Galilea, vakatonja ishua lavo na sela
- 27 ila he isanga la Gadara. *Ekifuma kula he ishua, akazana na muntu wa hala kaya, elwaie mpepo
- 28 misi mijinki, tedoka shuke, tekaa kaya, mira ekaa kula hantu hena mbira. *Ekimvona Yesu, akamtugutia, akaaga na izii ibaha, akati: Nina-ni
- 29 nawe, Yesu, mwana wa Murungu e uko wanga? Nikusemba, usinirishe vwasi! *Ambu eiazere ila
- mpepo mbivi, ifume he ula muntu. Ambu misi mijinki yekimgwira, yekimdindisha; akachungwana
- na madanga na magogolo, mira ekivichwa vila echungiwe navyo, adindishwe ni ila mpepo na
- 30 he nyika. *Yesu akamvuža: Izina lako ni wani? Akati: Magana, ambu mpepo nyinki žimngiie. *Žikamsemba, nesa asižiazere na he nko-
- 32 ma. *Kula hekina ifyo ibaha la nguve, žerishwa he mungori. Žila mpepo žikamsemba, nesa aži-
- 33 kundize, žingie he žila nguve. Akažikundiža. *Niho žila mpepo žefuma he ula muntu, žengia

he žila nguve; niho ifyo lose letorika he ikamba
 34 na he lukanga, likadidimira, likafwa. *Varisha
 vekiravona vila vyerongike vakaaha, vakaibirikira
 35 ii mburi kula kaya na he mizi ya shigati. *Va-
 ntu vakafuma, nesa varerehe vila vyeteike, vaka-
 za hakwe Yesu, vakamvona ula muntu, engashii-
 žwe žila mpepo, ekee he magu akwe Yesu, ejikie
 36 shuke, iki ni wedi; niho vengiwa ni fole. *Vala
 veviwene vakabirikira vuntu ula mwenye mpepo
 37 ekižižwe. *Vantu vose vetue he ala masanga e
 hafuhi na isanga la Gadara vakamsemba, avuke
 kula havo, ambu vegwirirwe ni fole mbaha; niho
 38 engia he ishua, earoka. *Ula muntu engashiižwe
 mpepo akamsemba nesa atonge naye; mira aka-
 39 mchungua, *ekimwira: Hunduka na kaya henyu
 uebirikira vyose Murungu ekuhareie. Akatonga,
 akaanga he mizi yose, ekibirikira vyose Yesu
 emhareie.
 40 Yesu ekihunduka, vantu vose vakamzana, ambu
 41 vose vekimrindie. *Hakaza mwosi etangwa Yairo,
 uu ni mfumwa wa nyumba ya Murungu, akamtu-
 gutia Yesu, akamsemba, nesa angie he nyumba
 42 yakwe. *Ambu ekina mwana mmwenzu wa ki-
 bora, ekenjiže mavuri ikumi na meri, uu efishiže
 kufwa. Ekitonga, vantu vajinki vakamviga.
 43 Hekina mche efwinya sakame mavuri ikumi na
 meri, akakenja mari yakwe yose he vaganga,
 44 mira tevedimie kumkiža. *Uu akamzia uko nyu-
 ma, akagwira luchumo lwa mchoka wakwe, wa
 45 ila indi sakame ikashiga kufuma. *Yesu akavu-
 ža: Enigwirire ni ani? Vose vekikana, Petero
 akati: Mwarimu! Vantu vajinki vekuviga, kangi
 46 we uti: Enigwira ni ani? *Yesu akati: Hena
 enigwirire, ambu nisikie nzinya yekifuma he
 47 mwiri wangu. *Ula mche ekivona, iti tedimie
 kukufisa, akaza ekizingiza, akamtugutia, akabiri-
 kira he vantu vose icho cheshigie ekimgwira,

48 kangi vuntu ekiie wa ila indi. *Ye akamwira: Dindwa ni ngoro mwanangu! Migwirishiže yako yakukiža! Tonga ule muhorere!

49 Echeriteta naye, hakaza muntu wa ula mfumwa wa nyumba ya Murungu, akamwira: Mwanao

50 afwi, ushindamrisha mwarimu vwasi? *Yesu ekirasikia, akamwira: Usifoleke! Gwirisha we!

51 Eneka! *Ekifika he ila nyumba, tekundiže vantu kungia esire Petero ne Yohana ne Yakobo

52 na vavee mwana na mlala wavo. *Vose veho hala nyumbeni vakasikia vukiva, vakamwii. Yesu akavaira: Musiie! Tefwie, mira eteshinjia.

53 *Vakamseka, ambu vemaniže, iti afwi. *Ekike-

54 nja kuvafwinya vala vose, akamgwira mkono,

55 akamwira akati: Mwanangu, vuka! *Wa ila indi akavuka he vefwie, akavuka he vwi, akati, ainkwe

56 kižo. *Vavee na mlala wavo vakaondoka. Akavachunda, nesa vasizemwira muntu vila vyeron-gike.

9.

Yesu etuma vaaratera vakwe kuabirikira; eendwa ni Herode; egusha vantu magana makumi masano; evuža vaaratera vakwe, iti niye ani; evavonyesha keru vuntu enearishwa vwasi; eangažwa; ekiža mwazi wa mpepo; echunda vaaratera vakwe he mburi ya kukuehiža na he mburi ya oro; evonyesha vila vevatala vala vekunda kumratera.

1 AKATANGA vala ikumi na veri; vekiringania, akavainka nzinya na vufumwa vwa kungashiža

2 mpepo žose na vwa kukiža mavulwaži. *Akavatumu, iti vabirikire vufumwa vwa Murungu, vae-

3 kiža valwaži. *Akavaira: Musigwire vya nzieni, kakicha ni nzata, kakicha ni ibene, kakicha ni vunge ya kižo, kakicha ni feza. Neri michoka

4 miri muntu asijike! *Hantu mwenengia he nyumba ya muntu, kaani aho, sari mwekineafuma

5 aho kaya. *Vo vesikamukunde mwekikaa navo, fumani he uo muzi, mwekivakukuntia iteri legwi-

- 6 rire he magu enyu, livaokie vuvoni. *Vala vaka-
fuma, vakaanga he ila mizi, vekibirikira mburi-
ngwa, kangi hose hose vakakiža valwaži.
- 7 Mfumwa Herode ekisikia iži mburi žose, akate-
kerwa, ambu vantu kumwe vetie iti: Yohana ete-
8 vuka he vefwie; *vangi vakati iti: Elia etefumi-
rira, vangi vakati iti: Mmwenzu wa vaarota va
9 kale etevuka he vefwie. *Mira Herode akadu-
nganya iti: Yohana mi nimkomie, nikamchwa
mutwi, iki uu nesikia mburi žakwe ni ani? Aka-
enda vuntu enemvona.
- 10 Žila ntume žekihunduka, žikamwira vyose žero-
ngie. Akažiguha, akatonga nažo hantu ha yo-
11 ngwa, he muzi wetangwa Betisaida. *Vantu ve-
kiimanya, vakamratera. Akavaguhia, akavairira
mburi ža vufumwa vva ivunde; kangi vala ve-
12 lwaa akavakiža. *Hekiswa, vala ikumi na veri
vakamzia, vakati: Chungua vantungwa, važungu-
luke he mizi na he migunda, vaende ha kufikira,
13 nesa vavone kižo, ambu tu he nyika. *Akava-
amora, akati: Vainkeni nywi, vale! Vakamwa-
mora, vakati: Tetuna kižo, esire migate misano
na mangombe meri; kana tutonge swi tuvazorire
14 ava vantu vose kižo? *Ambu vaosi venye veki-
kuloka magana makumi masano. Mira akavaira
vaaratera vakwe: Vakaženi vantu ndalandala,
ndala vantu makumi masano, ndala vantu maku-
15 mi masano. *Vakatea 'huo, vose vakakaa si.
16 *Akaguha ila migate misano na ala mangombe
meri, akarereha wanga he ivunde, akatasa, aka-
ibenduabendua, akavainka vaaratera vakwe, va-
17 vatwaie vala vantu. *Vose vakala, vakaguta, ka-
ngi vibendo vyeshela vikatowa, vikazua mpinda
ikumi na mbiri.
- 18 Musi mmwe ekitasa mwenye yongwa, vaaratera
vakwe vakamzia; akavavuža, akati: Vantu veti,
19 iti ni mi ani? *Vakamwira, vakati: Kumwe veti:

U Yohana Mwabatiza, kumwe veti: U Elia, ku-
 mwe veti: Vaarota va kale mwiyaе wavo mmwe
 20 etevuka he vefwie. *Akavaira: Nywi na nywi
 muti iti, ni mi ani? Petero akamwira, akati: U
 21 Kirisito wa Murungu. *Akavachunda, nesa vasi-
 22 emwira muntu ii mburi. *Akavaira: Mwanangwa
 wa muntu kimtala arishwe vwasi haiwa, aberwe
 ni vaosi vabaha na vaatasa vabaha na vaarimu
 va kitabungwa, akomwe, avuke he vefwie musi
 23 wa katatu. *Akavaira vose: Kakicha muntu
 eenda kuniratera, achunde ngoro yakwe ini, atike
 misi yose muti wakwe wa kukomiwa, nivwo vu-
 24 ntu edima kuniratera. *Ambu ye eenda kukukiža
 eneakutera; mira ye ekutera he mburi yangu,
 25 eneakukiža. *Ambu muntu eneavitea-ze, neri eki-
 maza vya isanga lose, ekikutesha mwenye, eki-
 26 hoshwa nivyo. *Ambu ye esikia soni na mi
 kana na mburi žangu, mwanangwa wa muntu
 naye enesikia soni naye, hantu eneazia na vwe-
 di vwakwe na vula vwa vavee na vula vwa
 27 valao vezerire. *Kididi nimuira: Ava vemuke
 aha, vayae vavo kumwe tevekavone kifwa, vesi-
 navona ini vufumwa vwa Murungu.
 28 Ekikenja kuteta iži mburi, misi mnane yekivecha,
 akamguha Petero ne Yohana ne Yakobo, aka-
 29 kwea navo he mungori kuatasa. *Aho ekitasa,
 vusho vwakwe vukapituka, shuke žakwe žika-
 30 mekesa. *Vaosi veri vakateta naye, ni Mose ne
 31 Elia. *Ava vakafumirira na vwedi, vakateta vu-
 32 ntu mburi yakwe yeneakuloka Yerusalemu. *Pe-
 tero na vayae vekishinjie. Vekivuka, vakavona
 vwedi vwakwe na vala vaosi veri vemuke ha-
 33 mwe naye. *Vala vekivuka hakwe, Petero aka-
 mwira Yesu: Mwarimu, kiziha, twekikaa kunu,
 tujenge maanda matatu, imwe lako, imwe lakwe
 Mose, imwe lakwe Elia. Temyaniže cho eteta.
 34 *Ekiteta 'huo, hakaza ivunde, likavagwishiza mvu-

- ri; vekifininkirwa ni lila ivunde, vakavona fole.
- 35 *Hala he ivunde hakafuma izii, lekiti: Uu ni
 36 mwanangu, nemkundisha, msikieni! *Ili
 izii lekisikiika, Yesu akavonwa nivo, iti e yongwa. Mira vala tevetetie, tehenavemwirire misi
 37 Hala yavo hakwe vekisea he ula mungori, vaka-
 38 zana na vantu vajinki; *he lila ibumba la vantu
 hena mwosi, eaga na izii ibaha, ekiti: Mwarimu,
 nikusemba, umrerehe mwana wangu, ambu sina
 39 ungi, nde uu waye. *Rereha! Mpepo yekimvuka,
 wa ila indi eaga, imshukumashukuma, sari
 ekifwinya mafuo. Yesinamchuchuntisha, teikunda
 40 kumshiga wangu. *Nisembie vaaratera vako, iti
 41 vaingashe, mira teveidimie. *Yesu akavaira, akati:
 Mbari ii teigwirisha, yakenja kutekerwa. Niange
 nanywi sari rini? Nimugumirižiže sari hio?
 42 *Mwete mwanao na kunu! Aho ekiza, ila mpepo
 ikamkota yekimshukuma. Mira Yesu akaibohia
 ila mpepo mbivi, akamkiža ula mwana, akam-
 43 winkiža he vavee. *Vose vakamaka vubaha vwa
 Murungu. Vose vekimaka vila vyose evirongie,
 44 akavaira vaaratera vakwe, akati: *Sikiani iži
 mburi na masikio enyu! Ambu mwanangwa wa
 muntu eenda kuinkižwa he mikono ya vantu.
 45 *Mira vala tevemanyiže ii mburi, ikee sa yetefiswa,
 iti isingie he masikio avo, vasisikie, kangivakafoleka
 kumvuža ii mburi.
- 46 Vakakanana iti: Mbaha wetu ni ani? *Yesu eki-
 47 vona madunganyo a ngoro žavo, akaguha kajana,
 48 akakatwaa hala hantu eho, *akavaira: Ye
 eneguhia aka kajana he mburi ya izina langu,
 eniguhia mi. Kangi ye eniguhia mi, emguhia
 ula enitumie. Ambu ye eoka mdorisha henyu,
 49 uu ni mbaha. *Yohana akamwira, akati: Mwarimu,
 tuvonie muntu engasha mpepo he nzinya
 50 ya izina lako, tukamsuža, iti teanga naswi. *Yesu

akavaira: Musimsuže; amibu ye esimuvikia nkani, ekundana na nywi.

- 51 Misi yekienda kukuloka, iti avushwe he ili isannga akarereha na mondo wa Yerusalemu, nesa
 52 atonge na uko. *Akarongoža vantu, vakatonga, vakangia he muzi wa Samarya, nesa vamwendie
 53 hakufikira. *Mira tevemguhie, kila etonga na
 54 Yerusalemu. *Vala vaaratera Yakobo ne Yohana vekiiwona, vakamwira: Mfumwa, uenda, tutete, moto ufume he ivunde, uvakenje, sa vuntu Elia
 55 naye eteie? *Mira akapituka, akavachunda, akavaira: Temmanya iti nywi mu vaana va
 56 mpeho ani? *Ambu mwanangwa wa muntu tezie kuahosha ngoro ža vantu, mira kuažikiža. Vakatonga he muzi ungi.
 57 Kula nzieni veketonga, hakaza muntu, akamwira: Mfumwa! Nikuratero hantu wenetonga naho.
 58 *Akamwira: Mihanga ina makongo ayo, madeje eanga uko wanga, ena machancha ao, mira mwanangwa wa muntu tena hakuvikia mutwi.
 59 *Mwenye akamwira ungi: Niratera! Ula akamwira: Mfumwa nikundiža, nirongetonga ini, nizemžika vava. *Yesu akamwira: Shiga vefwie važike vayae vavo vefwa! Mira tonga, uzebiri-
 61 kira vufumwa vwa Murungu! *Ungi akamwira: Mfumwa! Nnekuratera, mira ronganikundiža,
 62 nizevaaganya vala nekikaa navo! *Yesu akamwira: Ye egwira ijembe na mkono, ekirereha nyuma, tedima kungia he vufumwa vwa Murungu.

10.

Yesu etuma vaaratera makumi mfungate kuabirikira. Emkaza Murungu; eteta lusimo Iwa Msamarya, ena mbona; efikira hakwe Maria ne Marita.

- 1 EKIKENJA Mfumwa akagimbika vangi makumi mfungate, akavatuma veri veri, vamrongorire he mizi yose na hantu hose, mwenye ekundie kuto-

2 nga naho. *Akavaira: Lufwindiki ni lubaha, mira
 vandima ni vadori. Msembeni mwenye lufwindi-
 3 ki, atume vandima he lufwindiki lwakwe. *To-
 ngani! Rerehani: Mi nimutuma sa nonji he
 4 mpishi gati. *Musitike mifuko neri mabene na
 viratu! Musikezyanye na muntu uko nzieni!
 5 *Nyumba mwenengia, mutete: li nyumba itee mu-
 6 horere! *Kakicha he ii nyumba hena muntu wa
 muhorere, muhorere wenyu unemkaia, kakicha
 7 tekena, unemuhundukia. *Kaani he ila nyumba,
 mule, munywe ivyo mweinkwa ni vala venye!
 Ambu mindima kintala avone vupokeži vwakwe.
 Musishindefuma he nyumba, mwekingia ingi!
 8 *Uo muzi mwenengia, vekimuguhia, lani ivyo
 9 mweetiwa, *kangi kizani valwazi ve aho. Mwe-
 kikenja, vaireni iti: Vufumwa vwa Murungu vwa-
 10 mufikia hafuhi. *Uo muzi mwenengia, vekisa-
 11 muguhia, fumani hewo, muvaire: *Neri iteri, le-
 gwirire he magu etu kaya henyu tulimukukuntia,
 mira manyani iti: Vufumwa vwa Murungu vwa-
 12 mufikia hafuhi. *Nimaira: Masa a Sodomo ene-
 alahwa ula musu, eneoka madori kukela a uo
 13 muzi. *Nanga utakondika, Korazini! Nanga uta-
 kondika Betesaida! Ambu kai kula Tiro na Si-
 doni hekirongiwe ala mahirimo erongiwe henyu,
 angari vekichwa muti kale vekijika masambo na
 14 kukugera ivu. *Huo masa a Tiro na Sidoni,
 enealahwa ula musu, eneaoka madori kukela
 15 enyu. *Neri we Kaperinaumu, wekweziwe sari
 he ivunde, uneashukumwa na uko si he nkoma.
 16 *Emusikia nywi, enisikia mi! Emubera nywi, eni-
 bera mi! Mira ye enibera mi, embera ula enitumie.
 17 Vala makumi mfungate vakahunduka vezihirwe,
 vekiti: Mfumwa, neri mpepo zitusia he mburi
 18 ya izina lako. *Akavaira: Nimvonie shetani, eki-
 19 shukumwa he ivunde, ekigwa sa lwimiži. *Re-
 rehani! Nimuinkie vufumwa vwa kuvata he nyo-

- ka na vishushe, muvote nzinya yose ya ula mu-
 20 nzo, tekena vyo vyenemuvihiza. *Mira musizihirwe, iti mpepo žimusikie! Zihirwani, iti mazina enyu egondiwe he ivunde!
- 21 Aho niho Yesu ezihirwe he ngoro yakwe, ekiti: Nikukaza we Vava, Mfumwa wa ivunde na wa isanga, iti izi mburi vaamanya na venye kiugo waživafisa, mira waživaira vaana vadori. Kididi
- 22 Vava, nicho chekuzihire. *Vyose niviinkiwe ni Vava wangu, tekena emmanya mwanangwa esire Vava; kangi tekena emmanya Vava esire mwanangwa na ula, mwanangwa enda amumvonyeshe.
- 23 Akavapitukia vaaratera vakwe, akavaira: Meso
- 24 evona vila mwevona nywi, ezihirwa. *Ambu ni-muira: Vaarota na vafumwa vajinki vekundie kuvona vila mwevona, mira teveviwene, neri kusikia vila mwesikia, mira tevevisikie.
- 25 Hena mwarimu wa kitabungwa, akavuka, nesa amježe, akamwira: Mwarimu, nitee-ze, nesa nivone nkalamo ya kale na kale? *Ye akamwira: He momongwa hegondiwe-ni? Ushomie-ze?
- 27 *Akamwira: Umkundishe Mfumwa Murungu wako na ngoro yako yose, na mpeho yako yose, na nzinya žako žose, na madunganyo ako ose! Kangi umkundishe mwiyo, sa vuntu wekukundisha
- 28 mwenye! *Akamwira: Utetie nento, harea 'huo,
- 29 unekalama. *Ula akakunda kukukania mwenye, akamwira Yesu: Iki mwiyo wangu ni ani?
- 30 *Yesu akaguha ila mburi, akati: Hekina muntu, ekifumie Yerusalemu, iti asee na Yeriko, akagwirwa ni vaipato; ava vakamhoka shuke žakwe, vakambiga haiwa; veketonga vakamshiga ekienda
- 31 kufwa. *Hakasea mwatasa he nzia ila; ekira-
- 32 mvona, akavecha. *Kangi hakaza-wa Mlevi hala
- 33 hantu; ekimvona, akavecha. *Hakasea Msamarya he ila nzia; ekimvona, akamsikia vukiva-
- 34 *Akachunga vionda vyakwe, akavigera mafuta na

- mvinyo; ekikenja, akamkweža na he njoe yakwe mwenye, akamtwaa na he nyumba ya vajeni, na uko akamrereha. *Hala yavo hakwe akamunka ula mwenye nyumba marupia meri, akati: Umre-rehe! Kakicha wafwinya angi, nneakuhundua, nekinehunduka. *Iki uti-ze? Vala vatatu, ula egwirirwe ni vaipato, mwiya wakwe ni uhi?
- 37 *Akati: Ni ula emfwie mbonea. Yesu akamwira: Tonga nawe uharee 'huo!
- 38 *Vekitonga, mwenye akangia he muzi. Mche etangwa Marita akamguha he nyumba yakwe.
- 39 *Ula ena mvunae etangwa Maria. Uu akakaa he magu a Mfumwa, ekitereža mburi žakwe.
- 40 *Marita akavona vwasi na ndima nyinki, emhareia. Akafika hala hantu Mfumwa eho, akati: Mfumwa, tuvihwa, mvunaa ekinishigia ndima yongwa? Mwire, anijenjejenje. *Yesu akamwira, akati: Marita! Marita! Uvona vwasi na ndima nyinki. *Mira mburi yetutala nde mwenzu! Maria ezurire ifunguledi, tekazelihokwa.

11.

Yesu evafundisha vaaratera, vuntu cheziha kutasa; ekiža mwaži wa mpepo; kisimbiko chakwe Yona; echunda Vafarisea na vaarimu va kitabungwa.

- 1 MUSI mmwe akakaa hantu ekitasa. Ekikenja, mwaratera wakwe mmwe akamwira: Mfumwa, tufundishe kutasa, sa vuntu Yohana efundishe vaaratera vakwe!
- 2 Akavaira: Mwekitasa muti: Vava wetu weho uko wanga. Izina lako litogolwe! Vufumwa vwako vuze! Vila wevikundie viharewe aha si, sa vuntu vyeharewa uko wanga! *Utwinke yoo kižo chetu
- 4 cha yoo! *Utushigie mabanu etu, sa vuntu naswi twevashigia vanzo vetu!

- Usitungiže he kuježwa! Mira utuko-
 5 mbole he mavivi! *Akavaira: Hena muntu,
 ena mbwiyae, ula ekiza na kio kibaha, ekimwira:
 6 Mbwiya, ninka migate mitatu! *Ambu mbwi-
 yaa eswiwe nzieni, efikire hangu, kangi sina ki-
 7 žo cha kumunka. *Ingeri ula e uko nyumba
 enemwamora iti: Usinirishe vwasi! Luvwi lwa-
 ngu lufingiwe, kangi vaana vangu nina navo ku-
 8 nu he vwi, sikadime kuvuka, nekikunka? *Ni-
 muira: Kakicha tavuka, ekimunka, iti ni mbwiyae,
 eneavuka amunke vyemzihira, kila eshindatanja.
 9 Na mi nimuira: Tanjani, muneinkwa; endani,
 10 munevona; kokontani, munejuvuiwa! *Ambu eta-
 nja, einkwa; eenda, evona; ekokonta, ejuvuiwa.
 11 *Henyu hena muntu enemunka mwana wakwe
 ibwe, ekimtanja mgate? Kana ekimtanja ingo-
 mbe, ashige kumunka ingombe, amunke nyoka?
 12 *Kana ekimtanja igi, amunke kishushe? *Iki
 13 kakicha nywi vavivi mudima kuvainka vaana ve-
 nyu vintu vyedi, Vava wenyu wa he ivunde asi-
 vainke mpeho yezerire vala vemtanja?
 14 Akangasha mpepo yesiteta. Mira ii mpepo ye-
 kifuma, ula esidimateta akateta; vantu vakamaka.
 15 *Va kumwe vakati: Uu ekingasha mpepo ni hala
 eguhie nzinya hakwe Belisibuli, mbaha wa mpe-
 16 po. *Vangi vakamježa, vekienda ihirimo lefuma
 he ivunde.
 17 Mira mwenye akamanya madunganyo avo, aka-
 vaira: Vantu va mfumwa mmwenzu vekiberana
 venye, vufumwa vunekondika. Kangi vantu va
 nyumba mwenzu vekisasikižanya, tevedima kukaa
 18 hamwe kangi. *Kakicha shetani eberana na
 mpepo vayae, vufumwa vwakwe vunekaa-ze?
 Muti-ze kangi, iti ningasha mpepo na nzinya
 19 yakwe Belisibuli? *Kakicha hakwe Belisibuli
 niho hantu neguhie nzinya ya kungashiža
 mpepo, vaana venyu 'hii? Veiguhie hio? 'Huo

- 20 vala veneamulaha. *Mira kakicha hakwe Murungu niho hantu neguhie nzinya ya kungashiža mpepo, zaho mira, vufumwa vwa Murungu vwa-
- 21 fika henyu! *Muntu mwenye nzinya ekirinda nyumba yakwe, egwirire mavuta, vila vyakwe vi-
- 22 kaa mpoa. *Mira ungi emkela nzinya, ekiza ekimvota, enemhoka mavuta akwe eaarire, ekikenja
- 23 enevagavia vayae vila etahie. *Ye esinijenja, enilwanya, esivunganyanya hamwe na
- 24 mi, esakanya. *Kakicha mpepo mbivi yafuma he muntu, ianga uko ngokane, ienda hakuhemia, tayavona. Niho yeneti iti: Naniaroke na
- 25 he nyumba yangu, hantu nefumie naho. *Yeki-
- 26 za, iifikia ihajiwe, ihambiwe. *Niho yetonga kuaguha žingi mpepo mfungate mbivi kukela yo njenje, žingia, žitue aho. 'Huo mkengelejo vula vulwaži vwa ula muntu vuneoka vuvivi kukela kuvoka.
- 27 Aho ekiteta izi mburi, hekina mche, akateta na izii ibaha, akamwira: Eneakia ula mwenye nde-
- 28 ni yekumogie, mwenye matombo weaonkie. *Akamwira: Kididi, veneakia ni vala veisikia mburingwa ya Murungu na kuigwirisha.
- 29 Vantu vajinkisha vekimratera, akateta, akati: Mbari ii ni mbari mbivi. Ienda ihirimo, kangi teve-
- 30 kaeinkwa lingi, esire lila lakwe Yona. *Ambusa vuntu Yona evaokiie vala Vaninive kisimbiko, 'huo mwanangwa wa muntu eneiokia ii mbari
- 31 kisimbiko. *Musi wa mlaho mfumwa wa kiche wa lila isanga le mondo wa kusini enezavukia ii mbari, ailahie; ambu efumie hantu isanga lehakane, atereže viugo vyakwe Salomo; kangi
- 32 zaho: Kunu hena mbaha kumkela Salomo. *Musi wa mlaho vantu va Ninive venezaivukia ii mbari, vailahie; ambu vekibirikirwe ni Yona, vakachwa muti; kangi zaho: Kunu hena mbaha kumkela
- 33 Yona. *Tehena muntu easha mtata, ekikenja

- aufise, neri teufininkira kitangu, mira euvika he ivikio, nesa vo vengia na nyumba, vavone kianga.
- 34 Kianga cha mwiri ni iziso. Kakicha iziso lako ni ledi, mwiri wako wose una kianga. Mira ka-
- 35 kicha ni ivivi, mwiri wako una kiža. *Rerehisha,
- 36 nesa kianga wena nacho kisioke kiža. *Kakicha mwiri wako wose una kianga, wekisakaa na kiža neri hadori, wose una kianga, sa weteimikwa ni kianga cha mtata.
- 37 Echeriteta, Mfarisea mmwe akamsemba, ale kižo hakwe. Ekingia na nyumbeni, akakaa ha ku-
- 38 lia kižo. *Ula Mfarisea ekivona, akakuga, iti
- 39 terongieoža mikono ini, esinali. *Mira Mfumwa akamwira: Nywi Vafarisea, vibobo na vitangu muvioža nze, mira uko ndeni vigishiže vuvivi na
- 40 vintu vyetahiwe. *Mu varundu nywi! Erongie
- 41 vila vye nze siye erongie vila vye ndeni? *Keba vila mwena navyo, vya kumwe muviinkiže he
- 42 vakiva, kangi temna 'huo. *Munerishwa vwasi nywi Vafarisea! Ambu mpwa na nkoko na mboga žose mužifwinya ifungu la ikumi, mira masa na mikundishiže ya Murungu temna nayo. Ivi vintu nangari mwekivitea na kusashiga vila vingi!
- 43 *Munerishwa vwasi nywi Vafarisea! Ambu he nyumba ža Murungu mukundisha kukaa he vichumbi vya vafumwa, kangi mukunda kukezywa
- 44 he kiete. *Munerishwa vwasi nywi! Ambu mukkee sa mbira žesimanyika, vantu veživata wanga,
- 45 mira tevemanya, iti ni mbira. *Mmwenzu wa vala vaarimu va miomongwa akamwamora, akati:
- 46 Mwarimu, wekiteta 'huo, utubera naswi. *Akati: Neri nywi vaarimu va miomongwa munerishwa vwasi, iti muvatwisha vantu mižigo yeemea, mira nywi venye ila mižigo temuenda kuigwira na
- 47 kichaa neri kimwe. *Munerishwa vwasi nywi, iti mujenga mbira ža vaarota, vekomiwe ni va-

48 vava venyu. *Huo mu vavoni, kangi musikižanya na mirongire ya vavava venyu; ambu vala
 49 vevakomie, nywi mujenga mbira žavo. *Huo viugo vya Murungu vitetie iti: Nnevatumia vaarota na ntume, kumwe venevakoma, venevadindi-
 50 sha, *nesa ii mbari ilahwe masa a sakame ya vaarota vose too kurumbwa kwa i i isanga, *too
 51 sakame yakwe Abeli, sari he sakame yakwe Zakaria, ekomiwe gati he nyumba ya mtaso na he meza ya mtaso. Kididi nimuira: li mbari incailahwa.
 52 *Munerishwa vwasi nywi vaarimu va momongwa! Ambu mwavusha kimanyižo. Venye temungia, kangi vala veenda kungia muva-
 53 kindiža. *Ekiteta 'huo, vaarimu va kitabungwa na Vafarisea veteisha kumvuža, vekimlonzia na
 54 mburi nyinki, *vakamrereha, nesa vavone mimchungie na mburi etetie.

12.

Ishimbi la Vafarisea. Evachunda, vasifoleke vantu. Lusimo
 lwa mwimi mzuri mrundu. Vwasi vwa sutwa. Vuntu Yesu enezia. Kisimbiko cha misi ii.

- 1 VANTU vajinkisha, elufu nyinki, vakavunganana, vakaenda kuvatana. Niho evaira vaaratera vakwe iti: Mukucheie he mburi ya ishimbi la Vafarisea, ni kuhira kwavo!
- 2 Ambu tehena mburi yefisiwe, yesikaevonwa. Te-
- 3 hena cha njama chesikaemanyika. *Huo vila mwetetie he kiža, vineasikiika he kianga; kangi vila mwezongona nyumbeni he masikio, vineabirikirwa uko nze. *Nywi vambwiyaa nimuira: Musifoleke vala vekoma mwiri wawo; ambu vekikenja, tevena cho venedima kuronga kangi.
- 5 *Mira nnemumvonyesha ula, eziha mwekimfoleka. Mfolekeni ula ekoma, kangi ekikenja ena vufumwa vwa kushukuma na he moto hantu vavivi

- 6 velahiwa; kididi nimuira: Uo mfolekeni! *Vun-
 7 nkware vusano tevuzorwa na hera mbiri? Ka-
 8 ngi neri kamwe tekeivawa ni Murungu. *Kangi
 9 neri nywee ža mitwi yenyu žose žitalilwe. Mu-
 10 sifoleke! Nywi mukela vunkware vujinki. *Ni-
 11 muira: Ye eneateta ekifwinyiriža he vantu, iti ni
 12 wangu, mwanangwa wa muntu naye eneateta
 13 ekifwinyiriža he valao va Murungu iti: Uu ni
 14 wangu. *Mira ye eneanikana he vantu, eneaka-
 15 nwa he valao va Murungu. *Kangi ye eneamte-
 16 tia mwanangwa wa muntu vuvivi, enedima ku-
 17 kishigiwa; mira ye eibera mpeho yezerire, teka-
 18 zekishigiwa. *Aho veneamungiža he nyumba ža
 19 Murungu na he vitala kana bomani, musivone
 20 vwasi he mburi ya mikanie na he mburi ya mi-
 21 amorire. *Ambu ala marongo mpeho yezerire
 inemufundisha mitetire yeziha.
- 13 Vala vantu ve hala mmwe akamwira: Mwarimu!
 14 Mwire mnduu wangu, agave vufwa nami. *Mira
 ye akamwira: We muntu! Enigimbike, nimulahe
 masa kangi nimugavie vufwa vwenyu ni ani?
 15 *Akavaira: Kuyoisheni, mukucheie he mburi ya
 muhelele! Ambu muntu tetea nkalamo hala eki-
 16 nasha vintu vyakwe. *Akavagera lusimo, akati:
 Hekina muntu mzuri, migunda yakwe ikalozoka.
 17 *Akadunganya he ngoro yakwe iti: Nitee-ze?
 18 Ambu sinaho nenevunganyiža vižo vyangu. *Aka-
 19 ti: Nironge 'hoo: Nibaže mavikio angu, nijenge
 mabaha kukela aa! Niho nenevunganyiža nga-
 20 no žangu na vintu vyangu vyedi vyose, *niire
 ngoro yangu: Ngoro yangu, una vintu vyedi viji-
 nki, vyevikawe vya mavuri majinki. Rongahema,
 21 ule, unywe, uzahirwe! *Mira Murungu akamwira:
 U irundu we! Kio cha yoo unefwa! Ingeri vila
 weringanye vinetonga ne ani? *Nivwo vuntu ye-
 kee mburi ya muntu ekuvunganyiža mari, kangi
 hakwe Murungu si mzuri.

- 22 Akavaira vaaratera vakwe iti: Nicho cheshiga nekimuira: Musile vwasi he mburi ya vuzima wenyu, mwekiti iti: Tule-ni? Kana musile vwasi he mburi ya miiri yenyu, mwekiti iti: Tujike-ni?
- 23 *Ambu vuzima ni vubaha kukela kižo, mwiri ni
24 mbaha kukela shuke. *Rerehani nkunguru! Težihanda, težifwindika, težigera mako neri nyi-vwi, kangi Murungu ežigusha žose. Nywi temkela madeje haiwa? *Henyu hena muntu edima kuongeza misi yakwe neri hadori na kuhira
- 26 kwakwe? *Kakicha aka kadori mukaherwa, vila
27 vingi muvilia-ni vwasi? *Rerehani mafufu vuntu eeha! Teela vwasi ekikuhareia shuke. Mira nimumira: Neri Salomo eneshiže vwedi vweringane
- 28 hula tevutie sa imwe lao. *Kakicha Murungu evutia 'huo vujiti vwa sakeni, vwekaa yoo, kangi yavo vushotwa he moto, asiteishe kumuvutia
- 29 nywi? Hanini mwekisagwirisha nento? *Nywi musiende vyo mwenela, kangi vyo mwenenywa!
- 30 Kangi musivone vwasi! *Ambu ivi vyose va ili isanga nivo vevienda. Mira Vava wenyu ema-
- 31 nyiže iti, ivi vyose vimutala. *Mira endani vufumwa vwakwe Murungu, niho mweneinkwa vila
- 32 vyose. *Usifoleke we kafyo kadori! Ambu vava wenyu ezahirwa ni kumuinka vula vufumwa.
- 33 Tagani vila mwena navyo, muvainke vakiva! Kurongieni mifuko yesisakaa, mutee mari he ivunde, ambu niho esikafikiwe ni mkea, neri teekaliwe
- 34 ni mpuso. *Ambu hantu mari enyu eho, niho hantu ngoro ženyu žeho.
- 35 Kaani mwekujikie! Kangi shigani mitata yenyu
36 iake! *Ambu mufwanana na vantu, vemrinda mfumwa wavo, hantu enehundukia he mlondolo, nesa hantu enezia, ekikokonta, vamangemjuvuia.
- 37 *Vazoro veneakia ni vala vefikiwa ni mfumwa vekee meso! Kididi nimumira: Enekudoka, ene-

- vakaža hantu elia kižo, aze, avarongie ndima.
- 38 *Kakicha eza na lugojo lwa keru kana lwa kata-
tu lwa kio, kakicha evafikia 'huo, vala veneakia.
- 39 *Mira ivi vimanyeni! Kakicha mwenye nyumba
emanya hantu mkea enezia, ekiyaa meso, teki-
40 shiga nyumbeni hakwe haivwe. *Neri nywi ku-
tegeni! Ambu mwanangwa wa muntu eneaza
41 marongo mwesimwarire. *Petero akamwira: Ulu
42 lusimo utugera swi kana vantu vose? *Mfumwa
akati: Mwarereha wa idi ena viugo ni ani, va-
vee ekimgimbika mwarereha vandima vakwe,
avainke kižo, marongo a kuvagavia kižo ekiringa-
43 na? *Eneakia ula mzoro, efikiwa ni mfumwa
44 wakwe, eteie 'huo. *Kididi nimuira: Enemgimbi-
ka aoke mwarereha wa vyakwe vyose ena na-
45 vyo. *Mira ula mzoro ekidunganya he ngoro
yakwe iti: Vava wangu tekamangeza, kangi eki-
biga vala vabwange na vabora, ekila, ekinywa,
46 sari ekiengea, *vavee eneaza musu esimwarire,
eneaza marongo esimanyiže, eneamkoma na mu-
handwi, amfwinye vibaže viri, amunke vupokeži
47 vwakwe hamwe na vala vesigwirisha. *Ula mzo-
ro emanyiže vila vavee evikundie, mira tekundie
48 kuviharea, enebigwa haiwa. *Mira ula esimanyi-
že, ekiharea vila vyezihia ekibigwa, enebigwa ha-
dori. Ye einkiwe vijinki, enerokwa vijinki, kangi
49 ye eazerwe vijinki, eneteisha kuvužwa. *Nizie
kugera moto he ili isanga, kangi sina-cho neku-
50 ndisha kukela hala wekiaka. *Nina lubatizo,
nenebatizwa nalwo, kangi niwažishwa, sari lwe-
kineakuloka.
- 51 Muti: Nizie kuaete muhorere kunu si? Hai, ni-
52 muira: Nizie kuvaberanya vantu. *Ambu too iki
vantu vasano veho he nyumba mwenzu venebe-
rana, vatatu veneberana na vayae vavo veri, veri
53 veneberana na vayae vavo vatatu. *Vava na
mwanae wa kiosi, kangi mwana wa kiosi na vavee;

mche na mwanae wa kiche, kangi mwana wa kiche na mlala wavo. Kwao vyala na mkaža mwanae, kangi mche na kwao vyala veneberana. *Vala vantu vose akavaira: Mwekivona ivunde lekikwea kula hantu izuva legwia, niho mwe-teta iti: Mvua iza, kangi vikuloka 'huo. *Kangi mpeho yekifefeta, yefuma na mondo wa kusi, muti iti: Izuva linevaa, kangi vikuloka 'huo. 56 *Muhira nywi! Vila vya ili isanga na vila vya ivunde muvimanyiže vuntu vyeneakuloka, mira ni kize mwekisamanya vya ii misi vuntu vye-57 kuloka? *Hanini mwesilaha venye masa evo-58 ta? *Ambu wekitonga he mfumwa hamwe na mwiyo ekuvihiwa, uko nzieni uende vuntu wenesikižanya naye, nesa asizekutwaa na he mwalaha masa, ula mwalaha masa ekikuinkiza he mshikari, ula mshikari ekikugera he chumba! 59 *Nikwira: Tukaehafuma hala, wesinariha vyose, wesheže neri kahera-kamwe.

13.

Yesu ebirikira iti vantu vagarushe madunganyo avo; eteta lusimo lwa mkuyu wesimoga. Ekiža mche musu wa Sabato. Vingi vufumwa vwa Murungu vwefwanana navyo. Herode eenda mingwirire. Yesu echunda muzi wa Yerusalemu.

1 MISI ila hekina vemwirire mburi ya vala Vaga-
lilea, Pilato evakomie, ekisankanya sakame yavo
na sakame ya nombe žavo ža kumtasia Muru-
2 ngu. *Akavaamora iti: Kave muti: Vala Vagalilea
ni vabanu kukela Vagalilea vose, iti verongiwe
3 'huo? *Nimaira: Si 'huo, mira mwekisagarusha
4 madunganyo enyu, vose muneakomwa 'huo. *Ka-
na vala ikumi na mnane, veshuntiwe ni mnara
wa Siloa, vekifwa, muti iti: Ni vamaasa kukela
5 vantu vose vekaa Yerusalemu? *Nimaira: Si
'huo, mira mwekisagarusha madunganyo enyu,
vose muneakomwa 'huo.

- 6 Akavagera ulu lusimo, akati: Hena muntu ehandie mkuyu he mgunda wakwe, etuatonga kua-
 7 enda nkuyu, mira tevona. *Niho emwira mwimi wakwe: Rereha! Mavuri matatu nizie, nekienda nkuyu he uu mkuyu, nisivone. Uteme! Uvigia-
 8 ni mgunda? *Ula akamwamora, akati: Mfumwa, ushige ili ivuri imwe, niuimie, niugere vitole;
 9 *usiche unemoga misi ya nyuma! Kakicha tawamoga 'huo, udimu kuutema.
- 10 Akakaa ekifundisha he nyumba ya Murungu mu-
 11 si wa Sabato. *Aho hekina mche elwaa mwiri wa lukongolo mavuri ikumi na mnane; akakode-
 12 ka, tedimie kurongaka neri. *Yesu ekimvona, aka-
 13 mwira, akati: Mcheku, kia vulwaži vwako! *Akamvikia mikono, wa ila indi mgongo ukarongaka,
 14 akamtogola Murungu. *Mbaha wa nyumba ya mtaso akavihiwa, iti Yesu ekiža vantu he musu wa Sabato; akavaira vala vantu, akati: Hena misi mtandatu ya kurongia ndima; he iyo misi muze, nesa mukižwe, mira musize musu wa Sa-
 15 bato! *Mfumwa akamwamora, akati: Muhira nywi! Nywi vose musu wa Sabato temchungua nombe kana njoe ženyu hala hantu želia mani,
 16 mwekižitonja kužinyweshu? *Uu mche mira ni mwana wakwe Aburahamu, shetani emchungie mavuri ikumi na mnane, iki tekiziha ekichungui-
 17 wa lula luzii musu wa Sabato? *Ekiteta 'huo, vose vemteie nkani vakagwirwa ni soni; mira vantu vose vakazahirwa ni vila vyedi vyerongiwe niye.
- 18 Akati: Vufumwa vwa Murungu vufwanana na-ni?
 19 Nivufwanyanye na-ni? *Vufwanana na kabeku ka ntunda ya mvumo, muntu ekikaguha, ekikahanda he mgunda wakwe, keeha, keoka muti, neri madeje eanga uko wanga, eza, ajenge he matambi awo.
- 20 Kangi-wa akati: Vufumwa vwa Murungu nivu-
 21 fwanyanye na-ni? *Vufwanana na ishimbi, mche

- ekiliguha, ekiligera he vitangu vitatu vya muchu wa ngano, kangi muchu wose ukoa.
- 22 Akaanga he mizi mibaha na he mizi ya shigati,
 23 ekibirikira hala ekizoka na Yerusalemu. *Hakate muntu, emvuža, ekimwira: Mfumwa, vo ve-
 24 neakaniwa ni vadori? Akavaira: *Lwanani, mungie he ula mvera mdori! Ambu nimuira: Vajinki veneenda kuhangia, mira tevekadime. *Aho mwenye nyumba ekineavuka, ekifinga luvwi, niho mwenemuka uko nze, munekokonta, mwekiti: Mfumwa, tujuvuie! Mira enemuamora, ekimuira: Simumanya hantu mwe-
 26 fuma naho. *Niho mwenemwira: Tulie, tunywie, wekiturereha, kangi utufundishe he mabohe etu.
 27 *Mira ye enemuamora iti: Simumanya hantu mwefuma naho. Mu vandima vavivi, vukani hangu nywi vose! *Niho mweneia na kuzingiza, mwekinemvona Aburahamu ne Isaka ne Yakobo na vaarota vose, veho he vufumwa vwa Murungu, nywi mwekishukumwa na nze. *Kangi heneza vantu vefuma mondo hantu izuva lebukia na hantu izuva legwia, na mondo wa kaskazi na mondo wa kusi, vakae, vale kižo he vufumwa
 30 vwa Murungu. *Kangi hena va nyuma venearongora, kangi hena verongore, venezaoka va nyuma.
- 31 Marongo ala hakaza Vafarisea va kumwe, vakamwira: Fuma aha, utonge, ambu Herode eenda
 32 kukukoma. *Akavaira: Tongani, muzeira ila nyere: Rereha, ningasha mpepo, nironga ndima ya kukiža valwaži yoo na yavo, mira musu wa
 33 katatu nneikengeleja. *Kangi yoo na yavo kinitala nizoke, ambu tekidimikana, mwarota ekikomwa
 34 mwa hangi esire Yerusalemu. *Yerusalemu! Yerusalemu! Wakoma vaarota, navo vetumiwe hako, wavabiga mabwe! Ni kangahi nekienda kushushutia vaanao, sa vuntu nkuku yeshushu-

35 tia vusio vwakwe! Mira nywi mwasua! *Zaho!
Nyumba yenyu ineshigwa ihagare! Nimuira:
Temkaenivona, sari mwekineati: Atogolwe eza,
etumiwe ni Mfumwa!

14.

Yesu ekiža mlwaži wa idulazi musu wa Sabato; echunda vantu, vakudurishe, vafwie vakiva mbona. Lusimo lwa mfumwa erarika vantu vajinki, vaze kualala kižo hakwe. Evi-vonyesha vila, vyevatata vala veenda kumratera.

- 1 MISI ila akangia he nyumba ya Mfarisea musu
- 2 wa Sabato, nesa ale kižo; vakamyoisha. *Hala
- 3 hantu eho hekina muntu elwaa idulazi. *Yesu
- 4 akavaira vaarimu va kitabungwa na Vafarisea:
- 5 Kiziha kukiža vantu musu wa Sabato? *Vala
- 6 vakahuža. Akamgwira, akamkiža, akamshiga
- 7 atonge. *Kangi akavaira, akati: Henyu hena ena
- 8 njoe kana nomba, yekigwa he lwina, esimangai-
- 9 fwinya, neri he musu wa Sabato? *Aho tevedi-
- 10 mie kumwamora.
- 11 Vala verarikwe, akavagera lusimo ekivona, vek-
- 12 kundisha kukaa he vichumbi vya vafumwa, aka-
- 13 vaira: *Wekirarikwa ni muntu he mlondolo, usi-
- 14 kae he vichumbi vya vafumwa, nesa hasize ungi
- 15 erarikwe, e mbaha kukukela we, *kangi ula emu-
- 16 rarike, asieza, ekikwira: Shongera, uu akae!
- 17 Niho wenengiwa ni soni, wekikaa hantu ha si.
- 18 *Mira wekirarikwa, tonga ukae hantu ha si, nesa
- 19 ula ekurarike ekiza hako, akwire: Mbwiya, sho-
- 20 ngera na ugu! Niho wenekazwa ni vose vekee
- 21 hala hamwe nawe. *Ambu ye ekuehiža
- 22 mwenye enedurishwa, kangi ye ekudu-
- 23 risha mwenye, eneehiža.
- 24 Akamwira ula emrarike: We wekiringanyiža va-
- 25 jeni kižo, kakicha ni cha isanza, kakicha ni cha
- 26 he magari, usirarike vambwiya na vanduužo na

- va mbari yako na vazuri vayao, nesa navo vasi-
 13 ekurarika-wa kangi, wekirihwa! *Mira wekiri-
 nganyiža vajeni kižo, urarike vakiva na vavirema
 14 navo vesidimatonga na matuntu. *Niho wene-
 zihirwa, ambu tevena cha kukuriha. Mira une-
 arihwa aho valanga vekineavuka he vefwie.
 15 Vala vekee hamwe naye, mwiyaé wavo mmwe
 ekisikia iži mburi, akamwira: Eneazahirwa ni ula
 16 eneala kižo he vufumwa vwa Murungu! *Aka-
 mwira: Hekina muntu eringanyiže kižo kijinki
 17 cha vajeni, akararika vajinki. *Marongo a kulia
 kižo ekiringana, akatuma mbwange wakwe, nesa
 avaire vala vose verarikwe iti: Zoni, vyose vya-
 18 ringania! *Vose vakaenda mimwamorire; wa
 kuvoka akamwira: Nizorire mgunda; kinitala ni-
 19 tonge, niurerehe. Nikusemba, usinishage! *Ungi
 akati: Nizorire nombe ikumi, ža kukorotia, iki
 20 nitonga niežižeža. Nikusemba, usinishage! *Ungi
 21 akati: Niguhie mche, 'huo sidima kuza. *Ula
 mbwange akahunduka, akamwira vavee mburi
 iži. Niho ula mfumwa ekwewa ni oro, emwira
 mbwange wakwe: Mangafuma, ueete vala vekée
 he nzia mbaha na ndori ža muzi, vakiva, vavi-
 22 rema, matuntu navo vesidimatonga. *Ekikenja,
 ula mbwange akamwira: Mfumwa, vila wetetie
 23 vyaharewa, mira nyumba teizue. *Ula mfumwa
 akamwira mbwange wakwe: Fuma utonge he
 nzia na uko shigati, uvagingiže vangie, nesa
 24 nyumba yangu izue! *Ambu nimwira: Vala vaosi
 vekirarikwe, tehena enela kižo changu.
 25 Vantu vajinki haiwa vakatonga naye; akavapitu-
 26 kia, akavaira: *Kakicha muntu eza hangu, ekisa-
 mvihwa vavee na mlala wavo na mche wakwe
 na vaanae na vanduuže na varumburye na ngoro
 yakwe mwenye, tedima kuoka mwaratera wangu.
 27 *Ye esitika muti wakwe wa kukomiwa, ekinira-
 28 tera, tedima kuoka mwaratera wangu. *Kana

henyu hena ekunda kujenga igereza, esikaa si
 29 ini, ekitara mari yakwe, iti enelikenja. *Nesa
 ekilivoka, ekisadima kulikenja, vose vemwene
 30 vasimbere, *vekiti: Uu muntu evokie kujenga,
 31 mira tedimie kulikenja. *Kana hena mfumwa
 eenda kumtwaia mfumwa mwiyaie nkondo, esikaa
 si ini, ekidunganya, iti vabwange vakwe elufu
 ikumi edima kumlwanya navo ula emzia na
 32 vabwange elufu makumi meri? *Kakicha tedima,
 enemtumia valao echeri hale, amsemble, vasiki-
 33 žanye. *Huo neri nywi vose, ula esikaebera vila
 vyakwe vyose ena navyo, tedima kuoka mwara-
 34 tera wangu. *Munyu ni wedi; mira kakicha
 35 munyu ukondike, unetewa-ze nesa uzihe? *Teu-
 ziha wekigerwa he migunda kana he vitole, une-
 kutagirwa. Ena masikio esikia nasikie!

15.

Lusimo Iwa ñonji yetekie na Iwa rupia lwetekie na Iwa mwana etekie.

1 VAASHANJA vose na vabanu vakamratera, nesa
 2 vamtereže. *Vafarisea na vaarimu va kitabungwa
 vakadengereta, vakati: Uu ekunda vabanu, ela
 3 kižo navo. *Akavagera ulu lusimo, akati: *He-
 4 nyu hena muntu ena ñonji igana, ekitesha mwe-
 nzu, esishiga žila makumi kenda na kenda he
 nyika, akatonga kuaenda ila yetekie, sari ekiivona?
 5 *Ekiivona, eivika he vituro vyakwe, ezahirwa.
 6 *Ekifika kaya, etanga vambwiyaie na vayae ekaa
 navo, evaira: Zahirwani hamwe na mi; ambu
 7 naivona ñonji yangu yetekie. *Nimuiru: 'Huo he
 mburi ya mbanu mmwe egarusha madunganyo
 akwe henetea kuzahirwa he ivunde kukela kuzi-
 hirwa he mburi ya valanga makumi kenda na
 kenda, chesivatala kugarusha madunganyo avo.

- 8 Kana hena mche, ena marupia ikumi, ekitesha lumwe, esiasha mtata, akahajia ekienda nento, 9 sari ekiluvona. *Ekikenja kuluvona, etanga vambwiyae na vayae ekaa navo, ekivaira: Zihirwani hamwe na mi; ambu navona rupia lwangu lwe-
 10 tekie! Nimuira: *Huo henetea kuzihirwa he valao va Murungu he mburi ya mbanu mmwe egarusha madunganyo akwe.
- 11 Akati: Hekina muntu ena vaana veri. *Ula mdori 12 akamwira vavee akati: Vava, ninka ifungu la mari lenitala! Ula akavagavia mari yakwe yose.
- 13 *Misi mingahi yekivecha, ula mdori akachunganya vyose ena navyo, akatonga he isanga la hale, uko akakonda mari yakwe yose, ekiikenja na 14 tama nyinki. *Ekikenja yose, hakagwa nzota 15 mbaha he isanga, akasova kižo. *Akatonga, akamdusira muntu wa lila isanga. Ula akamtuma 16 he migunda yakwe, nesa arishe nguve. *Akakunda kula masesa eliwa ni nguve, mira tekena 17 eamunkie. *Akadunganya mwenye, akati: Vandima vakwe vava ni vajinki, kangi vena kižo kijinki, 18 iki mi nifwa nzota kunu. *Nivuke, nitonge hakwe vava, nimwire: Vava, nibanie he Murungu na 19 hako! *Tekive mi nekitangwa mwanao 'huo; 20 unioshe mndima wako. *Akavuka, akatonga he vavee. Echeri hale, vavee akamvona, akasikia mbonea naye, akamdindikia, akagwirana naye, 21 akabwitana naye. *Niho ula mwana emwira: Vava, nibanie he Murungu na hako! Tekive, nekitangwa mwanao 'huo. *Mira vavee akavaira vazoro vakwe: Manganiete shuke yedisha, mumjike! Kangi mumgere isiriri he kichaa chakwe na viratu he magu akwe! *Mwekikenja, eteni ndama yebandie, tule, tuzahirwe. 24 *Ambu uu mwanangu ekifwie, mira iki akalama-wa, ekitekie, mira iki avoneka- 25 wa. Vakazihirwa. *Mira mwanae mbaha eki uko

he mgunda. Ekiaroka, ekifika hafuhi na kaya,
 26 akasikia ngoma na kuvina, *akatanga mbwange
 27 mmwe, akamvuža, iti vila ni vya ni. *Ula aka-
 mwira: Mnduužo azi, vaveo akoma ila ndama
 yenorire, ambu ahunduka ere wedi.
 28 Akakwewa ni oro, tekundie kungia. Mira vavee
 29 akafuma, akamsemba. *Mira ula akamwamora va-
 vee, akati: Rereha! Mavuri eringane 'huo niku-
 rongia ndima, neri teheni momo wako neuberire;
 mira tuninkie kabuži, nikazihirwa hamwe na va-
 30 mbuyaa. *Mira uu mwanao, ekenjiže mari yako
 na vache vabanu, ekiza, umkomiiie ndama yeba-
 31 ndie. *Vavee akamwira: Mwanangu, we misi
 yose u hamwe nami, kangi vyangu vyose ni
 32 vyako. *Kive uzahirwe, usireie; ambu uu mnduužo
 ekifwie, mira iki akalama-wa. Ekitekie, iki avo-
 neka-wa.

16.

Lusimo lwa mwarereha mari mvivi. Yesu echunda Vafarisea.
 Lusimo lwa mzuri na mkiva, etangwa Lazaro.

1 AKATETA he vaaratera vakwe, akati: Hekina
 mzuri, ena mwarereha mari, uu akasembekwa
 2 hakwe, iti ekonda mari yakwe. *Akamtanga, aka-
 mwira: Ni mburi ani ii, nekusikia? Natutale vyose
 wekirereha; ambu tudima kurereha mari yangu
 3 kangi. *Ula mwarereha mari akadunganya he
 ngoro yakwe iti: Nitee-ze? Ambu mfumwa wangu
 enihoka vufumwa vwangu. Kuima, sidima, ku-
 4 tanja nina soni nakwo. *Nimanya-cho nenero-
 nga, nesa, nekibushwa, vaniguhe na he nyumba
 5 žavo. *Akavatanga varando va mfumwa vakwe
 vose mmwemmwe; wa kuvoka akamwira: Mfu-
 mwa wangu ekuroka-ni? Akati: Matanaki iga-
 6 na a mafuta. *Ula akamwira: Guha barua
 7 yako, kaa, umangegonda makumi masano! *Eki-

- kenja, akamwira ungi: We urokwa-ni: Akamwira: Magunia a ngano igana. Akamwira: Guha barua
- 8 yako, ugonde makumi mnane! *Mfumwa akamtogola ula mwarereha mvivi, iti eteie kilavye. Ambu vaana va ili isanga mbari yavo ichee kukela
- 9 vaana va kianga. *Kangi mi nimwira: Kuen-dieni vambwiye venyu, mwekiinkiža mari ya ili isanga, ambu ni ya mabanu, nesa hala mwekineasova, vamuguhe na
- 10 he nyumba žekaa kale na kale! *Ena ulanga na vila vitori, neri vila vijinki ena ulanga navyo. Kangi ye esina ulanga na vila vitori, neri vila vijinki tena
- 11 ulanga navyo. *Kakicha temteie ulanga na mari ya ili isanga, esi ya idi, enemuinka vila
- 12 vya idi nesa muvirerehe ni ani? *Kakicha vila esi vyenyu temteie ulanga navyo, enemuinka vila
- 13 vyenyu, nesa muvirerehe ni ani? *Mzoro tedima kurongia ndima vafumwa veri; ambu enembera ula mmwe, amkundishe ula ungi, kana ekianga na ula wa kuvoka, enembera ula ungi. Temdima kumrongia Murungu ndima kangi na mari ya ili isanga.
- 14 Vafarisea vekundishe mari, vakažisikia iži mburi
- 15 žose; niho vembera. *Akavaira: Nywi ni nywi mwekukania venye he vantu, mira Murungu emanya ngoro ženyu; ambu vyegimbikwa ni vantu,
- 16 Murungu evona ntalala navyo. *Miomongwa na mburi ža vaarota žibirikirwe sari he misi yakwe Yohana, too hala vufumwa vwa Murungu vwa-
- 17 birikirwa, kangi vose vavukundiwa. *Ivunde na ili isanga lidima kukondika, mira he momongwa
- 18 tekekateke neri kagonde kamwe. *Ye eshigana na mche wakwe, ekiguha ungi, eshinda, naye eguha mche eshigiwe ni mwosi, eshinda.
- 19 Hekina mzuri ejikie shuke ža rangi na hariri,
- 20 akakuhamba misi yose, akazahirwa. *Kangi he-

- kina mkiva, izina lakwe ni ye Lazaro, ekishinjie
 21 he mpenge ya ula mzuri, egishiže vionda. *Aka-
 enda kula vibendo vya migate vyegwa he meza
 ya ula mzuri; maguro akaza kuasona vionda
 22 vyakwe. *Ula mkiva akafwa, akatwawa ni valao
 hakwe Aburhamu, asamatwe niye. Ula mzuri
 23 naye akafwa, akažikwa. *Hala hantu vavivi ve-
 lahiwa ekirishwa vwasi, akavusha meso akwe,
 niho emvona Aburhamu uko hale ne Lazaro,
 24 esamatwe niye. *Akaaga, akati: Vava Aburhamu,
 nifwia mbonea, umtume Lazaro, nesa agere kichaa
 chakwe he mpombe, aze, ahoreže lumi lwangu;
 25 ambu niteisha kuwažwa ni uu moto. *Aburhamu
 akamwira: Mwanangu, kumbuka, iti ulie vwedi
 vwako wekikaa he isanga, kangi uu Lazaro ekila
 vwasi. Iki uu esembwa, mira we urishwa vwasi.
 26 *Kangi kushiga vila vyose aha gati na gati hetu
 na henyu hebukie ikongo ibahisha, nesa vala
 veenda kusea na uko henyu, vaside, vala ve
 uko henyu navo vaside kuvecha na hetu.
 27 *Akati: Ingeri nikusemba, vava, umtume he nyu-
 28 mba ya vava wangu; *ambu nina vanduuža
 vasano, avaire ivi evivonie, nesa navo vasieza
 29 na kunu hantu ha vwasi. *Aburhamu akati:
 30 Vena ne Mose na vaarota, navavasikie! *Akati:
 Hai, vava Aburhamu, mira muntu efumie he
 vefwie ekitonga na havo, niho venegarusha ma-
 31 dunganyo avo. *Akamwira: Kakicha tevevasikia
 Mose na vaarota, neri muntu ekivuka he vefwie
 tevekavoteke.

17.

Mivihiziže mivivi. Migwirishiže yena nzinya. Yesu ekiža
 vantu ikumi, veumbuke. Mizie ya vufumwa vwa Murungu.

- 1 AKAVAIRA vaaratera yakwe: Tekidimikana, vye-
 vihiža vantu vyekisaza, mira nanga etafwa ula
 2 eshiga vyekiza. *Chekimziha, he singo yakwe

- hekigerwa inoo izima, ashukumwe na he lukanga, kukela aho ekimvihiža mmwe wa ava vadori.
- 3 *Kucheieni! Kakicha mnduu wako akubana, umchunde! Kakicha egarusha madunganyo akwe,
- 4 umshigie! *Kakicha musu mmwe akubana kamfungate, kangi ekikuzia kamfungate, ekikwira: Nachwi muti, umshigie!
- 5 Ntume žikamwira: Mfumwa, tuneshiže migwiri-shiže!
- 6 *Mfumwa akavaira: Kakicha migwirishiže yenyu ni midori sa kabeu kadori ka mvumo, kangi mwekiuira uu mkuyu: Noka, uzekuturiža
- 7 he lukanga!, wekimuitika. *Henyu hena muntu ena mzoro emwimia kana emrishiža, ekiaroka he
- 8 ndima, emwira: Mangazo, kaa si, ule? *Tekamwire: Ringanya cho nenela cha he mageri, kuchunge, unirongie ndima, nile, ninywe, neki-kenja niho nawe wenedima kula na kunywa.
- 9 *Enemwira ula mzoro navahache, iti eteie sa
- 10 vuntu emwazere? Mi niti: Hai. *Huo nanywi mwekikenja kuronga vyose mweazerwe, muti iti: Tu vazoro vesina ndima, turongie vila vyetutala kuronga.
- 11 Ekitonga Yerusalemu, akagwira he isanga la
- 12 Samarya na la Galilea. *Ekingia he muzi, nzieni akazana na vaosi ikumi veumbuke, vemuke hale.
- 13 *Vala vakavusha miomo yavo, vakati: Yesu,
- 14 mwarimu, tufwie mbonea! *Akavarereha, akavaira: Tongani muzekuvonyesha he vaatasa vabaha.
- 15 Aho vekitonga, matene avo akakia. *Mwiyae wavo mmwenzu, ekiravona iti akia, akahunduka
- 16 ekimkaza Murungu na izii ibaha, *akamtugutia, ekisoma mutwi si he magu akwe, ekimtogola;
- 17 kangi uu neki Msamarya. *Yesu akamwamora, akamwira: Si ikumi vekie, vala kenda ve hio?
- 18 *Teheteie vangi vehunduke, vekimtogola Murungu,
- 19 esire uu mjeni? *Akamwira: Vuka, utonge, migwirishiže yako yakukiza.

- 20 Akavužwa ni Vafarisea: Vufumwa vwa Murungu
 vuza rini? Akati: Vufumwa vwa Murungu vwe-
 21 kiza, tevuvonwa na meso. *Vantu tevekati: Zuvu!
 Kana: Zivula! Ambu vufumwa vwa Murungu vu
 22 ndeni he ngoro ženyu. *Akavaira vaaratera va-
 kwe: Hena musi weneaza, niho mweneasikia
 nkwinu ya kuvona musi mmwe wa mwanangwa
 23 wa muntu, mira temkauvone. *Niho veneamuiru:
 24 Zuu! Ziula! Mira musitonge, musivaratere! *Ambu
 sa vuntu lumiži lwefuma he ivunde uko cha uko
 lwekiimika vyose vyeho kunu cha kunu, nivwo
 vuntu mweneamvona mwanangwa wa muntu he
 25 ula musi wakwe. *Mira kimtala arongerishwa
 26 vwasi ini, aberwe ni ii mbari. *Sa vuntu mburi
 žekke he misi yakwe Noa, nivwo vuntu ženeakaa
 27 he misi ya mwanangwa wa muntu. *Vakala, va-
 kanywa, vakalondola, vakalondolwa, sari he ula
 musi, Noa ekingia he lila ishua, mlaho wa mpo-
 28 mbe wekigwa, wekivakenja vose. *Huo nivwo
 vuntu mburi žekke he misi yakwe Loti: Vakala,
 vakanywa, vakazora, vakataga, vakahanda, vaka-
 29 jenga. *Mira ula musi Loti ekifuma Sodomo,
 moto ukafuma he ivunde, ukagwa na mabwe a
 30 vibiriti, ukavakenja vantu vose. *Nivwo vuntu
 mburi ženeakaa he ula musi, hantu mwanangwa
 wa muntu eneafumirira.
 31 Musi ula muntu ekee wanga he nyumba yakwe,
 kakicha ntanu žakwe ži uko nyumbeni, asishi-
 ndesea kuažiguha! 'Huo e he mgunda asishinde-
 32 hunduka na nyuma. *Kumbukani mkaža Loti!
 33 *Ye eneenda mikukižiže, enezakuhosha, kangi ye
 34 ekuhosha, enezakukiža, avone nkalamo. *Nimuiru:
 Kila kio henetea veri veshinja he vwi vumwe,
 35 mmwe enekundwa, mmwe eneshigwa. *Veri
 venehua he kikonti kimwe, mmwe enekundwa,
 36 mmwe eneshigwa. *Veri veneima he mgunda;
 37 mmwe enekundwa mmwe eneshigwa. *Vakamwi-

ra, vakati: Mfumwa, hio? Akavaira: Hantu hena kimba, niho magovegove evungana.

18.

Lusimo lwa mwalaha masa mvivi, ekengerejwa ni mche. Mitasire ya Mfarisea na mwashanja. Yesu evainka vaana lute lwedi. Mbwange mzuri. Eteta ka katatu vuntu enerishwa vwasi. Ekiža ituntu.

- 1 AKAVAIRA lusimo lwa kuvavonyesha, iti kivatala
- 2 vatase genda, vasifikwe. *Akati: Hena muzi, aho hekina mwalaha masa, esimfoleka Murungu, neri
- 3 muntu tena soni naye. *He ula muzi hekina mche efwiwe ni mwosi wakwe. Akamzia, akamwira: Nikania masa mwiyo wangu enigera.
- 4 *Misi mijinki tekundie. Ekikenja, akadunganya he ngoro yakwe iti: Neri sitemfoleka Murungu,
- 5 kangi soni na muntu sina nayo; *mira uu mche nnemkania, ambu eteisha kunidusira, nesa asize,
- 6 ekinikekesa. *Mfumwa akati: Terežani ula mwalahaha masa mvivi vuntu eteta. *Murungu asivakanie vala vezurirwe niye, vekimwagia kio na musiki? Enežungulusha mburi
- 8 yavo? *Nimuirira: Enemangavakania fia. Mwanangwa wa muntu ekineaza, muti-ze, enevona vemgwirisha kunu si?
- 9 Vantu kumwe vekuringanyize venye, iti ni valanga, vekibera vala vangi, akavagera ulu lusimo,
- 10 ekiti: *Vantu veri vakakwea he nyumba ya mtaso iti vatase. Mmwe ni Mfarisea, mmwe ni mwashanja. *Ula Mfarisea akamuka, akatasa he ngoro yakwe, ekiti: Murungu nikutogola, ambu sifwanaanana na vantu vangi, vaipato, vatungulu, vatesi,
- 12 neri uu mwashanja. *He ndisha nichunga kerikangi vyose nena navyo nivifwinya ifungu la
- 13 ikumi. *Mira ula mwashanja akamuka mbai, neri tekundie kuvusha meso na he ivunde, mira aka-

- biga kikombe chakwe, akati: Murungu, nifwia
 14 mbonea mi mbanu! *Nimaira: Uu eseie na
 kaya hakwe ezerire, ula ungi hai; ambu ekuosha
 mbaha mwenye eneoshwa mdori, kangi ye eku-
 osha mdori mwenye eneoshwa mbaha.
- 15 Vakamwetia vujana, nesa avuvikie mikono. Vaa-
 16 ratera vakwe vekiravona, vakavabohia. *Mira
 Yesu akavutanga, akati: Shigani vujana vuze na
 hangu, musivukindiže, ambu vekee 'huo vufumwa
 17 vwa Murungu ni vwavo. *Kididi nimaira: Ye
 esiguhie vufumwa vwa Murungu sa kajana,
 tekazevungia.
- 18 Hena mbaha, akamvužanya, akati: Mwarimu wedi,
 nitee-ze, nesa ninaeipala nkalamo ya kale na
 19 kale? *Yesu akamwira: Hanini wekinitanga wedi?
 20 Tehena wedi esire Murungu. *Miomongwa ui-
 manyiže iti: Usishinde! Usikome! Usiive! usi-
 mchunge mwiyo mongo! mvikie shima vaveo na
 21 mlala wenyu! *Ye akamwira: Ivi vyose nivigwi-
 22 rishe too vudori vwangu. *Yesu ekirasikia, aka-
 mwira: Usheže mburi mwenzu: Vyose wena na-
 vyo vitage, uvainke vakiva, niho wenetea mari
 23 he ivunde. Wekikenja, uze, unirate! *Ula eki-
 sikia iži mburi, akasikia vukiva vubaha, ambu
 24 ekina mari nyinki. *Yesu ekiravona vukiva vwa-
 kwe, akati: Ni kizinya, vazuri vekingia he vufu-
 25 mwa vwa Murungu. *Vwasi vwa ngamea yeki-
 ngia he ianga la singano tevuringana na vwasi
 vwa mzuri ekienda kungia he vufumwa vwa
 26 Murungu. *Vevisikie vakati: Iki ye eneakia ni
 27 ani? *Akati: Vyo vyesidimika he vantu, he Mu-
 28 rungu vidimika. *Petero akati: Rereha, swi tu-
 29 shigie vyose twena navyo, tukakuratera. *Aka-
 vaira: Kididi nimaira: Eshiga nyumba yakwe
 kana vala vemmogie kana vanduuže kana mche
 wakwe kana vaana vakwe he mburi ya vufumwa
 30 vwa Murungu, *enevihunduiwa kantu kajinki misi

- ii, kangi misi yeneaza, eneinkwa nkalamo ya kale na kale.
- 31 Akaguha vala ikumi na veri, akavaira: Rerehani! Tukwea Yerusalemu, vyose mwanangwa wa muntu evigondiwe ni vaarota vinekuloka. *Ambu eneinkizwa he vankoma, aberwe, ararwe, atufirwe mate. *Vekikenja, venembiga, venemkoma. Mira musu wa katatu enevuka he vefwie. *Vala tevezisikie izi mburi neri mwenzu, žifisiwe, neri tevemanyize, vuntu veirirwe.
- 35 Ekifika hafuhi na Yeriko, hekina muntu efwie meso, akakaa nzieni ekituatanja. *Uu ekisikia makindi a vantu vajinki vevecha, akavuža iti: Hena-ni aha? *Vakamwukulila, iti Yesu wa Nazareti evecha. *Akaaga, akati: Yesu, mwana Dawidi, nifwia mbonea! *Vala verongore vakambonia, nesa ashige kilonzo. Mira akateisha kuaga huo, ekiti: Yesu, mwana Dawidi, nifwia mbonea!
- 40 *Yesu akamuka, akaazera, iti aetwe na hala hantu eho. *Ekiza akamvuža: Ukunda nikurongieni? Akamwira: Mfumwa, nienda nivone! *Yesu akamwira: Vona! Migwirishiže yako yakukiza!
- 43 *Wa ila indi akavona, akamratera, ekimtogola Murungu, na vantu vose veviwene vakamtogola Murungu.

19.

Yesu efikira hakwe Zakeo; eteta lusimo lwa mfumwa, evagavia vazono vakwe mari. Engia Yerusalemu; eia muzi wa Yerusalemu; engasha vasusuriji he nyumba ya mtaso.

- 1 AKANGIA Yeriko, akažunguluka aho. *Hekina muntu etangwa Zakeo, uu ni mbaha wa vaashanja, kangi ni mzuri. *Akaenda kumvona Yesu vuntu ekee, mira tedimie he mburi ya vantu vajinki,ambu ni mfuhi. *Akarongora na mozya, akakwea he mkuyu, nesa amvone,ambu niho hantu Yesu eenda kuvechiža. *Yesu ekifika hala

- hantu, akarereha na wanga, akamwira: Zakeo! Mangasea! Ambu yoo kinitala kufikira hako.
- 6 *Niho emangasea, akatonga naye ekizihirwa. *Vose
- 7 vesikie, vakanuñunika vakati: Efikire he muntu
- 8 mbanu. *Zakeo akavuka, akamwira Mfumwa: Rereha Mfumwa, ifungu izima la vila nena navyo niinkiza he vakiva, kakicha hena nemwivie,
- 9 nivimhunduia kane. *Yesu akamwira: Yoo lukanio lwavoneka aha he ii nyumba, ambu uu mwenye naye ni mwana Aburahamu.
- 10 *Ambu mwanangwa wa muntu ezie kuenda na kuakania vila vyeteki.
- 11 Vala vekitereza izi mburi, akaongeza ingi, ekivagera lusimo, kila mwenye efikie hafuhi na Yerusalemu, navo vakadunganya iti: Vufumwa
- 12 vwa Murungu vuenda kufumirira iki aha. *Akati: Hekina mfumwa, akatonga he isanga la hale, aguhe
- 13 vufumwa uko, ekikenja, aaroke. *Akavatanga vazoro vakwe ikumi, akavainka mafungu ikumi a marupia, akavaira: Susurijani nao, sari nekinhunduka. *Vala vakaya vakamvihiwa, vakamtumia valao, vakati: Tetukunda, uu ekitutetia.
- 15 *Ula ekikenja kuguha vula vufumwa, akaaroka, akaazera, vala vazoro evainkie feza vatangwe na
- 16 hakwe, nesa amanye vuntu vesusurije. *Ula wa kuvoka ekifika, akamwira: Mfumwa, ifungu lako la marupia nesusurije angi mafungu ikumi nalo.
- 17 *Akamwira: Heka! U mzoro wedi we! Uneinkwa vufumwa vwa mizi ikumi; ambu uteie ulanga na
- 18 vila vidori. *Akaza ula wa keru, akati: Mfumwa, ifungu lako la marupia nesusurije angi mafungu
- 19 masano nalo. *Akamwira: We na we uoke mfumwa wa mizi misano. *Hakaza ungi, akati: Ziili ifungu lako la marupia, nilichungie na muhaluma;
- 21 *ambu nikufoleke; ambu u muntu mvivi, uraguha
- 22 vyo wesivikie, urafwindika ho wesihandie. *Akamwira: Vila weteta, nnekulaha navyo, we mzoro

- mvivi! Kakicha umanyize iti: Ni muntu mvivi mi,
 ndaguha vyo nesivikie, ndafwindika ho nesihandie;
 23 *hanini wekisainkiza feza žangu na he vasusuriji va feza, iki mi nekiza, nangari nekizi-
 24 guha ženetie? *Vala vemuke hala akavaira: Mhokeni lila ifunga la marupia, mulimunke ula ena
 25 mafungu ikumi. *Vakamwira: Mfumwa, kangi ena mafungu ikumi!
 26 *Ambu nimuira: Uu ena nyinki eneongežwa, mira ye esina, neri vila ena
 27 navyo enevihokwa. *Iki vaeteni vala vanzo vangu, vesuie nekivatetia, muvakome, nirerehe.
 28 Ekikenja kuviteta, akakwea nzia yakwe, nesa atonge Yerusalemu.
 29 *Ekifika kula Betifage na Betanya, he mungori wetangwa wa ntundu, akatuma vaaratera vakwe veri,
 30 *akati: Tongani he kala kamuzi hala sela; mwekingia, munevona mwana wa njoe,
 31 echungiwe, esinamveka muntu rini; mchungueni, mumwete. *Kakicha hatea muntu emuvuža:
 32 Hanini mwekimchungua?, munevona mwira: Mfumwa emwenda.
 33 *Vala vetumiwe vakatonga, vakavona sa vuntu evairire. *Vekichungua
 34 ula mwana wa njoe, vala venye vakavaira: Hanini mwekichungua uu mwana wa njoe?
 35 *Vakati: Mfumwa emwenda. *Vakamtwa hakwe Yesu, vakamtandisha shuke žavo,
 36 vekikenja, vakamkweža Yesu. *Ekitonga, vakatandika shuke žavo
 37 nzieni. *Ekifika hala ha kusea he mungori wa ntundu, ibumba lose la vaaratera vakwe
 38 likazahirwa na kumtologa Murungu na izii ibaha he mburi ya ala mahirimo
 39 ose veawene, *vakati: Mfumwa atogolwe, eza etumiwe ni Mfumwa!
 He ivunde ni muhorere na vwedi uko wanga!
 40 *Vafarisea va kumwe ve hafuhi na vala vantu vakamwira: Mwarimu,
 chunda vaaratera vako! *Akavaamora, akati: Nimuira: Ava vekihuža,
 41 mabwe eneia. Ekifika hafuhi, ekirereha musingwa, akauia,

- 42 *akati: Kai na we wekimanyiže he misi ii vila
 vyedima kukunka muhorere! Mira iki vyafiswa
 43 he meso ako. *Mira misi ineza, niho vanzo vako
 venekujengia iboma, likudenganyiže, venekuviga
 44 hosehose, *venekubaža we na vaana vako wena
 navo, tevekashige ibwe lekiandakana na ibwe
 mwiyaе 'huo, kila wesimanyiže misi, hantu we-
 fwiwe mbonea.
- 45 Akangia he nyumba ya mtaso, akangasha vala
 46 vetagižanya na vala vezorižanya aho, *akavaira:
 Hegondiwe: Nyumba yangu ni nyumba ya mtaso,
 mira nywi mwaioша mpanga ya vaipato.
- 47 Misi yose akakaa he nyumba ya mtaso ekifundi-
 sha, mira vaatasa vabaha na vaarimu va kita-
 bungwa na vafumwa va mbaringwa vakaenda
 48 mimkomie; *mira tevwene kiavya, ambu vantu
 vose vekimratera, nesa vamsikie.

20.

Lubatizo lwakwe Yohana hantu lwefuma naho. Vaimi vavivi
 va mizabibungwa. Yesu evaamora vanzo vakwe he mburi
 ya kodi, kangi evaamora Vasadukea he mburi ya kuvuka he
 vefwie. Kirisito ni mwana Dawidi?

- 1 MUSI mmwe ekifundisha vantu he nyumba ya
 mtaso, ekibirikira. Hakavuka vaatasa vabaha na
 vaarimu va kitabungwa hamwe na vaosi va
 2 mbaringwa, *vakamwira: Tuirire: Ivi uvironga na
 3 nzinya ani? Ekunkie uvu vufumwa ni ani? *Aka-
 vaamora, akati: Nami nimuvuže mburi mwenzu,
 4 muinirire: *Lubatizo lwakwe Yohana lufuma he
 5 ivunde kana he vantu? *Vala vakadunganya he
 ngoro žavo iti: Twekinemwira: Ni he ivunde!,
 6 enetwira: Hanini mwekisangwirisha? *Kangi
 twekinemwira: He vantu!, vantu vose venetuvirita
 mabwe; ambu vose vegwirishe iti: Yohana ni
 7 mwarota. *Vakamwamora, vakati: Tetumanya ha-

- 8 ntu lwefuma naho. *Yesu akavaira: Iki nami sika-
muirire, iti ni nzinya ani yeshiga nekirona ivi.
- 9 Akavagera vantu lusimo ulu, akati: Hekina muntu
ehandie mizabibu, akaiinkiza he vaimi, mwenye
- 10 akazoka he isanga lingi misi mijinki. *Misi yeki-
kuloka, akatuma mbwange wakwe he vaimi, nesa
vamunke zabibu. Mira vala vaimi vakambiga,
- 11 vekikenja vakamwarosha mikono mituhu. *Aka-
tuma-wa mbwange ungi. Mira ula naye vaka-
mbiga, vakambera, vakamwarosha mikono mituhu.
- 12 *Akatuma-wa muntu ungi wa katatu, mira ula
13 naye vakamdindisha, vakamvinya. *Niho ula
mwenye mizabibu eti: Nitee-ze? Ninemtuma
mwanangu nemkundisha, usiche vekimvona, ve-
- 14 nemsikia soni. *Mira vala vaimi vekiramvona,
vakadunganya he ngoro žavo, vakairana: Uu niye
eneapala. Herikoni, natumkome, nesa vupaži
- 15 vuoke vwetu! *Vakamdindisha, afume he miza-
bibu, vakamkoma. Iki ula mwenye mizabibu
- 16 enevatea-ze? *Enetonga kuakoma vala vaimi,
ainkiže ila mizabibu he vangi. Vekirasikia ii
- 17 mburi, vakati: Natusizeivona 'huo! *Akavarereha,
akavaira: 'Hii ila mburi yegondiwe iti: Ibwe le-
berirwe ni vaajenga laoka la mpembeni he kiva-
- 18 knza cha mabwe? *Ye enegwa he ilo ibwe
enekondika, kangi ye lenemgwia linemshunta.
- 19 *Wa ila indi vaarimu va kitabungwa na vaatasa
vabaha vakaenda mingwirire, mira vakafoleka
vantu, ambu vemaniže iti ni vo, veđerirwe ulu
lusimo.
- 20 Vakamyoisha, vakamtumia vantu vemrerehisha,
vekuosha sa vaaratera vakwe, nesa vamgwize
na mburi eteta, vadimemwinkiza he kitala na
- 21 bomani he mfumwa wa isanga. *Vakamvuža,
vakati: Mwarimu, tumanyiže iti: Mitetire yako na
mifundishiže yako ni ya idi, turereha vusho vwa
muntu, mira ufundisha nzia ya Murungu nento.

- 22 *Kiziha, twekimunka Kaiza kodi, kana tekiziha?
 23 *Mira akamanya vuvivi vwavo, akavaira: Hanini
 24 mwekiniježa? *Nivonyeshani robo! Ina fwani
 yakwe ani, na ugonde wakwe ani? Vakamwira:
 25 Ni wakwe Kaiza. *Akavaira: 'Huo munkeni
 Kaiza vila e vyakwe, kangi Murungu
 26 naye munkeni vila e vyakwe. *Tevedimie
 kumgwira na mburi žakwe vantu ve aho, vaka-
 maka miamorire yakwe, vakahuža.
- 27 Vasadukea va kumwe vakamzia, ni vala veti
 28 iti: Tehena eneavuka he vefwie. *Vakamvuža,
 vakati: Mwarimu, Mose etugondiie iti: Muntu
 ena mche ekifwa, esishigie mwana, mnduže
 anamguhe ula mche, nesa amteie ula mnduže
 29 vaana. *Hekina vanduu mfunigate. Ula wa ku-
 30 voka akaguha mche, akafwa esishigie vaana. *Ula
 wa keru akamhoža, naye akafwa esishigie mwana.
 31 *Neri ula wa katatu akamhoža, 'huo vose mfu-
 32 ngate, mira vekifwa, teveshigie vaana. *Mkenge-
 33 lejo ula mche naye akafwa. *Iki vala vekinea-
 vuka he vefwie, eneoka mche wakwe-ni? Ambu
 34 vose mfunigate vekimguhie. *Yesu akavaira: Vaana
 35 va ili isanga velondola, kangi velondolwa. *Mira
 vo veneakundižwa kukaa he lila isanga leneafu-
 mirira, hantu vo vefwie vekineavuka, vala teve-
 36 londola, tevelondolwa. *Neri kufwa tevekadime
 kufwa, ambu veringana na valaongwa, ni vaana
 37 va Murungu, ambu vevukie he vefwie. *Ii mburi
 iti, vefwie vevuka, neri Mose eitatie hala he lila
 izungo, ekimtanga Mfumwa: Murungu wakwe
 Aburahamu, Murungu wakwe Isaka, Murungu
 38 wakwe Yakobo. *Kangi Murungu si Murungu
 wavo vefwie, mira Murungu wa vala veho meso.
 39 Ambu hakwe Murungu vose vekalama. *Vaarimu
 va kitabungwa va kumwe vakamwitika, vaka-
 40 mwira: Mwarimu, utatie nento. *Tevedimie ku-
 mvuža mburi kangi.

- 41 Akavaira: Vantu veteta-ze iti: Kirisito ni mwana
 42 Dawidi? *kangi Dawidi mwenye etetie he kitabu
 cha mazumo: Mfumwa akamwira Mfumwa wa-
 43 ngu: Kaa kuume kwangu, *sari nekineavika va-
 44 nzo vako si he magu ako. *Iki Dawidi mwenye
 emtanga Mfumwa, ingeri ni mwanae kize?
 45 Vantu vose vekimtereza, akavaira vaaratera vakwe:
 46 *Kucheieni he mburi ya vaarimu va kitabungwa!
 Vezihirwa vekiangwa, vedokie shuke za kifumwa,
 vezihirwa vekikezywa uko he kiete. He nyumba
 za Murungu vekaa he vichumbi vya vafumwa,
 neri vekirarikwa kualala kižo vekunda kukaa he
 47 vichumbi vya vafumwa. *Vela nyumba za vache
 vefwiwe ni vaosi, vekiti iti: Veneteisha kuvatasia.
 Ava venealahwa masa ekela a vayae vavo.

21.

Vuhera vwa mchengwa. Yesu evonyesha vuntu muzi wa
 Yerusalemu weneakondwa na vila vyenerongora he kuza
 kwakwe. Lusimo lwa mkuyu.

- 1 AKAVUSHA meso, akarereha vazuri vuntu vevika
 2 feza žavo he ibweta la ntogolo. *Akavona mche
 mkiva, efwiwe ni mwosi wakwe, vuntu egera
 3 vuhera vwakwe vwiri. *Niho eti: Kididi nimuira:
 Uu mche mkiva egerire habaha kukela vose.
 4 *Ambu ava vose vavusha feza za kumwe he mari
 yavo nyinki, vakažigera he ibweta la ntogolo,
 mira uu ni mkiva, kangi žose ena nažo za ku-
 zorira kižo ažigera.
 5 Kumwe vekiti iti: Nyumba ya mtaso ihambiwe
 6 na mabwe edi na mihambire ingi, akati: *Ivi
 mwevivona, hena misi yeneaza, niho hesikaeshi-
 gwa ibwe likaandakana na ibwe mwiya, mira
 7 enevushwa ose! *Vakamvuža: Mwarimu, ni rini
 hantu žila mburi ženeakulokia, kangi kisimbiko
 8 ni kihi, vila vyekiakuloka. *Akavaira: Rerehani,
 musieteshanywa! Ambu vantu vajinki veneaza he

- izina langu, vekiti: Ni mi ula, kangi ila misi
 9 yakuloka. Mira musivaratere! *Mira mwekinea-
 sikia, iti hena nkondo na nguma ya nkondo,
 musisikie fole, ambu ivi vinerongakuloka ini,
 10 mira mkengelejo teunafika. *Ekikenja akavaira:
 Mbari na mbari žineavukiana, na mfumwa mmwe
 11 eneamvukia mfumwa mwiya. *Uko na uko
 isanga lineteisha kuzingiza, kangi heneagwa nzota
 na mahumpa; na he ivunde heneavoneka mahi-
 12 rimo mabaha egwiža fole. *Vila vyose vyesina-
 kuloka, niho venemugwira, vamudindishe, vamu-
 chunge he nyumba ža Murungu, mugerwe he
 chumba, mutwawe he vafumwa na he valao vavo
 13 vabaha he mburi ya izina langu. *Ivi vinemuokia
 14 vuvoni! Dindwani ni ngoro! *Musile vwasi mwe-
 15 kienda mikukanie! *Ambu mi nnemwinka mitetire
 yena viugo, nesa vala vanzo venyu vavidime
 kumuvikia nkani, neri vasivone mimuamorire.
 16 *Nywi muneainkižwa ni vala vemumogie na va-
 nduu venyu na va mbari yenyu na vambwiye
 17 venyu; venevakoma venyu va kumwenzu. *Mu-
 nevihižwa ni vantu vose he mburi ya izina langu.
 18 *Mira lujwee lumwe he mitwi yenyu telukako-
 19 ndike. *Mwekigumiriža niho mwenekiža
 20 ngoro ženyu. *Aho mwekineavona Yerusalemu
 hedenganyižwe ni vankondo, manyani iti: Kuba-
 21 žwa kwakwe ku hafuhi. *Misi ila ve he isanga
 la Yuda vadindike na he mingori! Ve hala kaya
 22 vahafume! Veho nze vasihunduke na hala. *Ambu
 misi ila ni misi ya mlaho, vikuloke vyose vye-
 23 gondiwe. *Vena ndeni navo veonkesha venevona
 vukiva misi ila; ambu henevoneka nkondo mbaha
 24 misi ila orongwa žekiifumia ii mbari. *Veneko-
 mwa ni mihandwi yegwira, vangi venetahwa na
 he vankoma vose; Yerusalemu henevatwa ni
 vankoma, sari yekiakuloka misi ya vankoma.
 25 *Heneavoneka visimbiko he izuva na he mweži

- na he ntondo, kunu si vantu venesikia mompi, vekisamanya vuntu vyeneakuloka, ambu lukanga nalwo luneruruma, lwekitea maimbi mabaha.
- 26 *Vantu venefwanana sa vetefwa, vekivona fole, vekirinda vila vyeneafumirira he isanga; ambu neri vila vya uko wanga he ivunde vinekushika.
- 27 *Niho venemvona mwanangwa wa muntu, ekiza he ivunde na nzinya nyinki
- 28 na vwedi vujinki. *Vila vyekivoka kufumirira, vushani meso enyu na wanga na mitwi yenyu, ambu vukomboži vwe-nyu vu hafuhi!
- 29 Akavagera lusimo, akati: Rerehani mkuyu na miti
- 30 yose! *Aho yenevokia kubaža, mwekivona, mu-
- 31 manya venye iti: Ivuri li hafuhi. *Huo neri nywi, mwekiavona vila vyekikuloka, manyani iti: Vu-
- 32 fumwa vwa Murungu vu hafuhi! *Kididi nimuira:
- 33 li mbari teikakondike, vyesinakuloka vyose. *Ivunde na ili isanga lineakondika, mira mburi žangu
- 34 težikakondike. *Kutegeni, ngoro ženyu žisiedunganya kuliisha na kunywiisha na vwasi vwa ili
- 35 isanga, ula musi usizemuputukiža! *Ambu sa mtego uneagwiža vose vekaa he isanga lose.
- 36 *Shinjiani meso mutase genda, nesa munaedima kuaha vila vyose vyeenda kufumirira, nesa mudime kumuka he mwanangwa wa muntu!
- 37 Misi ila akafundisha he nyumba ya mtaso na musi, na kio akatonga kuashinjia he mungori
- 38 wetangwa wa ntundu. *Vantu vakaroka isanza na he nyumba ya mtaso, nesa vamtereže.

22.

Yuda esikižanya na vaatasa vabaha, nesa amwinkiže Yesu. Yesu ela nonji ya Pasa hamwe na vaaratera vakwe, evainka mgate na mvinyo; vaaratera vekaniana vubaha. Yesu emwira Petero, iti enemkana. Etasa he mgunda wa Getisemani; egwirwa; ekanwa ni Petero boheni hakwe Kayafa; eberwa; elahwa.

1 MTASO wa migate yesigerirwe ishimbi wetangwa

- 2 Pasa wafika hafuhi. *Vaatasa vabaha na vaarimu
 va kitabungwa vakaenda mimkomie, mira vaka-
 3 foleka vantu. *Shetani akamngia Yuda, etangwa
 wa Karioti, ni mmwenzu wa vala ikumi na veri,
 4 *akatonga, akateta na vaatasa vabaha na vabaha
 5 va vashikari, vuntu enemwinkiža na havo. *Va-
 kazahirwa, vakamvika kiariro cha kumunka feza,
 6 *akavaira, iti enetea 'huo; ekikenja, akaenda
 mimwinkižiže ya njama.
- 7 Musi wa migate yesigerwa ishimbi wafika, ni ula
 8 wa kukomia ñonji ya Pasa. *Akamtuma Petero
 ne Yohana, akati: Tongani, muturinganyiže ñonji
 9 ya Pasa, tuile! *Vakamwira: Ukunda turinganyiže
 10 hio? *Akavaira: Rerehani: Mwekingia he ula
 muzi, munezana na muntu etikie sangu ya mpo-
 mbe. Mratereni na he iyo nyumba hantu enengia!
 11 *Mwireni mwenye nyumba iti: Ai ni mwarimu:
 Hakufikira ni hio, enelia ñonji ya Pasa hamwe
 12 na vaaratera vakwe? *Niho enemuvonyesha nyu-
 mba mbaha yekenjiže kutandishwa, niho mwene-
 13 turinganyiža. *Vekitonga, vakavona sa vuntu
 evairire; vakaringanya ñonji ya Pasa.
- 14 Hakulia hekingana, akakaa hamwe na žila ntume
 15 ikumi na mbiri, *akavaira: Nisikie nkwina mbaha
 ya kula ii ñonji ya Pasa hamwe na nywi nesi-
 16 narishwa vwasi. *Ambu nimaira: Sikazeila-wa,
 sari vyekineakuloka he vufumwa vwa Murungu.
- 17 *Akaguha kibobo, akatasa, akati: Guhani, mu-
 18 nywe vose! *Ambu nimaira: Sikazenywa uu mvi-
 nyo, sari aho hantu vufumwa vwa Murungu
 19 vweneazia. *Ekikenja, akaguha mgate, aka-
 tasa akaubendua, akavainka akati: Uu
 ni mwiri wangu, weinkižwa he mburi
 20 yenyu, teani 'huo mwekinikumbuka! *Ve-
 kikenja kula akavainka kibobo nacho
 'huo, ekiti: Iki kibobo ni kiagano ki-
 shaa cha he sakame yangu, yefwinywa

- 21 he mburi yenyu. *Mira rerehani! Mkono wa
 22 ula eniinkiza u aha he meza hamwe na mi.
 23 *Kididi mwanangwa wa muntu etonga nzia ya-
 kwe sa vuntu heaganwe, mira ula muntu emwi-
 nkiža enevona vukiva. *Vala vakavoka kuvuža-
 nyana venye na venye iti ula mwiye wavo
 eneavironga ni ani?
- 24 Hakatea makanano havo iti: Mbaha wa havo ni
 25 ani? *Akavaira: Vafumwa va mbari ža vantu ve-
 vatetia, kangi vala vevatongia na nzinya veinkwa
 26 mazina a shima. *Mira nywi musieronga 'huo;
 mira mbaha wenyu aoke sa mdori, kangi mwa-
 27 mumukia aoke sa mndima. *Kana mbaha ni uhi,
 ula ekaa he meza kana ula eronga ndima? Si
 ula ekaa he meza? Kangi henyu mi nifwanana
 28 sa muntu wa ndima. *Nywi ni nywi mwesinishi-
 29 gie hala nekiježwa, *na mi nnemuinka vufumwa,
 30 sa vuntu Vava eninkie vufumwa, *nesa mule,
 munywe he meza yangu he vufumwa vwangu,
 nesa mukae he vichumbi, mulahe žila mbari
 ikumi na mbiri ža vaana Isiraeli.
- 31 Mfumwa akati: Simoni! Simoni! Rereha: Shetani
 32 emukunda, nesa amupepente sa ngano. *Mira mi
 nikusembiie, migwirishiže yako isisie. Kangi aho
 33 weneagarukia, uvagere vanduu vako nzinya. *Ula
 akamwira: Mfumwa, sikasue kutonga nawe neri
 34 nite he chumba kana kifwa. *Akati: Petero, ni-
 kwira: Yoo nkurufi teikazeia, wesinanikana ka-
 tatu, iti tunimanyiže.
- 35 Akavaira: Hantu nemutumie mwesina mifuko na
 mabene na viratu, muna vyo mwesovie? Vakati:
 36 Tetuna. *Akati: Mira iki ena mfuko autike! 'Huo
 neri ye ena ibene! Kangi esina atage mchoka
 37 wakwe, akuzorire muhandwi. *Ambu nimuira:
 Vila vyeigondiwe vikuloke ini hangu, vila vyeirwa
 iti: Vamringanya na vabanu. Ambu mburi nego-

- 38 ndiiwe yakuloka. *Vakati: Mfumwa, rereha, mihandwi miri i aha. Akavaira ikuloke.
- 39 Akafuma, akatonga he mungori wa ntundu sa vuntu emanyere. Vaaratera vakwe vakamratera.
- 40 *Ekirafika hala hantu, akavaira: Tasani, nesa
- 41 musiježwa! *Mwenye akavuka hala hantu eho, akatonga na mbai hadori, akatuguta, akatasa,
- 42 *akati: Vava, kakicha ukunda, shiga iki kibobo kiniveche! Mira vila nevikunda mi visikuloke,
- 43 esire vila wevikunda we! *Hakafuma mlao he
- 44 ivunde, akamgera nzinya. *Aho ekilwana iyo nkondo, akateisha kutasa, isenuko lakwe likaoka sa
- 45 sakame, likadofa nasi. *Ekikenja kutasa, akavuka, akatonga he vaaratera vakwe, akavafikia, veshinjie, ambu vangwiwa ni vukiva. *Akavaira: Mushinjia-ni? Vukani, mutase, nesa musiježwe.
- 47 Echeriteta, akavona vantu, kangi ula etangwa Yuda, mmwe wavo vala ikumi na veri evarongorire, akamzia Yesu, nesa abwitane naye. *Yesu akamwira: Yuda, umwinkiža mwanangwa wa
- 48 muntu wekibwitana naye? *Vala ena navo, vekiravona vuntu mburi yenetonga, vakamwira:
- 49 Mfumwa, uenda tuvateme na mihandwi? *Mwiyae wavo mmwenzu akamtema mzoro wa mwatasa mbaha isikio la kuume, likachika. *Mira
- 50 Yesu akamwamora, akati: Kushigire. Akagwira
- 51 lila isikio akalikiža. *Yesu akavaira vala vaatasa vabaha na vabaha va nyumba ya mtaso na vaosingwa vemziie: Mufumie mwegwirire mihandwi
- 52 na rungu nesa munigwire sa nete mwipato. *Misi yose nikee he nyumba ya mtaso hamwe na nywi, mira temrongaže mikono, iti munigwire; mira iki marongo enyu aringana mwechungwiwe ni mfumwa wa kiža.
- 53 Vakamgwira, vakamtwa, vakamngiža he nyumba ya mwatasa mbaha; mira Petero akaratera hale
- 54 hale. *Vekifuta moto uko boheni, vekee hamwe

- 56 vekiota, Petero naye akakaa navo. *Hekina mbora,
ekimvona, ekee he moto, akamrereha, akati: Neri
57 uu ekianga hamwe naye. *Mira akakana, akati:
58 Mcheku, simmanyiže. *Kamchungo, akavonwa ni
ungi, uu akati: We na we u mmwe wavo. Pe-
59 tero akati: We muntu!, esi mi. *Saa mwenzu
yekivecha, ungi akatetisha, akati: Kididi uu ekia-
60 nga naye, ambu naye ni Mgalilea. *Petero akati:
We muntu!, simanya icho weteta. Echeriteta, wa
61 ila indi nkurufi ikaia. *Mfumwa akapituka, aka-
mrereha Petero. Niho Petero ekumbuka ila mburi
ya Mfumwa iti: Nkurufi teikazeia, wesinanikana
62 katatu. *Akafuma na nze, akaiisha.
63 Vala vantu vemgwirire Yesu vakambera, vaka-
64 mbiga. *Vakafininkira vusho vwakwe, vakamvuža
65 iti: Rota! Ekubigie aha ni ani? *Vakambera na
mburi žingi nyinki.
66 Hekicha, vaosi va mbaringwa vakavunganana na
vaatasa vabaha na vaarimu va kitabungwa, va-
67 kamtwaa na he kitala chavo. *Vakamwira: Tuirire,
kakicha we u Kirisito! Akavaira: Neri nekita-
68 mwira, temkagwirishe, *nekimuvuža, temkaniamore.
69 *Mira too iki mwanangwa wa muntu enekaa
70 kuume he nzinya ya Murungu. *Niho vose ve-
mvuža: Kave we u mwana wa Murungu?
Akavaira: Ni 'huo sa vuntu mwetetie,
71 nde mi. *Vakati: Tushindaendia-ni vuvoni?
Venye twasikia na masikio etu ekiteta.

23.

Yesu elahwa masa ni Pilato ne Herode; ekonterwa he muti;
efwa; ežikwa.

- 1 VAKAVUKA vose hamwe, vakamtwa hakwe
2. Pilato, *vakamrengaha, vakati: Uu twamyona, eki-
kengera vantu va mbari yetu, ekivasuža, iti va-
simunke Kaiza kodi, ekiti: Mi ni ula Kirisito, mi
- 3 ni mfumwa. *Pilato akamvuža, akati: We u mfu-

mwa wa Vayuda? Akamwira akati: Ni 'huo sa
 4 vantu wetetie. *Pilato akavaira vaatasa vabaha
 na vantu ve hala iti: Uu muntu sivona masa
 5 akwe. *Mira vo vakatetisha vakati: Ekengereja
 vantu ekifundisha he isanga lose la Yuda; evo-
 6 kie Galilea sari akaza na kunu. *Pilato ekiisikia,
 7 akavuža, iti ye ni muntu wa Galilea. *Ekimanya
 iti efuma he isanga lakwe Herode, akamtuma
 hakwe Herode, naye misi ila eki uko Yerusalemu.
 8 *Herode ekiramvona Yesu, akateisha kuzihirwa;
 ambu misi mijinki eendie kumvona, ambu esikie
 nguma yakwe, akaarira, iti enevona ekironga
 9 ihirimo. *Akamvuža mburi nyinki, mira temwa-
 10 more neri. *Mira vaatasa vabaha na vaarimu va
 kitabungwa vekimuke aho vakateisha kumchunga
 11 mburi nyinki. *Herode na vashikari vakwe vaka-
 mbera, vakamdaa, vekimjika shuke yeelisha. Eki-
 12 kenja akamtuma-wa hakwe Pilato. *Pilato ne
 Herode vakaoka vambwiye musu ula. Ambu misi
 yose vekivikiana nzo.
 13 Pilato akatanga vaatasa vabaha na vafumwa na
 14 vantu vose, varinganie. *Akavaira: Munietie uu
 muntu, mwekiti, iti evagera vantu shongo, kangi
 musikie nekimvuža masa akwe, mira vila mwe-
 15 mchungie mi siviwene. *Herode naye teviwene;
 ambu nimumie na hakwe, mira ekirereha, tehena
 16 vyerongiwe niye vyemtala akomwe. *Iki nnembiga,
 17 nekikenja nimchungue; *ambu misi yose ekiva-
 chunguia muntu mmwe he ula mtaso mbaha.
 18 *Mira vantu vose vakalonza, vekiti: Mvushe uu,
 19 utumchunguie Baraba. *Ula egerirwe he chumba
 he mburi ya kugera vantu shongo na kukoma
 20 muntu. *Pilato akateta navo-wa, ambu ekundie
 21 kumchungua Yesu. *Mira vo vakalonza, vakati:
 22 Mkontere he muti! *Akavavuža katatu, akati: Uu
 ebanie-ni? Siwene iti eteie chemtala akomwe;
 23 nnembiga, nimchungue. *Mira vakateisha kumri-

- sha vwasi, vakatea kilonzo kibaha vekim dusira, ita ula akonterwe he muti, kilonzo chavo na cha
- 24 vaatasa vabaha kikateisha. *Niho Pilato eazera,
- 25 ita vila vevienda viron gike. *Akamchungua, ula egerirwe he chumba he mburi ya maluo na ku-
- koma muntu, ye vekimwenda; mira Yesu aka-
mwinkiza, vamtee vuntu vekunda.
- 26 Aho vekimtwaa, Simoni, muntu wa Kirene, efuma he mgunda, vakamtwish a muti wa kukomiwa,
- 27 amtikie Yesu, amratere. *Vantu vajinkisha vaka-
- 28 mratera, na vache veaga vekimwii. *Yesu aka-
vapitukia, akati: Vabora va Yerusalemu, musiniie
- 29 mi! Mira kuieni venye na vaana venyu! *Ambu misi ineza, niho vantu veneati ita: Vezihirwa ni
- vala ve ntasa va vala vesimogie vaana na vala
- 30 vesionkesha na matombo avo. *Niho veneira mingori: Tugwiieni! Neri vidunda veneviira:
- 31 Tufininkireni! *Ambu muti mvisi wekiratewa 'huo,
- 32 ula mjomu uneatewa-ze? *Hakatwawa vabanu vangi veri, nesa vakomwe hamwe naye.
- 33 Vekirafika hala hantu hetangwa Hemitwi, vakamkontera hala he muti; vala vabanu navo, mmwe
- 34 kuume, mmwe kumoso kwakwe. *Yesu akati: Vava, uvashigie, ambu tevemanya vyo
- veronga. Vakagaviana shuke žakwe, vekizige-
- 35 rira nzaro. *Vantu vakamuka vekirereha; mira vala vafumwa vakambara, vekiti: Vangi evakizize,
- nakukize mwenye, kakicha niye Kirisito, mwana
- 36 Murungu emzurire. *Vashikari vakambara, vaka-
- 37 mzia, vekimtwaa mpombe yenyera, *vekiti: Ka-
- 38 kicha u mfumwa wa Vayuda, kukize! *Wanga he ula muti hantu ekonterwe hegondiwe masa
- akwe kigiriki na kiroma na kiebureo ita: Uu ni
- 39 mfumwa wa Vayuda. *Vala vabanu veri vekon-
- terwe hamwe naye mmwe akambara ekiti: We
- 40 siwe Kirisito? Kukize, naswi utukize! *Mwiyae akamwamora, ekimchunda, ekiti: We nawe tu-

- mfoleka Murungu, kangi mlaho weinkiwe nde uu?
- 41 *Kangi swi ututala, ambu tuinkwa vyingana na
 42 vila twevirongie, mira uu tena-cho ebanie. *Eki-
 kenja, akamwira Yesu: Mfumwa unikumbuke,
 43 wekineangia he vufumwa vwako! *Akati: Kididi
 nikwira yoo unekaa hamwe nami he
 44 Paradiso. *Hekifika saa mtandatu, hakagwa
 45 kiža he isanga lose sari saa kenda. *Izuva teli-
 voneke, lila ishuke ibahisha la kufingia hala he-
 zerishe he nyumba ya mtaso likabažika gati.
- 46 *Yesu akaaga na izii ibaha, akati: Vava, ni-
 inkiža mpeho yangu he mikono yako. Ekikenja
 kuteta 'huo, akachika ngoro.
- 47 Ula mbaha wa vashikari ekiravona vila vyeteike,
 akamtogola Murungu, akati: Kididi muntu uu
 48 neki mlanga. *Na vantu vemuke hala vekirereha,
 vekivona vila vyeteike, vakavoteka he ngoro žavo,
 49 vakaaroka. *Vose emanyane navo vakamuka hale
 vekirereha, hamwe na vala vache vemratere
 ekifuma Galilea.
- 50 Hekina mwosi, izina lakwe niye Yosefu, neki
 51 mbaha, kangi ni muntu wedi egwirisha. *Uu
 tesikižanye na vayae, neri tekundie mirongire
 yavo; ni wa muzi wa Yuda wetangwa Arimatia,
 52 kangi naye erindie vufumwa vwa Murungu. *Uu
 akatonga hakwe Pilato, akamtanja kimba chakwe
 53 Yesu. *Akakiseža, akakichunga shuke žeela, aka-
 kivika he mbira yeforirwe he ikamba, hesina-
 54 vikwa muntu too 'huo. *Ula musi neki musi wa
 kuringanyiža Sabato, kangi marongo a Sabato
 55 hantu yevokia afika hafuhi. *Vala vache vezie
 hamwe naye ekifuma Galilea, vakaratera na
 kula, vakarereha ila mbira kangi kimba chakwe
 56 vuntu chevikiwe. *Vekikenja vakaaroka, vakari-
 nganyanya miti yepupuntika nento na mafuta
 edi. Musi wa Sabato vakahema kaya sa vuntu
 hegondiwe he miomongwa.

24.

Yesu evuka he vefwie; efumia vaaratera veri vetonga Emao; kangi efumia vaaratera vose; etonga na he ivunde.

- 1 MIRA ula musi hantu ndisha žekivoka, isanza mavukuvuku vakatonga he mbira, vetikie ila miti
- 2 yepupuntika nento, veiringanyiže. *Vakafikia lila
- 3 ibwe labingilishwa hala he mbira. *Vakangia,
- 4 mira kimba chakwe Yesu tevekiwene. *Vekitekerwa ni ii mburi, vakavona vaosi veri vemuke hala hantu veho, vejikie shuke žemekesa sa lumiži. *Vakaondoka, vakasoma mitwi si. Vala vakavaira: Hanini mwekimwenda ula eho meso he
- 5 vefwie? *Teaha, mira avuka he vefwie. Kumbu-
- 6 kani vuntu emuirire echeri uko Galilea, *ekiti: Mwanangwa wa muntu kimtala ainkižwe he mikono ya vabanu, akonterwe he muti, ekikenja
- 7 avuke he vefwie musi wa katatu. *Vakakumbuka
- 8 žila mburi žakwe. *Vakahavuka hala he mbira, vakavaukulila vala ikumi na mmwe na vangi
- 9 vose ižo mburi žose. *Ni Maria wa Magadala ne Yohane ne Maria, mlala wavo Yakobo na vala vangi ve hamwe navo; nivo vevairire ntume iži
- 10 mburi. *Vala vekisikia iži mburi, vakadunganya iti: Ni mongo, tevežigwirishe. *Mira Petero akavuka, akadindika na he mbira, akakodeka, akasungia na hala, mira akavona shuke wažo; akatonga ekivikuga he ngoro yakwe vila vyerongike.
- 11 Musi ula vayae vavo veri vakatonga he kamuzi ka shigati, muntu ekifuma Yerusalemu evata saa
- 12 mbiri; izina laho hetangwa Emao. *Vakatonga
- 13 vekigaya žila mburi žose vuntu žehareike. *Vekigaya 'huo, vekidunganya, Yesu mwenye akavasia, akatonjanya navo. *Mira meso avo akomwa,
- 14 nesa vasimmanyane. *Akavaira: Ni mburi ani ižo mwetonga mwegaya? Hanini mwekireia 'huo?
- 15 *Mmwenzu etangwa Kiliofa, akamwira: Kave he

vantu vose veho Yerusalemu nde we yongwa
 19 wesimanyiže vila vyerongike uko misi ii? *Aka-
 vaira: Vihi? Vakamwira: Ila mburi yakwe Yesu
 wa Nazareti; ula neki mwarota, mirongire na
 mitetire yakwe yekina nzinya he Murungu na he
 20 vantu. *Ula akainkižwa ni vaatasa vabaha na
 vafumwa vetu, nesa alahwe masa a kukomiwa,
 21 akakonterwa he muti. *Mira swi tukaarira iti:
 Niyē enezakania Vaisiraeli. Kushiga ivi vyose yoo
 ni musi wa katatu too ula musi vila vyose vye-
 22 kulokie. *Mira hena vache veanga naswi, vatuo-
 ndosha, ambu vetongie isanzasanza he mbira,
 23 *tevevonie kimba chakwe, mira vakaza, vakatwira
 iti: Twafumiwa ni valao, vakatwira, iti eho meso.
 24 *Vayao vetu va kumwe vakatonga he mbira, va-
 kavona vyose vala vache vetetie, mira mwenye
 tevemwene.
 25 Niho mwenye evaira: Nywi mwesina viugo, ngoro
 ženyu težimangagwirisha vila vyose vaarota ve-
 26 tetie! *Tekimtalile Kirisito, arishwe uvwo
 vwasi vwose, nesa adimengia he vwedi
 27 vwakwe? *Akavoka hakwe Mose na he vaarota
 vose, ekivairira mburi žose ežigondiiwe he vita-
 28 bungwa. *Vekifika hafuhi na kala kamuzi ve-
 tonga naho, mwenye akakuvonyavonya, sa eta-
 29 tonga nzia yakwe. *Vakamkengereja, vakati: Kaa
 hetu, ambu haswi, izuva lagwi. Akangia, nesa
 30 ashinjie navo. *Ekikaa hamwe navo, vekila kižo,
 akaguha mgate, akatasa; ekikenja akaubendua,
 31 akavainka. *Niho meso avo evona, vakampanya;
 32 mwenye tevoniwe kangi hala hantu veho. *Va-
 kairana: Ngoro žetu težekishangalalwe, hala eki-
 33 ngwa? *Wa ila indi vakavuka, vakahunduka
 Yerusalemu, vakavakicha vala ikumi na mmwe
 34 na vala vangi veanga navo, nevunganane, *vekiti:
 35 Kididi, Mfumwa avuka, amfumia Simoni. *Vo

- navo vakagaya vila veviwene uko nzieni kangi na vuntu vemmanyiže, ekivabenduia migate.
- 36 Vekirateta iži mburi, mwenye akamuka gati havo,
 37 akavaira: Mule muhorere mpoa! *Mira vakaondoka, vakangiwa ni fole, vakati; vetevona ijani.
- 38 *Akavaira: Hanini mwekiondoka? Hanini madu-
 39 nganyo ekee 'huo ekivuka he ngoro ženyu? *Rerehani mikono yangu na magu angu iti ni mi! Nibabatani, nirerehani, ambu ijani telina mwiri na mavende sa vuntu mwenivona iti nina nawo.
- 40 *Ekiteta 'huo, akavavonyesha mikono na magu
 41 akwe; *mira vo tevemangiegwirisha, ambu vekiteishe kuzihirwa na kumaka. Niho evaira: Muna
 42 kižo aha? *Vakamunka kihindi cha kangombe
 43 keshotiwe, na lude lwa nzoke. *Akaguha, akala
 44 vererehe. *Akavaira: Iži nižo žila mburi nemurire hala necheri henyu iti: Žirongekuloka ini mburi žose nežigondiwe he momongwa wakwe Mose na he vitabu vya vaarota na he mazumo.
- 45 *'Huo akavagera kiugo, nesa vamanye ugondengwa.
 46 *Akavaira: 'Huo nivwo vuntu yegondiwe, kangi kikamtala Kirisito arishwe vvasi 'huo, kangi avuke he vefwie musi wa
 47 katatu, *nesa he izina lakwe mbari žose žibirikirwe, vagarushe madunganyo avo, nesa vavushižwe masa avo; ii ndima inavokwe Yerusalemu. *Nywi mu vavoni va iži mburi. *Rerehani: Kiariro cha Vava wangu nnekimutumia nywi. Kaani aha kaya, sari mwekineagerwa nzinya yefuma uko wanga!
- 50 Akavafwinya, akavatwaa Betanya, akarongaža
 51 mikono yakwe, akavainka lute lwedi. *Aho ekivainka lute lwedi, akavushwa hala hantu veho,
 52 akatwawa na he ivunde. *Vala vakagwa na si, vakamtasa, vekikenja, vakahunduka Yerusalemu
 53 vezihirishwe. *Vakatonga misi yose he nyumba ya mtaso, vekimtogola Murungu na kumkaza.

Mburi yedi yakwe Yohana.

1.

Mburi ya Murungu ya kale yagaruka muntu. Yohana Mwa-
batiza etetia mwana nonji wa Murungu vuvoni. Vaaratera
vakwe Yesu va kivoko.

- 1 AHO kivoko mburingwa yekireho, iyo mburingwa
yekiho he Murungu, nayo mburingwa neki Mu-
2 rungu. *Uu eki he Murungu aho kivoko. *Vyose
3 virumbiwe niye, kangi tehena chesirumbiwe ni
ye neri kimwenzu cha vila vyerumbiwe.
4 Hakwe ni nkalamo, nayo nkalamo neki kianga
5 cha vantu. *Kianga kianga he kiza, mira kiza
6 tekikigwirire. *Hekina muntu, etumiwe ni Muru-
7 ngu, izina lakwe niye Yohana. *Uu eziie vuvoni,
iti atete vuvoni vwa kianga, nesa vose vagwirishe
8 ekiteta. *Uu seki kianga kila, mira etetumwa iti
9 atete vuvoni vwa kianga. *Kila neki kianga cha
10 idi, cheangaža vantu vose veza he isanga. *Eki
aha he isanga, kangi isanga lirumbiwe niye, mira
11 isanga telimanyiže. *Ezie he vila vyakwe, mira
12 vala vakwe tevemkundie. *Mira vose vemkundie
akavainka nzinya, iti vaoke vaana va Murungu,
13 nivo veligwirisha izina lakwe. *Ava tevemogiwe
ni sakame neri ni mikundire ya mwiri neri ni
mikundire ya mwosi, mira vemogiwe ni Muru-
ngu.
14 Mburi ikaoka muntu, ikakaa gati hetu,
tukavona vwedi vwakwe, vwedi sa vwa
mwana emogiwe yongwa ni vava, ena
15 mbonea na idi nyinki. *Yohana akamtetia
vuvoni, akabirikira, akati: Uu niye netetie iti:
Ye eza nyuma hangu ekireho, mi nesinamogwa;
16 ambu ye ni mbaha wangu. *Ambu he vila
vyenetishe hakwe swi vose tuguhie

- 17 mbonea genda na genda. *Ambu miomongwa tuirirwe ni Mose, mbonea na idi žietiwe
 18 ni Yesu Kirisito. *Tehena muntu emvonie Murungu kale hose. Mwana emogiwe yongwa, ekaa he vavee, niye emtumanyishe.
- 19 Kangi uvu nivwo vuvoni vwakwe Yohana etetie, hala Vayuda va Yerusalemu vekiratuma vaatasa
 20 na Valevi, iti vamvuže: We u ani? *Akateta, neri
 21 tekane, akati: Mi si mi Kirisito. *Vakamvužanya: U ani kangi? Ni we Elia? Akati: Si mi. Ni we
 22 mwarota? Akati: Si mi. *Vakamwira: Ni we ani? Nesa tuevaira vala vetutumie; we mwenye ukutanga ani?
 23 *Akati: Mi ni izii la muntu ebirikira he nyika: Rongažani nzia ya Mfumwa, sa vuntu
 24 mwarota Yesaya etetie. *Vala vetumiwe neki Vafarisea. *Vakamvužanya, vakamwira: Hanini kangi wekibatiza, kakicha si we ula Kirisito neri
 26 Elia neri ula mwarota? *Yohana akavaira, akati: Mi nibatiza na mpombe. Mira hena emuke gati
 27 henyu, mwesimanya nywi, *uu niye eza nyuma hangu, neri tekiniwonye kuchungua mkoa wa
 28 kiratu chakwe. *Ivi vyekihareike uko Betany, asela ila ya Yoridani, hantu Yohana ekibatiziza.
- 29 Hala yavo hakwe akamvona Yesu ekiza hakwe, akati: Rerehani, zuu mwana nonji wa Murungu, eatika mabanu a isanga lose.
 30 *Uu niye netie iti: Nyuma hangu heneza muntu ekireho, mi nesinamogwa; ambu ni mbaha wangu.
 31 *Nami sekimanya; mira nizie kubatiza na mpombe, nesa amanyike he Vaisiraeli. *Yohana akateta vuvoni, akati: Nivonie mpehongwa yekifuma he ivunde, yefwanane na nziva, yekisea,
 33 ikamkaia. *Nami sekimanya; mira ye enitumie kubatiza na mpombe, enirire iti: Uo weneamvona mpeho yekimseia, yekimkaia, uo niye ebatiza na
 34 mpeho yezerire. *Nami nivivonie, nicho cheshiga nekiteta vuvoni iti: Uu ni mwana wa Murungu.

- 35 Hala yavo hakwe akamuka-wa na vaaratera va-
 36 kwe veri. *Ekimvona Yesu ekidonga, akati: Re-
 rehani, zuu mwana nonji wa Murungu.
 37 *Vala vaaratera veri vekisikia icho etetie, vaka-
 38 mratera Yesu. *Yesu akapituka, akavavona ve-
 mratere, akavaira: Muenda-ni? Vakamwira: Rabi,
 39 (ni kihetu kuti: Mwarimu) ukaa hio? *Akavaira:
 Zoni, muerereha! Vakatonga, vakavona hantu
 ekaa, vakakaa hakwe musu ula; neki saa ya ikumi.
 40 *Anderea, mnduu wakwe Simoni Petero, neki
 mmwe wa vala veri vekomiiwe mburi ni Yohana,
 41 vakamratera. *Uu akarongamvona Petero, mnduu
 wakwe mwenye, akamwira: Twamvona Mesia,
 42 nikwo kuti: Kirisito. *Akamtwaa hakwe Yesu.
 Yesu akamrereha, akamwira: We u Simoni, mwa-
 na wakwe Yona; unetangwa Kefa, (ni kihetu
 kuti: ibwe).
- 43 Hala yavo hakwe Yesu akaenda kutonga Galilea,
 44 akamvona Filipo, akamwira: Niratera! *Ula Fili-
 po, neki muntu wa Betesaida, hantu Anderea ne
 45 Petero vefumie. *Filipo akamvona Natanaeli,
 akamwira: Ula, Mose na vaarota vemgondiie he
 kitabungwa, twamvona, niye Yesu, mwanae Yo-
 46 sefu wa Nazareti. *Natanaeli akamwira: Hena
 chedi chefuma Nazareti? Filipo akamwira: Zo
 47 urerehe! *Yesu akamvona Natanaeli ekiza hakwe,
 akamteta akati: Rerehani, zuu Mwisiraeli wa idi,
 48 tena mongo! *Natanaeli akamwira: Unimanyiže-
 ze? Yesu akamgarusha akati: Filipo esinate aku-
 49 tange, wekiho he mkuyu, nikuvonie. *Natanaeli
 akamwira: Mwarimu, we ni we mwana wa Mu-
 50 rungu, we ni we Mfumwa wa Isiraeli. *Yesu
 akamwira, akati: Ugwirisha kila nekwirire, iti
 nikuvonie hala he mkuyu. Unevona vibaha ku-
 51 vecha ivi. *Akamwira: Kididi nimuira: Munevona
 ivunde lejuvuke, na valao va Murungu vekikwe-
 žanya, vekimseia mwanangwa wa muntu.

2.

Mlondolo wa Kana. Yesu engasha vasusuriji he nyumba ya mtaso.

- 1 MUSI wa katatu hekina mlondolo he muzi wa Kana ya Galilea, mlala wavo Yesu naye eki aho.
- 2 *Yesu naye akararikwa na vaaratera vakwe he
- 3 mlondolo. *Mvinyo wekirasia, Yesu akairwa ni
- 4 mlala wavo: Tevena mvinyo. *Yesu akamwira:
- 5 Nina-ni na we, mcheku? Hangu tehenafika. *Mlala wavo akavaira vazoru: Icho enemuira, hareani.
- 6 *Hala hekina misungi mtandatu yevikiwe, nesa Vayuda vakuože aho, ambu vekina marindo a kukuoža, msungi mmwenzu ungia vinaru viri neri
- 7 vitatu. *Yesu akavaira: Zužani misungi mpombe!
- 8 Vakaizuža ndwe. *Akavaira: Iki tahani, mumtwaie
- 9 mwatara mbao; vakaitwaa. *Ula mwatara mbao akadufula mpombe yeokie mvinyo asimanye hantu yefuma, mira vala vandima vetahie mpombe vemanziže. Niho mwatara mbao emtanga mwalondola, *akamwira: Muntu erongafwinya mvinyo wedi ini, vantu vekikenja kunywa haiwa, niho evainka e mvivi hadori; mira we uvikie mvinyo
- 11 wedi sari iki. *Ili ni ihirimo la kivoko, Yesu erongie he muzi wa Kana ya Galilea, akavonyesha vwedi vwakwe; vaaratera vakwe vakamgwirisha. *Ekikenja akasea Kaperinaumu ye na mlala wavo na vaaratera vakwe, vakakaa uko misi si mijinki.
- 13 Pasa ya Vayuda yeki hafuhi; niho Yesu ekwea
- 14 Yerusalemu. *He nyumba ya mtaso akafikia vaataga nombe na nonji na nziva na vaakoranya
- 15 marupia vekee si aho. *Akaguha nzii, akažichunganya, akavangasha vose he nyumba ya mtaso hamwe na nonji na nombe, akažiita herazha vaakoranya marupia, akažigwisha meza, *akavaira vala vokitaga nziva: Vushani ivi aha: Musioshe nyumba yakwe Vava nyumba ya zora.

- 17 *Vaaratera vakwe vakakumbuka, iti hegondiwe:
 18 Oro inila he mburi ya nyumba yako. *Vayuda
 vakamwira, vakati: Ihirimo ani wetuvonyesha, iti
 19 uvironga vintu ivi? *Yesu akavaira, akati: Iba-
 ženi nyumba ii yezerire, misi mitatu nnejenga-wa.
 20 *Vayuda vakati: Nyumba ii ya mtaso ijengiwe
 mavuri makumi mane na mtandatu, we uijenge
 21 misi mitatu? *Mira ye etetie nyumbangwa ya
 22 mwiri wakwe. *Ekiravuka ho vefwie, niho
 vaaratera vakwe vekumbuka, iti etetie 'huo; va-
 kagwirisha kitabungwa na mburi yetetiwe ni
 Yesu.
- 23 Eho Yerusalemu he izuva la mtaso wa Pasa, va-
 jinki vakaligwirisha izina lakwe, vekiravona ma-
 24 kuži earongie. *Mira Yesu mwenye tekufwinyirize
 25 he vo, ambu evamanyiže vose pere, *neri teku-
 ndie iti airirwe mburi ya muntu; ambu ye mwe-
 nye evimanyiže vila vyeho he ngoro ya muntu.

3.

Yesu efumiwa ni Nikodemo; Yohana Mwabatiza emtetia
 vuvoni.

- 1 HEKINA muntu wa Vafarisea, izina lakwe niye
 2 Nikodemo, mbaha wa Vayuda. *Uu akaza hakwe
 na kio, akamwira: Mwarimu, tumanyiže iti we
 u mwarimu wefuma he Murungu, ambu tekena
 edima kuaronga makuži aa weharea we, esire
 3 ula, Murungu e hamwe naye. *Yesu akamwira,
 akati: Kididi nikwira: Muntu ekisamo-
 gwa kakeri, tedima kuvona vufumwa
 4 vwa Murungu. *Nikodemo akamwira: Muntu
 edima-ze kumogwa akanakua, edima kungia
 he ndeni ya mlala wavo kakeri, amogwe-wa?
 5 *Yesu akati: Kididi nikwira: Muntu eki-
 samogwa ni mpombe na mpehongwa,
 tedima kungia he vufumwa vwa Muru-
 6 ngu. *Chemogiwe ni muntu nde muntu 'huo,

- 7 chemogiwe ni mpehongwa ni mpeho. *Usimake
 8 nekikwira iti: Kimutala mumogwe kakeri. *Mpeho
 ifefeta hantu yekunda, usikia kufefeta kwayo,
 mira tumanya hantu yefuma na hantu yetonga;
 nivwo vuntu vekee vantu vemogiwe ni mpeho-
 ngwa.
- 9 Nikodemo akamwira, akati: Ivi vidimika-ze?
 10 *Yesu akamwira: We u mwarimu wa Isiraeli,
 11 kangi ivi tuvimanya? *Kididi nikwira: Tuteta
 vila twevimanyize, kangi tuvitetia vuvoni vila
 twevivonie, mira nywi temkunda vuvoni vwetu.
- 12 *Nekimuirira ivi vya isanga, mwekisavigwirisha,
 munegwirisha-ze nekimuirira vila vya uko wanga?
 13 *Tehena ye ekweie uko wanga esire ye eseie
 kufuma uko wanga, ni mwanangwa wa muntu
 eho uko wanga.
- 14 Sa vuntu Mose ekweziže nyoka uko nyika, 'huo
 kintala mwanangwa wa muntu naye akweže,
 15 *nesa ye emgwirisha asiteke, mira akalame kale
 16 na kale. *Ambu Murungu ekundishe isa-
 nga lose; nicho cheshigie ekimfwinya
 mwana wakwe yongwa, nesa ye emgwi-
 risha, asiteke, mira ainkwe nkalamo
 17 ya kale na kale. *Ambu Murungu temtumie
 mwanae he isanga, iti alilahe isanga, mira iti
 18 isanga likiže niye. *Ye emgwirisha telahwa.
 Ye esingwirisha akenja kulahwa, iti teligwirishe
 izina la mwanangwa wa Murungu e yongwa.
- 19 *Masa nio aa: Kianga kizie he isanga, mira va-
 ntu vakakunda kiža kukela kianga, ambu miro-
 20 ngire yavo ni mivivi. *Ambu ye etea vuvivi evi-
 hiwa ni kianga, neri teza he kianga, nesa miro-
 21 ngire yakwe isivonekane. *Mira ye eharea vya
 idi eza he kianga, nesa ndima žakwe živoneke,
 iti žiharewe ni Murungu.
- 22 Mazuva ekivecha, Yesu akaza na vaaratera va-
 kwe he isanga la Yuda, akakaa uko navo, aka-

- 23 batiza. *Yohana naye ekibatiza he muzi wa
Enoni hafuhi na Salemu, ambu hekina mpombe
24 nyinki hala; vakaza, vakabatizwa. *Ambu Yo-
hana tekinagerwa he chumba.
- 25 Vaaratera vakwe Yohana vakakanana na Myuda
26 mmwe he mburi ya kukuoža. *Vakaza hakwe
Yohana, vakamwira: Mwarimu, ula ekiho hamwe
na we sela ila ya Yoridani, wemtetie vuvoni, iki
27 naye ebatiza, kangi vose veza na hakwe. *Yo-
hana akavaira, akati: Muntu tenacho edimaguha,
28 esikiinkiwe uko wanga. *Nywi venye munitetia
vuvoni, iti nitetie: Mi simi Kirisito, mira nitetu-
29 mwa, iti nimrongorire. *Mwenye mwai niye
mwalondola. Mira mbwiyae mwalondola emuka
nkandeni, etereža, ezahirwa ni mitetire ya mwa-
30 londola. Ukwo kuzahirwa kwangu kwazi iki. *Ye
31 kimtala aehe, mi nidurike. *Ye eza kufuma uko
wanga, ye ni mbaha wa vyose. Ye efuma he
isanga ni wa isanga, kangi eteta mitetire ya ki-
isanga. Ye efuma uko wanga ni mbaha wa
32 vyose. *Naye evitetia vuvoni vila evivonie na
kuvisikia, mira tehenā evukunda vuvoni vwakwe.
33 *Ye evukunda vuvoni vwakwe, evonyesha, iti
34 Murungu tena mongo. *Ambu ye etumiwe ni
Murungu eteta mburi ža Murungu, ambu Muru-
35 ngu tefwinya mpeho ekiiringanya. *Vava emku-
ndie mwana, emunkie vyose he mikono yakwe.
36 *Ye emgwirisha mwanangwa, ena nkalamo ya
kale na kale. Ye esimgwirisha mwana, tekavone
nkalamo, mira Murungu enemsikia oro genda.

4.

Yesu eteta na mche wa kisamarya, emkiža mwana wa mlao
wa Kaperinaumu.

- 1 MFUMWA akaukulilwa iti Vafarisea vasikia, iti:
Yesu ena vaaratera vajinki, iti ebatiza kumkela
-2 Yohana; *kangi Yesu tekibatize esire vaaratera

- 3 vakwe. *Akafuma Yuda, akatonga Galilea kangi-
 4 wa. *Akagwira nzia yevechiža he isanga la Sa-
 5 marya, *akafika he muzi wa Samarya wetangwa
 Sikari, ni hafuhi na ula mgunda, Yakobo emu-
 6 nkie mwanae etangwa Yosefu. *Aho hekina ki-
 sima chakwe Yakobo. Yesu akahema he kila
 kisima, ambu ekifikiwe ni ntambo; neki saa ya
 katandatu.
- 7 Hakaza mche wa kisamarya kuataha mpombe.
 8 Yesu akamwira: Ninka mpombe, ninywe! *Ambu
 vaaratera vakwe veki tongie kaya kuazora kižo.
 9 *Ula mche wa kisamarya akamwira: We Myuda,
 wekinitanja mpombe nini, kangi mi ni mche wa
 kisamarya? Ambu misi yose Vayuda teveanga
 10 na Vasamarya. *Yesu akamwira: Kai wekima-
 nyiže mbonea ya Murungu, kai wekimanyiže, iti
 ni ani ekwira: Ninka mpombe, wekimtanja enga-
 11 ye, naye ekikunka mpombe ya nkalamo. *Ula
 mche akamwira: Mfumwa, tuna cha kutahia, ka-
 ngi kisima kiseishe, uivonia hio mpombe ya nka-
 12 lamo? *We u mbaha kumkela vava wetu Yakobo,
 etwinkie iki kisima? Akanywa aho na vaana
 13 vakwe na nyama žakwe. *Yesu akamwira, akati:
 14 Ye enywa mpombe ii, enerasikia nkiru-wa. *Mira
 ye enywa mpombe nenemunka mi, tekazesikia
 nkiru neri kale na kale. Mira ila mpombe ne-
 nemunka mi, uko he mwiri wakwe inegaruka
 kisima cha mpombe cheneafika he nkalamo ya
 kale na kale.
- 15 Ula mche akamwira: Ninka iyo mpombe, nesa
 16 nisiesikia nkiru-wa, neri nisize aha kuataha. *Yesu
 akamwira: Tonga uemtanga mwosi wako, uze
 17 naye na kunu. *Ula mche akamwamora, aka-
 mwira: Sina mwosi! Yesu akamwira: Utetie
 18 nento wekiti iti: Sina mwosi. *Ambu wekina
 vaosi vasano, naye wena naye iki si mwosi wako.
 19 Aho utetie cha idi. *Ula mche akamwira: Mfu-

20 mwa, nivona, iti we u mwarota. *Vavava vetu
 vekitasa he uu mungori, kangi nywi muti iti:
 21 Yerusalemu niho hantu heziha kutasa. *Yesu aka-
 mwira: Mcheku, gwirisha, henefika, niho mwe-
 sikaemtasa Vava he uu mungori neri uko Yeru-
 22 salemu. *Nywi mutasa vila mwesivimanyize, swi
 tutasa vila twevimanyize; ambu lukanio lufuma
 23 he Vayuda. *Mira henefika, kangi iki hafika,
 vatasi va idi vekineramtasa Vava kimpeho na idi.
 Ambu Vava naye eenda vantu ventasa 'huo.
 24 *Murungu ni mpeho, 'huo vala ventasa, kivatala
 25 vamtase kimpeho na idi. *Ula mche akamwira:
 Nimanyize, iti Mesia eneza, etangwa Kirisito. Uo
 26 ekineaza, enetwirira vyose. *Yesu akamwira: Ni
 27 mi neteta na we. *Ekirakenja kuteta 'huo, vaa-
 ratera vakwe vakaza, vakamaka, iti eteta na ula
 mche. Mira tehena etetie: Uenda-ni kana uteta-
 28 ni naye? *Ula mche akashiga kinaru chakwe,
 29 akatonga na kaya, akavaira vantu: *Zoni mu-
 erereha muntu, enirire vyose nevirongie, kakicha
 30 siye Kirisito? *Vakafuma kaya, vakatonga na
 hala hantu eho.
 31 Vaaratera vakwe vakamsemba, vakamwira: Mwa-
 32 rimu, la. *Mira ye akavaira: Mi nina kižo, mwe-
 33 sikimanyize nywi. *Vaaratera vakwe vakairana:
 34 Hena emwetie kižo? *Yesu akavaira: Kižo cha-
 ngu ni kuharea vila evikundie ye enitumie, ni-
 35 kenje ndima yakwe. *Nywi temuti iti: Heshele
 mieži mine, niho kuboā kweneza? Kididi ni-
 36 maira: Vushani meso enyu murerehe migunda,
 37 ambu mahemba aoma, afisha kubowa. *Mfwi-
 ndiki einkwa kitumululo chakwe, ni nkalamo ya
 kale na kale, evivunganyanya ivyo eboie, nesa
 vose veri, mhandi na mfwindiki vazihirwe ha-
 37 mwe. *Ambu aho ila mburi ni ya idi yeti iti:
 38 Mhandi ni ungi na mfwindiki ni ungi. *Mi ni-
 mutumie muboe hantu mwesiharongie ndima.

Vangi vaharea ndima, nanywi mwangia he ndima yavo.

- 39 He muzi ula Vasamarya vajinki vakamgwirisha vekisikia mburi ya ula mche, etetie vuvoni iti:
- 40 Enirire vyose nevirongie. *Vasamarya vekiza hawe, vakamsemba, iti akae havo, akakaa uko
- 41 misi miri. *Vajinki haiwa vakagwirisha vekira-
- 42 msikia mwenye, *vakamwira ula mche: Iki kangisi mburi yako yeshiga tweekigwirisha, ambu venye twasikia, tukamanya, iti: Kididi, uu ni mwakiza isanga.
- 43 Iyo misi miri yekivecha, akahafuma akatonga
- 44 Galilea. *Ambu Yesu mwenye etetie iti: Mwarota
- 45 tekazwa kaya havo mwenye. *Ekirafika Galilea, Vagalilea vakazihirwa kukaa naye, ambu vevonie vyose evirongie uko Yerusalemu he izuva la mtaso. Ambu navo vekitongie he ula mtaso.
- 46 Akaza-wa he muzi wa Kana he isanga la Galilea, hantu egarushe mpombe yekioka mvinyo.
- 47 *Hekina mlao wa mfumwa, mwanee neki mwazi uko he muzi wa Kaperinaumu. Uu ekirasikia, iti Yesu azi Galilea, efuma Yuda, akatonga hawe, akamsemba asee aemkiza mwana wakwe;
- 48 ambu eki hafuhi na kufwa. *Yesu akamwira: Mwekisavona makuži na mahirimo, temkagwirishen neri. *Ula mlao wa mfumwa akamwira:
- 49 Mfumwa, sea, mwanangu esinafwi. *Yesu akamwira: Tonga, mwanao eho! Ula muntu akaigwirisha mburi eirirwe ni Yesu, akatonga. *Ekirasea, vazoro vakwe vakamzana, vakamwira: Mwanao
- 52 akia! *Akavavuzanya marongo eshigiwe, vakamwira: Iguo, saa ya kafungate. *Vavee akamanya, iti ni saa ila ereirirwa ni Yesu iti: Mwanao
- 53 akia. Akagwirisha ye navo vose va nyumba yake.
- 54 *Ilo nilo ihirimo la keru, Yesu erongie ekifuma Yuda, ekitonga Galilea.

5.

Yesu ekiža mwaži he ndia ya Beteseda. Ekikenja akavonyesha Vayuda, iti niye eneavusha vefwie ekivalaha.

- 1 MAZUVA ekivecha hekina izuva la mtaso la
 2 Vayuda. Yesu naye akakwea Yerusalemu. *Hala Yerusalemu he mvera wetangwa wa nonji hena ndiva yetangwa kiebureo Beteseda, yena malu-
 3 kumbi masano. *Aho heshinjie valwaži vajinki: matuntu, veholože, vevoie, verinda mpombe yeki-
 4 kushika. *Ambu marongo akwe ekirafika, mlao wa Mfumwa esea, ekikusha ila mpombe. Uu engie kivoko marongo a kukushika mpombe,
 5 ekia mavulwaži ose elwaa. *Aho hekina muntu
 6 elwaie mavuri makumi matatu na mnane. *Yesu ekiramvona vuntu eshinjia, akamanya, iti evokiwe
 7 misi mijinki, akamwira: Ukunda kukia? *Ula mlwaži akamwira: Mfumwa, sina muntu enigera he ndia, mpombe yekikushika. Mi nekitonga,
 8 ungi arongora kusea mozya hangu. *Yesu akamwira: Vuka, tika vwi vwako, utonge! *Ila indi ula muntu akakia, akatika vwi vwakwe, akatonga. Musi ula neki musu wa Sabato.
 10 Vayuda vakamwira ula ekižižwe: Yoo ni musu
 11 wa Sabato, si chedi wekitika vwi. *Akavaira: Ula enikižiže, enirire: Tika vwi vwako, utonge.
 12 *Vakamvuža: Ni ani uo muntu ekwirire: Tika
 13 vwi vwako utonge? *Ula ekižižwe temanyiže iti ni ye ani; ambu Yesu esululike, kila hala hantu
 14 hekina vantu vajinki. *Ekikenja, Yesu akamvona he nyumba ya mtaso, akamwira: Rereha! Wakia. Usitee vuvivi-wa, nesa usizevona vivivi vyevecha
 15 ivi. *Ula muntu akatonga, akavaira Vayudu iti:
 16 Niye Yesu enikižiže. *Nicho cheshigie Vayuda vekimwenda Yesu, nesa vamkome, iti eteie 'huo he izuva la Sabato.
 17 Yesu akavaira: Vava eronga ndima neri iki.
 18 nami nironga. *Nicho cheshiga Vayuda ve-

- kiendisha kumkoma, si hala du iti ekondie momo wa Sabato, mira neri hala, ekikuringanya na Murungu, ekiti, iti Murungu ni vavee mwenye.
- 19 Yesu akavaira: Kididi nimuira: Mwana tedima kuronga kintu ye mwenye, esivonie vavee ekikironga; ambu vyose etea ye, na mwana evitea.
- 20 *Ambu vava emkunda mwana, na vila evironga mwenye, emvonyeshe vyose. Kangi enezamvonyesha ndima mbaha kukela izi, nesa nywi mu-
- 21 make. *Ambu sa vuntu Vava evusha vefwie, evakalamyā, 'huo mwana naye evakalamyā vala
- 22 evakundie. *Ambu Vava temlaha muntu, mira
- 23 emunkie mwana vufumwa vwose, *nesa vose vamkaze mwana, sa vuntu vemkaza Vava. Ye
- 24 esimkaza mwana, temkaza Vava emtumie. *Kididi nimuira: Ye esikia mburi yangu na kumgwirisha ula enitumie, ena nayo nkalamo ya
- 25 kifwa, ainkwa nkalamo. *Kididi nimuira: Saa ineza, neri iki i aho, niho vefwie venesikia izii
- 26 la mwana wa Murungu, navo velisikia veneakalama. *Ambu sa vuntu Vava ena nkalamo mwenye,
- 27 'huo eimunkie mwanae, naye iki ena nkalamo mwenye. *Kangi akamunka vufumwa vwa
- 28 kulaha, kila niye mwanangwa wa muntu. *Musi-
simake iyo mburi. Saa ineza, niho vose
- 29 veho he mbira venelisikia izii lakwe, *venefuma: Vo veharee nento, venevuka
- 30 iti vainkwe nkalamo, mira vo veharee mavivi venevuka iti valahwe.
- 31 Sidima kuronga mburi mi mwenye; sa vuntu nesikia nilaha, na milahire yangu ni ya idi, kila
- 32 nesienda vila nevikundie mwenye mira vila evikundie ula enitumie. *Mi nekikutetia vuvoni
- 33 mwenye, vuvoni vwangu si vwa idi. *Hena ungi enitetia vuvoni, na mi nimanyiže, iti vuvoni enitetiie ni vwa idi. *Nywi mutumie vantu hakwe

- Yohana, naye akateta vuvoni vwa vila vya idi.
- 34 *Mira mi sitetiwa vuvoni ni muntu, mira niteta
 35 'huo, nesa mukie. *Ula neki mtata weaka na
 kuangaa, na nywi mwekienda kuzihirwa lufunda
 36 hadori he kianga chakwe. *Mira mi nina vu-
 voni vubaha kukela vula vwakwe Yohana, ambu
 ndima neinkiwe ni Vava iti nižikenje, ižo ndima
 njenye nežironga nižo ženitetia vuvoni, iti Vava
 37 enitumie. *Naye Vava enitumie enitetie vuvoni
 mwenye. 'Huo kale temnasikia izii lakwe, neri
 38 fwani yakwe temnaivona. *Mhuri yakwe teikaa
 henyu genda, ambu temungwirisha ula emtumie.
 39 *Endishani he kitabungwa, ambu na-
 nywi muti iti: Hecho muna nkalamo ya
 kale na kale, kangi icho nicho cheni-
 40 tetia vuvoni. *Mira temkunda kuza hangu,
 nesa mukalame.
- 41 Sienda nigimbikwe ni vantu, *mira nimumanyiže,
 42 iti lukundo lwa Murungu temuna nalwo. *Mi
 43 nizie nitumiwe ni Vava, mira nywi temnikunda.
 Ungi ekiraza mwenye esitumiwe, uo munemkunda.
 44 *Nywi mudima-ze kugwirisha, mwekigimbikana
 venye na venye? Kangi kula kugimbikwa kwe-
 45 fuma he Murungu mwenye temkuenda. *Musiti
 iti: Nnemurengeha he Vava. Hena emurengeha,
 46 ni Mose mwemwarire. *Nanga mwekingwirisha
 Mose, na mi mwekinigwirisha, ambu egondie
 47 mburi žangu. *Mira mwekisagwirisha vila vye-
 gondiwe ni ye, mburi žangu munegwirisha-ze?

6.

Yesu egusha vantu elufu sano, eanga he lukanga wanga,
 evonyesha vantu iti ye ni ye kižo cha nkalamo. Petero ete-
 ta ekifwinyiriza, iti Yesu niye Kirisito.

- 1 MAZUVA ekivecha, Yesu akatonga sela ila ya
 2 lukanga lwa Galilea, nilwo lwa Tiberya. *Vantu

- vajinki vakamratera, ambu vevonie mahirimo eva-
 3 hareie valwaži. *Yesu akakwea he mungori, aka-
 4 kaa si na vaaratera vakwe. *Ula mtaso mbaha
 wa Vayuda wa Pasa weki hafuhi.
- 5 Yesu ekiravusha meso, ekivona, iti vantu vajinki
 veza hakwe, akamwira Filipino: Tuzore hio migate,
 6 ava vale? *Akateta 'huo, iti amježe, ambu mwenye
 7 ekimanyize, ivyo eenda kuviharea. *Filipo aka-
 mwira: Migate ya marupia igana tevekagishe,
 8 neri vose vekiguha vudoridori. *Mmwenzu wa vaa-
 ratera vakwe, ni Anderea, mnduuže Simoni Pe-
 9 tero, akamwira: *Hena mbwange aha, ena migate
 misano na mangombe meri, mira ivi vinefika hio
 10 he vantu vajinki huu? *Yesu akati: Vaireni vantu
 vakae si. Vaosi vakakaa si, vekuloka magana
 makumi masano. Hala hantu hekina ipara ibaha.
- 11 *Yesu akaiguha ila migate, akatasa, akavagavia
 vala vekee si vuntu vekundie venye, na ala ma-
 12 ngombe 'huo. *Vekiguta, akavaira vaaratera vakwe:
 13 Vunganyani vibendo, hasiteke neri kadori! *Vaka-
 vunganya, vakazuža mpinda ikumi na mbiri vibe-
 14 ndo vya ila migate misano vyesheže ni vala
 velie. *Vantu vekiravona ihirimo leharewe ni Yesu,
 vakati: Kididi, uu niye ula mwarota ekienda kuza
 15 he isanga. *Yesu ekiramanya, iti veenda ku-
 mgwira, nesa vamwoshe mfumwa, akasululika
 kangwi-wa na he ula mungori ye yongwa.
- 16 Hekiswa, vaaratera vakwe vakasea na he lukanga.
 17 *Vakangia he ishua, vaveche he lukanga, nesa
 vafike sela ila he muzi wa Kaperinaumu. Kiža
 18 chagwi, mira Yesu tekinavafikia. *Lukanga luka-
 19 kushika, ambu hekifefeta nkungu mbaha. *Veki-
 ratonga na ishua saa mwenzu, vakamvona Yesu
 ekianga he lukanga wanga. Ekifika hafuhi na
 20 ishua, vakafoleka. *Akavaira: Ni mi, musifoleke!
 21 *Vakaenda kunguha na he ishua, ila ngeri ishua
 likafika he lila isanga hantu vetonga.

- 22 Hala yavo hakwe vantu vakamuka sela ya luka-
nga, vakavona ishua imwenzu gi, tevevonie ishua
lingi kula. Kangi vekivonie, iti Yesu tengie hamwe
na vaaratera vakwe he ishua, vevonie iti veto-
23 ngie venye, *hakaza mashua angi efuma Tiberya,
akafika hala hantu velie migate, Yesu ekirataša.
24 *Vala vantu vekiravona, iti Yesu te aho neri vaa-
ratera vakwe, vakangia he mashua, vakaza Ka-
25 perinaumu, kuzamwenda Yesu. *Vekiramvona sela
ya lukanga, vakamwira: Mwarimu, uzie kize aha?
26 *Yesu akavaira: Kididi nimuira: Munienda, mira
si iti muvonie mahirimo, mira ni hala mwelie
27 migate mukaguta. *Teani kižo; mira musiende
kila chekondika, endani kila chekaa šari he nka-
lamo ya kale na kale, mwanangwa wa muntu
emuinka; ambu uu egimbikwe ni Murungu Vava.
28 *Vakamwira: Tutee-ze, nesa tuharee ndima ža
29 Murungu? *Yesu akavaira: Ľi niyo ndima ya
30 Murungu, mwekingwirisha ula emtumie. *Vaka-
mwira: We uharea ihirimo ani, tulivone, nesa
31 tukugwirishe. Icho wedima kuharea ni kiki? *Va-
vava vetu vekila mana he nyika sa vuntu hego-
ndiwe: Akavainka migate yefuma uko wanga, iti
vale.
32 Yesu akavaira: Kididi nimuira: Mose siye emui-
nkie ula mgate, wefuma uko wanga, mira Vava
wangu emuinka mgate wa idi, wefuma uko wanga.
33 *Ambu mgate wa Murungu niye esea uko wanga
34 na kulikalama ya isanga. *Vakamwira: Mfumwa,
35 misi yose utwinke mgate uo! *Yesu akavaira:
Mi ni mi mgate wa nkalamo! Ye eza hangu, te-
kasikie nzota neri, naye enigwirisha, tekasikie
36 nkiru neri. *Mira nimuirire iti, munivonie, kangi
37 temnigwirisha. *Vyose, Vava evininka, vineza
hangu, naye eza hangu, sikamfwinye na nze.
38 *Siseie uko wanga, iti nitee mburi nežikundie
mwenyne, mira mburi žekundiwe ni ye enitumie.

- 39 *Kangi mburi ežikundie ye enitumie ziži: He
 vose eninkie hasinitekere neri mmwe, mira ni-
 40 vavushe he vefwie musu wa mkengelejo. *Ambu
 chekundiwe ni Vava ziki: Ula emrereha mwa-
 na na kumgwirisha navone nkalamo ya kale na
 kale, nami nneamvusha he vefwie musu wa mke-
 ngelejo.
- 41 Vayuda vakamdunkunyikia iti etie: Mi ni mi
 42 mgate weseie uko wanga, *vakati: Uu siye Yesu,
 mwana wakwe Yosefu, twemmanyiže vavee na
 mlala wavo? Eteta-ze uu, ekiti iti: Niseie uko
 43 wanga? *Yesu akavaira, akati: Musidunkunyike!
 44 *Tehena edima kuza hangu, ekisakotwa ni Vava
 enitumie. Nami nnemvusha he vefwie musu wa
 45 mkengelejo. *Hegondiwe he vitabu vya vaarota
 iti: Vose venefundishwa ni Murungu. Ye esikie
 46 he Vava, ekimanya, eza hangu. *Si iti hena mu-
 ntu emvonie Vava esire uu efumie hakwe Mu-
 47 rungu, uu emvonie Vava. *Kididi nimuira: Eni-
 48 gwirisha mi, ena nkalamo ya kale na kale. *Mi
 49 ni mi mgate wa nkalamo. *Vavava venyu
 50 vekilie mana uko he nyika, vakafwa. *Uu niwo
 mgate weseie uko wanga, nesa muntu aule, asi-
 51 zefwa. *Mi ni mi mgate wa nkalamo, weseie
 uko wanga; muntu ekila mgate uu, enekalama.
 Kangi mgate, nenefwinya mi, ni mwiri wangu,
 nenefwinya, nesa isanga lose likalame.
- 52 Vayuda vakakanana, vakati: Uu edima-ze ku-
 53 twinka mwiri wakwe, tuule? *Yesu akavaira:
 Kididi nimuira: Mwekisaula mwiri wa mwana-
 ngwa wa muntu na kunywa sakame yakwe, te-
 54 mna nkalamo. *Ye eula mwiri wangu na kunywa
 sakame yangu, ena nkalamo ya kale na kale,
 nami nnemvusha he vefwie musu wa mkengelejo.
- 55 *Ambu mwiri wangu nicho kižo cha idi, na sa-
 56 kame yangu nicho cha kunywa cha idi. *Ela
 mwiri wangu na kunywa sakame yangu, ekaa

- 57 hangu na mi hakwe. *Sa vuntu Vava eho eni-
 tumie, nami niho kila ye enikalama, 'huo naye
 58 enila enekalama kila mi nemkalama. *Uu niwo
 mgate weseie uko wanga; si sa vuntu vavava
 venyu velie mana, vakafwa; ela mgate uu, ena
 59 nkalamo ya kale na kale. *Mburi izi ežitetie he
 nyumba ya Murungu, ekifundisha he muzi wa
 Kaperinaumu.
- 60 Vaaratera vakwe vajinki vekirasikia, vakati: Ni
 61 mburi nzinya iyo, ni ani edima kuisikia? *Yesu
 ekiramanya, iti vaaratera vakwe veidunkunyikia
 62 iyo mburi, akavaira: Ii mburi imuvihiža? *Hii
 mwekivona mwanangwa wa muntu ekikwea na
 63 hala hantu ekiho kuvoka? *Mpehongwa niyo ye-
 kalama, nyama ya mwiri teziha. Žila mburi
 64 nemuirire mi, nižo mpehongwa na nkalamo. *Mira
 henyu hena va kumwe vesigwirisha; ambu neri
 aho kuvoka Yesu ekimanyize vala vesigwirishe
 65 kangi na ula eneamrengaha, *akati: Icho nicho
 cheshigie nekimuira: Tehena muntu edima kuza
 66 hangu, ekisafwiwa mbonea ni Vava. *Musi ula
 vaaratera vakwe vajinki vakamshiga, neri teve-
 angie kangi naye.
- 67 Niho Yesu evaira vala ikumi na veri: Nywi na-
 68 nywi muenda kutonga? *Simoni Petero akamwira:
 Mfumwa, tutonge na hakwe-ni? Ambu
 we una nažo mburi ža nkalamo ya kale
 69 na kale. *Naswi twagwirisha tukama-
 nya, iti we ni we Kirisito, mwana wa
 70 Murungu eho. *Yesu akavaira: Si mi nemu-
 sagure nywi ikumi na veri? Kangi mmwenzu
 71 wenyu ni wakwe shetani. *Aho akamteta Yuda,
 mwana wakwe Simoni wa Karioti; ambu uu niye
 eneamrengaha, naye ni mmwenzu wa vala ikumi
 na veri.

7.

Yesu akatonga he mtaso wa kujenga maanda, evonyesha mifundishiže yakwe hantu yefuma, evaira-wa, iti enetonga na hantu hesifikwa ni vantu. Vafarisea veenda kumgwira.

- 1 MAZUVA ekivecha, Yesu akaanga he isanga la Galilea, ambu teendie kuanga he isanga la Yuda,
- 2 kila Vayuda vekienda kumkoma. *Izuva la mtaso
- 3 la Vayuda la kujenga maanda leki hafuhi. *Vanduu vakwe vakamwira: Vuka aho, utonge he isanga la Yuda, nesa vaaratera vako vavone ndi-
- 4 ma žako wežironga. *Ambu tehenamuntu eronga mburi ya mpiso, ekienda amanyike he vantu.
- 5 Wekiharea ivi, ukuvonyeshe he isanga lose. *Ambu
- 6 neri vanduu vakwe tevemgwirishe. *Yesu akavaira: Hangu tehenafika, henyu ni aho misi yose.
- 7 *Isanga ili telidima kumuvihiwa, mi linivihiwa, ambu nilitetia vuvoni, iti ndima žalo ni mbivi.
- 8 *Nywi kweani he ula mtaso, mi sikakwee iki he
- 9 ula mtaso, ambu hangu tehenafika. *Ekikenja kuvaira 'huo, akakaa Galilea.
- 10 Mira vanduu vakwe vekikenja kukwea he ula mtaso, niho naye ekwea he ula mtaso, asimanyike,
- 11 akakwea mpiso. *Vayuda vakamwenda misi ya
- 12 ula mtaso, vakati: E hio ula? *Vantu vose vakamkanania haiwa. Va kumwe vakati: Ni muntu wedi, vangi vakati: Si 'huo, mira ekengera vantu.
- 13 *Mira tehenae etetie ekifwinyiriža he vantu vose, ambu vekifoleka Vayuda.
- 14 Misi ya ula mtaso yekifisha kusia, Yesu akakwea
- 15 he nyumba ya mtaso, akafundisha. *Vayuda vakamaka, vakati: Uu emanyiže-ze kitabungwa, naye tevonyeshwe? *Niho Yesu evaamora, akati:
- 16 Mifundishiže yangu si yangu, mira ni ya ula
- 17 enitumie. *Muntu ekikunda kuviharea vila evikundie ye, enemanya mifundishiže yangu iti ifumie he Murungu kana ni yangu mwenye. *Ye
- 18 eteta mburi žakwe mwenye, eenda agimbikwe

- ye mwenye. Mira eenda, ula emtumie agimbi-
 19 kwe, ula ni wa idi, vuvivi tena navwo. *Siye
 Mose emuinkie miomongwa? Kangi nywi tehana
 egwirisha miomongwa. Hanini mweenda kuni-
 20 koma? *Vala vantu vakamwira: Una lute! Eenda
 21 kukukoma ni ani? *Yesu akavaira, akati: Ndima
 22 mwenzu neharee, mukaimaka vose. *Mose emu-
 inkie momo wa kutavana vaana, si iti ni mburi
 yakwe Mose, ni ya vakale; nanywi musu wa
 23 Sabato mudima kutavana vaana. *Mwana eki-
 tavanwa musu wa Sabato, nesa momo wakwe
 Mose usiberwe, nini mwekinivihiwa, iti nimkiziže
 24 muntu mwiri wose he musu wa Sabato? *Musu-
 kulahire sa vuntu mwevona nywi, mira lahani
 masa a idi.
 25 Vayerusalemu va kumwe vakati: Siye uu ve-
 26 mwendie kumkoma? *Kave eteta he vantu vose,
 navo tevemwira-ni. Kana vaosi vabaha vetevona
 27 iti uu niye Kirisito? *Mira uu tumanya hantu
 efuma; ekiraza ula Kirisito, tehana eneamanya
 28 hantu efuma. *Yesu akabirikira he nyumba ya
 mtaso, akafundisha akati: Kididi, munimanyiže,
 na hantu nefuma naho muhamanya. Sizie mi
 mwenye, mira hena wa idi enitumie, mwesimma-
 29 nya nywi. *Mi nimmanyiže, ambu nifuma hakwe,
 30 naye niye enitumie. *Vakaenda mimgwirire, mira
 tehana emgwirire, ambu marongo akwe teenafika.
 31 *Vantu vajinki vakamgwirisha, vakati: Ekineaza
 ula Kirisito, 'hii, eneharea mahirimo majinki ku-
 kela aa uu eharea?
 32 Vafarisea vakasikia vantu vekimteta 'huo, niho
 vaatasa vabaha na Vafarisea vetuma vabwange,
 33 iti vamgwire, *Yesu akati: Lufunda hadori ne-
 nekaa henyu, kangi nnetonga he ye enitumie.
 34 *Munenienda, musinivone, ambu hantu nenekaa
 35 nywi temudima kuhaza. *Vayuda vakairana: Uu
 eenda kutonga na hio, swi tusimvone? Kana

- eenda atonge he vanduu vetu vezarike he isanga
 36 la Vagiriki, avafundishe Vagiriki navo? *Ni mburi
 ani iyo etetie ekiti: Munenienda, musinivone, ka-
 ngi ekiti: Hantu nenekaa mi, nywi temudima
 kuhaza?
- 37 Musi wa kukengeleja ula mtaso e mbaha kukela
 ila misi ingi, niho Yesu emuka ekibirikira ekiti:
 38 Muntu ekisikia nkiru, anaze hangu, anywe! *Eni-
 gwirisha mi, sa vuntu kitabungwa che-
 tetie, mieta ya mpombe ya nkalamo ine-
 39 fuma he mwiri wakwe. *Ekiteta 'huo etetie
 mburi ya mpehongwa, veneaiinkwa vala vemgwi-
 risha. Ambu mpehongwa teyekinazi, ambu Yesu
 40 tekinagimbikwa. *Vantu va kumwe vekirasikia
 izi mburi, vakati: Kididi uu niye ula mwarota.
 41 *Vangi vakati: Uu niye Kirisito. Vangi vakati:
 42 Ingeri Kirisito efuma Galilea? *Hii, kitabungwa
 tekitetie, iti Kirisito enefuma he mbari yakwe
 Dawidi, he muzi wa Betelehemu, hantu Dawidi
 43 ekiho? *Vantu vakamkanania. *Va kumwe va-
 44 kaenda kungwira, mira tehana emgwirire.
- 45 Vala vabwange vakahunduka he vaatasa vabaha
 na he Vafarisea; ava vakavaira: Hanini mweki-
 46 samwete? *Vala vabwange vakati: 'Huo kale
 47 tehana muntu etetie, sa vuntu uu eteta. *Vafari-
 sea vakati: Kave nywi nanywi mwakengerwa?
 48 *Hii, hena vabaha kana Vafarisea vemgwirishe?
 49 *Mira avo vantuvantu, vesimanyiže kitabungwa,
 50 vararwa. *Nikodemo, mmwe wavo, ula ezie ha-
 51 kwe Yesu na kio, akavaira: *Hii, miomo yetu
 imlaha muntu hala esinavuzwa ini, vikamanyika
 52 vila eviharea? *Vakamwira, vakati: We na we
 u Mgalilea? Enda he kitabungwa, unevona iti
 53 mwarota tefuma na Galilea. *Vekikenja, vose
 vakaaroka na kaya havu.

8.

Yesu ekania mche mbanu, ebirikira, iti niye kianga cha ili isanga, echunda Vayuda he mburi ya kusagwirisha kwavo.

1 YESU akatonga he mungori wa ntundu. *Heki-
2 cha, akaza-wa he nyumba ya mtaso, vantu vose
3 vakaza hakwe; akakaa si, akavafundisha. *Vaa-
4 rimu va kitabungwa na Vafarisea vakamwetia
5 mche egwirirwe ekishinda, vakamtwa na hala
6 gati. *Vakamwira: Mwarimu, mche uu egwirirwe
7 hala ekishinda. *He miomongwa Mose etuirire,
8 iti tuvabige mabwe vala veshinda. We 'hii, uti-
9 ze? *Vakateta 'huo, nesa vamježe, vavone mburi
10 ya kumrenghia. Mira Yesu akakodeka, akago-
11 nda na kichaa he msanga. *Vekiteisha kumvuža,
12 akarongaka, akavaira: Ye esina mabanu henyu
13 uu avoke kumvirita ibwe. *Akakodeka-wa, aka-
14 gonda he msanga. *Vekirasikia mburi ii, vaka-
15 voteka he ngoro žavo, vakafuma mmwemmwe,
16 vakavoka vaosi vabaha na vala vangi vose va-
karatera. Yesu akashigwa yongwa na ula mche

10 emuke gati. *Yesu ekirongaka, tevonie muntu
11 esire ula mche. Akamwira: Mcheku, ve hio vala
12 vekuetie? Tehena ekulahie? *Akati: Tehena,
13 Mfumwa. Yesu akamwira: Neri mi sikulaha.
14 Tonga, usiebana kangi-wa!
15 Yesu akateta navo kangi, akati: Mi ni mi
16 kianga cha ili isanga. Eniratera, te-
katonge he kiža, mira enevona kianga
13 cha nkalamo. *Vafarisea vakamwira: We
14 ukutetia vuvoni mwenye, 'huo vuvoni vwako si
15 vwa idi. *Yesu akavaira, akati: Neri nekikutetia
16 vuvoni mwenye, vuvoni vwangu ni vwa idi; ambu
nimanyiže hantu nefumie na hantu nenetonga.
Mira nywi temmanyiže hantu nefumie naho na
15 hantu netonga naho. *Nywi mulaha kimuntu, mi
16 sina nemlaha. *Neri nekilaha mi, milahire yangu
ni ya idi, kila mi nesi yongwa, mira nina naye

- 17 Vava enitumie. *Kangi he miomo yenyu hegon-
 ndiwe iti: Vuvoni vwa vantu veri ni vwa idi.
- 18 *Mi nikutetia vuvoni na Vava enitumie enitetia
 19 vuvoni. *Vakamwira: E hio vaveo? Yesu aka-
 vaira: Temnimanyiže mi neri Vava. Nanga mwe-
 20 kinimanyiže mi, neri Vava mwekimmanya. *Mburi
 iži ežitetie ekifundisha he nyumba ya mtaso
 hantu hekivikiwe ibweta la ntogolo. Tehena
 emgwirire, ambu hakwe tehekinafika.
- 21 Akavaira kangi-wa: Mi nitonga, nanywi mune-
 nienda, kangi munefwa na mabanu enyu; hantu
 22 nenetonga mi, nywi temdima kuhafika. *Vayuda
 vakati: Ho ekunda kukukoma mwenye, ekiti iti:
 Hantu nenetonga mi, nywi temudima kuhaza?
- 23 *Akavaira: Nywi mu va aha si, mi ni wa wanga;
 nywi mu va isanga ili, mira mi si wa isanga ili.
- 24 *Icho nicho cheshigie nekimuira, iti munefwa na
 mabanu enyu; ambu mwekisagwirisha, iti ni mi,
 25 munefwa na mabanu enyu. *Niho vemwira: We
 ni we ani? Yesu akavaira: Karongo nimuirire,
 26 iti ni mi ani. *Nina mburi nyinki ža kumuteta
 na kumulaha, mira ula enitumie ni wa idi, nami
 vyose nevisikie hakwe niviteta he va ili isanga.
- 27 *Tevemanyiže, iti evairira mburi ya vavee. *Yesu
 28 akavaira: Mwekikenja kumkweža mwanangwa wa
 muntu na wanga, niho mwenemanya, iti ni mi,
 munemanya, iti sinacho neronga mi mwenye, mira
 29 vila Vava enifundishe, nivyo neteta. *Naye eni-
 tumie eho hamwe nami, tenishigie yongwa; ambu
 30 misi yose niharea vila vyemzihira. *Ekirateta
 mburi iži, vajinki vakangwirisha.
- 31 Yesu akavaira vala Vayuda vemgwirishe: Mwe-
 kiratera mburi yangu genda, mu vaaratera vangu
 32 va idi, *kangi munemanya vila vya idi, na vila
 33 vya idi vinemukombola. *Vakamwira: Tu vaana
 vakwe Aburahamu, tetweki vazoro va muntu kale
 hose, nini wekiteta kangi iti: Munezakombolwa.

- 34 *Yesu akavaira: Kididi nimuira: Ye etea mabanu
 35 ni mzoro wa mabanu. *Mzoro tekaa he nyumba
 kale na kale, mira mwana ye ekaa kale na kale.
 36 *Kakicha mwana ekimukombola, mwa-
 fuma he vuzoro kang'i.
- 37 Nimanyiže iti mu vaana vakwe Aburhamu. Mira
 muenda kunikoma, kila mburi yangu mwesina nayo
 38 he ngoro ženyu. *Niteta vila nevivonie he Vava,
 nywi nanywi muharea vila mwevisikie he vava
 39 wenyu. *Vakamwira vakati: Aburhamu ni vava
 wetu. Yesu akavaira: Nangari mweki vaana
 vakwe Aburhamu, mwekiharea ndima žakwe
 40 Aburhamu. *Mira iki muenda kunikoma, kang'i
 mi ni muntu nemuirire vila vya idi, nevisikie he
 41 Vava. Aburhamu ye teteie 'huo. *Nywi mu-
 rongu ndima ya vava wenyu. Vakamwira: Swi
 tetu vaana va kaya, tuna vava mmwenzu, ni
 42 Murungu. *Yesu akavaira: Nanga Murungu neki
 vava wenyu, mwekinikundie, ambu nekiho hakwe
 Murungu, hakwe niho hantu nefumie naho. Ambu
 nekiza si mburi yangu mwenye, mira ye eteni-
 43 tuma. *Hanini mwekisamanya mitetire yangu?
 44 Ni kila mwesidima kusikia mburi yangu. *Nywi
 vava wenyu ni shetani, kang'i muenda kuviharea
 vila vava wenyu ezahirwa nivyo. Ula neki mwa-
 koma vantu too kale, na vila vya idi tekaa na-
 vyo; ambu vila vya idi tena navyo. Ekiteta
 mongo, eteta vila e vyakwe mwenye, ambu ye
 45 ni mmongo, ni vava wa mongo. *Nywi temni-
 46 gwirisha, kila netetie vila vya idi. *Ni ani henyu
 edima kunivonyesha neri ibanu imwe nerongie?
 Kakicha niteta vila vya idi, hanini nywi mwe-
 47 kisanigwirisha? *E wa Murungu esikia mburi
 žakwe Murungu; nicho cheshiga mwekisažisikia,
 ambu nywi temu va Murungu.
- 48 Vayuda vakamwira: Wene mira, si cha idi twe-
 49 kiti iti: U Msamarya, una mpepo!? *Yesu aka-

vaira: Mi sina mpepo, mira nimkaza vava wangu,
 50 mira nywi munibera. *Mi sienda nigimbikwe,
 51 hena ekuenda na kulaha. *Kididi nimuira: Muntu
 ekigwirisha mburi yangu, tekazevona kifwa
 52 kale na kale. *Vayuda vakamwira: Iki twamanya
 iti una mpepo. Aburhamu afwi na vaarota,
 kangi we uti iti: Muntu ekigwirisha mburi yangu
 53 tekazevona kifwa kale na kale. *Kave we u
 mbaha kumkela vava wetu Aburhamu efwie?
 54 Na vaarota vefwie navo, ukuosha ani? *Yesu
 akati: Nekikutogola mi mwenye, vufumwa vwan-
 ngu ni vwa sutwa; mira Vava niye enigimbika,
 55 ula mweteta iti ni Murungu wenyu. *Mira tem-
 mummanyiže, mi nimmanyiže. Kari nekiti iti:
 Simmanyiže, nekioka mmongo sa nywi. Mira
 56 nimmanyiže, na mburi yakwe niigwira. *Vava
 wenyu Aburhamu ekizihirishwe, ekiirwa, iti
 enezavona musi wangu, akauvona, akazihirwa.
 57 *Vayuda vakamwira: Uti umvonie Aburhamu,
 58 kangi tunakenja mavuri makumi masano! *Yesu
 akavaira: Kididi nimuira: Hala Aburhamu esi-
 59 namogwa, mi nireho. *Niho vetoa mabwe, iti
 vambige mira Yesu akakufisa, akafuma he nyum-
 bamba ya mtaso.

9.

Yesu ekiža muntu emogiwe ituntu musi wa Sabato. Vafari-
 sea vevihiwa ni mburi ii, vemkwaha ula ekižiže.

- 1 YESU ekianga, akavona muntu emogiwe ituntu.
- 2 *Vaaratera vakwe vakavužanya, vakamwira: Mwarimu, cheshigie uu ekimogwa ituntu ni ni? Niye
- 3 eteie mabanu, kana ni vala vemmogie? *Yesu akavaira: Uu teteie mabanu neri vala vemmogie, mira ekee 'huo, nesa he mwiri wakwe ndima ža
- 4 Murungu žimanyike vuntu žekee. *Hecheri musi kinitala kužironga ndima žakwe uu enitumie. Kio kineza, aho tehena eneadima kuronga ndima

5 kangi. *Necheri he isanga ili, mi ni kianga cha
 6 isanga. *Ekikenja kuteta 'huo, akatufa lute na
 si, akaharea kitole na lute, akalivira lila ituntu
 7 kitole he meso, *akaliira: Tonga uzekuoža he
 ndia ya Siloa! Ili izina ni kihetu kuti: Mwatu-
 mwa. Akatonga akakuoža, ekihunduka evona.
 8 *Vayae navo vemvonie kale ekishindatanja, va-
 9 kati: Uu si ye ekikee si ekitanja vayae? *Va-
 kumwe vakati: Niye; vangi vakati: Hai, mira
 10 etafwanana naye. Ye mwenye akati: Ni mi. *Va-
 11 kamwira: Meso ako evonie-ze? *Akati: Muntu
 etangwa Yesu akaharea kitole, akanivira he meso,
 akanira: Tonga he idia la Siloa, uzekuoža! Ni-
 12 katonga, nikakuoža, niho nevona. *Vakamwira:
 Ula e hio iki? Akati: Simanyiže.
 13 Ula eki ituntu kale vakamtwa he Vafarisea.
 14 *Ula musi hantu Yesu eharee kitole ekimkiža
 15 meso neki musi wa Sabato. *Vafarisea vaka-
 mvužanya-wa, iti avairire vuntu evonie. Akava-
 ira: Etenivira kitole he meso, nikakuoža, niho
 16 nevona. *Vafarisea va kumwe vakati: Ula mu-
 ntu si wa Murungu, ambu teugimbika musi wa
 Sabato. Vangi vakati: Mbanu edima-ze kuronga
 mahirimo eringana 'huo? Niho vevihiana venye.
 17 *Kangi-wa vakamwira ula eki ituntu: We uti, iti
 niye ani kila ekižiže meso ako? Akati: Ni mwa-
 18 rota. *Vayuda tevegwirishe mburi yakwe, iti neki
 ituntu, etekižwa meso, mira vakavatanga vala
 19 vemmogie ula ekižižwe meso, *vakavavužanya
 vakati: Uu ni mwana wenyu mweti iti: Emogiwe
 20 ituntu? Iki evonie-ze? *Vala vemmogie vakava-
 ira, vakati: Uu tummanyiže, iti ni mwana wetu
 21 emogiwe ituntu. *Mira icho cheshigie ekivona
 iki tetumanyiže, neri ula emkižiže meso tetumma-
 22 nyiže swi. Ye ni muntu mzima, mvuženi mwenye,
 enedima kuteta mburi žakwe mwenye. *Vala
 vemmogie vakateta 'huo, kila vekivafoleka Va-

- yuda; ambu misi ila Vayuda vekisikižanye, iti uo, eneateta ekifwinyiriža, iti Yesu niye Kirisito,
- 23 aswižwe nyumba ya Murungu. *Icho nicho cheshigie vala vemmogie vekiti iti: Ye ni muntu mzima mvuženi mwenye.
- 24 Ula muntu ekifwie meso vakamtanga kangi-wa, vakamwira: Mkaze Murungu! Swi tumanyiže iti
- 25 muntu uu ni mbanu. *Ye akavaira: Kakicha ye ni mbanu, mi simanyiže. Icho kimwe nemanyiže
- 26 ziki: Nekifwie meso aho kale, iki nivona. *Vakamwira kangi-wa: Ekuteie-ze? Eakižiže-ze meso
- 27 ako? *Akavaira: Nakenja kumwira, mira nywi temkunda kusikia; hanini mweenda kuisikia kangi-wa? Kana nywi nanywi mutaenda kuoka
- 28 vaaratera vakwe? *Vakamriga, vakati: We u mwaratera wakwe, swi tu vaaratera vakwe Mose.
- 29 *Swi tumanyiže iti Murungu etetie ne Mose, mira
- 30 ula tetumanyiže hantu efumie naho. *Ula muntu akavaira, akati: Iyo ni mburi ya kumaka, iti nywi temumanyiže hantu efumie naho, kangi anikiža
- 31 meso. *Tumanyiže iti: Murungu tevasikia vabanu, mira muntu ekimfoleka, ekiharea vila evikundie, ula enemsikia. *Kale hose teinasikiika, iti
- 32 hena emkižiže muntu meso emogiwe ituntu. *Kakicha uu seki wa Murungu, tehenacho ekidima
- 34 kuronga. *Vakamwira: 'Huo kumogwa kwako umanyika, iti u mbanu, iki we utufundishe? Vakamngasha na nze.
- 35 Yesu akasikia iti vemngashiže na nze; ekiramvona, akamwira: We umgwirisha mwana wa
- 36 Murungu? *Ula akamwira, akati: Mfumwa, ni
- 37 ani, nimgwirishe? *Yesu akamwira: Wamvona,
- 38 ye eteta nawe niye. *Akati: Nigwirisha, Mfumwa, akamkodekia, akamtasa.
- 39 Yesu akati: Nizie he isanga, iti nililahe. Nesa vo vesivona, vavone, navo vevona vafwe meso.
- 40 *Vafarisea va kumwe, ekina navo, vekirasikia

ižo mburi, vakamwira: Swi naswi tufwie meso?
 41 *Yesu akavaamora, akavaira: Kakicha mwekifwie meso, temwekina mabanu; mira iki mweti iti: Tuvona, nicho cheshiga mabanu enyu ekikaa.

10.

Yesu ekuringanya na mrisha wedi, erisha ñonji žakwe nento.

- 1 KIDIDI nimuira: Esingia he isanzu la ñonji uko mwango, ekikwea hangi, uo ni mkea na mwipato.
- 2 *Mira engia he mwango ni mrisha wa ñonji.
- 3 *Uu ejuvuiwa ni mwagoja mwango; ñonji žisikia izii lakwe, ñonji žakwe mwenye ežitanga mazina
- 4 ažo, ežifwinya. *Ekikenja kužifwinya ñonji žakwe žose, ežirongorira, nažo žimratera, ambu
- 5 žimanyiže izii lakwe. *Mira mjeni težimratera neri, žimwaha, ambu težimanyiže izii la vajeni.
- 6 *Ulu lusimo Yesu ekivairire, mira vo tevemanyiže, iti ni mburi ani etetie navo.
- 7 Yesu akavaira kangi-wa: Kididi nimuira: Mi ni
- 8 mi mwango wa ñonji. *Vose verongore mozya hangu ni vakea na vaipato; ñonji nažo teživasi-
- 9 kie. *Mi ni mi mwango, muntu enengia hangu, enekaniwa, enengia, enefuma, enevona hakuri-
- 10 shižwa. *Mkea tezia kingi esire kuiva, kufuva
- 11 na kukoma. *Mi nizie, vainkwe nkalamo, vaigi-
- 12 she vose. *Mi ni mi mrisha wedi. Mrisha wedi ežifwia ñonji žakwe. Mira ula
- evizizwe esi mrisha, kangi esi mwenye ñonji, ekivona iginga lekiza, ežifumia
- ñonji, aahe, iginga ližigwire ñonji, li-
- 13 žisakanye. *Ula evizizwe eaha, ambu etevi-
- 14 zwa, neri tekumbuka ñonji. *Mi ni mi mrisha wedi. Nivamanya vala vangu, navo vala vangu
- 15 venimanya, *sa vuntu Vava enimanya, nami nimamanya Vava. Na mi nižifwia ñonji žangu.
- 16 *Kangi ñonji žingi nina nažo, esi ža isanzu ili;

- žila nažo kinitala kužiete, nažo žinesikia izii langu,
 17 lineoka ifyo imwe na mrisha mmwe. *Icho nicho
 cheshiga Vava ekinikunda, nekižifwia, nesa nina-
 18 kalame-wa. *Tehena enikundia; mira mwenye
 nikundie kužifwia. Nidima kužifwia, kangi ni-
 kalame-wa. Uo momo niinkiwe ni Vava wangu.
 19 Vayuda vakažikanania-wa mburi iži. *Vajinki
 20 vakati: Ena mpepo, kangi euruka, nini mweki-
 21 mtereža? *Vangi vakati: Mburi iži si ža mwu-
 rushi. Hena mpepo yedima kukiža meso a ma-
 tuntu?
 22 Misi ila Yerusalemu hekina musi mbaha wa ku-
 kumbuka nyumba ža mtaso vuntu žejengiwe-wa,
 23 neki misi ya kiho. *Yesu akažunguluka he nyu-
 24 mba ya mtaso, he lukumbi lwa Salomo. *Vayuda
 vakamwira: Uneshiga ngoro žetu žiganganye sari
 25 rini? Kakicha we u Kirisito, twirire nento. *Yesu
 akavaira: Nimuirire, mira temgwirishe. Ndimu
 nežironga he izina lakwe Vava, žinitetia vuvoni.
 26 *Mira nywi temgwirisha, kila nywi mwesi nonji
 27 žangu, sa vuntu nemuirire. *Nonji žangu
 žinisikia izii langu, nami nižimanya,
 28 nažo žiniratera. *Nami nižiinka nka-
 lamo ya kale na kale, težikateke kale
 na kale, neri tehena enežitaha he mi-
 29 kono yangu. *Vava wangu, ežininkie,
 ni mbaha kukela vose, neri tehena edi-
 ma kužitaha he mkono wa Vava wangu.
 30 *Mi ne Vava ture mmwe.
 31 Aho Vayuda kangi-wa vakatoa mabwe, nesa va-
 32 mbige. *Yesu akavaira: Nimuvonyeshe ndima
 žedi nyinki žefuma hakwe Vava, ni ndima ani
 33 iyo yeshigie mwekinibiga mabwe? *Vayuda va-
 kamwira: Iyo ndima yedi werongie siyo yeshigie
 twekikubiga mabwe, mira ni hala wekimrara
 Murungu, ambu u muntu, kangi wakuosha Mu-
 34 rungungu. *Yesu akavaira: Teigondiwe he miomo

- 35 yenyu iti: Mi nitetie: Nywi mu mirungu? *Kakicha vala vetetie mburi ža Murungu evatangie mirungu, kangi teidimikana kuvusha ugondengwa,
- 36 *iki mi, negimbikwe ni Vava, nikatumwa he ili isanga, nini mwekinira iti: Umrara Murungu, iti
- 37 nitie: Mi ni mwana wa Murungu? *Nekisažiharea
- 38 ndima žakwe Vava, musinigwirishe! *Mira nekižironga, mwekisanigwirisha mi, gwirishani žila ndima, nesa mumanye, mugwirishe, iti Vava eho hamwe na mi, na mi ni hamwe ne Vava!
- 39 Aho vakaenda kumgwira, mira akasululika. *Akatinga-tonga-wa sela ila ya Yoridani, akafika hala hantu,
- 40 Yohana ekibatiziza kuvoka, akakaa uko. *Vajinki vakaza hakwe, vakati: Yohana teteie mahirimo,
- 42 mira mburi žose emtetie uu ni ža idi. *Vajinki vakamgwirisha uko.

11.

Yesu emvusha Lazaro he vefwie. Vafarisea vemwendia Yesu kiavya cha kumkomia.

- 1 HEKINA muntu elwaa, niye Lazaro wa Betanya, he muzi wakwe Maria na mvunae etangwa Marita.
- 2 *Maria niye ula emvirire Mfumwa mafuta, akamhanguža magu na nywee žakwe. Lazaro,
- 3 rumburye Maria, neki mwaži. *Varumburye vakamtumia muntu, vakati: Mfumwa, uu wemkunda
- 4 elwaa. *Yesu ekirasikia, akati: Vulwaži uvwo si vwa kifwa, mira ni vwa kumgimbika Murungu,
- 5 nesa mwana wa Murungu akazwe nivwo. *Yesu ekimkundishe Marita na mvunae ne Lazaro.
- 6 *Ekirasikia, iti elwaa, akakaa misi miri hala hantu
- 7 ekiho. *Kangi akavaira vaaratera vakwe: Tuto-
- 8 nge Yuda-wa! *Vaaratera vakwe vakamwira: Izanazana Vayuda vekienda kukubiga mabwe,
- 9 kangi-wa utonga uko? *Yesu akati: Musi saa žakwe si ikumi na mbiri? Muntu ekianga na musu, tekwangwala, ambu evona kianga cha isanga ili.

- 10 *Mira muntu ekianga na kio, ekwangwala, ambu
 11 kianga tena nacho. *Ekikenja kuvaira 'huo,
 akati: Lazaro, mbwiyaa wetu ashinjia, mira nito-
 12 nga kuamvusha. *Vaaratera vakwe vakamwira:
 13 Mfumwa, kakicha ashinjia, enekia. *Yesu etetie
 mburi ya kifwa chakwe, mira vo vakati, iti eteta
 14 mburi ya kushinjia toro. *Aho kangi Yesu aka-
 15 vaira nento: Lazaro afwi; *mira mi nazihirwa he
 mburi yenyu iti seki aho, nesa mugwirishe; mira
 16 tutonge na uko hantu eho! *Toma etangwa
 mwamogwa maza akavaira vaaratera vayae:
 Tutonge naswi tufwe naye.
- 17 *Yesu ekiraza, akamfikia e he mbira misi mine.
 18 *Betanya ni hafuhi na Yerusalemu, muntu ekito-
 19 nga, saa teikuloka. *Vayuda vajinki vezie hakwe
 Marita ne Maria, iti vavasembe he mburi ya ru-
 20 mburye wavo. *Marita ekirasikia, iti Yesu eza,
 akatonga kuamzana, Maria akakaa uko he nyumba.
 21 *Marita akamwira Yesu: Mfumwa, nanga weki
 22 aha, rumburya tekifwa. *Mira neri iki nimanyiže
 23 iti: Icho wenemtanja Murungu, enekunka. *Yesu
 24 akamwira: Rumburyo enevuka he vefwie. *Marita
 akamwira: Nimanyiže, iti enevuka he musu wa
 25 mkengelejo hantu vefwie veneavuka. *Yesu aka-
 mwira: Mi ni mi nevusha vefwie, mi ni
 mi nkalamo. Enigwirisha mi, neri ete-
 26 fwa enekalama. *Naye etua wanga,
 ekinigwirisha mi, tekazefwa kale na
 27 kale. Ugwirisha icho? *Akamwira: Ee, Mfu-
 mwa; Nigwirisha, iti we ni we Kirisito, mwana
 wa Murungu ezie he isanga.
- 28 Ekikenja kuteta 'huo, akamtanga Maria mvunae
 29 mpiso, akamwira: Mwarimu azi, ekutanga. *Ula
 ekirasikia, akamangavuka, akatonga hakwe.
 30 *Yesu tenangia he muzi, mira ekire hala hantu
 31 ezanie ne Marita. *Vala Vayuda vekina naye,
 vekimsemba, vekiramvona Maria ekivuka wangu-

wangu, ekifuma, vakamratera, vakati iti: Usiche
 32 etonga na uko he mbira kuaia hala. *Maria
 ekirafika hala hantu Yesu eho, akamgwira he
 magu akwe, akamwira: Mfumwa, nangari weki
 33 aha, rumburya tekifwa. *Yesu ekiramvona ekiia,
 navo Vayuda vezie naye vekii, akavihiwa
 34 he ngoro, akasikia vukiva. *Akati: Mumvikie
 35 hio? Vakamwira: Zo uerereha! *Yesu akaia.
 36 *Vayuda vakati: Rerehani vuntu emkundie!
 37 *Vakumwenzu vakati: Uu ekižiže meso a lila ituntu,
 tekinacho edimie kuharea nesa uu asifwe?
 38 Yesu akavihiwa-wa he ngoro yakwe, akasi he
 39 mbira; ni mpanga yevikiiwe ibwe. *Yesu akati:
 Livusheni ibwe! Marita rumburye ula efwie,
 akamwira: Mfumwa anunka, ambu 'huo evikiwe
 40 yoo ni musi wa kane. *Yesu akamwira: Si-
 kwirire iti: Unevona vwedi vwa Murungu weki-
 41 gwirisha? *Vakalivusha ibwe. Yesu akavusha
 meso na wanga, akati: Vava, nikukaza iti: Wani-
 42 sikia. *Mi nimanyiže iti: Unisikia misi yose,
 mira ni ava vantu, venidenganyiže, nivo veshiga
 nekitema 'huo, nesa navo vagwirishe, iti niwe
 43 wentumie. *Ekikenja kuteta 'huo, akatanga na
 44 izii ibaha: Lazaro fuma! *Ula efwie akafuma,
 echungiwe shuke magu na mikono, vusho vwa-
 kwe vuchungiwe na muhaluma. Yesu akavaira:
 Mchungueni, mshigeni atonge!
 45 Vayuda vajinki vezie hakwe Maria, vekiravona
 46 vila Yesu evirongie, vakamgwirisha. *Va kumwe
 mira vakatonga he Vafarisea, vakavaira vila Yesu
 47 eteie. *Niho vaatasa vabaha na Vafarisea vevu-
 nganana, vekiti: Tunetea-ze? Ambu muntu uu
 48 eharea mahirimo majinki. *Twekimshiga 'huo,
 vose venemgwirisha, kangi Varoma venezatuhoka
 49 isanga na vantu. *Mmwe wavo etangwa Kayafa,
 ni mwatasa mbaha wa ivuri lila, akavaira: Nywi
 50 temnacho mwemanyiže! *Kangi temdunganya, iti

- kiziha, muntu mmwenzu avafwie vantu vose, nesa
 51 mbari yose isisie. *Tetetie ye mwenye 'huo,
 mira ni kila e mwatasa mbaha mwaka ula, nicho
 52 ekirota iti: Yesu enezaifwia mbari yose. *Kangi
 tekazeifwia mbaringwa wayo, mira eneavunganya
 vaana va Murungu vose vezarike, vakae hantu
 53 hamwe. *Musi ula vakavoka kudunganya mi-
 mkomie.
- 54 Yesu kangi teangie he Vayuda ekikufwinyiriža,
 mira akavuka hala, akatonga hafuhi na nyika,
 he muzi wetangwa Efuraimu, akakaa uko na
 vaaratera vakwe.
- 55 Pasa ya Vayuda yeki hafuhi. Ula mtaso wa
 Pasa wesinaringana, vajinki vakafuma he isanga
 lavo, vakakwea Yerusalemu, nesa vakuzerize.
- 56 *Vakamwenda Yesu, vakairana uko he nyumba
 ya mtaso: Muti-ze? Tekazeza he uu mtaso?
- 57 *Vaatasa vabaha na Vafarisea vakafwinya momo
 iti: Muntu ekimanya hantu eho, avairire, nesa
 vamgwire.

12.

Yesu evirwa mafuta uko Betanya: Engia Yerusalemu, ebirikira,
 iti hakwe hafika. Etefiwa vuvoni ni izii lefuma na uko wanga,
 mira Vayuda tevegwirisha.

- 1 MTASO wa Pasa teunafika, wekisheže misi mta-
 ndatu, niho Yesu etonga Betanya, hantu Lazaro
 2 ekaa, ni ula evushižwe ni Yesu he vefwie. *Cha
 he mageri vakamhareia kižo; Marita akaharea
 3 ndima. Lazaro ekikee navo he kižo. *Maria
 akaguha kakomba ka mafuta a muti wetangwa
 Narada, mafuta edisha ezorirwe na marupia
 majinki, akamvira Yesu he magu, ekikenja aka-
 mhanguža magu na nywee žakwe; nyumba yose
 4 ikagisha fungo ya ala mafuta. *Mmwenzu wa
 vaaratera vakwe, ni Yuda wa Karioti, mwana
 wakwe Simoni, niye ula emrengehe uko nyuma,

- 5 akati: *Hanini ala mafuta esitagiwe na marupia
igana na makumi masano, akainkiŵa he vakiva?
6 *Huo tetetie iti evasikia vakiva mbonea, mira ni
hala e mkea, etikie mfuko wa hera, akaiva vila
7 einkiwe. *Yesu akati: Mshige! Nesa aavikie
8 musu wa kuŵikwa kwangu. *Ambu vasovu mu-
na navo misi yose, mira mi temna nami misi
yose.
- 9 Vayuda vajinki vakamanya, iti e hala. Vakaza
mira tevemziie Yesu waye, mira neri Lazaro
vakaenda kumvona, ula evushiŵe he vefwie.
10 *Vaatasa vabaha vakasikiŵanya, iti vamkome
11 Lazaro naye; *ambu Vayuda vajinki vakatonga,
vakamgwirisha Yesu he mburi yakwe Lazaro.
12 Hala yavo hakwe vantu vajinki vezie he ula
13 mtaso, vekirasikia iti: Yesu eza Yerusalemu, *vaka-
guha mareri a misala, vakatonga kuamzana,
vakaimba vekiti: Hoziana! Akazwe uu eza etu-
miwe ni Mfumwa! Uu niye Mfumwa wa Isiraeli!
14 *Yesu akavona mwana wa njoe, akampanda, sa
15 vuntu hegondiwe iti: *Usifoleke mwana Sioni!
Rereha, Mfumwa wako eza, evekiwe ni njoe.
16 *Mhuri iŵi kuvoka vaaratera vakwe teveŵimanyiŵe;
mira Yesu ekiragimbikwa, vakakumbuka iti: Ye
niye egondiiwe iŵi mburi, kangi venye veŵimro-
17 ngiie. *Vala vantu ekina navo hala ekimtanga
Lazaro, ekimvusha he vefwie, vakaibirikira ii
18 mburi. *Icho nicho cheshigie vantu vekimzana,
19 ambu vesikie, iti erongie ihirimo ilo. *Vafarisea
vakairana: Rerehani, iti temdimie-ni! Mwavona:
Isanga lose limratera.
- 20 He vala vekweie he mtaso, hekina Vagiriki va
21 kumwe. *Ava vakaza hakwe Filipino wa Betesaida,
he isanga la Galilea, vakamsemba iti: Mfumwa
22 tuenda tumvone Yesu! *Filipo akatonga, aka-
mwira Anderea; kangi vose, Anderea ne Filipino
23 vakamwira Yesu. *Yesu akavaira: Hafika, niho

- 24 mwanangwa wa muntu enegimbikwa. *Kididi
nimuira: Mbeu ya ngano yekisagwa he msanga,
ikafwa, irakaa yongwa; mira yekifwa imoga ntunda
25 nyinki. *Ye ekundisha nkalamo yakwe, eneisova,
mira esikundisha nkalamo yakwe he ili isanga,
26 enezainkwa nkalamo ya kale na kale. *Muntu
ekienda kunirongia ndima, naniratere. Ambu
hantu neho mi, mndima wangu naye eho aho.
Muntu ekingia he ndima yangu, Vava enemgi-
27 mbika. *Iki ngoro vangu isikia fole. Iki niti-ze?
Vava nikania, hasinizie! Kangi nicho cheshigie
28 nekiharatera! *Vava gimbika izina lako! Hakafuma
izii na uko wanga he ivunde, likati iti: Nakenja
29 kuligimbika, kangi nneligimbika-wa! *Vala vantu
vemuke hala vekisikia vakati: Herurume; vangi
30 vakati: Mlao etetie naye. *Yesu akavaira, akati:
Izii ili telifumie he mburi yangu, mira lifumie he
31 mburi yenyu. *Iki ili isanga lilahwa, kangi iki
32 mfumwa wa ili isanga enefwinywa. *Nami neki-
vushwa he ili isanga nekikweŵwa na wanga,
33 vose nnevakota na hangu. *Huo akateta, nesa
34 avonyeshe mifwie, vuntu eneafwa. *Vantu vaka-
mwira: Swi tusikie he momongwa iti: Kirisito
ekalama kale na kale, ni ni wekiteta we iti:
Kimtala mwanangwa wa muntu akweŵwe? Ni
35 ani uo mwanangwa wa muntu? *Yesu akavaira:
Iki temkakae na kianga misi mijinki kangi.
Angani, mwecheri na kianga, kiŵa kisizemugwia,
naye eanga he kiŵa, temanyiŵe hantu etonga.
36 *Mwecheri na kianga gwirishani kianga, nesa
37 muoke vaana va kianga. *Yesu ekikenja kuteta
'huo, akatonga, akakufisa, iti vasimvone.
Iki kangi erongie mahirimo majinki eringane 'huo,
38 mira vo tevemgwirishie, *nesa mburi ya mwarota
Yesaya ikuloke, ekiti iti: Mfumwa, ni ani egwi-
rishe mburi twebirikire? Kangi evonie vila vya
39 mkono wa Murungu ni ani? *Tevedimie kugwi-

- 40 risha, sa vuntu Yesaya etetie hangi: *Meso avo akaakoma, akadindiža ngoro žavo, nesa vasivone na meso avo, neri vasimanye na ngoro žavo, 41 vekipituka, nekivakiža. *Huo Yesaya etetie, ambu evuvonie vwedi vwakwe, akateta mburi žakwe. 42 *Mira neri vaosi vabaha vajinki vakamgwirisha, mira vekifoleka Vafarisea, nicho cheshigie vekisafwinyiriža iti vemgwirishe, nesa vasizeswižwa 43 nyumba ya Murungu. *Ambu kushimiwa ni vantu vekukundie kukela kushimiwa ni Murungu. 44 Yesu akabirikira, ekiti: Ye enigwirisha, tenigwiri- 45 sha mi, mira emgwirisha ula enitumie. *Naye 46 enivona mi, emvona ula enitumie. *Mi ni kianga, nizie he ili isanga, nesa vose venigwirisha, va- 47 sikae he kiža. *Kakicha muntu esikia mburi žangu, ekisažigwirisha, mi sikamlahe; ambu sizie 48 kualilaha isanga, mira kualikania isanga, *enisua mi na kusakunda mburi žangu, ena emlaha; iyo mburi netetie inezamlaha musu wa mkengelejo. 49 *Ambu mi sitetie mi mwenye, mira Vava enitumie, niye enirire icho nenebirikira, icho neneteta. 50 *Nami nimanyiže iti: Momo wakwe ni nkalamo ya kale na kale, icho neteta niteta sa vuntu Vava eniazere.

13.

Yesu eoža vaaratera magu, evaira iti: Mmwenzu wenyu enenirengeha. Evainka momo mshaa wa kukundishana. Emwira Petero iti: Unezanikana.

- 1 MTASO wa Pasa wesinaringana, Yesu emanyiže, iti hakwe hafika ha kufuma he ili isanga, atonge he vavee; kangi vala vakwe veho he ili isanga, vuntu evakundishe, akavakundisha sari mkenge- 2 lejo. *Vekila kižo cha he mageri, shetani akenja kumkengera Yuda wa Karioti, mwana wakwe 3 Simoni, amrenghehe Yesu. *Yesu emanyiže, iti vavee emunkie vyose akae navyo, emanyiže, iti

efumie hakwe Murungu, kangi enehunduka-wa
 4 hakwe Murungu, *niho evuka hala hantu velia
 kižo, akañola mchoka wakwe akaguha muhaluma,
 5 akakujika. *Ekikenja akagera mpombe he iba-
 kuri, akavoka kuoža magu a vaaratera vakwe,
 6 akaahanguža na ula muhaluma eujikie. *Akaza
 hakwe Simoni Petero; ye akamwira: Mfumwa,
 7 we uniože magu? *Yesu akamwira, akati: Ivyo
 nevironga iki, we tuvimanya, mira uneavimanya
 8 misi ya nyuma. *Petero akamwira: Tukazenioža
 magu kale na kale! Yesu akamwira: Nekisakuoža,
 9 tuna shanga nami. *Niho Simoni Petero emwira:
 Mfumwa, usiniože magu wao, mira uniože neri
 10 mikono na mutwi! *Yesu akamwira: Uu eožižwe
 teshindaoža esire magu, ambu eelile mwiri wose.
 11 Nanywi muelile, mira si nywi vose. *Ambu
 emmanyiže ula eneamregeha. Nicho cheshiga
 ekiti iti: Temuelile vose.
 12 Ekikenja kuvaoža magu, akaguha mchoka wakwe,
 akakaa kangi-wa hantu velia, akavaira: Iki mu-
 13 manyiže icho nemurongiie? *Munitanga mwarimu
 na Mfumwa, kangi muteta nento 'huo, ambu ni
 14 mi. *Kakicha mi, ne Mfumwa na mwarimu,
 nimuožiže magu, neri nywi kimutala kuožanya
 15 magu. *Namuvonyesha cheziha kuharea,
 nesa vuntu nemurongiie nywi, 'huo na-
 16 nywi muronge. *Kididi nimuira: Mzoro si
 mbaha kumkela vava wakwe, etumiwe si mbaha
 17 kumkela ula emtumie. *Kakicha muvimanya
 18 ivi, munekia mwekivironga. *Siteta he
 mburi yenyu vose; mi nimanya vo nezurire, mira
 iti ugondengwa ukuloke ula weti iti: Ye ela mgate
 19 na mi, eneanisampa. *Nimuira iki vyesinate viku-
 loke, nesa hala vyeneakulokia, mumanye, iti ni
 20 mi. *Kididi nimuira: Ula emkunda ye nenem-
 tuma, enikunda mi; naye enikunda mi, emkunda
 ula enitumie.

- 21 Yesu ekikenja kuteta 'huo, akasikia vwasi he ngoro yakwe, akateta vuvoni ekiti: Kididi nimuira:
- 22 Mmwenzu wenyu enenirengeha. *Vala vaaratera vakarerehana, ambu tevemanyize iti emteta ani.
- 23 *Mmwenzu wa vaaratera vakwe, ula Yesu em-
- 24 kundishe, ekikee hafuhi ne Yesu. *Simoni Petero akamkonya, nesa amvuze, iti ni ani ula emteta.
- 25 *Ula ekee hafuhi ne Yesu, akamwira Yesu: Mfu-
- 26 mwa ni ani? *Yesu akamwira: Niye ula nene-
munka itoji, nekikenja kulitoveža. Akatoveža
27 itoji, akamunka Yuda wa Karioti mwana wakwe
28 Simoni. *Ekikenja kumiža lila itoji, shetani
29 akamngia. Yesu akati: Icho weenda kutea
30 mangakitea! *Mira vala vekee hala vekila tehe-
31 na emanyize icho cheshiga ekimwira 'huo. *Ambu
32 va kumwenzu vakadunganya iti: Yesu etemwira:
33 Zora vila vyetuzihira misi ya mtaso, kana ete-
34 mwira: Fwinya hera ža kumwe uvainke vakiva.
35 Ambu Yuda neki mwagwira mfuko wa mahera.
- 36 *Ula ekikenja kumiža lila itoji, akafuma ila indi; mira neki kio.
- 37 Ekikenja kufuma, Yesu akati: Iki mwanangwa wa muntu agimbikwa, kangi Murungu agimbikwa
- 38 niye. *Kakicha Murungu agimbikwa niye, naye Murungu enemgimbika mwenye, ambu ena naye
- 39 kangi enemangamgimbika. *Vaanangu, nnekaa henyu misi si mijinki; munenienda, kangi sa
- 40 vuntu nevairire Vayuda iti: Hantu nenetonga mi, nywi temdima kuhafika, iki neri nywi nimuira
- 41 'huo. *Nimuinka momo mshaa, mukundi-
42 shane! Sa vuntu mi nemukundishe,
43 nanywi kundishanyani 'huo! *Aho vose venemanya, iti mu vaaratera vangu, mwekikundishana venye na venye.
- 44 *Simoni Petero akamwira: Mfumwa utonga na hi? Yesu akamwira: Hantu netonga, tudima kuniratera iki, mira uneaniratera misi ya nyuma.

37 *Petero akamwira: Hanini nesidima kukuratera
 38 iki? Neri kukufwira nneakufwira! *Yesu akamwira:
 We ukunda kunifwira? Kididi nikwira: Nkurufi
 teikazeia, wesinanikana kantu katatu!

14.

Yesu evaaganya vaaratera vakwe, evasemba, ekivaira iti:
 Ninemutumia mpeho yezerire.

1 NGORO ženyu žisitee fole! Mgwirisheni Muru-
 2 ngu! Kangi na mi nigwirishani! *He nyumba
 yakwe Vava hena ha kukaa hajinki. Kakicha
 seki 'huo, nekimuirire; ambu nitonga kumuhareia
 3 ha kukaa. *Kangi nekitonga kumuhareia ha ku-
 kaa, nnehunduka-wa kumuguha vose na hangu,
 4 nesa hantu neho mi, na nywi muhaka! *Hantu
 5 nenetonga muhamanya, na nzia muimanya. *Toma
 akamwira: Mfumwa twesimanyize hantu weto-
 6 nga naho, ingeri nzia tuneimanya-ze? *Yesu
 akamwira: Mi ni mi nzia na idi na
 nkalamo; tehena efika he Vava ne-
 7 kisamfisha mi. *Kakicha mwekinima-
 nyize, ne Vava mwekimanya naye. Kangi
 8 iki mwamanya mukamvona. *Filipo akamwira:
 Mfumwa, mtuvonyeshe Vava! Kangi tetuna mburi
 9 ingi. *Yesu akamwira: Filipo, mazuva ose aa
 nikaa hamwe nanywi, kangi tunimanya? Enivonie
 mi, amvona Vava, kangi utetani iti: Mtuvonyeshe
 10 Vava! *Tugwirisha iti: Mi niho he Vava, ne Vava
 naye eho he mi? Mburi nemuira, siteta mi mwe-
 nye. Vava ekaa hangu, ula ežironga ndima.
 11 *Nigwirishani iti: Mi niho he Vava, ne Vava eho
 he mi. Kakicha temnigwirisha mi, gwirishani iti
 12 muvonie žila ndima. *Kididi nimuira: Enigwirisha,
 žila ndima nežironga, naye enežironga, neri mbaha
 kukela iži enežironga, ambu mi nitonga he Vava.
 13 *Ivyo mwenevitanja he izina langu, nnevihareia,

- 14 nesa Vava agimbikwe ni mwanae. *Ivyo mwenevitanja he izina langu nnevharea.
- 15 Kakicha munikundisha, gwirishani miomo yangu!
- 16 *Mi nami nnemtanja Vava iti amuinke mwasemba
- 17 ungi, akae nanywi kale na kale; *ni mpeho ya idi; va ili isanga tevedima kuiinkwa, ambu teveivona neri teveimanya. Nywi muimanya, ambu ikaa henyu,
- 18 kangi inekaa henyu genda. *Sikamushige yongwa,
- 19 nneza henyu! *Heshela lufunda hadori, niho va ili isanga tevekanivone, mira nywi munivona,
- 20 ambu mi nikalama na nywi mukalama. *Ula musi munemanya, iti mi niho he Vava nanywi muho
- 21 he mi, nami niho he nywi. *Ula ena nawo momo wangu na kuugwirisha niye enikundisha, naye enikunda, enekundwa ni Vava. Nami nne-
- 22 mkundisha, nnemvonyesha vuntu nevyo. *Akairwa ni Yuda, mira siye ula wa Karioti: Ni kize, we-
- 23 vuntu wevyo? *Yesu akamwira: Ye enikundisha, enežigwirisha mburi žangu, naye Vava enemkunda, naswi tuneza tukae hakwe. *Ye esinikunda,
- 24 tegwirisha mburi žangu, kangi mburi mweisikia, si yangu, mira ni yakwe Vava enitumie.
- 25 Mburi iži nažimuirira nerecheri henyu. *Mira ula
- 26 mwasemba, ila mpeho yezerire, yeneatumwa ni Vava he izina langu, ila inemufundisha vyose,
- 27 na kumukumbusha vyose nemuirire. *Nimushigia muhorere, muhorere wangu nimuinka; mi simuinka sa vuntu isanga ili lemuinka. Ngoro ženyu žisisikie
- 28 vwasi, musitee fole! *Musikie, iti nimuirire: Nitonga, kangi nnehunduka-wa henyu. Nanga mwe-
- 29 kinikunda, mwekizihirwa, iti nitonga he Vava, ambu Vava ni mbaha kunikela mi. *Kangi iki
- 30 vyekineakuloka. *Sikatete mburi žingi nanywi, ambu mfumwa wa isanga ili eza, kangi tekavone

31 mburi ya kunishaga. *Mira isanga lose linemanya, iti nimkundisha Vava, kangi nitea vila eniazere. Vukani tutonge!

15.

Yesu ni mzabibu, kangi vemgwirisha ni matambi akwe, icho cheshiga va ili isanga vekivavihiwa vala veigwirisha mburingwa.

- 1 MI ni mi mzabibu wa idi. Vava wangu ni mwimi.
- 2 *Matambi ose esimoga eavusha, kangi ose
- 3 emoga eachwia nesa ateishe kumoga. *Nywi mwazera, kila mwesikie ila mburi nemuirire.
- 4 *Kaani hangu nami nikae henyu! Sa vuntu itambi lesidimamoga lekisakaa he kikolo, 'huo nanywi,
- 5 mwekisakaa hangu. *Mi ni mi mzabibu, nywi mu matambi. Ekaa hangu, nami nekikaa hakwe, uu enemogisha, ambu mwesina na mi, te-
- 6 mna vyo mwedima kuronga. *Muntu ekisakaa hangu, enetagwa sa itambi, eneoma, kangi vantu veavunganya hamwe, veagera he moto,
- 7 nao etikimira. *Mwekikaa hangu kangi mburi žangu žekikaa henyu, ivyo mwenekunda kuvitanja,
- 8 munevivona. *Aho Vava egimbikwa mwekimoga ntunda nyinki, mwekioka vaaratera vangu.
- 9 Sa vuntu Vava enikundie, nivwo vuntu nemukundisha; nanywi nikundishani genda! *Mwekigwirisha momo wangu, niho mwenikunda genda, sa vuntu mi nemkundishe Vava genda nekigwirisha momo wakwe. *Mburi iži nimuirire, nesa
- 12 hirwa. *Uo niwo momo wangu iti: Mukundishane, sa vuntu nami nemukundisha. *Ena lukundo
- 14 lubahisha ni uu evafwia vayae. *Nywi mu vambwiya, mwekironga vila nemuirire. *Sikazemutanga vazoru, ambu mzoro temanya icho Vava wakwe eronga. Mira nywi nimutanga vambwiya,
- 16 ambu nimuirire vyose nesikie he Vava. *Si nywi mwenizurire, mira ni mi nemuzurire, nikamuvika,

- mutonge, mumoge ntunda, kangi ntunda ženyu žikae, nesa vyo mwenemtanja Vava he izina
 17 langu amuinke. *Momo nemuinka zuu: Kundi-
 shanyani!
- 18 Kakicha vo va ili isanga vemushuka, manyani
 19 iti: Vevokie kunishuka mi. *Kakicha mweki va
 ili isanga, va ili isanga vekivakundie vayae vavo.
 Mira vo va ili isanga vemushuka, ambu nywi
 temu va ili isanga, ambu nimusagure, nikamu-
 20 fwinya he ili isanga. *Ikumbukeni iyo mburi
 nemuirire iti: Mzoro si mbaha kumkela vavee.
 Kakicha mi vanidindisha, neri nywi venemudi-
 ndisha. Kakicha vegwirishe mburi yangu, na
 21 yenyu veneigwirisha. *Mira ivi vyose venemuha-
 reia he mburi ya izina langu, ambu tevemma-
 22 nyiže ula enitumie. *Kakicha sekizie nikavairira,
 nanga tevekina mabanu, mira iki tevena mikuki-
 23 žiže he mabanu avo. *Ye enivihiwa mi, emvihiwa
 24 Vava naye. *Kakicha sekirongie havo žila ndima,
 žesirongiwe ni muntu ungi, nanga tevekina ma-
 banu; mira iki važivona kangi vanivihiwa mi ne
 25 Vava. *Ni iti ila mburi ikuloke, yegondiwe he
 miomo yavo iti: Verekunishukira.
- 26 Mira ekiaza ula mwasemba neneamtuma, neho
 he Vava, ni mpeho ya idi yefuma he Vava, ula
 27 enenitetia vuvoni. *Nanywi muteta vuvoni, ambu
 too kuza kwangu tuangie vose.

16.

Yesu ekenja mburi ža kuvaaganya vaaratera vakwe, evaira
 iti enetonga he Vavee.

- 1 'HUO nimuirire, iti musizevihiwa. *Venemuswiža
 2 nyumba ya Murungu, kangi heneafika, niho vala
 venemukoma venedunganya iti ni mitasire vemtasa,
 3 Murungu nayo. *Huo veneronga, ambu tevemma-
 4 nyiže Vava neri mi. *Mi nimuirire 'huo, iti aho

hekinefika, mukumbuke, iti nekimuirire. Aho kivoko sekimuirire 'huo, ambu neki hamwe nanywi.

- 5 Mira iki nitonga he ula enitumie, kangi henyu
 6 tehenā enivūžanya iti: Utonga hio? *Mira kila nemuirire 'huo, vukiva vwazua he ngoro ženyu.
 7 *Icho nemuirire ni cha idi, iti: Kimuzihira, nekitonga. Ambu nekisatonga, ula mwaseмба tekaze
 8 henyu; mira nekitonga nne mtuma henyu. *Uu ekiza enevavyesha va ili isanga mabanu na ulanga
 9 na mlaho. *Mabanu avo ni iti: Tevenigwirishe;
 10 *ulanga ni iti: Nitonga he Vava, kangi temkae-
 11 nivona; *mlaho ni iti: Mfumwa wa ili isanga alahwa.
 12 Ndecheri na mburi nyinki ža kumuirira, mira iki
 13 temkažidime. *Mira ula ekiza, ila mpeho ya idi, inemurongorira he vila vya idi vyose. Ambu
 . tekatete vila vyakwe mwenye, mira vyose eneasikia, eneviteta, kangi vila vyeenda kuza enevimuirira.
 14 *Ula enenigimbika, ambu eneguha he
 15 vila vyangu, enevimuirira. *Vyose Vava wangu ena navyo ni vyangu; icho nicho cheshiga nekimuirira iti: Eneaguha he vila vyangu, avimuirire.
 16 Hesehe lufunda hadori, temkanivone kangi. Hekivecha lufunda-wa hadori munenivona, ambu
 17 nitonga he Vava. *Aho vaaratera vakwe va kumwe vakairana iti: Ikee-ze ii mburi ekitwira: Hesehe lufunda hadori, temkanivone, kangi henevecha lufunda-wa hadori, munenivona? kangi ekitwira
 18 iti: Ni hala netonga he Vava? *Vakati: Nini ekiti iti: Hesehe lufunda hadori? Swi tetumanyize icho eteta. *Yesu ekimanya, iti veenda kumvuža, akavaira: Muvužanya-ni iyo mburi nemuirire iti: Hesehe lufunda hadori, temkanivone; kangi henevecha lufunda-wa hadori, munenivona? *Kididi nimuirira: Nywi muneia na kurengwarengwa ni mashoži, mira va ili isanga venezihirwa. Nywi munesikia vukiva, mira vukiva

- 21 wwenyu vuneoka kuzahirwa. *Mche ekimoga, ena
vukiva, iti hakwe hafika; mira ekikenja kumoga
mwana tevukumbuka vukiva kangi, ambu azi-
hirwa, iti muntu amogwa, akae he ili isanga.
- 22 *Nanywi iki vukiva muna navwo, mira ninemu-
vona-wa, niho ngoro ženyu ženezahirwa, kangi ku-
23 zahirwa kwenyu tehenā eneakukonda. *Musi ula
temkanivužanye mburi. Kididi nimuira: Vyo mwe-
24 nemtanja Vava he izina langu enevimuinka. *Huo
kale temnatanja-ni he izina langu, mira tanjani!
25 Muneinkwa, nesa muteishe kuzahirwa. *Mburi ii ni-
muirire kilusimo, mira henefika, niho nesikatete na-
nywi kilusimo kangi, mira nnežibirikira mburi žak-
26 we Vava nekižifwinyiriža. *Musi ula mnetanja he
izina langu, kangi simuira iti: Mi nnemutanjiža
27 he Vava. *Ambu Vava mwenye emukundisha, kila
nywi mwenikundishe, mkagwirisha, iti nifumie he
28 Murungu. *Nifumie he Vava, nikaza he ili isanga,
29 kangi nishiga ili isanga nitonge he Vava. *Vaaratera
vakwe vakamwira: Rereha! Iki uteta wekifwinyi-
30 riža, tuteta kilusimo. *Iki tumanyiže, iti we uma-
nyiže mburi žose, neri tushindavužwa. Aho tugwi-
31 riža, iti ufumie he Murungu. *Yesu akavaira: Iki
32 mugwirisha; *mira henefika kangi hafika, niho
mwenesakanywa muntu na hantu hakwe, muneni-
33 shiga yongwa. Mira si yongwa, ambu Vava nina
naye. *Iži mburi nažimuirā, nesa muvone muho-
rere hangu. He ili isanga muna vukiva, mira
dindwani ni ngoro! Ambu nalivota ili isanga.

17.

Yesu etasa na kuvasambia vaaratera vakwe navo vose
veneagwirisha.

1. YESU ekikenja kuteta mburi iži, akavusha meso,
akarereha wanga, akati: Vava, hala hantu hafika.
Mgimbike mwanao, nesa mwanao naye akugi-
2 mbike! *Ambu we umwoshiže mbaža wa vyose.

- vyeho meso, nesa vala wemunkie, avainke nka-
 3 lamo ya kale na kale. *Ukwo kukumanya
 we, we Murungu wa idi yongwa, na ula
 wemtumie, Yesu Kirisito, nikwo nka-
 4 lamo ya kale na kale. *Nakugimbika he ili
 isanga, nakenja iyo ndima, weninkie iti niiharee.
 5 *Iki nawe Vava, nigimbika, nikae hako na vula
 vwedi nekina navwo, hala isanga lose lesina-
 rumbwa!
- 6 Izina lako nilivavonyeshe vala vantu weninkie
 he ili isanga; neki vako, mi utevaninka, mburi
 7 yako vakaigwirisha. *Iki vamanya iti: Vyose we-
 8 ninkie vifuma hako. *Ambu mburi žila weninkie
 nivainkie, vakažigwirisha, vakamanya kididi, iti
 nifumie hako, vakagwirisha, iti ni we wenitumie.
 9 *Mi nivasembia ava, sivasembia va ili isanga,
 10 mira vala weninkie,ambu ni vako. *Vyangu
 vyose ni vyako; kangi vyako ni vyangu, kangi
 11 nigimbikwe nivo. *Mi iki siho he isanga ili, vo
 veho he ili isanga, mi niza hako. Vava wezerire,
 uvarinde, vakae na izina lako, weninkie, vakae
 sa muntu mmwenzu, sa vuntu naswi twekee.
 12 *Aho nekiho hamwe navo, nekivarinda, vakae na
 izina lako, welininkie, nivarinde, kangi teheha
 havo etekie, esire ula mwana mvivi, nesa ugo-
 13 ndengwa ukuloke. *Iki niza na hako, kangi niteta
 'huo, nesa kuzahirwa kwangu vakae nakwo, ku-
 14 gishe. *Nivainkie mburi yako, kangi va ili isanga
 vakavashuka, iti vo si va ili isanga, sa vuntu mi
 15 nesi wa ili isanga. *Sikusemba iti uvavushe he
 ili isanga, mira uvarinde, nesa mvivi asivadime.
 16 *Vo si va ili isanga sa vuntu mi nesi wa ili
 17 isanga. *Uvazeriže na vila vya idi! Mburi
 18 yako ni ya idi. *Sa vuntu wenitumie he ili
 19 isanga, 'huo nami nivatuma he ili isanga. *He
 mburi yavo nakuzeriža mwenye, iti vo navo vaze-
 rižwe na vila vya idi.

- 20 Mira sivasembia ava wavo, neri vala veneanigwi-
 21 risha, vekibirikirwa nivo, *nesa vose vaoke sa
 mmwenzu, sa vuntu we Vava weho he mi, nami
 neho he we, navo vaoke hamwe naswi, nesa ili
 22 isanga ligwirishe, iti we unitumie! *Nami vula
 vwedi weninkie nivainkie, vaoke mmwe sa swi.
 23 *Mi he vo nawe he mi, vaoke mmwe kididi,
 nesa ili isanga limanye iti: We unitumie na ku-
 24 vakundisha sa vuntu wenikundie mi. *Vava,
 nikunda, vala weninkie vakae hamwe nami hantu
 neho, nesa vavone vwedi vwangu weninkie, ambu
 25 unikundie hala isanga lose lesinarumbwa. *Vava,
 ulaha masa etegane, va ili isanga tevekumanyiže,
 mira mi nikumanyiže, ava navo vemanyiže, iti
 26 we unitumie. *Nakenja kuvamanyisha izina lako,
 kangi nneteisha kulivamanyisha, nesa lula luku-
 ndo, wenikundishe nalwo, navo vakae nalwo
 nami nikae he vo.

18.

Yesu egwirwa, etwawa he mwatasa mbaha, elahwa, eberwa,
 ekanwa ni Petero, etwawa hakwe Pilato. Pilato eenda mi-
 mchunguie.

- 1 YESU ekikenja kuteta iži mburi, akafuma hamwe
 na vaaratera vakwe, akavecha na sela ila ya
 kamweta, ketangwa Kideroni, aho hekina mgunda,
 2 niho engia na vaaratera vakwe. *Ula Yuda eenda
 kumrengeha, naye ekihamanyiže hala hantu, ambu
 Yesu ekitonga hala kantu kajinki na vaaratera
 3 vakwe. *Ula Yuda akaguha nkondo ya vashikari
 na vazoro va vaatasa vabaha na va Vafarisea,
 vakaza hala, vegwirire mitata na malugala na
 4 mavuta. *Yesu kila emanyiže vyose vyeneamzia,
 5 akafuma akavaira: Mumwenda ani? *Vakamwira
 Yesu wa Nazareti. Akavaira: Ni mi. Naye ula
 6 Yuda emrengeha eremuka hamwe navo. *Eki-
 vaira iti: Ni mi, vakahunduka na nyuma, vaka-

- 7 gwa. *Akavavuža-wa: Mumwenda ani? Vakati:
 8 Yesu wa Nazareti. *Vakairwa ni Yesu: Nimuirire
 iti ni mi, kakicha munienda mi, shigani ava va-
 9 tonge. *Nesa ila mburi ikuloke etetie iti: Vala
 10 weninkie, tehenanemtshiže neri mmwe. *Simoni
 Petero ekina muhandwi, akaukota, akamtema
 mzoro wa mwatasa mbaha, akamchwa isikio la
 11 kuume; ula mzoro izina lakwe niye Maliko. *Yesu
 akamwira Petero: Hundua muhandwi wako na
 he mboni! Kibobo, Vava eninkie, nisikinywie?
 12 Vala vashikari na mbaha wavo na vala vazoro
 va Vayuda vakamgwira Yesu, vakamchunga.
 13 *Vakarongamtwa ini hakwe Ana, ambu neki
 mkwee Kayafa, mwatasa mbaha wa mwaka ula.
 14 *Mira Kayafa ni ula evairire Vayuda iti: Kiziha
 15 muntu mmwenzu avafwie vantu vose. *Simoni
 Petero na mwaratera ungi vakamratera Yesu.
 Ula mwaratera ungi ekimanyane na mwatasa
 mbaha, vakangia hamwe ne Yesu he iboho la
 16 mwatasa mbaha, *mira Petero akamuka hala nze
 he mvera. Ula mwaratera ungi emanyane na mwa-
 tasa mbaha, akafuma, akateta na ula mwagoja
 17 mvera, akamngiža Petero. *Ula mbora egoja
 mvera, akamwira Petero: Na we u mwaratera
 18 wa ula muntu? Akati: Mi hai. *Vazoro na va-
 ndima vekimuke aho vefutie moto, veota, ambu
 hekina mpeho. Petero naye ekimuke hamwe
 19 navo, eota. *Ula mwatasa mbaha akamvuža Yesu
 mburi ya vaaratera vakwe na ya mifundishiže
 20 yakwe. *Yesu akamwira: Mi nitetie nekifwinyiriža
 he vantu vose. Mi nekifundisha misi yose he
 nyumba ya Murungu na he nyumba ya mtaso,
 hantu Vayuda vose vezania, sina mburi netetie
 21 mpiso neri. *Nini wekinivuža? Vuža vala vesikie
 vila nevairire! Rereha! Vala nivo vamanya vantu
 22 netetie. *Ekiteta 'huo, mmwenzu wa vala vazoro
 emuke hala hafuhi, akambiga Yesu luhi, akati:

- Nivwo vuntu wemwamora mwatasa mbaha?
- 23 *Yesu akamgarusha: Kakicha nitetie vuvivi, nirira icho e kivivi. Kakicha nitetie nento, unibigia-ni?
- 24 *Ana akamtwaa erechungwa hakwe Kayafa, mwatasa mbaha.
- 25 Simoni Petero ekimuke hala ekiota moto. Vakamwira: Na we u mwaratera wakwe? Akakana
- 26 akati: Mi hai! *Mmwenzu wa vala vazoro va mwatasa mbaha neki mnduu wakwe ula etemiwe isikio ni Petero, akamwira: Mi sikuvonie hala
- 27 he mgunda, wena naye? *Petero akakana kangirwa; ila indi nkurufi ikaia.
- 28 Vakamfwinya Yesu hakwe Kayafa, vakamtwaa kitala; neki isanzasanza. Mira venye tevengie kitala, nesa vasieguha kivivi, vadimela nonji ya
- 29 Pasa. *Pilato akavafumia akavaira: Uu muntu
- 30 mumsembekia-ni? *Vakamgarusha vakati: Kakicha
- 31 uu seki mbanu, tetwekimwete hako. *Pilato akavaira: Mguheni nywi, muemlaha milahire yenyu venye! Vayuda vakamwira: Tetuchunguwe, iti
- 32 tumkome muntu, *nesa ikuloke ila mburi, Yesu
- 33 etetie ekivavonyesha mifwie vuntu enefwa. *Pilato akangia kangi kitala, akamtanga Yesu, akamwira:
- 34 We u mfumwa wa Vayuda? *Akairwa ni Yesu: Wekiteta 'huo ni mburi yako mwenye, kana
- 35 uteirwa ni vantu mburi žangu? *Pilato akati: Mi ni Myuda? Mbari yako na vaatasa vabaha nivo
- 36 vekuete hangu. Ukondie-ni? *Yesu akamwira: Vufumwa vwangu si vwa ili isanga. Kakicha vufumwa vwangu neki vwa isanga ili, nanga vala vangu vekinilwania, nimizeinkizwa he Vayuda. Mira iki vufumwa vwangu si vwa isanga
- 37 ili. *Pilato akamwira: Mira ku mfumwa u mfumwa? Akairwa ni Yesu: Utetie, iti ni mfumwa. Mi nimogiwe, nikaza he ili isanga, nesa nitetie vila vya idi vuvoni. Ye e wa idi, esikia izii langu.
- 38 *Pilato akamwira: Vila vya idi ni vihi? Ekirateta

'huo akafuma, akavaira Vayuda: Mi siwene masa
 39 hakwe. *Mira misi yose he musu wa Pasa,
 nimuchunguia muntu mmwenzu. Mukunda, iti
 40 nimuchunguie mfumwa wa Vayuda? *Vakavusha
 kilonzo, vakati: Uo hai! Tumkunda Baraba!
 Mira ula Baraba neki mwipato.

19.

Yesu ebigwa, eberwa. Pilato ekundiwa ni Vayuda kumkoma.
 Etwawa kuakonterwa he muti; kifwa na mizikirwe yakwe.

1 NIHO Pilato emguha Yesu embiga na milawa.
 2 *Vala vashikari vakachuma bundu ya mivwa,
 vakaimgera he mutwi, kangu vakamjika shuke
 3 nkundu ya kifumwa, vakamsia *vekiti: Mpongezi,
 mfumwa wa Vayuda! Vekikenja, vakambiga ma-
 4 luhi. *Pilato akafuma kangu-wa na nze, akavaira:
 Rerehani! Nimfwinya na kunu nze henyu, nesa
 5 mumanye iti: Sivonie masa hakwe. *Yesu aka-
 fuma na kula nze, edokie ila bundu ya mivwa
 na ila shuke nkundu ya kifumwa. Akavaira: Zuu
 6 muntungwa! *Vaatasa vabaha na vazoro vavo
 vekiramvona, vakalonzisha, vakati: Mkontere he
 muti! Mkontere he muti! Pilato akavaira: Mgu-
 heni nywi, muemkontera he muti, ambu mi si-
 7 vonie masa akwe. *Vayuda vakamwira: Swi tuna
 momo na uo momo umtala afwe, ambu ekuoshiže
 8 mwana wa Murungu. *Pilato ekirasikia iyo mburi,
 9 akateisha kufoleka. *Akangia-wa kitala, akamvuža
 10 Yesu: U wa hio? Mira Yesu temwamora. *Pilato
 akamwira: Tuteta na mi? Tumanyiže iti nina
 nzinya ya kukuvokeža kangu nina nzinya ya
 11 kukukontera he muti? *Akairwa ni Yesu: Twe-
 kina nzinya ya kunilaha neri, nanga twekiilnkiwe
 uko wanga. 'Huo ula enietie na hako ena ma-
 12 banu mabaha kukela ako. *Niho Pilato eenda
 mimchunguie. Mira Vayuda vakalonzisha, vakati:
 Wekimvokeža uu, tu mbwiyae Kaiza; ambu ye

- 13 ekuosha mfumwa, embera Kaiza. *Pilato ekirasikia iži mburi, akamfwinya Yesu na nze, akakaa si he kichumbi cha kulahia, hantu hetangwa lukontero lwa mabwe, kiebureo niho Gabata.
- 14 *Neki musu wa kuringanyanya Sabato marongo a saa mtandatu. Akavaira Vayuda: Mfumwa
- 15 wenyu zuu! *Vo vakalonzisha, vakati: Mvushel! Mvushel! Mkontere he muti! Pilato akavaira: Nimkontere mfumwa wenyu he muti? Vaatasa vabaha vakati: Tetuna mfumwa ungi esire Kaiza.
- 16 *Aho niho emwinkiza havo, iti akonterwe he muti. Vakanguha Yesu, vakatonga naye.
- 17 Akatika muti wakwe wa kukomiwa mwenye, akatonga na hala hantu hetangwa Hena nkoma, kiebureo niho Goligata. *Hala niho hantu vemkontere hamwenzu na vangi veri, mmwenzu mkono wa kuume, mmwenzu mkono wa kumoso, Yesu gati,
- 19 *Pilato akagonda barua, akaitundika he ula muti. igondiwe: Yesu wa Nazareti, mfumwa wa Vayuda.
- 20 *Barua ii Vayuda vajinki vakaishoma, ambu hala hantu Yesu ekonterwe he muti, neki hafuhi na kaya, kangi igondiwe kiebureo, kiroma na kigiriki.
- 21 *Vaatasa vabaha vakamwira Pilato: Usigonde: Mfumwa wa Vayuda, mira ugonde, iti etetie iti:
- 22 Mi ni mfumwa wa Vayuda. *Vakairwa ni Pilato:
- 23 Nikaragonda nagonda. *Vala vashikari vekikenja kumkontera Yesu he muti, vakanguha shuke žakwe, vakažifwinya migavo mine, mshikari na mgavo wakwe, hakashala mchoka wakwe. Ula mchoka tewekina luchumo kufuma he singo sari
- 24 he magu, teuna neri. *Vakairana: Tusiubaže, mira tuugerire nzaro, turerehe iti uneoka wakwe ani. Nesa ugondengwa ukuloke ula weti iti: Vagaviana shuke žangu, kangi mchoka wangu vakuugerira nzaro. Vala vashikari nivo veteie 'huo.
- 25 Hala he muti hantu Yesu ekonterwe, mlala wavo akamuka hala na mvunae mlala wavo, etangwa

- Maria, mche wakwe Kileopa, ne Maria wa
 26 Magadala. *Yesu ekimvona mlala wavo na ula
 mwaratera enkundishe emuke aho, akamwira
 27 mlala wavo: Mcheku, mwanao zuo! *Ekikenja
 akamwira ula mwaratera: Mlala wenyu zuo! Aho
 28 niho ula mwaratera emguha na hakwe. *Yesu
 kangi ekiramanya iti vyose vyakuloka, nesa ugo-
 29 ndengwa ukuloke, akati: Nina nkiru. *Hekina
 msungi wevikiwe, wezue mpombe yekasa. Vaka-
 guha ifuri, vakaligera he ila mpombe yekasa,
 vakalichunga he mvungu, vakamtwaia na he
 30 momo. *Yesu ekikenja kunywa ila mpombe ye-
 kasa, akati: Vyakuloka. Akagonyoka akachika
 ngoro.
- 31 Kila neki musu wa kuringanya Sabato, kangi
 musu wa Sabato ula neki mbaha, Vayuda vaka-
 msemba Pilato, iti magu a vala vantu abowe, va-
 dimevushwa, nesa vimba visikae he miti musu
 32 wa Sabato. *Vashikari vakaza, ula wa kivoko
 vakambo magu na ula wa keru ekonterwe ha-
 33 mwe naye he miti. *Vekifika hakwe Yesu, veki-
 34 vona iti akenja kufwa, tevemboie magu, *mira
 mshikari mmwenzu akamsoma lubavu na ichumo,
 35 ila ngeri hakafuma sakame na mpombe. *Ye
 evivonie etetie vuvoni, kangi vuvoni vwakwe ni
 vwa idi. Kangi emanyize, iti eteta vila vya idi,
 36 nesa nanywi mugwirishe. *Ivi virongike, iti ugo-
 37 ndengwa ukuloke ula weti iti: *Tekaebowa magu!
 Kangi ugonde ungi uti: Venemvona ula ve-
 msomie!
- 38 Yosefu wa Arimatiya, neki mwaratera wakwe
 Yesu mira iyo mburi teimanyike, ambu ekivafo-
 leke Vayuda, akamsemba Pilato, iti amkundiže
 kuseža kimba chakwe Yesu. Pilato akamkundiža.
 39 *Nikodemo naye akaza, ula ekizie hakwe Yesu
 kale na kio, akaete mafutiriro enunka nento esa-
 40 nkanywe na uvumba, mžigo mzima. *Vakaguha

kimba chakwe Yesu, vakakichunga hamwe na
 ala mafutiriro, he shuke sa vuntu Vayuda ve-
 41 manyere kužika. *Hala hantu ekonterirwe he muti,
 hekina mgunda, he ula mgunda hekina mbira
 42 shaa, hesinažikwa muntu 'huo kale. *Vakamvika
 Yesu aho, ambu ila mbira yeki hafuhi, kangi
 musi ula Vayuda vekiringanyanya Sabato.

20.

Yesu evuka he vefwie; emfumia Maria wa Magadala; evafumia vaaratera ikumi; evafumia vaaratera vose ekimchunda Toma.

- 1 MUSI wa ndisha žekivoka, isanza mavukuvuku Maria wa Magadala akaza he mbira, akavona,
- 2 iti ibwe lavushwa he mbira. *Akadindika akatonga hakwe Simoni Petero na he ula mwaratera ungi, Yesu emkundishe, akavaira: Vamvusha Mfumwa he mbira, tetumanyiže hantu vemvokie.
- 3 *Petero na ula mwaratera ungi vakafuma vakatonga he mbira. *Vakadindika vose veri; ula mwaratera ungi akadindikisha kumkela Petero
- 5 akarongora kufika he mbira. *Ekišungia, akaži-
- 6 vona žila shuke, živikiwe, mira tengiie. *Simoni Petero akaratera nyuma; ekifika akangia he mbira, akavona žila shuke živikiwe, *kangi ula muhaluma, ekichungiwe he mutwi, teuvikiwe hamwe na žila shuke, mira ukomiwe, ukavikwa kihakwe.
- 8 *Aho kangi ula mwaratera ungi, erongore kufika he mbira, akangia naye, akavona, akagwirisha.
- 9 *Ambu tevekinamanya ula ugondengwa weti iti:
- 10 Kimtala avuke he vefwie. *Vala vaaratera vakaroka na havo kangi.
- 11 Maria ekimuke nze he mbira ekiia. Aho ekiia,
- 12 akasungia he mbira, *akavona valao veri vejikie shuke žeelile, vekee si, mmwenzu hala he mutwi, mmwenzu hala he magu, hantu kimba chakwe
- 13 kwe Yesu chekivikiwe. *Vala vakamwira: Mche-

- ku, uia-ni? Akavaira: Ni hala vemvushiže mfumwa
 14 wangu, nami simanyiže hantu vemvikie. *Ekiteta
 'huo, akarereha nyuma, akamvona Yesu, emuke,
 15 mira temmanyiže, iti ni Yesu. *Yesu akamwira:
 Mcheku, uia-ni? Umwenda ani? Ye akadunga-
 nya iti: Ni mwarinda mgunda, akamwira: Mfu-
 mwa, kakicha niwe wemvushiže nirira hantu
 16 wemvikie, niemguha. *Yesu akamwira: Maria!
 Akapituka, akamwira: Rabuni! ni kihetu kuti:
 17 Mwarimu. *Yesu akamwira: Usinigwire! Ambu
 sinakwea hakwe Vava. Mira tonga he vanduu
 vangu, uevaira iti: Nikwea hakwe Vava wangu
 na Vava wenyu, hakwe Murungu wangu na Mu-
 18 rungu wenyu. *Maria wa Magadala akatonga,
 akavaira vala vaaratera: Nimvonie Mfumwa, naye
 akanira 'huo.
 19 He ula musi, ndisha žekivoka, cha he mageri,
 vaaratera vakavunganana, mira nyivwi žekifingiwe
 hala hantu veho, ambu vekivafoleke Vayuda. Aho
 Yesu akaza, akamuka gati, akavaira: Mule mu-
 20 horere mpoa! *Ekikenja kuteta 'huo, akavavyona
 maganza akwe na lubavu lwakwe. Vala vaara-
 21 tera vekiramvona Mfumwa, vakazihirwa. *Yesu
 akavaira kang-i-wa: Mule muhorere mpoa! Sa
 22 vuntu Vava enitumie nami nimutuma. *Ekikenja
 kuteta 'huo, akavafuta, akavaira: Guhani mpe-
 23 ho yezerire! *Vo mwenevashigia ma-
 banu, vashigiwa; vo mwesivashigia,
 tevekashigiwe.
 24 Vala ikumi na veri, mwiyaе wavo mmwe ni
 Toma etangwa mwamogwa maza, tekiho hala
 25 Yesu ekiza. *Vala vaaratera vangi vakamwira:
 Twamvona Mfumwa. Mira ye akavaira: Nekisa-
 vona nkovu ya misumari he maganza akwe,
 kang-i-nekisatwaa vichaa vyangu he nkovu ya
 misumari, kang-i-nekisatwaa mkono wangu he
 26 lubavu lwakwe, sikagwirishe! *Misi mnane yeki-

- vecha, vaaratera vakwe vakazana-wa he ila nyumba, ne Toma ekiho hamwe navo. Nyivwi zekifingwa 'huo, niho Yesu eza, akamuka gati,
- 27 akati: Mule muhorere mpoa! *Kangi akamwira Toma: Ete kichaa chako urerehe maganza angu. Kangi ete mkono wako, ugwire lubavu lwangu.
- 28 Usiganganye mira gwirisha! *Toma akamwira: 29 Mfumwa wangu na Murungu wangu! *Yesu akamwira: Ni kila wanivona niho wegwirisha. Veneakia ni vala vegwirisha neri vekisavona.
- 30 Yesu akaharea mahirimo angi majinki, vaaratera vakwe veavonie, mira teegondiwe he kitabu iki,
- 31 *aa egondiwe, nesa mugwirishe iti: Yesu ni Kirisito, mwana wa Murungu, nesa migwirishiže yenyu imuetie nkalamo he izina lakwe.

21.

Yesu evafumia vaaratera vakwe he lukanga lwa Genezareti, emvuža Petero katatu, iti emkundisha.

- 1 MAZUVA ekivecha, Yesu akavafumia vaaratera vakwe kangi-wa he lukanga lwa Tiberya. Vuntu
- 2 evafumie ni 'huu: *Simoni Petero ne Toma, etangwa mwamogwa maza, ne Natanaeli wa Kana ya Galilea na vaana Zebedeo na vaaratera vakwe
- 3 vangi veri veki hamwenzu. *Simoni Petero akavaira: Nitonga kualoa. Vakamwira naswi tutonga nawe: Vakatonga vakangia he ishua, mira kio
- 4 kila tevekomie-ni. *Hekicha, Yesu ekimuke nkandeni he lukanga, mira vala vaaratera tevemmaniže iti ni Yesu. *Yesu akavaira: Vaanangu,
- 6 temna cha kula? Vakamwira: Hai. *Akavaira: Gerani lwavu mondo wa kuume wa ishua, munevona! Vakalugera lwavu, mira kangi tevedimie
- 7 kuluvusha,ambu lwavu lwekizue ngombe. *Ula mwaratera, Yesu emkundishe, akamwira Petero:

- Ni Mfumwa ula. Simoni Petero ekirasikia, iti ni Mfumwa, akajika shuke, ambu ekiho kituhu, aka-
- 8 kuvirita na he lukanga. *Mira vala vaaratera vangi vakatonga na he ishua, ambu teveki hale na nkandeni, vekisheže mikono magana meri,
- 9 vakakorota lwavu na ngombe. *Vekifika nkandeni, vakavona makaa a moto, na ngombe žeanikwe,
- 10 na kibubundire. *Yesu akavaira: Eteni ngombe kumwe, ižo mwekomie iki. *Simoni Petero akatonga, akakorota lwavu na nkandeni, luna mangombe igana na makumi masano na matatu; neri neki majinki 'huo, mira lwavu telubažike.
- 12 *Yesu akavaira: Nzoni na kunu, muvushe momo. Vala vaaratera tehenā edimie kumvužanya iti: Ni we ani? Ambu vekimanyiže, iti ni Mfumwa.
- 13 *Yesu akaza, akavainka kibubundire, na ingombe 14 nalo. *Aka ni ka katatu, Yesu ekivafumia vaaratera vakwe aho, ekikenja kuvushwa he vefwie.
- 15 Vekikenja kuvusha momo, Yesu akamwira Simoni Petero: Simoni mwana Yona, unikundishe kukela ava? Akati: Ee Mfumwa! We umanyiže iti nikukundisha. Akamwira: Risha vugonji vwangu!
- 16 *Kangi-wa akamwira ka kerī: Simoni, mwana Yona, unikundisha? Akamwira: Ee Mfumwa, we umanyiže iti nikukundisha. Akamwira: Mukia
- 17 ñonji žangu. *Akamwira katatu: Simoni, mwana Yona, unikundisha? Petero akavona vukiva, iti emvuža katatu: Unikundisha, akamwira: Mfumwa umanya mburi žose, we umanya, iti nikukundisha.
- 18 Yesu akamwira: Risha ñonji žangu! *Kididi nikwira: Hala we mdori, wekikudoka mwenye, ukaanga hantu weenda. Mira wekineakua, unearongaža mikono yako, kangi ungi enekudoka,
- 19 enekutwaa na hantu wesihaenda. *Iyo mburi etetie, iti avonyeshe mifwie, eneamtogola Murungu nayo. Ekikenja kuteta 'huo, akamwira: Niratera!
- 20 *Petero akapituka, akamvona ula mwaratera, Yesu

- emkundishe, iti emratera; niye ula ekikee hafuhi ne Yesu, hala vekila kižo cha he Pasa, ekimvuža:
- 21 Mfumwa, ni ani enekurengeha? *Petero ekiramvona uu, akamwira Yesu: Mfumwa, na uu 'hii?
- 22 *Yesu akamwira: Kakicha mi nikunda akae, sari nekineaza, we uendia-ni? Kizinya we unirate.
- 23 *Aho kangi vanduu vakairana: Ula mwaratera tekaefwa. Mira Yesu temwirire, iti: Tekaeftwa, mira etie: Kakicha nikunda akae sari nekiaza, we uendia-ni?
- 24 Uu ni ula mwaratera, ežitetia vuvoni iži mburi, kangi niye ežigondie, kangi tumanyize, iti vuvoni vwakwe ni vwa idi.
- 25 Mira hena mburi žingi nyinki Yesu ežirongie; kakicha iži žekigondiwe mwemwe, niti iti: Neri he isanga lose tevikazeringania vila vitabu vijinki vyeneagondwa.

Ndimba ža ntume.

1.

Yesu etonga he ivunde. Matia egimbikwa.

- 1 WE: Teofilo, nakenja kugonda kitabu cha kuvoka cha vila Yesu evokie kuronga na kubirikira,
- 2 *sari he ula musi ekwežižwe he ivunde, ekikenja kužiazera žila ntume, ežizurire, vila vya mpeho
- 3 yezerire. *Avo nivo ekuvonyesha hevo, iti eho meso, ekikenja kurishwa vwasi, akaronga mahirimo majinki, akavonwa ni vo misi makumi mane, akavaukulila vila vya vufumwa vwa Murungu.
- 4 *Aho ekivunganana navo, akavaazera: Musivuke Yerusalemu, mira murinde kila kiariro chakwe
- 5 Vava, mwesikie he mi; *ambu Yohana ekibatiza na mpombe, mira tehekaveche mazuva majinki, niho nywi mwenebatizwa na mpeho yezerire.

- 6 Vala vevunganane vakamvuža vekiti: Mfumwa, ao mazuva nio wenemhundua Isiraeli vufumwa?
- 7 *Akavaira: Si mburi yenyu kumanya ala marongo neri kiazze Vava echwie he nzinya yakwe mwenye.
- 8 *Mira aho mpeho yezerire yekineamuzia, munevona nzinya, muoke vavoni vangu uko Yerusalemu na he isanga lose la Yuda na la Samarya
- 9 sari hantu isanga lehakane. *Ekikenja kuvaira izi mburi, akakwezwa vererehe, ivunde likamguha, likamvusha, veyoie.
- 10 Vala vecherirereha vuntu etonga he ivunde, niho hemuka vaosi veri hala hantu veho, vedokie shuke
- 11 žeela, *vevaira: Nywi vaosi va Galilea, hanini mwekimuka mwekiyoia na he ivunde? Uu Yesu, evushižwe henyu ekiguhwa na he ivunde, sa vuntu ekwežižwe na he ivunde nivwo vuntu
- 12 eneaza-wa! *Niho vevuka he ula mungori wa ntundu vakahunduka Yerusalemu; ula mungori weki hafuhi na Yerusalemu, ni kantambo kesisužwa musi wa Sabato. *Vekifika vakakwea na gu he ila nyumba hantu vekaa, ni Petero ne Yohana ne Yakobo ne Anderea ne Filipo ne Toma ne Baritolomeo ne Mateo ne Yakobo, mwana Alifeo ne Simoni Zelote ne Yuda, mwana
- 14 Yakobo. *Ava vose vakatea ngoro mwe vekishindatasa hamwe na vachengwa ne Maria, mlala wavo Yesu, na vanduuže Yesu.
- 15 Misi ila Petero akavuka hala hantu vala vanduu vevunganane, akati: (kangi lila ibumba lose leki-
- 16 kuloka vantu igana na makumi meri) *Vanduu vangu, kiutalile ugondengwa ukuloke, ula, mpeho yezerire yetetie na momo wakwe Dawidi he mburi yakwe Yuda, ula ekivarongorire vala vemgwirire
- 17 Yesu. *Ambu ekioshižwe mmwe wetu, naye akagaviwa iyo ndima. *Ula akazora mgunda na ila mari ya ibanu lakwe, akabiga mutwi si, akaba-
- 19 žika gati, matumbo akwe ose akafuma. *Vantu

vose vekaa Yerusalemu vakakimanya, 'huo ula mgunda ukatangwa kihavo: Akelidamu, nikwo
 20 kuti: mgunda wa sakame. *Ambu hegondiwe he kitabu cha mazumo: Nyumba yakwe ioke ihuma, hasivoneke ehatua, kangi: Ndimba yakwe
 21 ya kurereha naiinkižwe he ungi. *Iki hena vaosi vekiho hetu misi yose vuntu Mfumwa Yesu eangie
 22 naswi, *too aho ekibatizwa ni Yohana sari he ula musi evushižwe hetu, mmwenzu wa vala kimtala aoke mvoni hamwe naswi, evonie ekivuka
 23 he vefwie. *Vakazura veri: Yosefu, etangwa
 24 Barisaba, kangi etangwa Yusito, ne Matia. *Vakata-tasa vakati: We Mfumwa wemanyiže ngoro ža vantu vose, utuvonyeshe ula wemzurire he ava
 25 veri, *ainkwe uvwo vufumwa na iyo ndimba yakwe Yuda ya ntume, eishigie, nesa atonge na hala
 26 hantu hakwe mwenye. *Vakavagerira nzaro, nzaro ikamgwia Matia, niho eoshwa ntume hamwe na vala ikumi na mmwe.

2.

Ntume žiinkwa mpeho yezerire. Petero ebirikira, vajinki vebatizwa. Ibumba la Vakirisito va kuvoka vuntu lekikee.
 1 MUSI wa Pentekote wekifika, vose vekivungane
 2 hamwe. *Niho hesikiika kufefeta kwefuma he ivunde, sa e kwa nkungu yefefeta na nzinya, kukangia hosehose he ila nyumba hantu vekee.
 3 *Vakafumiwa ni malumi egavane, sa a moto, aka-
 4 vakaia vose. *Vose vakazua mpeho yezerire, vakavoka kubirikira na viteto vingi, mpehongwa yevavonyeshe kuteta.
 5 Kula Yerusalemu hekikee Vayuda vemfoleka Murungu, ni vantu va mbari žose ža ili isanga.
 6 *Iyo mburi yekisikiika, vantu vajinki vakavungana, vakamakisha, ambu vose vesikie viteto
 7 vyavo vyekitetwa nivo. *Vakaondoka, vakakuga,
 8 vakati: Avo vose veteta aho si Vagalilea? *Iki

ni ki-ze tweekisikia ula kiteto chakwe emogiwe
 9 nacho? *Swi Vaparito na Vamedi na Vaelami,
 naswi tweekaa he isanga la Mesopotamia na Yuda
 10 na Kapadokia na Ponto na Asia. *Furigia na
 Pamufilia na Egiputa na mondo wa Libia we
 hafuhi na Kirene naswi vajeni va kiroma, swi
 11 Vayuda na vaaratera, *Vakireta na Vaarabu: vose
 tuvasikia vekibirikira na viteto vyetu vila vibaha,
 12 Murungu erongie! *Vose vakaondoka, vakaga-
 13 nganya, vakairana: Ni mburi ani ii? *Mira ku-
 mwe vakabera, vakati: Vaengea mawa!
 14 Petero akamuka hamwe na vala ikumi na mmwe,
 akavusha momo akavaira: Nywi vaosi va kiyuda
 nanywi vose mwekaa Yerusalemu, nienda nimu-
 15 ukulile iyo mburi, terežani nekiteta! *Ambu ava
 teveengee sa vuntu mwedunganye,ambu iki ni
 16 saa ntatu ža isanza, *mira kunu herongika kila
 17 chetetiwe ni mwarota Yoeli ekiti: *Nivwo vuntu
 Murungu eti: He misi ya mkengelejo ninevaitia
 vantu vose mpeho yangu, vaana venyu va ki-
 bwange na va kibora venerota, vabwange venyu
 veneloshwa ndoto, na vazima venyu veneloshwa
 18 'huo. *Vandima vangu va kiosi na va kiche
 nnevaitia mpeho yangu he misi ila, navo vene-
 19 rota. *Nneronga makuži he ivunde na mahirimo
 20 he isanga, a sakame, a moto, a moshi. *Izuva
 linetea kiža, mweži unegarushwa sakame, ula
 musi mbaha wedi wa Mfumwa wesinaringana.
 21 *Kangi aho ula enemwagia Mfumwa. ekilanga
 22 izina lakwe enekia. *Nywi vaosi va kiisiraeli,
 terežani iži mburi! Yesu wa Nazareti, emanyike
 henyu iti efumie he Murungu,ambu Murungu
 emunkie nzinya ya kurongia ala mahirimo na
 mamako na makuži mweyoie, sa vuntu mwema-
 23 nyiže venye, *ula ekikenja kuvokežwa ni Murungu,
 eringanye iyo mburi kale, kila ye emanyiže vuntu
 vyose, mukamguha, mukamkontera he muti muka-

mkoma, mwejenjižwe ni mikono ya vabanu.
 24 *Mira Murungu amvusha he vefwie, akavusha
 vwasi vwa kifwa, ambu tekidimike, ula agwirwe
 25 nicho. *Ambu Dawidi emtetie ekiti: Misi yose
 nimvona Mfumwa hangu; ambu emuke kuume
 26 hangu, nesa nisitantarike. *Nicho cheshiga ngoro
 yangu yekizihirwa, lumi lwangu lwekiimba, neri
 27 mwiri wangu unetea kiariro wekishinjia;* ambu
 tukashige ngoro yangu he nkoma, tukamshige
 28 ezerire wako avoe. *Wanivonyesha nzia ya
 29 nkalamo, unenizihiza wekinirereha. *Nywi vaosi
 mwe vanduu vangu; nikundižani kuteta na ku-
 fwinyiriza mburi ya mkale wetu Dawidi, ambu
 efwie, akažikwa, na mbira yakwe i hetu neri he
 30 musu wa yoo. *Mira kila e mwarota, akamanya
 iti Murungu emvikiie kiariro ekikuelya, iti va
 lukolo lwakwe venekaa he kichumbi chakwe cha
 31 kifumwa, *akarota mburi ya kuvuka kwakwe
 Kirisito, iti teshigiwe he nkoma, iti mwiri wakwe
 32 teuvoie. *Uu Yesu Murungu amvusha he vefwie,
 33 naswi vose tu vavoni va iyo mburi. *Ekikenja
 kukwežwa na uko wanga, akae kuume he Mu-
 rungu, ekiinkwa kila kiariro cha mpeho yezerire
 ni vavee, niho eiita sa vuntu mwevona na kusikia.
 34 *Ambu Dawidi tekweie he ivunde; mira mwenye
 etetie iti: Mfumwa emwirire Mfumwa wangu:
 35 Kaa kuume hangu, *sari nekineavika vanzo vako
 36 si he magu ako! *Iki mbari yose ya Isiraeli
 naimanyishe iti: Ula Yesu mwemkontere he muti,
 niye, Murungu emwoshiže Mfumwa na Kirisito.
 37 Vekisikia ižo mburi, žikangia he ngoro žavo,
 vakamwira Petero na žila ntume žingi: Nywi
 38 vaosi mwe vanduu vetu, tutee-ze? *Petero aka-
 vaira: Garushani madunganyo enyu, vose
 mubatizwe he izina lakwe Yesu Kirisito,
 39 mushigiwe mabanu enyu, nanywi mu-
 neinkwa mpeho yezerire. *Ambu neri nywi

- mwakiinkwa kila kiariro hamwe na vaana venyu
na vose veho hale, veneatangwa ni Mfumwa
40 Murungu wetu. *Akavabirikira mburi žingi nyinki
ekivasemba ekiti: Kundani kukaniwa he ii mbari
41 yetekie! *Vala vekundie mburi žakwe vakaba-
tizwa; vengižižwe he ibumba ula musu vekuloka
elufu ntatu.
- 42 Teveshigie mafundisho a ntume, vakakundana,
43 vakabenduiana migate, vakatasa. *Vose vaka-
ngiwa ni fole he ngoro žavo, ambu mamako na
44 mahirimo majinki ekirongwa ni ntume. *Vose
vegwirishe vakakundana, vakatea shanga he vintu
45 vyose. *Vakataga mari žavo na vila vena navyo,
46 vakagavia vala vesovie. *Kila vekisikižanye, teve-
terire kutonga he nyumba ya mtaso misi yose,
neri he nyumba žavo vebenduiane migate, vakala
47 vižo vyavo na kuzihirwa na ngoro žeelile, *vaka-
mtogola Murungu vakakazwa ni vantu vose.
Mfumwa akangiža misi yose he ibumba vala
vekunda kukaniwa.

3.

Muntu eholože magu ekižwa. Petero ebirikira, varatere
mburi yakwe Yesu.

- 1 PETERO ne Yohana vaktakwea vose he nyumba
ya mtaso saa kenda, hantu vantu vezia kutasa.
2 *Hekina muntu, eholože magu too aho ekimogwa
ni mlala wavo, etuatikwa, ekivikwa misi yose he
nyumbangwa he ula mwango wekitangwa wedi,
nesa atanje hera he vala vengia he nyumba ya
3 mtaso. *Uu ekimvona Petero ne Yohana vekienda
kungia he nyumba ya mtaso, akavasemba va-
4 munke hera. *Mira Petero ne Yohana vaka-
5 mrerehisha, vakati: Tuyoie! *Akavayoia, ekiri-
6 nda cho eneinkwa nivo. *Mira Petero akamwira:
Feza na zahabu sina, mira vila nena navyo nivi-
kunka: He izina lakwe Yesu Kirisito wa Nazareti,

- 7 vuka uange! *Akamgwira mkono wakwe wa ku-
 ume, akamvusha. Wa ila indi magu akwe na
 8 nkungu žakwe žikatea nzinya, *akamangavuka,
 akamuka, akaanga, akangia hamwe navo he nyu-
 mba ya mtaso akatonga na kujinkajinka eki-
 9 mtogola Murungu. *Vantu vose vakamvona vuntu
 10 etonga ekimtogola Murungu; *kangi vakammanya,
 iti ni ula ekikee he mwango wedi wa nyumba
 ya mtaso ekitanja hera. Vakamakisha, vakavi-
 kugia vila evirongiiwe.
- 11 Ula mkirema ekizižwe echerivakindakinda Petero
 ne Yohana, niho vantu vevavungania he ila ba-
 raza yetangwe yakwe Salomo, ambu vekimakie
 12 haiwa. *Petero ekivavona vala vantu, akavaira:
 Nywi vaosi va kiisiraeli, hanini mwekimaka ii
 mburi, mwekiturerehisha sa e swi twemkižiže na
 nzinya žetu kana ulanga wetu, ekidima kutonga?
- 13 *Murungu wakwe Aburahamu na wakwe Isaka
 na wakwe Yakobo, Murungu wa vavava vetu
 amkaza Yesu mwana wakwe, ula mwemwinkize
 nywi mukamkana aho ula Pilato ekienda ku-
 14 mchunguia. *Mira nywi mukamsua ula ezerire
 kangi e mlanga, mukasemba iti muinkwe mwosi
 15 e mkomi. *Mira Mfumwa wa nkalamo muka-
 mkoma, Murungu akamvusha he vefwie, vavoni
 16 ni swi. *Kangi izina lakwe limgerire nzinya uu
 mwemvona na kummanya, kila egwirishe izina
 lakwe; kangi migwirishiže yefumie he ye niyo
 yemkižiže uu na kumunka nzinya mweivona
 17 vose. *Mira vanduu vangu, nimanyiže iti mwe-
 kironga 'huo, ni kila mwesimanyiže nywi neri
 18 vafumwa venyu. *Mira Murungu akullosha vila
 evibirikire kale na miomo ya vaarota vakwe vose,
 19 iti Kirisito wakwe enerishwa vwasi. *Iki chwani
 muti mugaruke, nesa mabanu enyu avushwe,
 20 *nesa misi iringane, hantu tweneshangalalwa,
 Mfumwa ekiturereha! Niho hantu eneamtumia

- Yesu Kirisito, uu mwebirikirwe he misi yevechiže.
- 21 *Ye kikamtala kuguhwa na he ivunde, sari he ila misi hantu vintu vyose vyeneamongwa nento-wa, sa vuntu Murungu etetie kale hose na miomo ya
- 22 vaarota vakwe vezerire. *Mose etetie iti: Mfumwa Murungu eneamuvushiža he vanduu venyu mbirikiži eringane nami, ula munasikie mburi žakwe
- 23 žose eneateta. *Mira uu esikaemsikia ula mbirikiži, enekomwa, avuke he mbaringwa. *Kangi neri vaarota vangi vose, kuvoka he Samueli na vala vangi vose verotie misi ya nyuma, vebirikire
- 25 vya misi ii. *Nywi mu vaana va vala vaarota na va ala maagano, Murungu eagane na vavava venyu ekimwira Aburhamu: He lukolo lwako mbari žose ža ili isanga žineinkwa lute lwedi.
- 26 *Murungu akanakenja kumvusha mwanae he vefwie, akarongamtuma henyu, amuinke lute lwedi, avatanye vose na mabanu avo.

4.

Petero ne Yohana vechungwa, vebirikira izina lakwe Yesu he vafumwa va kiyuda, vakachundwa vasizebirikira kang; ibumbangwa litasa vazikebirikira. Mikaie ya ibumba.

- 1 VECHERITETA na vantu, vaatasa na mwamukia wa nyumba ya mtaso na Vasadukea vakavazia;
- 2 *ambu vekivihiwe iti vefundisha vantu na kuvabirikira kuvuka he vefwie he mburi yakwe Yesu.
- 3 *Vakavagwira, vakavagera he chumba sari hala yavo;ambu hekiswie.
- 4 *Mira vajinki va vala vesikie mburingwa vakagwirisha, vaosi wa vo vekikuloke elufu sano.
- 5 *Hala yavo hakwe vafumwa vavo na vazima vavo na vaarimu va kitabungwa vakavunganana kula
- 6 Yerusalemu *hamwe ne Ana, mwatasa mbaha, ne Kayafa ne Yohana ne Alekisanda na vangi
- 7 vose va mbari ya vaatasa vabaha. *Vakavatanga na hala gati, vakavavuža: Ni nzinya ani kana

- 8 izina ani leshigie mwekironga ivi? *Niho Petero
eteisha kungiwa ni mpeho yezerire, akavaira:
- 9 Nywi vafumwa va mbaringwa na vazima! *Kaki-
cha yoo tulahwa he mburi ya kuvoneia muntu
elwaa, tweekivuŵwa: Ni nzinya ani yeshigie uu
- 10 ekikia?, *manyani nywi vose na mbari ya Isiraeli,
iti izina lakwe Yesu wa Nazareti, mwemkomie,
akavushwa he vefwie ni Murungu, iti nilo leshigie
- 11 ula mwemvona ekibanda. *Ye ni lila ibwe lebe-
rirwe ni nywi vaajenga, likaoka la mpembeni he
- 12 kivanza cha mabwe. *He ungi tehenaluka-
nio, neri swi vantu kunu si tetuinkiwe
izina lingi, twenekia nalo.
- 13 Vekivavona Petero ne Yohana vekiteta na kusa-
ganganya, kangi vekidunganya iti si vantu vefundi-
shwe kana vena viugo, vakamakisha, vakamanya
- 14 iti vekina ne Yesu. *Kangi vekiyoya ula muntu
ekiŵiŵwe ekimuka hamwe navo, tevedimie kua-
15 mora neri mburi mwenzu. *Vekikenja kuvaira iti
vafume hala hantu vekilahia, vakairana, vakati:
- 16 *Ava vantu tuvatee-ze? Ambu vose vetua Yeru-
salemumu vemanŵiŵe, iti ihirimo ibaha lirongiwe
- 17 nivo, kangi tetudima kukana. *Mira tuvachunde
nento, iti vasieteta na muntu ungi he ilo izina,
- 18 nesa ii mburi isizikegisha he vantu vose. *Vaka-
vatanga, vakavabohia, vasitete neri vasibirikire he
izinalakwe Yesu.
- 19 Mira Petero ne Yohana vakavaamora vakati:
Ringanyani venye, iti Murungu enekunda, tweeki-
20 musikia nywi kumkela Murungu. *Ambu tetu-
kadimeshiga kuteta vila tweviwene na kuvisikia.
- 21 *Mira vo vakazikavabohia, vakavashiga; ambu
tevevonie mivalahire he mburi ya vantu; ambu
vose vekimtogole Murungu he mburi ya vila
- 22 vyerongike. *Ambu ula muntu erongiwe lila
ihirimo la kukiŵwa ekikuloshe mavuri makumi
mane na kukela.

- 23 Vekikenja kuvokežwa, vakatonga he vayae vavo, vakavairira vyose veirirwe ni vaatasa vabaha na
- 24 vazima. *Vala vekivisikia, vose vakavusha miomo yavo, vakamtasa Murungu, vakati: Mfumwa, ni we werongie ivunde na isanga na lukanga na
- 25 vyose vye aho. *Ushigie momo wa vava wetu, mwana wako, Dawidi wekiteta iti: Hanini vankoma vekilonza na mbari ža vantu žekihirahira?
- 26 *Vafumwa va ili isanga vakudoka, vabaha vavunganana kumlwanya Murungu na Kirisito wakwe.
- 27 *Ambu kididi he uu muzi Herode ne Pontio Pilato vevunganane hamwe na vankoma na mbari ža Isiraeli, kuamlwanya mwana wako ezerire Yesu,
- 28 wemgimbike, *nesa vakuloshe vila vyose, mkono wako na madunganyo ako edunganye iti: naviku-
- 29 loke! *Iki Mfumwa rereha mibohie yavo, uvavoneie vandima vako, vadimebirikira mburi yako
- 30 na kusaganganya. *Rongaža mkono wako, vantu vakižwe, mamako na mahirimo arongike he mburi
- 31 ya izina la mwana wako ezerire, Yesu! *Vekitasa 'huo, hala hantu vevunganane hakazingiza, vose vakateisha kungiwa ni mpeho yezerire, vakabirikira mburi ya Murungu na kusafoleka.
- 32 Lila ibumba lose la vala vegwirisha likatea ngoro mwe na madunganyo mamwe; neri tehena ekiti, iti vila ena navyo ni vyakwe mwenye, mira
- 33 vekina shanga he vintu vyose. *Kangi ntume žikata-teta na nzinya mbaha vuvoni vwa kuvuka kwakwe Yesu he vefwie, mboneangwa ikateisha kuvakaia
- 34 vose. *Kangi tehekina vakiva havo;ambu vose vekina migunda kana nyumba vakataga, vakatwaa
- 35 vila vevivonie vekivitaga, *vakavivika he magu a ntume. Vose vakagaviwa sa vuntu vesovie.
- 36 Hekina Mlevi, niye Yosefu ekitangwa Barinaba ni ntume, nikwo kuti: Mwana mwasemba, ekimo-
- 37 giwe kula Kipuro. *Ula ekina mgunda, akautaga, akatwaa žila feza, akaživika he magu a ntume.

5.

Ibanu lavo Anania ne Safira; ntume žichungwa कांगи-wa, žichunguiwa ni mlao. Gamalieli evasembia.

- 1 HEKINA mwosi etangwa Anania, mche wakwe
- 2 niye Safira, naye akataga mgunda. *Mira žila feza evonie akafisa kumwe, neri mche wakwe emanyize; žila žeshele akažitwaa, akaživika he
- 3 magu a ntume. *Mira Petero akati: Anania, hani-ni shetani ekingia he ngoro yako, wekiiira mpeho yezerire mongo, wekifisa feza kumwe ža zora ya
- 4 mgunda? *Kakicha wekiushigie, seki wako? Neri aho wekikenja kuutaga, twekidima kuronga sa vuntu wekunda? Hanini wekidunganya mburi yeringane 'huo he ngoro yako? Vantu sivo we-
- 5 vairire mongo, mira ni Murungu. *Anania ekisi-kia iži mburi, akagwa na si, akachika ngoro. Vala vesikie žila mburi, vakangiwa ni fole mbaha.
- 6 *Hakavuka vabwange, vakamfininkira, vakamfwinya, vakamžika.
- 7 Saa ntatu žekivecha, mche wakwe akangia, teki-
- 8 manyize vila vyerongike. *Petero akamwira: Nira, nivwo vuntu mwetagie mgunda 'huo? Akati: Yee, nde 'huo! *Niho Petero emwira: Hanini mwekisikižanya kuježa mpeho ya Mfumwa? Rereha, magu a vala vemžikie mwosi wako, afika he luvwi,
- 10 venekufwinya nawe. *Wa ila indi akagwa si he magu akwe, akachika ngoro. Vala vabwange vekingia, vakamkicha efwie. Vakamfwinya, vaka-
- 11 mžika hala he mwosi wakwe. *Ibumba lose likangiwa ni fole na vala vose vesikie žila mburi.
- 12 Mikono ya ntume ikaharea mamako na mahirimo majinki he vantu. Vakavunganana vose na ngoro
- 13 mwe he baraza yetangwa yakwe Salomo. *Vala vangi tehena ekudokie kuanjanya navo; mira
- 14 vantu vakavatogola haiwa. *Vala vemgwirisha Mfumwa vakazikangia vajinkisha, vaosi na vache.
- 15 *Neri valwaži vavo vakavafwinya na nze, vaka-

- vavika he mavwi na he vitanga, nesa Petero ekivecha, kivuri chakwe kifikie neri mmwenzu
- 16 wavo. *Vajinki vefumie he mizi ya shigati vakavunganana Yerusalemu, vakatika valwaži na vala verishwa vwasi ni mpepo mbivi; vakakižwa vose.
- 17 Mira mwatasa mbaha akavuka hamwe na vala ena navo, e va ibumba la Vasadukea, vakasikii-
18 sha lwisu; *vakagwira ntume vakažigera he chu-
19 mba cha vaachungwa. *Mlao wa Mfumwa akajuvua nyivwi ža chumba na kio, akavafwinya na
20 nze, akati: *Tongani, muemuka he nyumba ya mtaso, muebirikira he vantu vose mburi ya ii
21 nkalamo. *Navo vekikenja kusikia, vakangia he nyumba ya mtaso na isanzasanza, vakafundisha. Mwatasa mbaha akaza na vala ena navo, vaka-
tanga vafumwa vose na vazima vose va vaana Isiraeli, vakatuma vantu na he chumba, neša
22 vaetwe. *Mira vala vetumiwe vekifika, teveva-
23 wene he chumba. Vakahunduka, vakaukula *ve-
kiti: Tufikie chumba cherefigwa ndi, na valugojo veremuka he miango; mira tweekijuvua, tetuvonie
24 muntu aho. *Mbaha wa nyumba ya mtaso na vaatasa vabaha vekirasikia iži mburi, vakatekerwa ni iyo mburi, tevemanyiže hantu yeneafumia.
25 *Hakaza muntu evaira: Vala vantu mwekivagerire he chumba, veho he nyumba ya mtaso, vemuke
26 vefundisha vantu. *Niho mbaha wa nyumba ya mtaso etonga hamwe na vabwange vakwe, aka-
vaete, mira tevaetie na nzinya, ambu vekifoleke
27 vantu, iti vasizebigwa mabwe nivo. *Vakavaete, vakavatwaa he kitala; mwatasa mbaha akavavuža
28 *ekiti: Tuteishe kumuchunda iti: Musifundishe he ili izina, kangi zaho: Muzi wa Yerusalemu wagi-
sha mafundisho enyu, mukunda kutuetia masa a
29 sakame ya ula muntu. *Petero na ntume žingi vakati: Kitutala tumsikie Murungu kukela vantu!

- 30 *Murungu wa vavava vetu emvushiže Yesu he
vefwie, ula mwemkomie nywi, mukamtundika he
31 muti. *Uu Murungu amgimbika na mkono wakwe
wa kuume, aoke Mfumwa na mkiža, avainke Vai-
siraeli michwie muti, nesa vadimeshigiwa mabanu
32 avo. *Naswi tu vavoni va iži mburi hamwe na
mpeho yezerire, Murungu evainka vala vemsikia.
33 Aho vekišisikia iži mburi žikavashota he ngoro,
34 vakaenda kuvakoma. *Hakavuka Mfarisea hala
kitala, etangwa Gamalieli mwarimu wa kitabu-
ngwa, evikiwa shima ni vantu vose, akaazera, vala
35 vantu vafwinywe na nze hadori. *Akavaira: Nywi
vaosi va kiisiraeli, kucheieni he ii mburi ya ava
36 vantu, ivyo mweenda kuronga. *Ambu he ii misi
yevechiže hevukie muntu etangwa Toida, akati
ni ye wa idi, akaraterwa ni vantu vekuloka
magana mane; ula akomwa, kangi vose vemsikie
37 vasakana, mburi žavo težisikiika. *Kangi wa he
ila misi ya mwandiko hakavuka Yuda wa Galilea,
akakengera vantu vajinki, iti vamratere. Ula naye
38 akondika, kangi vose vemsikie vasakana. *Nami
iki nimwira: Vokežani ava vantu muvashige;ambu
ii mburi na ii ndima inekondika, kakicha ifumie
39 he vantu, *mira kakicha ifumie he Murungu, te-
mkadime kuikonda; musikae sa mwetalwana na
40 Murungu. *Vakamsikia ye, vakatanga ntume,
vakažibiga, vakaazera, vasibirikire he izina lakwe
41 Yesu, vakavavokeža. *Vo vekivuka he kitala
vakazihirwa, iti vevewe kusionishwa he mburi ya
42 izina lakwe. *Misi yose teveteriže kubirikira he
nyumba ya mtaso na he nyumba žingi, iti Yesu
niye ula Kirisito.

6.

Vaosi mfungate vegimbikwa, iti varerehe vakiva. Mmwenzu
wavo etangwa Sitefano egerwa masa.

1 HE misi ila vaaratera vekineta, Vagiriki vakade-

- ngeretia Vaebureo, kila vache vavo vefwiwe ni vaosi tevekumbukwa aho vala vangi vekiinkwa
- 2 vila vyevatala misi yose. *Vala ikumi na veri vakatanga ibumba la vala vaaratera, vakati: Tekikave, tweekishiga mburi ya Murungu tweekigavia
- 3 vantu vižo. *Iki, vanduu, vonani vaosi mfungate va henyu, vena nguma yedi, vena mpeho yezerire
- 4 na viugo vijinki, tuvainke ii ndima. *Mira kutasa na kuronga ndima ya mburingwa nakuoke kwetu.
- 5 *Ii mburi ikavazihira vose; vakamzura Sitefano, ni muntu ena migwirishiže mijinki na mpeho yezerire, ne Filipino ne Purokoro ne Nikanori ne Timoni ne Parimena ne Nikolao eratere mburi za
- 6 Vayuda uko Antiokia. *Vakavatwaa he ntume; vo
- 7 vakavatasia, vakavavikia mikono. *Mburi ya Murungu ikagisha, kangi vaaratera uko Yerusalemu vakateisha kuneta, vaatasa vajinki navo vakaratera ila migwirishiže.
- 8 Kila Sitefano eteishie kugwirisha na kutea nzinya, akaronga mamako na mahirimo mabaha he vantu.
- 9 *Hakavuka va kumwe va ibumba letangwa la Valiberitini na la Vakirene na la Vaalekisanda na la Vakilikia na la Vaasia, vakakanana ne
- 10 Sitefano, *mira tevedimie kuvota viugo na mpe-
- 11 hongwa eteta nayo. *Vakavagera vantu mabiti vatete iti: Tusikie ekiteta mburi za kumrara Mose
- 12 na Murungu. *Huo vakagera vantu vose shongo hamwe na vazima na vaarimu va kitabungwa; vakamjinkia, vakamkorota, vakamtwaa na he kitala.
- 13 *Vakafwinya vavoni va mongo veti: Muntu uu tetera kuteta mburi za kubera hala hantu hezerire
- 14 na miomongwa. *Ambu tumsikie ekiteta ekiti: Uu Yesu Mnazareti enehakonda aha hantu, enegarusha msimo tweshigiwe ni Mose. *Vose vekee
- 15 hala kitala vakamyoisha, vakamvona vusho vwa-kwe sa e vwa mlaongwa.

7.

Sitefano ebirikira mburi yakwe Yesu, eviritwa mabwe, efwa ekitasia vanzo vakwe.

- 1 MWATASA mbaha akati: Ii mburi nivwo vuntu
- 2 yekce? *Akati: Nywi vaosi, mwe vanduu vangu
- na vavava vangu, terežani! Murungu ena vvedi
- emfumie vava wetu Aburahamu, echeri he isanga
- 3 la Mesopotamia, esinakaa Harani, *akamwira:
- Fuma he isanga lako na he vanduu vako, utonge
- 4 he isanga neneakuvonyesha. *Niho efuma he isanga
- la Vakalidea, akakaa Harani; uko vavee ekirafwa,
- Murungu akamsamiža na he ili isanga, hantu mwe-
- 5 tue iki. *Temunkie isanga hala, neri leringane na
- ivato imwe; akamvika kiariro aho esinatea mwana,
- iti enelimunka lioke lakwe na la lukolo lwakwe.
- 6 *Kangi Murungu akati: Vaana vakwe veneoka
- vajeni he isanga la vayae, veneosha vazono,
- 7 venerishwa vwasi mavuri magana mane. *Kangi
- iyoy mbari, veneirongia ndima, nneilha, vekikenja
- venehafuma, vanitase aha hantu, nivwo vuntu
- 8 Mfumwa ekitetie. *Akamunka iagano la kuareka
- vaana; 'huo akammoga Isaka, akamwareka musi
- wa kanane. Isaka naye akammoga Yakobo, Ya-
- 9 kobo naye akamoga vakale ikumi na veri. *Vala
- vakale vakamsikia Yosefu lwiso, vakamtaga na
- he isanga la Egipta. Murungu akaoka hamwe
- 10 naye, *akamkania he vwasi vwakwe vwose, aka-
- munka mbonea na viugo he Farao, mfumwa wa
- Egipta; akamwosha mbaha wa Egipta na wa
- 11 vala vakwe vose. *Hakagwa nzota he isanga
- lose la Egipta na la Kanaani na vwasi vujinki,
- 12 vava wetu tevonie kižo. *Mira Yakobo ekirasikia,
- iti Egipta hena kižo, akavatuma vavava vetu ka
- 13 kuvoka. *Ka keru Yosefu akamanywa ni vanduu
- vakwe, kangi vanduu vakwe Yosefu vakamanywa
- 14 ni Farao. *Mira Yosefu akatuma, akamwonja
- Yakobo, vavee na mbari yakwe yose, vekuloke

15 makumi mfunigate na vasano. *Yakobo akasea
 16 na Egipta, akafwa ye na vavava vetu. *Vakatwa-
 wa na uko Sikemu, vakažikwa he ila mbira,
 Aburhamu ezorire na feza he vaana Hemori va
 17 Sikemu. *Misi ya kila kiariro, Murungu envikie
 Aburhamu yekikuloka, ila mbari ikaneta, ikaoka
 18 nyinki uko Egipta, *hakatea mfumwa ungi kula
 19 Egipta, esimmanyiže Yosefu. *Uu akaitongia
 mbari yetu na kilavye, akavarisha vavava vetu
 vwasi, akavakundia kutaga vaana vavo, nesa
 20 vasitue wanga. *He ila misi Mose akamogwa,
 Murungu akamzehirwa, akarerehwa mieži mitatu
 21 he nyumba ya vavee. *Ekitagwa, mwana wakwe
 Farao akamtoa, akamrera sa mwana wakwe
 22 mwenye. *Mose akafundishwa viugo vyose vya
 kiegiputa, mitetire yakwe na miringire yakwe
 23 ikatea nzinya. *Ekikulosha mavuri makumi mane,
 akadunganya he ngoro yakwe kurereha vanduu
 24 vakwe, vaana Isiraeli. *Ekimvona muntu erongiwa
 vuvivi, akamjenja, akamchwia sire ula erongiwe
 25 vuvivi, akamkoma ula Mwegiputa. *Akadunganya
 iti vanduu vakwe venemanya, iti Murungu ene-
 vakania na mkono wakwe; mira vala tevekima-
 26 nyiže. *Musi wa keru akavafumia vekilwana,
 akaenda kuvakundanya, akavaira: Vaosi, nywi mu
 27 vanduu, hanini mwekivihižanya? *Mira ula emro-
 ngiie mwiyaie vuvivi akamshukuma, akati: Ni ani
 28 ekuoshiže mbaha wetu na mwatanya? *Kana
 uenda kunikoma sa vuntu wemkomie ula Mwe-
 29 giputa iguo? *Iyo mburi niyo yeshigie Mose eki-
 aha, akaoka mjeni he isanga la Midiani, akamoga
 30 vaana veri. *Mavuri makumi mane ekikuloka,
 mlao wa Mfumwa akamfumia he nyika ya mu-
 31 ngori wa Sinai he moto weaka he izungo. *Mose
 ekirauvona, akamaka kila chevoneke. Ekifika
 hafuhi nesa arerehe, hakasikiika izii la Mfumwa
 32 leti: *Mi ni Murungu wa vavava vako, Murungu

wakwe Aburahamu, Murungu wakwe Isaka, Murungu wakwe Yakobo. Mose akazingiza tedimie
 33 kurereha. *Mfumwa akamwira: Chungua viratu
 he magu ako, ambu aha hantu wemuke ni hantu
 34 hezerire. *Nivonie vwasi vwa mbari yangu ye
 uko Egipta, nikasikia kuaga kwavo, niseie niva-
 35 fwinye. Iki tonga, nikutuma Egipta. *Uu Mose,
 vemsuie, vekiti: Ni ani ekuoshiže mbaha na
 mwatanya?, niye etumiwe ni Murungu aoke
 mbaha na mkiža, ejenjwa ni mkono wa ula mlao,
 36 emfumie he izungo. *Uu akavafwinya, ekironga
 mahirimo na makuži he isanga la Egipta na he
 lukanga lunkundu na he nyika mavuri makumi
 37 mane. *Uu niye ula Mose, evairire vaana Isiraeli
 iti: Murungu enemuvushiža he vanduu venyu
 38 mwarota eringane nami, uo munamsikie. *Ula
 niye eangie na lila ibumba la vavava vetu he
 nyika hamwe na ula mlao etetie naye he mungori
 wa Sinai, einkiwe mburi ya nkalamo, nesa aži-
 39 tuinke. *Mira vavava vetu tevekundie kumsikia,
 mira vakamshukuma, ngoro žavo žikahunduka
 40 Egipta, *vakamwira Aroni: Turongie mirungu
 yeneturongorira; ambu uu Mose, etufwinyiže he
 isanga la Egipta, tetumanyiže iti evonie mburi
 41 ani. *Vakaronga ndama he ila misi, vakatasa ila
 fwani ya nombe, vakazihirwa ni ndima ya mikono
 42 yavo. *Niho Murungu evavonya mgongo, akava-
 shiga, vatase vila vya he ivunde izuva na mweži
 na ntondo, sa vuntu hegondiwe he kitabu cha
 vaarota iti: Ni mi mwenitasie na kunikomia no-
 mbe za mtaso he ala mavuri makumi mane he
 43 nyika? *Mugimbike ihema lakwe Moloki na nto-
 ndo ya murungu wenyu Refani, fwani mweži-
 rongie nesa mužitase. Nami nnemusamiža na hale
 44 kuvecha Babeli. *Vavava vetu vekina ihema la
 vuvoni uko nyika, ambu ula etetie ne Mose ea-
 45 zere, iti lirongwe sa ila fwani evonie. *Lila vavava

- vetu vakaliguha, vakalingiža vena ne Yosua he isanga la vankoma, vengashižwe ni Murungu, vavava vetu veyoie sari he misi yakwe Dawidi.
- 46 *Uu evoneiwe ni Murungu, akaenda kumvonja
 47 Murungu wakwe Yakobo hakukaa. *Mira Salomo
 48 akamjengia nyumba. *Mira ula e uko wanga
 tekaa he nyumba žejengiwe ni mikono ya vantu,
 49 sa vuntu mwarota eteta: *Ivunde ni kichumbi
 changu, isanga ni hakuvikia magu angu. Mfumwa
 eti: Munenijengia nyumba ani, kana hantu nene-
 50 ahemia ni hio? *Mkono wangu siwo werongie
 ivi vyose?
- 51 Nywi vatiri mwesiarekwe he ngoro na he masi-
 kio! Misi yose muivikia mpehongwa yezerire
 nkani; sa vuntu vavava venyu verongie, nanywi
 52 muronga 'huo. *Mwarota ni uhi, vavava venyu
 vesimngashiže? Vakakoma vala, vebirikire kale
 kuza kwa ula mlanga, erengehwe akakomwa ni
 53 nywi, *mweinkiwe miomongwa mwekiiazerwa ni
 valao, mira mwesiigwirishe.
- 54 Vekirasikia ižo mburi, vakavihiwa he ngoro žavo,
 55 vakamwumia vyaa. *Naye akateisha kungiwa ni
 mpeho yezerire, akayoia na he ivunde, akavona
 vwedi vwa Murungu ne Yesu, emuke he mkono
 wa kuume wa Murungu, akati: Rerehani nivona
 ivunde lejuvuke na mwanangwa wa muntu emuke
 56 he mkono wa kuume wa Murungu. *Vakalonzi-
 sha, vakajiva masikio avo, vakamdindikia vose
 pere, vakamfwinya he muzi vekimshukuma, va-
 57 kambiga mabwe. *Vavoni vakavika shuke žavo
 58 he magu a mbwange etangwa Sauli. *Vakambiga
 Sitefano mabwe, naye akatasa, akati: Mfumwa
 59 Yesu, guha ngoro yangu! *Akatuguta, akateta na
 izii ibaha ekiti: Mfumwa, usivalahe he mburi ya
 ili ibanu. Ekiteta 'huo, akafwa.

8.

Sauli edindisha Vakirisito. Mburingwa ibirikirwa Samarya. Mlao wa mfumwa wa Etiopia ebatizwa ni Filipino.

- 1 SAULI akazahirwa ula ekikomwa. Musi ula vajinki va ibumba la Yerusalemu vakadindishwa, vose vakasakana he masanga a Yuda na Samarya,
- 2 esire ntume. *Hakatea vantu vegwirishe, vaka-
- 3 mžika Sitefano, vakamwiia haiwa. *Sauli akako-
- nda ibumba, akangia he nyumba žose, akagwira vaosi na vache, akavagera he chumba.
- 4 Vala vesakanywe vakatonga hosehose, vakabiri-
- 5 kira mburingwa. *Filipo akasea na he muzi wa Samarya, akavabirikira mburi yakwe Kirisito.
- 6 *Vantu vakasikia na ngoro mwe vila vyeberikirwa ni Filipino, vakatereža, vakavona ala mahirimo
- 7 earonga. *Ambu vajinki vekina mpepo mbivi žikavafuma, žekiiisha na izii ibaha. Vajinki vesi-
- 8 dimatonga na veholože vakakižwa. *Hakatea kuzahirwa kubaha he ula muzi.
- 9 Hekina muntu etangwa Simoni, neki mganga he ula muzi too aho, akaondosha vantu vose va
- 10 Samarya ekiteta mwenye iti ye ni mbaha. *Vantu vose, vadori na vabaha vakamanya mburi žakwe, vakati: Uu muntu niye nzinya mbaha ya Murungu.
- 11 *Vakamsikia,ambu misi mijinki evaondoshe na
- 12 vuganga vwakwe. *Mira aho vekingwirisha Filipino, ekibirikira vufumwa vwa Murungu na izina lakwe Yesu Kirisito, vakabatizwa, vaosi na vache.
- 13 *Simoni mwenye akagwirisha, naye akabatizwa, akaanjanya ne Filipino. Ekivona mahirimo na ma-
- kuži mabaha erongike, akaondoka.
- 14 Žila ntume žecheri uko Yerusalemu, žekirasikia, iti uko Samarya vekunda mburi ža Murungu,
- 15 vakamtuma Petero ne Yohana na havo. *Ava vekisea, vakavasembia, iti vainkwe mpeho yeze-
- 16 rire. *Ambu teyekinavaseia neri mmwe;ambu
- 17 vekibatizwe du he izina la Mfumwa Yesu. *Ve-

- kikenja, vakavavikia mikono, vakainkwa mpeho
 18 yezerire. *Simoni ekiravona, iti muntu ekivikiwa
 mikono ni ntume niho einkwa mpeho yezerire,
 19 akaenda kuvainka feza, *akati: Ninkani nami ii nzi-
 nya, nesa ula nenemvikia mikono, ainkwe mpeho
 20 yezerire. *Niho Petero emwira: Feza yako nai-
 kondike hamwe na we, kila wedunganye iti cha
 21 mbonea ya Murungu kizorwa na feza! *Tukaga-
 viwe iyo mburi, neri shanga nayo tuna, ambu
 22 ngoro yako si yedi he Murungu. *Chwa muti,
 ushige vuvivi vwako, umsembe Murungu, ukiche
 enekuvushiža idunganyo le he ngoro yako.
 23 *Ambu nivona iti una vyenyera sa nyongo, iti
 24 uchungiwe ni vutiri. *Simoni akamgarusha, akati:
 Nisembiani he Mfumwa, ivi mwevitetie visinizie!
 25 *Vekikenja kuitetia mburi ya Mfumwa vuvoni na
 kuibirikira, vakahunduka na Yerusalemu, vaka-
 birikira mburingwa he mizi mijinki ya Samarya.
 26 Mlao wa Mfumwa akamwira Filipo, akati: Vuka
 utonge kusini he ila nzia yefuma Yerusalemu
 27 yesea Gaza yesigwirwa ni vantu. *Akavuka, aka-
 tonga. Ekirereha, akavona mwosi wa kietiopo,
 Mwenuko, ni mlao mbaha wakwe Kandake, mfum-
 wa wa kiche wa Vaetiopo, egimbikwe, arerehe
 mari yakwe yose, naye ekizie uko Yerusalemu
 28 kutasa. *Iki etaaroka, akakaa he igari lakwe,
 29 akashoma mburi za mwarota Yesaya. *Mpeho-
 ngwa ikamwira Filipo: Tonga hafuhi na he lila
 30 igari utonjanye nalo. *Filipo akamangadindika,
 akamsikia ekishoma mburi za mwarota Yesaya,
 31 akati: Umanyiže ivyo wevishoma? *Ye akati:
 Nidima-ze kumanya, nekisavyonyeshwa ni muntu?
 32 Akaenda iti akwee akae naye. *Aho hantu eki-
 shomie he kitabungwa neki aho: Akatwawa kua-
 komwa sa nonji, sa vuntu nonji yesiamora vaai-
 33 enja, huo naye teamore. *Aho ekikudurisha, masa
 akwe akavushwa, ni ani enedima kutara lukolo

lwakwe? Ambu nkalamo yakwe yavushwa he ili
 34 isanga. *Ula Mwenuko akamwira Filipo, akati:
 Nikusemba unire iti: li mburi mwarota eimtetie
 35 ani? Ye mwenye kana ungi? *Filipo akavusha
 momo wakwe, akavoka na ula ugonde, akambi-
 36 rikira mburi yedi yakwe Yesu. *Vekiratongatonga,
 vakafika he mpombe. Niho ula Mwenuko emwira:
 Rereha, hena mpombe, chenikinda ni ni nekisa-
 37 batizwa? *Filipo akati: Wekigwirisha na ngoro
 yose, ni chedi. Ula akamwira, akati: Nigwirisha,
 38 iti Yesu Kirisito ni mwana wa Murungu. *Akaa-
 zera, igari limuke. Vakasea he mpombe vose veri,
 39 Filipo na ula Mwenuko; akambatiza. *Vekirafuma
 he mpombe, mpeho ya Mfumwa ikamtika Filipo,
 ula Mwenuko temvonie kangi, akatonga he nzia
 40 yakwe ezahirwe. *Filipo akavoneka Asotoni, eki-
 vecha, ekibirikira mburingwa he mizi yose, sari
 akafika Kesaria.

9.

Sauli etonga Damasiko, etangwa ni Yesu, eshofekwa ni Anania.
 Petero emkiža Enea, emvusha Tabita he vefwie.

1 SAULI akahemerera ekivagwishiža vaaratera va-
 kwe Yesu nkondo na kuvakoma, akatonga he
 2 mwatasa mbaha, *akamtanja barua, ažitwae he
 nyumba za Murungu že uko Damasiko, nesa
 ekivona vantu vakumwe veratera iyo nzia, kai
 ni vaosi, kai ni vache, avachunge, avatwae Yeru-
 3 salemu. *Ekitonga, ekifika hafuhi na Damasiko,
 4 akaangažwa ni kianga chefuma he ivunde. *Aka-
 gwa hala si, akasikia izii lemwira: Sauli, Sauli,
 5 hanini wekinidindisha? *Akati: Mfumwa, ni we
 ani? Ula akati: Ni mi Yesu, wemdindisha. Une-
 6 vona vwasi wekisampa vila vyetunga. *Akazingiza,
 akaondoka, akati: Mfumwa, uenda nironge-ni?
 Mfumwa akamwira: Vuka, ungie he muzi, uko

- 7 uneairwa vila vyekutala kuronga. *Vala vaosi
vezoka naye, tevedimie kuteta neri, kila vesikie
8 izii, mira muntu vesiwene. *Sauli akavuka hala
si; ekivusha meso akwe, teevona. Vakamgwira
9 mkono, vakamtwaa Damasiko. *Akakaa misi mi-
tatu esivona; telie neri kunywa tenywie.
- 10 Hekina mwaratera uko Damasiko, izina lakwe
niye Anania. Uu akafumiwa ni Mfumwa; aka-
11 irwa: Anania! Akati: Ni aha Mfumwa! *Akairwa
ni Mfumwa: Vuka, utonge he nzia yetangwa ye-
rongake, uvuže muntu etangwa Sauli wa Tariso
12 he nyumba yakwe Yuda, ambu etasa. *Naye
evonie he ndoto muntu etangwa Anania, ekingia
13 ekimvikia mikono, nesa avone-wa. *Anania aka-
amora: Mfumwa, mburi ža uu mwosi nižisikie he
vantu vajinki, vuntu erishiže vezerire vako vwasi
14 uko Yerusalemu. *Kangi kunu echunguwe ni vaa-
tasa vabaha, achunge vose velanga izina lako.
15 *Mira Mfumwa akamwira: Kutongire; ambu uu
ni ntanu neizurire, atwae izina langu he vanko-
16 ma na he vafumwa na he vaana Isiraeli; *ambu
nnemvonyesha uvwo vwasi vwentala arishwe he
mburi ya izina langu.
- 17 Anania akatonga akangia he ila nyumba, aka-
mvikia mikono yakwe, akati: Mnduu Sauli, Mfu-
mwa anituma, niye Yesu ekufumie uko nzieni
wekiza, nesa uvone-wa, uzužwe mpeho yezerire.
18 *Wa ila indi hakagwa vintu he meso akwe sa
19 makanka, akavona, *akavuka, akabatizwa. Ekike-
nja kula kižo, akavona nzinya.
- 20 Akakaa hamwe na vaaratera va Damasiko misi
mingahi. Niho embirikira Yesu he nyumba ža
21 Murungu, iti niye mwana wa Murungu. *Vose
vemsikie vakamaka, vakati: Uu siye ula edindi-
she uko Yerusalemu vala velanga ili izina, kangi
akaza na kunu, nesa avachunge, avatwae he
mwatasa mbaha?

- 22 Mira Sauli akazikavona nzinya, akateisha kuvota
 Vayuda vetue Damasiko, ekivavonyesha iti ula
 23 niye Kirisito. *Misi mijinki yekivecha, Vayuda
 24 vakakela njama, iti vamkome. *Mira Sauli aka-
 manya iyo mburi yavo. Vakarindiža he mivera
 25 kio na musu, nesa vamkome. *Niho vaaratera
 vemguha na kio, vakamseža na ngerwa he lu-
 kuta.
- 26 Ekifika Yerusalemu, akaenda kutonjanya na vaa-
 ratera, mira vose vakamfoleka, kila vesigwirishe,
 27 iti ye ni mwaratera. *Niho Barinaba emguha,
 emtwaa he ntume, akavagaiya vuntu emvonie
 Mfumwa uko nzieni, iti etetie naye, kangu vuntu
 ebirikire na kuzihirwa he izina lakwe Yesu.
- 28 *Akaanjanya navo hosehose uko Yerusalemu,
 akabirikira na kuzihirwa he izina la Mfumwa
- 29 *Akateta ekikanana na Vayuda vefumie he isa-
 nga la Vagiriki; mira vo vakaenda kumkoma.
- 30 *Vanduu vekikimanya, vakamseža na uko Kesa-
 ria, vakamtuma Tariso.
- 31 Aho ibumbangwa likala muhorere mpoa he isa-
 nga lose la Yuda na la Galilea na la Samarya,
 likatea nzinya, likaanga na kumfoleka Mfumwa,
 likaneta, lekisembwa ni mpeho yezerire.
- 32 Aho Petero ekianga hosehose, akasea na he veze-
 33 rire vekaa Lida. *Akavona muntu etangwa Enea,
 eshinjie mavuri mnane he vwi vwakwe, kila
 34 eholože. *Petero akamwira: Enea, Yesu Kirisito
 ekukiža; vuka uchunganye vwi vwako! Wa ila
 35 indi akavuka. *Vose vekaa Lida na Saroni va-
 kamvona, vakamgarukia Mfumwa.
- 36 Uko Yope hekina mwaratera wa kiche etangwa
 Tabita, ni kihetu kuti: Suni. Uu mche akateisha
 kuronga ndima žedi na kuvafwia vakiva mbonea.
- 37 *He misi ila akalwaa, akafwa. Vekikenja ku-
 38 mwoža, vakamvika uko gu. *Kila Lida e hafuhi na
 Yope na vaaratera vesikie iti Petero e uko, vaka-

tuma vantu veri hakwe, vakamsemba vakamwi-
 39 ra: Mangazo na hetu! *Petero akavuka, akato-
 nga navo. Ekirafika, vakamkweža na uko gu. Va-
 che vose vefwiwe ni vaosi vavo vakaza he ye,
 vakaia, vakamvonyesha michoka na shuke žero-
 40 ngiwe ni Suni aho echerina navo. *Petero aka-
 vafwinya vose, akatuguta, akatasa. Akapitukia
 kila kimba, akati: Tabita, vuka! Niho evusha
 41 meso; ekiramvona Petero, akakaa si. *Akamu-
 nka mkono, akamvusha, akatanga vezerire vose
 na vala vache vefwiwe ni vaosi, akamvavonye-
 42 sha iti eho meso. *Kikamanyika he muzi wosc
 43 wa Yope, vajinki vakamgwirisha Mfumwa. *Aka-
 kaa misi mijinki uko Yope he muntu esuka mi-
 kota, etangwa Simoni.

10.

Murungu emvonyesha Petero iti asibere vankoma. Petero
 embirikira Korinelio, embatiza na vala vakwe.

1 HEKINA muntu uko Kesaria izina lakwe niye
 Korinelio, mbaha wa ila nkondo ya vashikari
 2 yetangwa ya Italya, *ni muntu emgwirisha na
 kumfoleka Murungu hamwe na vose veho he
 nyumba yakwe, efwia vakiva mbonea nyinki na
 3 kumsemba Murungu misi yose. *Uu akavona na
 meso akwe marongo a saa kenda ža musi mlao
 wa Murungu ekingia hakwe, ekimwira: Kori-
 4 nelio! *Akamyoisha, akafoleka, akati: Nini Mfu-
 mwa? Akamwira: Kutasa kwako na mbonea
 žako žakwea he Murungu, naye ežikumbuka.
 5 *Iki tuma vantu Yope, uemwonja Simoni etangwa
 6 Petero, *ekaa he mzasuka mikota etangwa Simoni,
 nyumba yakwe i hafuhi na lukanga. Uu enekwi-
 7 rira vila vyekutala kuronga. *Ula mlao etetie naye
 ekikenja kutonga, akatanga vandima vakwe veri
 na mshikari mmwe egwirisha, wa vala eanga navo,
 8 *akavairira mburi žose, akavatuma na uko Yope.

- 9 Hala yavo hakwe vekizoka, vekifika hafuhi na
 10 ula muzi, Petero akakwea na gu kuatasa, neki
 11 marongo a saa mtandatu. *Akasikia nzota, aka-
 12 enda kula. Vecherimringanyiza, mpeho ya Mu-
 13 rungu ikamzia, *akavona iti ivunde lajuvuka,
 14 kangi intu lekimseia lefwanane na shuke mbaha
 15 lechungiwe vikono vine, likasežwa na si. *Uko
 16 ndeni hena mbari nyinki ža nyama žena magu
 17 mane na mataa nažo žetambaa na ndeje ža uko
 18 wanga. *Akaziwa ni izii lemwira: Vuka Petero,
 19 koma, ule! *Mira Petero akati: Hai, Mfumwa!
 20 Ambu too kale sinali kivivi neri chena mahinda.
 21 *Izii likamzia ka keru likati: Vila Murungu evi-
 22 zeriže, we usivoshe vivivi. *Vikateika katatu, lila
 23 intu likatikwa kangi na uko wanga.
 24 Aho Petero echeriganganya, iti iyo mburi eivonie
 25 ni ya ni, vala vaosi vetumiwe ni Korinelio va-
 26 kenja kuvužanya nyumba yakwe Simoni, vaka-
 muka mpenjeni. *Vakatanga, vakavužanya, iti
 Simoni etangwa Petero e aha. *Petero echeridu-
 nganya vila evivonie, mpehongwa ikamwira:
 Hena vantu vatatu vekuenda. *Vuka, usee, utonge
 navo, usiganganye neri, ambu nimi nevatumie. *Pe-
 tero akasea he vala vaosi, akati: Mi ni mi ula mwe-
 mwenda, muetiwe ni kini? *Vakati: Korinelio,
 mbaha wa vashikari, muntu mlanga emfoleka
 Murungu, ena nguma yedi he mbari yose ya
 kiyuda, eazerwe ni mlao ezerire, akuonje, utonge
 he nyumba yakwe, atereže mburi žako. *Akava-
 tanga akavakaža nyumba hakwe.
 Hala yavo hakwe akavuka, akatonga hamwe
 navo, na vanduu vakumwe vekaa Yope vakato-
 njanya naye. Hala yavo hakwe vakangia Kesaria;
 Korinelio ekivarindie, evunganye vanduu vakwe
 na vambwiye vakwe evakundishe. *Petero eki-
 ngia, Korinelio akamzana, akamgwia he magu,
 akamtasa. *Petero akamvusha, akati: Muka,

- 27 ambu na mi nde muntu. *Akagaya naye, aka-
ngia hamwe naye akavona vajinki vevungane.
- 28 *Akavaira: Mumanyiže iti muntu wa kiyuda te-
chunguwe kuanjanya neri kungia he muntu wa
mbari ingi; mira mi Murungu anivonyesha, iti ni-
sizemtanga muntu mvivi neri wa mahinda. *Nicho
29 cheshigie nekisasua aho nekionjwa. Iki nivuža
30 iti: Nini cheshigie mwekinitanga? *Korinelio akati:
Iki havecha mazuva mane, niho nekichungie sari
he marongo aa, kangi saa kenda nikatasa he
nyumba yangu. Nekirereha, nikavona mwosi
emuke mozya he mi, edokie shuke žemekesa,
31 *akati: Korinelio, mtaso wako wasikiwa, na mbo-
32 nea žako žakumbukwa ni Murungu. *Iki tuma
vantu Yope, umtange Simoni, etangwa Petero,
ekaa he nyumba yakwe Simoni, mzasuka mikota,
ye hafuhi na lukanga; uu ekiza, eneteta na we.
- 33 *Wa ila indi nikagera momo hako, na we ukatea
nento wekiza. Iki Murungu etuvonie iti vose tu
aha, tutereže vyose Murungu ekuazere.
- 34 Petero akavusha momo akati: Kididi iki nama-
nya, iti Murungu terereha vusho vwa muntu;
35 *mira he mbari žose, ula emfoleka na kutea
36 ulanga, ekundwa ni ye. *Iyo mburingwa etumie
he vaana Israeli, ekibirikira muhorere wefuma he
Kirisito Yesu, uu niye Mfumwa wa vyose, nywi
37 muimanyiže, *vuntu yegishiže he isanga lose la
Yuda, ikavoka Galilea, Yohana akanakenja ku-
38 birikira lubatizo: *Ni Yesu wa Nazareti, egerirwe
mpeho yezerire ni Murungu na nzinya, eangie
hosehose, ekivafwia vantu mbonea na kuvakiža
vose, vedimiwe ni mpepo mbivi, kila Murungu
39 e hamwe naye. *Naswi tu vavoni va ižo mburi
žose erongie he isanga la Yuda neri uko Yeru-
salemu. Uu vankoma, vakamtundika he muti.
- 40 *Mira Murungu akamvusha he vefwie musi wa
41 katatu, akashiga avoneke, *si he vantu vose, mira

he vala vavoni, Murungu evazurire aho kale, hetu,
 twelie tukanywa hamwe naye aho ekikenja ku-
 42 vuka he vefwie. *Akatuazera, tuvabirikire vantu
 tuvatetie vuvoni, iti niye egimbikwe ni Murungu,
 43 kuvalaha vala veho meso na vala vefwie. *Uu
 vaarota vose vemtetia vuvoni, iti ye emgwirisha,
 he iziina lakwe eneshigiwa mabanu.
 44 Petero echeriteta ižo mburi, mpeho yezerire ika-
 45 vangia vose vetereže ila mburi. *Vala vearekwe
 vegwirishe, ni vala vezie ne Petero, vakamaka,
 iti vankoma navo vefwiwa mbonea vakainkwa
 46 mpeho yezerire; *ambu vevasikie vekiteta viteto
 47 vingi vekimkaza Murungu. Niho Petero eti: *Hena
 edima kuvasuža ava mpombe vasibatizwe, kangi
 48 vainkwa mpeho yezerire sa swi? *Akaazera, va-
 batizwe he izina la Mfumwa. Vakamsemba, akae
 navo mazuva mangahi.

11.

Petero ekukania he mburi ya kuanjanya na vankoma. Mbu-
 ringwa ifishwa Antiokia, niho hantu vaaratera vevokie kuta-
 ngwa Vakirisito. Vejenja vanduu uko Yuda he nzota.

1 NTUME na vanduu ve uko Yuda vakasikia, iti
 vankoma navo varatera mburi za Murungu.
 2 *Petero ekikwea uko Yerusalemu, vala vearekwe
 3 vakakanana naye, *vekiti: Utongie he vantu ve-
 4 siarekwe, ukala navo. *Niho Petero evoka kuva-
 5 irira mburi mwemwe, akati: *Nekiho he muzi wa
 Yope nekitasa, nikaziwa ni mpeho ya Murungu,
 nikavona intu lese lefuma uko he ivunde lefwa-
 nane na shuke mbaha, lechungiwe vikono vine,
 6 lekinizia. *Nekiteisha kulirereha, nekiyoa, nika-
 vona nyama za ili isanga žena magu mane na
 mataa na žila žetambaa na madeje a uko wanga.
 7 *Nikasikia izii lenira: Vuka, Petero, koma, ule!
 8 *Nikati: Hai, Mfumwa,ambu too kale kivivi neri
 9 chena mahinda tekinangia he momo wangu. *Lila

- izii uko wanga likateta ka keru, lekiti: Vila Muru-
 10 ngu evizeriže, we usivoshe vivivi. *Vikateika
 katatu, vyekikenja vyose vikakwežwa na uko
 11 wanga. *Wa ila indi vantu vatatu vakamuka he
 ila nyumba hantu neho, vefuma Kesaria, vetumiwe
 12 he mi. *Mpehongwa ikanira, nitonyanye navo,
 nisiganganye. Ava vanduu mtandatu vakatonga
 hamwe nami, tukangia he nyumba ya ula mwosi.
 13 *Akatuukulila vuntu evonie mlaongwa he nyumba
 yakwe, emuke, ekimwira: Tuma vantu Yope,
 14 uemwonja Simoni etangwa Petero. *Uu niye
 enekwira mburi ženekukiža we hamwe na vose
 15 veho he nyumba yako. *Nami nekivoka kuteta,
 mpeho yezerire ikavazia sa vuntu yetuziie swi
 16 aho kuvoka. *Nikakumbuka mburi ya Mfumwa
 etetie ekiti: Yohana ekibatize na mpombe, mira
 17 nywi munebatizwa na mpeho yezerire. *Kakicha
 Murungu erevainka mbonea ila sa vuntu etwinkie
 swi, twemgwirishe Mfumwa Yesu Kirisito, mi neki
 18 mi ani nekidima kumkinda Murungu? *Vekirasikia
 'huo, vakahuža, vakamkaza Murungu, vekiti: Kave
 vankoma navo Murungu avakundiža kuchwa muti,
 nesa vakalame.
 19 Vala vesakane he mburi ya vwasi, vwevoneke
 he mburi yakwe Sitefano, vakazoka sari Fonike
 na Kipuro na Antiokia, vesiirira vantu mburingwa
 20 esire Vayuda wa vo. *Va kumwe vavo neki Va-
 kipulo na Vakirene; vo vekikenja kufika Antiokia,
 vakateta neri he Vagiriki, vekibirikira mburi ya
 21 Mfumwa Yesu. *Mkono wa Mfumwa ukavajenja,
 vajinki vakagwirisha, vakamgarukia Mfumwa.
 22 *Ibumba la Yerusalemu lekirasikia ižo mburi,
 23 likamtuma Barinaba, atonge sari Antiokia. *Ula
 ekikenja kufika, ekivona žila mbonea za Murungu
 akazahirwa, akavachunda vose, iti varekere he
 24 ngoro žavo kuandakana na Mfumwa. *Ambu neki
 muntu wedi ena mpeho yezerire na migwirishiže

25 *Barinaba akahavuka, akatonga Tariso kumwenda
 26 Sauli. *Ekikenja kumvona, akamtwaa Antiokia.
 Vakakaa he ibumba ivuri izima, vakafundisha
 vantu vajinki; kangi vaaratera va uko Antiokia
 nivo vevokiwe kutangwa Vakirisito.
 27 He ila misi hakasea vaarota vefuma Yerusalemu,
 28 vakaza Antiokia. *Hakavuka mmwenzu wavo
 etangwa Agabo. Akarota kila ena mpeho yezere,
 iti henetea nzota mbaha he isanga lose. Ikaza
 29 he misi yakwe Kilaudio. *Vaaratera vakasikižanya,
 iti vata vose vena mari vatwae kumwe na uko
 30 he vanduu veho Yuda, nesa vajenjwe nižo. *Va-
 kateka huo, vakažitwaa he vazima, žikatwawa ni
 Barinaba ne Sauli.

12.

Yakobo ekomwa. Petero efwinywa he chumba ni mlao.
 Herode efwa.

1 MISI ila mfumwa Herode akagwira vantu va
 2 kumwe va ibumbangwa, iti avarishe vwasi. *Aka-
 mkomwa Yakobo, mnduuže Yohana na muhandwi.
 3 *Ekiravona, iti Vayuda vezihirwe nicho, akazika-
 rongwa huo, akamgwira Petero naye, neki he misi
 4 ya migate yesigerirwe ishimbi. *Ekikenja ku-
 mgwira, akamgera he chumba, akamwinkiza he
 vubumba vune vwa vashikari vwose vweni va-
 shikari vanevane vemrinda; ambu ekienda ku-
 5 mfwinya he vantu, Pasa yekivecha. *Petero aka-
 rindwa he chumba; mira ibumbangwa likamtasia
 6 he Murungu misi yose. *Aho Herode ekienda
 kumfwinya, he kila kio Petero ekishinjie gati he
 7 vashikari veri, echungiwe na minyororo miri,
 kangi hala he mwango wa chumba valugoj
 7 verindie. *Mlao wa Mfumwa akamuka he ye, kia-
 nga kikaangaa he chumba, akambiga Petero he
 mbavu, akamvusha ekiti: Vuka fia! Minyororo

- 8 ikachunguka he mikono. *Ula mlaol akamwira:
 Kudoke, ugere viratu! Akatea 'huo. Akamwira:
 9 Gera mchoka wako, uniratere! *Akafuma, aka-
 mratera, neri temanyiže, iti vila, vyerongwa ni
 10 mlaol, vironigika kididi, akati etaloshwa. *Veki-
 kenja kuvecha he lugojo lwa kuvoka na lwa keril,
 vakafika he mvera wa kiera, wengia na kaya,
 ukavajuvukia mjenye. Vakafuma, vakaratera nzia
 11 mwe, niho ula mlaol emshiga. *Petero ekitanwa
 ni toro, akati: Iki namanya iti kididi Mfumwa
 etumie mlaol wakwe, anikania he mkono wakwe
 Herode na he vyose, mbari ya kiyuda yedunga-
 12 nye. *Ekiradunganya 'huo, akafika he nyumba
 yakwe Maria, mlala wavo Yohana, ula etangwa
 Mariko, hantu hevunganane vajinki vekitasa.
 13 *Ekirakokonta luvwi lwa mvera, hakaza mbora
 14 kutereža, etangwa Roda. *Ekiramanya izii lakwe
 Petero, tejuvue luvwi kila ezihirwe. Akamanga-
 hunduka, akaukula, iti Petero emuke uko he
 15 mvera. *Vakamwira: Utauruka! Mira ye akateisha
 kuteta, iti ni 'huo. Vakati: Ni mlaol wakwe.
 16 *Petero ekituakokonta luvwi. Vekijuvua vaka-
 17 mvona, vakaondoka. *Akavakonya na mkono, va-
 huže, akavaukulila, vuntu Mfumwa emfwinyiže he
 chumba, akati: Mwukulileni Yakobo na vanduu
 iži mburi, akafuma, akatonga hantu hangi.
 18 Hekicha, vashikari vakateisha kungiwa ni fole
 19 he mburi yakwe Petero, vuntu yekee. *Herode
 ekimwenda, ekisamvona, akavavuža valugojo,
 akaazera vakomwe. Akafuma Yuda, akasea na
 20 Kesaria, akakaa uko. *Herode ekiteisha kuvavi-
 hiwa Vatiro na Vasidoni. Vakamzia vose pere,
 vakarongasikižanya ne Bulasito, mwarereha nyu-
 mba ya mfumwa, vekikenja vakamsemba, vaku-
 ndane, kila isanga lavo leguhia vižo he isanga
 21 la mfumwa. *Ula musi wa kiazee wekikuloka,
 Herode akadoka shuke ža kifumwa, akakaa he

kichumbi cha kifumwa, akateta navo vantu vose
 22 vesikie. *Vantu vose vakadumiža, vakati: Izii ili
 23 ni la Murungu, si la muntu! *Wa ila indi mla
 wa Mfumwa akambiga, kila esimvikie Murungu
 shima; akaliwa ni mvunyo, akafwa.

24 Mburi ya Murungu ikaneta, ikagisha hose. *Ba-
 25 rinaba ne Sauli vakanakenja ndima yavo, vaka-
 fuma Yerusalemu, vakahunduka ne Yohana, eta-
 ngwa Mariko.

13.

Ntambo yakwe Paulo ya kuvoka he vankoma; ebirikira uko
 Kipuro na Antiokia na Pisidia.

1 HE ibumba la Antiokia hekina vaarota na vaarimu,
 ni Barinaba ne Simeoni, etangwa Nigeri, ne Lukio
 wa Kirene, ne Manaeni, eehižwe hamwe na mfu-

2 mwa Herode, ne Sauli. *Ava vekimtasa Mfumwa
 hamwe na kuchunga, mpeho yezerire ikati: Vagi-
 mbikeni Barinaba ne Sauli, vanirongie iyo ndima,
 3 nevainkie. *Vakachunga, vakatasa, vakavavikia
 mikono, vakavavokeža, vakatonga.

4 Ava, vuntu vetumiwe ni mpeho yezerire, vakasea
 Seloikia, uko vakangia he ishua, vakatonga Ki-
 5 puro. *Vekifika Salami, vakabirikira mburi ya
 Murungu he nyumba ža Murungu ža Vayuda.
 Vekina ne Yohana, ekivarongia ndima.

6 Vakavecha kirua chose sari Pafo, vakavona mga-
 nga wa kiyuda aho, mwarota wa mongo, izina

7 lakwe niye Bariyesu, *ekikaa hamwe na mfumwa
 Serigio Paulo, neki muntu ena viugo. Uu aka-

8 mburi ya Murungu. *Niho ula mganga Elima,
 nivwo vuntu izina lakwe lepitulwa, akakanana

9 navo, akaenda kumkindiža ula mfumwa kugwi-
 risha. *Mira Sauli, etangwa, Paulo, akateisha

10 kungiwa ni mpeho yezerire, akamyoisha, *akati:
 We una vilavye na tiri nyinki, u mwana wakwe

- shetani, uvihwa ni ulanga wose! Tushiga kuko-
- 11 mbosha žila nzia žedi ža Mfumwa? *Iki rereha!
Mkono wa Mfumwa ukugwirire! Uneoka ituntu,
tukavone izuva he ii misi! Wa ila indi meso
akwe akatea mavunde na kiža, akaangaanga,
- 12 ekienda vantu vemgwira mikono. *Ula mfumwa
ekivona vila vyerongike, akagwirisha, akaimaka
mifundishiže ya Mfumwa.
- 13 Paulo na vala ena navo vakavuka na ishua kula
Pafo, vakafika Perige, he isanga la Pamufilia.
Yohana akatana navo, akahunduka Yerusalemu.
- 14 *Vo mira vekivuka Perige, vakazoka, vakafika
Antiokia he isanga la Pisidia, vakangia he
nyumba ya Murungu musu wa Sabato, vaka-
- 15 kaa si. *Mburi ža miomongwa na ža vaarota
žekikenja kushomwa, vabaha va nyumba ya
Murungu vakavatumia momo vekiti: Nywi vaosi
mwe vanduu vetu, kakicha muna mburi ya ku-
- 16 chunda vantu, tetani! *Paulo akamuka, akava-
haža na mkono, akati: Nywi vaosi va kiisraeli
- 17 nanywi mwemfoleka Murungu, terežani! *Murungu
wa ii mbari ya Israeli ekivazurire vavava vetu,
akagimbika mbari yetu aho yekikaa he isanga la
vujeni uko Egiputa, akavusha mkono wakwe na
- 18 wanga, akavafwinya aho. *Akavarereha mavuri
- 19 makumi mane he nyika. *Akakonda mbari mfu-
ngate he isanga la Kanaani, akavainka isanga
- 20 lavo, valipale. *Ekikenja, akavainka vaatanya
mavuri magana mane na makumi masano sari
- 21 he misi ya mwarota Samweli. *Aho vakaenda
Mfumwa, Murungu akavainka Sauli, mwana Kisi,
muntu wa mbari yakwe Benyamini, mavuri ma-
- 22 kumi mane. *Akamvusha uu, akavagimbikia
Dawidi, aoke mfumwa, akamtetia vuvoni, akati:
Nimvonie Dawidi, mwana Yese, muntu ekundwa
ni ngoro yangu, eneronga vyose vila nevikunda.
- 23 *He lukolo lwakwe Murungu akavavushiža Vaisi-

- raeli mkiža, niye Yesu, sa vuntu evavikiie kiariro.
- 24 *Aho ekienda kuza, Yohana akarongabirikira lubatizo lwa kuchwa muti he mbari yose ya Isiraeli.
- 25 *Yohana ekikenja ndima yakwe, akati: Muti ni mi ani? Mi siye, mira hena eniratera, chesini-
- 26 fwenye kumchungua viratu he magu akwe. *Nywi vaosi mwe vanduu vangu, vaana va mbari yakwe Aburhamu, nanywi mwemfoleka Murungu, mburi
- 27 ya ulwo lukio yaetwe henyu. *Ambu vo vekaa Yerusalemu na vabaha vavo, vekisammanya uu, vekimlaha, niho vekuloshe mburi za vaarota, zeshomwa misi yose he musi wa Sabato he
- 28 nyumba za Murungu. *Vo vekisavona mburi ya kumkomia, vakamsemba Pilato, iti akukomirwe.
- 29 *Kangi aho vekikenja kuvikulosha vyose evigondiiwe, vakamseza he muti, vakamvika he mbira.
- 30 *Mira Murungu akamvusha he vefwie, *akavo-
- 31 nwa misi mijinki ni vala ekifumie navo Galilea, vekitonga Yerusalemu, nivo vemtetia vuvoni iki
- 32 he vantu. *Naswi tubirikira mburi yedi ya
- 33 kila kiariro, vavava vetu vekivikiiwe, *iti Murungu akitukuloshiža swi, tve vaana vavo, aho ekimvusha Yesu he vefwie, sa vuntu hegon
- 34 ndiwe he izumo la keru: Ni we mwanangu, yoo nakumoga. *Iyo mburi, ya kumvusha he vefwie,
- 35 iti asizevoa, eitete ite: Nneamuinka vila vyezerire vyakwe Dawidi vya idi. *Kangi hangi cheirwa
- 36 Tukakunde ezerire wako ekivoa. *Dawidi ekikenja kuvarongia vayae ndima sa vuntu Murungu eku-
- 37 ndie, akafwa, akažikwa he vavavee, akavo. *Mira ula, Murungu emvushiže he vefwie, tevoie.
- 38 *Iki naimanyike henyu, vanduu, iti he ye mubiri-
- 39 kirwa kushigiwa, mabanu, *kangi vose vemgwi-
- 40 risha uu, venezeriža, vatanywe na vyose, miomo yakwe Mose yesekidima kumutanya navyo. *Iki
- 41 kucheieni, nesa musiziwe ni vila vyetetiwe ni vaarota. *Kucheieni, nywi mwebera, makani,

muteke! Ambu he ii misi yenyu mi nironga ndima, ni ndima mwesikaigwirishe, neri mweki-taigayiwa ni muntu.

- 42 *Vekifuma he nyumba ya Murungu, vakavasemba,
 43 vairirwe ižo mburi he Sabato yeneaza. *Vantu vengiie he nyumba ya Murungu vekisakana, Paulo ne Barinaba vakaraterwa ni Vayuda vajinki na vangi, veratere mburi ža Vayuda, vemfoleka Murungu, vakavairira na kuvazikia, vakumbuke
 44 mbonea ya Murungu genda. *He ila Sabato ingi vantu vose va ula muzi vakavunganana kuatezeža
 45 mburi ya Murungu, veshela si vajinki. *Vayuda vekiravona ava vantu vajinki, vakasikiisha lwiso, vakasua žila mburi, žetetiwe ni Paulo, vakarara.
 46 *Mira Paulo ne Barinaba vakateta na kufwinyiriža, vakati: Nywi chekimutalile, muronge-birikirwa mburi ya Murungu, mira kila mweipasa, mwekikuvona venye, iti temukufwenye kuinkwa nkalamo ya kale na kale, tunetonga he vankoma.
 47 *Ambu Mfumwa etuazere 'huo: Niku-vikie, uoke kianga cha vankoma, utwae lukio he isanga lose sari hantu leha-
 48 kane. *Vankoma vekisikia, vakazahirwa, vakakaza mburi ya Mfumwa. Vala vose vevikiiwe
 49 nkalamo ya kale na kale, vakagwirisha. *Mburi
 50 ya Mfumwa ikagisha he lila isanga lose. *Mira Vayuda vakavagera vache vazuri vegwirishe shongo hamwe na vabaha va ula muzi, vakavagwishiza Paulo ne Barinaba nkondo, vakavanga-
 51 sha he isanga lavo. *Vo vakavakukuntia mapusa a magu avo, vakatonga Ikonio. *Mira vala vaaratera vakateisha kuzahirwa na kungiwa ni mpeho yezerire.

14.

Vila Paulo evivonie uko Ikonio na Lisitira; earoka na Antiokia.
 1 UKO. Ikonio vakangia vose he nyumba ya Mu-

- rungu ya Vayuda, vakabirikira 'huo, vantu vajinki,
 2 Vayuda na Vagiriki vakagwirisha. *Mira vala
 Vayuda vesigwirishe vakasingiriža vankoma na
 kugera ngoro žavo shongo, nesa valwane na
 3 vanduu. *Vakakaa uko misi mijinki, vekibirikira
 na kufwinyiriža mburi ya Mfumwa, naye akaitetia
 mburi ya mbonea yakwe vuvoni aho ekishiga,
 mahirimo na mamako ekirongwa ni mikono yavo.
 4 *Vantu va hala kaya vakagavana, vangi vakaratera
 mburi ža Vayuda, vangi vakaratera ža ntume.
 5 *Hakatea nkondo mbaha, vankoma na Vayuda
 hamwe na vabaha vavo vekienda kuvarisha vwasi
 6 na kuvabiga mabwe. *Vekikimanya vakaaha na
 he mizi ya Likaonia, Lisitira na Deribe na he
 7 mizi ya nze, *vakabirikira mburingwa uko.
 8 Uko Lisitira hekina mwosi elwaa magu, tekina-
 9 tonga rini, ambu too kumogwa ekiholože. *Uu
 akamsikia Paulo ekibirikira, ye naye akamrere-
 10 hisha, akavona, iti egwirisha, iti enekižwa, *aka-
 teta na izii ibaha iti: Vuka, umuke, ukurongaže.
 11 Akavuka, akajinka, akaanga. *Vala vantu veki-
 vona vila vyerongiwe ni Paulo, vakateta na izii
 ibaha he kiteto cha kilikaonia: Mirungu 'yaoka
 12 sa vantu, yatuseia. *Vakamtanga Barinaba Zeu,
 Paulo vakamtanga Herime, kila e ye eteta.
 13 *Mwatasa wa nyumba yakwe Zeu, yeho nze he
 muzi, akaete nzao na milinga ya virangare na he
 14 mvera, akaenda kutasa hamwe na vantu. *Ntume
 Barinaba ne Paulo vekikisikia, vakabaža shuke
 15 žavo, vakavajinkia vala vantu, vakatetisha *vekiti:
 nywi vaosi, hanini mwekironga 'huo? naswi tu
 vantu vetemogwa sa nywi, kangi tumubirikira iti
 mushige iyo mirungu esiyo, mumgarukie ūla Mu-
 16 lukanga na vyose vye aho. *He misi yevechiže
 eshigie, vankoma vakakutongira he nzia žavo.
 17 *Kangi teshigie kukutetia vuvoni, akaronga vila

- vyedi, ekimuinka mvua, yefuma he ivunde na misi ya mvono, ekigusha ngoro žetu na kižo na kužizihiza. *Neri vekiteta 'huo, tevedimie kuvakinda vantu fia, vasivakomie nombe ža mtaso.
- 19 Hakaza Vayuda, vefuma Antiokia na Ikonio, vakavasingiriža vala vantu vakambiga Paulo mabwe, vakamhurura na uko nze he muzi, vakadunganya iti afwi. *Mira vaaratera vekimdenganyiža, akavuka, akangia he muzi. Hala yavo hakwe akahafuma hamwe ne Barinaba, vakatonga Deribe.
- 21 Vekikenja kubirikira mburingwa he ula muzi na kuosha vajinki vaaratera, vakahunduka Lisitira na Ikonio na Antiokia, *vakagera ngoro ža vaaratera nzinya, vekivachunda, iti vagwirishe genda, ambu kitutala tuvone vwasi vujinki, tweekienda kungia he vufumwa vwa Murungu. *Kangi he mabumba ose vakavagimbikia vazima, vekitasa na kuchunga, vakavainkiža he Mfumwa, vemgwishe. *Vekikenja kuvecha Pisidia, vakafika Pamufilia, *vakabirikira mburingwa uko Perige, vakasea Atalia; *uko vakangia he ishua, vakatonga Antiokia, hantu vekiinkižwe, vafwiwe mbona ni Murungu varonge iyo ndima, vaikuloshe.
- 27 *Vekifika, vakavunganya vantu va ibumba, vakavaukulila vila Murungu erongie navo, vuntu evajuviue vankoma luvwi, navo vagwirishe. *Misi vekee hamwe na vaaratera si midori.

15.

Ntume živunganana uko Yerusalemu. Vesikižanya, iti Vakirisito vefuma he vankoma, vasifundishwe miomo yakwe Mose. Paulo ezoka ntambo ya keru.

- 1 HAKASEA vantu vefuma Yuda, vakavafundisha vanduu iti: Mwekisaarekwa sa vuntu Mose eazere, 2 temkakie. *Hakatea nkani na makanano majinki he vo ne Paulo ne Barinaba, vakaazera iti Paulo ne Barinaba na vangi va havo vakwee uko Ye-

- rusalemu he ntume na vazima he mburi ya uo
 3 mkanano. *Vakaerekežwa ni ibumba, vakavecha
 Fonike na Samarya, vakavazihiža vanduu vose,
 4 vekivagaiya, vuntu vankoma vegaruke. *Veki-
 kenja kufika Yerusalemu, ibumba likavaguhia
 hamwe na ntume na vazima, vakabirikira vyose,
 5 Murungu erongie navo. *Va kumwe vegwirishe,
 vefumie he ibumba la Vafarisea, vakavuka, vakati:
 Kivatala vaarekwe, vaazerwe, kugwirisha miomo
 yakwe Mosel.
 6 Ntume na vazima vakavunganana, nesa vadu-
 7 nganye iyo mburi. *Vekiteisha kukanana, niho
 Petero evuka, evaira: Nywi vaosi mwe vanduu
 vangu, mumanyiže, iti iki hevechiže misi mijinki,
 niho Murungu ekinizurire henyu, iti vankoma
 vasikie mburi ya mburingwa na momo wangu,
 8 vagwirishe. *Kangi Murungu emanyiže ngoro,
 akavatetia vuvoni, ekivainka mpeho yezerire sa
 9 swi. *Naye akavona iti vo veringana naswi,
 akanakenja kuzeriža ngoro žavo na migwirišhiže,
 10 *Ingeri iki hanini mwekimježa Murungu, mweki-
 vatwisha vala vaaratera mižigo he mitwi, vavava
 11 vetu vesekidimie kuitika neri swi? *Mira tu-
 gwirisha, iti swi neri vo tukižwa ni
 12 mbonea ya Mfumwa Yesu. *Vantu vose
 vakahuža, vakavateroža Barinaba ne Paulo, veki-
 vaukulila, vuntu Murungu erongie mahirimo na
 mamako majinki na vo he vankoma.
 13 Ava vekichwa, Yakobo akateta akati: Nywi vaosi
 14 mwe vanduu vangu, niterežani! *Simoni egaiye,
 vuntu Murungu evokie kuvafwia vankoma mbonea,
 15 nesa azurire izina lakwe mbari hevo. *Kangi
 mburi ža vaarota žisikižanya na ivyo, sa vuntu
 16 hegondiwe. *Misi yekivecha, nnepituka, nyumba
 yakwe, Dawidi yegwie, nnejenga wa, kangi hala
 hegomoke, nnehajenga wa, nneharonga nento,
 17 *nesa vantu veshela vamwende Mfumwa hamwe

- na vankoma vose, vebirikirwa izina langu. Nivwo
 18 vuntu Mfumwa eteta, ula erongie ivi. *Too kale
 19 hose Murungu emanyiže ndima žakwe. *Iki mi
 niti: Vala vefuma he vankoma, vekingarukia Mu-
 20 rungu, vasirishwe vwasi, *mira vagondiwe, iti
 vatane na mirungu, kila yemgera muntu kivivi,
 kugwira vabora na kushinda na kibudu na saka-
 21 me. *Ambu too kale na kale he mizi yose Mose
 ena vebirikira mburi žakwe,ambu misi yose ya
 Sabato žishomwa he nyumba za Murungu.
 22 Niho ntume na vazima na vantu vose va ibumba
 vakasikižanya, kuzura vantu havo na kuvatuma
 Antiokia hamwe ne Paulo ne Barinaba: ni Yuda,
 etangwa Barisaba ne Sila, ni vantu vabaha he
 23 vanduu. *Vakavatuma na barua vekiti: Swi ntume
 na vazima na vanduu tumukezya nywi vanduu
 mwefumie he vankoma uko Antiokia na Sirya na
 24 Kilikia. *Tusikie, iti vanduu va kumwe vefumie
 hetu, vakamusikiža mompi na mburi žavo, vekit-
 teshanya ngoro ženyu. Ava swi tetuvaazere.
 25 *Tukanasikižanya vose, tukadunganya iti kive,
 tuzure vaosi, tuvatumie henyu hamwe na vala
 26 twevakundie. Barinaba ne Paulo, *vantu, veku-
 terire he mburi ya izina la Mfumwa wetu Yesu
 27 Kirisito. *Iki twamtuma Yuda ne Sila, venea-
 28 muirira ižo mburi. *Ambu mpeho yezerire na swi
 tuvonie, kive, tusimutwishe mžigo ungi esire viži
 29 mburi žetutala: *Mutane na vila vyetasiie mirungu,
 na sakame, na vibudu, na kugwira vabora na
 kushinda. Mwekivicheia ivyo, muneronga nento:
 Kaani mpoa!
 30 Ava vekikenja kuvokežwa, vakasea Antiokia, vaka-
 31 vunganya vantu vose, vakainkiža ila barua. *Veki-
 kenja kuishoma, vakazihirwa vuntu vesembiwe.
 32 *Kangi Yuda ne Sila, e vaarota navo, vakava-
 chunda vanduu na mburi nyinki, vakavagera
 33 nzinya. *Vekirakaa misi mingahi, vakavokežwa

ni vanduu, vatonge na muhorere he vala veva-
 34 tumie. *Mira Sila akazahirwa kukaa uko.
 35 Paulo ne Barinaba vakakaa Antiokia, vekifundisha
 na kubirikira mburi ya Mfumwa hamwe na vangi
 36 vajinki. *Mazuva mangahi ekivecha, Paulo aka-
 mwira Barinaba: Natutonge-wa he ila mizi, hantu
 twebirikire mburi ya Mfumwa, tuvakezye vanduu,
 37 iti vekee-ze. *Barinaba akakunda kutonga ne Yo-
 38 hana, etangwa Mariko. *Paulo akadunganya, iti
 si chedi kutonga na ula, evashigie uko Pamufilia,
 39 ekisatonga hamwe navo he ndimangwa. *Hakatea
 makanano, vakatana. Barinaba akamguha Mariko,
 40 vakatonga Kipuro na ishua. *Paulo akamzura
 Sila, vakatonga, vekisembiwa ni vanduu he Mu-
 41 rung'u, iti avafwie mbonea. *Akavecha Sirya na
 Kilikia, akagera mabumba nzinya.

16.

Paulo emwareka Timoteo, etonga Makedonia he muzi wa
 Filipi, echungwa uko; mbaha wa chumba ebatizwa.

- 1 AKAFIKA Deribe na Lisitira. Hekina mwaratera
 uko, izina lakwe niye Timoteo, mwana wa mche
 wa kiyuda egwirishe, mira vavee neki Mugiriki.
- 2 *Uu ena nguma yedi he vanduu vose vekaa Li-
 3 sitira na Ikonio. *Paulo akamkunda uu iti atonge
 naye. Akamguha, akamwareka he mburi ya Va-
 yuda, vetue hala; ambu vose vemanyiže, iti vavee
 4 neki Mugiriki. *Vekivecha he ila mizi, vakavairira
 ila miomo, yevikiwe ni ntume na vazima, ve uko
 5 Yerusalemu, iti vaigwirishe. *Mabumba akazika-
 gwirisha akaneta misi yose.
- 6 Vakavecha isanga la Furigia na la Galatia. Mpeho
 yezerire ikavasuiža kubirikira mburingwa uko Asia.
- 7 *Vekirafika hafuhi na Misia, vakaježa kutonga
 Bitinia, mira mpeho yakwe Yesu teivakundiže.
- 8 *Vekikenja kuvecha Misia, vakasea na Tiroa.

- 9 Paulo akaloshwa ndoto na kio: Hemuke muntu wa kimakedonia ekimtanga ekiti: Vecha Makedonia, utujenje! *Ekikenja kuloshwa 'huo, tukaenda kutonga Makedonia fia, ambu tumanyiže, iti Mfumwa etutangie, tuvabirikire mburingwa.
- 10 donia, utujenje! *Ekikenja kuloshwa 'huo, tukaenda kutonga Makedonia fia, ambu tumanyiže, iti Mfumwa etutangie, tuvabirikire mburingwa.
- 11 *Tukavuka uko Tiroa na ishua, tukachwa lukanga gati, tukafika Samotirake, hala yavo hakwe tukafika Neapoli; *twekivuka uko tukafika Filipi, e muzi wa kuvoka wa mondo ula wa Makedonia; hekina Varoma vekitue hala. He ula muzi tukakaa misi mingahi.
- 12 fika Neapoli; *twekivuka uko tukafika Filipi, e muzi wa kuvoka wa mondo ula wa Makedonia; hekina Varoma vekitue hala. He ula muzi tukakaa misi mingahi.
- 13 Musi wa Sabato tukafuma he mvera wa muzi, tukatonga mweteni, hantu vantu vemantere kutasa; tukakaa si, tukateta na vache vevunganane.
- 14 *Hekina mche, etangwa Lidia, ni msusuriji wa shuke nkundu, efumie he muzi wa Tiatira, emfoleka Murungu, akatereža. Uu Mfumwa akamjuvua
- 15 ngoro, agwirishe vila vyetetiwe ni Paulo. *Ekikenja kubatizwa ye na vala vakwe, akatusemba, akati: Kakicha munivona iti nimgwirisha Mfumwa, ngiani he nyumba yangu mukae aho. Akavasingiriža.
- 16 Twekitonga kuatasa, tukazana na mbora ena mpepo ya kurota; kila edimarota, akavavonia
- 17 vavava vakwe mari nyinki. *Uu akamratera Paulo na swi, akatetisha akati: Vantu ava ni vandima vakwe Murungu e uko wanga, vemubirikira nzia
- 18 ya lukio. *Akaronga 'huo mazuva majinki. Paulo akasikiisha vukiva, akapituka, akaiira ila mpepo: He izina lakwe Yesu Kirisito nikuazera, ufume he uu! Wa ila indi ikafuma.
- 19 Vavava vakwe vekivona, iti kiariro chavo cha mari chakondika, vakavagwira Paulo ne Sila, vavakatwaa kitala he valao, *vekikenja vakavatwaa
- 20 he vafumwa venye vakati: Ava vantu ni Vayuda
- 21 vetukondia muzi wetu, *vefundisha mitindo, tvesichunguwe kuiratera neri kuironga, kila swi tve

- 22 Varoma. *Vala vantu vose vakavavukia, niho vala vafumwa vevahoka michoka yavo, vakaazera,
- 23 vabigwe. *Vekikenja kuvabiga haiwa, vakavagera he chumba, vakamwazera mbaha wa chumba,
- 24 avarinde nento. *Naye ekikenja kuazerwa 'huo, akavagera he chumba cha ndeni, akagera magu avo he magogolo.
- 25 Kio kibaha Paulo ne Sila vakatasa, vakamwimbia
- 26 Murungu; vala vechungiwe vakavaterēja. *Wa ila lindi hakatea izingizo ibaha la isanga, matwekežo a chumba akakushika; niho nyivwi žose žejuvuka
- 27 kangi mpingu žavo vose žikachunguka. *Mbaha wa chumba akavuka he toro, akavona, iti nyivwi ža chumba žijuvuke, akakota muhandwi wakwe, akaenda kukukoma, kila edunganye iti vala ve-
- 28 chunguwe vaaha. *Mira Paulo akatetisha na izii ibaha, akati: Usikurongie vuvivi! Swi vose tu
- 29 aha. *Akatangiža mutata, akajinka na kula ndeni,
- 30 ekizingiza, akavagwia Paulo ne Sila, *akavafwinya na nze, akati: Vafumwa, nitee-ze nesa nikie?
- 31 *Vo vakati: Mgwirishe Mfumwa Yesu Kirisito, niho wenekia we na vala vako.
- 32 *Vakamwira mburi ya Mfumwa hamwe na vose
- 33 veho he nyumba yakwe. *Saa ilaila ya kio akavaguha na hakwe, akavaoža mishiririmba, akabatizwa
- 34 wa ila indi ye na vala vakwe vose. *Akavangiža he nyumba yakwe, akavatandikia meza, akazahirwa na vala vakwe, kila emgwirisha Murungu.
- 35 Hekicha, vala vafumwa vakatuma vashikari vekiti:
- 36 Vachunguieni vala vantu! *Mbaha wa chumba akamwirira Paulo žila mburi iti: Vafumwa vetumie, iti muchunguiwe; iki fumani, mutongé mpoa.
- 37 *Mira Paulo akavaira: Vetubigie, vantu vose vewene, neri kulaha tevetulahie, kangi tu Varoma, vakatugera he chumba; iki vatuchungue mviso?
- 38 *Huo hai, navaze venye vatufwinye! *Vala vashikari vakavairira vala vafumwa iži mburi. Vaka-

39 foleka, vekirasikia, iti vo ni Varoma. *Vakaza, vakavasingiriža, vakavafwinya na nze vakavase-
 40 mba, vafume he muzi. *Vakafuma he chumba, vakatonga hakwe Lidia. Vekikenja kuvonana na vanduu, vakavachunda, vakatonga.

17.

Paulo ebirikira Tesalonike na Borea na Atene.

1 VEKIKENJA kuvecha Amufipoli na Apolonia, vakafika Tesalonike, hantu hekina nyumba ya
 2 Murungu ya Vayuda. *Paulo akangia havo sa vuntu emanyere, akagaya navo mburi za ugonde-
 3 ngwa Sabato ntatu, *ekifwinyiriža na kuvonyesha, iti chekimtala Kirisito arishwe vwasi kangi avuke he vefwie, kangi iti uu Yesu, nemumbirikira, niye
 4 Kirisito. *Va kumwe vavo vakagwirisha, vakanjanya ne Paulo ne Sila hamwe na Vagiriki, vemfoleka Murungu vajinkisha na vache vazuri esi vadori.
 5 Vayuda vakasikiisha lwiso, vakaguha vaosi vavivi vangahi va vala vantu vatiri va ula muzi, vakavunganya vantu vajinkisha, vakavagera vantu va ula muzi shongo, vakadenganyiza nyumba yakwe Yasoni, vakaenda kuvafwinya na nze he vantu.
 6 *Vekisavavona, vakamtwa Yasoni na vanduu va kumwe na he vafumwa va muzi, vakatetisha vekiti: Ava, vegerire isanga lose shongo, neri aha
 7 vazi! *Kangi Yasoni evaguhie na hakwe. Ava vose vebera miomo yakwe Kaizari, vekiti: Mfumwa
 8 ni ungi, ni Yesu. *Vala vantu hamwe na vafumwa va muzi vakaondoshwa nivo, vekirasikia
 9 izo mburi. *Vakangwira Yasoni na vala vangi feza ya uikome, vekikenja vakavavokeža.
 10 He kila kio vanduu vakamtuma Paulo ne Sila uko Borea. Vekikenja kufika uko, vakangia he nyumba
 11 ya Murungu ya Vayuda. *Ava neki vedi kukela

- vala va Tesalonike, vakakunda mburingwa, teve-
 teie nkani, vakashoma misi yose he kitabungwa,
 12 vekirereha iti ni 'huo. *Vavo vajinki vakagwirisha
 hamwe na vache na vaosi vazuri va kigiriki esi
 13 vadori. *Vayuda va kula Tesalonike vekirasikia,
 iti mburi ya Murungu ibirikirwa ni Paulo neri
 uko Borea, vakatonga na uko, vakavagera vantu
 14 shongo. *Niho vanduu vemangamtwa Paulo na
 he lukanga, mira Sila ne Timoteo vakakaa uko.
 15 *Vala vemwerekeže Paulo, vakamfisha Atene.
 Vekikenja kuinkwa momo he Sila ne Timoteo,
 iti vamratere fiafia, vakahunduka.
 16 Aho Paulo ekivarinda uko Atene, ngoro yakwe
 ikavihiwa, ekivona, iti muzi wose ugishiže fwani
 17 žetaswa. *Uko he nyumba ya Murungu akateta
 na Vayuda na vangi vemfoleka Murungu kangi
 18 he kiete misi yose na vala evakicha. *Hakatea
 vaarimu va kumwe va Vaepikureo na va Vasi-
 toiko vekanana naye. Va kumwe vakati: Iki ki-
 rundu kienda kuteta mburi ani? Vangi vakati:
 Ekee sa eenda kubirikira mirungu mijeni; kila
 evabirikire mburi yedi yakwe Yesu na vuntu
 19 evukie he vefwie. *Vakamgwira, vakamtwa he
 kitala chetangwa Ariopago, vakati: Tudima ku-
 manya, iti ni mafundisho ani aa mashaa wefu-
 20 ndisha? *Ambu tukusikia iti uete mburi njeni
 21 hetu. Iki tuenda tumanye vuntu yekee. *Ambu
 Vaatene vose na vajeni vose vekikee hala teve-
 kidunganye kingi esire kuteta kana kusikia mburi
 shaa.
 22 Paulo akamuka gati he kila kitala chetangwa
 Ariopago, akati: Nywi vaosi va Atene, nivona iti
 he mburi žose nywi muteisha kufoleka mirungu.
 23 *Ambu nekianga, nekirereha vila mwevitasa, ni-
 kavona ishotio la nombe ža mtaso legondiwe:
 La Murungu esimanyika. Ula mwemtasa, mwesi-
 24 mmanyiže, niye nemumbirikira. *Murungu erumbie

- isanga lose na vyose vye aho, tekaa he nyumba
 ža mtaso žerongiwe na mikono, ambu ye ni
 25 Mfumwa wa ivunde na isanga. *Neri terongiwa
 ndima ni mikono ya vantu, sa etajenjwa ni mu-
 ntu; ambu niye evainkie vose nkalamo na muho
 26 na vyose. *Kangi he nkolo mwenzu efwinyiže
 mbari žose ža vantu, nesa žitue he isanga lose,
 akavachwia kiazze na mihaka, hantu veneatua,
 27 *nesa vamwende Murungu, ukiche venedima ku-
 mmanya na kumvona, kangi te hale naswi
 28 vose aha. *Ambu niye eshiga tweekitua
 wanga, tweekianga, tweekikaa aho, sa
 vuntu vaabaža nyimbo va kumwe va henyu
 29 vetetie vekiti: Swi tu lukolo lwakwe. *Kakicha
 tu lukolo lwakwe Murungu, tusidunganye, iti
 Murungu efwanane na zahabu kana feza kana
 30 mabwe, vintu vyebažižwe ni vantu vehira. *Ala
 marongo a kusamanya Murungu teatala, mira
 31 iki evaira vantu vose vachwe muti. *Ambu
 echwie kiazze cha musi, hantu enealahia isanga
 lose na ulanga, ekituma muntu mmwenzu emgi-
 mbike, akamtetia vuvoni he vose, aho ekimvusha
 he vefwie.
 32 Vekirasikia mburi ya kuvuka he vefwie, vangi
 vakasola, vangi vakati: Tunekutereža-wa musi
 33 ungi, wekiteta ižo mburi. *Niho Paulo evuka
 34 hala hantu veho. *Vaosi va kumwe vakaanjanya
 naye, vakagwirisha, vakina Dionisio, mwosi wa
 kila kitala chetangwa Ariopago, na mche etangwa
 Damari na vangi hamwe navo.

18.

Paulo ebirikira Korinto, etonga Yerusalemu, evoka ntambo
 yakwe ya katatu.

- 1 EKIKENJA Paulo akavuka Atene, akatonga Ko-
 2 rinto. *Akavona Myuda, izina lakwe niye Akila,
 emogiwe uko Ponto, naye misi ila niyo erezia,

- efuma Italia hamwe ne Purisikila, mche wakwe; ambu Kilaudio ekitetie, iti Vayuda vose vafume
- 3 Roma. *Akatonga he vo. Kila ndima yavo neki mwe, akakaa havo, akaronga ndima; kangi ndima
- 4 yavo neki vaaronga mahema. *Akabirikira he nyumba ya Murungu misi yose he musu wa Sa-
- 5 bato, akavota Vayuda na Vagiriki. *Aho Timoteo ne Sila vekiza, vekifuma Makedonia, Paulo akazikiwa ni iyo mburi ya kuvatetia Vayuda vuvoni,
- 6 iti Yesu niye Kirisito. *Vekikanana naye, vekirara, akakuñunta shuke žakwe, akavaira: Masa a sakame yenyu muna nao venye! Mi nazera; iki
- 7 kangi nitonga na he vankoma. *Akahavuka, akafika he nyumba ya muntu etangwa Yusito, emfoleka Murungu, kangi nyumba yakwe iandakane
- 8 na nyumba ya Murungu. *Kirisipo, mbaha wa nyumba ya Murungu akamgwirisha Mfumwa hamwe na vakwe vose, neri Vakorinto vajinki
- 9 vekisikia, vakagwirisha, vakabatizwa. *Mfumwa akamwira Paulo na kio he ndoto: Usifoleke,
- 10 mira utete, usihuže! *Ambu mi ni hamwe na we, tehena eneakuzia, kukurongia kivivi; ambu he uu muzi nina vantu
- 11 vajinki. *Akakaa mwaka mmwe na mieži mtandatu, ekivafundisha mburi ya Murungu.
- 12 Aho Galioni e mfumwa wa isanga la Akaya, Vayuda vose pere vakamrengeha Paulo, vakamtwaa na kitala, *vakati: Uu ezikia vantu vamtase Murungu na mitasire yesigondiwe he miomongwa. *Paulo ekienda kuvusha momo, Galioni akavaira Vayuda: Nywi Vayuda, nanga hekina masa kana mburi ingi mbivi, chekinitala nimute-reže. *Mira kakicha ni makanano a mburi na mazina a miomongwa mweinkiwe, muamanye venye. Mburi žekee 'huo mi sienda kužilaha.
- 16 *Akavangasha hala kitala. *Niho vose vemgwira
- 17 Sositene, mbaha wa nyumba ya Murungu, vaka-

- mbiga hala he kitala, mira Galioni teamore ivi vyose.
- 18 Paulo ekikaa misi mijinki, akavaaganya vanduu, akangia he ishua, akatonga Sirya hamwe ne Purisikila ne Akila; kula Kenkirea akaenja nywee
- 19 žakwe, ambu ekilapie. *Akafika Efeso, akavashiga vala uko; ye mwenye akangia he nyumba ya
- 20 Murungu, akateta na Vayuda. *Vakamsemba iti
- 21 akaekae havo, tekundie, *akavaaganya, akati: Murungu ekikunda, nnehunduka-wa henyu. Akangia
- 22 he ishua kula Efeso *akafika Kesaria, akakwea, akakezya ibumba, akasea sari Antiokia.
- 23 Ekikaa hadori, akavuka, akavecha he isanga la Galatia na Furigia kamwe na kamwe, akavagera vaaratera vose nzinya.
- 24 Hekina Myuda etangwa Apolo, emogiwe uko Alekisandiria, edimisha kuteta, emanyishe vitabu
- 25 vya ugondengwa, akaza Efeso. *Uu ekifundishwe nzia ya Mfumwa, akasikiisha nkwinu he ngoro ya kuteta na kubirikira mburi žakwe Yesu nento; mira emanyiže lubatizo lwakwe Yohana wa Iwo.
- 26 *Uu akateta esina fole he nyumba ya Murungu. Akila ne Purisikila vekiramsikia, vakamguha na havo, vakateisha kumvonyesha nzia ya Murungu
- 27 nento. *Ekienda kutonga Akaya, vanduu vakavagondia vaaratera barua, vakavachunda, vamguhie. Naye ekirafika, akavajenja vala vegwirishe, kila
- 28 vefwiwe mbona. *Ambu akateisha kuvavota Vayuda he vantu vose, ekivonyesha he vitabu vya ugondengwa, iti Yesu niye Kirisito.

19.

- Paulo he muzi wa Efeso; nkondo yakwe Demetirio.
- 1 AHO Apolo e uko Korinto, Paulo akavecha he masanga e he mingori, ekikenja akafika Efeso.
- 2 Akavona vaaratera vangi, *akavaira: Muinkiwe mpeho yezerire aho mwekigwirisha? Vakamwa-

- mora, vakati: Neri kusikia tetusikie, iti hena
 3 mpeho yezerire. *Akati: Ingeri mubatizwe lubatizo
 4 ani? Vakati: Lubatizo lwakwe Yohana. *Paulo
 akati: Yohana ebatize lubatizo lwa kuchwa muti,
 ekivaira vantu, iti vamgwirishe ula enezamratera,
 5 niye Yesu. *Vekirasikia 'huo, vakabatizwa he izina
 6 la Mfumwa Yesu. *Paulo ekikenja kuvavikia mi-
 kono, mpeho yezerire ikavangia, vakateta viteto
 7 vingi, vakarota. *Vose vekiho vaosi ikumi na veri.
 8 Akangia he nyumba ya Murungu, akateta esina
 fole mieži mitatu, ekivabirikira na kuvafundisha
 9 mburi ža vufumwa vwa Murungu. *Va kumwe
 mira vakatea nkani neri tevegwishe, vakaiteta
 vuvivi ila nzia he vantu vose. Akavuka he vo,
 neri vaaratera akavavusha aho, akabirikira misi
 10 yose he Shule yakwe Tirano. *Kikateika 'huo
 mavuri meri, vose vekaa he isanga la Asia, Va-
 yuda neri Vagiriki, vakasikia mburi ya Mfumwa.
 11 *Murungu akaharea mahirimo mabaha na mikono
 12 yakwe Paulo, *nio eshigie, vantu vekivusha mi-
 haluma na mademu he mwiri wakwe vekivavikia
 valwaži, niho vekia mavulwaži avo, mpepo mbivi
 žikafuma.
 13 Hakatea Vayuda va kumwe vehunga mpepo, vaka-
 anga hala, navo vakadima kuvalangia vala vena
 mpepo mbivi izina la Mfumwa Yesu, vekiti: Ni-
 mungasha na nzinya yakwe Yesu, Paulo embi-
 14 rikira. *Vala vekiteie 'huo neki vaana mfungate
 va mwatasa mbaha wa kiyuda, etangwa Sikewa.
 15 *Mpepo mbivi ikavaamora, ikavaira: Yesu nimma-
 nyiže, neri Paulo nimmanyiže, mira nywi mu vani?
 16 *Ula muntu ena mpepo mbivi ekikenja akava-
 jinkia, akavavota, akavadima, vakaaha ve kituhu
 17 he ila nyumba, vena nkovu. *Ižo mburi žikama-
 nywa ni Vayuda vose na Vagiriki, vekaa Efeso.
 18 Vose vakangiwa ni fole, izina la Mfumwa Yesu
 likakazwa. *Kangi vajinki va vala vegwishe,

- 19 vakafwinyiriža na kuteta mirongire yavo. *Vajinki
va vala vekufundishe vuganga, vakavunganya
vitabu vyavo, vakavishota vose veyoie. Vakatala
zora yavyo, vakavona iti ni feza elufu makumi
20 masano. *Huo mburi ya Mfumwa ikateisha ku-
neta na nzinya.
- 21 Ivi vyekivecha, Paulo akadunganya he ngoro
yakwe, iti ekikenja kuvecha Makedonia na Akaya,
atonge Yerusalemu, akati: Nekikenja kufika uko,
22 neri Roma kinitala nihavone. *Akatuma vantu
veri va vala, vemrongia ndima, na uko Makedonia,
ni Timoteo ne Erasito; ye mwenye akakaakaa
kula Asia.
- 23 He misi ila hakateika nkondo mbaha he mburi
24 ya ila nziangwa. *Ambu hekina muntu, etangwa
Demetirio, mshana wa feza, eronga vujumba
vwa mtaso vwakwe Aritemi vwa feza, akavavonye-
25 sha mafundi cha kumazia mari nyinki. *Avo aka-
vavunganya hamwe na vose veronga ndima žeeke
'huo, akati: Vaosi, mumanyiže iti mari yetu ifuma
26 he ii ndima; *kangi muvonie na kusikia, iti si
aha Efeso wa ho, mira he isanga lose la Asia
uu Paulo esingiriže vantu vajinki na kugarusha
ngoro žavo, ekiti: Ila yerongiwe na mikono si
27 mirungu. *Iki fole yetu si ya kususurija kwetu
wa kwo, iti kunekondika, mira neri nyumba ya
mtaso ya murungu mbaha wa kiche Aritemi ine-
berwa, kangi vufumwa vwakwe, vwekazwa ni
28 Asia yose na isanga lose, vunekondika. *Vekira-
sikia 'huo, vakakwewa ni oro mbaha, vakatetisha
29 vekiti: Mbaha ni Aritemi wa Vaefeso! *Muzi wose
ukatea kilonzo, vose vakajinka hamwe na he
itanga, vakagwira Vamakedonia Gayo ne Arisi-
30 tariko, vezokie hamwe ne Paulo. *Paulo ekienda
kutonga he vala vantu, vaaratera tevemkundiže.
31 *Neri vafumwa va kumwe va Asia, ve vambwie
vakwe, vakamtumia momo, vakamsemba, asifume

- 32 na kula he itanga, *vose vakatetisha, ava 'huu, ava 'huu, vantu vose vakalonzisha, kang'i vajinki
- 33 vesimanyiže icho cheshigie vekivunganana. *Niho vemgwira Alekisanda, kila Vayuda vemfwinyiže he vala vantu. Alekisanda akavusha mkono, nesa
- 34 akuzeriže he vala vantu. *Vekirammanya, iti ni Myuda, vakatetisha vose na izii ibaha saa mbiri
- 35 vekiti: Mbaha ni Aritemi wa Vaefeso. *Mwagonda wa ula muzi ekikenja kuvahaža vantu, akati: Nywi vaosi va Efeso, ni muntu ani esimanyiže iti muzi wa Efeso niwo wererehisha nyumba ya mtaso yakwe Aritemi mbaha hamwe na ila fwani, yegwie yefuma uko wanga he ivunde? *Kila iyo mburi hesina edima kuikana, kive nywi muhuže,
- 36 musitee mburi ya ntutu. *Ambu ava vantu muvaetie na kunu, kang'i teveivie he nyumba ya mtaso, neri tevemrarie murungu wenyu wa kiche.
- 38 *Iki Demetirio na mafundi ena navo kakicha vena masa na muntu, vitala viho na vafumwa veho,
- 39 navasitakane. *Kakicha neri muna mburi ingi mweenda, inetetwa he mvunganano wa vafumwa.
- 40 *Ambu tuna fole iti tunesitakwa he mburi ya ao maluo a yoo, kila twesikaevona mburi ya kuteta yeshigie twekivunganana aha. Ekikenja kuteta 'huo, akavaira vala vantu: Tongani!

20.

Paulo ehunduka na uko Makedonia; emvusha Oitiko he vefwie; eaganya vazima va ibumba la Efeso.

- 1 KILA kilonzo chekisia, Paulo akatanga vaaratera, akavachunda akavaaganya, akahavuka, akatonga
- 2 Makedonia. *Ekikenja kuvecha ala masanga na kuvachunda na mburi nyinki, akafika Giriki.
- 3 Akakaa mieži mitatu, *kang'i ekienda kungia he ishua, nesa atonge Sirya, Vayuda vakamteia ikombere, niho edunganya kuhunduka, ekigwira
- 4 Makedonia. *Sopateri, mwana Piro wa Berea,

- akamwerekeža sari Asia; hekina vangi va Tesaloniki: ni Arisitariko ne Sekunde, ne Gayo wa Beribe, ne Timoteo ne Tikiko ne Tirofimo va
- 5 Asia. *Ava vakarongora, vakaturinda uko Tiroa.
- 6 *Misi ya kula migate yesigerirwe ishimbi, tukaugia he ishua uko Filipi, tukavafikia uko Tiroa musu wa kasano, tukakaa uko misi mfungate.
- 7 Musu hantu ndisha yevokia, tukavungana kubendua mgate, Paulo akavabirikira, kila eenda kuzoka hala yavo hakwe, akabirikira sari kio kibaha. *Hala gu, hantu twevungane, hekina mitata mijinki. *Hekina mbwange etangwa Oitiko, ekikee he idirisha, akakelwa ni toro mbaha, kila Paulo ezikabirikira. Akakelwa ni toro, akafuma he gu ya katatu, akagwa sari si; vekimvusha
- 10 afwi. *Paulo akasea, akamshinjia, akamgwirisha, akati: Musilonze, ambu ereho. *Akakwea-wa, akabendua mgate, akala, akabirikira sari hakacha, ekikenja akatonga. *Vakamwete ula mbwange ere wedi, kangi ii mburi ikavasemba haiwa.
- 13 Swi mira tukarongora na ishua, tukatonga Aso, ambu hala niho twekienda kumguhia Paulo, ambu ye ekiazere 'huu, kila mwenye ekienda kutonga
- 14 na magu. *Ekitufikia uko Aso, tukamguhia, tukaza Mitilene. *Twekikenja kuvuka uko na ishua, hala yavo hakwe tukafika sela ila ya Kioni, hala yavo hakwe tukafika Samo, tukakaa Tirogilio, hala yavo hakwe tukafika Mileto.
- 16 *Ambu Paulo ekundie kuvecha Efeso na ishua, teendie kuteriža kula Asia; ambu ekisere, nesa, kakicha kidimika, mtaso wa Pentekote aulie uko Yerusalemu.
- 17 Kula Mileto akatuma momo na Efeso, akavata-
- 18 nga vazima va ibumbangwa. *Vekiza hakwe, akavaira: Nywi mumanyiže vuntu neangie nanywi misi yose too ula musu wa kuvoka nezie Asia,
- 19 *vuntu nemrongie Mfumwa ndima nekikudurisha,

- 20 nekia, nekiježwa, kila Vayuda venienda; *ambu
 sifisie neri mburi mwenzu ža žila žeziha, mira
 nimubirikire na kumufundisha he mivunganano
 21 na he nyumba ženyu. *Kangi he Vayuda na Va-
 giriki nitetie vuvoni, vamgarukie Murungu, va-
 22 mgwirishe Mfumwa wetu Yesu Kirisito. *Iki re-
 rehani, mi nichungiwe he ngoro, nitonge Yerusa-
 23 lemu, mira simanyiže ivyo neneavona uko. *Mira
 mpeho yezerire initetia vuvoni he mizi yose, iti
 24 minyororo na vwasi vinirindie uko. *Mira ivi
 vyose vina ni, neri nkalamo yangu siivona iti ni
 kintu kibaha, kizinya nifwinyanye ntambo yangu
 na kuzihirwa na ila ndima, neinkiwe ni Mfumwa
 Yesu, niitetie vuvoni mburi yedi ya mbonea ya
 25 Murungu. *Kangi iki rerehani, mi nimanyiže, iti
 nywi vose, neangie henyu, nekibirikira vufumwa
 vwa Murungu, temkazevona-wa vusho vwangu.
 26 *Nicho cheshiga nekiteta vuvoni henyu musi wa
 yoo, iti mi nazera he masa a sakame yenyu nywi
 27 vose. *Ambu siterire kumubirikira vyose Murungu
 28 evienda. *Iki mukurerehishe venye na
 ifyo lose, hantu mpeho yezerire ye-
 mugimbike, muoke vaamukia, murishe
 ibumba la Murungu, elimazie na sa-
 29 kame yakwe mwenye. *Ambu mi nimanyiže,
 iti nekikenja kutonga, mpishi žedonya žinengia
 30 henyu, žesikaevoneia ifyongwa. *Neri henyu ve-
 nye henevuka vantu, veneteta mburi esižo, vakote
 31 vaaratera na havo. *Huo shinjiani meso, mwe-
 kikumbuka, iti mavuri matatu, kio na musi, si-
 32 shigie kumuchunda nywi vose na mashozi. *Iki
 nimuinkiža he Murungu na he mburi yakwe yena
 mbonea, yedima kumujenga na kumuinka vupaži
 33 hamwe na vala vose vezerižwe. *Sikundie feza
 34 neri zahabu neri shuke ya muntu. *Venye mu-
 manyiže, iti mikono ii irongie ndima, nesa nivone
 35 vila vyenitala hamwe na vala nekina navo. *Na-

36 muvonyesha vyose, vuntu chetutala kuronga ndi-
 ma na kuvajenja vasoka na kukumbuka mburi
 ža Mfumwa Yesu, etetie mwenye ekiti: Kuinkiža
 37 kuziha kukela kuinkwa. *Ekikenja kuteta 'huo,
 akatuguta, akatasa hamwe navo. *Vose vakaia
 haiwa, vakamnamia Paulo he singo, vakabwitana
 38 naye. *Vakateisha kungiwa ni vukiva he iyo
 mburi etetie, iti tevekazemvona kangi vusho
 vwakwe. Vakamwerekeža sari he ishua.

21.

Paulo evuka Mileto, etonga Yerusalemu; egwirwa he nyumba
ya mtaso, etonjwa kitala.

- 1 AHO twekitana navo, twekingia he ishua, tuka-
vecha kimozya, tukafika Ko, hala yavo hakwe
tukafika Rodo, twekifuma uko, tukafika Patara.
- 2 *Tukavona ishua, letonga Fonike, tukangia helo,
- 3 tukatonga. *Tukanavona Kipuro, tukahashiga mko-
no kumoso, tukatonga sari Sirya, tukangia Tiro,
ambu niho hantu ishua lefwinyiža mižigo yalo.
- 4 *Twekivona vaaratera, tukakaa uko misi mfunga-
te. Kila vena mpehongwa, vakamwira Paulo,
- 5 asikwee Yerusalemu. *Twekikulosha ila misi,
tukahafuma, tukatonga, navo vose vakatuerekeža
na vache na vaana, tukafuma he muzi, tukatuguta
- 6 mbaimbai he lukanga, tukatasa. *Twekikenja
kuvaaganya, tukangia he ishua, vo mira vakaaro-
ka na kaya. *Twekifuma hala Tiro, tukakenge-
leja ntambo yetu he lukanga, tukafika Putolemae,
tukakezya vanduu, tukakaa navo musi mmwe.
- 8 *Hala yavo hakwe tukahafuma, tukafika Kesaria,
tukangia he nyumba ya mbirikiži Filipo, e mmwe-
9 nzu wa vała mfungate, tukakaa hakwe. *Naye
- 10 ekina vaana vane, ni vabora verota. *Twekikaa
misi mingahi hakasea mwarota etangwa Agabo,
11 efuma Yuda. *Ula akaza hetu, akaguha ngana
yakwe Paulo, akakuchunga mikono na magu,

- akati: Mpeho yezerire iti: Nivwo vuntu Vayuda venemchunga uu muntu mwenye ii ngana na
- 12 kumwinkiža he mikono ya vankoma. *Twekirasikia 'huo, swi na vala vantu va hala tukamse-
- 13 mba, asikwee Yerusalemu. *Mira Paulo akavaa-
mora: Muronga-ni mwekiia, mwekirisha ngoro
yangu vwasi? Ambu mi nikudokie, si kuchungwa
wa kwo, mira neri kufwa uko Yerusalemu he
- 14 mburi ya izina la Mfumwa Yesu. *Ekisakunda
kusingirižwa, tukahuža, tukati: Vila Mfumwa
eviendie navirongike!
- 15 Misi ila yekivecha, tukachunga ntambo, tukatonga
- 16 Yerusalemu. *Vaaratera va kumwe va Kesaria
vakaanjanya naswi, vekina ne Mnasoni wa Kipuro,
mwaratera wa kale, tweirirwe iti tufikire hakwe.
- 17 *Twekirafika Yerusalemu, vaaratera vakatuguhia
- 18 vezihirwe. *Hala yavo hakwe Paulo akangia
hamwe naswi hakwe Yakobo, vazima vose vakaza
- 19 naho. *Ekikenja kuvakezya, akagaya mburi mwe
mwe ža vila, Murungu erongie he vankoma he
- 20 mburi ya ndima yakwe. *Vekirasikia, vakamkaza
Murungu, vekikenja vakamwira: Mnduu, uvona
iti hena elufu nyinki ža Vayuda vegwirisha, kangi
- 21 vose vekudokie kugwirisha miomongwa. *Navo
veirirwe mburi žako, iti uvafundisha Vayuda vose
veho he vankoma, vamshige Mose, wekiti, iti
vasiareke vaana neri vasiratere misimo ingi.
- 22 *Ingeri iki ulanga nini? Ambu vantu vajinki
- 23 vekisikia, iti wazi venevunganana. *Ronga iki
- 24 icho twekwira. *Tuna vaosi vane velapie. Ava
uvaguhe, ukuzeriže hamwe navo, uvafwinyiže feza,
vaenjwe; niho vose venemanya, iti mburi žako
žose veirirwe si ža idi, mira iti nawe mwenye
- 25 ugwirisha miomongwa. *Mira he mburi ya vala
vegwirishe vefuma he vankoma, tugondie tuka-
azera, vatane na vila vyetasiie mirungu na sakame
na vibudu na kugwira vabora na kushinda.

- 26 *Niho Paulo eguha vala vaosi, hala yavo hakwe akakuzeriža hamwe navo, akangia he nyumba ya mtaso, akaukula, misi ya kukuzeriža kwavo hantu yeneakulokia, ni aho vose vekikenja kufwinyižwa mitaso yavo.
- 27 Ila misi mfunigate yekifisha kusia, Vayuda vefuma Asia vakamvona he nyumba ya mtaso, vakavagera vantu vose shongo, vakamgwira, vakatetisha:
- 28 *Nywi vaosi va kiisraeli, tujenjeni: Uu niye ula muntu, efundisha vantu vose hosehose kubera mbaringwa na miomongwa na aha hantu; kangi aete Vagiriki he nyumba ya mtaso, akahakonda
- 29 aha hantu hezerire. *Ambu vekimvonie Tirofimo wa Efeso ena naye he muzi, vakadunganya, iti
- 30 Paulo emgižiže he nyumba ya mtaso. *Muzi wose ukatea kilonzo, vantu vose vakamangavungana, vakamgwira Paulo, vakamfwinya he nyumba ya
- 31 mtaso, wa ila indi nyivwi žikafingwa. *Aho vekienda kumkoma, mfumwa wa vashikari akatwaiwa momo, iti muzi wose wa Yerusalemu
- 32 watea ivoo. *Uu akamangaguha vashikari na vabaha vavo, akamangadindika na kula hantu veho. Navo vekiramvona ula mfumwa wa vashikari, vakashiga kumbiga Paulo. *Ula mfumwa
- 33 wa vashikari ekivafikia, akamgwira, akaazera, achungwe na minyororo miri, akavužanya, iti niye
- 34 ani, iti ekondie-ni. *He vala vantu vose va kumwe vakateta 'hoo, vangi vakateta 'hoo. Ekisadima kuirwa iyo mburi nento, kila hena kilonzo kibaha,
- 35 akaazera, atwawe he chumba. *Ekirafika he vitiri, akatikwa ni vashikari he mburi ya vantu, kila vemshukume. *Ambu vala vantu vose vekiraterate, vekitetisha vekiti: Uu nakomwe! *Paulo ekienda kungižwa he chumba, akamwira ula mfumwa: Nidima kuteta nawe? Ye akati: Udimba kuteta kigiriki? *Kave we tu ula Mwegiputa, egwishiže maluo he ii misi, akatonja vaipato elufu

- 39 nne he nyika? *Paulo akati: Mi ni muntu wa kiyuda, mkaya wa muzi wa Tariso wemanyike haiwa he isanga la Kilikia. Nikusemba, uniku-
 40 ndiže, kuteta na ava vantu. *Ekikenja kumkundiža, Paulo akamuka hala he vitiri, akavahaža vala vantu na mkono. Vose vekikenja kuhuža, akateta navo he kiteto cha kiebureo, akati:

22.

- Paulo evagaiya Vayuda, vuntu egaruke na he nzia ya Murungu.
- 1 NYWI vaosi mwe vanduu na vavava, niterežani
  - 2 kangi nekikuzeriža henyu! *Vekirasikia, iti evatetia na kiteto cha kiebureo, vakahuža chwi. Akati:
  - 3 *Mi ni muntu wa kiyuda, nemogiwe uko Kilikia he muzi wa Tariso, nikarerwa he ula muzi, neki-kaa hakwe Gamalieli, nikateisha kufundishwa miomongwa ya vavava vetu, nikakudoka kumro-
  - 4 ngia Murungu ndima sa nywi vose iki. *Nikavangasha vala veho he ii nzia na kuvakoma, nekichunga vaosi na vache na kuvangiža he chumba. *Kangi mwatasa mbaha na vazima vose venitetia vuvoni 'huo, ambu veninkie barua žegondiwe he vanduu, nikazoka Damasiko, nesa neri vala ve uko nivachunge, nivatwae Yerusalemu,
  - 6 valahwe. *Necheri he ntambo, nekifika hafuhi na Damasiko, ni musi mbaha, wa ila indi nikaimikiwa ni kianga kibaha chefuma he ivunde.
  - 7 *Nikagwa nikasikia izii lenira: Sauli, Sauli,
  - 8 hanini wekinidindisha? *Nikati: Ni we ani, Mfumwa? Akanira: Ni mi Yesu wa Nazareti, edindishwa ni we. *Vala nekina navo, vakavona kila kianga, mira izii la ula etetie na mi, tevelisikie.
  - 10 *Nikati: Nitee-ze, Mfumwa? Mfumwa akanira: Vuka utonge Damasiko, uko uneirwa vyose vyekutala kutonga.
  - 11 *Sidimie kuvona kangi, ambu kila kianga neki kibaha, nikagwirwa mkono ni vala nekina na-

- 12 vo, nikaza Damasiko. *Anania akaza hangu, neki
 muntu egwirisha miomongwa, ekina nguma yedi
 13 he Vayuda vose vekaa uko; *akamuka hangu,
 akanira: Mnduu Sauli, vona! Nikamvona wa ila
 14 indi. *Naye akanira: Murungu wa vavava vetu
 ekuzurire, nesa umanye vila evikunda na kumvona
 ula mlanga na kusikia izii lefumie he momo wa-
 15 kwe. *Ambu unemwokia mvoni he vantu vose
 16 wa vila wevivonie na kusikia. *Ingeri iki urinda-
 ni kingi? Vuka ubatizwe, uoŷwe, mabanu ako
 avuke aho wekilanga izina lakwe.
- 17 Nekikenja kuhunduka na Yerusalemu, nekitasa
 he nyumba ya mtaso, mpeho ya Murungu ika-
 18 nizia, nikamvona ye, *akanira: Vuka, umangefuma
 Yerusalemu, ambu tevekakunde vuvoni vwako
 19 wenitetia. *Nikaamora: Mfumwa, ava venye
 vemanyize, iti vala, vekugwirishe we, nivagerire
 he chumba na kuvabiga he nyumba ža mtaso;
 20 *neri hala sakame ya mvoni wako Sitefano
 yekiitwa, mi nekimuke aho, nikazahirwa, nikarinda
 21 shuke ža vala vemkomie. *Akanira: Tonga!
 Ambu mi nnekutuma hale he vankoma.
- 22 Vakamtereža sari he ii mburi, vakatetisha na izii
 ibaha vekiti: Ekee 'hoo navushwe he isanga!
 23 Ambu tekikave, ekitua wanga. *Vakalonzisha,
 vakataga shuke žavo, vakavirita teri na wanga.
- 24 *Niho ula mfumwa wa vashikari eazera, agerwe
 he chumba, avužishwe na kubigwa vibonko, nesa
 amanye iyo mburi yeshigie vekimlonzia 'hoo.
- 25 *Aho vekimchunga kangi na mikoa, Paulo aka-
 mwira ula mbaha wa vashikari, emuke hala:
 Muchunguwe kubiga Mroma, na kumlaha mwesi-
 26 namlaha? *Ula mbaha wa vashikari ekisikia
 'hoo, akatonga, akamwukulila mfumwa mwenye,
 akati: Uenda kuronga-ni? Ambu uu muntu ni
 27 Mroma. *Ula mfumwa akaza, akamwira: Nira
 28 iti: We u Mroma? Akati: Hevae. *Ula mfumwa

- akati: Uvwo vuroma mi nivuzorire na mari nyinki.
 29 Paulo akati: Mi nimogiwe navwo. *Vala veendie kumbiga na kumvuža vakamzomba wa ila ngeri. Mira neri ula mfumwa akasikia fole, ekimanya,
 30 iti ye ni Mroma, kila emchungie. *Hala yavo hakwe ekienda kumanya nento icho cheshigie Vayuda vekimsitaka, akamchungua, akaazera, vaatasa vabaha vavungane hamwe na vafumwa vose, akamtwa Paulo na kula, akamvika hevo gati.

23.

Paulo elahwa ni vafumwa va kiyuda, Vayuda va kumwe vesikižanya kumkoma, mira etwawa na uko Kesaria.

- 1 PAULO akarerehisha vala vafumwa, akati: Nywi vaosi, mwe vanduu vangu! Niangie na Murungu
 2 na ngoro yeelile sari he musi wa yoo. *Mwatasa mbaha Anania akavaira vala, vemuke hamwe
 3 naye, vambige he momo. *Niho Paulo emwira: Murungu enekubiga we nkanda yevirirwe chokaa! We ukee si, nesa unilaha sa vuntu miomongwa yetetie, kangi ubera miomongwa, wekiazera ni-
 4 bigwe! *Vala vemuke hala, vakati: We umrara
 5 mwatasa mbaha wa Murungu? *Paulo akati: Vanduu, sekimanyiže, iti ye ni mwatasa mbaha; ambu hegondiwe: Mbaha wa mbari yako usimtete vuvivi.
 6 Paulo ekimanya, iti kumwe ni Vasadukea, kumwe ni Vafarisea, akateta he kila kitala na izii ibaha: Nywi vaosi, mwe vanduu vangu, mi ni Mfarisea, mwana wa Mfarisea. Nilahwa aha he mburi ya
 7 kila kiariro cha kuvuka he vefwie. *Ekikenja kuteta 'huo, hakateika mkanano wa Vafarisea na
 8 Vasadukea, lila ibumba likagavana. *Ambu Vasadukea veti: Tehena kuvuka he vefwie, neri valao, neri vivuri; mira Vafarisea veti: Vyose viri
 9 viho. *Hakatea kilonzo kibaha, vaarimu va kitabungwa va ibumba la Vafarisea vakavuka, va-

- kakanana, vakati: Tetuvona mburi mbivi he uu muntu; 'hii, kakicha neri hena kivuri kana mlao, etetie naye? *Mkanano wekiteisha kuoka mbaha, 10 ula mfumwa wa vashikari akafoleka, iti Paulo enebažwa nivo, akaazera vashikari, vasee, vamvushhe na nzinya gati he vo, vamtwae bomani.
- 11 Kila kio Mfumwa akamuka naye, akati: Dindwa ni ngoro! Ambu sa vuntu wenitetie vuvoni aha Yerusalemu, 'huo neri Roma kikutala utete vuvoni.
- 12 Hekicha, Vayuda va kumwe vakavungana, vakakuelya vekiti, iti tevekale, tevekanywe, vesina- 13 mkoma Paulo. *Vala vekuelilye 'huo vevechiže 14 makumi mane. *Vakatonga he vaatasa vabaha na he vazima, vakati: Tukuelilye na kukurara, 15 tusile kižo, twesinamkoma Paulo. *Iki nywi hamwe na vafumwa munwire mfumwa wa vashikari, amwete henyu, sa mwetaenda kumanya mburi yakwe nento; naswi tukudokie kumkoma 16 esinafika hafuhi. *Abuye Paulo ekirasikia, vuntu veteie kilavye, akatonga, akangia bomani, akamwirira Paulo. *Paulo akamtanga mmwenzu wa 17 vala vabaha va vashikari, akati: Mtwae uu mbwange he mfumwa,ambu ena mburi ya kumwirira.
- 18 *Uu akamguha, akamtwaa he mfumwa, akati: Ula Paulo echungiwe enitangie, akanisemba, ni- 19 mwete uu mwana na hako,ambu ena mburi ya kukwirira. *Ula mfumwa akamgwira mkono, akakela njama naye, akamvuža: Ni mburi ani weenda 20 kunirira? *Akati: Vayuda vesikižanye kukusemba, umseže Paulo yavo na he kitala chavo, sa we- 21 taenda kuvuža mburi yakwe nento. *Mira we usikunde;ambu hena vaosi vevechiže makumi mane, vemwendie kilavye, vekuelilye, vasile, vasingywe, vesinamkoma; navo vekudokie iki, verin- 22 ndie kiaze chefuma hako. *Ula mfumwa akamwaganya ula mbwange, akamwira: Usieirira muntu, iti waniukulila ivi.

- 23 Akatanga vabaha veri va vashikari, akati: Ringani-
nyizani vashikari magana meri, vatonge Kesaria
na vepandie farasi makumi mfungate na vetikie
vuchumo magana meri, vakudoke he saa ntatu
24 za kio. *Kangi vaende mafarasi, vamkweze Paulo
heo, vamtonje mpoa he Feliki, mfumwa wa isanga.
25 *Akagonda barua 'huu:
26 Mi Kilaudio Lisia nikukezya we Feliki, mfumwa
27 mbaha wa isanga! *Uu muntu egwirirwe ni Va-
yuda, akaenda kukomwa nivo, nikaza na vashi-
kari, nikamkania, kila nesikie iti ye ni Mroma.
28 *Nekienda kumanya iyo mburi yeshigie vekimsi-
29 taka, nikamtwaa na he kitala chavo. *Nikavona,
iti esitakwe he mburi ya makanano a miomongwa
yavo, mira tesitakwe mburi yedima kumkoma
30 kana kumchungwa. *Mira nekiukulilwa, iti Vayuda
veenda kumteia kilavye, nikamangamtuma na ha-
ko; kangi na vala vemsitake, nikavaazera, vatonge
na hako, vakwirire icho ebanie. Kaa mpoa!
31 Vala vashikari vakanguha Paulo sa vuntu vea-
32 zerwe, vakamtonja Antipatiri na kio. *Hala yavo
hakwe vakavashiga vala vepandie farasi vatonge
33 naye, vo vakahunduka na havo. *Vala vekifika
Kesaria, vakainkiža barua he mfumwa wa isanga,
34 vakamumvonyesha Paulo. *Ekikenja kushoma,
akavuža, iti efuma he isanga ani; ekiramanya, iti
35 efuma Kilikia, akati: *Vala vekusitaka vekikenja
kuza, niho nenekutereža nento. Akaazera, arindwe
he kitala chakwe Herode.

24.

Paulo ekuzeriža he Feliki, embirikira mburingwa.

- 1 MISI misano yekivecha, mwatasa mbaha Anania
akasea hamwe na vazima na muntu edimisha
kuteta, etangwa Teritulo, vakamsitaka Paulo he
2 mfumwa wa isanga. *Ekikenja kutangwa, Teritulo
3 akavoka kumsitaka, ekiti: *We ni we weshiga,

twekila muhorere mpoa, kangi kila weiororie ii
 mbari irongiwe mburi žedi nyinki. Ivi tuviku-
 mbuka misi yose hosehose, kangi tukuvikia mvera
 4 we, Feliki mbaha. *Mira kila nesienda kukukaža
 aha, nikusemba, utereže mburi žetu nyingahi,
 5 ambu una mbonea. *Uu muntu tumvona iti ni
 mharagasi muno, evagwishiža Vayuda vose maluo
 he isanga lose, kangi ye ni mbaha wa kala ka-
 6 bumba ka Vanazareti. *Uko wa eendie kukonda
 nyumba ya mtaso, tukamgwira, tukaenda kumlaha
 7 sa vuntu miomongwa yetu yetetie; *niho mfumwa
 Lisia eza, emtuhoka na nzinya nyinki he mikono
 8 yetu, *akaazera vala vemsitake, vaze na hako.
 Kangi mwenye udimu kumvuža, nesa umanye
 9 nento ivi vyose twemsitaka uu. *Vayuda navo
 vakakidumiža, vekiti: Ndecho.
 10 Mfumwa wa isanga akanakenja kumkonya Paulo,
 iti atete, Paulo akati: Kila nemanyiže, iti ulahie
 ii mbari mavuri majinki, nikwirira mburi žangu
 11 na kusatea fole. *Ambu nawe udimu kumanya,
 iti nde mazuva ikumi na meri evechiže, too ne-
 12 kweie Yerusalemu kutasa. *Mira tevenivonie he
 nyumba ya mtaso, nekigaya na muntu, neri ne-
 kigwisha maluo he vantu he nyumba ža Murungu
 13 kana he muzi. *Neri tevekadime kuniviža na icho
 14 venisitakia iki. *Mira icho sikufisa, iti he iyo
 nziangwa, yetangwa kabumba nivo, nimrongia
 Murungu wa vavava vangu ndima, nekigwirisha
 vyose vyegondiwe he miomongwa na he vitabu
 15 vya vaarota. *Kangi icho vo vekiarira, nami ni-
 kiarira he Murungu, iti valanga na vavivi vene-
 16 vuka he vefwie. *Nicho cheshiga nami
 nekiježisha kutea ngoro yesibana he
 17 Murungu neri he vantu. *Iki havecha ma-
 vuri majinki, nami nekizie, niyetie mbari yangu
 18 vya kuinkiža he vakiva, nitase. *Nikanakenja
 kukuzeriža, Vayuda va kumwe va Asia vaka-

- nivona he nyumba ya mtaso hesina vantu neri
 19 kilonzo. *Ava chekivatala vaze kunu hako vasi-
 20 take, kakicha vena mburi nami. *Kana ava
 venye vatete, iti venivonie nekivia hala nemuke
 21 he kitala, *esire iyo mburi mwenzu netetie, aho
 nemuke he vo, nekiti: Ni mburi ya kuvuka he
 vefwie nekilahwa yoo henyu.
- 22 Mira Feliki, kila emanyiže ila nziangwa nento, aka-
 teriža masa avo, akavaira: Mfumwa Lisia ekisea
 23 na kunu, niho nenechwa masa enyu. *Akamwa-
 zera mbaha wa vashikari, amrinde, amkaže mpoa,
 neri vala vakwe asivakinde kumrongia ndima.
- 24 Misi mingahi yekivecha, Feliki akaza hamwe na
 mche wakwe, etangwa Dirusila, naye ni Myuda;
 akamtumiža Paulo, akamtereža ekimwirira mburi
 25 ya kumgwirisha Kirisito. *Ekirateta mburi ža ula-
 nga na ža kukugwirisha na ža mlaho weneaza,
 Feliki akangiwa ni fole, akati: Iki tonga, aho
 26 hantu neneavonekia, nneakutanga-wa. *Akadu-
 nganya, iti eneinkwa feza ni Paulo; nicho che-
 shiga ekimtumiža kantu kajinki, ekigaya naye.
- 27 *Mavuri meri ekivecha, Feliki akavuka, Perikio
 Fesito akaoka mfumwa engaye. Kila Feliki eendie
 kuzihiža Vayuda, akamshiga Paulo erechungwa.

25.

Paulo emwira Fesito, iti eenda, masa akwe alahwe ni Kaizari.
 Mfumwa Agiripa eenda kumsikia Paulo.

- 1 FESITO ekikenja kuguha vufumwa vwa isanga
 lila, misi mitatu yekivecha, akafuma Kesaria, aka-
- 2 tonga Yerusalemu. *Vaatasa vabaha na Vayuda
 vabaha vakamsitaka Paulo he ye, vakateisha
- 3 kumsemba, *avavoneie, aazere, Paulo aetwe na
 uko Yerusalemu; ambu veteie kilavye, iti vamkome
- 4 uko nzieni. *Fesito akavaira, iti Paulo erindwa uko
 Kesaria, kangi naye mwenye tekakaishe, enetonga.

- 5 *Akati: Vabaha venyu vasee hamwe nami, vamsi-
take, kakicha uu mwosi enacho ebanie.
- 6 Ekikenja kukaa havo misi yesivechiže mnane
kana ikumi, akasea Kesaria. Hala yavo hakwe
akakaa si he kichumbi cha kulahia, akaazera,
- 7 Paulo aetwe. *Aho ekiza, vala Vayuda, vefumie
Yerusalemu vakamdenganyiža, vakamsitaka na
mburi mbivi nyinki, vesidimie kuvonyesha, iti ni
- 8 ža idi. *Paulo akakuzeriža ekiti: Siberire mio-
mongwa ya Vayuda, neri nyumba ya mtaso, neri
- 9 Kaizari. *Fesito akaenda kuvavoneia Vayuda,
akamwira Paulo akati: Uenda, ukwee Yerusalemu,
- 10 nikulahie uko he mburi iži? *Mira Paulo akati:
Nimuke he baraza yakwe Kaizari hantu chenitala
kulahiwa. Sinacho nebanie he Vayuda, nawe
- 11 ukimanyisha. *Kakicha ninacho nebanie, kana
niharee cho chedima kunikoma, sisua kufwa.
Mira kakicha ivi vyose verakunisitakira, tehenā
edima kuniinkiža hevo. Nikunda, nilahwe ni Kai-
zari. *Fesito akateta na vafumwa, akati: Wamla-
nga Kaizari, he Kaizari niho hantu wenetonga.
- 13 Misi mingahi yekivecha, mfumwa Agiripa ne Be-
rinike vakaza Kesaria kumkezya Fesito. *Veki-
kenja kukaa uko mazuva majinki, Fesito aka-
mwukulila ula mfumwa mburi žakwe Paulo, akati:
- 15 Hena muntu eshigiwe ni Feliki echungiwe. *Ne-
kifika Yerusalemu, vaatasa vabaha na vazima va
- 16 Vayuda vakasitaka, vakaenda, iti alahwe. *Nika-
vaira: He Varoma si chedi, kumwinkiža muntu,
aho ula esitakwe esinavonana na vala vemsitake,
17 nesa adime kuamora vila esitakwa. *Vekikenja
kuvunganana aha, siteriže masa, hala yavo hakwe.
nikakaa si he kichumbi cha kulahia, nikaazera,
18 ula muntu aetwe. *Vala vemsitake vekiza, teve-
19 fwinyiže mburi ža vila nedunganye neri. *Mira
vekina mkanano naye he mburi ya mitasire yavo
na he mburi ya muntu efwie, Yesu, eirwa ni

- 20 Paulo iti eho meso. *Nekisamanya nento, vuntu neneamvuža ižo mburi, nikamvuža, iti ekunda kutonga Yerusalemu, alahiwe uko he iži mburi.
- 21 *Mira Paulo ekiti akae, sari Augusto ekichwa masa akwe, nikaazera, arindwe, sari aho neki-
- 22 neamtuma na hakwe Kaizari. *Agiripa akamwira Fesito: Nami nienda nimsikie uu muntu. Naye akati: Yavo unemsikia.
- 23 Hala yavo hakwe Agiripa ne Berinike vakaza, vedokie shuke žavo ža kifumwa, vakangia he nyumba ya masa hamwe na valao na vaosi vabaha va ula muzi. Fesito ekikenja kuazera, Paulo
- 24 akaetwe. *Fesito akati: We mfumwa Agiripa na nywi vaosi vose, mwe aha hamwe naswi, zuu muntu, Vayuda vose uko Yerusalemu na kunu vemrengehe hangu, vekitetisha iti: Tekikave ekikaa
- 25 wanga. *Nami, kila mwenye emlangie Augusto, nnemtuma, ambu sivonie, iti erongie mburi yedima kumkoma. *Mira mburi yakwe, nedima kumgondia mfumwa sina. Nicho cheshiga, nekimwete henyu, kangi hako, we mfumwa Agiripa, nesa ekikenja kuvužwa, nivone mburi ya kugonda.
- 27 *Ambu nivona, tekive kutuma muntu echungiwe na kusagonda žila mburi esitakwe nažo.

26.

Paulo ekuzeriža he Fesito ne Agiripa. Vose veri vevona, iti tena masa.

- 1 NIHO Agiripa emwira Paulo: Wachunguwa kukuzeriža. Paulo akarongaža mkono, akateta akati:
- 2 *We mfumwa Agiripa! Niteisha kuzihirwa, iti nitaangiwe kukuzeriža yoo hako he iži mburi žose,
- 3 Vayuda venisitake, *kila we wemanyiže misimo yose na makanano ose a Vayuda. Nicho cheshiga nekikusemba, unitereže mpoa. *Vayuda vose vemanyiže miangire yangu, vuntu nevokie kuanga too vudori vwangu he mbari yangu uko

5 Yerusalemu. *Ambu kakicha veenda kuteta vu-
 voni, venimanyiže too misi ya kuvoka, iti neki
 Mfarisea, nikaratera mburi ža aka kabumba, ke-
 6 teisha kugwirisha mitasire yetu. *Iki nilahwa he
 mburi ya kiariro cha ula momo, vavava vetu
 7 veinkiwe ni Murungu. *Kangi mbari žetu ikumi
 na mbiri žimrongia Murungu ndima kio na musu,
 žekiarira kukifikia; he mburi ya icho kiariro ni-
 8 sitakwa ni Vayuda, we mfumwa. *Hanini iyo
 mburi ya Murungu, iti evusha vefwie, henyu
 9 yekiirwa iti teigwirishika? *Mi mwenye nikadu-
 nganya, iti kinitala kulirisha izina lakwe Yesu
 10 wa Nazareti vwasi vujinki, *nikaharea 'huo uko
 Yerusalemu. Vezerire vajinki nikavagera he chu-
 mba, nikanainkwa vufumwa ni vaatasa vabaha,
 11 navo vekikomwa, nikakizumira. *Kangi he nyu-
 mba žose ža Murungu nikavabiga kantu kajinki,
 nikavakundia kurara. Kangi nekiteisha kuvasikia
 12 oro, nikavangasha neri uko he mizi ya hale. *He
 ii mburi nikazoka Damasiko, nena vufumwa na
 13 iazero la vaatasa vabaha. *Na musu mbaha, we
 mfumwa, nikavona kianga chefumie he ivunde,
 chevechiže kianga cha izuva, kikaniangaia mi na
 14 vala nezokie navo. *Vose tukagwa na si, nika-
 sikia izii, lenira kiebureo: Sauli, Sauli, hanini
 wekinidindisha? Unevona vwasi, wekisampa vila
 15 vyetunga, *mira mi nikati: Ni we ani, Mfumwa.
 Mfumwa akati: Ni mi Yesu edindishwa niwe.
 16 Vuka, urongake; *ambu nikufumiie, nesa nikuoshe
 mndima na mvoni wa ivi, wevionie na vila ne-
 17 neakuvonyesha. *Nnekukania he vala vantu na
 18 he vankoma, hantu mi nekutuma *kuavajuvuia
 meso, vavuke he kiža, vangie he kianga, vavuke
 he nzinya žakwe shetani, vaze he Murungu, va-
 shigiwe mabanu avo, vainkwe vupaži hamwe na
 19 vala, vezeriže, kila venigwirishe mi. *Nicho
 cheshiga, mfumwa Agiripa, nekisabera vila ne-

- 20 vivonie vya uko he ivunde, *nikavoka kubirikira uko Damasiko na Yerusalemu na he isanga lose la Yuda na he vankoma, vachwe muti, vamgarukie Murungu, vekironga mirongire yesikižanya
- 21 na kuchwa muti. *Ivyo nivyo vyeshigie, Vayuda vekinigwira he nyumba ya mtaso, vekiježa kuni-
- 22 koma. *Murungu akanijenja, 'huo neri yoo nimuke aha, nekivatetia vadori na vabaha vuvoni, nekisateta mburi neri mwenzu esire žila, žetetiwe
- 23 ni vaarota ne Mose, iti žinerongika, *iti Kirisito enearishwa vwasi, aoke wa kuvoka evuka he vefwie, abirikire kianga he mbaringwa na he vankoma.
- 24 Ekikuzeriža 'huo, Fesito akateta na izii ibaha: Utauruka Paulo! Viugo vijinki vyakuurusha.
- 25 *Mira Paulo akati: Siuruka, Fesito mbaha, mira
- 26 niteta mburi ža idi, nežidunganye; *ambu mfumwa emanyiže ižo mburi, nicho cheshiga nekitema naye na kufwinyiriža;ambu nimanyishe, iti he ižo mburi tehena neri mwenzu esiimanyiže,
- 27ambu težirongike vusini. *We mfumwa Agiripa,
- 28ugwirisha vaarota? Nimanyiže, iti ugwirisha. *Agiripa naye akamwira Paulo: Uenda kunisingiriža
- 29na vintu vidori, nioke Mukirisito. *Paulo akati: Nimtasa Murungu, iti na vidori kana vibaha sire we wa we, mira na ava vose venitereža yoo vaoke sa mi, kizinya vasichungwe iyo minyororo.
- 30Niho mfumwa evuka na ula mfumwa wa isanga
- 31ne Berenike, na vala vekikee hamwe navo. *Vakakela njama, vakateta vose, vakati: Uu muntu tenacho erongie, chedima kumkoma kana kumchunga.
- 32*Agiripa akamwira Fesito: Uu muntu, nanga tekimlangie Kaizari, ekichunguiwa.

27.

Paulo etonjwa Roma. Ishua lavo likondika he lukanga, vekia, vefika Melite.

- 1 IYO mburi ya kutonga Italia na ishua ikanakenja
kutetwa, vakamwinkiža Paulo hamwe na vangi
vechungiwe navo he mbaha wa vashikari eta-
2 ngwa Yulio, e wa nkondo yakwe Augusto. *Tu-
kangia he ishua la kiadaramiti, leenda kutonga
he mizi ya Asia, tukavuka nalo; twekina ne Ari-
3 sitariko, Mmakedonia wa Tesalonike. *Hala yavo
hakwe tukafika Sidoni. Yulio akamvoneia Paulo,
akamkundiža, kutonga he vambwiye vakwe, aoro-
4 riwe nivo. *Twekikenja kuvuka uko na ishua,
tukagwira nkandankanda ya Kipuro, kila nkungu
5 yefumie na mozya. *Twekikenja kuvecha he lu-
kanga lwa Kilikia na lwa Pamufilia, tukafika Mira
6 ya Likia. *Ula mbaha wa vashikari ekivona aho
ishua la kialekisanderia, letonga Italia, akatongiža
7 helo. *Tukatonga mpoa mazuva majinki, tukahira
haiwa, tufike Kinido, tukatonga nkandankanda
ya Kireta, kila nkungu yesitukundiže kufika ha-
8 fuhi, tukatonga mondo wa Salimone. *Aho twe-
cherila vwasi na kutonga nkandankanda, tukafika
hantu hetangwa bandari yedi, ni hafuhi na muzi
wa Lasea.
- 9 Hakanavecha mazuva majinki, kangi kutonga
he lukanga kwatea fole, ambu neri musi wa
10 kuchunga wavecha, niho Paulo evachunda, *aka-
vaira: Vaosi, nivona iti he ii ntambo tunevona
vwasi, kangi si mižigo na ishua vyeneakondika
11 wa vyo, mira neri vuzima vwetu. *Mira mbaha
wa vashikari akagwirisha mburi ža nahoza na
ža mwenye ishua kukela žila žetetwa ni Paulo.
- 12 *Kila bandari yesiveie, kukaa aho he misi ya
kiuho, vajinki vakaenda kuhavuka, vaježe kufika
Fonike, vakae uko he misi ya kiuho, ni bandari
ya Kireta yekee na mondo hantu izuva legwia

- 13 na mondo wa kasikazi. *Hekirafefeta kapeho
kefuma kusini, vakadunganya, iti vavona vila
veviendie, vakavuka na ishua, vakatonga mbai-
14 mbai na Kireta. *Mira kamchungo hakafuma
nkungu mbaha uko Kireta, yetangwa kiranzoni.
15 *Ishua likagwirwa niyo, neri telidimie kuigu-
16 miriža, tukalishiga, likakutonjižwa. *Twekitonga
hafuhi na karua ketangwa Kilauda, tukaenda
17 kuherwa kala kashua kadori. *Vakakakweža
na he ishua; vekikenja, vakaguha vila vya ku-
kukania navyo, vakachunga ishua uko si. Vaka-
foleka, iti venetonjwa na he Siruti, vakaseža
žila shuke, žetonja ishua, vakakutongira 'huo.
18 *Twekirishwa vwasi vubaha ni nkungu, hala
yavo hakwe vakataga mižigo na he lukanga.
19 *Musi wa katatu tukataga na mikono yetu ntanu
20 ža ishua. *Mazuva majinki tetuangaiwe ni izuva
neri ntondo, tukarishwa vwasi ni nkungu mbaha,
21 neri tehenā earire kangī, iti tunekia. *Vakana-
shiga kula mazuva majinki, Paulo akamuka gati
hevo, akavaira: Sinyelani, nanga mwekinisikie,
mukashiga kuvuka uko Kireta, tetwekivonie uvu
22 vwasi. *Na iki nimuira, mudindwe ni ngoro,
ambu tehenā wa henyu eneateka, esire ishua
23 wa lo. *Ambu mlao wa Murungu, ne wakwe,
24 nemrongia ndima, emuke hangu kio cha sero, *akati:
Usifoleke Paulo, kikutala utonjwe he Kaizari;
rereha, Murungu avakunka vose vetonga nawe.
25 *'Huo dindwani ni ngoro, nywi vaosi,ambu
nimwarira Murungu, iti vila neirirwe vinekuloka
26 'huo. *Mira kitutala, tutonjwe na he kirua.
27 Kio cha ikumi na ne chekikuloka, twekirakuto-
njižwa he lukanga Iwa Adiria, kio kibaha vala
vetonja ishua vakadunganya, iti vafika hafuhi na
28 he isanga. *Vakagera kipimo he mpombe, va-
kavona iti ni vipimo makumi meri. Vekitonga
hadori, vakagera kipimo wa, vakavona, iti ni

- 29 vipimo ikumi na visano. *Vakafoleka, iti tune-tonjwa hantu hena mirarabwe, vakagera maera mane uko nyuma a kukindia ishua, vakati: na-
- 30 hache. *Vala vetonja ishua vakaenda kuaha, vakaseža kala kashua kadori, na he lukanga sa
- 31 vetaenda kugera kiera uko mozya. *Niho Paulo emwira ula mbaha wa vashikari na vashikari: Ava vekisakaa he ishua, nywi temdima kukia.
- 32 *Niho vashikari vechwa nzii ža kashua, vakaka-
- 33 shiga, kakagwa. *Hekifisha kucha, Paulo akavachunda vose, vale kižo, akati: Yoo ni musi
- 34 wa ikumi na ne mwekee na nza. *Nicho cheshiga nekimuchunda, mule kižo, ambu 'huo niho mwedima kukia; ambu nywi vose tehe na eneatesha neri lujwee lwa mutwi. *Ekikenja kuteta 'huo, akaguha mgate, akamtasa Murungu vose
- 36 veyoie, akaubendua, akavoka kula. *Vose vaka-
- 37 dindwa ni ngoro, navo vakala kižo. *Swi vose, twekiho he ishua, tukuloke vantu magana meri
- 38 na makumi mfungate na mtandatu. *Vekikenja kuguta kižo, vakahemiža ishua, vekitaga ngano
- 39 na he lukanga. *Hekicha nento, tevelimanyiže lila isanga, iti ni lihi, mira vakavona hantu he-gwie si ha kungiža ishua, vakaenda kulitonja
- 40 naho, kakicha kidimika. *Vakachwa nzii ža ala maera, vakaashiga he lukanga, vakachungua nzii ža lila ibanti la kutonjiža ishua, vakakweža lila ishuke la mozya, iti mpeho ingie, vakatonja ishua
- 41 na mpwani. *Vakanafika hafuhi na mpwani, ishua likafika hantu ha wanga. Hala mozya likadinda, hala nyuma hakabažwa ni nzinya ya
- 42 maimbi. *Vashikari vakadunganya kukoma vala
- 43 vechungiwe, nesa hasitee ebigira akaaha. *Mira mbaha wa vashikari akakunda kumkania Paulo, akavakinda, nesa vasironge sa vuntu vekienda, akaazera, iti vala vedima kubigira varongetorika
- 44 na he lukanga vafike mpwani, *vala vang'i va-

gwire mabanti kana miti ya lila ishua. 'Huo vose vakafika mpwani mpoa.

28.

Veguhiwa nento ni vantu va Melite. Ihirimo lakwe Paulo. Efika Roma, eburikira.

- 1 TWEKIKENJA kukia, tukasikia, iti kila kirua ki-
- 2 tangwa Melite. *Vala vantu va uko vakatuvoneia
- haiwa, vakafuta moto, vakatuguhia vose na havo
- he mburi ya mvua yevokie kugwa na he mburi
- 3 ya mpeho. *Paulo ekivunganya nkwi, ekiživika
- he moto, hakafuma nyoka he mburi ya moto,
- 4 ikamwuma Paulo mkono. *Vala vantu vekivona
- vuntu nyoka yerengerete he mkono wakwe, va-
- kairana: Sari uu muntu ni mkomi, ekikia he
- 5 lukanga, mlaho teumshiga. *Ye mira akaipasa
- 6 ila nyoka na he moto, neri teteie-ze. *Vala va-
- karinda, iti enevimba kana enegwa wa ila indi,
- afwe. Mira vekiteisha kurinda, vekivona iti te-
- henacho eteiwe, vakapituka, vakati: Uu ni mu-
- rungu.
- 7 Hafuhi na hala hantu mbaha wa kila kirua, eta-
- ngwa Pubilio, ekina migunda. Uu akatuguhia,
- 8 akatukaža hakwe nento misi mitatu. *Niho va-
- vee Pubilio elwaa isha na mtoroko wa sakame.
- Paulo akangia hakwe, akatasa, akamvikia mikono,
- 9 akamkiža. *Ivi vyekirongika, neri vangi velwaa
- 10 he kila kirua vakaza, vakakižwa. *Vakatuvikia
- shima mbaha, kangi aho twekihavuka, vakatuinka
- vyose vyetutala.
- 11 Mieži mitatu yekivecha, tukatonga na ishua la
- kialekisandiria, lekee he kirua misi ya kiuho,
- 12 kisimbiko chakwe ni vaana va maza. *Tweki-
- kenja kufika Sirakusa, tukakaa misi mitatu.
- 13 *Twekivuka hala, tukažunguluka na ishua, tuka-
- fika Regio. Hekivecha musu mmwenzu, hakafe-
- feta nkungu yefuma kusini, niho musu wa keru

- 14 twefika Puteoli. *Uko tukazana na vanduu, vakatusemba, tukae navo misi mfunigate; 'huo tukafika Roma. *Vanduu va uko vekisikia mburi žetu, vakatuzana Apiiforo ne Tiresitaberine; Paulo ekivavona, akamtogola Murungu, akadindwa ni ngoro.
- 16 Twekifika Roma, Paulo akakundižwa kukaa uko hantu ekunda hamwe na mshikari emrinda.
- 17 Misi mitatu yekivecha, akatanga vabaha va Vayuda. Vekiza, akavaira: Nywi vaosi, mwe vanduu vangu! Sirongie mburi ya kubera mbaringwa kana misimo ya vavava vetu, mira nichungiwe uko Yerusalemu, nikainkižwa he mikono ya Varoma. *Vo vekikenja kunilaha, vakaenda kunichunguia, ambu sirongie mburi yedima kunikoma. *Mira Vayuda vekisua, kikanitala kumlanga Kaizari, si iti nina mburi ya kuisitaka mbari yangu. *Nicho cheshiga nekimutanga, nimuvone, nitete nanywi. Ambu kiariro cha Vaisraeli nicho cheshigie nekichungwa na uu mnyororo. *Vala vakamwira: Swi tetuinkiwe barua yefuma Yuda, yegondiwe mburi žako, neri he vanduu tehena ezie aha, akatuukulila neri kuitirira mburi yako mbivi. *Mira swi tuenda utuirire vila wena navyo he ngoro, ambu aka kabumba tukamanyiže, iti kevikiwa nkani hosehose.
- 23 Vekikenja kuchwa kiaze, vajinki vakaza he nyumba yakwe akavavonyesha nento, akavutetia vufumwa vwa Murungu vuvoni, akavavonyesha mburi žakwe Yesu, ekivashomia miomongwa yakwe Mose na vitabu vya vaarota too isanza sari cha he mageri. *Va kumwe vakakunda vila vyetetiwe, vangi tevegwirishe. *Vekisasikižanya, vakatonga, aho Paulo ekiteta ii mburi mwenzu: Vuntu mpeho yezerire yetetie na momo wa mwarota Yesaya he vavava vetu, *ndecho iti: Tonga

- he ii mbari, uiire: Kusikia munezasikia 'huo, mira temkazevimanya, kuvona muneavona 'huo, mira
- 27 temkazevimanya. *Ambu ngoro ža ii mbari ni mbivi, masikio avo teesikia, kangi veshinjize, nesa vasizevona na meso avo, nesa vasizesikia na masikio avo, vasizemanya na ngoro žavo,
- 28 vekinihundukia, nektivakiža. *Iki manyani iti ulwo lukio lwa Murungu lwa tonjwa
- 29 he vankoma; vo venesikia. *Akanakenja kuteta mburi iži, Vayuda vakahavuka, vakateisha kukanana venye na venye.
- 30 Paulo akakaa mavuri meri he nyumba yakwe mwenye eirihia, akavaguhia vose veza hakwe,
- 31 *akavabirikira vufumwa vwa Murungu na kufundisha mburi žakwe Yesu Kirisito esina fole, neri tehenā emkindie.

Barua yakwe Paulo he Varoma.

1.

Ngezya. Mburi yedi ivonyesha ulanga, wefuma he migwiri-shiže, wetala neri vankoma, vekisikiwe oro ni Murungu he mburi ya mabanu avo.

- 1 MI Paulo ni mndima wakwe Yesu Kirisito, nita-
ngiwe, nioke ntume, nigimbikwe, kubirikira mburi
- 2 yedi ya Murungu, *iyo etuvikiie kiariro he vitabu
- 3 vyezerire vya vaarota, *ya mwana wakwe emo-
4 giwe kimuntu he lukolo lwakwe Dawidi, *ema-
nyishwe na nzinya ni mpeho yezerire, amanyike,
iti ni ye mwana wa Murungu aho ekivuka he
- 5 vefwie, Yesu Kirisito, Mfumwa wetu. *Ni ye
etuvoneie, akatuinka iyo ndima ya ntume, tufu-
ndishe vankoma vose he izina lakwe kugwirisha
- 6 na kusikia. *Va kumwe vavo ni nywi, mweta-
7 ngiwe ni Yesu Kirisito. *Nywi vose mwe uko
Roma, mwekundiwe ni Murungu, mwetangiwe,

muoke vezerire: Mbonea imukaie na muhorere wa Murungu, Vava wetu, na Mfumwa Yesu Kiri-sito.

- 8 Nirongamkaza Murungu wangu ini he Yesu Kiri-sito he mburi yenyu vose, kila migwirishiže yenyu
 9 yetetwa he isanga lose. *Murungu ni mvoni wangu, ula nemtasa he ngoro yangu, nekibirikira mburi yedi ya mwana wakwe, iti siterire kumu-
 10 langa, kangi misi yose nekitasa, *nisemba, Mu-
 11 rungu anikundiže, nize henyu, nizihirwe. *Ambu nisikiisha nkwina kumuvona, nimuetie vila vya kimpeho, tweviinkwa ni mbonea, nesa mugerwe
 12 nzinya, *nidime kushangalažanya nanywi na mi-
 13 gwirishiže yenyu na yangu. *Vanduu, sienda kumufisa, iti kantu kajinki nikudokie kuza henyu, nesa neri henyu nimoge ntunda sa he vankoma
 14 vangi, mira nikakindwa sari iki. *Ambu ni mrando wa Vagiriki na vala esi Vagiriki, wa venye viugo
 15 na vala vesina viugo. *Huo mi nikudokie, kubi- rikira mburi yedi henyu, mwe uko Roma.
 16 Ambu sisonika na mburi yedi, kila e nzinya ya Murungu, yekiža vose ve- gwirisha, kuvoka Vayuda, kangi Vagi-
 17 riki navo. *Ambu ulanga wa Murungu uvoneka he vala vegwirisha vekigwi- risha, sa vuntu hegondiwe: Mlanga enekalama kila egwirisha.
 18 Ambu oro ya Murungu inefuma uko wanga, iva- fumie vantu vose vena vutiri na mabanu, vekinda
 19 vila vya idi na mabanu avo. *Ambu vila vya Murungu vyemanyika navo vavimanya, ambu
 20 Murungu evivavonyesha; *ambu vila vyakwe vye- sionwa, nzinya žakwe ža kale na kale na kimu-
 rungu chakwe, too kurumbwa kwa ili isanga vivoneke he vila vyerumbiwe, nesa vasivone
 21 mburi ya kukukania; *ambu vemmanyiže Muru- ngu, mira tevemkazie sa e Murungu, neri teve-

- mvikie mvera, mira vakadunganya mburi ža uru-
 22 ndu, niho ngoro žavo žesichee žetea kiža. *Veki-
 23 dunganya, iti vechee, vaoka varundu, *vakaga-
 rusha vwedi vwa Murungu esikondika, vakavu-
 ringanya na fwani ya muntu ekondika, na fwani
 24 ya madeje na ya nyama na ya vinyongo. *Nicho
 cheshiga, Murungu ekivavokeža, varatere tama ža
 ngoro žavo, vatee uvura, vekikondiana miiri yavo
 25 venye na venye. *Idi ya Murungu vakaiosha mo-
 ngo, kila cherumbiwe vakakikaza, vakakitasa
 kukela ula ekirumbie, ekazwa kale na kale.
 26 Amina. *Nicho cheshiga, Murungu ekivavokeža
 na he tama, žena soni; neri vache vavo vaka-
 27 shiga msimo weve, vakaratera wesive; *'huo na
 vaosi vakashiga msimo wa mche weve, vaka-
 teisha kusikiana lwisio venye na venye, vaosi
 vakaronga vya soni na vaosi vayae, vakaguha
 vupokeži vefwenye mateshanyo avo he miiri yavo
 venye.
 28 Sa vuntu vo vesekikundie kummanya Murungu,
 Murungu naye akavavokeža 'huo, vatee ngoro
 29 mbivi, varonge vila vyesive, *vakanesha mabanu,
 vutiri, lwisio, vuvivi; vakateisha kiru, kukoma,
 30 mavoo, vilavye, irenge; navo vezanya vantu, *ve-
 chungu vayae, vemvihiwa Murungu, vatungulu,
 vekukomba, vekuboa vedunganya mburi mbivi,
 31 vesisikia vavavee na vakwao, *vesicha, vekela
 32 mma, vesikundana, vesina mbonea; *ava vema-
 nyiže mlaho wa idi wa Murungu, iti vo veronga
 'huo, kivatala kufwa; mira si iti veronga 'huo wa
 vo, mira vezihirwa na vala veronga navo.

2.

Vayuda na vankoma, vose ni vabanu.

- 1 'Huo we muntu, welaha, tuna cha kukukania;
 ambu kila wemlaha mwiyo nacho, mwenye wa-
 kuvija nacho; ambu we, welaha, uravironga hula.

- 2 *Mira tumanyiže, iti Murungu enevalaha kididi
 3 vala veharea 'huo. *Kana we muntu, welaha
 vala, veronga 'huo, nawe uvironga, udunganya, iti
 4 unekia he mlaho wa Murungu? *Kana vwedi
 vwakwe vujinki na vuhuža na kugumiriža kwakwe
 utekubera? Tumanyiže iti vwedi vwa Murungu
 5 vukuvonyesha kuchwa muti? *Mira kila ngoro
 yako yena nkani, yesikunda kuchwa muti, mwe-
 nye ukuneshiža oro he musi wa oro, hantu mlaho
 6 wa idi wa Murungu weneavoneka, *enevariha
 7 vantu vose sa vuntu ndima žavo žeringane: *vala,
 vegumiriža he ndimangwa yedi, vekienda vwedi na
 shima na kusakondika, veneinkwa nkalamo ya kale
 8 na kale, *mira vala, e vakwakwa, vesisikia vila
 vya idi, vekunda mabanu, venefumiwa ni oro na
 9 kuvihiwa. *Vantu vose, veronga vivivi, kuvoka
 Vayuda, kangi Vagiriki navo, venengiwa ni vwasi
 10 na mompi he ngoro žavo; *kangi vala vose,
 veronga nento, veneinkwa vwedi na shima na
 mhorere, kuvoka Vayuda, kangi Vagiriki navo;
 11 *ambu Murungu terereha vwedi vwa
 12 muntu. *Ambu vala vose, vesina miomongwa,
 venelahwa, hesina miomongwa, kangi vose vala
 vebanie, vena na miomongwa, venelahwa na mi-
 13 omongwa. *Ambu vesikia miomongwa sivo veze-
 rire he Murungu, mira vala veironga miomongwa
 14 venezerižwa. *Ambu vankoma, vesina miomongwa,
 vekironga venye vila vyeazerwe ni miomongwa,
 'huo ava vesina miomongwa, venye vakuokia
 15 miomongwa, *vektivonyesha, iti ndima ya miomo-
 ngwa yagondwa he ngoro žavo, kangi ngoro
 žavo živatetia vuvoni, aho madunganyo avo eki-
 16 sitakana kana ekikianiana. *Kinemanyika he ula
 musi, hantu Murungu enevalaha mpiso ža vantu
 ekimtuma Yesu Kirisito, sa vuntu nebirikirā.
 17 Mira we wetangwa Myuda, wekiarira miomongwa,
 18 wekikukomba na Murungu, *wekimanya vila evi-

enda, wekizura vila vyedisha, kila wefundishwe
 19 ni miomongwa, *wekikuosha mrongoži wa ma-
 20 tuntu, kianga cha vala, veho he kiža, *mwachu-
 nda wa vala vesichee, mwarimu wa vunyenke,
 wena na miomongwa, yekuvonyesha vuntu vila
 21 vya idi vyemanywa, *'hii, wekimfundisha mwiyo,
 mwenye tukufundisha? Ubirikira, musiive, kangi
 22 uiva? *Uti, musishinde, kangi ushinda? Uvi-
 hiwa ni fwani ya mirungu, kangi uiva he nyumba
 23 ža mitaso? *Ukukomba na miomongwa, kangi
 24 umbera Murungu, wekikonda miomongwa? *Ambu
 izina la Murungu liberwa he vankoma he mburi
 25 yenyu, sa vuntu hegondiwe. *Kuarekwa kuziha
 wekigwirisha miomongwa, mira wekikonda mio-
 mongwa, kuarekwa kwako kukee sa kusaarekwa.
 26 *Ula esiarekwe ekigwirisha maazero a miomo-
 ngwa, kusaarekwa kwakwe tekukatangwe kua-
 27 rekwa? *Kangi ula esiarekwe too aho, eki-
 gwirisha miomongwa, tekakulahe we wearekwe,
 uko una ugondengwa, kangi ubera miomo-
 28 ngwa? *Ambu ula e Myuda he mwiri siye,
 29 neri kuarekwa kwevonwa he mwiri sikwo, *mira
 ula e Myuda uko ndeni he ngoro, uu niye,
 kangi kuarekwa kwa kimpeho uko he ngoro, esi
 he mwiri, nikwo kwesitogolwa ni vantu mira ni
 Murungu.

3.

Vantu vose ni vabanu, vezeriža ni migwirishiže.

- 1 INGERI Myuda ekelile heni? Kana kuarekwa
  - 2 kuziha heni? *Vekelile haiwa he mburi žose.
  - 3 Kuvoka vo veinkiwe mburi ža Murungu. *Ingeri?
  - 4 Va kumwe vekisagwirisha, kusagwirisha kwavo
  - 5 kuvushe kugwirisha kwa Murungu? *Icho hai!
- Murungu ni wa idi misi yose mira vantu vose
 ni vamongo, sa vuntu hegondiwe iti: Nesa uzere
 he mburi žako, uvote, aho vekineakulaha. *Ka-

- kicha mabanu etu ezikavonyesha ulanga wa Murungu, tuti-ze? Kana Murungu tetea nento, ekitusikiia oro. — Niteta kimuntu. — *Icho hai! Ingeri Murungu ekidima-ze kulaha isanga lose?
- 7 *Ambu kakicha idi ya Murungu inetie he mburi ya mongo wangu, azikekazwa, hanini kangi nekilahwa sa ne mbanu? *Kangi neki keba, tutete, sa vuntu va kumwe vetuchunga, vekiti iti tuti: Naturongeni vuvivi, nesa vwedi vuvoneke! Ava velahiwa idi.
- 9 Ingeri tukelile heni? Tehena neri; ambu kuvoka tuvasitake Vayuda na Vagiriki vose, iti vena mabanu, *sa vuntu hegondiwe: Tehena mlanga, neri mmwe, *tehena ena kiugo, tehena emwenda Murungu. *Vose veshigie nzia, vakakondika pere; tehena eronga nento neri mmwe. *Mirangi yavo ifwanane na mbira ye mwaži; vekengera na malumi avo. He miomo yavo hena vusungu vwa nyoka. *Miomo yavo iteisha kurara na kuvihiza. *Magu avo esara, nesa vakome; *uko hantu vegwira, hena kusu na vukiva, *mira nzia ya muhorere teve-imanyiže. *Meso avo temfoleka Murungu.
- 19 Mira tumanyiže, iti vyose miomongwa yeteta, ivaira vala, velahwa ni miomongwa, nesa miomo yose isove cha kuteta, nesa isanga lose livižwe ni Murungu. *Ambu na mirongire ya miomongwa tehena ezerižwa he ye, ambu he miomongwa niho hantu twemanyiža mabanu.
- 21 Mira iki ulanga wa Murungu teufwinyižwe ni miomongwa, ukufwinyiže ujentye ukatetiwa vuvoni ni miomongwa na vaarota. *Ni ula ulanga, wefuma he kumgwirisha Yesu Kirisito, Murungu evavonyesha vala vose pere, vegwirisha. *Ambu tevetekane; vose vebanie, vesovie vwedi vwa Murungu, *kangi vezerižwa sutwa kila ena mbonea, ambu Yesu Kirisito avakombola. *Ambu Murungu amwosha mwa-

kundanya wa vala, vegwirisha sakame yakwe,
 nesa avonyeshe ulanga wakwe, ekishigia mabanu
 26 ala, erongike kuvoka, Murungu eagumiriže, *kangi
 avonyeshe ulanga wakwe neri he misi ii, iti ye
 ni mlanga, iti emzeriža ula, emgwirisha Yesu.
 27 Iki kukukomba ku hio? Kwavushwa. Na miomo
 ani? Ya mirongire? Hai, mira na miomo ya mi-
 28 gwirishiže. *Ambu swi tuti: Muntu tezeri-
 žwa ni mirongire ya miomongwa mira
 29 ni migwirishiže. *Kana Murungu nde wa
 Vayuda wa vo? Si wa vankoma navo? Yee
 30 neri wa vankoma navo; *ambu Murungu ni
 mmwe, evazeriža vala vearekwe vekigwirisha na
 31 vala vesiarekwe vekigwirisha. *Iki tweekigwirisha
 tuvusha miomongwa? Icho hai!, mira tuzikaigi-
 mbika miomongwa.

4.

Neri Aburahamu ekina nawo ulanga wefuma he migwirishiže,
 kangi Dawidi eutetia vuvoni.

1 INGERI tuti-ze? Aburahamu, vava wetu, evonie-ni
 2 kimwiri? *Ambu kakicha Aburahamu ezerižwe ni
 mirongire, ena cha kukukaza, mira si he Murungu.
 3 *Ambu ugondengwa uti-ze? Aburahamu ekimgwi-
 rishe Murungu, kangi icho kikatalwa, iti ni ulanga
 4 wakwe. *Ambu ula eronga mirongire, tetavoneiwa,
 aho ekiinkwa vupokeži, mira einkwa icho che-
 5 mtala. *Mira ula esironga mirongire,
 emgwirisha ula, edima kuzeriža vaba-
 nu, ukwo kugwirisha kwakwe katalwa
 6 iti ni ulanga. *Sa vuntu Dawidi naye eteta
 kuzihirwa kwa muntu, einkwa ulanga ni Murungu,
 7 hesina mirongire: *Veneakia ni vala, veshigiwe
 8 vuvivi vwavo, vefisiiwe mabanu avo. *Eneakia ni
 muntu esilahwa mabanu akwe ni Mfumwa.
 9 Ingeri ukwo kuzihirwa ni kwa vala vearekwe,
 kana neri kwa vala vesiarekwe? Ambu swi tuti, iti

- migwirishiže niyo yemtalilwe Aburhamu ulanga.
- 10 *Imtalilwe-ze? Aho earekwe, kana esinaarekwa? Si aho ekikenja kuarekwa, mira aho esinaarekwa.
- 11 *Kangi kisimbiko cha kuarekwa ekiinkiwe, nesa kivonyeshe, iti ulanga wakwe wa migwirishiže wakuloka, iyo ekina nayo aho esinaarekwa, nesa aoke vava wa vala vose vegwirisha vesinaarekwa,
- 12 nesa navo vainkwe ulanga; *kangi aoke vava wa vala vearekwe, vesikuarekirwe, mira vemratera vava wetu Aburhamu na kutea ila migwirishiže, eteie ye aho esinaarekwa.
- 13 Ambu ni ulanga wa migwirishiže, si miomongwa, yeshigie Aburhamu ekivikwa kiariro na lukolo
- 14 lwakwe, iti enepala ili isanga. *Ambu kakicha vala, vearira miomongwa, nivo vepala, migwiri-
- 15 shiže yakondika, kiariro chasia; *kila miomongwa yegera oro;ambu hantu hesina miomongwa,
- 16 tehena kubera miomongwa. *Nicho cheshiga kiariro chekiteika he mburi ya migwirishiže, kioke cha mbonea, nesa lukolo lwose lusikisove, si vala vearira miomongwa wa vo, mira na vala, vena migwirishiže sa yakwe Aburhamu, e vava wetu swi
- 17 vose. *Sa vuntu hegondiwe: Nikugimbike, uoke vava wa mbari nyinki. Akamgwirisha Murungu, ekalamy vefwie, etanga vyesiho, sa vye aho.
- 18 *Akagwirisha kiariro hantu hesekina kiariro, nesa aoke vava wa mbari nyinki, sa vuntu hetetiwe iti: Nivwo vuntu lukolo lwako lwenearingana.
- 19 *Teteie migwirishiže misoka, tererehe mwiri wakwe mwenye, iti wakua, aho ekikulosha mavuriganana, neri tererehe vusoka vwa mwiri wakwe
- 20 Sara. *Tekiganganyiže kiariro cha Murungu ekishiga kugwirisha, mira akazikagwirisha na kumkaza Murungu. *Akamanyisha, iti vila, emvikie
- 21 kiariro navyo, enedima kuvironga. *Nicho cheshiga vyekimtalilwa ulanga.
- 22
- 23 lvi tevigondiwe he mburi yakwe wa ye, ekenjiže

24 kuvitalilwa, *mira neri he mburi yetu, tweenda
 kuvitalilwa, tweekingwirisha ula, emvushiže Mfu-
 25 mwa wetu Yesu he vefwie, *einkižwe he
 mburi ya mabanu etu, akavushwa he
 vefwie he mburi ya kuzerižwa kwetu.

5.

Vila vyefuma he ulanga wa migwirishiže. Mabanu na kifwa
 vifumie he Adamu, ulanga na nkalamo vifumie he Kirisito.

- 1 TUKANAZERIŽWA ni migwirishiže,
 twatea muhorere na Murungu he mburi
- 2 ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito; *he ye
 tweekigwirisha tudima kuifikia iyo mbonea twe-
 muke nayo, kangi tukaza kiariro cha vwedi vwa
- 3 Murungu. *Mira si icho wacho, mira neri vwasi
 tuvukaza, kila twemanya iti: Vwasi vunsha
- 4 migumirižiže, *migumirižiže insha
 kumanya nziangwa, kumanya nziangwa
- 5 kunsha kiariro; *kiariro nacho tekiso-
 nisha, ambu lukundo lwa Murungu lugerirwe he
- 6 ngoro žetu ni mpeho yezerire, tweiinkiwe. *Ambu
 kiazze chekiringana, Kirisito akavafwia vabanu aho
- 7 twesinatea nzinya. *Ambu tehekamangevoneka
 emfwia mlanga; usiche hena ekunda kufwa he
- 8 mburi ya ula emfwie mbonea. *Mira Murungu
 akavonyesha lukundo lwakwe, etukundie nalwo,
- 9 aho Kirisito ekitufwia twecheri vabanu. *Kangi
 iki, tukanazerižwa ni sakame yakwe, tuneko-
- 10 mbolwa ni ye he oro. *Ambu kakicha aho, twe-
 cheri vanzo, tukundanywe na Murungu, kila mwa-
 nae efwie, ingeri iki tukanakundanywa, tetuka-
- 11 teishe kukombolwa, kila ekalama? *Kangi sicho
 wa cho, mira tumkaza Murungu naye he Kirisito
 Yesu, Mfumwa wetu, etukundanye.
- 12 Ambu muntu mmwenzu niye eshigie, mabanu
 ekigisha he isanga, kangi kifwa chekingia he
 mburi ya mabanu, 'huo kifwa kikanyunyulika na

- 13 he vantu vose, kila vose vebanie. *Ambu hala miomongwa yekiza, mabanu ekire aha he isanga, mira mabanu teetalwa hantu hesina miomongwa.
- 14 *Ambu too he Adamu sari he Mose kifwa kiva-dimie neri vala, vesibanie, he mburi ya ibanu
- 15 lakwe Adamu, e fwani ya ula eneaza. *Mira vuntu ibanu lekee, sivwo vuntu mbonea yekee. Ambu he mburi ya ibanu la ula mmwenzu vajinki vefwie, mira mbonea ya Murungu na vila vya mbonea, tveviinkwa ni ula muntu mmwe Yesu Kirisito,
- 16 yateisha he vajinkisha. *Kangi mburi ya ula mmwe ebanie teifwanane na mbonea. Ambu masa a mmwe evižiže vose, mira ila mbonea tveinkwa
- 17 izeriža mabanu majinki. *Ambu he mburi ya ibanu la ula mmwe, kifwa kiguhie vufumwa he mburi ya ula mmwe, mira vala, veteisha kufwiwa žila mbonea na kuinkwa ulanga, venezikaguha vufumwa he nkalamo he mburi ya ula mmwenzu,
- 18 Yesu Kirisito. *Sa vuntu vantu vose vevi-žižwe ni ibanu la ula mmwe, 'huo vantu vose venezerižwa na kuinkwa nkalamo
- 19 ni ulanga wa ula mmwe. *Ambu sa vuntu vajinki veokie vabanu he mburi ya kusiasikia kwa ula muntu mmwe, 'huo vajinki veneoka valanga he mburi ya kusikia kwa ula mmwe.
- 20 *Miomongwa ikangia, nesa mabanu avoneke nento. Mira mabanu akanavoneka nento, mbonea
- 21 yateisha kuvoneka nento, *nesa sa vuntu mabanu eguhie vufumwa vwa kifwa, 'huo mbonea nayo iguhe vufumwa vwa nkalamo na ulanga he mburi yakwe Yesu Kirisito, Mfumwa wetu.

6.

Ulanga wa migwirishiže ukulokia he kumwitika Murungu.

- 1 INGERI tuti-ze? Tuteishe kubana, nesa mbonea
- 2 izikeneta? *Icho hai! Swi twefwiie mabanu, tu-
- 3 dima-ze kuanga nao kangi? *Kana temmanyiže,

- 4 iti swi vose, twebatizwe he Kirisito Yesu, tuba-
 tizwe he kifwa chakwe? *Huo aho tweekibatizwa,
 tužikwa hamwe naye he kifwa, nesa, sa vuntu
 Kirisito evushižwe he vefwie ni vwedi vwa va-
 5 vee, naswi tuange na nkalamo shaa. *Ambu twe-
 kiringanywa naye na kutea shanga he kifwa
 chakwe, tuneringanywa naye neri he kuvuka
 6 kwakwe. *Ambu tumanyiže, iti muntu wetu wa
 kale ekonterwe hamwe naye he muti, nesa mwiri
 wa mabanu ukondwe, tusizearongia mabanu ndi-
 7 ma kangi. *Ambu ula efwie, ashigiwa mabanu.
 8 *Kakicha tufwie ne Kirisito, tugwirisha, iti tune-
 9 kalama hamwe naye; *ambu twamanya, iti Kiri-
 sito, akanavushwa he vefwie, tekazefwa-wa; ki-
 10 fwa tekikamdime-wa. *Ambu aho ekifwa; efwie
 mabanu kamwe na kamwe, kangi iki ekikalama,
 11 emkalamia Murungu. *Huo nanywi, dungani, iti
 mwafwiia mabanu na kumkalamia Murungu he
 Kirisito Yesu.
- 12 Iki mabanu naasiguhe vufumwa he miiri yenyu
 13 yekondika, mwekiratera tama žawo; *neri musi-
 inkiže marungo enyu he mabanu, akaoka mavuta
 a vuvivi, mira nywi venye, mwe vantu vevukie
 he vefwie vakakalama, mukuinkiže he Murungu,
 na marungo enyu aoke mavuta a ulanga a Mu-
 14 rungungu. *Ambu mabanu teekaguhe vufumwa he-
 nyu, ambu temuarira miomongwa, mira muarira
 mbonea.
- 15 Ingeri, tubane, kila twesiarira miomongwa, twearira
 16 mbonea? Ichó hai! *Temmanyiže, iti mwekingia
 vuzoro he muntu na kumsikia, iti mwaoka vuzoro
 vakwe ula, mwemsikia? Kakicha ni mabanu,
 munefwa, kakicha ni kusikia, muneinkwa ulanga.
- 17 *Kale mweki vuzoro va mabanu, mira Murungu
 atogolwe, iti ngoro ženyu žasikia ila mifundishi-
 18 že, mwefundishwe. *Mira mukanakombolwa he
 19 mabanu, mwaoka vuzoro va ulanga. *Niteta ki-

muntu he mburi ya vusoka vwa miiri yenyu. Sa
 vuntu mwekiinkize marungo enyu, angie vuzoro
 he uvura na he mabanu, mutee mabanu, 'huo iki
 muinkize marungo enyu, azerizwe, angie vuzoro
 20 he ulanga. *Ambu aho mwe vuzoro va mabanu,
 21 mwekitanie na ulanga. *Ingeri aho kale, vila vi-
 ntu mwesikia soni navyo iki, mwekimogie ntun-
 da ani navyo? Ambu mkengelejo wavyo ni
 22 kifwa. *Mira iki mukanakombolwa he mabanu
 mwekioka vuzoro va Murungu, ntunda zenyu ni
 kuzerizwa, mkengelejo muna nkalamo ya kale
 23 na kale. *Ambu vupokeži vwa mabanu
 ni kifwa, mira mbonea, Murungu etu-
 fwia he Kirisito Yesu Mfumwa wetu, ni
 nkalamo ya kale na kale.

7.

Twena na ulanga wa migwirishiže, tetukakuloshe miomongwa
 kimwiri mira kimpeho.

1 NITETA na vala, vemanyiže miomongwa: Temma-
 nyiže, vanduu, iti miomongwa imtetia muntu aho
 2 echeri meso? *Ambu mche eguhiwe eandakanywa
 ni miomongwa na mwosi wakwe misi yose uu
 echeri meso; mira mwosi ekikenja kufwa, atana
 3 na miomongwa yegondiiwe mwosi. *Ekioka wa
 ungi, mwosi wakwe echeri meso, eneirwa, iti
 ashinda; mira mwosi ekikenja kufwa, atana na
 miomongwa, neri tekairwe, iti eshinda, ekioka
 4 wa mwosi ungi. *Huo nanywi, vanduu vangu,
 mukomiiwe miomongwa na mwiri wakwe Kiri-
 sito, nesa muoke va ungi, vakwe ula evushižwe
 he vefwie, nesa tummogie Murungu ntunda.
 5 Ambu aho twekianga kimwiri, tama ža mabanu,
 žeguhie nzinya he miomongwa, žiteishe he ma-
 6 rungo etu, nesa žimogie kifwa ntunda. *Mira
 iki twachunguiwa he ila miomongwa, yekitu-

- gwirire, aho tweekiifwia, nesa turonge ndima shaa ya kimpeho, tusironge ila ya kale ya kimwiri.
- 7 Ingeri tuti-ze? Miomongwa niyo mabanu? Icho hai! Mira miomongwa yesiho, sekimanya mabanu. Ambu sekimanya lwiso, miomongwa yesitetie:
- 8 Usitee lwiso! *Mira mabanu evokie hala he iazero. Akanisikiža lwiso lwose. Ambu hesina miomongwa, mabanu ekee sa efwie. *Mi aho kale sekina miomongwa; iazero lekiza, mabanu akatea
- 10 nzinya; *mira mi nikafwa. 'Huo iazero neliinkiwe, 11 iti nikalame likamanyika, iti lanikoma. *Ambu mabanu evokie he iazero akanikengera, akani-koma nalo.
- 12 'Huo miomongwa izerire, iazero nalo lizerire, lina 13 ulanga na vwedi. *Iki vila vyedi nivyo vyenikomie? Icho hai! Mira ni ala mabanu, nesa amanyike, iti ni mabanu, aho ekinikoma na vila vyedi, nesa mabanu azikeoshwa mabaha ni iazero.
- 14 Ambu tumanyiže, iti miomongwa ni ya kimpeho, mira mi ni wa kimwiri, netagiwe he mabanu.
- 15 *Ambu vila nevironga, sivimanya; ambu sironga vila nevirekere, mira vila nevivihiwa, nivyo nevironga. *Aho nekironga vila nesivirekera, nizumira
- 17 miomongwa, iti ni ya idi. *Iki si mi, nevironga, 18 mira ni ala mabanu etua hangu. *Ambu nima-nyiže, iti hangu, nikwo kuti: he mwiri wangu, vila vyedi tevhakaa. Ambu kurekera nina nakwo,
- 19 mira kuronga vila vyedi sidima. *Ambu vila vyedi, nevirekere, sivironga, mira vila vivivi, nesivirekere,
- 20 nivyo nevironga. *Aho nekironga vila, mi nesivirekere, si mi kangi, nevironga, mira ni mabanu,
- 21 etua hangu. *Huo mi, nerekerera kuronga vila vyedi, 22 nivona nzinya yenigere he vila vivivi. *Ambu ulamuntu wangu wa uko ndeni ezahirwa ni miomo
- 23 ya Murungu, *mira nivona miomo ingi he marungo angu, yelwana na miomongwa neidunganya, kangi niyo yeshiga nekichungwa ni ila miomo

24 ya mabanu, yeho he marungo angu. *Mi ni
 muntu wa vwasi! Ni ani enikombola,
 25 nitane na uu mwiri wa kifwa? *Ni-
 mkaza Murungu he mburi yakwe Yesu
 Kirisito, Mfumwa wetu! 'Huo mi mwenye
 na ngoro yangu niirongia miomongwa ya Mu-
 rungungu ndima, mira mwiri wangu uirongia miomo
 ya mabanu ndima.

8.

Vegwirisha, vakombolwa he masa, veanga kimpeho, neri
 veho he vwasi vena kiariro.

- 1 IKI vala, vena ne Kirisito Yesu, tevena masa;
- 2 *ambu miomongwa ya kimpeho ya nkalamo, ye
 he Kirisito Yesu, yanikombola he miomo ya
- 3 mabanu na kifwa. *Ambu vila, miomongwa yeki-
 viherirwe, kila yegerirwe vusoka ni mwiri, Muru-
 ngu akavikulosha, ekimtuma mwana wakwe mwe-
 nye efwanane na mwiri wa mabanu he mburi
- 4 ya mabanu, akaviža mabanu he mwiri, *nesa
 vila, miomongwa yeenda, vikuloke hetu swi twe-
 sianga kimwiri mira kimpeho.
- 5 Ambu vala e va kimwiri, vedunganya vya kimwi-
 ri; mira vala e va kimpeho, vedunganya vya
- 6 kimpeho. *Ambu madunganyo a mwiri ni kifwa,
 mira madunganyo a mpeho ni nkalamo na mu-
 7 horere. *Madunganyo a mwiri ena nzo na Mu-
 rungungu, ambu teesikia miomongwa ya Murungu,
 8 neri kudima teedima. *Huo vala, e va kimwiri,
 9 tevekadime kumzihiža Murungu. *Kakicha mpeho
 ya Murungu itua henyu, nywi temu va kimwiri,
 mira mu va kimpeho. Mira ula esovie mpeho
- 10 yakwe Kirisito, ye si wakwe. *Kakicha Kirisito
 e uko ndeni henyu, mwiri wafwi he mburi ya
 mabanu, mira mpeho ikalama he mburi ya ula-
- 11 nga. *Mpeho ya ula, emvushiže Yesu he vefwie,
 kakicha itua henyu, ula emvushiže Yesu he ve-

- fwie, neri miiri yenyu yefwa eneikalama ya he mburi ya ila mpeho yakwe, yetua henyu.
- 12 'Huo, vanduu, tetu varando va mwiri, iti tuange
 13 kimwiri; *ambu mwekianga kimwiri, munefwa; mira mwekikoma ndima ža miiri yenyu na mpe-
 14 hongwa, munekalama. *Ambu vose vetonjwa ni mpeho ya Murungu, nivo vaana va
 15 Murungu. *Ambu temuinkiwe mpeho ya vuzoro, mutee folewa, mira muinkiwe mpeho ya kivaana, niyo yeshiga tweekitanga: Aba, vava!
 16 *Ambu mpehongwa hamwe na mpeho žetu žiteta
 17 vuvoni, iti tu vaana va Murungu. *Kakicha tu vaana, neri vapaži tu vapaži vakwe Murungu, tsepala hamwe ne Kirisito;ambu kakicha turi-shwa vwasi hamwe naye, neri vwedi tuneinkwa hamwe naye.
- 18 Ambu nidunganya, iti vwasi vwa misi ii tevufwe-nye kuringanywa na vwedi vweenda kutufumia.
 19 *Ambu vyose vyerumbiwe vyeisha kurinda vaana
 20 va Murungu, iti vavoneke. *Ambu vyose vyerumbiwe vishigiwe vikondike, si iti vitekunda, mira ni he mburi ya ula evishigie, nesa navyo vitee
 21 kiariro. *Ambu neri vila vyerumbiwe vinekombolwa he vuzoro vwa kukondika vivone mikombol-
 22 lilwe ya vwedi vwa vaana va Murungu. *Ambu tumanyiže, iti vyose vyerumbiwe navyo vianga
 23 na kudiha sari iki. *Kangi si ivyo wa vyo, mira neri swi venye, twerongieinkwa vya mpeho yeze-
 24 rire, naswi tuaga-uko ndeni, tweekirinda, iti tuoshwe vaana, nesa miiri yetu ikombolwe. *Ambu twakia he mburi ya kiariro; mira kiariro, chevonwa, icho
 25 si kiariro. *Ambu vila, muntu evivona, edima-ze kuviarira? Tweekiarira kila twesikivona, tukirinda na kugumiriža.
- 26 'Huo neri mpehongwa itujenja he vusoka vwetu;ambu swi tetumanyiže vila vya kutanja, iti tvi-tanja-ze, mira mpehongwa njenye itutetia na

27 kuaga, kwesitetika. *Mira ula emanyishe ngoro,
 emanyiže madunganyo a mpehongwa, kila yeva-
 28 tasia vezerire kimurungu. *Naswi tumanyiže,
 iti vo vemkunda Murungu, vintu vyose
 vinevazihira, ni vala ekundie kuvatanga too
 29 aho. *Ambu vala, evamanyiže too aho, evavikie,
 vatee fwani mwenzu na mwana wakwe, nesa
 30 aoke wa nteruka he vanduu vajinki. *Vala, eva-
 vikie too aho, nivo evatangie; vala evatangie, nivo
 evazeriže; vala evazeriže, nivo evainkie vwedi.
 31 Ingeri tunetize? Kakicha Murungu emuke
 32 naswi, enetulwanya ni ani? *Ye esi-
 mshigie mwana wakwe mwenye, mira
 akamwinkiža he mburi yetu vose, he
 33 ye tekatuinke vintu vyose? *Ni ani
 enevasitaka vala vezurirwe ni Mu-
 34 rungungu? Murungu akanazeriža, *elaha
 ni ani? Kirisito efwie, kangi wa aka-
 vushwa he vefwie, ekaa he mkono wa
 35 kuume wa Murungu, niye etutetia. *Ene-
 atutanya na lukundo lwakwe Kirisito ni ani?
 Vwasi kana mompi kana kungashwa kana nzota
 36 kana sakaža kana fole kana muhandwi? *Sa
 vuntu hegondiwe: He mburi yako tushindakomwa,
 37 tutalwa sa nonji žeenda kukomwa. *Mira he ivi
 vyose tuteisha kuvota he mburi ya ula, etukundie.
 38 *Ambu nimanyisha, iti kifwa, neri nka-
 lamo, neri valao, neri vafumwa, neri
 vila vyeho iki, neri vila vyeneaza, neri
 39 nzinya, *neri vila vya wanga, neri vila
 vya si, neri vila vingi vyose vyerumbiwe
 tevidima kututanya na lukundo lwa
 Murungu lwe he Kirisito Yesu, Mfumwa
 wetu.

9.

Vaisiraeli vekizurwa kale, kangi vankoma vekiguhiwa misi ii vyose ni mbonea ya Murungu.

1 NITETA vya idi he Kirisito, siteta mongo, kangi
2 ngoro yangu initetia vuvoni, *iti he ngoro yangu
3 nina vukiva vubaha na vwasi vwesisia. *Ambu
mi mwenye nekiendie, nirarwe, nitanywe ne Kiri-
sito he mburi ya vanduu vangu e va mbari ya-
4 ngu kimwiri, *ni Vaisiraeli, e vaana vena vwedi
na maagano, veinkiwe miomongwa na ndima-
5 ngwa na viariro, *vena na vakale, kangi neri
Kirisito efumie hevo kimwiri, niye mbaha ku-
kela vyose, niye Murungu, ekazwa kale na kale.
Amina.

6 Si iti mburi ya Murungu yakondika; ambu vala
7 e Vaisiraeli vose si Vaisiraeli, *kangi vose si
vaana kila e va lukolo lwakwe Aburhamu, mira
hegoniwe: Isaka niye eneatangwa lukolo lwako.

8 *Nikwo kuti: Vaana va kimwiri sivo vaana va
Murungu, mira vaana va kiariro nivo vetangwa
9 lukolo. *Ambu mburi ya kiariro niyo ii: Ao ma-
rongo ekiringana nneza, aho Sara enetea mwana.

10 *Mira si iyo wa yo; mira neri Rebeka, aho eki-
inkwa ndeni ni ula mmwe, vava wetu Isaka,

11 *vaana vesinamogwa, vesinaronga mburi mbivi
12 kana yedi, *akairwa: Mbaha enemrongia mdori
ndima, si he mburi ya mirongire, mira ni he
mburi ya ula etanga, nesa vila, Murungu evire-

13 kere too aho kuvisagura, vikae. *Sa vuntu he-
goniwe: Yakobo nimkundie, mira Esau nimvi-
hiwe.

14 Ingeri tuneti-ze? Ni kila, Murungu esovie ula-
15 nga? Icho hai! *Ambu ekimwirire Mose: Ula
nekunda kumshigia, nnemshigia, kangi
ula nekunda kumvoneia, nnemvoneia.

16 *Iki kibaha si kukunda kana kukudoka,
17 mira ni mbonea ya Murungu. *Ambu

- ugondengwa umwira Farao: Nikugimbike, nesa
 nzinya žangu živoneke hako, izina langu libiri-
 18 kirwe he isanga lose. *Ziicho mira: Ula ekunda
 kumvoneia emvoneia, ula ekunda kumunka ngoro
 nkuži emunka.
- 19 Iki unenira: Hanini kangi ekivara? Ni ani edi-
 20 mie kusua vila evienda? *We muntu, ukuosha
 ani, wekimwamora Murungu? Kila cherumbiwe
 kidima-ze kumwira ula ekirumbie: Hanini weki-
 21 nironga 'huo. *Kana mwarumba nyungu tena
 nzinya he ulongo, ula uvumba wa kumwe auro-
 nge kintu chedi, wa kumwe auronge kintu kivi-
 22 vi? *Mira Murungu ekundie kuvonyesha oro
 žakwe na kumanyisha nzinya žakwe, akagumi-
 riža na kugumiriža kubaha vila vya oro vyeru-
 23 mbiwe vikondike, *kangi amanyishe vwedi vwa-
 kwe vujinki he vila vya mbonea evirumbie viinkwe
 24 vwedi, *ni swi, etutangie, si Vayuda wa vo, mira
 25 neri vankoma. *Sa vuntu etetie na momo wakwe
 Hosea, ekiti: Vala esi mbari yangu, nnevatanga
 mbari yangu, kangi vala vesikundiwe nnevatanga
 26 vekundiwe. *Kangi heneringana, iti hala hantu
 vekiirirwe: nywi temu mbari yangu!, hala niho
 27 venetangiwa vaana va Murungu eho meso. *Ye-
 saya eteta mburi ža Vaisiraeli, ekiti: Neri vaana va
 Isiraeli vekitaringana na mshangaga uko mpwa-
 28 ni, mira venekia ni vala veneshala wa vo. *Ambu
 Mfumwa enekulosa mburi na kumangaironga
 29 ndima yakwe he ili isanga. *Sa vuntu Yesaya
 etetie kale iti: Nanga Mfumwa wa nkondongwa
 tekitushigiie mbari, tweekikee sa Sodomo, tweeki-
 fwanana na Gomora.
- 30 Ingeri tuneti-ze? Vankoma vesiratere ulanga, va-
 vona ulanga, mira ni ulanga, wefuma he migwi-
 31 rishiže. *Mira Vaisiraeli, veratere miomongwa ya
 32 ulanga, teveifikie ila miomongwa. *Hanini? Kila
 vesiarire migwirishiže, mira mirongire. Vakuku-

33 ntula he lila ibwe la kukukuntulila, *sa vuntu hegondiwe: Rerehani, nivika uko Sioni ibwe la kukukuntulila na mrarabwe wevhiža, mira veugwirisha, tevekaekondika.

10.

Vayuda veendie ulanga wavo venye, nicho cheshigie vekisavona ula ulanga, wefuma he migwirishiže.

- 1 VANDUU! Nekivazahirwa he ngoro yangu, neki-
 2 vasembia he Murungu, ni iti vakaniwe. *Ambu nivatetia vuvoni, iti vekudokie kumratera Murungu, mira tevemratera na viugo. *Ambu aho vekisamanya ulanga wa Murungu, vakazikaratera ulanga wavo venye, kangi teveratera ulanga wa
 4 Murungu. *Ambu Kirisito niye hantu miomongwa yelotia naho nesa avainke ulanga vala vose vegwirisha.
 5 Ambu Mose egondie mburi ya ulanga wefuma he miomongwa, iti: Muntu evikuloshe ivyo vintu,
 6 enekalamywa nivyo. *Mira ulanga wa migwirishiže uti 'huo: Usitete he ngoro yako: Ni ani enekwea uko he ivunde? icho kikee sa kumseža
 7 Kirisito; *kana: Ni ani enesea he ikongo? icho
 8 kikee sa kumkweža Kirisito he vefwie. *Ingeri uti-ze? Uti: Mburi i hafuhi na we he momo
 9 wako na he ngoro yako; *ni ila mburi ya migwirishiže, tweibirikira, iti wekiteta na momo wako na kufwinyiriža, iti Yesu niye Mfumwa, kangi wekigwirisha he ngoro yako, iti Murungu emvu-
 10 shiže he vefwie, niho wenekia. *Ambu wekigwirisha na ngoro uneinkwa ulanga, kangi we-
 11 kiteta na momo na kufwinyiriža unekia. *Ambu ugondengwa uti: Ula emgwirisha, tekakondike.
 12 *Ambu Vayuda na Vagiriki tevetekane; ambu Mfumwa va vose ni ula mmwe, evaokie mzuri
 13 vose vala vemwagia. *Ambu ula enemwagia Mfumwa ekilanga izina lakwe enekia.

- 14 Ingeri venedima-ze kumwagia ula vesekingwirishe? Vedima-ze kumgwirisha ula vesisikie mburi žakwe? Vedima-ze kužisikia hesina mburi rikiži? *Vedima-ze kubirikira vesitumiwe? Sa vuntu hegondiwe: Magu a vala eziha, vebirikira mburi yedi ya muhorere, vebirikira mburingwa ya vwedi.
- 16 Mira si vose vekundie mburi yedi. Ambu Yesaya eti: Mfumwa, ni ani egwirishe mburi twebirikire?
- 17 *Huo migwirishiže ifuma he vila vyebirikirwa, vila vyebirikirwa navyo
- 18 vifuma he mburi ya Murungu. *Mira niti: Kana tevesikie? Yee, vesikie, ambu nguma yavo igishiže he isanga lose, kangi mburi žavo žifikie
- 19 aho hantu isanga lehakane. *Mira niti: Kana Vaisiraeli tevemanyiže? Kuvoka Mose eti: Nneshiga vaisikie mbari esi mbari yangu kiru, vavi-
- 20 hiwe he mburi ya mbari yesichee. *Yesaya tefoleke, akati: Nivoniwe ni vala, vesekinienda,
- 21 nafumia vala, vesekinivuža. *Kangi mburi ža Vaisiraeli eteta ekiti: Mbari yena nkani, yesisikia, niirongažiža mikono yangu di.

11.

Murungu teberire mbari yakwe, eizurire; nzia ža Murungu ni ža kumaka.

- 1 IKI niti: Kana Murungu epasie mbari yakwe? Icho hai! Ambu na mi ni Mwisiraeli wa lukolo lwakwe Aburhamu, wa mbari yakwe Benyamini.
- 2 *Murungu teipasie mbari yakwe ezurire kale. Kana temmanyiže vuntu ugondengwa wetetie mburi yakwe Elia? Vuntu emwagia Murungu he
- 3 mburi ya Vaisiraeli ekiti: *Mfumwa, vakoma vaarota vako, mashotio ako vaabaža, mi nashala
- 4 yongwa, kangi veenda kunikoma. *Mira Murungu emwirire-ze? Nakushažiža mwenye vantu elufu
- 5 mfungate, vesimtugutie Baali. *Huo neri he misi

- 6 ii hena veshele, vezurirwe ni mbonea. *Kakicha ni he mburi ya mbonea, si he mburi ya miro-ngire kangi, ambu aho mbonea seki mbonea.
- 7 *Ingeri? Vila Vaisiraeli veviendie, tevevionie. Vala vezurirwe nivo vevivonie, vala vangi ngoro
- 8 žavo žioshižwe nkuži, *sa vuntu hegondiwe: Murungu evainkie mpeho yesikiisha kushinjia, meso esivona na masikio esisikia sari he musu wa yoo.
- 9 *Kangi Dawidi eti: Meza yavo inavaokie kitende na mtego hantu vegwirirwa na kufumiwa ni sire.
- 10 *Meso avo anatee kiža, asivone, uvakode migongo yavo genda.
- 11 Iki niti: Vetekwangwala, nesa vagwe? Icho hai! Mira kugwa kwavo nikwo kweshigie, vankoma
- 12 vekikia, nesa vagerwe kiru. *Kakicha kugwa kwavo ni vuzuri vwa ili isanga, kangi na kudurika kwavo ni vuzuri vwa vankoma, tekikateishe
- 13 aho vekikuloka? *Ambu nimuira nywi vankoma: Kila ne ntume ya vankoma, nikaza ndima yangu,
- 14 *ukiche nidime kuvagera kiru vala e va lukolo
- 15 lwangu kimwiri, nikanie va kumwe vavo. *Ambu kakicha he mburi ya kushigwa kwavo isanga lose likundanywe, vekikundwa 'hii, si nkalamo he vefwie?
- 16 Kakicha kila chetahiwe kizerire, kangi neri kila cheshele. Kakicha nkolo izerire, kangi neri matambi. *Kakicha matambi a kumwe abawa, kangi
- 17 we, weki muti wa sakeni, wagerwa hantu hao, ukatea shanga na nkolo na nzinya ya ula muti
- 18 mjenye, *iki we usikuboe wekibera matambi. Kakicha mira ukuboa na kuabera, manya, iti we
- 19 tutika nkolo, mira nkolo niyo yekutika. *Iki we
- 20 uneti: Matambi abawa, nesa mi nihagerwe. *Ni 'huo, abawa he mburi ya kusagwirisha kwao, we wekidinda ni kila wegwirisha. Iki usikuboe,
- 21 mira ufoleke; *ambu kakicha Murungu telimbike matambi ekiho kuvoka, nawe tekakulimbike!

- 22 Rereha vuholo na michundie yakwe Murungu: Michundie he vala vegwie; vuholo vwa Murungu hako wekikaa na vuholo; kakicha si 'huo, nawe
- 23 unechwiwa. *Kangi neri vala, kakicha tevetua-shiga kugwirisha, veneagerwa-wa; ambu Muru-
- 24 ngu edima kuvagera-wa. *Ambu kakicha we uchwiwe he ula muti, weki wa sakeni kuvoka, ukakugerirwa he ula muti wedi, ala matambi a kuvoka teekazikegerwa he muti wao mjenye!
- 25 Vanduu, sienda mwekisamanya iyo mpiso, nesa venye musivone, iti muna viugo: Vaisiraeli kumwe veinkiwe ngoro nkuži, sari vankoma vekikenja kungia vekuloke, *'huo Vaisiraeli vose vakaniwe, sa vuntu hegondiwe: Mwakania enefuma Sioni, enevavushiža vakwe Yakobo vutiri vwavo,
- 27 *kangi ili nilo iagano, neagane navo, nekinea-
- 28 vusha mabanu avo. *Nywi mushigie vekioka vanzo he mburi ya mburingwa; mira kila vezurirwe, vaoke vekundiwe he mburi ya vavava.
- 29 *Ambu vila vya mbonea na mtango wa Muru-
- 30 ngu tevigarushwa. *Ambu sa vuntu nywi mwe-sekingwirishe Murungu aho kuvoka, mukavone-
- 31 iwa iki he mburi ya kusagwirisha kwavo, *neri iki ava tevegwirishe iti mwavoneiwa, nesa navo
- 32 vavoneiwe. *Ambu Murungu evagerire vose he kusagwirisha, nesa avavoneie vose.
- 33 Kididi, vuzuri na viugo na mimanyiže ya Murungu yaneta! Masa akwe teemanyika, nzia žakwe teživonwa! *Ambu ni ani emanyiže madunganyo a Mfumwa, kana emjenjiže kudunganya ni
- 35 ani? *Kana ni ani eteie cho emunkie,
- 36 anakihundiwe? *Ambu vyose vifumie he ye, virongiwe ni ye, vyose vimyoie; ye natogolwe kale na kale! Amina.

12.

Vyetala Vakirisito.

- 1 NIMUSEMBA, vanduu, he mburi ya mbonea ža Murungu, iti muinkiče miiri yenyu, ioke nombe ža mtaso žeho, žezerire, žemzihiža Murungu, kioke
- 2 mtaso wenyu wena viugo. *Neri musifwanane na ili isanga, mira mugarushwe mwekitea madinganyo mashaa, mumanye vila, Murungu evikunda, vila vyedi, vyezihā, vyekuloke.
- 3 Ambu ila mbonea, neinkiwe, niyo yeshiga neki-muirā nywi vose: Hasitee wa henyu edunganya kukela aho heve kudunganya! Mira adunganye vuhuža, vose sa vuntu Murungu evagavie kiringanyo cha migwirishiže.
- 4 *Ambu naswi tuna marungo majinki he mwiri mmwenzu, mira marungo ose teena ndima mwe na mwe, *huo swi, tve vajinki, twaoka mwiri mmwe he Kirisito, kangi venye na venye tu marungo.
- 5 *Kangi vya mbonea tweinkiwe ni vijinki, vose sa vuntu twevoneiwe: *Kakicha ni kurota, turote sa vuntu tweringanyižwe migwirishiže; kai ni ndimangwa,
- 6 tukae he iyo ndimangwa; *ula efundisha, nafundishe 'huo; ula echunda, nachunde 'huo; ula evagavia vayae vya mbonea, nagavie na ngoro yeelile; ula emukia, nakudoke; ula evoneia nazihirwe.
- 7 Kundanani na kusahira! Vihiwani ni vila vivivi,
- 8 gwirishani vila vyedi. *Kundanani na vanduu na ngoro yose, mwekivikiana shima venye na
- 9 venye. *Kudokeni, musitee vuvia; muteishe kungwiwa ni mpeho yezerire, mwekimrongia Mfumwa
- 10 ndima. *Mwena na kiariro, zihirwani; he vwasi gumirižani; musishige kuta-
- 11 sa; *vezerire vekitea cho vesova, mukae sa e
- 12 nywi mwesova; teani kise. *Vala vemudindisha
- 13 muvainke lute lwedi; vainkeni lute lwedi, mira

15 musirare. *Zihirwani hamwe na vala
 vezihirwa, iani hamwe na vala veia,
 16 *vose mutee madunganyo mamwe; musidunganye
 17 vintu vibaha, mira muanjanye na vila vidori; *mu-
 sikuvone venye iti muna viugo. Ula emuteie vu-
 vivi musimhunduie vuvivi; kucheieni, muronge
 18 vila vyezihia he vantu vose. *Chekidimika, nywi
 19 venye mukae mpoa na vantu vose. *Nywi, nemu-
 kundie, musikuchwie sire venye, mira muhakanye
 oro! Ambu hegondiwe iti: Sire ni žangu, mi nne-
 20 mulahia; nivwo vuntu Mfumwa eti. *Munzo wako
 ekisikia nzota, munke kižo; ekisikia nkiru, munke
 mpombe; ambu wekiharea 'huo, umvunganyiža
 21 makaa eaka he mutwi wakwe. *Usishige uka-
 votwa ni vuvivi, mira muvote vivivi na vila vyedi.

13.

Tuitike sirikari, tukunde vayo, tuange he kianga.

1 VANTU vose vaitike sirikari, yevave-
 chiže nzinya; ambu tehena sirikari,
 yesifumie he Murungu, kangi žo, že
 2 aho, živikiwe ni Murungu. *Huo ula ebera
 sirikari, ebera icho Murungu evikie. Kangi vala,
 3 vebera, venelahwa. *Ambu vafumwa tevefoleka
 hala herongwa ndima yedi, esire hala herongwa
 4 ila mbivi. Kakicha tuenda kufoleka sirikari, ro-
 nga vila vyedi, kangi unekazwa niyo. *Ambu yo
 ni mndima wakwe Murungu, ikuetie vwedi. Mira
 wekironga vuvivi, ngiwa ni fole, ambu teikutikira
 muhandwi. Ambu yo ni mndima wakwe Muru-
 5 ngu, echwa sire he ula eronga vivivi. *Huo kive
 kuiitika, si he mburi ya mlaho wa wo, mira neri
 6 he mburi ya ngoro. *Nicho cheshiga mwegigwira
 kodi; ambu ava ni vandima va Murungu, veshi-
 7 ndaronga iyo ndima. *Inkani vantu vose vila
 vevatala: Kodi ula einkwa kodi; mshanjo ula
 einkwa mshanjo; fole ula esikiwa fole; shima

- 8 ula evikiwa shima. *Musitee rando na muntu, mira kundishanani! Ambu ula emkunda mwiyaе, 9 akulosha miomongwa. *Ambu ižo mburi: Usishinde, usikome, usiive, usitee lwiso, kangi kachicha hena momo ungi, vyose viho he iyo mburi mwenzu: Umkundishe mwiyaо, sa vuntu weku- 10 kunda mwenye. *Ena lukundano, temrongia mwiyaе mburi mbivi. 'Huo lukundano ni kukulosha miomongwa.
- 11 Kangi twamanya aa marongo, iti saa yakuloka, tuvuke he toro ingeri. Ambu iki lukanio lwetu lwafika hafuhi kukela aho tweekivoka kugwirisha.
- 12 *Kio chachi, hafisha kucha; natutane na miro- 13 ngire ya kiža, tudoke mavuta a kianga. *Tuange na ulanga sa e musu, tusiliishe na kuengea, tusishinde kana kugwira vabora, tusitee ukwakwa 14 kana kiru; *mira mumdoke Mfumwa Yesu Kiritito, kangi musiororie mwiri ukatea tama.

14.

Tugumiriziže vasoka, kangi tusivihize muntu.

- 1 ULA ena migwirishiže misoka mumguhie, mira musikanane naye he mburi žesimanyike chedi.
- 2 *Hena edunganya, iti echunguwe kula vyose; ula 3 msoka ela mboga. *Ula ela asimbere ula esila, kangi ula esila asimlahe ula ela;ambu Murungu 4 amguhia. *We u ani, wekimlaha mzorongwa? Ekimuka kana ekigwa, vyose vina na Mfumwa wakwe mwenye. Mira enemuka,ambu Mfumwa 5 ena nzinya ya kummukiža. *Hena egimbika misi kumwe kukela ila ingi, ungi egimbika misi yose. Kizinya muntu amanyishe icho egwirisha 6 he ngoro yakwe. *Egimbika musu, eumgimbikia Mfumwa, esigimbika musu, teugimbika he mburi ya Mfumwa. Ula ela, ela he mburi ya Mfumwa,ambu emkaza Murungu. Ula esila, tela he mburi 7 ya Mfumwa, naye emtogola Murungu. *Ambu

- tehena wa hetu, ekutuia mwenye, neri tehena
 8 ekufwia mwenye; *Twekitua wanga, tumtuia
 Mfumwa; twekifwa, tumfwia Mfumwa. Iki twe-
 kitua wanga neri twekifwa, tu va Mfumwa.
 9 *Ambu nicho cheshigie, Kirisito ekifwa, kangi
 ekikalama-wa, aoke Mfumwa wa vala vefwie na
 vala veho.
- 10 Hanini we wemlaha mnduužo? kana we hanini
 wekimbera mnduužo? Ambu vose tunetwawa he
 11 kichumbi cha kulahia chakwe Murungu. *Ambu
 hegondiwe: Mfumwa eti: Mi nikalama, maku-
 nkuro ose enenitugutia, kangi na malumi ose
 12 enemlanga Murungu. *Huo swi vose tuneateta
 mburi žetu he Murungu, ula žakwe mwenye ula
 žakwe mwenye.
- 13 Iki tusilahane kangi, mira tuteishe kukucheia,
 tusimvikiie mnduu wetu ha kukwangwala kana ha
 14 kuvihiwa. *Ambu he Mfumwa Yesu nimanya
 kangi nigwirisha, iti tehena kintu, chena kivivi
 kijenye, esire he ula, ekivona, iti ni kivivi, he
 15 ula ni kivivi. *Ambu kakicha mnduu wako evi-
 hiwa he mburi ya kižo wela, tuanga na lukundano.
 Usimkonde na kižo chako ula, efwiwe ni Kirisito.
- 16 *Musishige, chedi chenyu chekiberwa. *Ambu
 17 vufumwa vwa Murungu si kula na ku-
 nywa, mira ulanga na muhorere na
 18 kuzihirwa he mpeho yezerire. *Ambu
 ula emrongia Kirisito ndima 'huo, emzi-
 hiža Murungu kangi vantu venemku-
 nda.
- 19 'Huo tudindikie vila vyetuinka muhorere na vila,
 20 vyetugera nzinya. *He mburi ya kižo usikonde
 ndima ya Murungu. Vyose vizerire, mira ni vivivi
 21 he ula ela na kuganganya. *Ni chedi wekisala
 nyama, wekisanywa mvinyo, neri wekisaharea
 22 cho chemvihiža mnduužo. *We una migwirishiže?
 ltee mwenye he ngoro yako Murungu eyoie.

Eneakia ni ula esikulaha he vila, evivona iti ni
 23 vyedi. *Mira ula eganganya ekila, akenja kulahwa;
 ambu tevifumie he migwirishiže. Kangi vyose,
 vyesifuma he migwirishiže, ni mabanu.

15.

Kitutala tusikižanye na vayao vetu; vila mburingwa yemazie
 he ndima yakwe Paulo.

- 1 SWI twena nzinya kitutala tugumiriže vusoka
 vwa vala vesina nzinya, neri tusikuzihirwe venye.
- 2 *Vose tuzihiže vayao vetu na vila vyedi na kuge-
 3 rana nzinya. *Ambu neri Kirisito naye tekuzihirwe
 mwenye, mira sa vuntu hegondiwe: Masola a
 4 vala vekusolile enigwiie mi. *Ambu vyose vye-
 gondiwe kuvoka vigondiwe, iti vitufundishe, nesa
 tukae na kiariro, tweekigumiriža na kushangalažwa
 5 ni ugondengwa. *Murungu, egumiriža na kusha-
 ngalaža, amujenje, vose mutee madunganyo
 mamwe na mamwe, vuntu Kirisito Yesu eenda,
 6 *nesa mumkaze Murungu na vava wa Mfumwa
 wetu Yesu Kirisito vose na ngoro mwe na momo
 7 mmwe. *'Huo guhianani venye na venye, sa
 vuntu Kirisito emuguhie, nesa Murungu akazwe.
- 8 *Ambu niti, iti Kirisito eokie mndima wa vala
 vearekwe he mburi ya idi ya Murungu, akuloshe
 9 miomo vavava veinkiwe, *nesa vankoma vamkaze
 Murungu he mburi ya mbonea, sa vuntu hego-
 ndiwe: 'Huo nnekulanga he vankoma, nneliimbia
 10 izina lako. *Kangi eti: Zihirwani, nywi vankoma,
 11 hamwe na mbari yakwe. *Kangi wa: Mkazeni
 Mfumwa, nywi vankoma vose, mbari žose žina-
 12 mtogole: *Kangi wa Yesaya eti: Enefuma he
 nkolo yakwe Isai, ula eneavuka, atetie vankoma,
 13 ula vankoma venemwarira. *Murungu wa kiariro
 ateishe kumuinka kuzihirwa na muhorere he mi-
 gwirishiže, nesa muteishe kutea kiariro he nzinya
 ya mpeho yezerire.

- 14 Vanduu vangu, mwenye nimanyishe, iti nanywi
 muna vwedi vujinki, mumanyiže mburi nyinki, iti
 15 mudima kuchundana venye na venye. *Nimugo-
 ndie na kufwinyiriža mburi ža kumwe sa neta-
 mukumbusha, he mburi ya mbonea, neinkiwe ni
 16 Murungu, *nioke mndima wakwe Kirisito Yesu
 he vankoma, niharee ndima ya mwatasa wa mburi
 yedi ya Murungu, nesa mtaso wa vankoma uku-
 17 ndwe, uzerižwe ni mpeho yezerire, *’Huo he
 Kirisito Yesu nikukaza na vila vyakwe Murungu.
 18 *Ambu sikadime kuteta vila, vyesirongiwe ni Ki-
 risito he mi, kai ni mburi, kai ni mirongire,
 19 *ekienda vankoma vasikie he nzinya ya mahirimo
 na makuži na he nzinya ya mpehongwa. ’Huo
 too Yerusalemu hosehose sari Iliriko nikenjiže
 20 kubirikira mburi yedi yakwe Kirisito. *Kangi
 nikadunganya, iti ni ndima yedi yetogolwa, neki-
 sabirikira mburi yedi hala, izina lakwe Yesu
 lekenjiže kulangwa, nesa nisijenge he kivanza
 21 cha mabwe cha muntu ungi, *mira sa vuntu
 hegondiwe: Vala vesibirikirwe mburi žakwe,
 venevona, na vala, vesisikie venemanya.
 22 Icho nicho cheshigie nekikindwa kantu kajinki
 23 kuza henyu. *Mira iki nakenja he ala masanga
 kangi nisikia nkwina mbaha too mavuri majinki
 24 kuza henyu, *kangi nekineazoka Sipania, niarira,
 iti nnemuvona aho nekivecha, munierekeže na
 uko, nkwina žangu nanywi žikanasia hadori.
 25 *Mira iki nitonga Yerusalemu, nivarongie vezerire
 26 ndima. *Ambu vala ve uko Makedonia na Akaya
 vezihirwe, kuvajenja vakiva he vezerire, ve uko
 27 Yerusalemu. *Vezihirwe, kangi verokwa nivo.
 Ambu kakicha vankoma vatea shanga na vila
 vya kimpeho vya vala, kivatala vavarongie
 28 ndima na vila vya kimwiri. *Nekikenja icho
 na kuvainkižiža vila vevifwinyiže, nnevecha he-
 29 nyu, nizoke Sipania. *Nimanyiže, iti nekiza

- henyu, nneza nena na lute lwedi lujinki lwakwe Kirisito.
- 30 Iki vanduu nimusemba he mburi ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito na he mburi ya lukundo lwa mpehongwa, iti munijenje, mwekinitasia he Mu-
- 31 rungu, *nikaniwe he vala vesigwirisha uko Yudea, nesa ndima yangu ivazihiže vezerire uko Yerusa-
- 32 lemu, *nesa Murungu ekikikunda, nekiza henyu
- 33 nizihirwe, nishangalažwe hamwe nanywi. *Murungu wa muhorere akae nanywi vose. Amina!

16.

Paulo emtetia Febe vuvoni, evachunda Varoma, vasikunde kukengerwa. Ngezya.

- 1 NIMUTUMIA Febe, rumburya wetu, erongia
- 2 ibumbangwa la Kenkerea ndima. *Mumguhie he Mfumwa, sa vuntu chevatala vezerire, mumjenje hose hantu eneamutangia. Ambu ye naye ejenjiže vajinki, neri mi.
- 3 Munikezizye Pirisika ne Akila, veronga ndima
- 4 hamwe nami he Kirisito Yesu, *vekuterire venye he mburi yangu, iti nisikomwe kangi si mi wa mi nevavikia mvera, mira na mabumba ose a
- 5 vankoma. *Neri ibumba, le he nyumba yavo, mulinikezizye. Munikezizye Epeneto, nemkundie, e wa kuvoka wakwe Kirisito he isanga la Asia.
- 6 *Munikezizye Maria, emurongie ndima nyinki.
- 7 *Munikezizye Andironiko ne Yunia, vanduu vangu, vechungiwe hamwe nami, vena nguma yedi he ntume, kangi venirongorire kuoka wakwe Kirisito.
- 8 *Munikezizye Ampulia, nemkundie he Kirisito.
- 9 *Munikezizye Uribano, erongie ndima hamwe
- 10 naswi he Kirisito, ne Sitaki, nemkundie. *Munikezizye Apele, e Mukirisito wa idi. Munikezizye
- 11 vala vakwe Arisitobulo. *Munikezizye mnduu wangu, Herodioni. Munikezizye vala vakwe Nari-
- 12 kiso, e vakwe Mfumwa. *Munikezizye Tirifena

- ne Tirifosa, veronga ndima he Mfumwa. Muni-
kezizye Perisi, nemkundie, erongie ndima nyinki
13 he Mfumwa. *Munikezizye Rufo, ezurirwe ni
Mfumwa, kangi na mlala wavo ne mcheku.
14 *Munikezizye Asinkirito ne Fulego ne Herime ne
Patiroba ne Herima na vanduu vose, ve havo.
15 *Munikezizye Filologo ne Yulia ne Nereo na
rumburye ne Olimpa na vezerire vose ve havo.
16 *Kezyanani na kubwitana kwezerire. Mabumba
ose akwe Kirisito emukezya.
17 Nimusemba, vanduu, iti murerehishe vala, vesop-
panya na kuvihiza na mburi, žesisikižanya na ila
mifundishiže, mwefundishwe, ava tanani navo.
18 *Ambu avo tevemrongia Mfumwa wetu Kirisito
ndima mira ndeni žavo, kangi na mburi žedi na
migayo yezihavetsha ngoro ža vala vesikucheie.
19 *Kusikia kwenyu kwamanyika he vose. Nicho che-
shiga nekizihirwa he mburi yenyu; mira nienda iti
muche kuronga vila vyedi, kangi murunde kuronga
20 vila vivivi. *Murungu wa muhorere eneshiga,
shetani avatwe ni magu enyu wangu. Mbonea
ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito imukaie!
21 Timoteo, eronga ndima hamwe nami, ne Lukio
ne Yasoni ne Sosopatiro, e vanduu vangu, vemu-
kezya.
22 Mi Teritio, negondie barua ii, nimukezya he Mfu-
23 mwa. *Mukezwa ni Gayo, e mkaya wangu na
wa ibumba lose. Mukezwa ni Erasito, mfumwa
24 wa muzi ne mnduu Kwarito. *Mbonea ya Mfu-
mwa wetu Kirisito imukaie nywi vose! Amina.
25 Murungu ena viugo mwenye edima kumugera
nzinya, mwekimbirikira Yesu Kirisito sa vuntu
mi nebirikire mburi yedi,ambu ila mpiso, yeki-
26 fisiwe kale na kale, *yamanyika,ambu yafwinyi-
rižwa iki ni vitabu vya vaarota, kila Murungu e
wa kale na kale ekiazere, iukulwe he vankoma
27 vose, vasikie na kugwirisha. *Ula Murungu, ena

viugo wa ye, akazwe kale na kale he mburi ya Kirisito Yesu! Amina.

Barua yakwe Paulo ya kuvoka he Vakorinto.

1.

Ekikenja kuvakezya na kumtologa Murungu he mburi yavo, evachunda, vasitanetane. Mburingwa ni urundu he vo veteka, mira hetu ni nzinya ya Murungu.

- 1 MI Paulo netangiwe, nioke ntume yakwe Yesu Kirisito, sa vuntu Murungu ekundie, mi na mnduu
- 2 Sositene, *tumugondia barua nywi va ibumbangwa la Murungu uko Korinto, nywi, mweeliŵe he Kirisito Yesu, mwetangiwe, muoke vezerire, hamwe na vala vose, velanga izina la Mfumwa wetu
- 3 Yesu Kirisito hantu hose, havo na hetu. *Mbonea imukaie, na muhorere, wefuma he Murungu, Vava wetu, na Mfumwa Yesu Kirisito!
- 4 Misi yose nimtologa Murungu wangu he mburi yenyu he mburi ya mbonea ya Murungu, mwe-
- 5 inkiwe he Kirisito Yesu. *Ambu he ye mwaoka vazuri he mburi žose, mitetire na mimanyiŵe yose,
- 6 *kila vuvoni vwakwe Kirisito vweteie nzinya
- 7 henyu. *Nicho cheshiga vila vyose tweviinkwa vya mbonea mwekisavisova neri kimwe,ambu mumrinda Mfumwa wetu Yesu Kirisito afumirire.
- 8 *Niye eneamugera nzinya sari he mkengelejo, nesa musishagwe, aho musu wa Mfumwa wetu
- 9 Yesu Kirisito wekinearingana. *Murungu ni wa idi, niye emutangie, nesa muange na mwanae Yesu Kirisito, Mfumwa wetu.
- 10 Vanduu, nimuchunda he izina la Mfumwa wetu Yesu Kirisito, mugwie hamwe, henyu hasitee migavano, mira muteishe kuandakana, mwekidunga-

- 11 nya na kumanya iyo mburi mwe wa yo. *Ambu vanduu vangu, niirirwe mburi yenyu ni vantu vetua hakwe Kolowe, iti henyu hena makanano.
- 12 *Niteta ila mburi iti: Henyu hena veti: Swi tu vakwe Paulo, vangi veti: Swi tu vakwe Apolo, vangi veti: Swi tu vakwe Kefa, vangi veti: Swi tu vakwe Kirisito. *Ingeri Kirisito egavanywe? Kana ni Paulo ekonterwe he muti he mburi yenyu? Kana mubatizwe he izina lakwe Paulo?
- 14 *Nimtogola Murungu, iti henyu sina ye nembatize, esire Kirisipo ne Gayo, *nesa hasietea eti, iti nibatize he izina langu. *Kangi nibatize iboho lakwe Sitefana, simanya, iti hena ungi nembatize.
- 17 *Ambu Kirisito tenitumie kuabatiza mira kuabirikira mburingwa, nisiitete na viugo vya killiisanga, nesa mutingwa hantu Kirisito ekomiwe, usisove nzinya.
- 18 Ambu mburi ya uo mutingwa ni urundu he vala veteka; mira he swi, tweekaniwa, ni nzinya ya Murungu. *Ambu hegondiwe iti: Nneavikonda viugo vya venye viugo, kangi icha la vala vechee nnealivusha.
- 20 *Mwenye kiugo e hio? Mwarimu wa kitabungwa e hio? Mkiavye wa ili isanga e hio? Viugo vya ili isanga Murungu tevioshiže urundu?
- 21 *Ambu ili isanga na viugo vvalo telimmanyiže Murungu na viugo vyakwe, nicho cheshiga Murungu ekikunda kukania vala vegwirisha na mibirikire ya urundu. *Ambu Vayuda veenda kuvona mahirimo, Vagiriki navo veenda viugo;
- 23 *mira swi tumbirikira Kirisito, ekonterwe he muti, Vayuda vevihiwa nicho, vankoma vevona iti ni urundu; *mira vala vetangiwe, Vayuda kana Vagiriki, vevona iti Kirisito ni nzinya na viugo vya
- 25 Murungu. *Ambu urundu wa Murungu una viugo kukela vya vantu, kangi vusoka vwa Murungu vuna nzinya kukela ža vantu.

- 26 Vanduu, rerehani mtango wenyu! Venye kiugo
 va kiiliisanga si vajinki, venye nzinya si vajinki,
 27 kangi vafumwa si vajinki, *mira varundu va
 ili isanga nivo Murungu evazurire, nesa aso-
 nishe vò vena kiugo, kangi vasoka va ili isanga
 nivo Murungu evazurire, nesa agere vanzinya
 28 soni; *kangi vakiva va ili isanga na vala vedaiwe
 na vala vesina vubaha nivo Murungu evazurire,
 29 nesa asonishe vala vena vubaha, *nesa hasitee
 30 muntu ekutogola mwenye he Murungu. *Hakwe
 niho mwefuma naho nywi, mwena ne Kirisito
 Yesu. Uu niye viugo vwetu vyefuma he Murungu
 31 na ulanga, etuzeriza na kutukombola, *nesa, vila
 vyegondiwe vikuloke iti: Ekuboa, nakuboe na
 Mfumwa!

2.

Tetumwarira ungi esire Yesu Kirisito, ekomiwe.

- 1 'HUO nami, vanduu vangu, nekiza henyu, sizie
 kuamubirikira vuvoni vwa Murungu na mitetire
 2 yedi kana kucha kwa kiiliisanga. *Ambu ne
 uko henyu, siendie kumanya mburi ingi, esire
 3 yakwe Yesu Kirisito, ula ekomiwe. *Nami nikee
 henyu na vusoka na fole na kuzingiza kujinki.
 4 *Ambu mitetire yangu na mibirikirire yangu seki
 ya kucha kwa ila isanga kwehosha, mira yeki-
 5 muvonyeshe mpehongwa na nzinya, *nesa mu-
 sigwirishe, kila mwevonyeshwe viugo vya vantu,
 mira mugwirishe kila mwevonyeshwe nzinya ya
 Murungu.
 6 Tuteta viugo he vala vekuloke, mira si viugo
 vya kiiliisanga neri vya vafumwa va ili isanga,
 7 veneakondika; *mira tuteta viugo vya Murungu
 e vya mpiso, vyefisike, Murungu evikie aho kale,
 8 nesa swi tukazwe. *Vafumwa va ili isanga tehena
 evimanyiže neri mmwe, ambu kakicha vekivima-
 nyiže, tevekimkontere Mfumwa wa vwedi he muti;

- 9 *mira sa vuntu hegondiwe: Vila vyesinavonwa ni iziso rini na vila vyesinasikiwa ni isikio rini na vila vyesinangia he ngoro ya muntu rini, ivyo nivyo Murungu evaringanyiže vala vemkunda.
- 10 *Mira swi Murungu eituvonyeshe na mpehongwa; ambu mpehongwa ibunkula vyose, neri vila vya
- 11 Murungu vyefisike. *Ambu he vantu ni ani emanyiže vila vyeho he muntu, esire mpeho ya muntu, ena nayo? 'Huo telena emanyiže vila vyeho
- 12 he Murungu, esire mpeho ya Murungu. *Mira swi tetuinkiwe mpeho ya ili isanga, mira mpeho yefuma he Murungu, nesa tumanye vila vintu,
- 13 tveviinkiwe ni Murungu, *kangi nivyo tveviteta, tetuviteta na mburi twefundishwe ni viugo vya vantu, mira na mburi twefundishwe ni mpehongwa, tweekiukula kimpeho vintu vya kimpeho.
- 14 *Muntu wa kimwiri tekunda vila vya mpeho ya Murungu, ambu ye evivona, iti ni urundu, tedima kuvimanya, ambu ivyo vikunda kumanywa ki-
- 15 mpeho; *mira ula wa kimpeho emanya vyose,
- 16 mira mwenye temanywa ni ani; *ambu ni ani emanyiže madunganyo a Mfumwa, ekimfundisha? Mira swi tuna madunganyo akwe Kirisito.

3.

Paulo evachunda, vasisopane, vekiratera vabirikiži, e vandima du. Ula ekiža, twemwarira, ni Kirisito.

- 1 NAMI, vanduu, sidimie kuteta nanywi sa mwe va kimpeho, mira sa mwe va kimwiri, sa vunyenke he Kirisito. *Nimuinkie mavee, munywe, simuinkie vižo; ambu temwekidimie, neri na iki
- 3 temnadima. *Ambu na iki mucheri va kimwiri. Ambu mukanatea lwisu na makanano, temu va
- 4 kimwiri, temuanga kimuntu? *Ambu muntu ekiti: Mi ni wakwe Paulo, ungi ekiti: Mi ni wakwe
- 5 Apolo, temu va kimuntu? *Ingeri Apolo ni ani, ne Paulo ni ani? Ni vandima, nywi mugwirishe

- he mburi yavo, vose sa vuntu Mfumwa emuinkie.
- 6 *Mi nihandie, Apolo akanyweshwa, mira Murungu
7 akameiža. *Huo ula ehanda tekazwa, neri ula
enyweshwa, esire Murungu emeiža.
- 8 Ula ehanda na ula enyweshwa ni vamwe; mira
vose veneinkwa vupokeži, sa vuntu ndima žavo
9 žeringane. *Ambu swi turonga ndima hamwe na
Murungu; nywi mu kiimo cha Murungu, ijengo
10 la Murungu. *Niinkiwe mbonea ni Murungu,
nikajenga kivanza cha mabwe sa fundi, ena
viugo; ungi ehajenga; mira vose vakucheie,
11 vuntu vehajenga. *Tehena edima kujenga
kivanza kingi cha mabwe esire kila
chekenjiže kujengwa, niye Yesu Kiri-
12 sito. *Muntu ekijenga he icho kivanza zahabu,
13 feza, mabwe edi, miti, mani, mabua, *ndima ža
vantu vose žineamanyika. Ula musingwa uneži-
manyisha, ambu wekiza uneza na moto. Kangi
moto unevonyesha, vuntu ndima ža vose žekee.
- 14 *Ndima ya muntu ehajengie, yekikaa, eneinkwa
15 vupokeži, *mira ndima ya muntu yekisha, enesova,
mira ye mwenye enekia mira sa efumie he moto.
- 16 Temmanyiže, iti nywi mu nyumbangwa ya Mu-
17 rungungu, iti mpeho ya Murungu itua henyu? *muntu
ekikonda nyumbangwa ya Murungu, uu eneko-
ndwa ni Murungu; ambu nyumbangwa ya Mu-
rungu izerire, niyo nywi.
- 18 Hasitee ekukengera mwenye. Henyu hekitea mu-
ntu ekuvona mwenye, iti ena viugo he ili isanga,
19 narunde, nesa ache. *Ambu kucha kwa ili isanga
he Murungu ni urundu; ambu hegondiwe: Va-
20 kiugo evagwira he vilavye vyavo; *Kangi-wa:
Mfumwa emanyiže madunganyo a vakiugo, iti ni
21 a sutwa. *Huo hasitee muntu ekuboa na vantu,
22 ambu vyose ni vyenyu. *Kakicha ni Paulo kana
Apolo kana Kefa kana isanga kana nkalamo
kana kifwa, kana vila vye aho kana vila vyene-

23 aza: vyose ni vyenyu, *nywi mu vakwe Kirisito, Kirisito naye ni wakwe Murungu.

4.

Ndima na vudori vwa ntume.

- 1 MUNTU atuvone, iti tu vandima vakwe Kirisito
- 2 na vaamukia va mpiso ža Murungu. *Kangi icho cheendwa he vaamukia, ni iti vamanyaike, iti ni
- 3 va idi. *Mira mi sidunganya, iti ni mburi mbaha, nekilahwa ni nywi kana mlaho ungi wa vantu,
- 4 neri sikulaha mwenye. *Ambu sinacho nekumbuke, mira icho tekikanizeriže. Mira ula enilaha ni
- 5 Mfumwa. *Huo musilahe hesinaringana, sari Mfumwa ekineaza, eneafwinya vila vyefisiwe he kiža, vivonwe, enefwinyiriža madunganyo a ngoro, niho hantu vantu vose veneakaziwa ni Murungu.
- 6 Vanduu, mburi ižo ni simo, nekugerire mi ne Apolo he mburi yenyu, nesa mukufundishiže hetu kusadunganya vintu, vyekela vila vyegondiwe, nesa musikuboe na muntu mmwe, mwekimbera
- 7 ula ungi. *Ambu ekuvikie kihako ni ani? Vila wena navyo wesiviinkiwe ni vihi? Mira kakicha uteviinkwa, hanini wekikuboa sa wesiteviinkwa?
- 8 *Mwaguta, mwaoka vazuri; mwaguha vufumwa twesiho, kangi nekienda, muguhe vufumwa, nesa
- 9 naswi tuguhe vufumwa hamwe nanywi. *Ambu nidunganya, iti Murungu etuoshiže swi ntume va mkengelejo, sa twevikiwe kuakomwa; ambu tu-
- 10 rerehwa ni va ili isanga na valao na vantu. *Swi tu varundu he mburi yakwe Kirisito, mira nywi muchee he Kirisito; swi tu vasoka, nywi muna
- 11 nzinya; nywi mukazwa, swi tuberwa. *Sari he marongo aa tuna nzota na nkiru, tu kituhu, tu-
- 12 bigwa nkundi, tetuna hetu, *tula vwasi, tweekiro-nga ndima na mikono yetu. Tweekirarwa tuinka lute lwedi, tweekidindishwa tugumiriža, tweekiberwa

- 13 tusembia; *twaoka makuku a isanga lose, vose
vetupasa sari iki.
- 14 Nekimugondia ivyo si iti nimusonishe, mira ni-
15 muchunda sa vaanangu nevakundie. *Ambu neri
mwekitema vaarimu elufu ikumi he Kirisito, temna
vavava vajinki; ambu mi nimumogie na mburi
16 yedi he Kirisito Yesu. *Iki nimusemba, iti muni-
17 ratere. *Nicho cheshigie nekimtuma Timoteo he-
nyu, e mwanangu wa idi nemkundie he Mfumwa;
ye enemukumbusha nzia žangu he Kirisito, sa
vuntu nefundisha hosehose he mabumba ose.
- 18 Hena va kumwe vekuboa, sa nesikateza henyu.
- 19 *Mira Mfumwa ekikunda, nneza henyu wangu,
kangi sikamanye mburi ža vala vekukomba, mira
20 nzinya. *Ambu vufumwa vwa Murungu
21 si mburi, mira ni nzinya. *Muenda-ni?
Nize henyu na nzata kana na lukundo na mpeho
ya vuholo?

5.

Vala veshinda, kivatala valahwe. Vantu va ibumbangwa
vasianjanye na vantu vavivi na kuvakundiža kukaa he ibumba.

- 1 HOSEHOSE hasikiika, iti henyu hena kushinda,
kangi ni kushinda kwesitetwa neri he vankoma,
2 muntu ekiguha mche wa vavee. *Nanywi muku-
komba, neri temusikie vukiva, mukamfwinya he-
3 nyu ula, erongie mburi ii. *Ambu neri siho henyu
na mwiri wangu, mira ngoro yangu i henyu,
kangi nakenja kulaha mburi ya ula, eteie 'huo
4 sa nete henyu. *Aho mwekineavunganana na
mpeho yangu he nzinya ya Mfumwa Yesu, he
5 izina la Mfumwa wetu Yesu *mumwinkize ula
he shetani, mwiri ukondwe, nesa mpeho ikaniwe
he musi wa Mfumwa Yesu.
- 6 Kukukaza kwenyu si kwedi. Temmanyize, iti
7 kashimbi kadori kekoa he muchu wose? *Vushani
ishimbi la kale, nesa muoke muchu mshaa, sa

- mwesigerirwe ishimbi. Ambu neri swi tukomiwe
 8 ñonji ya Pasa, niye Kirisito. *Huo tukenje mtaso
 wetu twesina na ishimbi la kale, neri ishimbi la
 vutiri na vuvivi, mira na mgate wa idi, wezerire,
 wesigerirwe ishimbi.
- 9 Nimugondie he barua, iti musianjanye na vala
 10 veshinda. *Si vala veshinda va ili isanga neri
 venye lwiso neri vaipato neri vetasa nkoma;
 ambu kakicha neki 'huo, chekimutala, kufuma he
 11 ili isanga. *Mira iki nimugondie, musianjanye na
 muntu, etangwa mnduu, uko eshinda, kana ena
 lwiso, etasa nkoma, erara, eengea, e mwipato;
 12 muntu ekee 'huo, neri kula musile naye. *Ambu
 vala ve uko nze nidima-ze kuvalaha? Nywi te-
 13 mulaha vala mwena navo? *Murungu enelaha
 vala ve uko nze; mira ula mvivi venye muna-
 mfwinye henyu.

6.

Vakirisito vasilahane he vankoma. Vechundwa, vasitee
 vuvivi na kushinda.

- 1 MUNTU wa henyu ena masa na mwiya, kive
 ekitonga kulahiwa ni vankoma, ekishiga vezerire?
 2 *Kana temmanyiže, iti vezerire venelaha ili isa-
 nga? Kangi kakicha ili isanga linelahwa ni nywi,
 tekimufwenye kulaha neri vila vintu vidorisha?
 3 *Temmanyiže iti tunelaha valao? Kalando vintu
 4 vya ili isanga. *Kakicha muenda kulaha mburi
 za ili isanga, muvavike vala, vesivikiwa shima
 5 nyinki he ibumba. *Nekiteta 'huo ni iti musonike.
 Kave henyu teheni mkiugo neri mmwe, teheni
 neri mmwe, edima kuchwa masa a vanduu va-
 6 kwe? *Kave vanduu na vanduu velahana, kangi
 7 vetonjanya he vala vesigwirisha? *Kutea masa
 venye na venye si kwedi. Hanini mwesiti: Keba
 turongiwe vuvivi? Hanini mwesiti: Keba tuimwe?
 8 *Mira nywi venye muronga vuvivi, kangi muva-
 ima vantu e vanduu!

- 9 Kana temmanyiže, iti vala vesina ulanga tevekapa-
pale vufumwa vwa Murungu? Musikengerwe!
Veshinda kana vetasa nkoma, kana mabuge, kana
venye tama, neri vala veshinjia na vaosi vayae,
10 *neri vakea, neri venye lwisio, neri vaengeži, neri
vala verara, neri vaipato tehenā eneapala vufu-
11 mwa vwa Murungu. *Kangi va kumwe venyu
vekikee 'huo, mira mwaožwa, mwaeližwa, mwa-
zerižwa he izina la Mfumwa Yesu ni mpeho ya
Murungu wetu.
- 12 Vyose nichunguwe kuvitea, mira teviniveia vyose.
Vyose nichunguwe kuvitea, mira sikunda kuvotwa
13 ni kimwe chavyo. *Vižo ni vya ndeni na ndeni
ni ya vižo, mira Murungu enevikonda vyose viri.
Mira mwiri si wa kushinda, mira ni wa Mfumwa,
14 Mfumwa naye ni wa mwiri. *Kangi sa vuntu
Murungu emvushiže Mfumwa he vefwie, eneatu-
15 vusha naswi na nzinya žakwe. *Temmanyiže, iti
miiri yenyu ni marungo akwe Kirisito? Ingeri
niguhe marungo akwe Kirisito, niaoshe marungo
16 a mche eshinda? Icho hai! *Kana temmanyiže,
iti ula, eandakana na mche eshinda, aoka mwiri
mmwe naye? Ambu eti: Ava veri veneoka mwiri
17 mmwe. *Mira ula eandakana na Mfumwa, atea
18 mpeho mwe naye. *Ahani kushinda! Mabanu ose,
muntu eronga, teekonda mwiri wakwe; mira ula
19 eshinda, ekonda mwiri wakwe mwenye. *Kana
temmanyiže, iti miiri yenyu ni nyumbangwa ža
mpeho yezerire, yetua henyu, mweiinkwa ni Mu-
20 rungū, iti si yenyu venye? *Muzorirwe na
zora mbaha. 'Huo mtogoleni Murungu
na miiri yenyu!

7.

Unyumba na vuaro.

- 1 HE ižo mburi, mwenigondie, niti iti: Ni chedi,
2 muntu ekisagwira mche. *Mira he mburi ya ku-

- shinda keba muntu atee mche wakwe mwenye
 3 na mche atee mwosi wakwe mwenye. *Mwosi
 amunke mche vila vyemtala, 'huo mche naye
 4 amunke mwosi. *Mche mwiri wakwe si wakwe
 mwenye, mira ni wa mwosi; 'huo na mwosi mwiri
 5 wakwe si wakwe mwenye, mira ni wa mche. *Mu-
 siimane, esire hala mwekisikižanya na kuchwa
 kiaze, nesa mudimetasa; mwekikenja, munezana-
 wa, nesa shetani asimuježe he mburi ya kusaku-
 6 gwirisha kwenyu. *Nekiteta 'huo nitamuchungua,
 7 si iti nitamuinka momo. *Mira nekienda, iti vantu
 vose vakae sa mi mwenye; mira vose veinkiwe
 vyavo vya mbonea ni Murungu, ula icho, ula
 icho.
 8 Vaaro na vache, vefwiwe ni vaosi vavo nivaira:
 9 Ni chedi, vekikaa sa mi; *mira kakicha tevedima
 kukugwirisha, navaovoe kana vaovowe; ambu
 muntu ekiteisha lwiso, keba aovoe kana aovowe.
 10 *Vala vekenjiže kuguhana teveazerwa ni mi mira
 ni Mfumwa, iti mche asitanywe na mwosi wakwe!
 11 *Mira ekitanywa, akae 'huo, esiovowa kana aku-
 ndane na mwosi wakwe; neri mwosi asimshige
 mche wakwe.
 12 Vala vangi nivaira mi, si Mfumwa: Kakicha mnduu
 ena mche, esigwirisha, naye ekunda kukaa hakwe,
 13 nasimshige. *Kangi mche, ena mwosi esigwirisha,
 mira ekunda kukaa naye, nasimshige mwosi wa-
 14 kwe. *Ambu mwosi esigwirisha azerižwa ni mche,
 kangi mche esigwirisha azerižwa ni ula mnduu;
 kakicha seki 'huo, vaana venyu tevekizerire, mira
 15 iki vazera. *Mira kakicha ula esigwirisha eenda
 vashigane, navashigane. Kakicha kikaa 'huo, ula
 mnduu kana ula rumburya tevena mahinda. Mu-
 16 rungu etutangie, nesa tule muhorere. *Ambu
 umanyiže-ze, we mche, iti tukamkanie mwosi?
 Kana we mwosi, umanyiže-ze, iti tukamkanie
 17 mche? *Mira sa vuntu muntu egaviwe ni Mfumwa,

- sa vuntu etangiwe ni Murungu, nivwo vuntu chemtala kuanga. Iryo niviazera he mabumba ose.
- 18 Kakicha hena etangiwe earekwe, nasikuoshe sa esiarekwe; kakicha hena etangiwe esiarekwe,
- 19 nasiarekwe. *Kuarekwa sikwo, na kusaarekwa sikwo, mira kugwirisha miomo ya Murungu.
- 20 *Vantu vose vakae sa vuntu vekikee aho vekitangwa. *Kakicha utangiwe we mzoro, usikilie vwasi; mira kakicha udima kukukombola, keba
- 22 ukukombole. *Ambu ula etangiwe ni Mfumwa e mzoro, he Mfumwa akenja kukombolwa; 'huo na ula etangiwe esi mzoro ni mzoro wakwe Kirisito.
- 23 *Muzorirwe na zora mbaha, musioke vazoro va vantu. *Vanduu, vose vakae he Murungu sa vuntu vekikee aho vekitangwa.
- 25 He mburi ya vabora sina momo wa Mfumwa; mira niteta madunganyo angu, kila nevoneiwe ni
- 26 Mfumwa kuoka wa idi. *Nidunganya he mburi ya nkondo ya misi ii ni chedi, muntu ekikaa sa
- 27 vuntu ekee. *Kakicha wachunganywa na mche, usiende mitanire; kakicha tuna mche, usiende
- 28 mche. *Mira neri wekiovoa, tubana, neri ula mbora ekiguhwa, tebana; mira ava venevona vwasi he miiri yavo. Mira mi nekienda kumukaža mpoa.
- 29 Vanduu, shigani nimuire: Teheshele mazuva majinki kangi. Iki vala vena vache vakae sa vesina,
- 30 vala veia sa vesia, *vala vezihirwa sa vesizihirwa, vala vesusurija sa vesina mari, *kangi vala vena
- 31 na vintu vya ili isanga vakae sa vesina navyo;ambu vya ili isanga vinesia. *Changu neenda, ni iti mukae mwesina vwasi. Ula esina mche
- 32 eororia vila vya Mfumwa, iti amzihiže Mfumwa; *mira ula eovoe eororia vintu vya ili isanga, nesa
- 33 amzihiže mche. Mche na mbora tevefwanane. *Ula esiovowe eororia vila vya Mfumwa, nesa
- 34 mwiri wakwe na mpeho yakwe izere; mira ula eovowe eororia vintu vya ili isanga, nesa amzi-

- 35 hiže mwosi. *Nekiteta 'huo, ni iti nimukaže mpoa, si iti nimugere kitende he singo, mira mukae nento, muandakane na Mfumwa wa ye.
- 36 Mira kakichia hena muntu, edunganya, iti temrongia mwana wakwe wa kibora nento, ekishiga akue, chekisave, aronge sa vuntu ekunda; tebana
- 37 ekiguhwa. *Mira ula ena ngoro mwe, esivona vwasi, edima kuronga vila evirekere, naye edunganya he ngoro yakwe kumvika mwana wakwe
- 38 wa kibora, ula eronga nento. *'Huo ula emwinkiza aguhwe, eronga nento, mira keba ula esimwinkiza.
- 39 Mche misi yose mwosi wakwe eho meso, techunguwe kuguhwa. Mira mwosi wakwe ekikenja kufwa, echunguwe kuguhwa ni ula emkunda,
- 40 mira he Mfumwa. *Mira mi nidunganya, iti enezikakaa mpoa, ekikukarira 'huo; kangi niti, iti nami nina mpeho ya Murungu.

8.

Nyama ža mtaso težina mahinda he Vakirisito, mira ula emanyiže icho, asimvihiže mnduu wakwe msoka.

- 1 MBURI ža nyama, žetasiie mirungu, tumanyiže; ambu vose tumanyiže; mira kumanya kushiga, muntu akuboe, lukundo lushiga vantu vagerane
- 2 nzinya. *Muntu ekidunganya, iti ena cho emanyiže, tenamanya mimanyiže yemtala. *Mira muntu
- 3 ekimkunda Murungu, uu emanyižwe niye. *Iki he mburi ya kula nyama žetasiie mirungu, tumanyiže iti fwani ža mirungu he ili isanga težina
- 4 nzinya neri, kangi iti tehena murungu ungi esire ula mmwe. *Mira neri hekitea vangi, he ivunde
- 5 kana he isanga vetangwa mirungu, ambu mirungu ni mijinki na vafumwa ni vajinki, *mira
- 6 hetu Murungu ni mmwe, niye Vava, hantu vintu vyose vyefumie, neri switu vakwe, na Mfumwa wetu ni mmwe,

- Yesu Kirisito, erumbie vintu vyose, neri swi eturumbie.
- 7 Mira vose tevena ukwo kumanya; ambu va kumwe vela nyama, žetasio mirungu, kangi vedunganya ila mirungu sa vuntu vekimanyere, 'huo
- 8 ngoro žavo, kila e soka, žiguha kivivi. *Mira kižo tekishiga tukakundwa ni Murungu; tweekila, tetukaoke vabaha, neri tweekisala tetukaoke vadori.
- 9 *Mira kucheieni, iti icho mwekundižwe, kisivihize
- 10 vala vasoka. *Ambu muntu ekikuvona we, wena na ukwo kumanya, he nyumba ya mtaso ya mirungu wekila, ngoro yakwe, e soka, teikagerwe
- 11 nzinya kula nyama, žetasiie mirungu? *Huo ula msoka enehoshwa ni ukwo kumanya kwako,
- 12 kangi ni mnduu, efwiwe ni Kirisito. *Mwekibana vanduu 'huo na kukonda ngoro žavo e soka,
- 13 mumbana Kirisito. *Huo kižo chekimvhiža mnduu wangu, sikale nyama kale na kale, nesa nisimvhiže mnduu wangu.

9.

Paulo terongie vila ekundižwe kuronga he mburi ya mburingwa, ekuringanye na vantu vose.

- 1 Mi sikombolwe? Mi si ntume? Simvonie Yesu Mfumwa wetu? Nywi temu ndima yangu he Mfumwa?
- 2 *Kakicha si ntume he vantu vangi, mira henyu ni ntume; ambu nywi mu kisimbiko cha
- 3 vuntume vwangu he Mfumwa. *Vuntu nekukania
- 4 he vala, veenda kulahana na mi, ni 'huo: *Swi
- 5 tetuchunguwe kula na kunywa? *Swi tetuchunguwe kuvoa varumburya na kuanjanya navo, sa vuntu žila ntume žingi na vanduu va Mfumwa
- 6 ne Kefa? *Kana ni mi mwenye ne Barinaba wa swi, twesichunguwe kushiga žila ndima žingi
- 7 žingi? *Ni ani eoka mshikari kangi akuvonie vupokeži mwenye? Ni ani, ehanda mizabibu, asile ntunda žayo? Kana ni ani erisha ifyo, esi-

- 8 nywa mavee a ifyo? *Ivi niviteta kimuntu? Mio-
 9 mongwa nayo teiteta 'huo? *Ambu he miomongwa
 yakwe Mose hegondiwe: Nombe yekivata ngano
 iti iishunte, usiichunge momo! Iki Murungu eororia
 10 nombe, *kana eteta icho he mburi yetu? Ambu
 he mburi yetu hegondiwe, iti ula eima, eima na
 kiariro, ula eshunta, ashunte na kiariro cha kutea
 11 shanga navyo. *Kakicha swi tumuhandie vila vya
 kimpheho, ni mburi mbaha, twekifwindika vyenyu
 12 vya kimwiri? *Kakicha vangi vekundižwe kutea
 shanga nanywi, swi tekizikatutala? Mira swi
 tetukundie kukundižwa 'huo, mira tugumiriža
 mburi žose, nesa tusikinde mburi yedi yakwe
 13 Kirisito. *Temmanyiže iti vala, veronga ndima
 žezerire, vela vila vya he nyumba ya mtaso?
 14 *Iti vala verereha ishotio la nombe ža mtaso
 vena shanga na lila ishotio? 'Huo Mfumwa
 evaazere vala, vebirikira mburingwa, vagushwe
 ni mburingwa.
- 15 Mira mi ivi vyose sivienda, neri ivi sivigondie,
 nesa nivivone;ambu nidunganya, iti muntu ekie-
 nda kukonda iyo nguma yangu yedi, keba nifwe.
 16 *Ambu nekibirikira mburi yedi, sina cha kukuto-
 golila,ambu kinitala, kangi sikakie, nekisaibirikira.
 17 *Ambu nekironga na ngoro, nina vupokeži; neri
 nekisaronga na ngoro, mira kuinkwa nainkwa
 18 niirerehe. *Ingeri vupokeži vwangu nini? Ni uvwo,
 nekibirikira mburingwa, nekisaenda mari he mbu-
 ringwa na kusaguha vila he mburingwa nekundi-
 žwe kuguha.
- 19 Ambu neri si mzoro wa muntu neri mmwe, mwe-
 nye nakuosha mzoro wa vose, nesa nimaze
 20 vajinki. *Vayuda nivaokie Myuda, nesa nimaze
 Vayuda; vala vegwirisha ila miomo, nivaokie sa
 negwirisha miomo ila, nesa nimaze vala, vegwi-
 21 risha ila miomo; mira mwenye siigwirisha. *Vala
 vesimanyiže miomongwa, nivaokie sa nesimanyiže

- miomongwa, nesa nimaze vala, vesimanyiže miomongwa. Mira mwenye nimanyiže miomongwa
 22 ya Murungu, nina miomo yakwe Kirisito. *Vala vasoka nivaokie msoka, nesa nimaze vasoka. Vose, nikuringanye navo he vyose, nesa na
 23 mimazie yose nikanie va kumwe. *Vyose nivironga he mburi ya mburi yedi, nesa nitee shanga nayo.
- 24 Temmanyiže, iti vala, vedindika makelokelo vedindika vose, mira einkwa kitumululo nde mmwe.
 25 Dindikani 'huo, nesa mukivone! *Vose veherana, vekuima vintu vyose, vala nesa vainkwe mlinga wekondika, mira swi, nesa tuinkwe wesikondika.
- 26 *Huo nami nidindika, mira si sa nesitemanya hantu nedindika naho; nilwana, mira si sa neta-
 27 kulwanira. *Mira nirisha mwiri wangu vwasi, niugera he vuzoro, nesa mi mwenye nisisuwe, nikanakenja kubirikira vangi.

10.

Tusibane, sa vuntu Vaisiraeli va kale va kumwe vebanie. Kula Pasa ni kutea shanga ne Yesu. Vasoka vasivihizwe, tusitee shanga na mitaso ya mirungu.

- 1 VANDUU, sienda mwekisamanya, iti vavava vetu vose veki si he lila ivunde, vose vakavecha he
 2 lukanga, *kangi he lila ivunde na he lula lukanga
 3 vose vakabatizwa he izina lakwe Mose. *Vose
 4 vakala kila kižo cha kimpeho, *vose vakanywa cha kunywa cha kimpeho; ambu venywie he lila ikamba la kimpeho, levaratere, lila ikamba neki Kirisito.
- 5 Mira vajinki vavo Murungu tevezihirwe, vakako-
 6 mwa he nyika. *Ivi vyose virongike, nesa tuguhe nkumbu, tusitee lwiso na vintu vivivi, sa vuntu
 7 vala vekiteie. *Neri musioke, vaatasa mirungu sa va kumwe vavo, sa vuntu hegondiwe: Vantu vakakaa si, nesa vale, vanywe, vekikenja vaka-

- 8 vuka kuashenjiga. *Neri tusishinde, sa vuntu vangi vavo veshindie, vakafwa musu mmwe vantu elufu
- 9 makumi meri na ntatu. *Tusimježe Kirisito, sa vuntu va kumwe vavo vemježiže, vakakomwa ni
- 10 nyoka. *Neri musidengerete, sa vuntu va kumwe
- 11 vavo vedengerete, vakakomwa ni mwakonda. *Ivi vintu vyose vala vevivonie, nesa tuguhe nkumbu, vikagondwa, nesa vituchunde swi, tweziiwe ni
- 12 mkengelejo wa ili isanga. *Huo ula edunganya, iti emuke, arerehishe, nesa asiegwa.
- 13 Temnaziwa ni kuježwa esire kwa kimuntu; mira Murungu ni wa idi, tekashige mkaježwa na mburi, ževecha nzinya ženju; mira mwekiježwa, enemuvonia kilavye, nesa mudimegumiriža.
- 14 Nicho vambuyaa nekimuira: Ahani mitaso ya
- 15 mirungu! *Niteta na venye kiugo; dunganyani
- 16 venye icho neteta. *Kibobo cha lute lwedi, twekiinkwa lute lwedi, si shanga na sakame yakwe Kirisito? Mgate, twebendua, si shanga na mwiri
- 17 wakwe Kirisito? *Ambu tu vajinki, mira tu mgate mmwe, tu mwiri mmwe, kila vose twegaviwa
- 18 mgate mmwe. *Rerehani Vaisiraeli va kimwiri. Vala, vela nyama ža mtaso, tevena shanga na
- 19 ishotio la nyama ža mtaso? *Ingeri niti-ze? Vila vyetasiie mirungu vina nzinya? Kana fwani ža
- 20 mirungu žina nzinya? *Hai, mira icho vetasa, teventasia Murungu mira mashetani. Mira mi
- 21 sikunda, iti mutee shanga na mashetani. *Temdima kunywa kibobo cha Mfumwa na kibobo cha mashetani. Temdima kugaviwa vye he meza
- 22 ya Mfumwa na vye he meza ya mashetani. *Kana tungere Mfumwa kiru? Mumkelile nzi-
nya see?
- 23 Vyose tuvichunguwe, mira tevide vyose; vyose
- 24 tuvichunguwe, mira tevigera nzinya vyose. *Hasiitee eenda vila vyakwe mira vila vya mwiya.

25 *Vyose vyetagwa he kiete cha nyama, mule, neri
 26 musivuže he mburi ya ngoro. *Ambu isanga na
 27 vyose vye helo ni vya Mfumwa. *Muntu esigwi-
 risha ekimurarika, nanywi mwekikunda kutonga he
 ye, mule vyose mweneinkwa, musivuže he mburi
 28 ya ngoro. *Mira kakicha hatea muntu emuira:
 li itasiie!, musile he mburi ya ula emuukulile na
 he mburi ya ngoro, iyo ngoro neteta, si yako,
 29 mira ya ula ungi. *Ambu hanini vila, nevikundi-
 30 žwe, vyekilahwa ni ngoro ya muntu ungi? *Ka-
 kicha niiguha na kutogola, hanini nekilahwa he
 31 mburi ya vila nevivwinyiža ntogolo? *Iki mwe-
 kila kana mwekinywa kana icho mwe-
 neronga, muki ronge, nesa Murungu
 32 akazwe! *Musivihize Vayuda neri Vagiriki neri
 33 ibumba la Murungu! *Sa vuntu nami nevazihiza
 vose he mburi žose, nekisaenda chenizihiza mi,
 mira chezihiza vala vajinki, nesa vakaniwe.

11.

Vuntu chevatala Vakirisito kukaa he mivunganano. Miliie
 yeziha ya kižo cha Mfumwa.

- 1 MUNIRATERE, sa vuntu nami nemratera Kirisito!
- 2 *Nimutogola, iti munikumbuka he mburi žose na
- 3 kugwirisha ala maazero, nemuazere. *Nikunda
 mumanye, iti Kirisito ni mutwi wa mwosi, mwosi
 ni mutwi wa mche, Murungu ni mutwi wakwe
 Kirisito.
- 4 Mwosi etasa kana erota, efininkire mutwi, eso-
- 5 nisha mutwi wakwe. *Mche etasa kana erota,
 esifininkire mutwi, esonisha mutwi wakwe; ambu
- 6 efwanana na ula eenjižwe, *ambu kakicha mche
 tefininkira, naenjwe. Kakicha mira kina soni he
 muhe, ekichwiwa nywee kana ekienjwa, nafi-
- 7 ninkire. *Mwosi asifininkire mutwi, ambu ye ni
 fwani na vwedi vwa Murungu; mira mche ni
- 8 vwedi vwa mwosi. *Ambu mwosi tefumie he

- 9 mche, mira mche he mwosi. *Neri mwosi teru-
 mbiwe he mburi ya mche, mira mche he mburi
 10 ya mwosi. *Huo mche natee kisimbiko cha
 nzinya he mutwi wakwe he mburi ya valao.
 11 *Mira he Mfumwa mche tedima kumbera mwosi
 12 neri mwosi tedima kumbera mche. *Ambu sa
 vuntu mche efumie he mwosi, 'huo mwosi naye
 emogwa ni mche; mira vyose vifumie he Mu-
 13 rungu. *Dunganyani venye: Kiziha, mche eki-
 14 mtasa Murungu, ekisafininkira mutwi? *Kana
 mwekivona vuntu vantu verumbiwe, temmanya,
 iti mwosi, ekitea nywee ndeza, kimgera soni,
 15 *mira mche, ekitea nywee ndeza, ekazwa? Ambu
 16 žila nywee einkiwe, nesa akufininkire. *Mira
 kakicha henyu hena muntu esikia kukanana, swi
 tetumanyere 'huo neri mabumba a Murungu.
 17 Nimugondia 'huo kangi simukaza, kila mwesivu-
 nganana kuaronga vila vyedi mira vila vivivi.
 18 *Ambu ibumba lenyu lekivunganana, kuvoka ni-
 sikia, iti henyu hena migavano, nami vya kumwe
 19 nivigwirisha. *Ambu kimutala mutee migavano,
 20 nesa vala va idi vavoneke. *Mwekitea hantu
 mwevunganana, si he mburi ya kula Pasa ya
 21 Mfumwa; *ambu mwekila, vose vemangaguha
 kižo chavo venye, 'huo ungi ena nzota, ungi
 22 aengea. *Temna nyumba ža kulia na ža kunywia?
 Kana mutabera ibumba la Murungu, mwekivaso-
 nisha vala vesina? Ingeri nimuirire-ni? Kana
 nimutogole? Aho sikamutogole.
 23 Ambu niteviirirwa ni Mfumwa, vila ne-
 muirire nywi, iti Mfumwa Yesu he kila
 kio, hantu erengehiwe, ekiguhie mga-
 24 te, *akataso, akaubendua, akati: Gu-
 hani, mulel! Uu niwo mwiri wangu,
 weinkižwa he mburi yenyu. Teani 'huo,
 25 nesa munaenikumbuka! *Huo vekike-
 nja kula, akaguha kibobo, akati: Iki

- kibobo ni kiagano kishaa he sakame yangu. Teani 'huo aho hantu mweki-
 26 nywia, nesa munaenikumbuka. *Ambu hantu mwenealia uu mgate na kunywia kibobo, mubirikire kifwa cha Mfumwa sari aho ekine-
 aza.
- 27 'Huo ula ekulira uo mgate, ekunywira kibobo cha Mfumwa, enelahwa mwiri na sakame ya
 28 Mfumwa. *Huo muntu nakurerehe mwenye, eki-
 29 kenja ale uo mgate, anywe icho kibobo. *Ambu ye ekulira, ekunywira, ela masa, enywa masa,
 30 kila esimanyiže mwiringwa. *Icho nicho cheshiga, henyu hekitea vasoka na valwaži vajinki, kangi
 31 hena vajinki, veshinjie. *Nanga tweekikulaha venye,
 32 tetwekilahwa. *Mira tweekilahwa, tuchundwa ni Mfumwa, nesa tusizelahwa hamwe na ili isanga.
- 33 'Huo vanduu vangu, mwekivunganana kula,
 34 rindanani! *Kakicha hena ena nzota, nale uko hakwe, nesa musivungananie masa. Vila vyeshele nnevironga aho nekineaza.

12.

Vila vya kimpeho, tweinkwa: teturingane, mira tu mmwe.

- 1 VANDUU, he mburi ya vila vya kimpeho sienda
 2 mwekisavimanya. *Ambu mukumbuka, iti aho mwe vankoma, mutwaiwe he fwani ža mirungu žesidima kuteta uko hantu vekienda kumutonja
 3 naho. *Nicho cheshiga, nekimuukulila, iti tehena muntu, ena mpeho ya Murungu, emrara Yesu; neri tehena edima kuteta iti: Yesu ni Mfumwa, esire ula, ena na mpeho yezerire.
- 4 Vila tveviinkwa vya mbonea vitekane,
 5 mira mpeho ni mwe; *kangi ndima nažo
 6 žitekane, mira Mfumwa ni mmwe; *neri nzinya žitekane, mira Murungu ni mmwe, niye eronga vyose he vantuu

7 vose. *Vose vefwinyirizižwa vila vya kimpeho,
 8 nesa vajejwe nivyo. *Mmwe einkwa ni mpeho
 9 mburi ža viugo, ungi einkwa mimanyiže ni mpeho
 10 ilaila, *ungi migwirishiže he mpeho ilaila, ungi
 11 nzinya ža kukiža he mpeho ilaila, *ungi kuronga
 vya nzinya, ungi kurota, ungi kužimanya mpeho;
 ungi kumanya viteto vijinki, ungi kuteta hantu
 vyefumana. *Ivi vyose virongwa ni ila mpeho
 mwe, yekivagavia vantu vose, sa vuntu yeenda
 njenje.

12 Ambu sa vuntu mwiri e mmwe na marungo awo
 ni majinki, kangi marungo a mwiri, neri eho
 majinki, hamwe ni mwiri mmwe, 'huo neri Kiri-
 13 sito. *Ambu he ila mpeho mwe swi vose tuba-
 tizwe, tuoke mwiri mmwe, kai tu Vayuda kai tu
 Vagiriki, kai tu vazoro, kai tetu vazoro, vose
 14 tukorere mpeho mwe. *Ambu neri mwiri si irungo
 15 imwe, mira majinki. *Kugu kwekiti: Kila nesi
 16 mkono, si wa mwiri, iki si kwa mwiri? *Isikio
 lekiti: Kila nesi iziso, si wa mwiri, iki si la mwiri?
 17 *Kakicha mwiri wose neki iziso, tweekisikia-ze?
 18 Kakicha wose ni isikio, tweekinusha-ze? *Mira
 iki Murungu evikie marungo he mwiri, ose sa
 19 vuntu ekundie. *Kakicha ose neki irungo imwe,
 20 mwiri wekikaa-ze? *Mira iki marungo ni majinki,
 21 mira mwiri ni mmwe. *Iziso telidima kuaira
 mkono: Tunitala; neri mutwi teudima kuaira
 22 magu: Temnitala; *mira ala marungo, ekee sa e
 23 masokasoka, nio etutala. *Nao ala a mwiri, tve-
 dunganya iti teevikiwa shima, nio twezikavikia
 shima. Kangi ala, twesikia soni nao, nio twezi-
 24 kaagimbika. *Ambu ala, twesisikia soni nao tekua-
 tala. Mira Murungu erongie mwiri, niye eainkie
 25 ala eberwa shima mbaha, *nesa hasitee migavano
 26 he mwiri, mira marungo ose aororiane. *Irungo
 imwe lekiwažwa, marungo ose ewažwa hamwe
 nalo; kana irungo imwe lekikazwa, marungo ose

- 27 ezahirwa hamwe nalo. *Nywi mu mwiri wakwe Kirisito, kangi vose mmwemmwe mu marungo.
- 28 Murungu egimbike va kumwe he ibumba: kuvoka ntume, ka keru vaarota, ka katatu vaarimu, kangi venye nzinya ža kuronga mahirimo, kangi kukiža
- 29 na kujenja, kutetia vayae, viteto vijinki. *Vose ni ntume? Vose ni vaarota? Vose ni vaarimu?
- 30 Vose vena nzinya ža kuronga mahirimo? *Vose veinkiwe mbonea ya kukiža? Vose veteta viteto
- 31 vijinki? Vose veteta hantu vyefumana? *Kudokeni, nesa muinkwe vila vibaha vya mbonea; kangi nnemuvonyesha nzia yedisha.

13.

Lukundo lwetutala.

- 1 NEKITETA na viteto vya vantu neri vya valao, mira nekisova lukundo, nilee sa kiera, cheia,
- 2 sa mmanga, weia. *Kangi nekidima kurota, nekimanya mpiso žose na mimanyiže yose, nekitea migwirishiže, yedima kuvusha mingori, mira nekisova lukundo, sive neri. *Neri nektivagavia vakiva mari yangu yose, neri nekiinkiža mwiri wangu, ushotwe, mira nekisova lukundo, sina cho neneavona.
- 4 Lukundo luna kugumiriža na vuholo; lukundo telumanya lwiso, lukundo teluna kukuosha mbaha
- 5 telukuboa, *teluronga vila vya soni, teluenda vila vyakwe mwenye, teluna kuvihiwa, telukumbuka mavivi; *teluzahirwa vila vivivi, mira luzi-
- 6 hirwa ni vila vya idi. *Lufininkira vyose, lugwirisha vyose, luarira vyose, lugumiriža vyose.
- 8 Kakicha ni mburi ža vaarota, žinesia; kakicha ni viteto, vinesia; kakicha ni kumanya, kunesia;
- 9 mira lukundo telukasie kale na kale. *Ambu iki tumanya vya kumwe, kangi turota vya kumwe;
- 10 *mira vila vyekuloke vyekiza, vila vyesikuloke
- 11 vinevushwa. *Aho ne mdori, nitetie vya kidori,

nikadunganya vya kidori, nikamanya vya kidori; nikanaoka muntu mzima nikashiga vila vya kidori. *Iki tukee sa twerereha he kilolo, twesivona nento; mira uko tunevivona nento na meso etu. Iki sivimanya esire vya kumwe, mira uko nnevimanya, sa vuntu nami nemanyižwe. *Iki vyekaa ni ivi vitatu: Migwirishiže na kiariro na lukundo; kangi he ivi vyose, kibaha ni lukundo.

14.

Mburi ya kuteta viteto vijeni na mburi ya kubirikira. Vuntu cheve kukaa he mivunganano.

1 DINDIKIANI lukundo! Kudokeni, muinkwe vila
 2 vya kimpeho, kuvoka mudime birikira! *Ambu
 ula eteta kiteto kijeni, teteta na vantu, mira eteta
 na Murungu; ambu tehenā ekisikia, mira kila
 3 ena na mpehongwa, eteta vila vya mpiso. *Mira
 ye ebirikira, eteta na vantu, evagera nzinya,
 4 evachunda, evasemba. *Ula eteta na kiteto kijeni,
 ekugera nzinya mwenye; mira ula ebirikira, egera
 5 ibumbangwa nzinya. *Nekienda, nywi vose mutete
 viteto vijeni, mira nekiendisha, nywi vose mudi-
 mebirikira. Ula ebirikira ni mbaha kumkela ula,
 eteta vitetongwa, esire aho, ekivigarusha, nesa
 6 ibumba ligerwe nzinya. *Ingeri, vanduu, nekiza
 henyu, nekiteta vitetongwa, nnemujenja he ni,
 esire hala, nekiteta nekifununkura kana na viugo
 kana nekibirikira-kana nekifundisha?
 7 'Huo neri vila vintu vyeia, vyesina ngoro, kai ni
 mirori, kai ni mapango, kakicha tevitekana vye-
 kiia, muntu enemanya-ze, iti ni mrori kana ni
 8 ipango lebigwa? *Igunda lekisaia nento, ni ani
 9 enekudoka kutonga he nkondo? *'Huo nanywi,
 kakicha temteta mburi žesikiwa na kila kiteto-
 ngwa, muntu enemanya-ze vila vyetetwa? Ambu
 munekaa, sa mwetakutetira.

- 10 Sari hena mbari nyinki ža mazii he ili isanga,
 11 mira žose težisovie mazii ažo. *Iki nekisamanya
 icho izii leteta, ula eteta enedunganya, iti mi ni
 mrundu, kangi mi nnedunganya, iti ula eteta ni
 12 mrundu. *'Huo nanywi, mwekikudoka, kuinkwa
 vila vya kimpeho, endishani kugera ibumba
 13 nzinya nyinki. *'Huo ula eteta na kitetongwa,
 14 atase, nesa adime kukigarusha. *Ambu nekitasa
 na kitetongwa, ngoro yangu niyo yetasa, mira
 15 madunganyo angu teamanya-ni. *Ingeri nini?
 Nienda kutasa na ngoro, mira nienda kutasa
 neri na madunganyo; nienda kutogola na ngo-
 ro, mira nienda kutogola neri na madunganyo.
 16 *Ambu kakicha utogola na ngoro yako, ula,
 ekee sa esimanyiže, edima-ze kuteta Amina he
 ntogolo žako, kangi temanyiže vila weteta?
 17 *Ambu we utogola nento, mira ula ungi tegerwa
 nzinya.
- 18 Nimtogola Murungu, iti niteta viteto vijeni kumu-
 19 kela nywi vose. *Mira he ibumbangwa keba
 nitete mburi sano na madunganyo angu, nesa
 nifundishe neri vala vangi, kukela mburi elufu
 20 ikumi na kitetongwa. *Vanduu, viugo vyenyu
 visiringane na vya vaana, he mavivi muoke sa
 vunyenke, mira he viugo muoke vantu vazima.
 21 *He miomongwa hegondiwe: Mfumwa eti: Nne-
 teta na ava vantu na viteto vingi na mitetire ingi,
 22 mira neri 'huo tevekanisikie. *'Huo vitetongwa
 si kisimbiko he vala, vegwīrisha, mira he vala
 vesigwirisha; kubirikira si kisimbiko he vala
 23 vesigwirisha, mira he vala vegwīrisha. *Iki
 ibumba lose lekivunganana hantu hamwe, kangi
 vose veketeta vitetongwa, hekingia vantu, vesi-
 manyiže kana vesigwirishe, tevekati, iti muuruka?
 24 *Mira vose vekibirikira, hekingia muntu esigwi-
 rishe kana esimanyiže, vose venemvota, vose
 25 venemlaha. *Vila vyefisiwe he ngoro yakwe

- vinemanyika, niho enegwa na si, amtase Murungu, ekibirikira, iti kididi Murungu e henyu.
- 26 Ingeri ni ni, vanduu? Mwekivunganana, hena ungi, ena izumo, kana mburi ya kufundisha, kana ya kufununkura, kana kitetongwa kana kukigarusha; vyose virongike, nesa mugerane nzinya.
- 27 *Kakicha hena veteta kitetongwa, hatete veri kana vatatu, mmwemmwe, kangi mmwe agarushe.
- 28 *Mira kakicha tehena egarusha, ahuže he ibumba,
- 29 mira mwenye atete na Murungu. *Vabirikizi vatete veri kana vatatu, vala vangi vaviringanye.
- 30 *Mira kakicha hena ungi, ekee si hala, ena cho efununkurirwa, ula wa kuvoka ahuže.
- 31 Ambu vose mudima kubirikira mmwemmwe, nesa
- 32 vose vafundishwe, vose vasembwe. *Ambu
- 33 mpeho ža vaarota žisikia vaarota. *Ambu Murungu si Murungu wa mvetano mira wa muhorere!
- 34 *Sa he mabumba ose a vezerire vache venyu vahuže he mabumba; ambu tevechunguwe kuteta, mira vaitike, sa vuntu miomongwa yeteta.
- 35 *Mira kakicha vena cho veenda kufundishwa, vavuže vaosi vavo uko kaya; ambu kina soni,
- 36 mche ekiteta he ibumba. *Kana mburi ya Murungu ifumie henyu? Kana ni nywi yeremuzia?
- 37 *Muntu ekikuvona mwenye iti ni mwarota kana wa kimpeho, amanye ivyo, nevigonda, iti ni momo
- 38 wa Mfumwa. *Mira ula esimanya, nasimanye.
- 39 *Huo vanduu, kudokeni kubirikira neri kuteta
- 40 vitetongwa musikukinde! *Mira vyose virongikemento na ulanga.

15.

Kuvuka kwa vefwie.

- 1 VANDUU, nimuukulila mburi yedi, nemubirikire,
- 2 mweiguhie mukakaa nayo. *Kangi niyo yene-amukiza, mwekigwirisha ila mburi, nemubirikire,
- 3 kakicha temurekugwirishiža. *Ambu kuvoka ni-

- muirire vila, neviinkiwe nami; iti Kirisito efwie
 he mburi ya mabanu etu sa vuntu hegondiwe;
 4 *iti ežikiwe, akavushwa he vefwie he musu wa
 5 katatu, sa vuntu hegondiwe, *iti emfumiie Kefa,
 6 kangu na vala ikumi na veri. *Kangu akavafumia
 vanduu vekela magana masano, ava vajinki vavo
 7 vereho neri yoo, mira va kumwe vefwie. *Eki-
 kenja, akamfumia Yakobo, kangu na ntume žose.
 8 *Vyose vyekivecha akanifumia nami, nekee sa
 9 muntu emogiwe na mweži esi wakwe. *Ambu
 mi he ntume ni mdorisha, sikufwenye kutangwa
 ntume, kila nekidindishe ibumba la Murungu;
 10 *mira mbonea ya Murungu niyo yeshigie nekioka
 'huo sa vuntu nekee, kangu terekunifwia mbonea,
 ambu niteishe kuronga ndima kukela vose; mira
 simi, mira ni mbonea ya Murungu, nena nayo.
 11 *Kakicha nimi, kakicha ni vala, nicho twebirikira,
 kangu nicho mwegwirishe.
 12 Mira kakicha Kirisito ebirikirwa, iti evushižwe he
 vefwie, ni kize, va kumwe va henyu vekiti:
 13 Tehena kuvuka he vefwie? *Mira kakicha tehen
 kuvuka he vefwie, neri Kirisito tevushižwe.
 14 *Mira kakicha Kirisito tevushižwe
 he vefwie, kubirikira kwetu ni kwa
 sutwa, neri migwirisishiže yenyu ni ya
 15 sutwa. *Kangu tunemanywa iti tu vavoni va
 Murungu va mongo, kila twemtetiie Murungu
 vuvoni, iti emvushiže Kirisito he vefwie, uko
 temvushiže, kakicha kididi vefwie teevushwa.
 16 *Ambu kakicha vefwie teevuka, neri Kirisito
 17 tevushižwe. *Mira kakicha Kirisito tevushižwe,
 migwirisishiže yenyu ni ya sutwa, kangu murena
 18 na mabanu enyu neri iki. *Kangu neri vala, vefwie
 19 he Kirisito, vateka. *Kakicha tetumwarira Kirisito
 hangu esire misi ii, tu vantu vakiva kukela vose.
 20 Mira iki Kirisito evushižwe he vefwie, wa kuvoka
 21 he vala veshinjie: *ambu sa vuntu kifwa cheetiwe

ni muntu, 'huo kuvuka he vefwie nakwo kuetiwe
 22 ni muntu. *Ambu sa vuntu he mburi yakwe
 Adamu vose vefwa, 'huo he mburi yakwe Kirisito
 23 vose vekalamywa. *Mira vose sa vuntu venea-
 raterana: Wa kuvoka ni Kirisito, kangi vala, e
 24 vakwe Kirisito aho ekineaza; *kangi mkengelejo,
 ni aho ekineinkiza vufumwa he Murungu Vava,
 ekikenja kuvusha vufumwa vwose na vubaha
 25 vwose na nzinya žose. *Ambu kimtala, ye aguhe
 vufumwa, sari aho ekineavata vanzo vakwe vose
 26 na magu akwe. *Munzo wa mkengelejo enea-
 27 vushwa ni kifwa. *Ambu vyose avika si he
 magu akwe. Mira ekiti, iti vyose vitetiwe niye,
 kimanyika, iti ula, eshigie ekivitetia vyose, mwenye
 28 tetetiwa niye. *Aho akanakenja kutetia vyose,
 niho na mwana mwenye enetetiwa ni ula, eshigie
 ekivite:ia vyose, nesa he Murungu vintu vyose
 vikuloke.

29 Ambu kakicha vefwie tevevushwa neri, vala veba-
 tizwa he mburi ya vefwie venetea-ze? Hanini
 30 vekibatizwa he mburi yavo? *Hanini naswi
 31 tweekukutera misi yose? *Nikutogola he mburi
 yenyu he Kirisito Yesu, Mfumwa wetu, uko nifwa
 32 misi yose. *Kakicha kula Efeso nilwanie kimuntu
 na ala mataa, kunenijenja heni? Kakicha vefwie
 tevevushwa, tule, tunywe, ambu yavo tunefwa!
 33 *Musiteshanywe! Kuanjanya na vavivi
 34 kukonda misimo yedi. *Chani nento, mu-
 sibane, ambu va kumwe tevemmanyiže Murungu;
 icho niteta, nesa nimusonishe.

35 Sari henetea muntu eti: Vefwie venevuka-ze?
 36 Veneza na miiri ani? *We mrundu! Icho we-
 37 handa tekimea chesifwie. *Kangi wekihanda,
 tuhanda mwiri weneaza, mira ukuhandira mpuluzi,
 38 kai ni ya ngano neri ni ingi. *Mira Murungu
 eiinka mwiri sa vuntu ekunda, mpuluzi žose
 39 miiri važo. *Nvama žose si nvama mwe; ingi

- ni ya vantu, ingi ni ya ñombe, ingi ni ya madeje,
 40 ingi ni ya nyama ža mweteni. *Kangi hena
 miiri ya kiivunde na miiri ya kiiliisanga. Mira
 vwedi vwa ila ya kiivunde ni vungi, na vula vwa
 41 ila ya kiiliisanga ni vungi. *Vwedi vwa izuva
 ni vungi, na vwedi vwa mweži ni vungi, na vwedi
 vwa ntondo ni vungi. Kangi wa vwedi vwa
 42 ntondo tevuringane. *’Huo nivwo vuntu mburi
 ya kuvuka kwa vefwie yekee. Hehandwa
 vyekondika, hevushwa vyesikondi-
 43 ka. *Hehandwa vyeberwa, hevushwa
 vyena vwedi; hehandwa vyena vu-
 44 soka, hevushwa vyena nzinya; *he
 handwa mwiri wa kimuntu, hevushwa mwiri wa
 kimpeho. Kakicha hena mwiri wa kimuntu, neri
 45 wa kimpeho uho. *Sa vuntu hegondiwe: Adamu,
 muntu wa kuvoka, aoka mwiri wena nkalamo,
 Adamu wa mkengelejo eokie mpeho yekalamya.
 46 *Kila cha kimpeho tekirongore, mira kila cha
 47 kimwiri, kangi cha kimpeho kikaza. *Muntu wa
 kuvoka ni wa ili isanga, ni wa iteri; muntu wa
 48 keru ni wa he ivunde, *vuntu ula wa iteri ekee,
 nivwo vuntu vala va iteri vekee; vuntu ula wa he
 ivunde ekee, nivwo vuntu vala va he ivunde vekee.
 49 *Kangi sa vuntu tweringanywe na ula wa iteri,
 ’huo tunearinganywa na ula wa he ivunde.
 50 Vanduu, nimuira iyo mburi, iti mwiri na sakame
 tevidima kupala vufumwa vwa Murungu, neri
 vila vyekondika tevikapale vila vyesikondika.
 51 *Rerehani, nimuira mp.so: Tetukafwe vose, mira
 52 tunegarushwa vose, *he kafunda kadori, wa ila
 indi lugunda lwa mkengelejo lwekiia; ambu
 luneia, niho vefwie venevuka vesina na miiri
 53 yekondika, naswi tunegarushwa. *Ambu ivi vye-
 kondika kivitata vidoke vila vyesikondika, kangi
 54 ivi vyefwa vidoke vila vyesifwa. *Mira aho hartu
 ivi vyekondika vyekineadoka vila vyesikondika,

- ivi vyefwa vyekineadoka vila vyesifwa, niho ila
 55 mburi yeneakuloka yegondiwe iti: *Kifwa
 chamižwa, chavotwa. We kifwa, lu-
 mbuya lwako lu hio? We kifwa, ku-
 56 vota kwako ku hio? *Lumbuya lwa
 kifwa ni mabanu, mira nzinya ža ma-
 57 banu ni miomongwa. *Mira Murungu
 atogolwe, ambu niye eshigie twekivota
 he mburi ya Mfumwa wetu Yesu Kiri-
 sito.
 58 'Huo vanduu vangu nevakundie, dindani, mutee
 nzinya, muteishe kuronga ndima ya Mfumwa misi
 yose, ambu mumanyiže, iti vwasi vwenyu he
 Mfumwa si vwa sutwa.

16.

Vakirisito vakiva va uko Yerusalemu veshanjižwa mari.
 Ngezya.

- 1 HE mburi ya kuvunganyiža vezerire mari, teani
 nanywi 'huo, sa vuntu neaazere mabumba a
 2 Galatia. *Misi yose, musi hantu ndisha ževokia,
 vose uko kaya henyu muvike, muvunganye, sa
 vuntu mwedima, nesa aho, nekineaza, musishi-
 3 ndevunganya. *Nekineaza, nnetuma vala, mwenea-
 vavona, iti ni vedi, na barua, vatwae vyenyu vya
 4 mbonea na uko Yerusalemu. *Kakicha chawe
 5 nami nekihatonga, vatonge hamwe nami. *Nneza
 henyu nekikenja kuvecha Makedonia, ambu nive-
 6 cha Makedonia. *Mira sari nnekaa henyu, hangi
 neri misi ya kiuho iveche, nesa munierekeže na
 7 uko hantu nenezoka. *Ambu iki sienda kumu-
 vona na kuravecha, ambu niarira kukaakaa henyu,
 8 Mfumwa ekinikundiža. *Sari he misi ya Pente-
 9 kote nnekaa Efeso. *Ambu najuvuiwa mwango
 mbaha wena nzinya, kangi hena vankani vajinki.
 10 Timoteo ekiza henyu, kucheieni, nesa akae henyu
 na kusatea fole, ambu eronga ndima ya Mfumwa,

- 11 sa mi. *Hasitee muntu embera. Mwerekeženi na muhorere, nesa aze hangu, ambu nimrinda ha-
- 12 mwe na vanduu. *Kangi mnduu Apolo nimsembie kantu kajinki, nesa atonge henyu hamwe na vanduu, mira tekundie neri kutonga iki; mira aho
- 13 hantu eneavewa, eneza. *Shinjiani meso, mukani nento na migwirishiže; teani
- 14 kiosi, teani nzinya! *Henyu vyose virongi-ke na lukundo.
- 15 Nimusemba, vanduu, kila mwemanyiže nyumba yakwe Sitefana iti niye wa kuvoka he isanga la Akaya, iti venye vekundie kuvarongia vezerire
- 16 ndima, *iti muvasikie vantu vekee sa ava na vala vose, veronga na kuharea ndima hamwe navo,
- 17 *Nazihirwa, Sitefana ne Foritunato ne Akaiko vekiza na hangu; ambu venirongiie vila, mwesi-
- 18 dimie kuvinirongia. *Vakashangalaža ngoro yangu na ženyu; vekee 'huo muvamanye.
- 19 Mukezwa ni mabumba a kula Asia. Mukezwa kantu kajinki he Mfumwa ni Akila ne Purisika
- 20 hamwe na ibumba, le he nyumba yavo. *Vanduu vose vemukezya. Kezyanyani na kubwitana kwezerire.
- 21 Mi Paulo nigonda ngezya na mkono wangu mi
- 22 mwenye. *Esimkundie Mfumwa, ararwa; Mfumwa
- 23 eneza. *Mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito
- 24 imukaie! *Lukundo lwangu lukae nanywi vose he Kirisito Yesu! Amina.

Barua yakwe Paulo ya keru he Vakorinto.

1.

Paulo emtogola Murungu, kila emsembie he vwasi. Icho cheshigie, ekisaza Korinto.

- 1 MI Paulo, ne ntume yakwe Yesu Kirisito, kila Murungu ekikundie, na mnduu Timoteo, tuligondia ibumba la Murungu, le uko Korinto, hamwe na vezerire vose, ve he isanga lose la Akaya:
- 2 *Mbonea imukaie na muhorere, wefuma he Vava wetu Murungu na Mfumwa Yesu Kirisito!
- 3 Murungu nakazwe, Vava wa Mfumwa wetu Yesu Kirisito, e Vava wa mbonea na Murungu wa ku-
- 4 semba, *etusemba he vwasi vwetu vwose, nesa tudime kuvasemba vala veho he vwasi na ukwo kusembwa, twesembwa nakwo venye ni Murungu.
- 5 *Ambu sa vuntu vwasi vwakwe Kirisito vwenetie hetu, 'huo kusembwa ni Kirisito nakwo kwaneta
- 6 hetu. *Mira twekirishwa vwasi, ni he mburi yenyu, musembwe, mukie, aho mwegigumiriža he
- 7 uvwo vwasi, twerishwa naswi. *Huo tuteisha kumarira;ambu twekisebwa, tumanyiže, iti ni he mburi yenyu, musembwe mukie, kila twemanyiže, iti mwekitea shanga na vwasi, neri kusembwa munetea shanga nakwo. *Vanduu, tetu-
- 8 enda, mwekisamanya vwasi vwetu, twevonie uko Asia, tukahiriža haiwa kuvecha nzinya žetu,
- 9 kiariro chetu cha kutua wanga kikasia. *Swi venye he ngoro žetu tukadunganya, iti tunefwa, nesa tusizekuarira venye, mira tumwarire Mu-
- 10 rungungu, evusha vefwie; *niye etukanie he icho kifwacheringane hula, kangi niye twemwarira, iti enea-
- 11 tukania he iyo misi yeneaza; *ambu nanywi muronga ndima hamwe naswi, mwekitusembia, nesa he mburi ya vila, tweviinkiwe ni vajinki,

- vajinki vamvikié Murungu mvera he mburi yetu.
- 12 *Ambu cheshiga, twekikutogola, ni vuvoni vwa ngoro žetu, iti tuangie he ili isanga miangire yezerire na ya idi he Murungu, si na viugo vya kimwiri, mira na mbonea ya Murungu, kangi
- 13 henyu tuteishe. *Ambu tetumugondie vingi, esire vila mwevishoma na kuvimanya, kangi niarira,
- 14 iti mnevimanya sari he mkengelejo, *sa vuntu nanywi mwetumanyiže he vya kumwe, iti hetu muvona vya kukutogolila, sa vuntu naswi henyu he musi wa Mfumwa Yesu.
- 15 Icho k'ariro nicho cheshigie, nekienda kuza henyu
- 16 aho kuvoka, nesa muvoneiwe ka keru, *aho nekienda kuvecha henyu he ntambo ya Makedonia na kuza henyu wa nekihunduka Makedonia, nesa
- 17 munierekeže na uko Yuda. *Kave aho nekidunganya ivi, nekirekutetira? Kana vila neviendie, ni viendie kimwiri, nesa nekiti: Yee, nde yee hula,
- 18 nekiti: Hai, nde hai hula? *Mira Murungu e wa idi emanyiže, iti mburi yetu, twemuira, si yee,
- 19 kangi hai. *Ambu mwana wa Murungu, Yesu Kirisito, e birikirwe henyu ni mi ne Silivano ne Timoteo, teokie yee kangi hai; mira he ye ni yee.
- 20 *Ambu viariro vyose vya Murungu he ye vyaoka yee, he ye vyaoka Amina,
- 21 nesa Murungu akazwe niswi. *Ambu ula etuandakanya ne Kirisito hamwe nanywi na kutugimbika, ni Murungu, *etuinkie kisimbiko cha kukuloka na ikome la mpehongwa he ngoro žetu.
- 23 Nimlanga Murungu, aoke mvoni eviže ngoro yangu, iti sizie Korinto, kila nemusikiie mbonea.
- 24 *Si iti tuenda tuitetie migwirishiže yenyu, mira naswi tumujenja, nesa muzahirwe; ambu migwirishiže niyo yeshiga mwekimuka.

2.

Mbanu evoteke, keba aguhiwe-wa; mburi yakwe Kirisito
ina nzinya.

- 1 NGORO yangu iti: Nisize henyu kangu wa, nena
2 na vukiva. *Ambu mi nekimugera he vukiva, ni
ani enenishangalaža, esire ula, egerwa he vukiva
3 ni mi? *Kangu icho nicho nemugondie, nesa aho
nekineaza, nisigerwe he vukiva ni vala, cheva-
tala kunizihiza. Nimuarira nywi vose, iti mi neki-
4 zahirwa, nanywi vose muzahirwa. *Ambu nimu-
gondie na mashoži majinki, nena na vwasi na
mompni he ngoro, si iti mugerwe he vukiva, mira
ni iti mumanye ulwo lukundo, nemukundisha
nalwo.
- 5 Ambu kakicha hena egerire vayae he vukiva,
tenigerire mi, mira nywi vose kana vajinki va
6 henyu;ambu sikunda kutetisha. *Ekee 'huo
akanachundwa ni vajinki, keba mumzombe,
7 *kangu sicho wacho, mira munamshigie na ku-
mshangalaža-wa, nesa ekee 'huo asikengeleje
8 ni vukiva vubahisha. *Nicho cheshiga, nekimu-
chunda, muteishe kumvonyesha lukundo lwenyu.
- 9 *Ambu nigondie 'huo, nesa nimanye mikaie yenyu
10 mwekiazera, iti muitika vyose. *Mira nywi
mwekimshigia muntu, nami nnemshigia;ambu
nami vila nevishigie navishigia he mburi yenyu
11 nekirerehwa ni Kirisito, *nesa tusizezindwa ni
shetani;ambu si iti madunganyo akwe teama-
nyike hetu.
- 12 Aho nekiza Tiroa kuabirikira mburi yedi yakwe
13 Kirisito, nikajuvuiwa luvwi he Mfumwa; *mira
sitanie na mompni he ngoro yangu, kila nesimvo-
nie mnduu wangu Tito, nikavaaganya, nikatonga
14 Makedonia. *Murungu atogolwe,ambu niye
eshiga tweekivota misi yose he mburi yakwe Kiri-
sito, kangu evonyesha fungo ya mimanyiže yakwe
15 hosehose he swi. *Ambu he Murungu swi tu

fungo yedi yakwe Kirisito he vala, vekaniwa na
 16 he vala, veteka; *he vala fungo ya kifwa, va-
 komwe niyo, he vala vangi fungo ya nkalamo,
 17 vakalamywe niyo. Ni ani ekivewa? *Ambu swi
 tetukonda mburi ya Murungu, sa vala vangi,
 mira na ngoro yeelile, sa he Murungu, tuteta he
 Kirisito, Murungu etuyoie.

3.

Vwedi vwa maagano mashaa vuvecha vula vwa maagano
 a kale.

- 1 INGERI tuvoka-wa kukukaza venye? Kana naswi
 kitutala sa vala vangi, tuinkwe barua ya kutukaza
- 2 yeza henyu kana yefuma henyu? *Barua yetu
 ni nywi, yegondiwe he ngoro žetu, ikashomwa
- 3 ni vantu vose; *ambu mwamanyika, iti mu barua
 yakwe Kirisito, yerongiwe ni ndima yetu, yesi-
 gondiwe na wino, mira na mpeho ya Murungu
 eho meso; si he mbao ža mabwe, mira he mbao
 ya nyama ya ngoro.
- 4 Kirisito niye eshigie, twekiteta icho kiariro he
 5 Murungu. *Si iti swi venye tudima kuteta icho
 twedunganya, sa e swi venye, mira kudima kwetu
- 6 kufuma he Murungu, *etuinkie nzinya, tuoke
 vandima va maagano mashaa, si va ugonde, mira
 va mpehongwa. Ambu ugonde ukoma, mira
 mpeho ikalama.
- 7 Ambu kakicha ndima ya vila vyekoma, vyegondiwe
 he mabwe, yekina na vwedi, neri vaana Isiraeli
 tevedimie kurereha vusho vwakwe Mose he mburi
 ya vwedi vwa vusho vwakwe, uko vuendie ku-
- 8 mtana, *ndima ya vila vya mpeho teikaziketea
- 9 vwedi? *Ambu ndima ya vila vyelaha yekitea
 vwedi, kangi ndima ya ulanga inezikatea vwedi.
- 10 *Ambu vila vyeteie vwedi tevikairwe, iti vina
 vwedi he mburi ya uvwo vwedi vweteishe.

- 11 *Ambu kakicha vila vyekondika viteie vwedi, vila vyekaa tevikazike tea vwedi?
 12 Kila twena na kiaruro cheringane 'huo, tuku-
 13 fwinyiriza nento, *neri teturonga sa Mose, efininkire vusho vwakwe na shuke, nesa vaana Isiraeli vasierereha mkengelejo wa vula vwekondika.
 14 *Mira ngoro žavo žaoshwa nkuži,ambu neri yoo vekishoma maagano a kale, ila shuke teifunu-
 15 nkurwa; mira ivushwa he Kirisito. *Mira neri yoo kitabu chakwe Mose chekishomwa, ila shuke
 16 ifininkira ngoro žavo. *Mira muntu ekingarukia
 17 Mfumwa, ila shuke ivushwa. *Mfumwa ni mpeho; kangi hantu mpeho ya Mfumwa
 18 yeho, hena kuchunguiwa. *Swi vose twe-angažwa ni vwedi vwa Mfumwa, twesifininkire vusho, tunegarushwa, tufwanane naye, tuongezwe vwedi genda na genda ni Mfumwa, e mpeho.

4.

Mibirikirire yakwe Paulo ina nzinya: Mburi yedi ina nzinya neri he misi ya vwasi.

- 1 'HUO, kila twena ii ndima, sa vuntu tvevoneiwe,
 2 tetuherwa; *mira vila vya mpiso, vyena soni, twavishiga, tetuanga na kilavye, neri tetukonda mburi ya Murungu; mira aho twekifununkura vila vya idi, tukuvonyesha venye, iti tu valanga
 3 he Murungu, ngoro ža vantu nažo žimanye. *Kakicha mburi yetu yafininkirwa, ifininkirwe he vala
 4 veteka; *ambu murungu wa ili isanga akonda madunganyo a vala, vesigwirisha, nesa have hasivoneke kianga cha mburingwa ya vwedi
 5 vwakwe Kirisito, efwanane na Murungu. *Ambu tetukubirikira venye, mira tumbirikira Kirisito Yesu, iti ye ni Mfumwa, kangi swi tu vandima
 6 venyu he mburi yakwe Yesu. *Ambu ula Murungu, etetie, iti kianga kianga he kiža, niye

- eangaže ngoro žetu, nesa tuangae, tweekimanya vwedi vwa Murungu he vusho vwakwe Kirisito.
- 7 Mira iyo mari tuna nayo he nyungu ža ulongo, nesa nzinya žekiteisha, kioke chakwe Murungu,
- 8 kisioke chetu. *Turishwa vwasi hosehose, mira tetuherirwe; tugerwa he maganganyo, mira te-
- 9 tushiga kuvaira; *tudindishwa, mira tetushigwa
- 10 venye; tugwishwa si, mira tetukomwa; *hosehose tuvonyesha mifwie yakwe Yesu he miiri yetu, nesa neri nkalamo yakwe Yesu ivoneke he miiri
- 11 yetu. *Ambu swi, twereho, tuinkižwa misi yose he kifwa he mburi yakwe Yesu, nesa neri nkalamo yakwe Yesu ivoneke he miiri yetu yefwa.
- 12 *Huo kifwa kiteishe hetu, nkalamo iteishe henyu.
- 13 *Kila twena ngoro iyo mwe yegwirisha, sa vuntu hegondiwe: Nigwirishe, nicho cheshiga nekiteta, 'huo naswi tugwirishe, nicho cheshiga naswi
- 14 tweekiteta, *kila twemanyiže, iti ula, emvushiže Yesu he vefwie enetuvusha naswi hamwe ne
- 15 Yesu, enetugimbika hamwe nanywi. *Ambu vyose virongika he mburi yenyu, nesa mbonea, yenetie he mburi ya vajinki, imkaze Murungu, aho vekiteisha kumvikia mvera.
- 16 'Huo tetuherwa; mira muntu wetu wa nze ekikondika ula wa ndeni eoshwa mshaa genda na
- 17 genda. *Ambu vwasi vwetu vwemangasia, e vudori, vuteisha kuturinganyiža
- 18 vwedi vujinki vwesisia, *kila twesirereha vila vyevonwa, mira vila vyesivonwa;ambu vila vyevonwa visia, mira vila vyesivonwa tevisia.

5.

Nkwina na kaya ya wanga; ndima, yebirikira kukundanywa na Murungu ni mbaha.

1 AMBU tumanyiže, iti nyumba žetu ža kiiliisanga, twetua, žekibažwa, tuna mabanda, ejengiwe ni

- Murungu, nyumba, žesijengiwe na mikono, žekaa
 2 kale na kale, žeho he ivunde. *Ambu twecheri
 he ii, tuaga, tusikia nk̄wina, tujikwe hantu hetu
 3 ha kukaa uko he ivunde, *kila twekijikwa, twe-
 4 sivonwa iti tu kituhu. *Ambu twecheri he ii
 nyumba, tuaga na vwasi, kila twesienda kuchu-
 nguwa, mira kujikwa, nesa vila vyefwa vimižwe ni
 5 nkalamo. *Kangi ula, eturinganyiže iti tukivone,
 ni Murungu, etuinkie mchungu, ni mpehongwa.
 6 'Huo tudindwa ni ngoro misi yose, kila twema-
 nyiže, iti twecherianga na mwiri, tu hale na Mfu-
 7 mwa; *ambu tuanga na kugwirisha, tetu-
 8 anga na kuvona. *Mira tudindwa ni ngoro, ka-
 ngi tuzihirwa, tufume he mwiri tufike he Mfumwa.
 9 *Nicho cheshiga twekikudoka kumzihiža, kai tu
 10 hafuhi, kai tu hale naye. *Ambu swi vose
 kitutala, tuvoneke he kichumbi cha ku-
 lahia chakwe Kirisito, nesa vose va-
 inkwe vila verongie, aho vecherina na
 miiri, kai ni vyedi, kai ni vivivi.
 11 Kila twemanyiže vila vya Mfumwa vyena fole,
 tusingiriža vantu, mira twamanyika he Murungu;
 niarira, iti neri he ngoro ženyu tumanyike.
 12 *Ambu tetukukaza henyu kangi, mira tumuvo-
 nyasha mburi ya kutukazia, nesa muivone he
 vala, vekukaza na vila vyevonwa, esi vya ngoro.
 13 *Ambu kakicha turunda, tumrunda Murungu;
 14 twekitea viugo, tumuteia nywi. *Ambu lukundo
 lwakwe Kirisito lutuzikia, kila twedunganya, iti
 15 mmwe ekivafwia vose, vose vafwi. *Efwie he
 vose, nesa vala, vetua wanga, vasikutuie wanga
 venye, mira vamtuie ula, evafwiie, akavushwa he
 16 vefwie. *Nicho cheshiga iki twekisamanya muntu
 kimwiri; neri tummanyiže Kirisito kimwiri, mira iki
 17 tetumanya 'huo. *'Huo muntu e he Kirisito,
 arumbwa mshaa; vya kale vvasia, rereha-
 18 ni, vyose vyaoka vishaa. *Mira vyose vifumie

he Murungu, etukundanye naye mwenye he mburi yakwe Kirisito, akatuinka ndima ya kukundanya, 19 *iti Murungu ekiho hē Kirisito, akakundanya va ili isanga naye mwenye, ekisalaha mabanu avo, mira etuinkie mburi ya kukundanya he ngoro 20 žetu. *Iki tu ntume žakwe Kirisito sa e Murungu emuchunda tweekiteta; iki tumusemba kila twetu-miwe ni Kirisito: Shigani mukundanywe na Mu- 21 rungungu! *Ambu ula, esimanyiže mabanu, amwosha mbanu he mburi yetu, nesa he ye tuoke ulanga wa Murungu.

6.

Paulo echunda Vakorinto, vasiivae mbonea vefwiwe, kangu vasitee shanga na vala vesigwirisha.

1 KILA tweronga ndima hamwe naye, tumuchunda, 2 iti musikuguhire mbonea ya Murungu; *Ambu eti: Nakusikia he marongo edi, musi wa lukanio nakujenja. Rerehani, iki ni marongo edi, yoo ni 3 musi wa lukanio. *Tusimvihiže muntu na mburi 4 neri mwe, ndimangwa isirarwe, *mira he mburi žose tukuvonyeshe, iti tu vandima vakwe Mu- 5 rungungu, tweekiteisha kugumiriža, he vukiva, he vwasi, he fole; *he kubigwa, he chumba, he maluo, he ndima, he kuyaa meso, he kuchunga; 6 *he kuela, he viugo, he vuholo, he vwedi, he mpeho yezerire, he lukundo esi lwa mongo; *he 7 mburi ža idi, he nzinya ya Murungu; na mavuta 8 a ulanga kuume na kumoso; *he shima na kuberwa, he nguma yedi na nguma mbivi, sa vaa- 9 tesha vantu uko tu va idi; *sa vesimanyike uko tumanyike haiwa; sa vefwa, uko 10 tureho; sa vebigwa, mira tevekomwa; *sa vena vukiva, mira vezihirwa misi yose; sa vakiva, uko veosha vajinki vazuri; sa vesovie, uko vena na vintu vyose.

- 11 Miamo yetu yamujuvukia, nywi Vakorinto; ngoro
 12 žetu žaangarama! *Hetu temkavone ngoro žesi-
 angaramuke, mira ngoro ženyu težiangaramuke.
 13 *Niteta, sa neteta na vaana: Nanywi munirongie
 14 'huo, mwekitea ngoro žearamuke. *Musichunga-
 nywe hamwe na vala vesigwirisha! Ambu ula-
 nga una shanga ani na vuvivi? Kana kianga
 15 kina shanga ani na kiža? *Kana Kirisito na
 mzuka vesikižanya he ni? Kana egwirisha ena
 16 shanga ani na ula esigwirisha? *Nyumba ya
 mtaso ya Murungu ifwanana he ni na fwani ža
 mirungu? Ambu nywi mu nyumba ya mtaso ya
 Murungu eho meso, sa vuntu Murungu etetie:
 Nnetua havo, nianjanye navo, nnevaokia Murungu
 17 wavo, navo veneniokia mbari yangu. *'Huo
 Mfumwa eti: Fumani gati havo, mukae mondo,
 18 musigwire vila vyesive, niho nenemukunda; *mi
 nnemuokia vava, nanywi muneniokia vaana va
 kibwange na va kibora; nivwo vuntu Mfumwa,
 ena nzinya žose, eti.

7.

Tuteishe kuenda kuzeriža. Vukiva vwa kimurungu.

- 1 NYWI nemukundie! Kila twena viariro vyekee
 'huo, tukuzeriže, tutane na vyose, vyegera miiri
 yetu kana ngoro žetu uvura, nesa tukuloshe
 kuzeriža twekimfoleka Murungu.
 2 Tuguheni na he ngoro ženyu! Teturongie muntu
 vuvivi tetukondie muntu, tetumkengere muntu.
 3 *Siteta 'huo kila neenda kumulaha; ambu karongo
 nitetie, iti nywi muho he ngoro žetu, nesa mufwe
 4 hamwe naswi, mukalame hamwe naswi. *Niteisha
 kumuarira, niteisha kukukaza he mburi yenyu,
 niteisha kusembwa, niteisha kuziherwa haiwa he
 5 vwasi vwetu vwose. *Ambu aho tweekiza Make-
 donia, miiri yetu teivonie muhorere, mira turi-

- shižwe vwasi hosehose, nze ni nkondo, ndeni ni
 6 fole. *Mira Murungu, esemba vala vekudurisha,
 7 etusembie aho Tito ekiza. *Kangi si kuza kwa-
 kwe wakwo, mira neri kusembwa, esembiwe ni
 nywi, aho ekituukulila vuntu mwena nkwinu,
 vuntu mwena vukiva, vuntu mwekudokie he mburi
 8 yangu, 'huo nikateisha kuzihirwa. *Ambu ziaho
 nimugerire he vukiva na ila barua, iki sishiniwa
 nicho, neri nekishiniwe; ambu nivona, iti ila
 barua imugerire he vukiva hadori, neri si vwa
 9 misi mijinki. *Iki nizihirwa, mira sizihirwa kila
 mwesikie vukiva, mira kila mwesikie vukiva mu-
 kachwa muti; ambu nywi musikie vukiva vwa ki-
 10 murungu, nesa musivone vuvivi hetu. *Ambu vu-
 kiva vwa kimurungu vugera vantu he ku-
 chwa muti kwekiža, vesikuvihwa rini; mi-
 ra vukiva vwa kiiliisanga vugera vantu he
 11 kifwa. *Ambu rerehani iyo mburi ya kusikia vuki-
 va vwa kimurungu, vuntu yeshigie mwekikudoka,
 mwekikuzeriža, mwekivihwa, mwekifoleka, mwe-
 kitea nkwinu, mwekikudoka kulaha. He ivi vyose
 12 mukuvonyeshe, iti mwazera he ii mburi. *Ambu
 aho nekigonda, sigondie he mburi ya ula, evihiže,
 neri sigondie he mburi ya ula, evihižwe, mira ni
 iti kivoneke henyu na he Murungu, vuntu mwe-
 13 kudokie he mburi yetu. *'Huo tusembiwe; mira
 tukanasembwa, tukateisha kuzihirwa ni luzihiro
 lwakwe Tito, kila ngoro yakwe yeshangalažwe
 14 ni nywi vose. *Ambu kakicha neri nimutogole
 hakwe, sisonike; mira sa vuntu twemuirire vya
 idi wa vyo, 'huo neri kutogola kwetu kwakwe
 15 Tito kwaoka kwa idi. *Kangi eteisha kumukunda
 na ngoro yakwe, ekikumbuka vuntu mwesikie
 vose, vuntu mwemguhie na kufoleka na kuzingiza.
 16 *Nizihirwa, kila nemuarira he mburi žose.

8.

Paulo evasemba, vavashanjize vanduu vakiva uko Yerusalemu.

- 1 VANDUU, tumumanyisha mbonea ya Murungu,
 2 mabumba a uko Makedonia efwiwe, *iti aho vekiježwa ni vwasi vujinki veteishe kuzahirwa, kangi vukiva vwavo vubahisha vuteishe kunesha
 3 mbonea žavo, žikaoka nyinki. *Ambu nivatetia vuvoni, iti venye vekikundie, sa vuntu nzinya žavo
 4 žeringane na kukela, *vakatusingiriža na kutusemba, vavoneiwe na kutea shanga na ila ndima,
 5 yerongwa he mburi ya vezerire. *Kangi teverongie, sa vuntu twedunganye, mira vakarongakuinkiza venye he Mfumwa, kangi na hetu sa
 6 vuntu Murungu ekunda. *Nicho cheshiga tweekimchunda Tito, iti sa vuntu evokie, neri henyu
 7 akuloshe ii mbonea. *Kangi, sa vuntu mwenshiže vose, migwirishiže, na viugo na kukudoka he vyose na lukundo, mwetukundie nalwo, 'huo
 8 na ižo mbonea muteishe kužinesha. *Sitamuazera na nzinya, mira ni he mburi ya kukudoka kwa vala vangi, kangi nienda kuježa lukundo lwenyu, iti ni lwa idi.
 9 Ambu mumanyiže mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito, iti aho e mzuri, akaoka mkiva he mburi yenyu, nesa nywi muoshwe vazuri ni vukiva vwa-
 10 kwe. *Iki nimuira vila nevidunganya; ambu ivi vimuzihiža nywi, mwerongore kuironga, neri
 11 kuikunda he ivuri levēchiže. *Iki kuloshani kuronga, nesa sa vuntu mwekikundie, neri kukulo-
 12 sha kuvoneke, sa vuntu mwena. *Ambu muntu ekirekera, ekundwa na kuvužwa vila ena navyo,
 13 si vila esina navyo. *Ambu si iti vangi vakažwe mpoa, nywi murishwe vwasi, mira ni iti murigane vose. *Misi ii mvono wenyu udurish-
 14 vusoka vwavo, nesa mvono wavo nawo udurish-

- 15 vusoka vwenyu, nesa vose varingane; *sa vuntu hegondiwe: Ula evunganye nyinki, teneshiže, kangi ula esivunganye vijinki, tesovie.
- 16 Mira Murungu atogolwe, eshigie, neri Tito eki-
- 17 kudoka he ngoro yakwe he mburi yenyu; *ambu ekundie kusingirižwa, mira akateisha kukudoka,
- 18 akatonga henyu, kila ekundie mwenye. *Tukatuma ula mnduu hamwe naye, ena nguma yedi
- 19 he mabumba ose, yefuma he mburingwa. *Kangi si icho wa cho, mira ezurirwe ni mabumba ose azoke hamwe naswi he ii mbonea, tweirongia ndima, nesa Murungu atogolwe na mikundire
- 20 yetu ivoneke. *Ambu tukucheia, nesa muntu asituchunge mburi mbivi he mburi ya ižo mbonea
- 21 žose, twežirongia ndima; *ambu tukucheia, tutee ulanga, si he Mfumwa wa ho, mira neri he vantu.
- 22 *Uu mnduu wetu twamtuma hamwe navo, twemvonie he vintu vijinki, iti ekudokie, mira iki
- 23 ezikakudoka, kila eteisha. *Huo Tito ni mwiyo wangu, emurongia ndima hamwe nanywi, ava vanduu vetu ni ntume ža mabumba, vemkaza
- 24 Kirisito. *Ava muvavonyeshe lukundo lwenyu, twelutogole, mabumba ose aluvone.

9.

Mishanjiže yeziha.

- 1 TEKINITALA kumugondia mburi ya iyo ndima,
- 2 vezerire verongiwa. *Ambu nimanyiže kurekera kwenyu, kangi nikwo nekukazie nakwo he Vamakedonia, iti va Akaya vekundie too ivuri levechiže, kangi ukwo kukudoka kwenyu kugerire
- 3 vajinki nzinya. *Iki nitumie vanduu, mukudoke, sa vuntu netetie, nesa kukukaza kwetu he mburi
- 4 yenyu aho kusikondike, *nesa aho, Vamakedonia vekiza hamwe nami, vasiemukicha mwesikudokie, nesa swi, — tusitete nywi, — tusiesonika na icho kiariro.

- 5 Nikadunganya, iti kinitala kusemba vanduu, varongore na henyu, varinganye vila vya lute lwedi, mwetetie kuvoka, vidimeguhwa sa e vya lute lwedi, 6 si sa e vya vuježi. *Nicho neti: Ula ehanda vidori, enefwindika vidori, ula ehanda 7 vijinki, enefwindika vijinki. *Vose, sa vuntu verekere he ngoro žavo, hasitee einkiža na kuvihiwa kana kila esingirižwe, ambu ula einkiža ezahirwe, niye Murungu emkunda. *Mira Murungu ena nzinya ža kumuneshiža mbonea žose, iti muna mvono misi yose he vintu vyose, mudime kunesha mirongire yenyu 9 yedi, *sa vuntu hegondiwe: Ezarire, akavainka 10 vakiva, ulanga wakwe ukaa kale na kale. *Mira ula emunka mhandi mbeu na kižo, ale, enemunka mbeu na kuinesha, eneongeža ntunda ža 11 ulanga wenyu, *mwekioka vazuri he vyose, mutee kise cheshiga Murungu atogolwe niswi.
- 12 Ambu ndima ya ii mbonea teivusha du vusoka vwa vezerire, mira ishiga, Murungu ateishe kuvikiwa mvera, *aho, io ndima yekikuloka, vekimkaza Murungu, kila miweratera vila mweviteta vya mburingwa yakwe Kirisito na he mburi ya 14 kise aho mwekivagavia vo na vantu vose, *kangi aho vekimusembia, ambu vemusikia nkwina, kila 15 mweteishe kuvoneiwa ni Murungu. *Murungu atogolwe he mburi ya mbonea žakwe žesitetika.

10.

- Paulo ekukania he žila mburi ža mongo, echungiwe.
- 1 MI mwenye, Paulo, nimuchunda na vuholo na vuhuža vwakwe Kirisito; ambu nekikaa henyu, mwekinivona, ni mholo, mira nesi henyu simufoleka. *Mira nimusemba, kisinitale kumutongia neri aho ne henyu na iyo nzinya, nedunganya kuvatongia va kumwe, vetudunganyiže, iti tuanga 3 kimwiri. *Ambu neri twekianga he mwiri tetu-

- 4 Iwana kimwiri; *ambu mavuta a nkondo yetu si a kimwiri, mira ni a kimurungu, edima kubaža
- 5 maboma, *twekikonda midunganyiže yose na kukuboa kwose, kwelwanya viugo vya Murungu, na kutaha madunganyo ose, amsikie Kirisito,
- 6 *twekichwa sire he kubera kwose, aho kusikia kwenyu kwekineakuloka.
- 7 Nywi murereha vila vyevonwa ni meso? Muntu mwenye ekidunganya, iti ye ni wakwe Kirisito, nadunganye mwenye hakwe, iti sa vuntu ye e wa-
- 8 kwe Kirisito, 'huo naswi. *Nzinya yetu, Mfumwa etuinkie, nesa tumujenge, si iti tumukonde, neri
- 9 nekiteisha kuitogola, sikasonike, *nesa nisikae, sa
- 10 netamufolesha na barua. *Ambu heirwa iti: Barua žakwe ni nzinya, žichundisha, mira mwenye ekiza ni msoka, kangi mitetire yakwe iberwa.
- 11 *Ekee 'huo adunganye, iti sa vuntu twegondie mburi žetu he barua twe hale, nivwo vuntu twe-nearonga twe aho.
- 12 Ambu tetudima kutala neri kukuringanya na vala, vekukaza venye; mira ava vekikurereha venye na kukuringanya venye na venye ni hala vesichee.
- 13 *Ambu swi tetuenda kukukaza na kusakuhakanya, mira tuhakana he uo mhaka, Murungu etuchwiie, tukafika neri henyu.
- 14 *Ambu tetuteisha kujimpilila, sa twesitemufikia;ambu neri henyu tufikie na mburi yedi yakwe Kirisito.
- 15 *Ambu swi tetuteisha kukukaza na ndima ža vangi, mira tuarira, iti aho migwirishiže yenyu yekineaneta, tunezikatea nzinya henyu he mihaka yetu,
- 16 *nesa tuzikebirikira mburi yedi he vala, vetue hale kumukela nywi, twekisangia he mihaka ya vantu vangi tukakukomba na vila,
- 17 vyekenjiže kurongwa. *Mira ula ekukomba,
- 18 nakukombe na Mfumwa! *Ambu ula ekukaza mwenye, siye e wedi, mira ula ekazwa ni Mfumwa.

11.

Ndima yakwe Paulo na nkondo, evonie aho ekibirikira.

- 1 NIENDA mugumiriže urundu wangu hadori; icho
 2 munenigumiriža. *Ambu nakudoka he mburi yenyu
 na kukudoka kwefuma he Murungu; ambu namu-
 inkiza he mwosi mmwe, nesa nimtwaie Kirisito
 3 mbora ekugwirishe. *Mira sa vuntu nyoka yemken-
 gere Eva na kilavye chayo, 'huo nifoleka, iti neri
 madunganyo enyū eneteshanywa, eneshiga kumwa-
 4 rira Kirisito wa ye. *Ambu kakicha hena eza,
 ebirikira Yesu ungi, twesimbirikire, kana mu-
 inkwa mpeho ingi, mwesekiiinkiwe, kana mburi
 yedi ingi, mwesekiiguhie, aho mwekimangagu-
 5 miriža. *Ambu niti, iti si mdori kuvecha žila
 6 ntume žemanyike hose. *Neri nekisadima kuteta,
 siherirwe kumanya; mira he vintu vyose na mburi
 žose tumanyike henyu.
 7 Kana nibanie, aho nekikudurisha mwenye, nesa
 nywi mukazwe, nekibirikira mburi yedi ya Mu-
 8 rungu henyu sutwa? *Niaivie mabumba angi,
 nikaguha kitumululo, nesa nimurongie ndima.
 9 *Kangi uko ne henyu, nekitea cho nesovie, sina
 ye nemrishiže vwasi; ambu vanduu, vefumie
 Makedonia, vakaninka vila nevisovie. He vyose
 simurishiže vwasi, kangi nnekaa 'huo genda.
 10 *Nikuelya na vila vya idi vyakwe Kirisito, vyeho
 he ngoro yangu, iti ukwo kukuboa sikaekusu-
 11 žwa he masanga a Akaya. *Hanini? Ni kila
 12 nesimukundie? Murungu evimanyiže. *Vila ne-
 rongu, nneviringa 'huo, nesa vala veenda kilavye,
 nivavushiže icho kilavye, nesa he vila vekukaza
 13 navyo, vavonwe, iti vekee sa swi. *Ambu ava
 ni ntume ža mongo, vandima, vekengera, veku-
 14 pitula he fwani ža ntume žakwe Kirisito. *Kangi
 ii si mburi ya kumaka; ambu shetani mwenye
 15 ekupitula he fwani ya mlao wa kianga. *Huo

si mburi mbaha, vandima vakwe vekikupitula he fwani ya vandima va ulanga: Mkengelejo wavo uneringana na ndima žavo.

- 16 Niteta kangi wa: Muntu asinivone, iti ni mrundu; kakicha si 'huo, muniguhie sa ne mrundu, nesa
- 17 nami nikutogole hadori. *Ivi neviteta, siviteta kila neviazerwe ni Mfumwa, mira sa e vya uru-
- 18 ndu, nikanaarira kukukomba. *Vajinki vakana-
- 19 kukaza kimwiri, nami nnekukaza. *Ambu nywi mumangagumiriža vila vya urundu, kila mwechee.
- 20 *Ambu mugumiriža, muntu ekimugera he vuzoro, ekila vyenyu, ekimugwiža, ekikuosha mbaha, eki-
- 21 mubiga he vusho. *Niti he ivi twasonika, kila swi twe vasoka; ivyo muntu ekudokie navyo, — niteta na urundu, — nami nikudokie navyo.
- 22 *Vala ni Vaebureo? Nami. Ni Vaisiraeli? Nami.
- 23 Ni vaana vakwe Aburahamu? Nami. *Ni vandima vakwe Kirisito? — niteta sa ne kirundu, — mi nivakelile. He vwasi nivakelile, he kubigwa nivavechiže, he kuchungwa nivakelile, kantu kajinki nivonie mburi žeenda kunikoma.
- 24 *Vayuda venibigie kantu kasano nzata makumi
- 25 mane kuvusha mwenzu. *Kantu katatu nibigiwe vibonko, kantu kamwe nibigiwe mabwe; kantu katatu ishua hantu neho likondike he lukanga, nikee he mpombe musu mmwe na kio
- 26 kimwe. *Nizokishe, nikavona nkondo na mieta, nkondo na vaipato, nkondo na mbaringwa, nkondo na vankoma, nkondo he mizi, nkondo he nyika, nkondo na lukanga, nkondo na vanduu
- 27 va mongo; *ndima na vwasi; kantu kajinki nikayaa meso, nikavona nzota na nkiru, kikanitala kuchunga kantu kajinki, nikavona mpeho, nikasova cha kujika. *Kushiga ižo nkondongwa, hena vyenizia misi yose, ni vwasi, nelia mabumba ose. *Ni ani e msoka, mi nekisaoka msoka
- 30 nami? Hena evihižwa, mi nesiwažwa? *Kakicha

kinitala nikukaze nnekukaza he mburi ya vusoka
 31 vwangu. *Murungu na vava wa Mfumwa Yesu,
 ekazwa kale na kale, niye emanyiže, iti siteta
 32 mongo. *Uko Damasiko, mlao wa mfumwa Areta
 akaurinda muzi na Vadamasiko, kila eendie ku-
 33 nigwira, *nikasežwa he idirisha na ngerwa he
 lukuta, nikakia, tenigwirire.

12.

Icho Paulo efununkurirwe; vwasi vwakwe na vuntu egerirwe
 nzinya ni Murungu; evakumbusha mikundie yakwe iti ni ya idi.

1 KIDIDI, kukukaza tekuve mira iki nnegaya ndoto
 2 na mifununkurire neinkiwe ni Mfumwa. *Nima-
 nyiže muntu e wakwe Kirisito, iki havecha ma-
 vuri ikumi na mane, ho ekina na mwiri wakwe,
 ho tekina na mwiri wakwe, mi sekimanyiže,
 Murungu niye ekimanyiže, — uu muntu ekwe-
 3 žižwe sari he ivunde la katatu. *Kangi uu mu-
 ntu nimanyiže, — ho ekina na mwiri, ho te-
 kina na mwiri, sikimanyiže, Murungu niye eki-
 4 manyiže, — *iti ekwežižwe sari he Paradiso,
 akasikia mburi žesitetika, muntu esichunguwe
 5 kužiteta. *He mburi ya uu muntu nnekukaza;
 he mburi yangu sikaekukaza, esire he mburi ya
 vusoka vwangu.
 6 Ambu kakicha nekienda kukukaza, sekioka mru-
 ndu; ambu nekiteta vya idi. Mira nikushigira,
 nesa muntu asizenidunganyiža vintu vibaha ku-
 7 kela vila, evivona kana kusikia he mi. *Kangi
 iti nisikuboe, kila neteische kufununkurirwa vijinki,
 nikagerwa muvwa he mwiri, mlao wakwe she-
 8 tani, anibige nkundi, nesa nisikuboe. *He ii mburi
 nimsembie Mfumwa kantu katatu, iti uu anishigie.
 9 *Naye akanira: Wena na mbonea yangu,
 usifoleke; ambu he vusoka niho nzi-
 nya yangu yeteisha. 'Huo nikundisha kuku-
 kaza he mburi ya vusoka vwangu, nesa nzinya

- 10 yakwe Kirisito ikae he mi. *Nicho cheshiga neki-zihirwa, nekivona vusoka na kuberwa na vwasi na kudindishwa na fole he mburi yakwe Kirisito; ambu aho, ne msoka, niho nena nzinya.
- 11 Naoka mrundu, mira ninywi mwenigerire he vwo. Ambu mi chekinitale, nikazwe ninywi, ambu ziaho sive neri, mira he žila ntume žena nguma mbaha,
- 12 tehena enikelile neri mmwe. *Visimbiko vya ntume virongike henyu na kugumiriža kujinki na mahirimo na mamako na mirongire ya nzinya.
- 13 *Ambu mwekirereha ala mabumba angi, mudurike he kini, esire icho kimwe, iti simuliie? Munishigie icho nekondie! *Rerehani, mi nikudokie, kuza henyu ka katatu, neri sikaemulia, ambu sienda vila vyenyu, mira nimuenda nywi. Ambu vaana tekivatata kuvunganyiža vala vevamogie mari, mira vala vevamogie vavunganyiže vaana
- 15 mari. *Mira mi nikundisha kufwinya vyose, kangi nifwinywe mwenye he mburi ya ngoro ženyu neri nywi mwekizikadurisha lukundo lwenyu, mi nnezikamukunda.
- 16 Mira kangi ni 'huo: Mi mwenye simuliie; mira
- 17 kila nechee haiwa, nimugwirire na kilavye. *Hii, nimutunguluke neri na mmwe wa vala, netumie
- 18 henyu? *Nimsembie Tito, nikatuma ula mnduu hamwe naye. Kana Tito emutunguluke? Tetuanjanye he iyo mpeho mwe? Tetuvatie mavunda
- 19 mamwe? *Kangi misi mijinki mutie, iti swi tukukania henyu. Swi tuteta he Murungu he mburi yakwe Kirisito, mira vyose ni iti mujengwe nywi,
- 20 twemukundie. *Ambu nifoleka, iti aho nekiza, sikamuvone sa vuntu neenda iti nami nnevonwa ninywi, sa vuntu mwesekienda, kila hena malwano na lwiso na oro, na makanano na kuchunga mongongo, marenge, kukuboa, na vintu vivivi vingi.
- 21 *Sari aho nekineza-wa, Murungu wangu enenidurisha he mburi yenyu, nami kinitala kusikia

vukiva he mburi ya vajinki, vebani kale, vesichwie muti he mburi ya uvura verongie na kushinda na kusakugwirisha.

13.

Vechundwa, vachwe muti; ngezya.

- 1 Ii ni ntambo ya katatu, nekineaza henyu. Masa ose enechwiwa, vavoni veri kana vatatu veki-
- 2 kenja kuteta vuvoni. *Nikitetie kale, hantu nazia ka keru, na iki, nesinazi henyu, nivaira-wa vala vebanie kale na vala vangii vose, iti aho nekiza-
- 3 wa, sikamfwie muntu mbonea. *Ambu muenda kumanya kididi, iti Kirisito niye eteta he mi; ye esi msoka henyu, mira ena nzinya henyu.
- 4 *Ambu ziaho ekonterwe he muti he mburi ya vusoka, ekalama he mburi ya nzinya ya Murungu; ambu naswi tu vasoka hamwe naye, mira tunekalama hamwe naye he mburi ya nzinya ya
- 5 Murungu yenevoneka henyu. *Huo kurereheni venye, iti muna na migwirishiže, kuježeni venye. Kana nywi venye temmanyiže, iti Yesu Kirisito
- 6 eho henyu? Kai temmanyiže, temu va idi. *Niarira, iti munemanya, iti swi tu va idi. *Tumsemba
- 7 Murungu, nesa hasitee cho kivivi mweronga; si iti swi tuvonwe, iti tu va idi, mira ni he mburi yenyu, nesa muronge vila vyeve, swi mira tukae
- 8 sa tve vamongo. *Ambu swi tetudima kuvilwanya vila vya idi, esire kuvijenja vila vya idi.
- 9 *Tuzahirwa, swi twekioka vasoka henyu, nywi mwekitema nzinya; nivyo twesemba, iti muzihe
- 10 nento. *Nicho cheshiga nekigonda ivi nesi henyu, nesa aho ne henyu, nisiteishe kulaha na žila nzinya Mfumwa eninkie ža kujengia, si ža kunkonda.
- 11 Iki, vanduu, zahirwani! Kulokani! Gwiani hamwe! Mutee mhorere! Kangi Murungu wa lukundo na
- 12 wa muhorere enekaa hamwe nanywi. *Mukeyziane

na kubwitana kwezerire. Mukezwa ni vezerire
 13 vose. *Mbonea ya Mfumwa Yesu Kiri-
 sito, na lukundo lwa Murungu na ku-
 kundana na mpeho yezerire kukae na-
 nywi vose.

Barua yakwe Paulo he Vagalatia.

1.

Ngezya. Ndima yakwe Paulo na kusagwirisha kwa Vagalatia.

- 1 MI Paulo ni ntume, mira sigimbikwe ni vantu
 neri muntu, mira ni Yesu Kirisito na Murungu,
 2 Vava, emvushiže he vefwie. *Mi na vanduu vose,
 ve hamwe nami, tukezya mabumba ose a Gala-
 3 tia: *Mbonea imukaie, na mhorere wa Murungu,
 4 Vava, na Mfumwa wetu Yesu Kirisito, *ekuinki-
 že mwenye he mburi ya mabanu etu, nesa atu-
 fwinye he ili isanga ivivi la misi ii, kila Muru-
 5 ngu, Vava wetu, ekikundie; *uu navikiwe shima
 kale na kale! Amina.
 6 Nimaka, iti mumangiekunda kutanywa na ula
 emutangie he mburi ya mbonea yakwe Kirisito,
 7 mukaratera mburi yedi ingi, *esi mburi yedi ingi;
 mira hena vantu, vemutesha, vekonda mburi yedi
 8 yakwe Kirisito. *Mira neri swi kana mlao, efuma
 uko wanga, ekimubirikira mburi yedi ingi esire
 9 iyo, twemubirikire, nararwe! *Sa vuntu twetete
 kuvoka, 'huo niteta iki wa: Muntu ekimubirikira
 10 mburi yedi esire ila, mweinkiwe, nararwe! *Ingeri
 iki nienda kukundwa ni vantu kana ni Murungu?
 Kana nienda nivazihiže vantu? Kaki-
 cha nekicherizihiza vantu, seki mndi-
 ma wakwe Kirisito.
 11 Vanduu, nimuukulila, iti mburi yedi, yebirikirwe
 12 nimi, teifumie he muntu. *Neri mi siinkiwe ni

13 muntu, neri siteifundishwa, mira niifununkurirwe
 ni Yesu Kirisito. *Ambu musikie mitongire yangu
 ya kale he Vayuda, iti niteishe kulidindisha ibu-
 14 mba la Murungu na kulikonda. *Nikateisha ku-
 gwirisha mburi ža kiyuda kukela vairika vangu
 vajinki va mbari yangu, nikateisha kukudoka he
 15 mburi ya misimo ya vakale vangu. *Mira Murungu,
 enizurire nere he ndeni yakwe mcheku, akanita-
 16 nga na mbonea yakwe akanazahirwa, *kumfunu-
 nkura mwanae he mi, nesa nibirikire he vanko-
 ma, wa ila indi sivužiže mwiri wangu na saka-
 17 me yangu; *neri sikweie Yerusalemu he vala,
 venirongorire kuoka ntume, mira nikatonga Arabia,
 18 nekikenja, nikahunduka-wa Damasiko. *Mavuri
 matatu ekivecha, nikakwea Yerusalemu, nimanya-
 ne ne Kefa, nikakaa hakwe mazuva ikumi na
 19 masano. *Tehena ntume ingi nevonie, esire Ya-
 20 kobo, mnduu wa Mfumwa. *Vila nemugondia,
 21 Murungu emanya, iti siteta mongo. *Nekikenja,
 22 nikaza he masanga a Sirya na Kilikia. *Mira
 ala mabumba a Yudea, e he Kirisito, teekinima-
 23 nyiže vusho vwangu. *Vekisikie du iti: Ula etu-
 dindishe kale, iki ebirikira ii migwirishiže, eki-
 24 ikondie kuvoka. *Vakamkaza Murungu he mburi
 yangu.

2.

Paulo vuntu esikižanye na ntume; vuntu emchundie Petero.
 1 KANGI wa hekivecha mavuri ikumi na mane,
 nikakwea Yerusalemu hamwe ne Barinaba, ne
 2 Tito tweekitonga naye. *Nekitonga ni kila neki-
 ifununkurirwe, nikavavonyesha iyo mburi yedi,
 nebirikira he vankoma, kangi nikakela njama na
 vala, vena nguma yedi, nesa miangire yangu ya
 3 iki na ya kale isioke ya sutwa. *Mira neri Tito,
 nena naye, tekundiwe kuarekwa, kangi ye neki
 4 Mugiriki. *Neki he mburi ya vanduu va mongo,

- verekungiziŷwa, vezie mpiso, nesa vaziane vila
 5 he vuzoro. *Ava neri saa mwenzu tetukundie
 kuvotwa nivo na kuvasikia, nesa vila vya idi
 6 vya mburi yedi vikae nanywi. *Mira vala vena
 nguma yedi, — vuntu vekikee kale, sivienda, ambu
 Murungu terereha vila vya muntu, vyevonwa, —
 7 mi vala vena nguma yedi tevenineshiŷe-ni, *mira
 vakavona iti mi niinkiwe mburi yedi, nesa niibi-
 rikire he vala, vesiarekwe, sa vuntu Petero eibi-
 8 rikira he vala vearekwe. *Ambu ula emjenjiŷe
 Petero he ndima yakwe ya va'a vearekwe, niye
 9 enijenjiŷe nami he vankoma. *Vakanamanya iyo
 mbona, nefwiwe, niho Yakobo ne Kefa ne Yo-
 hana vevonwa, iti ni ngwiŷo, veninka mi ne
 Barinaba mkono wa kuume wa shanga, nesa
 swi tutonge he vankoma, vo he vala vearekwe,
 10 *kizinya tuvakumbuke vakiva, nami nikudokie
 kutea 'huo.
 11 Aho Kefa ekiza Antiokia, nikakanana naye, mwe-
 12 nye ere aho, kila etetwa vuvivi. *Ambu aho
 vantu vefumie hakwe Yakobo vesinazi, ekilie
 hamwe na vankoma; mira vakanazi, akakuzura
 na mondo, akatana navo, kila efoleke vala ve-
 13 arekwe. *Na vala Vayuda vangi vakahira hamwe
 naye, 'huo neri Barinaba akahoshwa ni kuhira
 kwavo.
 14 Mira nektivona, iti tevegwirire ila nzia yerongake
 ya he mburingwa, nikamwira Kefa vose vesikie:
 Kakicha we, we Myuda, uanga kinkoma, tuanga
 kiyuda, hanini wekivakundia vankoma, kuanga
 15 kiyuda? *Swi tumogiwe Vayuda, tetu vabanu,
 16 vefuma he vankoma. *Mira swi tumanyiŷe, iti
 muntu tezeriŷwa ni mirongire ya miomongwa,
 mira aho ekingwirisha Yesu Kirisito, swi tumgwi-
 rishe Kirisito Yesu, nesa tuzeriŷwe, kila tve-
 mgwirisha Kirisito, si kila tweronga mirongire ya

miomongwa; ambu tehena muntu ezeriřwa, kila
 17 eronga mirongire ya miomongwa. *Mira kakicha
 aho, twekienda kuzeriřwa he mburi yakwe Kiri-
 sito, tuvonwa, iti tu vabanu, kave Kirisito aoka
 18 mndima wa mabanu? Ichu hai! *Ambu vila
 nevibařiře nekivijenga-wa, nakufwinya mwenye,
 19 iti nibani. *Ambu he mburi ya miomongwa
 niifwiie miomongwa, nesa nimituie Murungu wa-
 nga; nikonterwe he muti hamwe ne Kirisito.
 20 *Iki kangu si mi, netua wanga, mira
 Kirisito etua wanga uko ndeni he mi;
 kangu ichu netuia wanga he mwiri
 iki, nituia, kila nemgwirisha mwana
 wa Murungu, enikundie, akakuinkiřa
 21 mwenye he mburi yangu. *Ambu sibera
 mbona yakwe Murungu; ambu kakicha ulanga
 ufuma he miomongwa, kangu Kirisito ereku-
 fwirira.

3.

Miomongwa teidima kukiřa, mira itonja vantu he Kirisito na
 he migwirishiře.

1 NYWI Vagalatia mwesichee! Ni ani emuogie,
 kangu Yesu Kirisito mumvonyeshwe ekonterwe
 2 he muti, mukamvona na meso enyu? *Ii mburi
 mwenzu nienda niirirwe ninywi: Muinkiwe mpe-
 hongwa he mburi ya mirongire ya miomongwa
 kana he mburi ya migwirishiře, mweukulilwe?
 3 *Kave murundie 'huo? Mukanavoka kimpeho,
 4 iki muenda kukengeleja kimwiri? *Uvwo vwasi
 vwose murekurishiřwa? Ukiche kididi ni vwa
 5 sutwa. *Ula emuinka mpehongwa, eronga mahi-
 rimo henyu, eronga 'huo he mburi ya mirongire
 ya miomongwa kana he mburi ya migwirishiře,
 6 mweukulilwe? *Sa vuntu Aburahamu emgwirishe
 7 Murungu, kukashiga akatangwa mlanga. *Manya-
 ni kangu, iti vala va migwirishiře, nivo vaana

- 8 vakwe Aburahamu. *Mira ugondengwa, kila we-
vonie too aho, iti Murungu enevazeriža vankoma
he mburi ya migwirishiže, ukamwukulila Abura-
hamu mburi yedi zii: He mburi yako vankoma
9 vose veneinkwa lute lwedi. *Huo vala vena
migwirishiže, veinkwa lute lwedi hamwe ne Abu-
rahamu egwirishe.
- 10 Ambu vose vearira mirongire ya miomongwa,
verarwa; ambu hegondiwe: Ye, esikaa na vyose,
vyegondiwe he kitabu cha miomongwa, ekisa-
11 vironga, ararwa. *Mira icho kimanyike, iti he
Murungu tehenā ezerižwa ni miomongwa, ambu
mlanga enekalama he mburi ya migwirishiže.
- 12 *Mira miomongwa si ya migwirishiže, mira ye
13 eronga ivi, enekalamywa nivyo. *Mira Kiri-
sito atukombola he kiraro cha miomo-
ngwa, aho mwenye ekirarwa he mburi
yetu; ambu hegondiwe: Ula etundi-
14 kwa he muti, ararwa. *Ni iti vankoma
vavone lute lwedi lwakwe Aburahamu he Kirisito
Yesu, tukuloshižwe kiariro cha mpehongwa kila
twegwirishe.
- 15 Vanduu, niteta kimuntu; vupaži, vveringanywe ni
muntu hena vavoni aho esinafwi tevuvushwa neri
16 tevuongežwa. *Aburahamu einkiwe viariro hamwe
na lukolo lwakwe. Teti malukolo, sa e majinki,
mira lukolo sa e lumwe: na lukolo lwako, niye
17 Kirisito. *Icho neteta ziicho: Maagano, erongiwe ni
Murungu, teevushwa ni miomongwa, yezie, hana-
vecha mavuri magana mane na makumi matatu,
18 teidima kuvusha viariro. *Ambu kakicha tupala
he mburi ya miomongwa, si he mburi ya viariro
kangi; mira Aburahamu evikiwe iki kiariro ni
19 Murungu. *Ingeri miomongwa ni ya ni kangi?
longežwe he mburi ya mabanu sari aho ulwo
lukolo lwekineaza, lwevikiwe icho kiariro; iyo
miomongwa ifwinyižwe ni valao, he mkono wa

- 20 mwatanya. *Mira mwatanya si wa mmwe; mira Murungu ni mmwe.
- 21 Kave miomongwa ilwanya viariro vyakwe Murungu? Icho hai! Ambu nanga hekifwinyiže miomongwa yedima kukalama, aho kididi ulanga wekifuma he miomongwa. *Mira ugondengwa uvagerire vose he mabanu, nesa vala vegwirisha, vankwe viariro, kila vemgwirisha Yesu Kirisito.
- 22 *Migwirishiže yesinazi, tukakundiwa kuitika miomongwa, tukachungwa, turinde migwirishiže, 24 yeneafununkurwa. *Huo miomongwa niyo yetutwaie he Kirisito, nesa tuinkwe 25 ulanga he mburi ya migwirishiže. *Iki, migwirishiže ikanazi tetutetiwa kangi ni kila 26 chetutwaie. *Ambu nywi vose mu vaana va Murungu, kila mwemgwirisha Kirisito Yesu. *Ambu vose mweshofekwe he Kirisito, mumdokie Kirisito. *Tehena Myuda neri 27 Mugiriki, teheni mzoro na esi mzoro, teheni mwosi na mche; ambu nywi vose mwaoka mmwe 28 he Kirisito Yesu. *Kakicha mira mu vakwe Kirisito, mwaoka lukolo lwakwe Aburahamu, kangi munepala, sa vuntu kiariro chetetie.

4.

Kale neki vazono va miomongwa, mira iki ni vaana va Murungu; mburi yakwe Sara ne Hagari ifwanana na maagano mashaa na maagano a kale.

- 1 NITI: Mwapala echeri mwana mdori, neri ni 2 Mfumwa wa vyose, mira tetekane na mzoro, *mira etetiwa ni vala vemrera na vabaha vakwe, sari 3 aho kila kiazee, vavee echwie, chekikuloka. *Huo naswi, aho twecheri vaana, tukaoshwa vazono 4 ni misimo ya kuvoka ya ili isanga. *Mira misi yekikuloka, Murungu akamtuma mwana wakwe, emogiwe ni mche, atetiwe

- 5 ni miomongwa, *nesa akombole vala,
 vetetiwa ni miomongwa, nesa tuoshwe
 6 vaana. *Kila mwe vaana, Murungu atuma
 mpeho ya mwana wakwe he ngoro žetu, niyo
 7 yetanga: Aba, vava! *Iki tu mzoro kangi, mira
 u mwana; kakicha u mwana, unepala he mburi
 ya Murungu.
- 8 Mira aho kale, mwesinammanya Murungu, mwe-
 kirongie ila mirungu ndima, yesi mirungu too
 9 kuvoka; *mira iki, mukanammanya Murungu kana
 mukanamanywa ni Murungu, hanini mwekiiga-
 rukia-wa ila misimo misoka yesive, mwekienda
 10 kuirongia ndima kangi wa? *Mugimbika misi na
 11 mieži na mavuri na viluva. *Nisikia fole he mburi
 yenyu, iti sari nimurongiie ndima sutwa.
- 12 Nimusemba vanduu, mukae sa mi, ambu nami
 13 nikee sa nywi, temnirongie mburi mbivi. *Mira
 mumanyiže, iti aho kuvoka nimubirikire mburi
 14 yedi na vusoka vwa mwiri wangu, *kangi vuntu
 mweježižwe he mburi ya mwiri wangu; tembe-
 rire, temsuie, mira mniguhie, sa ne mlao wa
 15 Murungu, sa Kirisito Yesu. *Iki kuzihirwa kwe-
 nyu ku hio? Ambu nimutetia vuvoni, iti, nanga
 chekive, mwekiñolile meso enyu, muaninke mi.
 16 *Kave iki, nikanamuiru vila vya idi, naoka munzo
 wenyu?
- 17 Vekudokie he mburi yenyu, mira tekuzihie, ambu
 veenda kututanya, nesa nywi mukudoke he mburi
 18 yavo. *Kukudoka he mburi yedi kuziha, kwe-
 kiteika misi yose, si aho ne henyu wa ho.
 19 *Vujana vwangu, nangia ka keru he iyo nkondo
 ya kumumoga, sari aho Kirisito ekineavoneka
 20 henyu. *Nekienda, nikae henyu iki, nesa nitee
 mitetire ingi, ambu natekerwa he mburi yenyu.
- 21 Nirani nywi, mweenda kuratera miomongwa, te-
 22 msikia miomongwa? *Ambu hegondiwe, iti Abu-
 rahamu ekina vaana veri, mmwe wa mzoro, mmwe

23 wa ula esi mzoro. *Ula wa mzoro emogiwe
 kimwiri, mira ye wa ula esi mzoro emogiwe he
 24 mburi ya kiariro. *Ivi vikee sa lusimo; ambu
 ivi ni maagano meri: Imwe la mungori wa Sinai,
 25 lemoga vazoro, nilo Hagari. *Ambu Hagari ni
 mungori wa Sinai he isanga la Arabia, kangi
 efwanana na muzi wa Yerusalemu wa iki, ambu
 26 uho he vuzoro hamwe na vaana vawo; *mira
 muzi wa Yerusalemu, we uko wanga teuho he
 27 vuzoro, niye mlala wetu vose. *Ambu hegondi-
 we: Zahirwa, we ntasa, wesimoga, fuma, ubige
 mialala, we, wesina nkondo ya kumoga! Ambu
 ula e yongwa, ena vaana vajinki kukela ula ena
 28 mwosi. *Mira nywi, vanduu, mu vaana va kiariro
 29 sa Isaka. *Mira sa vuntu kale ula emogiwe
 kimwiri emdindishe ula emogiwe kimpeho, 'huo
 30 neri iki. *Ugondengwa uti-ze? Mngashe mzoro
 hamwe na mwana wakwe; ambu mwana wa
 mzoro tekapale hamwe na mwana wa ula, esi
 31 mzoro. *Huo vanduu, tetu vaana va mzoro, mira
 va ula esi mzoro.

5.

Paulo echunda Vagalatia, vasiratere ila misimo misoka wa,
 mira vaange kimpeho.

1 KIRISITO etukombole, nesa tufume he vuzoro;
 dindani, musikunde kungizwa-wa he uvwo vu-
 2 zoro vwemurisha vwasi. *Rerehani! Mi Paulo
 nimuira: Mwekiarekwa, Kirisito tena mburi na-
 3 nywi. *Kangi nimteta muntu, earekwe vuvoni,
 4 iti kimtala agwirishe miomongwa yose. *Vose
 nywi, mweenda kuzerizwa ni miomongwa, mwa-
 5 tanywa ne Kirisito; mwabera mboneangwa. *Ambu
 swi tuarira kila kiariro cha ulanga he mburi ya
 6 mpehongwa, kila twegwirisha. *Ambu he Kiri-
 sito Yesu chena nzinya si kuarekwa kana kusa-
 arekwa, mira migwirishiže, yeronga ndima he

- 7 mburi ya lukundo. *Mwekidindike nento; ni ani
 8 emukindie, nesa musiratere vila vya idi? *Ukwo
 9 kusingiriža tekufumie he ula, emutangie. *Kashi-
 10 mbi kadori kekorera he muchu wose. *Mi nimu-
 arira nywi he Mfumwa, iti tehekatee cho kingi,
 mwedunganya; mira ula emuteshanya, enelahwa,
 neri ni ani.
- 11 Mira mi, vanduu, nekibirikira mburi ya kuarekwa
 na iki, cheshiga, nekidindishwa ni ni? Ambu
 kangi mburi ya mutingwa yevihiza yavushwa.
- 12 *Nienda, iti vala vemugera shongo, navo vate-
 mwe.
- 13 Ambu nywi, vanduu mutangiwe, nesa mufume
 he vuzoro. Mira ukwo kufuma he vuzoro kusi-
 hoshe miiri yenyu, mira murongiane ndima na
 14 kukundishana. *Ambu miomongwa yose ikuloka
 he iyo mburi mwenzu: Mkundishe mwiyo, sa
 15 vuntu wekukunda mwenye. *Mira mwekiumana
 na kulana, kucheieni, nesa musiekenjana.
- 16 Mira mi niti: Angani kimpeho! Niho mwesika-
 dime kukullosha vila, miiri yenyu yevirekere.
- 17 *Ambu mwiri urekera vila vyesikundwa ni mpe-
 hongwa, kangi mpehongwa irekera vila, vyesi-
 kundwa ni mwiri. 'Huo ivi viri vilwana, nesa
 nywi venye musidime kuharea vila, mwevikunda.
- 18 *Mira mwekirongorirwa ni mpehongwa, temratera
 19 miomongwa. *Mira mirongire ya mwiri
 imanyike, iti ni kushinda, uvura, tama,
 20 *kutasa nkoma, vuganga, nzo, malwa-
 no, kiru, oro, ukwakwa, kusasikiža-
 21 nya, misopano, *lwiso, kukoma, ku-
 engea, kulisha na vingi vyefwanana
 na ivi; he vintu vyekee 'huo, nimuira
 herecheri, sa vuntu nemuirire kuvoka,
 iti veronga ivi, tevekapale vufumwa
 22 vwa Murungu. *Mira ntunda, žemo-
 giwe ni mpehongwa, ni lukundano,

kuzihirwa, muhorere, kuteta mpoa,
 vwedi, kusakela mma, vuhuza, kuku-
 23 gwirisha. *Vekee 'huo, tevelwanywa ni mio-
 24 mongwa. *Vala e vakwe Kirisito, vakontera
 25 mwiri he muti hamwe na lwiso na tama. *Ka-
 kicha tukalamywa ni mpeho, natuange kimpeho.
 26 *Tusiendishe kukazwa kwa bo, twekivihizanya,
 twekisikiana lwiso.

6.

Paulo evachunda, vagumirižizane; tehenā kiariro kingi esire
 Kirisito wa ye.

- 1 VANDUU, muntu ekikelwa ni ibanu, nywi, mwena
 na mpehongwa, mchundeni uu na mpeho ya
 vuholo, wekikurereha mwenye, iti nawe usiježwe.
- 2 *Mujenjanye kutika mižigo, 'huo munekullosha
 3 miomo yakwe Kirisito. *Ambu muntu ekidu-
 nganya, iti ye ni mbaha, uko si mbaha, ekuke-
 4 ngera mwenye. *Mira muntu narerehishe ndima
 yakwe mwenye, niho edima kukukaza he mburi
 5 yakwe mwenye, si he mburi ya vangi; *ambu
 vantu vose venetika mižigo yavo venye.
- 6 Ula efundishwa mburingwa, atee shanga he vila
 7 vyedi vyose na ula, emfundisha. *Musike-
 ngerwe, Murungu teberwa! Ambu vila,
 8 muntu ehanda, nivyo eneavivona. *Ye
 ehanda he mwiri wakwe, he uo mwiri
 enevona kukondika; mira ula ehanda
 he mpehongwa, he iyo mpehongwa ene-
 9 vona nkalamo ya kale na kale. *Tusi-
 herwe kuronga vila vyedi,ambu hekinari gana,
 10 tuneavivona, kai tetuherirwe. *'Huo tweki-
 vona ha kurongia vyedi, tuvivarongie
 vose, kuvoka vala, vena shanga na
 migwirishiže yetu.
- 11 Rerehani migondire yangu, nemugondie na mkono
 12 wangu, vuntu yeringane! *Vala veenda kukazwa

- kimwiri, nivo vemusingiriža nywi, nesa muarekwe, si he mburi ingi esire iyo, iti vasingidishwe he
- 13 mburi ya mutingwa wakwe Kirisito. *Ambu neri vala, vearekwe, venye tevegwirisha miomongwa, veenda nywi muarekwe, nesa vakukaze he mburi
- 14 ya miiri yenyu. *Mira mi sienda kukukaza, esire he mburi ya mutingwa wa Mfumwa wetu Yesu Kirisito; he uo hangu vya ili isanga vyakonterwa
- 15 he muti na mi he vila vya ili isanga. *Ambu kuarekwa tekuve, neri kusaarekwa, esire kuru-
- 16 mbwa mshaa. *Kangi vose vegwirisha ii mburi, vale muhorere, vafwiwe mbonea hamwe na Vaisiraeli va Murungu!
- 17 Ingeri kangi mun u nasinirishe vwasi,ambu he mwiri wangu nitikie kisimbiko chakwe Yesu.
- 18 *Vanduu, mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito ikae na mpeho ženyu. Amina.

Barua yakwe Paulo he Vaefeso.

1.

Paulo emtogola Murungu he mburi ya lute lwa kimpheho lwefuma he Kirisito, evasembia Vaefeso, vazikemanya kiariro chavo. Kirisito ni mutwi wa ibumba.

- 1 MI Paulo, ne ntume yakwe Kirisito Yesu, kila Murungu ekikundie, nimukezya nywi mwezerire, mwe uko Efeso, hamwe na vala, vemgwirisha
- 2 Kirisito Yesu: *Mbonea imukaie na muhorere, wefuma he Murungu, Vava wetu, na Mfumwa Yesu Kirisito!
- 3 Murungu nakazwe, e vava wa Mfumwa wetu Yesu Kirisito kila etuinkie lute lwedi lujinki lwa kimpheho, lwefuma
- 4 he ivunde he Kirisito. *Ambu he ye etuzurire aho, isanga lesinarumbwa, tuo ke ve-
- 5 zerire, vesina masa ekivarereha; *kangi kila

etukundie, etuvikie too aho tuoke vaanae
 venye he Kirisito Yesu sa vuntu ezahirwe na
 6 kurekera, *nesa vwedi vwa mbonea yakwe etu-
 7 fwie he ula ekundiwe, vukazwe. *He uu tuko-
 mbolwa he mburi ya sakame yakwe, tushigiwa
 8 mabanu, kila ena mbonea nyinki, *eteishe kutu-
 9 fwia na viugo na mimanyiže mijinki, *aho eki-
 tumanyisha mpiso ya vila evirekere na kuvizi-
 hirwa; ambu ye mwenye evidunganye too aho
 10 he ngoro yakwe, *iti kila kiazze echwie chekine-
 akuloka, avunganye vintu vyose, vila vya uko he
 ivunde na vila vye aha he isanga, nesa Kirisito
 11 aoke mutwi wavyo he mburi yakwe. *Ye eshigie,
 tweekioshwa vupaži, swi, twezurirwe kuvoka ni
 mikundie ya ula, eronga vintu vyose sa vuntu
 12 erekere he ngoro yakwe, *nesa vwedi vwakwe
 vukazwe he mburi yetu swi, twerongiemwarira
 13 Kirisito. *Uo nanywi mumwarire, mukanasikia
 mburi ya idi, mburingwa ya lukanio lwenyu, he
 uo kangi, mukanakenja kugwirisha, mukuloshiže
 14 ni ila mpeho yezerire ya kiariro *e mchungwa wa
 vupaži vwetu, nesa swi, tve vakwe, tukombolwe,
 tukaze vwedi vwakwe.
 15 'Huo nami, nikanasikia mburi ya migwirishiže
 yenyu he Mfumwa Yesu, vuntu mwekundie ve-
 16 zerire vose, *sitera kutogola he mburi yenyu na
 17 kumukumbuka genda he mitaso yangu, *nesa
 Murungu wa Mfumwa wetu Yesu Kirisito, e vava
 wa vwedi, amuinke mpeho ya viugo, yemfunu-
 18 nkura henyu, nesa mummanyane, *meso a ngoro
 ženyu avone kianga, mumanyishe kiariro cha
 mtango wakwe na vwedi vujinki vwa vupaži
 19 vwakwe he vezerire, *mumanyane nzinya žakwe
 nyinki vuntu žeringane hetu swi, twegwirisha, kila
 20 nzinya žakwe žedima vibaha. *Ižo erongie ndima
 nažo he Kirisito, aho ekimvusha he vefwie, aka-
 mvika he mkono wakwe wa kuume uko he ivunde,

- 21 *nesa aoke mbaha kukela vafumwa vose na kudima kwose na nzinya na vufumwa na mazina ose elangwa, si he ili isanga wa ho mira neri he lila, leneaza.
- 22 Vyose akavika si he magu akwe, akangimbika,
- 23 aoke mutwi wa vyose, he ibumba, *e mwiri wakwe, hantu vintu vyose vyekuloshiŷwa vya ula, ekulsha vyose hosehose.

2.

Vukiva vwa vantu vesina ne Kirisito, kuzihirwa kwa vala, vena ne Kirisito, veho he nyumba ya Murungu.

- 1 NERI nywi mwekifwie he mburi ya mateshanyo
- 2 enyu na mabanu enyu, *mwekiangie nao kale kiliisanga, he mburi ya ula mfumwa ena nzinya kunu he isanga, ni ila mpeho, yetea nzinya iki he
- 3 vaana va lubero. *Neri naswi vose aho kale tweekianjanye navo he tama ŷa miiri yetu, tweekironga vila, miiri yetu yevikundie na madunganyo etu, kila twe vaana va orongwa too twemogiwe, sa
- 4 vala vangi. *Mira Murungu, e mzuri wa mbonea, he mburi ya lukundo lwakwe lujinki etukundie
- 5 nalwo, *akatukalama hamwe ne Kirisito aho twefwie he mabanu etu; ambu mukiŷiŷwe ni
- 6 mbonea. *Kangi he Kirisito Yesu etuvushiŷe he vefwie hamwe naye, akatukaŷa hamwe naye uko
- 7 he ivunde, *nesa he misi yeneaza, atuvonyeshe vuzuri vwa mbonea yakwe na vwedi vwakwe vujinki he Kirisito Yesu. *Ambu mukiŷiŷwe
- 8 ni mbonea he mburi ya migwirishiŷe, kangi temtekivona venye, mutekiinkwa
- 9 ni Murungu; *si he mburi ya mirongi-
- 10 re, nesa hasitee ekukaza. *Ambu swi tu ndima yakwe, turumbiwe he Kirisito Yesu, nesa tutee mirongire yedi, Murungu eazere too aho, iti tuange nayo.

- 11 'Huo kumbukani, iti kale mwekimogwa mweki vankoma, mukatangwa vesiarekwe ni vala veta-ngwa vearekwe, kwerongwa na mikono he mwiri.
- 12 *He ila misi temwekina ne Kirisito, mweki vajeni temdimie kuoka vakaya hamwe na Vaisiraeli, temwekimanyiže maagano eaganwe, temwekina
- 13 kiariro, temwekina Murungu he ili isanga. *Mira iki he Kirisito Yesu, nywi, mwekiho hale, mwa-
- 14 etwe hafuhi ni sakame yakwe Kirisito. *Ambu ye ni muhorere wetu, kila vila viri evioshiže
- 15 kimwe, akavusha lusarigo lwekiho gati, *ila nzo, aho ekivusha na mwiri wakwe ila miomo ya maazero majinki nesa he ye mwenye vala veri avaoshe muntu mmwe mshaa, ekiete muhorere.
- 16 *'Huo ava veri akavakundanya na Murungu na mwiri mmwe he muti wa kukomiwa, akavusha
- 17 nzo nawo. *Akaza, akabirikira muhorere he vala
- 18 ve hale na muhorere he vala ve hafuhi. *Ambu he mburi yakwe vose veri tudima kumzia Vava he mpeho mwe.
- 19 Iki nywi kangi temu vajeni vesina ka-ya, mira mu vakaya hamwe na vala ve-
- 20 zerire, mutužanya na Murungu, *muje- ngiwe he kivanza cha mabwe cha ntume na vaarota, hantu Yesu Kirisito
- 21 mwenye e ibwe la mpembeni. *He uu ijengo lose lekijengwa nento lioka ibaha, lioka nyumba ya mtaso yezerire he Mfumwa.
- 22 Niho hantu nanywi mwejengiwa, muoke nyumba ya Murungu ya kimpeho.

3.

Mburi ya kutangwa kwa vankoma ni mpiso mbaha, Paulo efwiwe mbonea kubirikira, evasemia, vazikegwirisha.

1 NICHU cheshigie mi Paulo nekichungwa he mburi yakwe Kirisito, kangi he mburi yenyu

- 2 nywi vankoma. *Ukiche musikie mifwinyiže ya
 mbonea ya Murungu, neiinkiwe he mburi yenyu,
 3 *iti nifununkurwe ila mpiso nikaimanyishwa,
 sa vuntu negondie kuvoka na mburi nyingahi.
 4 *Ižo mwekižishoma, munevona vuntu nemanya
 5 mpiso yakwe Kirisito. *Io teitetiwe he vaana va
 vantu he misi yevechiže, mira iki ifununkurwe
 ni mpehongwa he ntume žakwe žezerire na vaa-
 6 rota, *iti vankoma navo vaoka vaapala, iti navo
 vagerwe he uo mwiri navo vatee shanga ya
 7 kiariro cha he Kirisito Yesu he mburi yedi. *Mi
 niokie mndima wakwe, kila nefwiwe mbonea ni
 Murungu, nikažiringanyižwa ni nzinya yakwe.
 8 *Mi ne mdori kukela vezerire vose nifwiwe iyo
 mbonea, nesa nivabirikire vankoma vuzuri vwakwe
 9 Kirisito vwesimanywa, *nivaangaže vose, vama-
 nye mifwinyiže ya ila mpiso, yekifisiwe too kale
 10 hose he Murungu, erumbie vintu vyose, *nesa
 iki vafumwa na venye nzinya va uko he ivunde
 vaukulilwe ni ibumbangwa viugo vya Murungu
 11 vyenetie; *ambu ivyo evirekere too kale hose
 12 kuvironga he Kirisito Yesu Mfumwa wetu. *Uu
 niye eshiga tweekizihirwa na kuvona mingiie na
 13 kiariro kila twemgwirishe. *Huo nimusemba,
 musifoleke, mwekivona vwasi nerishwa he mburi
 yenyu,ambu ni vwedi vwenyu.
 14 Nicho cheshiga nekimtugutia Vava *ha-
 15 ntu mazumbe ose uko he ivunde na he
 16 ili isanga eguhie izina, *nesa amuvo-
 neie, sa vuntu vuzuri vwa vwedi vwa-
 kwe vweringane, muntu wa uko ndeni
 17 agerwe nzinya ni mpeho yakwe, *Ki-
 risito akae he ngoro ženyu, kila mwe-
 gwirishe; nany wi mutee miži, muje-
 18 ngwe he lukundo, *muteishe kumanya ha-
 mwe na vezerire vose vuangaramu na vu-
 eza na vuntu lweseishe na vuntu lwekweie,

- 19 *mumanye lukundo lwakwe Kirisito, lwevechiže
kumanya kwose, nesa muneshe vila vyose, Mu-
20 rungu evineshiže. *Mira ula edimisha kuronga
vyose, kukela vila twevitanja kana vila twevima-
nya, kila nzinya žakwe žeronga ndima hetu, *ye
akazwe he ibumba he mburi yakwe Kirisito Yesu
misi yoso yeneaza kale na kale! Amina.

4.

Vaefeso vechundwa, vagwie hamwe, vatee miangire mishaa.

- 1 MI, nechungiwe he mburi ya Mfumwa, nimu-
chunda, mutee miangire yefwenye ula mtango
2 mwetangiwe, *mukudurishe, mutee vuhuža na
3 vuholo, mwekigumirižižana na lukundo, *muku-
doke mukae na io mpeho mwe wa yo, mweki-
4 kundanywa ni muhorere. *Mwiri ni mmwe,
mpehongwa nayo ni mwe, sa vuntu
mwetangiwe, nesa mutee kiariro ki-
5 mwe cha mtango wenyu. *Mfumwa ni
mmwe, migwirishiže ni mimwe, lu-
6 batizo nde lumwe, *Murungu nde
mmwe, niye Vava wetu vose, ete-
tia vose, evonyesha vose nzinya ža-
7 kwe, etua he vose. *Mira swi vose tu-
fwiwe mbonea, sa vuntu Kirisito eturinganyiže.
8 *Nicho cheshiga ekiti: Akanakwea uko wanga,
akataha vala vekichungiwe, akavainka vantu vya
9 mbonea. *Iki ukwo kuti: Akwea ni ni esire iti
10 eseie na uko si he nkoma? *Ula eseie nde ye
ekweie na uko wanga haiwa kukela ivunde lose,
11 nesa ahazuže hose. *Ye egimbike va kumwe,
vaoke ntume, vangi vaoke vaarota, vangi vaoke
12 vabirikiži, vangi vaoke varisha na vaarimu, *nesa
vezerire vakuloke, ndimangwa irongwe, nesa
13 mwiri wakwe Kirisito ujengwe, *sari tweekinea-
fika hantu vose tweneatea migwirishiže mimwe
na mimmanyiže mwana wa Murungu, hantu twe-

- neokia vantu vazima na kukullosha kiringanyo
 14 cha vila vyenetie vyakwe Kirisito. *Tusikae sa
 vunenke kangi, twekirakutikirwa uko na uko
 na kutonjwa ni mifundishiže mijinki yekee sa
 nkungu, kila vantu vena lukengero na vilavye
 15 vibaha vyetsha. *Mira tugwirishe vila vya idi na
 kuvikunda, tuehe he vyose tumfikie Kirisito, ye
 16 e mutwi. *Niye eshiga, mwiri wose wekichu-
 nganywa nento wekizanywa ni marungo ose, eu-
 jenja, sa vuntu mafungu ose eringanyižwe ndima
 žao; 'huo mwiri ueha, ukujenga mwenye he
 lukundo.
- 17 Nekiteta iži mburi, nimlanga Mfumwa, aoke
 mvoni musiange kangi sa vuntu vankoma ve-
 18 anga, vekikukomba he ngoro žavo, *viugo vyavo
 vyekitea kiža, tevemanya nkalamo ya Murungu
 he mburi ya urundu, vena nawo, kila ngoro žavo
 19 žeokie nkuži. *Ava vakanakaa sa vesinacho ve-
 sikia he ngoro žavo, vakugera venye he vila vyena
 soni, veronga mavura ose, kila vesikia lwiso.
- 20 Mira nywi temufundishwe, iti Kirisito ekee 'huo.
 21 *Ambu kakicha mumsikie, mukafundishwa mburi
 žakwe, munemanya vila vya idi vye he Yesu,
 22 *iti he mburi ža miangire ya kuvoka kimutala
 movushe ula muntu wa kale, enekondika, kila
 23 eratera tama žekengera, *mpeho ženju na ma-
 24 dunganyo enju aoke mashaa, *mudoke mu-
 ntu mshaa, erumbiwe na fwani ya Mu-
 rungungu, ena ulanga na vya idi vyeze-
 rire.
- 25 'Huo shigani mongo, tetani vila vya idi, vose
 muntu na mwiya wakwe;ambu vose tu ma-
 26 rungungu a mwiringwa. *Mwena oro musibane. Mu-
 sishige izuva likaswa, mwecherina na oro ženju.
 27 *Musimkundiže shetani kukaa. *Ula ekiiva, asi-
 28 zeiva kangi, mira aronge ndima, aharee vila
 vyedi na mikono yakwe, nesa adime kumgavia

- 29 ula esova. *Migayo mivivi isifume he miomo
 yenyu esire ila yedi, yedima kujenga hala hasoka,
 30 nesa vala vesikia vazahirwe. *Musigere mpeho
 yezerire ya Murungu he vukiva, ambu niyo ye-
 muinkie kisimbiko cha kukuloka he ula musi wa
 31 kukombolwa. *Mavihižanyo ose na kuvihiwa na
 oro na kilonzo na kurara kuvuke henyu na ma-
 32 vivi ose. *Mira muzihižanye venye na venye, mu-
 voneiane, mushigiane, sa vuntu Murungu emu-
 shigiie nywi he mburi yakwe Kirisito.

5.

Paulo echunda Vaefeso, vatee miangire yezerire. Vila
 vyevatata vanyumba.

- 1 MRATERENI Murungu, kila mwe vaana mwe-
 2 kundiwe! *Angani na lukundano, sa vuntu Kiri-
 sito etukundie akakuinkiza mwenye he mburi
 yetu, nesa aoke nombe ya mtaso yekomwa, Mu-
 rungu asikie fungo yedi.
 3 Mira kushinda na uvura wose na lwisio neri
 kutetwa visitetwe henyu, sa vuntu chevatala ve-
 4 zerire, *neri vya soni, neri migayo yesiziha, neri
 5 masola esive, esire kutogola. *Ambu venye mu-
 teishe kumanya, iti eshinda kana ena uvura kana
 ena lwisio tekapale he vufumwa vwa Murungu,
 6 kila ekee sa mnkoma. *Hasitee emukengera na
 mburi ža sutwa; ambu nižo žeshiga, oro ya
 7 Murungu yekivazia vaana va lubero. *Musitee
 8 shanga navo. *Ambu aho kale mweki kiža, mira
 iki mu kianga he Mfumwa; angani sa vaana va
 9 kianga! *Ambu vila vyemogwa ni mpehongwa ni
 10 ivi: Vuholo na ulanga na vya idi. *Endishani
 11 vila vyemzihiža Mfumwa. *Musitee shanga na
 mirongire ya kiža yesimoga, mira muibunkule!
 12 *Ambu vila vya mpiso vevironga, neri kuviteta
 vina soni. Kangi vyose vyebunkulwa, vimanyi-
 13 shwa ni kianga; *ambu kianga kimanyisha vyose.

- 14 *Nicho cheshiga ekiti: Tana na toro, we weshi-
nje, vuka he vefwie, niho Kirisito enekuangaža.
- 15 *Kucheieni, muange mpoa, musikae sa varundu,
16 mira sa vechee. *Muteishe kukudoka he misi ii,
17 ambu misi ii ni mivivi. *Musirunde, mira mu-
18 manye vila Mfumwa evikunda. *Musiengee mawa,
ambu eshiga, vantu vabane, mira muzue mpeho-
19 ngwa. *Mugaiane mazumo na nyimbo ža ntogolo
ža kimpeho, mwekimwimbua Mfumwa na kumzi-
20 hirwa he ngoro ženyu, *mwekimvikia Murungu
Vava mvera misi yose he mburi žose he izina
la Mfumwa wetu Yesu Kirisito.
- 21 Sikianani, kila mwemfoleka Kirisito!
- 22 Nywi vache sikiani vaosi venyu sa mwetamsikia
23 Mfumwa. *Ambu mwosi ni mutwi wa mche, sa
vuntu Kirisito e mutwi wa ibumba, kangi ye ni
24 mkiža wa mwiri. *Huo sa vuntu ibumba le-
msikia Kirisito, na vache vavasikie vaosi vavo he
25 vyose. *Nywi vaosi, kundani vache venyu, sa
vuntu Kirisito ekundie ibumba, akakuinkiža he
26 mburi yalo, *nesa alizeriže, alieliže, ekilioža na
27 mpombe na mburingwa, *nesa mwenye akuri-
nganyiže ibumba ledisha, lesina idamaro neri
ikwinzo neri kingi chefwanane navyo, mira lioke
28 lezerire, lesina kivivi neri. *Huo kivatala vaosi
vakunde vache vavo sa miiri yavo venye. Ula
29 emkunda mche wakwe ekukunda mwenye. *Ambu
too kale tehenā eshinie mwiri wakwe mwenye,
mira eurera na kuurerehisha, sa vuntu Kirisito
30 eteia ibumba. *Ambu tu marungo a mwiri wakwe.
- 31 *Nicho cheshiga muntu ekimshiga vavee na mlala
wavo, ekiandakana na mche, kangi ava veri ve-
32 neoka mwiri mmwe. *Io ni mpiso mbaha; mi
niteta 'huo he mburi yakwe Kirisito na ibumba.
- 33 *Mira nywi na nywi, muntu akunde mche wakwe,
sa vuntu ekukunda mwenye; kangi mche amfo-
leke mwosi.

6.

Paulo echunda vaana hamwe na vavavee, vafumwa hamwe na vazoro vavo. Mavuta a kimpeho. Ngezya.

- 1 NYWI vaana, he mburi ya Mfumwa sikiani vala
- 2 vemumogie, ambu nicho cheziha. *Umvikie shima
- 3 vaveo na mlala wenyu, niwo momo wa kuvoka
- 4 wena kiariro iti: *Ukae mpoa, ukaishe he isanga.
- 5 *Na nywi vavava, musikweže vaana venyu oro,
- 6 mira muvarere, mwekivachunda, nesa vamsikie
- 7 Mfumwa.
- 8 Nywi vazoro, sikiani vafumwa venyu va kiili-
- 9 isanga mwekifoleka na kuzingiza na ngoro mwe,
- 10 sa e Kirisito, *musironge, iti muvonwe, sa mwe-
- 11 kunda kuzihiža vantu, mira sa mwe vazoro vakwe
- 12 Kirisito, mwekironga vila Murungu evikundie na
- 13 ngoro. *Muronge ndima na kusatea nkani, sa
- 14 mwesirongia vantu, mira Mfumwa. *Ambu mu-
- 15 manya, iti vila vyedi muntu eronga, enevihu-
- 16 nduiwa ni Mfumwa, kai ni mzoro, kai si mzoro.
- 17 *Na nywi vafumwa, muvateie 'huo, musishinde-
- 18 vara, kila mwemanyiže iti uko he ivunde hena
- 19 Mfumwa wavo kangi e wenyu, kangi ye terereha
- 20 vwedi vwa muntu.
- 21 Mkengelejo, vanduu, dindani he Mfumwa
- 22 na he nzinya žakwe nyinki! *Gwirani mavu-
- 23 ta ose a Murungu, nesa mudime kusua vilavye
- 24 vyakwe shetani. *Ambu tetulwana na mwiri na sa-
- 25 kame, mira tulwana na vafumwa, na venye nzinya,
- 26 vetetia he kiža cha ili isanga, na mpepo mbivi,
- 27 žeho uko wanga. *Huo guhani mavuta ose a
- 28 Murungu, nesa mudime kusua he musu mvivi,
- 29 kangi mwekikenja kuvota vyose, mudimemuka.
- 30 *Mukani-ra, mukudoke na vila vya idi, mudoke
- 31 ulanga, sa idemu la nkondo, *he magu mujike
- 32 viratu vya kutongia kubirikira mburi yedi ya
- 33 muhorere. *He ivi vyose muzikegwira
- 34 ngao ya migwirishiže, ambu mivwi yo-

- se ya ula mvivi, yeaka moto, mudima
 17 kuikinda nayo. *Muguhie chepeu cha
 lukanio na muhandwi wa mpehongwa,
 18 niwo mburi ya Murungu. *Mutase misi
 yose na kutanja na kusemba kujinki kwa kimpeho,
 mwekishinjia meso na kuvatasia vezerire genda
 19 na genda *hamwe nami, nesa nidime kutanya
 momo na kuteta nento, nekibirikira na kufwi-
 20 nyiriza mpiso ya mburingwa, *ne ntume yayo
 nechungiwe, nesa niibirikire nento sa vuntu che-
 nitala.
 21 Mira nesa nanywi mumanye mburi žangu, vuntu
 žekee, Tikiko, nemkundie, e mndima wedi he
 22 Mfumwa, enemuukulila vyose. *Ambu nimumie
 henyu, nesa mumanye mburi žetu, asembe ngoro
 ženyu.
 23 Muhorere ukaie vanduu na lukundo hamwe na
 migwirishiže yefuma he Murungu Vava na Mfu-
 24 mwa Yesu Kirisito. *Mbonea ivakaie vala vose,
 vemkunda Mfumwa wetu Yesu Kirisito na kusa-
 mshiga.

Barua yakwe Paulo he Vafilipi.

1.

Paulo echungiwe, mira emtogola Murungu, evatasia Vafilipi, vazikemanya mburingwa, ezahirwa. iti kuchungwa kwakwe kushigie, vajinki vekiteisha kubirikira, evachunda, vagumirize.

- 1 SWI Paulo ne Timoteo twe vandima vakwe Yesu Kirisito, tuvagondia vezerire vose he Kirisito Yesu, ve uko Filipi, hamwe na vazima na vadi-
- 2 akoni: *Mbonea imukaie na muhorere wefuma he Murungu, Vava wetu, na Mfumwa Yesu Kirisito!
- 3 Nekimukumbuka, nimkaza Murungu genda, *na
- 4 kumusembia nywi vose misi yose, nekitasa na
- 5 kuzahirwa, *kila too musi wa kuvoka sari yoo

- 6 mweteie shanga na mburi yedi. *Kangi niteisha kuarira, iti ula, evokie ila ndima yedi henyu, eneikengeleja sari he musu wakwe Yesu Kirisito. *Ambu kinitala kumudunganyiza 'huo, kila mweho he ngoro yangu, kangi vose muinkiwe iyo mbonea hamwe nami, nekichungwa, nekikania mburingwa kana neki-
- 7 kwe Yesu Kirisito. *Ambu kinitala kumudunganyiza 'huo, kila mweho he ngoro yangu, kangi vose muinkiwe iyo mbonea hamwe nami, nekichungwa, nekikania mburingwa kana neki-
- 8 teisha kuibirikira. *Ambu Murungu ni mvoni wangu, iti vose nimusikia nkwinna na ngoro yakwe Yesu Kirisito.
- 9 Kangi icho nesemba ni iki: Lukundo lwenyu luzikenesha misi yose viugo na kumanya kwose,
- 10 *mumanyishe vila vyedi, muzere, mutane na kuvihizanya sari he musu wakwe Kirisito. *Muneshe ntunda za ulanga, wefuma he Yesu Kirisito, nesa Murungu akazwe, atogolwe.
- 11 hižanya sari he musu wakwe Kirisito. *Muneshe ntunda za ulanga, wefuma he Yesu Kirisito, nesa Murungu akazwe, atogolwe.
- 12 Vanduu, nienda mumanye, iti ižo mburi, nengie hežo, nižo žeshigie, mburi yedi yekizikagisha,
- 13 *kila chemanyike he kitala chose na he vantu vangi vose, iti nichungiwe he mburi yakwe Kirisito, *'Huo, minyororo yangu ikashiga, vanduu vajinki vakamwarira Mfumwa, vakazikabiga ngoro nkundi, kubirikira mburi ya Murungu na kusa-
- 14 sito, *'Huo, minyororo yangu ikashiga, vanduu vajinki vakamwarira Mfumwa, vakazikabiga ngoro nkundi, kubirikira mburi ya Murungu na kusa-
- 15 foleka. *Lwiso na makanano nio eshigie, va kumwe vekimbirikira Kirisito, vangi kila vekundishe. *Ava vena lwiso tevembirikira Kirisito nento, ambu vedunganya kunirisha vwasi iki
- 16 nechungiwe. *Lukundo nilwo lweshigie, vala vekibirikira, kila vemanziže, iti mi nivikiwe, nesa nikanie mburi yedi. *Mira henani! Kai ni mongo, kai ni vya idi vyeshiga Kirisito ekibirikirwa, kizinya abirikirwe na mibirikirire mijinki; nami
- 17 nechungiwe. *Lukundo nilwo lweshigie, vala vekibirikira, kila vemanziže, iti mi nivikiwe, nesa nikanie mburi yedi. *Mira henani! Kai ni mongo, kai ni vya idi vyeshiga Kirisito ekibirikirwa, kizinya abirikirwe na mibirikirire mijinki; nami
- 18 nikanie mburi yedi. *Mira henani! Kai ni mongo, kai ni vya idi vyeshiga Kirisito ekibirikirwa, kizinya abirikirwe na mibirikirire mijinki; nami
- 19 nizihirwa, kangi nneazihirwa genda. *Ambu mi nimanyize, iti ivi vineanikiža, ambu munisembia,
- 20 kangi mpeho yakwe Yesu Kirisito injenja. *Ambu niteisha kurinda na kuarira, iti sikasonike neri, sa vuntu misi yose neri iki kinefumirira

- nento, iti Kirisito ekazwa ni mwiri wangu, kai
 21 niho meso, kai nifwa. *Ambu mi nkalamo
 yangu ni Kirisito na kufwa ni mboto
 22 yangu. *Kakicha changu ni kutua wanga na
 mwiri, niho nenevona ntunda ža ndima yangu,
 23 'huo simanya cho nenezura. *Mira ivi vyose viri
 nivizihirwa haiwa;ambu nina nkwina kuto-
 nga, niekaa ne Kirisito, nicho cheteisha
 24 kuve. *Mira kinitala kutua wanga na mwiri he
 25 mburi yenyu. *Icho kiariro nicho cheshiga neki-
 manya, iti nnekaa, nesa nikae nanywi vose, nesa
 26 muteishe kugwirisha na kuzihirwa, *nesa kuku-
 kaza kwenyu he Kirisito Yesu he mburi yangu
 kuzike, aho nekiza wa henyu.
 27 Kizinya mutee miangire, yesikižanya na mburi
 yedi yakwe Kirisito, nesa, kai naza nekimuvona,
 kai saza, nisikie mburi ženyu, iti mudindie nento,
 kila mwena mpeho mwe, iti vose mulwana na
 28 ngoro mwe, kila mwegwirisha mburi yedi, *iti
 temfoleka vala vemuvikia nkani;ambu icho kine-
 vaokia kisimbiko cha kukondika, henyu cha
 29 kukia, chefuma he Murungu. *Ambu nywi mu-
 fwiwe mbonea he mburi yakwe Kirisito, si ya
 kumgwirisha du, mira neri ya kurishwa vwasi
 30 he mburi yakwe. *Ambu io nkondo, mwevonie
 hangu, kangi iki muisikia hangu, niyo nanywi
 mwena nayo.

2.

Paulo evachunda, vasikižanye, vakudurisha, sa vuntu Kirisito
 ekudurisha, vateishe kukudoka he nziangwa, evachunda,
 vavaguhie Tito ne Epafurodito nento.

- 1 KAKICHA hena kuchunda he Kirisito, kai hena
 kusembana kwefuma he lukundo, kai hena shanga
 na mpehongwa, kai hena vwasi na mbonea,
- 2 *kuloshani kuzihirwa kwangu mwekitea madu-
 nganyo mamwe na lukundo lumwe; mwekigwia
 hamwe na kudunganya kimwe.

- 3 Musitee makanano na kukukaza kwa sutwa,
 mira mukudurisha, muntu namvone mwiya, iti
 4 emkelile. *Muntu nasirerehishe vila vyakwe
 mwenye, mira vose murerehe vila vya vayao.
 5 *Teani madunganyo ala, Yesu ekina
 6 nao; *ye ekina fwani ya Murungu, mira
 kula kufwanana na Murungu tedu-
 7 nganye kukutaha; *mira mwenye aka-
 tera vwedi vwose, akaguha fwani ya
 8 mzoro, akakaa sa muntu, *kangi fwa-
 ni yakwe ikafwanana na ya vantu,
 akakudurisha, tesuie neri kufwa, ku-
 9 fwa he muti. *Nicho cheshigie Mu-
 rungu ekimgimbika haiwa, ekimunka
 10 izina, lekela mazina ose, *nesa he
 izina la Yesu makunkuro ose atugutwe
 a vala ve uko he ivunde na a vala ve
 he isanga na a vala ve si he msanga,
 11 *kangi malumi ose atete, iti Yesu Ki-
 risito niye Mfumwa, nesa Murungu
 Vava akazwe.
- 12 'Huo, nywi nemukundie, sa vuntu misi yose
 mwesikie, si aho ne henyu du, mira neri aho
 nesi henyu, kuloshani lukanio lwenyu na
 13 kufoleka na kuzingiza. *Ambu Muru-
 ngu niye egera he ngoro zenyu kuku-
 nda na kuronga sa vuntu ekundie mwe-
 14 nye. *Rongani vintu vyose na kusadengereta
 15 na kusaganganya, *nesa muoke valanga, veze-
 rire, vaana va Murungu vesina masa gati he ii
 mbari yetekie kangi e ntiri, ambu he yo mu-
 16 angaa sa vianga vya ili isanga. *Fwinyirizani
 mburi ya nkalamo, nesa nikazwe he musu wakwe
 Kirisito, iti sikudindikire neri sikurongirire ndima.
 17 *Mira mukanakenja kufwinya migwirishiže yenyu,
 mwerongie ndima nayo, sa nombe ya mtaso,
 nami nnezahirwa, nekiitwa sa mawa a mtaso,

- 18 kangi nnezahirwa hamwe nanywi vose. *Huo nanywi zahirwani, tuzahirwe hamwe vose.
- 19 Niarira he Mfumwa Yesu, iti nnemtuma Timoteo henyu he misi ii, nesa nami nishangalalwe, neki-
- 20 manya vuntu mwekee. *Ambu sina ye nesikižanya naye 'huo, enemuororia nento he mburi
- 21 ženyu sa ye. *Ambu vose veenda vila e vyavo, 22 teveenda vila e vyakwe Kirisito Yesu. *Mira mumanyiže mikarire yakwe, iti sa vuntu mwana emteia vavee, 'huo erongie ndima ya mburingwa
- 23 hamwe nami. *Uu niarira kumtuma wa ila indi, nekinemanya vuntu mburi žangu ženefumana.
- 24 *Kangi niarira he Mfumwa, iti nami mwenye 25 nneza he ii misi. *Mira nikati, keba nimtume ini Epafurodito, mnduu wangu na mndima mwiyo, elwanie io nkondongwa hamwe nami, kangi mu-
- 26 mtumie, nesa anirongie vila vyenitala. *Ambu esikiishe nkwinā nanywi vose, akasikia vukiva, 27 kila mwesikie, iti elwaa. *Ambu kididi ekilwaa, akaenda kufwa; mira Murungu akamvoneia, kangi si ye wa ye, mira neri mi enivoneie, nisivone
- 28 vukiva genda na genda. *Iki nimangientuma, nesa mwekimvona muzahirwe, nami vukiva vwangu
- 29 vudurike. *Mguhieni he Mfumwa na kuzahirwa 30 kwose, muvavikie shima vekee 'huo. *Ambu ndimangwa niyo yeshigie ekienda kufwa, nesa anirongie vila, mwesekidima kunirongia.

3.

Paulo avachunda, vasiratere mburi ža vala, veenda kuvatesha, evasemba vavidindikie vila vyedi vya uko wanga.

- 1 'HUO vanduu, zahirwani he Mfumwa! Nekimugondia mburi mwenzu genda, sisikia vuvia, ambu
- 2 imujenja nywi. *Rerehani maguro, rerehani vandima vavivi, rerehani vala verakuchwira!
- 3 *Ambu swi ni swi twarekwe, twemtasa Murungu kimpheho, twekikukomba ne Kirisito Yesu na

- 4 kusaarira mwiri. *Mira nami nekidima kuarira
mwiri wangu. Kakicha hena edunganya iti ena
5 cho cha kuarira mwiri, mi nateisha. *Niarekwe
musi wa kanane, ni wa mbari yakwe Isiraeli,
wa lukolo lwakwe Benyamini, ni Muebureo
mwenye, kila neraterishe miomongwa, neki Mfari-
6 sea; *kila neteishe kukudoka, nikadindisha ibu-
mbangwa; he mburi ya ulanga, wefuma he mio-
7 mongwa, sibanie. *Mira vila, nekivivonie iti
vinimazia, he mburi yakwe Kirisito iki nivona iti
8 vihosha. *Yee, kididi nivona iti vintu vyose
vihosha, kila mburi ya kummanya Yesu Kirisito,
Mfumwa wangu yevechiže. He mburi yakwe
niterire vintu vyose, nikavivona, iti ni mkuku,
9 nesa nimmaze Kirisito, *nivonwe, iti nina naye,
iti ulanga wangu teufuma he miomongwa mira
he kumgwirisha Kirisito, niwo ulanga wa Murungu,
10 wefuma he migwirishiže, *nesa nimmanye ye na
nzinya ža kuvuka kwakwe na shanga na vwasi
vwakwe, kifwa changu kiringanywe na chakwe,
11 *nesa nifishwe he kuvuka he vefwie.
12 Si iti nakenja kuigwirisha, si iti nakenja kuiku-
losha; mira niteisha kuidindikia, nesa niigwire,
13 kila nami negwirirwe ni Kirisito Yesu. *Vanduu,
sikuvona mwenye, iti nakenja kuigwirisha, mira
nironga icho kimwe: Niviivaa vila vya nyu-
14 ma, nijimpilila vila vya mozya, *ni-
teisha kuujinkia muhaka, nesa niinkwe
kila kitumululo cha mtango wefumie
uko wanga he Murungu he mburi ya-
kwe Kirisito Yesu.
15 Vose twekunda kukuloka tudunganye 'huo; ka-
kicha mudunganye mburi ingi, neri io Murungu
eneimufununkurira.
16 Mira vila tweekenjiže kuvifikia, tuviratere 'huo!
17 *Vanduu niraterani, murerehe vala, veanga sa
18 vuntu mwevonie hetu. *Ambu vajinki veanga,

kangi nimuirire mburi žavo kantu kajinki, mira iki nimuira na kuia, iti vo ni vanzo va mutingwa
 19 wakwe Kirisito. *Mkengelejo wavo ni kukondika, murungu wavo ni ndeni, vekukaza na vila vya
 20 soni, vedunganya vila vya kiiliisanga. *Ambu swi kaya yetu i uko he ivunde, hantu twemrindia Mkiža, Mfumwa Yesu Kiri-
 21 sito. *Uu enegarusha miiri yetu yena vusoka, nesa ifwanane na mwiri wakwe wena vwedi, na ila nzinya, evotia vintu vyose nayo.

4.

Vechundwa, vasikižanye, vazihirwe he Mfumwa, vatase genda. Evatogola kila vemfwiie mbonea, evainka lute lwedi.

- 1 VANDUU vangu nemukundie, nemusikia nkwinu, mu luzihiro lwangu na mlinga wangu, 'huo nywi
- 2 nemukundie, dindani he Mfumwa! *Nimchunda Evodia ne Sintike, vagwie hamwe he mburi ya
- 3 Mfumwa. *Nawe mwiyo wangu wa idi, niku-semba, uvajenje; ambu velwanie nami he mburi ya mburingwa hamwe ne Kilementi na vala vangi, verongie ndima hamwe nami, mazina avo ego-ndiwe he kitabu cha nkalamo.
- 4 Zihirwani he Mfumwa misi yose! Ni-
- 5 teta kangi wa: Zihirwani! *Vuholo vwe-nyu vumanyike he vantu vose; Mfu-
- 6 mwa e hafuhi. *Musitee cho mwelia vwasi, mira mburi ženyu žose mužitwae he Murungu, mwekitasa na kusemba na
- 7 kutogola. *Kangi muhorere wa Murungu, wevecha viugo vyose unerinda ngoro ženyu na madunganyo enyu he
- 8 Kirisito Yesu. *Kangi vanduu, dunganyani vyose e vya idi, vyose vyeve, vyose vya ulanga, vyose vyezerire, vyose vyezihiža, vyose vyeve kuteta, vyose vyena nguma yedi, vyose vyetogolwa!

- 9 *Vyose mwekufundishe hangu, mweguhie, mwe-
sikie na kuvona hangu, ivyo muvironge, kangi
Murungu wa muhorere enekaa nanywi.
- 10 Niteishe kuzihirwa he Mfumwa, iti iki mudimie-
wa kuniororia; misi yose mwekiniororie, mira
11 tehekidimike. *Nekiteta 'huo, si kila nesovie;
ambu mi nimanyere kuzihirwa na vila, nena
12 navyo. *Nidima kudurishižwa, nidima kuneshi-
žwa; vyosevyose nivifundishwe, kuguta neri kusikia
13 nzota, kunesha neri kusova. *Nidima vyose he
14 mburi ya ula, enigera nzinya. *Mira muteie
15 nento mwekitea shanga na vwasi vwangu. *Neri
nywi Vafilipi mumanyize, iti aho nekivoka kubi-
rikira mburingwa, nekivuka Makedonia, tekena
ibumba lingi lenigavie twekitara vila vyeinkizwe
16 na vila vyeguhiwe, esire nywi wa nywi. *Neri ne
uko Tesaloniki munietiie kamwe neri ka keru vila
17 vyenitala. *Si iti nienda kitumululo, mira nienda
18 nivone ntunda ženyu iti žanetisha henyu. *Mira
vyose nina navyo kangi niteishe kuvivona; nane-
shizwa, nikanainkwa ni Epafurodito vila mwetu-
mie, fungo yenunka nento, mtaso wedi, weku-
19 ndiwe ni Murungu. *Kangi Murungu wangu
enemuneshiza vyose vyemutala he Kirisito Yesu,
20 kila ye e mzuri wa vwedi. *Mira Murungu Vava
wetu akazwe kale na kale! Amina.
- 21 Mnikezizye vezerire vose he Kirisito Yesu. Va-
22 nduu nena navo vemukezya. *Vezerire vose
vemukezya, veteisha ni vala va he nyumba yakwe
23 Kaizari. *Mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito
ikaie mpeho ženyu! Amina.

Barua yakwe Paulo he Vakolose.

1.

Paulo evatogola Vakolose he mburi ya migwirishiže yavo; evasembia, iti vateishe kugwirisha. Vwedi vwakwe Kirisito. Paulo ezahirwa ndima yakwe.

- 1 MI Paulo, ne ntume yakwe Yesu Kirisito, kila Murungu ekikundie, mi na mnduu Timoteo tumugondia barua *nywi vanduu vedi he Kirisito, mwezerire, mwe uko Kolose: Mbonea imukaie, na muhorere wa Murungu, Vava wetu!
- 3 Misi yose tumtogola Murungu, e vava wa Mfu-
4 mwa wetu Yesu Kirisito twekimusembia, *kila twesikie migwirishiže yenyu he Kirisito Yesu, na
5 lukundo, mwekundie vezerire vose nalwo, *he mburi ya kiariro mwevikiwe he ivunde; ambu mukisikie kale, mwekibirikirwa mburingwa ya idi,
6 *yeho henyu, na he isanga lose. Imoga ntunda, ioka mbaha neri henyu, too ula musu, hantu mweisikie na kumanya kididi mbonea yakwe
7 Murungu, *sa vuntu mwefundishwe ni Epafura, mndima mwiyo wetu twemkundie, emrongia
8 Kirisito ndima nento he mburi yenyu; *ambu ula niye etuukulile lukundo lwenyu lwa kimpeho.
9 'Huo naswi, too ula musu twesikie, tetuterire kumutasia, twekimusembia, iti muneshe viugo vya kumanya vila evikundie, mumanye vila vya kimpeho. *Mutee miangire yemutala he Mfumwa na kuzihizanya kwose, mumoge ntunda mwekironga ndima žedi mwekiteisha kumanya Murungu. *Mugerwe nzinya žose, kila vwedi vwakwe vwedimisha, muteishe kugumiriža na vuholo
12 mwezahirwe, *mwekimtogola Vava, eshigie twekidima kutea shanga na vupaži vva vala vezerire he kianga. *Ye etukombole he nzinya ža kiža, akatusamiža na he vufumwa vva mwanae
14 emkundie. *Ye ni ye eshigie twekikombolwa,

- 15 tweekishigiwa mabanu. *Efwanane na Murungu esivonwa, emogiwe, aho vila
- 16 vingi vyose vyesinarumbwa. *Ambu vyose virumbiwe niye, vila vya he ivunde na vila vya he isanga, vila vye-voneka na vila vyesivoneka, kai ni vichumbi vya kifumwa, kai ni vubaha, kai ni vufumwa, kai ni nzinya, vyose virumbiwe niye na he mburi yakwe.
- 17 *Ye evarongorire vose kangi niye eshiga, vintu
- 18 vyose vyekisakondika. *Ye ni mutwi wa mwiri, wa ibumba, e wa kuvoka, erongiemogwa he
- 19 vefwie, nesa aoke wa kuvoka he vyose. *Ambu kikundiwe, iti he ye vyose vikae, kangi vinete,
- 20 *akundanye vintu vyose na ye, vila vya he isanga na vila vya he ivunde, aho ekiete muhorere na sakame he muti wakwe wa kukomiwa.
- 21 *Neri nywi, mwekitanie naye mukaoka vanzo, kila mwekirekere kuronga mirongire mivivi, iki amukundanya *aho mwiri wakwe wa kimuntu wekifwa, nesa amuvike, amuvone iti muzerire, temna
- 23 madamaro neri masa. *Kizinya mudinde na ila migwirishiže muzikeigwirisha, musitanywe na kiariro cha mburi yedi mweisikie, yebirikirwe he vyose vyerumbiwe vye si he ivunde; nami Paulo naoka mndima wayo.
- 24 Iki nizihirwa, iti nirishwa vwasi he mburi yenyu, kangi vula vwasi, Kirisito evushigie, na mwiri wangu nivukuloshiža mwiri wakwe, ni ibumbangwa.
- 25 *Nami naoka mndima walo, kila Murungu enigimbike henyu, nikuloshe mburi ya Murungu.
- 26 *Ii ni mpiso, yefisiwe too kale na kale na he misi ya vizuku, mira iki yafununkurwa he
- 27 vezerire vakwe. *Ambu Murungu ekundie kuvamanyisha, vuntu vuzuri na vwedi vwa io mpiso vwenearingana he mbari žose: ni Kirisito ndeni
- 28 henyu, e kiariro cha vwedi. *Uu niye twembiri-

kira, tweekichunda vantu vose na kuvafundisha na viugo vyose, tutwae vantu vose, vekuloke he
 29 Kirisito. *Icho nicho nami nekilia vwasi, neki-kudoka he mburi ya nzinya yakwe, yeteisha kunijenja.

2.

Kirisito wa ye niye etuinkā nkalamo, 'huo tusiteshwe ni mburi ingi!

- 1 AMBU nikunda mumanye, iti nina nkondo mbaha he mburi yenyu na he mburi ya vala va Laodikia na ya vala vose, vesinivonie vusho na mwiri
- 2 wangu, *iti he ngoro žavo vassemblye, vaandakane na lukundano, vaoke vazuri va kumanyisha viugongwa, vamanyishe mpiso ya Murungu na
- 3 yakwe Kirisito. *He uu hefisiwe vuzuri
- 4 vwose vwa viugo na mimanyiže. *Niteta 'huo, nesa hasitee muntu, emutesha na mburi
- 5 žekengereja. *Ambu neri nesiho henyu na mwiri, mira na mpeho yangu ni henyu, nizihirwa, neki-vona ulanga wenyu, iti mumgwirisha Kirisito na nzinya.
- 6 Sa vuntu mwemguhie Mfumwa Kirisito Yesu,
- 7 angani naye, *mwekitema miži na kujengwa he ye, migwirishiže yenyu yekitema nzinya sa vuntu mwe-
- 8 fundishwe, mwekizikatogola he mburi yayo. *Kucheieni nesa hasitee emuosa nkore na mburi ža viugo na makengero a sutwa, egaywa ni vantu.
- 9 Ižo ni ža kiilisanga, si ža kikirisito. *Ambu he ye vyose vya Murungu vikaa kimwiri.
- 10 *Nanywi mukuloke he ye, e mutwi wa vufumwa
- 11 vwose na nzinya žose. *He ye nanywi muarekwe na kuarekwa kwesirongwa na mikono, aho mwe-
- 12 kivusha mwiri wa kimuntu, nikwo kuarekwa kikirisito. *Mukažikwa hamwe naye aho mwekibatizwa, kangi he ye nanywi muvushiže he vefwie kila mwegwirishe nzinya ža Murungu, žemvushiže

- 13 he vefwie. *Nanywi mwekifwie he mburi ya ma-
banu na kusaarekwa kwa mwiri wenyu, nanywi
emukalamya hamwe naye, aho ekimushigia ma-
14 banu ose. *Akavusha ila barua yetulahie na
mifundishiže mijinki, akaivusha hala gati na gati,
15 akaibigira he mutingwa, *akabusha vafumwa na
vanzinya, akateisha kuvabunkula na kuvadima.
16 Hasitee emulaha he mburi ya vila vyeliwa kana
vyenywiwa, kana he mburi ya musiwegimbikwa,
17 kana ya mweži kongo, kana ya masabato, *e
vivuri vya vila vyeneaza, mira mwiri mjenye ni
18 wakwe Kirisito. *Muntu asizemuguhia kitumululo
lo chenyu, ambu ekienda icho enekudurisha
na kutasa valao, ekiti iti emanya vintu esivivonie
rini, uko madunganyo a mwiri wakwe eshiga eki-
19 kubo sutwa, *ekisagwirisha mutwi, weshiga
mwiri wose wekigerwa nzinya na kuchunganywa
na marungo na nyige, nesa uehe miehie ya ki-
20 murungu. *Kakicha mwafwi hamwe ne Kirisito
mukatana na vila, ili isanga levituia, hanini mwe-
kiazera sa mwetaanga na ili isanga, mwekiirwa:
21 *Usigwire, usidufue, neri kugwira usivigwire,
22 *kangi vyose vikondika vyekirongia ndima; ao
23 ni maazero na mifundishiže ya vantu, *vena ngu-
ma iti ni vakiugo, vekikusagurira mitasire, veki-
kudurisha na kurisha miiri yavo vwasi, ni mburi
žesive, ambu 'huo venesha lwiso lwa mwiri.

3.

Tudunganye vila vya uko wanga, tutee miangire ya
kikirisito. Vila vyevatata Vakirisito.

- 1 KAI muvukie he vefwie hamwe ne Kirisito, enda-
ni vila vya uko wanga, hantu Kirisito ekaa kuume
2 kwa Murungu. *Dunganyani vila vya uko
wanga, musidunganye vila vya he ili
3 isanga! *Ambu mwafwi, nkalamo ye-
nyu ifisiwe hamwe ne Kirisito he Mu-

- 4 rungu. *Aho Kirisito, nkalamo yenyu, ekineafumirira, niho nanywi mwene-fumirira na vwedi hamwe naye.
- 5 Iki komani vila vya miiri yenyu vye vya kiiliisanga, kushinda, uvura, tama, lwiso luvivi na lwiso
- 6 lwa mari, lwefwanana na kutasa nkoma. *Ambu he mburi ya iyi oro ya Murungu ivafumia vaana
- 7 va lubero. *Ava nanywi mwekianjanya navo,
- 8 aho mwecherituia ivi vintu. *Mira iki nanywi tanani na ivi vyose: Oro, kuvihiwa, tiri, kurara,
- 9 mburi mbivi žefuma he miomo yenyu. *Musiirane mongo,ambu mwamvusha ula muntu wa kale
- 10 na mirongire yakwe, *mkadoka ula mshaa, eoshwa mshaa atee viugo, afwanane na ula emrumbie.
- 11 *Aho tehenā Mgiriki neri Myuda, neri kuarekwa kana kusaarekwa, mrundu kana Msikita, mzoro kana esi mzoro, mira hose Kirisito eho he vyose.
- 12 Nywi mwezerire, mwekundiwe, mwesagurwe ni Murungu, dokani: ngoro žena mbonea, vwedi, kudurisha, vuholo, kugumiriža, *mwekigumirižana na kushigiana, kakicha muntu ena masa na mwiyaē, sa vuntu Kirisito emushigie nywi, na-
- 14 nywi teani 'huo. *Kibaha kuvecha ivi vyose ni
- 15 lukundano, lwezikasikižanya nento. *Muhorere wakwe Kirisito utetie ngoro ženyu;ambu mutangiwe, muuinkwe, nesa muoke mwiri mmwe.
- 16 Teani mvera! *Shigani mburi yakwe Kirisito iteishe kukaa henyu, mwekifundishana na viugo mwekichundana na mazumo na nyimbo na ntogolo, muvo-neiwe kumwimbia Murungu he ngoro
- 17 ženyu. *Vyose mwetea, mwekiteta kana mwekironga, rongani vyose he izina lakwe Mfumwa Yesu, mwekimkaza Murungu Vava he mburi yakwe.
- 18 Nywi vache, sikiani vaosi venyu, sa vuntu che-
- 19 ziha he Mfumwa. *Nywi vaosi, kundani vache

20 venyu, musivavarire. *Nywi vaana, sikiani vala
 vemumogie he vyose, ambu nicho cheziha he
 21 Mfumwa. *Nywi vavava, musivavihiže vaana ve-
 22 nyu, nesa vasifwiwe ni ngoro. *Nywi vandima,
 sikiani vafumwa venyu va kiillisanga he mburi
 žose, musironge iti muvonwe, sa mwezihiza van-
 tu, mira na ngoro mwe, mwekimfoleka Muru-
 23 ngu. *Vyose mwevironga, virongeni na ngoro,
 sa mwetamrongia Mfumwa, si iti murongia vantu;
 24 *ambu mumanyiže, iti Mfumwa enemuinka kitu-
 mululo cha vupaži; mrongiени Mfumwa Kirisito
 25 ndima. *Ambu ye eronga vivivi, eneahundiwa
 vila evirongie, kangi uko vwedi vwa vantu teve-
 rerehwa.

4.

Vechundwa, vatase, vasembiane. Ngezya.

1 NYWI vafumwa, inkani vandima venyu vila vye-
 tegane na vila vyingane, kila mwemanyiže, iti
 nanywi muna Mfumwa he ivunde.
 2 Musitere kutasa, muyae meso, mufwinye ntogolo
 3 mwekitea 'huo, *mwekitutasia naswi, nesa Muru-
 ngu atujuvuie luvwi lwa mburingwa, tutete mpiso
 4 yakwe Kirisito, yeshigie, nekichungwa, *niifun-
 nkure, sa vuntu chenitala kuteta.
 5 Muange na kiugo na vala, ve uko nze, mweki-
 6 kucheia he kiazengwa. *Mburi ženyu misi yose
 žitee mbonea sa želungiwe na munyu nesa mu-
 manye, vuntu mwenevaamora vantu vose.
 7 Mburi žangu žose Tikiko enežimuukulila, ula
 mnduu nemkundie mndima wedi; e mzoro wa
 8 Mfumwa hamwe nami. *Cheshiga nekimtuma
 henyu, ni iti amanye mburi ženyu, asembe ngoro
 9 ženyu. *Ena ne Onesimo, ula mnduu wedi ne-
 mkundie, e wa henyu. Ava venemuiru vyose
 10 vya aha. *Arisitariko, echungiwe hamwe nami
 emukezya, ne Mariko, abuye Barinaba; ambu

- mwakenja kuazerwa he mburi yakwe. Uu ekiza
 11 henyu, mumguhie, *ne Yesu, etangwa Yusito, ve
 va vala, vearekwe. Nde ava wa vo, veronga
 ndima hamwe nami he mburi ya vufumwa vwa
 12 Murungu, kangi venishangalaže. *Mukezwa ni
 Epafura, e wa henyu mndima wakwe Kirisito
 Yesu, emulwania he kutasa misi yose, nesa mu-
 muke mwekuloke, mumanye vyose, Murungu evi-
 13 kunda. *Uu nimtetia vuvoni, iti eteisha kumu-
 rongia ndima hamwe na vala va Laodikia na va
 14 Hierapoli. *Mukezwa ni Luka, ula mganga ne-
 15 mkundie, ne Dema. *Kezyani vanduu ve uko
 Laodikia ne Nimufa, na ibumba, le he nyumba
 yakwe.
 16 Barua ii yekikenja kushomwa henyu, shigani
 ishomwe he ibumba la Laodikia kangi, nywi na-
 17 nywi mushome ila ya Laodikia. *Kangi mwireni
 Arikipo: Rerehisha io ndima, weinkiwe he Mfu-
 18 mwa, uikuloshe. *Ngezya nigondie na mkono
 wangu mi Paulo. Kumbukani iti nichungiwe.
 Mbonea imukaie!

Barua yakwe Paulo ya kuvoka he Vatesaloniki.

1.

Paulo emtogola Murungu, kila Vatesaloniki vekundie mburi-
ngwa na kuzihirwa.

- 1 PAULO ne Silvano ne Timoteo tugondia ibu-
mbangwa la Vatesaloniki he Murungu, Vava, na
Mfumwa Yesu Kirisito: Mbonea imukaie na
muhorere!
- 2 Tumkaza Murungu misi yose he mburi yenyu
 3 vose, twekimulanga he mitaso yetu, *twekiku-
mbuka genda ndima yenyu ya migwirishiže, vuntu

mwekudokie na lukundo, vuntu mwegumiriža na kumwarira Mfumwa wetu Yesu Kirisito, mweki-
 4 vonwa ni Murungu, Vava wetu. *Ambu nywi vanduu, mwekundiwe ni Murungu, tumanyiže, iti
 5 musagurwe. *Ambu mburingwa yetu teifwie kutetwa henyu, mira iteie nzinya na mpeho yeze-
 rire na kumanyishwa, sa vuntu mwemanyiže iti
 6 tuangie henyu he mburi yenyu. *Nanywi mutur-
 atere swi na Mfumwa, aho mwekikunda mbu-
 ringwa he vwasi vujinki na kuzihirwa kwa mpeho
 7 yezerire. *Huo muvaokiie vose, vegwirisha uko
 8 Makedonia na Akaya kiringanyo. *Ambu mburi
 ya Mfumwa ivokie henyu ikasikiika Makedonia
 na Akaya, kangi si aho du, mira hantu hose
 migwirishiže yenyu vuntu mwemgwirishhe Mu-
 9 rungu imanyike; 'huo tekitutala kuteta. *Ambu
 vo venye vebirikira mburi žetu, vuntu twezie
 henyu, kangi nywi, vuntu mwemgarukie Muru-
 ngu, mukashiga fwani ža mirungu, mumrongie
 10 Murungu ndima, eho kangi e wa idi, *mumrinde
 mwana wakwe, emvushiže he vefwie, vuntu ene-
 fuma he ivunde, ni Yesu, etukombola he oro
 yeneaza.

2.

Paulo evakumbusha vanduu, vuntu eangie havo, emkaza Muru-
 ngu he mburi ya migwirishiže yavo, esikia nkwinu navo.

- 1 AMBU nywi venye, vanduu, mumanyiže vuntu
- 2 twezie henyu, iti teturekuzira. *Ambu tukana-
 kenja kurishwa vwasi uko Filipi na kubigwa,
 sa vuntu mwemanyiže, tukakudoka he Murungu
 wetu, kuteta mburi yedi ya Murungu henyu na
 vwasi vujinki.
- 3 Ambu michundie yetu seki ya mongo, neri ya
- 4 uvura neri ya kilavye; *mira sa vuntu Murungu
 etuvoneie, iti tuvewa kuinkwa mburi yedi, 'huo
 tuteta, tweekisazihiža vantu, mira Murungu eježa

- 5 ngoro žetu. *Ambu mumanyiže, iti kale hose tetutetie mburi ža kuzihiža kana ža kufisa lwiso,
 6 Murungu ni mvoni. *Neri tetukundie kuvikiwa
 7 shima ni vantu, ni nywi neri vangi, *uko tweki-
 dimie kumulii, kila twe ntume žakwe Kirisito;
 mira tuokie vahuža henyu, sa mche, eonkesha
 8 vaanae. *Huo, kila twesikiishe nkwina na nywi,
 tukazahirwa, kusamuinka mburi yedi ya Murungu
 wa yo, mira neri na ngoro žetu, kila mweokie
 9 vambwiye vetu. *Vanduu, kumbukani vwasi na
 muku tvevonie; ambu turongie ndima kio na
 musi, nesa hasitee wa henyu twemlia, tukamu-
 10 birikira nywi mburi yedi yakwe Murungu. *Nywi
 mu vavoni hamwe na Murungu, iti tuangie nanywi,
 mwegwirisha, kimurungu, twekitea ulanga na
 11 kusabana. *Kangi mumanyiže, iti nywi vose
 tumuchundie na kumushangalaža, sa vuntu vava
 12 eteia vaana vakwe, *tukamuirira, iti muange mia-
 ngire, yemzihira Murungu ula, emutangie, muinkwe
 13 vufumwa vwakwe na vwedi vwakwe. *Nicho
 cheshiga twekimkaza Murungu genda, iti aho
 mweinkiwe ni swi mburi mweukulilwe ni Muru-
 ngu, iti temuiguhie sa ete ya vantu, mira vuntu
 yevyo kididi, sa mburi ya Murungu, yeronga
 14 ndima neri henyu, nesa mugwirishe. *Ambu nywi,
 vanduu, muratera mabumba a Murungu, he Kiri-
 sito Yesu e uko Yuda, kila nanywi mwevonie he
 va mbari yenyu venye vila, vala navo vevivonie
 15 he Vayuda, *vemkomie Mfumwa Yesu na vaarota;
 naswi vetungashiže, vesimzihiza Murungu, kangi
 16 velwanya vantu vose, *vekitukinda, tusitete na
 vankoma vakakombolwa, nesa vakuloshe mabanu
 avo misi yose; mira oro ya Murungu yekuloke
 yavazia.
 17 Naswi vanduu, tukanakenja kutanywa nanywi
 kamchungo, twekisadima kuvonana, — mira he
 ngoro tetutanyiže — tukateisha kukudoka na

18 nkwina mbaha, tuvone vusho wwenyu. *Huo
 tukaenda kuza henyu, mi Paulo, ka kuvoka neri
 19 ka keri, mira shetani akatukinda. *Ambu kiari-
 ro chetu na kuzihirwa kwetu na mlinga wetu
 weshiga tweekikazwa ni ni? Si nywi nanywi he
 20 Mfumwa wetu Yesu Kirisito aho ekiza? *Ambu
 nywi mu vwedi vwetu na kuzihirwa.

3.

Paulo ezahirwa ni mburi žavo žedi, eetiwa ni Timoteo.
 Eteisha kuvasembia.

1 'HUO, kila twesidimie kugumiriža kangi, tukazi-
 2 hirwa kushigwa venye kula Atene, *tukamtuma
 Timoteo, e mnduu wetu na mndima wa Murungu
 hamwe naswi he mburi yedi yakwe Kirisito, nesa
 amugere nzinya, amushangalaže he mburi ya mi-
 3 gwirishiže yenyu, *nesa hasitee vetekerwa he aa
 mavwasi. Ambu nywi venye mumanyiže, iti ni-
 4 cho twevikiiwe. *Ambu neri aho twe henyu tu-
 remuirira he mparo, iti tunengia he vwasi, vuntu
 5 chekuloke, nanywi mumanyiže. *Nicho cheshiga
 nami, nekisadima kugumiriža kangi, nekituma
 momo, nesa nimanye migwirishiže yenyu, kakicha
 muaježa emuježiže, ndima žetu žikaoka ža sutwa.
 6 *Mira iki Timoteo akanafuma henyu ekiza hetu,
 akatuukulila mburi yedi ya migwirishiže yenyu
 na lukundano lwenyu, kangi iti misi yose mutu-
 kumbuka nento, mwekisikia nkwinia ya kutuvona,
 7 sa vuntu swi twemusikiia. *Huo vanduu, tuka-
 sembika he vwasi na vukiva vwetu vwose he
 8 mburi yenyu kila mwegwirishe; *ambu nywi
 9 mwekidinda na Mfumwa, swi tutua wanga. *Ambu
 he mburi yenyu Murungu tudima kumvikia mvera
 ani he mburi ya ukwo kuzihirwa kwose twemu-
 10 zahirwa he Murungu wetu? *Kio na musi tu-
 teisha kutasa, iti tuvone vusho wwenyu, tukulo-
 she migwirishiže yenyu, aho hantu yedurike.

- 11 *Murungu mwenye e Vava wetu na Mfumwa
 wetu Yesu Kirisito aringanye nzia yetu tufike
 12 henyu. *Nanywi Mfumwa amuneshiže, amuku-
 loshiže lukundo, mukundane venye na venye na
 13 vangi, sa vuntu naswi twemuteia, *ngoro ženyu
 žitee nzinya, žizere, žisibane he Murungu, Vava
 wetu, aho Mfumwa wetu Yesu ekiza na vezerire
 vakwe vose.

4.

Paulo evachunda, vakuzeriže. Icho twearira he mburi ya
 vala vefwie.

- 1 CHESHELE, vanduu, ni kumusemba na kumu-
 chunda he Mfumwa Yesu, iti vuntu mwevonye-
 shwe niswi miangire na mimzihižiže Murungu,
 sa vuntu nanywi mweanga, iti muteishe kutea
 2 'huo. *Ambu mumanyiže ila miomo, twemuinkie
 3 he Mfumwa Yesu. *Ambu icho nicho Mu-
 rungu ekikunda, muzerižwe, mutane na
 4 kushinda, *vose va henyu varerehe miiri yavo,
 5 iti ikae yezerire, yena shima, *vasitee lwiso na
 6 tama, sa vankoma, vesimmanyiže Murungu. *Asi-
 mkengere mnduu wakwe neri asimzinde he zora;
 ambu Mfumwa enevichwia sire ivi vyose, sa vu-
 7 ntu twerongiemia na kumutetia vuvoni. *Ambu
 Murungu tetutangie, iti turonge uvura, mira iti
 8 tuzere. *Huo ula evibera ivi, tebera muntu,
 mira Murungu, emuinkie nanywi mpeho yakwe
 yezerire.
 9 He mburi ya kukundana na vanduu, tekimutala
 iti tumugondie, ambu nywi venye mufundishwe
 10 ni Murungu, iti mukundane, *kangi nivwo vuntu
 mwevarongiie vanduu vose ve uko Makedonia.
 Mira vanduu, tumuchunda, iti muteishe kutea
 11 'huo, *mwekikudoka kuhuža na kuronga vila e
 vyenyu na kuronga ndima na mikono yenyu, sa
 12 vuntu twemuazere, *muange nento he vala ve
 nze, neri musitee cho mwesova.

- 13 Vanduu, tetukunda mwekisamanya mburi ža vala veshinjie, nesa musivone vukiva, sa vala vangi
 14 vesina kiariro. *Ambu tweekigwirisha, iti Yesu efwie akavuka, 'huo Murungu vala veshinjie he
 15 Yesu enevaete hamwe naye. *Ambu icho twe-
 maira ni mburi ya Mfumwa, iti swi tweho, twe-
 shala sari hantu Mfumwa enezia, tetukavarongo-
 16 rire vala veshinjie. *Ambu Mfumwa mwenye
 ekifuma he ivunde, ekisea, nkunga žinegerwa,
 izii la mlao mbaha na la lugunda lwa Murungu
 linesikiika, niho vala vefwie he Kirisito venero-
 17 ngavuka. *Kangi swi, tweho, tweshele, tuneti-
 kwa hamwe navo he mavunde, tumzane Mfumwa
 uko wanga, kangi tunekaa hamwe na Mfumwa
 18 misi yose. *Sembanani na ižo mburi!

5.

Mburi ža kuza kwakwe Kirisito; vantu vakurinde na kuyaa meso, machundo, ngezya.

- 1 VANDUU, he mburi ya marongo na viaze teki-
 2 mutala, mugondiwe barua. *Ambu venye mu-
 teishe kumanya, iti musu wa Mfumwa uneza sa
 3 mkea eza na kio. *Ambu hantu venetia: Hena
 muhorere, tunekaa mpoa, niho kukondika kwe-
 nevazia pwasa, sa mche ena ndeni vuntu eziwa
 ni kuvegwa; kangi tevekavone miahie.
 4 Mira nywi vanduu, temuho he kiža, iti ula musu
 5 umuzia sa mkea. *Ambu nywi vose mu vaana va
 kianga na vaana va musu; swi tetu va kio, neri
 6 va kiža. *Huo tusishinjie, sa vala vangi, mira
 7 tuyae meso, tuche. *Ambu vala veshinjia, veshinjia
 8 na kio, na vala veengea, veengea na kio. *Mira
 swi, tve va musu, tuche, tudoke migwirishiže na
 lukundo he mpafu, kangi tudoke turuki ya kiari-
 9 ro cha lukanio. *Ambu Murungu tetuvikie, nesa
 tuvone oro, mira tuvone lukanio he Mfumwa wetu
 10 Yesu Kirisito, *efwie he mburi yetu, nesa swi,

- kai tuyaa meso, kai tushinja, tukalame hamwe
 11 naye. *Huo musembane, mujenjane, sa vuntu
 mweronga.
- 12 Tumusemba, vanduu, muvamanye vala, vero-
 nga ndima henyu, vemutetia he Mfumwa, na
 13 kumuchunda, *teishani kuvavikia shima na lu-
 kundo he mburi ya ndima yavo. Kaani na
 14 muhorere venye na venye. *Vanduu, tumusem-
 ba: Chundani vala vesina ulanga, sembani
 vala vena ngoro soka, ororiani vala vesina
 15 nzinya, gumirižani vose. *Rerehani, iti hasitee
 emhundua mwiya vilavivi evimrongiie, mira
 misi yose kudokeni kurongiana vilaviedi ve-
 16 nye na venye na he vangi vose. *Zihirwani
 17 misi yose! *Tasani genda! *Teani mvera
 18 he vyose, ambu icho nicho Murungu eku-
 19 nda henyu he Kirisito Yesu. *Musikinde mpe-
 20 hongwa; *musibere vyerotwa; *ježani vyose,
 21 gwirishani vilaviedi. *Ahani vintu vyose
 22 vivivi!
- 23 Mira ye mwenye, Murungu wa muho-
 rere, ateishe kumuzeriža; kangi mpeho
 ženyu na ngoro ženyu na miiri yenyu
 ivikwe nento yesina masa sari he ula
 musi hantu Mfumwa wetu Yesu Kiri-
 24 sito eneazia. *Ula emutanga ni wa idi,
 enevikulosha.
- 25 Vanduu, mutusembie! *Kezyani vanduu vose
 26 na kubwitana kwezerire. *Niteisha kumuazera
 27 he Mfumwa, iti vanduu vose vezerire vashomiwe
 28 ii barua. *Mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kiri-
 sito imukaie!

Barua yakwe Paulo ya keru he Vatesaloniki.

1.

Ngezya. Paulo emtogola Murungu, iti Vatesaloniki veeha kimpheho. Mburi ya kuhunduka kwa Mfumwa niyo yetusemba.

- 1 SWI Paulo ne Silvano ne Timoteo, tuligondia ibumbangwa la Vatesaloniki he Murungu; Vava
- 2 wetu, na Mfumwa Yesu Kirisito: *Mbonea imukaie, na muhorere wa Murungu, Vava wetu, na Mfumwa Yesu Kirisito!
- 3 Vanduu, kitutala tumtogole Murungu misi yose he mburi yenyu, sa vuntu cheziha, kila migwiri-shiže yenyu yeteishhe kuoka mijinki, kangi nywi vose, lukundo lwenyu he vayao venyu lunetishe.
- 4 *Huo swi venye he mburi yenyu tukukaza he mabumba a Murungu he mburi ya kugumiriža kwenyu na migwirishiže yenyu, mweteie he kudinidishwa kwenyu kwose na vwasi vwenyu
- 5 mwelie. *Icho ni kisimbiko cha mlaho wa idi wa Murungu, nesa muvewe kungia he vufumwa vwa Murungu, ambu mula vwasi he mburi ya-
- 6 vwo. *Ambu he Murungu ni ulanga kuvahundua
- 7 vwasi vala, vemurisha vwasi; *mira nywi, mwerishwa vwasi, muneahema hamwe naswi, aho Mfumwa Yesu ekineafumirira ekifuma he ivunde
- 8 na valao va nzinya žakwe, *na moto weaka, nesa avalahe vala, vesimmanyiže Murungu, na vala vesiratere mburi yedi ya Mfumwa wetu Yesu,
- 9 *veneinkwa mlaho, vakondwe kale na kale, vekitanywa na vusho vwa Mfumwa na vwedi vwa
- 10 nzinya žakwe, *aho ekineaza, nesa he ula musi akazwe ni vezerire vakwe na kumakwa ni vose
- 11 vala, vekingwirishe; ambu vuvoni vwetu vugwirishwe henyu. *Nicho cheshiga, twekimusembia misi yose, nesa Murungu wetu amuvone, iti ki-

mufwenye kutangwa, kula kuzihirwa na vila vyedi akukuloshe hamwe na ndima ya migwirishiže na
 12 nzinya, *nesa izina la Mfumwa wetu Yesu likazwe henyu nanywi he ye, he mburi ya mbonea ya Murungu wetu na Mfumwa Yesu Kirisito.

2.

Vila vyerongorira kuza kwa Mfumwa.

1 VANDUU, tumusemba he mburi ya kuza kwa Mfumwa wetu Yesu Kirisito, hantu tweneavu-
 2 nganywa hakwe, *iti musimangegarushwa madunganyo enyu, mukafoleshwa ni cha kimpheho kana mburi kana barua yekee sa yetu, iti musu-
 3 wa Mfumwa wazi. *Muntu asimukengere, neri ekimuirira mburi nyinki; ambu teukaze, kubera kwesinazi, muntu wa mabanu afununkurwe,
 4 mwana ekonda. *Ula enetea nkani, enekuosha mbaha kumkela Murungu na vyose vyetaswa, mwenye ekuvika he nyumba ya Murungu, ekiteta mwenye iti: Mi ni Murungu. *Temkumbu-
 5 ka, iti ivi nimuirire aho necheri henyu? *Kangi icho chemkinda, mukimanyiže, nesa afununkurwe, marongo akwe ekiringana. *Ambu na iki mpiso ya kubera miomongwa ironga ndima;
 6 mira hena eikinda, sari aho ekineavushwa. *Niho ula mwabera miomongwa enefununkurwa, eneavushwa ni Mfumwa Yesu na mpeho ya momo
 7 wakwe, akondwe, aho ekivonwa ekiza. *Mizie ya ula ni ya kishetani na nzinya nyinki na mahirimo na mamako a mongo, *ekiteisha kuke-
 8 ngera na vuvivi vala, veneteka, kila vesikundie vila vya idi vakaviratera, nesa navo vakaniwe.
 9 *Nicho cheshiga Murungu ekivatumia miteshaniže yena nzinya, vagwirishe mongo, *nesa vala vose, vesigwirishe vila vya idi, vakazihirwa vila vivivi, valahwe.

- 13 Mira swi kitutala kumtologa Murungu misi yose
 he mburi yenyu nywi vanduu, mwekundiwe ni
 Mfumwa; ambu Murungu emuzurire too kuvoka,
 nesa mukie, muzerižwe ni mpehongwa, mweki-
 14 gwirisha vila vya idi. *Ambu emutangie nywi
 na mburi yedi yetu, nesa muvone vwedi vwa
 15 Mfumwa wetu Yesu Kirisito. *Huo, vanduu, di-
 ndani, mugwirishe žila mburi mwefundishwe aho
 16 mwekibirikirwa kana twekimugondia. *Mira Mfu-
 mwa wetu Yesu Kirisito mwenye, na Murungu
 Vava wetu, etukundie, akatuinka misembie ya
 17 kale na kale na kiariro chedi na mbonea, *ye
 amusembe he ngoro, amugere nzinya, muronge
 ndima na mburi žedi žose!

3.

Paulo eenda, vaitasie mburingwa, vakucheie he mburi ya
 vantu vesina miangire yedi. Ngezya.

- 1 MKENGELEJO, vanduu, mutusembie, nesa mburi
 2 ya Mfumwa igishe, ikazwe sa henyu, *nesa tu-
 kaniwe he vantu varundu na vavivi; ambu si iti
 3 vose vegwirisha. *Mira Mfumwa ni wa idi, ene-
 4 mugera nzinya, enemukindia ula mvivi. *Tu-
 muarira nywi he Mfumwa, iti vila tweviazere,
 5 muvironga, kangi munevironga. *Mira Mfumwa
 aringanyiže ngoro ženyu, žitee lukundo lwa Mu-
 rungu na migumirižiže yakwe Kirisito.
 6 Tumuazera nywi, vanduu, he izina la Mfumwa
 wetu Yesu Kirisito, iti musianjanye na vanduu
 vose, vesianganga nento na žila mburi, twemufundi-
 7 she. *Ambu nywi venye mumanyiže, vuntu che-
 mutala kuturatera; ambu tetuangie vuvivi henyu,
 8 *neri tetukulirire kižo cha muntu, mira tuorore,
 tukala vwasi twekironga ndima kio na musu, nesa
 9 hasitee wa henyu twemlia. *Si iti tetuchu-
 nguwe kutea 'huo, mira ni iti swi venye tumu-
 10 okie kiringanyo, muturaterere. *Ambu neri aho tve

- henyu tumuazere, iti ye esienda kuronga ndima,
 11 nasile! *Ambu tusikia, iti henyu hena vesianga
 nento, vesironga ndima, mira vekuhirira vintu
 12 vijinki. *Ava tuvaazera, tuvachunda he Mfumwa
 wetu Yesu Kirisito, iti vakurongire ndima mpoa,
 13 vale kižo chavo venye. *Mira nywi, vanduu,
 14 musifikwe kuronga vila vyedi. *Muntu ekisasikia
 mburi žetu ža he barua, mkumbukeni, musianja-
 15 nye naye, nesa asikie soni. *Mira musimwoshe
 munzo, mira mumchunde sa mnduu.
 16 Mfumwa wa muhorere mwenye amuinke muho-
 rere genda he mburi žose. Mfumwa akae na-
 nywi vose!
 17 Ngezya nigondie na mkono wangu mi mwenye
 Paulo. Nicho kisimbiko he barua žose; nivwo
 18 vuntu negonda. *Mbonea ya Mfumwa wetu Yesu
 Kirisito imukaie vose!

Barua yakwe Paulo ya kuvoka he Timoteo.

1.

Paulo emchunda Timoteo, agwirishe mburingwa, sa vuntu
ye ebirikira.

- 1 MI Paulo, ntume yakwe Yesu Kirisito, kila netu-
miwe ni Murungu, mkiža wetu, na Mfumwa Yesu
- 2 Kirisito, kiariro chetu, *nikugondia we Timoteo,
we mwanangu mwenye kila wegwirishe: Mbonea
ikukaie na kuvoneiwa na muhorere wa Murungu,
Vava, ne Kirisito Yesu Mfumwa wetu!
- 3 Aho nekitonga Makedonia, nikakusembisha, iti
ukae Efeso, uvachunde vantu, vasifundishe mburi
- 4 žingi, *vasitereže migayo esi ya idi kana kurereha
vitabu vya mimogiwe, vyesisia, vyeshiga, vantu
vekikanana, vyesijenja ndima ya Murungu yefuma

- 5 he migwirishiže. *Ivyo, miomongwa yeenda, ni
 lukundo, lwefuma he ngoro yeelile, yesina madu-
 6 nganyo mavivi, yegwirisha na kusahira. *Va
 kumwe vevishigie ivi, vakaratera mburi ža sutwa.
 7 *Vekunda kuoka vaarimu va miomongwa, uko
 tevemanya vyo veteta na vyo veteisha kufundi-
 8 sha. *Tumanyiže, iti miomongwa ni yedi, muntu
 9 ekianga nayo kimiomongwa, *ekimanya, iti mlanga
 miomongwa teimtala, esire vala vebera miomo-
 ngwa, vesisikia, vapapara na vabanu, vesizerire,
 vesikunda vya Murungu, vekoma vavavee na
 10 vakwao, vakomi, *vaashinda, veyaaana na vaosi
 vayae, vetaga vantu, vamongo, vekuelya mongo
 na vingi vyose, vyesisikižanya na mafundisho a
 11 nkalamo, *sa vuntu tweirwa he mburingwa ya
 vwedi vwa Murungu, ekazwa genda, ni ila, nei-
 azerwe mi.
- 12 Nimtogola Kirisito Yesu, Mfumwa wetu, enigerire
 nzinya, kila enivonie iti ni wa idi, akanigimbika
 13 he ii ndima, *kangi kuvoka neki muntu mwenye
 lubero, edindisha vayae, ena tiri; mira nafwiwa
 mbonea, ambu aho nekironga 'huo, sekimanyiže,
 14 neri kugwirisha sekigwirishe. *Mbonea ya Mfu-
 mwa wetu ikateisha kuneta hamwe na migwi-
 rishiže na lukundo, lweho he Kirisito Yesu.
- 15 li mburi ni ya idi, kangi kiziha, vose
 vaigwirishe, iti Kirisito Yesu ezie he
 ili isanga, nesa akombole vabanu,
 16 kangi mi niteishe kubana. *Mira nifwi-
 we mbonea, nesa hangu Yesu Kirisito
 ateishe kuvonyesha migumirižiže, ni-
 oke kiringanyo cha vala, veneamgwi-
 risha, vainkwe nkalamo ya kale na
 17 kale. *Mfumwa wa kale na kale, esikondika,
 esivoneka, Murungu yongwa, ula atogolwe, aka-
 zwe kale na kale! Amina.
- 18 Mwanangu Timoteo, nikuazera uo momo, iti

žila mburi ža vaarota, wevokiwe kužirotiwa,
 19 ulwane nažo nkondo yedi, *wekitema migwirishiže
 genda na madunganyo edi; ivi va kumwe vevi-
 20 shigie, niho migwirishiže yavo yekondika, *va-
 kina Himeneo ne Alekisanda. Ava nivainkiže he
 shetani, nesa vafundishwe na kusabera kangi.

2.

Mburi ža kuvasambia vafumwa na ža vila, vyetala vaosi na
 vache.

- 1 MBURI neteisha kumuirira kukela žose ni io:
 Mutanje, mutase, mutogole, musembie vantu vose,
- 2 *vafumwa na vabaha vose, nesa tukae mpoa,
 tule muhorere, twekimratera Murungu na kumro-
- 3 ngia ndima nento. *Ambu niyo mburi yedi, ye-
- 4 kundishwe ni mkiža wetu Murungu, *ekunda,
 iti vantu vose vakižwe, vamanye vila vya idi.
- 5 *Ambu Murungu ni mmwe, kangi mwa-
- 6 kundanya vantu na Murungu ni mmwe,
 ni ula muntu Kirisito Yesu, *ekuinkiže,
 nesa aokie vose irivi, mburi yalo yene-
- 7 abirikirwa aho misi yekikuloka. *Nicho
 negimbikiwe, nioke mbirikiži na ntume, mwafu-
 ndisha vankoma migwirishiže na vila vya idi.
 Niteta vya idi, siteta mongo.
- 8 Iki nikunda, vaosi vatase hose, vavushe mikono
- 9 yezerire, vekisatea oro na kuganganya. *Huo
 na vache vatee mikudokie yeziha, soni na ku-
- 10 kugwirisha kuoke ihambo lavo, vasikuhambe na
 kuhirira nywee žavo, neri na zahabu neri na
- 11 mukarata, neri na shuke žena zora mbaha, *mira
 vakuhambe na mirongire yedi, sa vuntu chevatala
- 12 vache, veti iti: Tu va Murungu. *Mche akufu-
- 13 ndishe, ekihuža na kusikia. *Simkundiža mche
 kubirikira neri kumtetia mwosi, mira kimtala aku-
- 14 Eva. *Kangi Adamu siye ekengerwe, mira mche

vuntu cheziha kuanga he nyumba ya Murungu, ni ibumba la Murungu eho meso, kivanza na 16 ngwižo, yetwekie vila vya idi. *Tehena esi-manya: Mburi ya kumratera Murungu ni mpiso mbaha; ambu evoneke he mwiri wa kimuntu, akazerižwa ni mpeho, akavonwa ni valao, akabirikirwa he vankoma, akagwirishwa he ili isa-nga, akatikwa na he vwedi.

4.

Tusikengerwe ni vabirikiži va mongo, mira tukudoke kumratera Murungu.

- 1 MPEHONGWA iteta yekifwinyiriža iti: He misi ya mkengelejo va kumwe venefalaža migwirishiže yavo, veneratera vala vena mpeho ža kutesha,
- 2 vefundisha mburi ža mashetani, *vehira na kuteta mburi ža mongo, veshotie ngoro žavo mishire,
- 3 *veswiža kuovoana, vetea mahinda a vižo, vyerongiwe ni Murungu, nesa atogolwe vyekiguhwa ni vala vena migwirishiže, vemaniže vila vya 4 idi. *Ambu vyose, Murungu evirumbie, ni vyedi,
- 5 tehana chesive, chekiguhwa na kutogola; *ambu kizerižwa ni mburi ya Murungu na kutasa.
- 6 Wekivafundisha vanduu 'huo, uneoka mndima wedi wakwe Kirisito Yesu, emanyere žila mburi, twežigwirisha na ila mifundishiže yedi, weiratero
- 7 misi yose. *Usikunde ila migayo ya sutwa na ya kikuži, mira ukudoke kumratera Mu-
- 8 rungungu. *Ambu kuhiriža mwiri tekutazihisha, mira kumratera Murungu ku-
- 9 zihaha he mburi žose, kangi kuna kiariro cha nkalamo ya iki na ya ila yeneafu-
- 10 mirira. *Ii mburi ni ya idi, kangi iziha, vose vaigwirishe. *Ambu niyo yeshiga, twekila vwasi, twekisolwa, kila twemwarira Murungu eho meso,

e mkiža wa vantu vose, eteisha kukiža vala
 11 vegwirisha. *Ivi uviazere, uvifundishe!
 12 Hasitee ekubera, kila we mdori, mira uvavonyeshe vala, vegwirisha, vuntu cheziha kuteta na kutonga na kukunda na kugwirisha na kukugwira.
 13 *Teisha kushoma na kuchunda na kufundisha
 14 sari aho nekineaza. *Usiivae kila weinkiwe, wekirotiwe, wekivonie, aho vazima va ibumba
 15 vekikuvikia mikono. *Icho ukidunganye, ukae
 16 nacho, nesa vose vavone vuntu weneshiže. *Kurerehe mwenye na ižo mburi wefundisha; ivi vyose vigwirishe genda; ambu wekitea 'huo. unekukiža mwenye na vala, vekusikia.

5.

Vuntu chetala kuvateia vaosingwa na vadori na vache, vefwiwe ni vaosi vavo na vazima va ibumbangwa.
 1 MWOSI mzima usimbohie, mira umchunde mpoa, sa e vaveo, vala echeri vadori sa e vanduu vako,
 2 *valala vazima sa e vamcheku vako, vala echeri vadori sa e varumburyo na kukugwirisha kwose.
 3 *Vache, vefwiwe ni vaosi vavo uvavikie shima,
 4 kakicha ni va idi. *Kakicha mche efwiwe ni mwosi ena vaana kana vakokoye, varongemanya ini kuvavikia shima vala vena navo he nyumba yavo, vavafwie vala vevamogie mbonea; ambu
 5 icho nicho chekundiwe ni Murungu. *Mche efwiwe ni mwosi wakwe, ekaa mwenye, kakicha ni wa idi, enemwarira Murungu, eneshindasemba
 6 na kutasa musu na kio. *Mira ula, esidima kugwirisha, afwi echeri meso. *Icho uvaazere,
 7 nesa vasitee masa. *Mira muntu ekisavaororia vayae, akakumbukisha vala ena navo he nyumba yakwe, uu afalaža migwirishiže, aoka mvivi kukela
 9 mnkoma. *Mche efwiwe ni mwosi wakwe, edima kugondwa, anakenja mavuri makumi mtandatu,
 10 kai ekiguhiwe ni mwosi mmwe, *evoniwe, iti

- eronga nento, kai ererie vaana, kai eguhie vajeni na hakwe, kai eožiže vezerire magu, kai ejenjiže vala vena vwasi, kai erongie ndima žingi žedi.
- 11 *Vala vecheri vadori, vefwiwe ni vaosi vavo, uvasue; ambu neri vekimratera Kirisito, venengiwa
- 12 ni lwisu, vaende kuovowa. *Huo vengia he masa, kila vefalaže migwirishiže ya kuvoka.
- 13 *Uko veoka vavia, veanga he nyumba žose; kangi si vavia du, mira vekutetira mburi nyinki,
- 14 vekugerekanya, vekiteta vila vyesivatala. *Huo nikunda vala e vadori vaovoe, vamoge vaana, varerehe nyumba žavo, nesa ula munzo asivone
- 15 hakuvata, ekisonisha. *Ambu va kumwe vakenja
- 16 kupituka, vakamratera shetani. *Kakicha muntu wa kiosi kana wa kiche ena vache vefwiwe ni vaosi vavo, kimtala, avajenje, nesa ibumbangwa lisirishwe vwasi, nesa lidimejenja vala vache, vefwiwe ni vaosi vavo, ve yongwa.
- 17 Vazima va ibumba, velirereha nento, vavikiwe shima nyinki, kangi vala, veronga ndima ya kubi-
- 18 rikira, vazikevikiwa shima. *Ambu ugondengwa uti: Nombe yekivata ngano, iti iishunte, usiichunge momo!, kangi uti: Mndima kimfwenye, ainkwe
- 19 mshahara wakwe. *Mzima ekisitakwa, usikunde
- 20 mburi ii, kai teina vavoni veri kana vatatu. *Vala vebanie, uvabunkule vose vesikie, nesa vala vangi
- 21 navo vafoleke. *Murungu ni mvoni wangu hamwe ne Kirisito Yesu na valao vezurirwe, iti nikuchunda, urerehishe ivi vyose na kusaratera vila wedunganya, wekisatea cho, weronga na kumzihiža muntu.
- 22 Usimangemvikia muntu mikono, neri usitee shanga na mabanu a vantu vangi. Mwenye ukugwirishe
- 23 nento. *Usishindenywa mpombe wayo, mira unywe mvinyo hadori he mburi ya ndeni yako
- 24 na he mburi ya kulwaa kwako genda. *Hena vantu mabanu avo erongamanyika, erongora he

25 mlaho; vangi veraterwa nio. *Huo na mirongire yedi irongamanyika, nayo yesimanyika, teifisika genda.

6.

Vila vyevatata vazoro. Vantu vazahirwe ni vila, vena navyo, valwane nkondo ya migwirishiže. Mpwasi ža mari.

- 1 VOSE vekundiwa ndima ža kizoro, vavavone vafumwa vavo, iti kivafwenye, kuvikiwa shima nyinki, nesa izina la Murungu na mafundishongwa
- 2 asirarwe. *Mira vala vena vafumwa vegwirisha, vasivabere, kila e vanduu, mira vateishe kuvarongia ndima, kila vala, verongiwa nento 'huo, navo vegwirisha, vekundiwe. Icho uchunde ufundishe.
- 3 Muntu ekifundisha mburi žingi, ekisakunda mburi ža Mfumwa wetu Yesu Kirisito, žekiža, na ma-
- 4 fundisho a vila, vyemzihira Murungu, *ula eku-boa, tenacho emanyiže, mburi žakwe ža nkani na ža kukanana genda nižo žemgera he vusoka, žeshiga, vantu vekitea lwiso, mavoo, kurara,
- 5 kuchunga mongo, *vekivikiana nzo ya kale na kale, kila madunganyo avo ekondike, vakasova vila vya idi, vedunganya, iti kumratera Murungu
- 6 ni lumazo. *Mira ni lumazo lubaha, muntu ekimratera Murungu na kusatea
- 7 lwiso. *Ambu tehena vyo, tweetie he ili isanga, kangi tehekatee cho twedima
- 8 kutonga nacho. *Kakicha tuna vya kula na vya kudoka, tuti: Vyakuloka.
- 9 *Mira vo vekunda kunesha mari, vengia he kujewwa na mitego na tama mbivi nyinki žesive,
- 10 žehosha vantu na kuvakonda. *Ambu lwiso na mari ni kikolo cha mavivi ose, ulwo va kumwe veluteie, vakatekana na migwirishiže, vakakaa sa vesomiwe, kila vevonie vwasi vujinki.
- 11 Mira we muntu wa Murungu, aha ivi; mira kunda ulanga na kumratera Murungu na migwi-

- rishiže, na lukundo, na kugumiriža, na vuholo.
- 12 *Lwana iyo nkondo yedi ya migwirishiže. Gwira
ila nkalamo ya kale na kale wetangiwe, ukateta
- 13 vuvoni vwedi vavoni vajinki vesikie. *Murungu,
ekalamba vyose, ne Kirisito Yesu, etetie vuvoni
- 14 vwedi he Pontio Pilato vesikie, nekikuazera, *iti
ugwirishe momongwa, wesina madamaro, wesina
masa sari he musu, hantu Mfumwa wetu Yesu
- 15 Kirisito enefumirira; *ambu ula, etogolwa, ena
nzinya wa ye, Mfumwa wa vafumwa, na mbaha
wa vabaha niye enemfwinya, kiazze chekineaku-
- 16 loka. *Ula niye esifwa wa ye, etua he kianga
chesifikiwa, esivoniwe ni muntu rini neri esidima
kuvonwa, evikiwa shima na nzinya ya kale na
kale. Amina.
- 17 Vala vena mari he ili isanga uvaazere, vasikuboe,
neri vasiarire vuzuri vwemangasia, mira vamwa-
rire Murungu, eteisha kutuinka vyose, tuviguhe,
- 18 *varonge vila vyedi, vaoke vazuri va mirongire
- 19 yedi, vainkiže vezihirwe he ngoro, *vavunganye
mari, ioke kivanza chedi cha vila vyeneaza, nesa
vavone nkalamo ya idi.
- 20 We Timoteo, rinda nento vila weviinkiwe, usi-
kunde žila mburi ža sutwa, esi ža kimurungu,
na makanano a vila, vyetangwa viugo, uko ni
- 21 vya mongo. *Ambu va kumwe vevikundie, vaka-
kanana na migwirishiže. Mbonea ikukaiei!

Barua yakwe Paulo ya keru he Timoteo.

1.

Paulo emchunda Timoteo, asisikie soni, kubirikira mburingwa.

- 1 MI Paulo, ne ntume yakwe Yesu Kirisito kila
Murungu ekikundie he mburi ya kiariro cha nka-
- 2 lamo, che he Kirisito Yesu, *nikugondia barua

we Timoteo, mwanangu nemkundie: Mbonea iku-
kaie, na kuvoneiwa na muhorere wa Murungu
Vava ne Kirisito Yesu Mfumwa wetu!

- 3 Nimkaza Murungu, nemrongia ndima too he misi
ya vavava vangu na ngoro yeelile, iti nikuku-
mbuka we genda he mitaso yangu kio na musu,
4 *kangi nekikumbuka mashoži ako, nekisikiisha
5 nkwinu kukuvona, nesa niteishe kuzihirwa. *Ambu
nikumbuka migwirishiže yako, esi ya mongo, ila
yekihho kuvoka he kokoyo etangwa Loi na he
mlala wenyu Oinike, kangi nimanyisha, iti neri
hako iho.
- 6 Nicho cheshiga, nekikukumbusha, iti uneshe vila
weviinkiwe ni Murungu, aho nekikuvikia mikono.
7 *Ambu Murungu tetuinkie mpeho ya fole, mira
8 ya nzinya na ya lukundo na ya viugo. *Huo
usisikie soni kumtetia Mfumwa wetu vuvoni neri
usisikie soni nami, nechungiwe he mburi yakwe,
mira gumiriža vwasi he mburi ya mburingwa, he
9 nzinya ža Murungu. *Ula etukanie, akatutanga
na mtango wezerire, si he mburi ya mirongire
yetu, mira he mburi ya kurekera kwakwe mwenye
na he mburi ya mbonea, tweinkiwe he Kirisito
Yesu too aho kale mwenye; mira he misi ii
10 yafununkurwa, *kila Mkiža wetu Yesu Kirisito
afumirira, evotie kifwa, akafwinyiriža nento nka-
lamo na kusakondika he mburi ya mburingwa,
11 *negimbikwe, nioke mbirikiži na ntume na mwa-
12 rimu wa vankoma. *Kangi nicho cheshiga, ne-
kingia he uvwo vwasi; mira sisonika, ambu
nimanyiže ula nemgwirishe, kangi nimanyisha,
iti ye ena nzinya ža kurinda vila nemuinkie sari
he ula musu.
- 13 Gwirisha mifundishiže ya ila mburi, yena nka-
lamo, vuntu weisikie hangu, wekitea migwirishiže
14 na lukundo, lwe he Kirisito Yesu. *Vila vyedi
weinkiwe uvirinde he mburi ya mpeho yezerire

15 yetua hetu. *Umanyiže, iti vose, ve uko Asia,
 16 vanishiga, vakina Figelo ne Hemogene, *Mfumwa
 avoneie vala, ve he nyumba yakwe Onesiforo,
 ambu enishangalaze kantu kajinki, neri tesikie
 17 soni na minyororo yangu; *mira aho e uko
 18 Roma, eniendishe, akanivona. *Mfumwa amjenje,
 nesa afwiwe mbonea ni Mfumwa he ula musi,
 kangi ndima ežirongie uko Efeso, mwenye užimanyishe.

2.

Paulo emchunda, agumiriže he vwasi, atesye vila,
 vyesiziha.

1 IKI we, mwanangu, tea nzinya he ila mbonea,
 2 ye he Kirisito Yesu. *Na vila, wevisikie he mi
 hena vavoni vajinki, ivi uviinkiže he vantu vena
 3 idi, vevewa kufundisha vayae. *Tea shanga na
 vwasi sa mshikari wedi wakwe Yesu Kirisito.
 4 *He vala vetonga he nkondo, tehena ehira eki-
 enda vila vya ili isanga, nesa akundwe ni ula
 5 emkongie. *Mira neri muntu ekilwana,
 tekasomwe nzimari ekisalwana nento.
 6 *Mwimi, erongie ndima, kimtala ye arongela vila
 vyemogiwe.
 7 Manya vila neviteta; ambu Mfumwa enekunka
 8 viugo he vyose. *Umkumbuke Yesu Kirisito,
 evushiže he vefwie, e wa lukolo lwakwe Da-
 9 widi, vuntu nebirikire mburingwa. *Niyo yeshi-
 gie nekirishwa vwasi, nekichungwa, sa ne mvivi;
 10 mira mburi ya Murungu teichungiwe. *Huo ni-
 gumiriža vyose he mburi ya vala, vesagurwe,
 nesa navo he Kirisito Yesu vakie, vavone vwedi
 11 vwa kale na kale. *Mburi ii ni ya idi; ambu
 12 twekifwa naye, tunekalama naye; *twekigumiriža
 naye, tunegwira vufumwa hamwe naye; twekimka-
 13 na, naye enetukana; *twekikela mma, ye tekakele
 mma, ambu tedima kukukana mwenye.

14 Iži mburi uživakumbushe, wekimlanga Mfumwa
na kuteisha kuteta vuvoni, vasikanane na mburi
15 žesive, žekonda vala, vežisikia. *Ukudoke, uku-
vonyeshe he Murungu, iti u wedi, iti u mndima,
esina chemsonisha, eringanya mburi ya idi nento.
16 *Mira migayo, esi ya kimurungu, e ya sutwa,
17 uitesye, ambu inezikanesha vuvivi, *kangi mburi
žavo žinezikala sa matene; va kumwe va ava ni
18 Himeneo ne Fileto. *Ava vetekane na vila vya
idi, vekiti iti: Kuvuka kwa vefwie kwakenja ku-
vecha; 'huo veteshanya migwirishiže ya va ku-
19 mwe. *Mira kivanza cha Murungu kidi-
ndie, kangi kina kisimbiko ziki: Mfu-
mwa emanyiže vala e vakwe!, kangi:
Vose velanga izina la Mfumwa vatane
20 na vivivi. *He nyumba mbaha ntanu žose
si ža zahabu na feza, mira hena ža muti na
ža ulongo, vingi vyetogolwa, vingi vyesitogolwa.
21 *Muntu ekikuzeriža, ekitana na ava, eneoka ntanu
yetogolwa, yeeližwe, yemzihiža Mfumwa, yerongia
22 ndima žedi žose. *Tama ža kibwange užiahe,
ratera vila vya idi na migwirishiže na lukundo na
muhorere hamwe na vala vемlanga Mfumwa na
23 ngoro žeelile. *Mira ala makanano a urundu
esive usiakunde, ambu umanyiže, iti egwisha
24 mavoo. *Mira mzoro wa Mfumwa tekive eki-
lwana esire kutea vuholo he vose, efundisha,
25 egumiriža, *echunda na vuholo vala, vena nkani,
nesa ukiche Murungu ashige, vachwe muti, va-
26 manye vila vya idi, *vaecha vafume-wa he vite-
nde vyakwe shetani, vegwižižwe niye, nesa va-
ronge vila evikunda.

3.

He misi ya mkengelejo heneza vantu vetesha vayae;
mburingwa niyo yedima kutucheiža aho.

1 MIRA manya icho, iti he misi ya mkengelejo hene-

- 2 tea misi ya vwasi. *Ambu vantu venekukunda
venye, venekundisha mari, venekuboa, venekuko-
3 mba na kurara, vesivasikia vala vevamogie, vesina
4 mvera, esi vedi, *vesikundana, vesikunda mvaro-
5 ko, vechunga mongo, vesikugwirisha, vesina mbo-
6 nea, vesikunda vila vyedi, *vena irenge, vesiku-
7 cheiža, vekuosha vabaha, kuzihirwa kwa ili isanga
8 vekukundie kumkela Murungu. *Ava vefwanana
9 sa vetamratera Murungu, mira nzinya yakwo vei-
10 kana; ava utane navo. *Ambu va ava hena ven-
11 gia mpoa he nyumba, vekengera vache vena
12 mabanu majinki, vetonjwa uko na uko ni tama
13 nyinki, *vekufundisha misi yose, mira vila vya
14 idi tevevimanya rini. *Mira sa vuntu Yane ne
15 Yambure vemvikiie Mose nkani, 'huo na ava ve-
16 vivikia vila vya idi nkani, ni vantu, vena madu-
17 nganyo ekondike, vesina migwirishiže ya idi.
18 *Mira mburi žavo težikagishe,ambu urundu wavo
19 unemanyika he vose, sa vuntu ula wa vala we-
20 kimanyike.
21 Mira we uratere mifundishiže yangu na miangire,
22 na kurekera, na migwirishiže, na vuholo, na lu-
23 kundo, na kugumiriža, *na kudindishwa, na vwasi,
24 nerishižwe uko Antiokia na Ikonio na Lisitira;
25 ižo nkondo nižigumiriže, kangi Mfumwa enikanie
26 he žose. *Mira vose, veenda kukaa ki-
27 murungu he Kirisito Yesu venedindi-
28 shwa. *Vantu vavivi navo vekengera, venezi-
29 kanesha vuvivi, vekitesha vangi na kuteshwa
30 venye. *Mira we kaa na vila wevifundishwe,
31 wevimanyishe *kila wemmanyiže ula, ekufundishe,
32 kangi too vudori vwako umanyiže ugondengwa
33 wezerire, wedima kukucheiža, ukie he mburi
34 ya migwirishiže, ye he Kirisito Yesu. *Ambu
35 ugonde wose ufumie he mpeho ya
36 Murungu, uve kufundisha, kuvota, ku-
37 chunda, kufundisha vya ulanga, *nesa

muntu wa Murungu akuloke, avewe kuronga ndima žedi žose.

4.

Paulo emchunda Timoteo, abirikire neri he misi, hantu vesi-kaekunda mburingwa. Ngezya.

- 1 MURUNGU ne Kirisito Yesu, enealaha vala veho meso na vala vefwie, aho ekineafumirira na vufumwa vwakwe, ava ni vavoni vangu, iti niteishe
 2 kukuchunda: *Birikira mburingwa, kudoke, kai ni hedi kai ni havivi; vota, shaga, chunda na vuholo vwose na mifundishiže. *Ambu henetea misi, hantu venesua mafundisho ekiža, mira he kurekera kwavo venye venekuzurira vaarimu, vemandangasikiwa ni masikio avo. *Venejiva masikio avo, vasisikie vila vya idi, vavitukie viganu.
 5 *Mira we uche he vyose, gumiriža mavwasi, ronganga ndima ya mbirikiži, kulosha vila, wegimbikwe iti uvironge. *Ambu mi iki niitwa sa cha kutasia, kangi marongo angu a kufwia aringana.
 7 *Nalwana nkondo yedi, nakulosha ntambo, migwirishiže niiteie genda. *Too iki nivikiiwe mlinga wa ulanga, neneinkwa ni Mfumwa, mwalaha wa idi, nekivihunduiwa he ula musi; kangi si mi wa mi, mira neri vose, vekundie iti afumirire.
 9 Ukudoke kuza hangu fia; *ambu Dema anishiga, kila ekundie vya ili isanga, akatonga Tesalonike; Kiresike atonga Galatia, Tito atonga Dalimatia:
 11 *Luka wa ye niye nerena naye. Mguhe Mariko, uze naye;ambu enirongia ndima nento. *Tikiko namtuma Efeso. *Mchoka neshigie Tiroa hakwe Karipo wekiza uute hamwe na vitabu, niendisha vila vya mikota. *Ula mshana Alekisanda enirongiie mavivi majinki. Mfumwa enemhunduia sa vuntu mirongire yakwe yeringane. *Na-

- we ukucheie he ye, ambu eteishie kuvikia mburi
 16 žetu nkani. *Aho nekilahwa kakuvoka, tehen
 enijenjiže, vose venishigie; io mburi vasiilahwe.
 17 *Mira Mfumwa enijenjiže, akanigera nzinya, nesa
 nikuloshe kubirikira kwangu, kangi vankoma
 vose vasikie; nikakaniwa he momo wa simba.
 18 *Mfumwa enenikania he ndima žose mbivi, ene-
 nikania, nidimengia he vufumwa vwakwe vwa
 he ivunde, ye ainkwe vwedi kale na kale.
 Amina.
 19 Unikezizye Purisika ne Akila na vala, ve he nyu-
 20 mba yakwe Onesiforo. *Erasito akaa uko Kori-
 nto; mira Tirofimo nimshigie Mileto ekiwažwa.
 21 *Ukudoke, uze, kiho chesinaringana. Ukezwa
 ni Oibulo ne Pude ne Lino ne Kilaudia na va-
 nduu vose.
 22 Mfumwa Yesu akae na mpeho yako! Mbonea
 imukaie!

Barua yakwe Paulo he Tito.

1.

Ngezya yakwe Paulo; vuntu cheziha kuchunda vala veho
 he ibumba.

- 1 MI Paulo ni mzoro wa Murungu kangi ni ntume
 yakwe Yesu Kirisito, nesa vala vezurirwe ni Mu-
 rungu vagwirishe, vamanya vila vya idi, vyeshi-
 2 ga, vekimratera Murungu, *vekitea kiariro cha
 nkalamo ya kale na kale, vevikiiwe aho kalesha
 mwenye ni Murungu esina mongo; mira misi ye-
 3 kirakuloka, *akafununkura mburi yakwe he mburi
 ya mibirikirire, neiinkiwe ni momo wa Mkiža
 4 wetu Murungu. *Nikugondia barua we Tito, we
 mwanangu mwenye, kila migwirishiže yako na
 yangu yeringane: Mbonea ikukaie na muhorere
 wa Murungu Vava, ne Yesu Kirisito Mkiža wetu!

- 5 Nikushigie kula Kereta, nesa uringanye vila vye-
shele, ugimbike vazima he mizi yose, sa vuntu
6 nekuazere. *Kakicha hena muntu ena nguma
yedi, ena mche mmwe, ena vaana vegwirisha,
vesina nguma iti ni vapapara kana vaharagasi.
7 *Ambu mwarereha kimtala aoke muntu ena ngu-
ma yedi, kila evikiwe ni Murungu, esi mtiri, esina
oro, esikundisha mvinyo, esi mkwakwa, esienda
8 lumazo lwemgera soni, *mira aoke muntu ena
kise, ekunda vila vyedi, ena viugo, mlanga, eze-
9 rire, ekugwirisha, *egwirisha mburi ya idi vuntu
twefundishwe, nesa avewe kuchunda vantu na
mifundishiže ya nkalamo, kangi adime kuvota
vala vena nkani.
- 10 Ambu hena vajinki vesisikia, verakutetira mburi
ža sutwa, vekengera vayae vavo, veteishe ni vala
11 veiviwe. *Ava kivatala vajivwe miomo yavo, kila
vetesha nyumba nzima, aho vekifundisha vila
vyesive he mburi ya lumazo, lwenevagera soni.
12 *Mmwe wavo, mwarota wavo mwenye, etetie iti:
Vakereta vena mongo misi yose; vekee sa nyama
13 mbivi, ni vavia vena ndeni mbaha. *Uvwo vu-
voni ni vwa idi; he ii mburi uvachundishe na
14 nzinya, nesa migwirishiže yavo ioke yedi, *vasira-
tere vigano vya kiyuda na miomo ya vantu, ve-
15 sikunda vila vya idi. *He vala vezerire vintu
vyose vizerire; mira he vo vesizerire, vesina mi-
gwirishiže, tehena cho chezerire, mira ngoro žavo
16 na madunganyo avo ejirare. *Veti iti vemma-
nyiže Murungu; mira vemkana na mirongire yavo,
ni vantu vevihiža, vepaparika, vesidima kuronga
ndima yedi neri.

2.

Michundie ingi.

- 1 MIRA we utete vila vyedimana na mifundishiže
2 ya nkalamo. *Uvaire vaosi, vakuži, vasinywe

mawa, vakae nento, vakugwirishe, vatee migwi-
 3 rishiže yedi, vakundane, vagumiriže. *Huo neri
 vache vakuži vaange, sa vuntu chevatala vezerire,
 vasitee mboru, vasioke vaanywa mawa, mira va-
 4 fundishe vila vyedi, *vavafundishe vache vadori,
 kuvakundisha vaosi vavo na kuvakunda vaana
 5 vavo, *vatee viugo, vakugwirishe, vasomesi kaya
 havo, vatee mbonea, vasikie vaosi vavo, nesa
 6 mburi ya Murungu isiberwe. *Huo neri vaaro
 7 uvachunde, vatee viugo he vyose. *Mwenye
 mira uvavonyeshe mirongire yako yedi misi yose,
 8 ivaokie kiringanyo; mifundishiže yako ioke ya
 8 idi, yesina kisekwesekwe, *yena mburi žekiza,
 žesilahika, nesa ula e munzo wako asonike, asi-
 vone mburi mbivi ya kutuchunga.
 9 Vazoro vasikie vafumwa vavo, vavazihiže na
 10 mburi žose, vasiamore, *vasiive, mira hose vaku-
 vonyeshe nento, iti ni va idi, nesa he mburi žose
 vakaze mifundishiže ya Mkiža wetu Murungu.
 11 *Ambu mbonea ya Murungu, yekiza
 12 vantu vose, yavoneka *itufundisha,
 tutane na miangire ya kumbera Mu-
 rungu na tama ža ili isanga, tutue helo
 13 Murungu, *twekirinda kiariro chetu
 chedi, hantu vwedi vwa Murungu wetu
 mbaha na Mkiža wetu Yesu Kirisito
 14 vweneavoneka. *Ye akuinkiza mwenye
 he mburi yetu, nesa atukombole he
 kubera miomongwa kwose, atuzeriže,
 tuoke mbari yakwe mwenye, yekundisha
 15 kuronga ndima žedi. *Birikira mburi iži,
 utete na kuchunda na nzinya yose; hasitee
 ekubera.

3.

Kitutala tusikie vafumwa. Vila vyetala vantu, vemogiwe ka keru.

- 1 UVAKUMBUSHE, vasikie vabaha na vafumwa, vavaitike, vakudoke, kuronga ndima žedi žose,
- 2 *vasirare muntu, vasitee mavoo, vakae mpoa, vatete na vuholo vujinki na vantu vose.
- 3 Ambu neri swi aho kale tweki varundu, tweki-berire, twekitekie, tukarongia tama na vupapara vujinki ndima, tukaanga na vuvivi na lwisu, tuka-
- 4 kwahwa, kangi venye tukakwahana. *Mira vwedi na lukundo, mkiža wetu Murungu ekundie vantu
- 5 nalwo lukanatufumia, niho etukania, *si he mburi ya mirongire yetu ya ulanga twerongie, mira ni he mburi ya mbonea yakwe, akatuoža, nesa tumogwe ka keru, tuoke vashaa,
- 6 akatuinka mpeho yezerire. *Io etuneshiže ekiituitia he mburi ya mkiža wetu
- 7 Yesu Kirisito, *nesa mbonea žakwe ula žituoshe valanga, tudimepala nkalamo ya kale na kale sa vuntu twearira.
- 8 li mburi ni ya idi, kangi nikunda, iti ižo uteishe kužiteta, nesa vala, vemgwirishe Murungu, vakumbuke, iti kivatala kuronga mirongire yedi. Ivi
- 9 ni vyedi, kangi vizihiža vantu. *Mira ushige makanano a sutwa na mburi ža malukolo na mavihizano na malwano he mburi ya miomongwa;
- 10 ambu teeve, kangi ni a sutwa. *Muntu esua mafundishongwa, ukanakenja kumchunda kamwe
- 11 kana keru, msue kangi, *kila wemanyiže, iti muntu ekee 'huo akenja kugaruka, kangi ebana, ekulaha mwenye.
- 12 Nekinemtuma Aritema kana Tikiko na hako, umangeza na hangu uko Nikopoli; ambu uko niho hantu nedunganye kukaa misi ya kiho.
- 13 *Zena, mwarimu wa kitabungwa, ne Apoli uteishe kuvajenja, vekichunganya ntambo, nesa vasitee

- 14 cho vesova. *Vo e vetu navo kivatala vamanye kuronga mirongire yedi he vala chevatala kujenjwa, vasikae vesimoga.
- 15 Vose nena navo vekukezya. Utukezizye vose vegwirisha na kutukunda. Mbonea imukaie nywi vose.

Barua yakwe Paulo he Filemoni.

Paulo emsembia Onesimo hakwe Filemoni.

- 1 MI Paulo, nechungiwe he mburi yakwe Kirisito Yesu, na mnduu Timoteo, tukugondia barua we Filemoni, twekukundishe, we mndima mwiyo
- 2 wetu, *ne Apia, rumburya twemkundie, ne Arikipo, e mnkondo mwiyo wetu, na ibumba lose leho
- 3 he nyumba yako: *Mbonea imukaie, na muhorere wa Murungu Vava wetu na Mfumwa Yesu Kirisito.
- 4 Nimgola Murungu wangu misi yose, nekikulanga
- 5 misi yose he mitaso yangu; *ambu nisikie, vuntu wemkunda, kangi vuntu wemgwirisha Mfumwa
- 6 Yesu na vezerire vose. *Nikusembia, iti migwirishiye yako, e yetu vose, inete he ngoro yako, aho wekikumbuka vila vyedi vyose, twena navyo
- 7 he Kirisito Yesu. *Ambu lukundo lwako lutuzishiya, lutusemba,ambu ngoro za vala vezerire zishangalawe ni we, mnduu.
- 8 Kuchunguwa nichunguwe ni Kirisito, kukuazera
- 9 vila vyekutala, *mira lula lukundo nilwo lweshiga, nekikusemba du;ambu mi Paulo iki nakua, kangi nichungiwe he mburi yakwe Yesu Kirisito.
- 10 *Nikusemba he mburi ya mwanangu Onesimo,
- 11 nemmogie aho nechungiwe. *Kale tekikurongie nento, mira iki eturongia nento we na mi. Uu
- 12 nimgu na hako, *umguhe,ambu ni ngoro
- 13 yangu. *Nekienda kumkindiya, akae nami, ani-

rongie ndima enga ye, ambu we tu aha, kila
 14 nechungiwe he mburi ya mburingwa. *Mira
 sikundie kuronga 'huo wesinakunda we, nesa
 usinifwie mbonea kila wesidima kusua, mira
 15 mwenye ukivone. *Mira sari etanie nawe mazuva
 16 mangahi, nesa ukae-wa naye kale na kale, *si
 sa mzoro kangi, mira emkelile mzoro, mnduu,
 ekundishwe ni mi, we tukazikemkunda sa mbwiye
 17 wako he Mfumwa? *Wekinivona mi, iti ni
 18 mwiyo, umguhe na hako sa e mi. *Kakicha
 ena vyako evibanie, kana neri ena rando nawe,
 19 unigonde mi. *Mi Paulo nigondie na mkono
 wangu: Nnekuriha; sikalange, iti nawe mwenye
 20 nikuroka ngoro yako. *Ee mnduu wangu, nienda
 nikuzihirwe he mburi ya Mfumwa; unishangalaže
 21 ngoro he Kirisito. *Kila nearire, iti unesikia,
 nikakugondia, nekimanya iti uneronga vijinki ku-
 22 kela vila, netetie, *Kangi uniringanyize ha kukaa,
 ambu niarira, iti muneaniinkwa, kila mweni-
 tasia.
 23 Ukezwa ni Epafura, echungiwe hamwe nami he
 24 mburi yakwe Kirisito Yesu, *ne Mariko, ne Ari-
 sitariko, ne Dema, ne Luka e vandima vayao
 25 vangu. *Mbonea ya Mfumwa wetu Yesu Kirisito
 ikaie mpeho. ženyu!

Barua he Vaebureo.

1.

Kirisito ni mwana wa Murungu kangi ni mbaha kukela
valao vose.

1 MURUNGU akanakenja kuteta kantu kajinki
 kangi na mitetire mijinki na vavava vetu, eki-
 2 vatumia vaarota, *niho etetie naswi he ii misi
 ya mkengelejo, ekitutumia mwana, emgimbike,
 nesa apale vyose, kangi isanga lose elirongie

3 naye. *Ula etumpahwe ni vwedi vwakwe, kangi
 efwanane sa ye, kangi vintu vyose niye evitwe-
 keže na mburi yakwe yena nzinya, ula akana-
 kenja kutuzeriža mabanu, akakaa he mkono wa
 4 kuume wa ula, ena vufumwa uko wanga, *aka-
 oka wedisha kukela valao, kila eguhie izina
 5 lekazwa kukela avo. *Ambu ni mlao ani, emwi-
 rire rini iti: We u mwanangu, yoo nakumoga!?
 Kangi wa: Mi nnemuokia vava, naye eneniokia
 6 mwana!? *Kangi wa aho ekimngiža mwanae wa
 nteruka he ili isanga, akati: Valao vose va Mu-
 7 rungu navamtase! *He mburi ya valao eti:
 Valao vakwe evaosha mpeho, vandima vakwe
 8 evaosha maluverevere a moto. *Mira he mburi
 ya mwana eti: We Murungu, kichumbi chako ni
 cha kale na kale, nzata ya vufumwa vwako ni
 9 nzata yerongake. *We ukundie ulanga, ukavihiwa
 ni kubera miomongwa, nicho cheshigie we Mu-
 rungu wekigerwa mafuta a kuzihirwa ni Murungu
 10 wako kukela vayao. *Kangi eti: We Mfumwa,
 aho kuvoka niwe werumbie ili isanga, kangi
 11 ivunde ni ndima ža mikono yako. *Ivi vine-
 kondika, mira we unekaa; vyose vinesakaa sa
 12 shuke; *unevikoma sa mchoka, vinegaruka, mira
 13 we unekaa hula, mavuri ako teekasie. *Ni mlao
 uhi emwirire rini: Kaa kuume kwangu, sari neki-
 14 neavika vanzo vako si he magu ako? *Ava vose
 si mpeho, žeronga ndima, vetumwa kuvarongia
 ndima vala, veneapala lukio?

2.

Vose kitutala kuratera mburi yakwe Kirisito. Ye akanakenja kungia he vwasi akainkwa vwedi.

1 'HUO kitutala tuteishe kurereha vila, twevisikie,
 2 nesa tusitekwe. *Ambu kakicha ila mburi, yete-
 tiwe ni valao ni ya idi, kakicha lubero lwose
 3 na kusasikia kwose kulahiwe idi, *swi tunedima-

- ze kuaha, twekibera lukanio lubaha lwerkingane 'huo? Ulwo luvokie kubirikirwa ni Mfumwa, 4 tukalutetiwa vuvoni ni vala, vekusikie. *Kangi Murungu naye akateta vuvoni na mahirimo na mamako na makuži majinki na kuvainka mpeho yezerire, sa vuntu ekundie.
- 5 Ambu isanga leneaza, tweteta, teliinkiže litetiwe 6 ni valao. *Ambu hena hantu, hetetiwe vuvoni iti: Muntu ni kini uemkumbuka, kana mwana wa 7 muntu ni muni, uemrereha? *Umwoshiže mdori hadori kukela valao, kangi ukamgimbika, uka- 8 muka vwedi na shima. *Vyose uvikie si he magu akwe. Ambu akanainkiža vyose, vitetiwe niye, teshigie neri kimwe, chesitetiwa niye; mira 9 iki tetunavona, iti vyose vitetiwa niye. *Mira ula Yesu, eoshižwe mdori hadori kukela valao, nesa he mburi ya mbonea ya Murungu adimevafwia vose, tumvona, iti he mburi ya vwasi vwa kifwa 10 egimbikwe, akainkwa vwedi na shima. *Ambu ula, erumbie vintu vyose, kangi eshigie, vintu vyose vyekirongika, ula kimzihire, kila etwaie vaana vajinki na he vwedi, kuvakuloshiža murongoži 11 wa lukanio lwavo aho ekirishwa vwasi. *Ambu ula ezeriža hamwe na vala, vezerižwa, vose vefuma he mmwe; nicho cheshiga, ekisasikia soni, 12 kuvatanga vanduu, *ekiti: Nnelibirikira izina lako he vanduu vangu; nnekuambia he ibumba. Kangi 13 wa eti: *Mi nmemwarira ye. Kangi eti: Rereha, ni mi uu hamwe na vaana, neinkiwe ni Murungu. 14 *Kila vaana veinkiwe miiri ya sakame na nyama, naye akaguha mwiri wekee 'huo, nesa aho ekifwa, amkonde ula, ena vufumwa vwa kifwa, niye 15 shetani, *avakombole vose, vegerirwe he vuzoro ni fole ya kifwa misi yose veho meso. *Ambu 16 kididi tevaororia valao, mira eluororia lukolo 17 lwakwe Aburahamu. *Huo kikamtala he vyose kufwanana na vanduu vakwe,

nesa hakwe Murungu aoke mwatasa mbaha wa idi, ena mbona, ahože ma-
 18 banu a vantu. *Ambu kila erishižwe vwasi akaježwa mwenye, edima kuvajenja vala, ve-
 ježwa.

3.

Kirisito ni mbaha kumkela Mose.

- 1 'HUO vanduu vezerire, mwe vayao vetu, kila nanywi mwetangiwe na uko he ivunde, tutuemdunganya ntume na mwatasa wetu Yesu, twemtetia
 2 vuvoni. *Ye tekela mma wakwe ula, emrongie, sa vuntu Mose na vala vose, veki he nyumba
 3 yakwe. *Ambu ula evoniwe, iti kimfwenye kunkwa vwedi vubaha kukela vula vwakwe Mose, sa vuntu mwaronga nyumba evikiwa shima mbaha
 4 kukela nyumba njenye. *Ambu nyumba žose žiharewa ni vantu; mira Murungu ni ye, eharea
 5 vyose. *Mose neki mindima, kangi tekelile mma na nyumba yakwe yose, nesa aoke vuvoni vwa
 6 vila, vyeneatetwa. *Mira Kirisito neki mwana, e mwenye nyumba, kangi nyumba yakwe ni swi, kakicha kididi tutuazihirwa na kutogola kila kiariro sari he mkengelejo.
 7 'Huo sa vuntu mpeho yezerire yeti: Yoo, mwe-
 8 kisikia izii lakwe, *muisue na tiri, sa hala mwekitema nkani, he ula musi, hantu mweježižwe uko
 9 he nyika, *hantu vavava venyu veniježiže, nesa vanimanye, uko vevonie mirongire yangu mavuri
 10 makumi mane. *Nicho cheshigie, nekiishiniwa io mbari, nekiti: Ngoro žavo žiteka kale na kale,
 11 nzia žangu vo tevežimanyiže. *Niho nekuelilye kila nesikie oro: Kididi, tevekavone mihemie yangu.
 12 Kucheieni vanduu, henyu hasitee ena ngoro mbivi
 13 yesigwirisha, yemshiga Murungu eho meso; *mira misi yose muchundane musi wa yoo wesinavecha,

nesa hasitee wa henyu, etea ngoro nkuži, kila
 14 ekengerwa ni mabanu. *Ambu tuokie vayae vakwe
 Kirisito, tweekiteisha kuarira sari he mkengelejo
 15 vuntu tvevokie, *hecheritetwa: Yoo mwekisikia
 izii lakwe, musisue na tiri sa aho vekitea nkani.
 16 *Ambu veteie nkani vakanasikia ni vahi? Si vala
 17 vose, vefwinyižwe Egiputa ni Mose? *Ni vahi
 evihiwe nivo mavuri makumi mane? Si vala,
 18 vekibanie, miiri yavo ikakondika he nyika? *Eku-
 elilye he mburi ya vahi, iti tevekavone mihemie
 19 yakwe? Si vala, vesekisikie? *Kangi tuvona, iti
 teveivonie he mburi ya kusagwirisha kwavo.

4.

He Kirisito mbari ya Murungu ivona mihemie.

1 NATUTEE fole mira, nesa iki hantu kiariro cha
 kuvonia mihemie yakwe chereho, hasitee wa he-
 2 nyu ekee sa esovie. *Ambu naswi tubirikirwe
 mburi yedi sa vo. Mira mburi yebirikirwe teiva-
 zihire vala, kila yesebigwirishwe ni vala, veisikie.
 3 *Ambu swi, twegwirisha, tuvona mihemie, sa vuntu
 etetie: Nikasikia oro, nikakuelya, iti tevekangie
 he mihemie yangu ila, hantu ndima ža kurumba
 4 ili isanga žesiie. *Ambu hena hantu, etetie 'huu
 he mburi ya musu wa kafungate: Murungu aka-
 hema he ndima žakwe žose he musu wa kafu-
 5 ngate. *Kangi aha wa eti: Tevekavone mihemie
 6 yangu. *Iki kimanyika, iti hena, venezaivona, mira
 vala, vebirikirwe kuvoka, teveivonie, kila vesina
 7 migwirishiže. *Nicho cheshiga misi mijinki ika-
 navecha, ekivika-wa musu ungi, ni musu wa yoo,
 ekiteta vila, Dawidi ekivitatie, twevilangie karongo
 iti: Yoo mwekisikia izii lakwe, musisue na tiri.
 8 *Ambu nanga Yosua ekivangižiže he mihemie,
 9 tekitetie uko nyuma mburi ya musu ungi. *Huo
 mbari ya Murungu icherivikiwa kiariro cha mi-

- 6 leneaza, *ava vekibera, tekidimika kuvaosha va-shaa, vekichwa muti, kila vo venye vemkontere mwana wa Murungu he muti he mburi yavo, vekimdaa he vose.
- 7 Ambu isanga lekikoa mvua, yetuagwa helo, livamogia mboga žedi vala, veshigie lekiimwa, liinkwa
- 8 lute lwedi ni Murungu. *Mira lekimeiža mivwa na midangu, kangi telive, lafisha hafuhi kurarwa,
- 9 mkengelejo walo ni kushotwa. *Mira he mburi yenyu, nywi mwekundiwe, neri tweekiteta 'huo, tumanyisha, iti vila vyedi, vyekiza muna navyo.
- 10 *Ambu si iti Murungu tena ulanga, akaivaa miro-ngire yenyu na lukundo, mwekundie izina lakwe nalwo, aho mwekivarongia vezerire ndima, vuntu
- 11 na iki mwevarongia. *Tukundisha, iti nywi vose mukudoke 'huo, mwekiteisha kumanya kila ki-
- 12 ariro sari he mkengelejo. *Musioke vavia, mira muvaratere vala, vepalile viariro aho vekigwirisha na kugumiriža.
- 13 Ambu aho Murungu ekimvika Aburahamu kiariro, kila esidimie kukuelya ekimlanga ungi mbaha
- 14 emkela, akakuelya ekikulanga mwenye, *akati: Kididi, nneteisha kukunka lute lwedi, kangi nne-
- 15 teisha kukunesha. *Huo kila egumiriže, akavona
- 16 kila kiariro. *Ambu vantu vekikuelya, velanga ula e mbaha kuvakela, kangi havo kukuelya
- 17 kukenja makanano ose, kuchwa mburi. *Nicho cheshiga, aho Murungu ekienda kuzikavavonyesha vala vepala kiariro, iti mburi yakwe teikazega-
- 18 rushwa, ekikuelya. *Nesa mburi mbiri, žesigarushika, kila Murungu esidima kuteta mongo, žitusembe, žitugere nzinya swi, tweekijinkia kiariro
- 19 tweekiwe, nesa tukigwire. *Icho nicho cheteisha kudindiža nento ngoro žetu, chengia na ndeni
- 20 nyuma he ila shuke, *hantu Yesu engiie, ula eturongorire, e mwatasa mbaha kale na kale sa Melikisedeki.

7.

Kirisito ni mwatasa sa Melikisedeki, evecha vaatasa
va kilevi.

- 1 ULA Melikisedeki neki mfumwa wa Salemu,
mwatasa wa Murungu e uko wanga, emzanie
Aburhamu, aho ekihunduka he nkondo ya va-
2 fumwa, akamunka lute lwedi. *Aburhamu aka-
mgavia ula ifungu la ikumi la vyose. Kuvoka
izina lakwe lekigarushwa etangwa mfumwa wa
ulanga, kangi mfumwa wa Salemu, nikwo kuti:
3 mfumwa wa muhorere. *Tena vava, tena mcheku,
vakale vakwe tevemanyika, tekimanyika hantu
misi yakwe yevokie neri hantu yesiie, mira aka-
fwanyanywa na mwana wa Murungu, akaoka
4 mwatasa wa kale na kale. *Rerehani, uu muntu
vuntu e mbaha, iti neri Aburhamu, vava wetu
5 mbaha emunkie ifungu la ikumi la mtaho. *Neri
vaana Levi, veinkiwe ndima ya vaatasa, vena
iazero, kuguha ifungu la ikumi la vantu e vanduu
vavo sa vuntu momongwa wetetie, kangi neri vo
6 vefumie he mwiri wakwe Aburhamu. *Mira ula
esi wa lukolo lwavo, eguhie ifungu la ikumi he
Aburhamu, akamunka lute lwedi ula, ekina na
7 viariro. *Aho tehena nkani, iti mdori einkwa lute
8 lwedi ni mbaha. *Kangi vo veinkwa ifungu la
ikumi kunu ni vantu vefwa, mira uko hena
9 etetiwa vuvoni iti: Ekalama. *Kangi kidimika
kuteta 'huo: He mburi yakwe Aburhamu neri
Levi, ula einkwa ifungu la ikumi, naye efwinyize
10 ifungu la ikumi; *ambu ekicheri he mwiri wa
vavee, aho Melikisedeki ekimzana.
11 Ambu nanga ndima ya vaatasa va kilevi yeki-
kuloke —ambu he ila misi vantu vekiinkiwe
miomongwa — hekiendiwa—ni mwatasa ungi ekee
sa Melikisedeki, hasinaendwe ekee sa Aroni?
12 *Ambu ndima ya vaatasa yekigarushwa, neri
13 miomongwa kiitala igarushwe. *Ambu ula ete-

- tiiwe 'huo ni wa mbari ingi, yesinatea muntu
 14 rini erongie ndima ya vaatasa. *Ambu kimanyike,
 iti Mfumwa wetu efumie he mbari yakwe Yuda,
 yesinacho yeirirwe ni Mose he mburi ya vaatasa.
 15 *Kangi chateisha kumanyika, hekivuka mwatasa
 16 ungi efwanane ne Melikisedeki, *esiokie he mburi
 ya miomongwa ya iazero la kimwiri, mira he
 17 mburi ya nzinya za nkalamo yesisia. *Ambu ula
 etetiwa vuvoni iti: We u mwatasa kale na kale
 sa Melikisedeki.
 18 Ila miomo yerongore yekivushwa ni he mburi
 19 ya vusoka vwayo, kila yesizihie; *ambu ila
 miomo teinacho yekuloshe; nicho cheshiga he-
 kietwe kiariro cheikela, nicho twemfikia Mu-
 20 rungu nacho. *Kangi ivi tevirongiwe na kusa-
 21 kuelya. *Ambu vala veokie vaatasa hesina ye
 ekuelilye; mira hakwe hena ekuelilye, ni ula
 emwirire iti: Mfumwa ekuelilye, neri tekazesua:
 22 We u mwatasa wa kale na kale. *'Huo Yesu
 aoka mwikome wa maagano ekela ala.
 23 Kangi vala veokie vaatasa ni vajinki, kila vesu-
 24 žižwe kukaa ni kifwa, *mira uu, kila ekaa kale
 25 na kale, ena ndima ya mwatasa yesisia. *'Huo
 edimisha kukiža vala, vemzia Murungu he ye,
 26 kila ekalama misi yose, nesa avatetie. *Ambu
 kitutala tutee mwatasa mbaha sa uu,
 ezerire, esina masa, esina mabanu,
 esina shanga na vabanu, e mbaha ku-
 27 vecha mavunde, *chesimtala misi yose ku-
 rongakoma nombe ya mtaso he mburi ya mabanu
 28 akwe, kangi he mburi ya ala a vantu; *ambu
 ivyo evirongie kamwe aho ekikuinkiza mwenye.
 Ambu miomongwa igimbike vantu vena vusoka,
 vaoke vaatasa vabaha; mira mburi ya mikuelilye
 yeratera miomongwa nyuma yangimbika mwana,
 ekuloke kale na kale.

8.

Hala hantu mwatasa mbaha etutetia he maagano mashaa na ila ndima yakwe ni yedi kukela ila yekirongike he maagano a kale.

- 1 IŽO mburi žose twetetie žifumia aha: Tuna mwatasa mbaha, ekaa he mkono wa kuume wa
- 2 kichumbi cha vubaha he ivunde, *eronga ndima hala hantu hezerire he ila nyumbangwa ya idi, yesirongiwe ni muntu, mira ni Mfumwa.
- 3 Ambu vaatasa vabaha vose vegimbikwe, iti vawtwae ntogolo na ņombe ža mtaso; 'huo kimtala
- 4 neri uu, atee cho edima kutwaa. *Kakicha eki he ili isanga, seki mwatasa, kila hena vetwaa
- 5 ntogolo sa vuntu veazerwe ni miomongwa. *Ava vevirongia vila ndima, e fwani na vivuri vya vila vya kiivunde, sa vuntu Mose eazerwe, hala ekironga ihema;ambu etetie: Rerehisha, nesa uronge vyose sa vuntu nekuvonyeshe fwani
- 6 yavyo hala he mungori. *Mira iki einkiwe ndima yevecha ila,ambu maagano eetie ni edi kuvecha ala, kangi evikiwe viariro vyedi kukela vila.
- 7 Ambu kakicha lila la kuvoka telekisovie-ni, tehe-
- 8 kiendwa hakungiža lila la keru. *Ambu evachundie, akavaira: Rerehani, misi ineza, niho neneagana na vaana Isiraeli na vaana Yuda
- 9 maagano mashaa, *esifwanana na maagano neagane na vavava vavo ula musi hantu nevagwirire mkono, nekivafwinya he isanga la Egipta,ambu ava tevegwirishe miomo yangu, nami nika-
- 10 kuvashigira, nivwo vuntu Mfumwa eti. *Maagano neneagana na vaana Isiraeli misi yekineakuloka ziao: Nnevika miomo yangu he ngoro žavo, nneigonda he madunganyo avo, nneoka Murungu
- 11 wavo, navo veneoka mbari yangu. *Tevekazefundishanya kangi muntu na mwiya kana muntu na mnduuže, vekiti: Mmanyeni Mfumwa!

- 12 *Ambu vose, vadori na vabaha, veneanimanya,
 13 ambu navashigia masa avo, sikazekumbuka ma-
 banu avo. *Aho ekiti: Mashaa, ala a kuvoka
 aaosha a kale; mira kintu e cha kale, chesakae,
 chafika kutagwa.

9.

Hala hantu hezerire na nombe ža mtaso neki fwani ya ku-
 kundanywa kwa idi kwefumie he kufwa kwakwe Yesu.

- 1 NERI-ala a kuvoka ekina na mitasire yakwe na
 2 hantu hezerire he ili isanga. *Ambu hekijengiwe
 nyumba ya mozya, hantu hekina taa na meza
 3 na migate ya ntogolo, yetangwa yezerire. *Nyu-
 ma he shuke ya keru hekina nyumba yetangwa
 4 yezerishe, *yekina ishotio la kufunkiža la zahabu
 na ibweta la maagano legerirwe zahabu hose;
 helo hekina ikopo la zahabu lena mana na nzata
 yakwe Aroni yesheushe, na mbao ža maagano.
 5 *Wanga helo hekina Makerubi a vwedi, egera
 kivuri he kichumbi cha mbonea, ivi vintu tetu-
 enda kuvilanga iki kimwekimwe.
 6 Ivi vyose vikanaringanywa 'huo, vaatasa misi
 yose vengia he nyumba ya mozya, nesa vakenje
 7 mitaso. *Mira he ila ya keru mwatasa mbaha
 wa ye akangia kamwe he ivuri, tengia esire na
 sakame, eitwaa he mburi yakwe na he mburi
 8 ya mabanu a vantu. *Aho mpeho yezerire itu-
 vonyesha, iti nzia ya hezerire teinavoneka, nyu-
 9 mba ya mozya yecheriho. *Ivi neki fwani ya aa
 marongo a iki, ambu niyo yeshiga, vantu veki-
 fwinya ntogolo na nombe ža mtaso, žesidima
 10 kukullosha ngoro ya ula etasa; *ambu neki mio-
 mo ya kimwiri du yelanga vižo na vyakunywa
 na mikuožiže yegimbikwe sari he misi, hantu
 vyose vyeneakulokia.
 11 Mira Kirisito ezie, e mwatasa mbaha wa vila
 vyedi vyeneaza, akangia he ila nyumba e yedi,

- yekuloke kukela ila, yesirongiwe ni mikono, ni-
 12 kwo kuti: Si ya ili isanga. *Tengii na sakame
 ya nzenge kana ya ndama esire na sakame
 yakwe mwenye, akangia hala hezerire kamwe
 na kamwe akanakenja kuvona vukomboži vwa
 13 kala na kale. *Ambu sakame ya nzenge na ya
 nzao kana ivu la ndama lekihwahwirwa he vala
 14 vesizerire, kakicha livazeriže miiri, *sakame
 yakwe Kirisito, esekina idamaro, eku-
 oshiže mwenye mtaso wa Murungu he
 mburi ya mpehongwa ya kale na kale,
 teikateishe kuzeriža ngoro ženyu, ži-
 sironge mirongire yefwie, mira tumtase
 15 Murungu ekalama? *Nicho cheshigie ekiete
 maagano mashaa; ambu kifwa chavoneka, nesa
 vala, vebanie he misi ya maagano a kuvoka
 vakombolwe, nesa vala vetangiwe vainkwe kiariro
 cha vupaži vwa kale na kale.
- 16 Ambu hantu hena maagano a vupaži, kimtala ula,
 17 eagane ala maagano arongefwa. *Ambu maagano
 enekuloka, ula mwenye ekikenja kufwa, ambu
 18 teena nzinya ula eagane echeriho meso. *Nicho
 cheshiga ala a kuvoka ekisasova sakame aho
 19 ekigimbikwa. *Ambu maazero ose a miomongwa
 akanakenja kutetwa ni Mose he vantu vose, aka-
 guha sakame ya ndama na ya nzenge, hamwe
 na mpombe na upamba werotome na mvungu,
 akahwahwira kila kitabu kijenye na vantu vose,
 20 *ekiti: li ni sakame ya maagano, Murungu emu-
 21 azere. *Neri nyumba na ntanu žose ža mtaso
 22 akažihwahwira 'huo na sakame. *Kangi he mburi
 ya ila miomongwa vintu vyose vizerižwa na sa-
 kame, kangi hekisaitwa sakame tehena kushi-
 giwa.
- 23 Fwani ža vila vintu vye uko he ivunde kikaži-
 tala kuzerižwa 'huo, mira vila vya he ivunde
 24 vijenye vizerižwa na mitaso yedi kukela io. *Ambu

Kirisito tengiie hala hezerire herongiwe na mikonono, e fwani ya hala ha idi, mira engiie he ivunde hajenye, nesa avonwe ni Murungu he mburi yetu. *Si iti akuinkiže kantu kajinki, sa vuntu mwatasa mbaha engia hezerire mavuri ose na sakame esi yakwe. *Kai ni 'huo, chekimtala kurishwa vwasi kantu kajinki too kurumbwa kwa ili isanga. Mira iki misi ikanakuloka, afumirira kamwe du, avushe mabanu aho ekikuinkiža mwenye. *Kangi sa vuntu chevatala vantu kufwa kamwe, vekikenja valahwe, *'huo neri Kirisito, akanakenja kuinkižwa kamwe, nesa avushe mabanu a vantu vajinki, ka keru enevafumia vala, vemrinda esina mabanu, nesa avakiže.

10.

Nzinya ya sakame yakwe Kirisito. Vala veibera venelahwa, vala vegumiriža venekundwa.

1 AMBU miomongwa ikee sa e kivuri cha vila vyedi vyeneaza, si iti ifwanana na vila vintu vijenye. 'Huo teidima kukullosha vala veswi, vekituatwaa nombe ža mtaso mavuri ose, kangi ndežo genda. *Ambu kakicha žekidima, težekishiga kutwawa, kila vala vetasa, vakanazerižwa kamwe, tevekikumbuka mabanu kangi? *Mira žo nižo ževakumbusha mabanu mavuri ose. *Ambu sakame ya nzao na ya nzenge teidima kuvusha mabanu. *Nicho cheshiga aho ekiza he ili isanga ekiti: Mitaso ya nombe na ya vižo tuikundie, mira waninka mwiri. *Nombe žeshotwa nažo žekomwa he mburi ya mabanu tužikundie, *nicho neti: Rereha, niza, nesa niharee vila wevikundie we Murungu. *Kuvoka etetie: Mitaso ya nombe na ya vižo na nombe žeshotwa nažo žekomwa he mburi ya mabanu tužikundie neri tužizahirwe; ambu ižo žekitwawa sa vuntu miomongwa ye-

- 9 azere. *Kangi akati: Rereha, niza, nesa nironge
 vila wevikunda. 'Huo evusha la kuvoka, nesa
 10 agimbike la keru. *Io mikundire niyo yeshigie
 tweekizerižwa, aho mwiri wakwe Yesu wekiinki-
 žwa kamwe kikuloke.
- 11 Kangi vaatasa vemuka misi yose, vekitasa, vekit-
 twaa genda nombe ža. mtaso, sa ža misi yose,
 12 žesidima kuvusha mabanu. *Mira ula, akanakenja
 kutwaa nombe mwenzu ya mtaso he mburi ya
 13 mabanu, *akakaa he mkono wa kuume wa Mu-
 rungu kale na kale, ekirinda, vanzo vakwe va-
 14 vikwe si he magu akwe. *Ambu ekuloshe vala
 vezerižwe na mtaso mmwenzu, vakuloke kale na
 15 kale. *Neri mpeho yezerire iitetia io mburi vu-
 voni hetu; ambu hakanakenja kuirwa: Ziao maa-
 gano neneagana navo misi yekivecha, Mfumwa
 16 eti: *Miomo yangu nneivika he ngoro žavo, ka-
 ngi nneigonda he madunganyo avo, kangi eti:
 17 *Mabanu avo na lubero lwavo lwa miomongwa
 18 sikazekumbuka. *Mira ivi vikanashigwa, tehe-
 katwawe nombe ya mtaso kangi he mburi ya
 mabanu.
- 19 'Huo vanduu, tetuna fole kungia hala hezerire
 20 he mburi ya sakame yakwe Yesu. *Ni ila nzia
 shaa yena nkalamo, eitubažiže ekivecha he lila
 21 ishuke, aho ekiinkiža mwiri wakwe. *Iki kila
 twena mwatasa mbaha wa nyumba ya Murungu,
 22 *tusini kangi na ngoro ya idi, tweeki-
 manyisha vila tweekigwirisha, na ngoro
 žehwahwirwe, žisikumbuke vila vivivi,
 na miiri yeožižwe na mpombe yeelile.
- 23 *Tuteishe kugwirisha kiariro chetu
 tweekula na kusakishiga; ambu ula
 24 etuvikie kiariro ni wa idi. *Kangi vose
 turerehane, nesa tukudoke kukundana na kuronga
 25 ndima žedi, *tusitere he mivunganano yetu, sa
 vuntu va kumwe vemanjere kutera, mira tufu-

- ndishanye, kangi tuteishe kutea 'huo tweekivona, iti musingwa wafika hafuhi.
- 26 Ambu tweekibana na tiri, teheshele nombe ya mtaso
- 27 kangi, yeneakomwa he mburi ya mabanu, *esire kurinda na fole ula mlaho na ulwo luverevere
- 28 lwa moto, lweneashota vala vebera. *Muntu eberire miomongwa yakwe Mose, tevoneiwa, mira
- 29 enefwa, hena vavoni veri kana vatatu. *Ingeri muti-ze? Ula emvatie mwanangwa wa Murungu, ekisola sakame ya maagano, yemzeriže, ekibera mpehongwa ya mbonea, tekateishe kulahwa na
- 30 mlaho mvivi? *Ambu tummanyiže ula etie iti: Sire ni žangu, mi nnemuchwiia nivwo vuntu Mfumwa eti. Kangi wa eti: Mfumwa eneilaha
- 31 mbari yakwe. *Ni mburi yena fole mbaha, ku-gwa he mikono ya Murungu ekalama.
- 32 Mira kumbukani misi ya kuvoka; ambu mukana- nakenja kuangažwa, mugumiriže nkondo nyinki
- 33 ža mavukiva. *Ambu kumwe mukatonjwa kure- rehwa mwekisolwa na kurishwa vwasi, kumwe
- 34 mukatea shanga na vala veteiwe 'huo. *Ambu muvavoneie vala vechungiwe, kangi aho mwe- kihokwa mari ženyu mukagumiriža na kuzihirwa, kila mwemanyiže, iti muna mari žesikondika, žedi
- 35 kukela žila. *Musitage kiariro chenyu, chena
- 36 vupokeži vubaha! *Ambu kimutala mugumiriže, muronge vila Murungu evikundie, nesa muna-
- 37 evona vila mweviirirwe. *Ambu hereshala kafu- nda, eneza ula eirwa iti eneza, neri tekapute.
- 38 *Kangi mlanga enekalama kila egwirisha; mira ye ehunduka na nyuma, ngoro yangu teikamzihi-
- 39 rwe. *Mira swi tetu va vala, vehunduka na nyu- ma, nesa tuteke, mira tugwirisha, nesa tukiže ngoro žetu.

11.

Nzinya ža migwirishiže. Vakale vegwirishe.

- 1 KUGWIRISHA ni kumanyisha vila tveviarira, na kusaviganganyiža vila
- 2 vyesivoneka. *He ukwo vakale vetetiwa vu-
- 3 voni. *Migwirishiže niyo yeshiga tweekimanya, iti isanga lose lirumbiwe ni mburi ya Murungu, iti vyose vyevonwa tevirumbiwe ni vingi vye-
- 4 voneka.
- 5 Migwirishiže niyo yeshigie, Abeli ekimtwaiia Murungu mtaso wedi kukela wakwe Kaini, niyo yeshigie, ekitetiwa vuvoni, iti ye ni mlanga, kila Murungu ekundie ntogolo žakwe. Ziaho efwie, mira migwirishiže yakwe niyo yeshiga ekiteta neri yoo.
- 6 Migwirishiže niyo yeshigie Enoki ekivushwa, nesa asivone kifwa, neri asivoneke kangi, kila evushiže ni Murungu, ambu aho esinavushwa, ete-
- 7 tiiwe vuvoni, iti Murungu emzehirwe. *Ambu tweekisagwirisha, tedima kutuzihirwa; ambu ula emzia Murungu, kimtala agwirishe, iti eho, iti evainka vupokeži vala vemwenda.
- 8 Migwirishiže niyo yeshigie Noa ekijenga ishuala kukižiža vala veho he nyumba yakwe; ambu akanakenja kufununkurirwa vila vyesekinavoneka, akakunda kucheižwa; 'huo akalaha ili isanga, akaoka mwapala wa ulanga, wefuma he migwirishiže.
- 9 Migwirishiže niyo yeshigie, Aburahamu aho ekitangwa, ekizumira kufuma na kutonga na hala hantu, eirirwe, iti enehapala. Akafuma, neri esi-
- 10 manyiže hantu etonga. *Migwirishiže niyo yeshigie ekikaa he isanga la kiariro sa e mjeni, akakaa he mahēma hamwe ne Isaka ne Yakobo, e vapaži va kila kiariro kimwe hamwe naye. *Ambu

- erindie ula muzi, wena kivanza cha mabwe, we-
- 11 jengwa kangi werongwa ni Murungu. *Migwiri-
shize niyo yeshigie, Sara ekivona nzinya za ku-
teia ndeni marongo a kumogia anavecha, kila
- 12 evonie ula evikie kiariro iti ni wa idi. *'Huo
vala vemogiwe ni ula mmwe, uko ekikee sa
efwie, venetie sa ntondo za uko wanga, sa msha-
ngaga weho nkandeni he lukanga wesitalika.
- 13 Ava vose vefwie na migwirishize, tevekuloshiže
vila viariro, mira vevonie vyeho hale, vakavi-
zihirwa, vakateta, iti he ili isanga ni vajeni, te-
- 14 vena kaya. *Ambu vo veteta 'huo, vekumanyisha,
15 iti veenda kaya. *Kakicha vekidunganye ila, hantu
16 vefumie, vekidima kuhunduka. *Mira iki veenda
yedi kukela ila, ni ya uko he ivunde. Nicho
Murungu ekisasikia soni kutangwa Murungu
wavo; ambu evarongiie muzi.
- 17 Migwirishize niyo yeshigie, Aburahamu ekimfwi-
nya Isaka aho ekiježwa, akamwosha mwanae,
emogiwe yongwa, nombe ya mtaso, uko niye
- 18 ekivikiwe kiariro; *ambu mburi yakwe itetiwe
19 iti: Isaka niye enetangwa lukolo lwako. *Mira
edunganye, iti Murungu edima kumvusha neri he
vefwie, kangi niho hantu emwinkiwe kilusimo.
- 20 *Migwirishize niyo yeshigie, Isaka ekivainka Ya-
kobo ne Esau lute lwedi ekilanga vila vyeneaza.
- 21 *Migwirishize niyo yeshigie aho Yakobo ekienda
kufwa ekivainka vaana vakwe Yosefu lute lwedi,
22 akatasa ekiunamia muto wa nzata yakwe. *Mi-
gwirishize niyo yeshigie Yosefu aho ekifwa eki-
langa mburi ya vaana Israeli, iti venefuma,
akaazera mburi za mavende akwe.
- 23 Migwirishize niyo yeshigie Mose aho ekikenja
kumogwa ekifiswa mieži mitatu ni vala vemmo-
gie, kila vevonie, iti mwana ni wedi, neri teve-
- 24 foleke momo wa Mfumwa. *Migwirishize niyo
yeshigie Mose aho ekioka muntu mzima, ekisua

- 25 kutangwa mwana na mwanae Farao, *akakundi-
 sha kurongiwa vuvivi hamwe na mbaringwa ya
 Murungu, tekundie kuzihirwa kwa mabanu kwe-
 26 mangasia. *Ambu ekidunganye, iti kuberwa he
 mburi yakwe Kirisito ni vuzuri vubaha kukela
 vuzuri vwose vwa Egiputa; ambu ekirerehe ki-
 27 tumululo. *Migwirishiže niyo yeshigie ekifuma he
 isanga la Egiputa, ekisafoleka oro ya mfumwa;
 ambu akagumiriža na kusagaruka, sa etemvona
 28 ula esivonwa. *Migwirishiže niyo yeshigie eki-
 ronga mtaso wa Pasa na kuhwahwira sakame,
 nesa ula ekonda vaana va nteruka, asivagwire vo.
 29 *Migwirishiže niyo yeshigie vekivecha he luka-
 nga lunkundu sa heomie, kangi Vaegiputa navo
 30 vakaježa 'huo, vakamižwa. *Migwirishiže niyo
 yeshigie, malukuta a Yeriko ekigwa, akanadžungu-
 31 lukwa mazuva mfungate. *Migwirishiže niyo
 yeshigie, Rahabu, ula mche mbanu, ekisafwa
 hamwe na vala vesekigwirishe, kila evaguhie
 vaziani na muhorere.
- 32 Iki nitete-ni kingi? Kinezikaoka kieza, nekilanga
 mburi yakwe Gideoni ne Baraka ne Simusoni
 ne Yefuta ne Dawidi ne Samueli na vaarota,
 33 *vegwirishe, vakavota venye vufumwa, vakaronga
 vya ulanga, vakakuloshižwa viariro, vakajiva
 34 miomo ya simba, *vakakoma mioto mibaha,
 vakaaha mihandwi yegwira, ve vasoka vakavona
 nzinya, he nkondo vakaoka vakari, vakangasha
 35 vankondo vajinki va vajeni. *Vache vakahundiwa
 vala vavo vefwie, vekivushwa he vefwie, vangi
 vakarishwa vwasi sari vakafwa, vakasua kuka-
 niwa, nesa vavone kuvuka kwevecha vyose.
- 36 *Vangi vakaježwa, vekisolwa, vekibigwa, veki-
 37 chungwa na kugerwa he chumba. *Vakabigwa
 mabwe vakachwiwa na misimeno, vakarishwa
 vwasi, vakakomwa na mihandwi, vakaangaanga
 vedokie mikota ya nonji na ya mbuži, vakasova

38 vyose, vakavona vukiva na vwasi, *vekiendaenda hakukufisia he nyika na he mingori na he mpanga na he makongo a isanga. Ava ili isanga telivafwenye.

39 Ava vose vetetiwa vuvoni he mburi ya migwiri-
40 shiže yavo, tevekuloshiže viariro, *kila swi Murungu etuvikie vila vyedi, nesa vo vasikuloke vesina naswi.

12.

Paulo etuchunda, tugumiriže, tweekimrereha Yesu, tukudoke kumratera, tweekiarira kufika he muzi wa Yerusalemu wa uko wanga.

- 1 'HUO naswi, kila twena vavoni vajinki, vetude-ngania sa ivunde, tutane na vyose vyetukinda na mabanu ose etužunguluka, tugumiriže, tweeki-
- 2 lwana io nkondo twena nayo, *tweekimrereha Yesu, evoka na kukulosa vila twegigwirisha. Ula, he mburi ya kuzihirwa kweekimrindie, akagumiriža kukomwa he muti, neri tesikie soni nacho, akakaa he mkono wa kuume he kichumbi
- 3 cha Murungu. *Mrereheni ula, egumiriže, aho vabanu vekimvikia nkani žeringane 'huo, nesa musifikwe, ngoro ženyu žekioka soka.
- 4 Nywi temnalwana na mabanu, mukafwinya sa-
- 5 kame, *kangi mwaivaa ichundo lemuchunda nywi sa mwe vaana: Mwanangu usibere ichundo la Mfumwa, neri usivihwe, wekichundwa niye;
- 6 *ambu Mfumwa ula emkunda emchunda,
- 7 evatakua vaana vose evaguha. *Vila mwegigumiriža mutachundwa! Murungu emuteia sa mwe vaanae;ambu ni mwana ani, vavee
- 8 esimchunda? *Kai temchundwa ichundo, lechundiwe vangi vose, mu vaana va kaya, temu vaana.
- 9 *Kangi tweekina na vavava vetu vetumogie, vetuchundie, tukavasikia. Tusiteishe kumsikia Vava
- 10 wetu wa kimpeho, tukakalama? *Ava vetuchundie misi midori sa vuntu vedunganye venye; mira

- uu etuchunda, tuzihe, nesa tutee shanga he ku-
 11 zera kwakwe. *Machundo ose marongo a
 kuchundwa teevonwa iti ni kuzihirwa,
 mira evonwa iti ni vukiva; mira ekisia,
 enevamogia vala veawene ntunda ža
 ulanga žena muhorere.
- 12 'Huo rongazani mikono yefikiwe na makunkuro
 13 eokie masoka *muronge nzia žerongake ža magu
 enyu, nesa kila cheholože kisiteke, mira kikie.
- 14 *Muteishe kukudoka nesa musikižanye
 na vantu vose, muzerižwe; mwekisatea
 15 'huo, temkamvone Mfumwa. *Murerehishe,
 henyu hasitee esova mbonea ya Murungu, henyu
 hasisheushe nkolo yena vusungu, ikamurisha
 16 vwasi, vajinki vakajiražwa niyo. *Hasitee eoka
 mwashinda kana mvura sa Esau, ekoranye vu-
 17 baha vwakwe na kižo kimwe; *ambu mumanyiže,
 iti neri uko nyuma akanakunda kupala lute
 lwedi, akasuwa; ambu ziaho eendie mivotekie
 na mashoži, mira teivonie.
- 18 Ambu nywi temuzie he mungori wegwirika, neri
 he moto weaka na he mavunde na he kiža na
 19 he nkungu *hantu malugunda eiie, hantu hete-
 tiwe mburi, vala vežisikie vakasua kužiirirwa
 20 kangi; *ambu tevedimie kugumiriža ula momo
 weti: Nombe yekivata uu mungori, naikomwe na
 21 mabwe. *Kangi vila vyefumirire neki vya fole
 haiwa, 'huo Mose akati: Naondoka, nikazingiza.
- 22 *Mira nywi muzie he mungori wa Sioni, he muzi
 wa Murungu ekalama, ni Yerusalemu wa uko he
 ivunde, na he valao maelufu na maelufu, mvu-
 23 nganano mbaha, *na he ibumba la vaana nteruka,
 vegondiwe uko he ivunde, na Murungu elaha
 24 vose na he mpeho ža valanga vekuloke; *na he
 Yesu, mwaete maagano mashaa, na he sakame
 ya kuhwahwira, yezikateta nento kukela yakwe
 Abeli.

- 25 *Kucheieni, nesa musimsue ula eteta! Ambu vala,
vemsuie ekiteta mburingwa aha he ili isanga,
kakicha tevekiie, swi tetukateishwe, twekimsua
26 ula, eteta uko he ivunde? *Misi ila izii lakwe
likakusha isanga; mira iki evikie kiariro ekiti:
Nnekusha kantu kamwe, si isanga walo, mira
27 na ivunde. *Kula kuti: kantu kamwe wa, ku-
tuvonyesha, iti vila vyekushwa vinegarushwa,
kila vyeneharewa, vikae vila vyesikaekushwa-wa.
28 *Huo kila tweinkiwe vufumwa vwesikushika,
tutee mvera, tumrongie Murungu ndima yemzi-
29 hira, twekimvikia shima na kumfoleka. *Ambu
Murungu wetu ni moto wela.

13.

Tukundishane, tusitee vya soni na lwiso lwa mari, tusikie
vaarimu vetu. Ngezya.

- 1 TUANIKUNDISHA vanduu! *Musiivae kutea
2 kise; ambu nicho cheshigie va kumwe vekiguhia
3 valao na kaya havo, uko tevemanyiže. *Kumbu-
kani vala vechungiwe, sa mwetechungwa navo,
na vala, verishwa vwasi, kila nanywi mwerena
4 na miiri. *Unyumba uvikiwe shima ni vantu
vose; he vwi vwavo hasirongwe vivivi; mira vala
vesikugwirisha na vala veshinda Murungu ene-
5 valaha. *Angani na kusatea lwiso na mari; vila
mwena navyo vimukulokie; ambu ye etetie iti:
6 Sikatere hako, sikakushige. *Huo tudima kuteta:
Murungu niye enijenja, sikafoleke; muntu eneni-
7 tea-ze? *Kumbukani vabirikiži venyu, vala ve-
muirira mburi ya Murungu! Rerehani miangire
8 yavo vuntu yefumane, mugwirishe sa vo! *Yesu
Kirisito, vuntu ekee iguo, nivwo vuntu
9 ekee yoo na kale na kale. *Musitikwe ni
mifundishiže mijinki e mijeni; ambu ni chedi,
ngoro yekitea nzinya he mburi ya mbo-
nea, si he mburi ya vižo, vyesizihiza vala ve-

- 10 virereha. *Ambu swi tuna ishotio la ñombe ža
 mtaso, hantu vala, veronga ndima he nyumba-
 11 ngwa vesikundižwa kula. *Ambu nyama žila,
 sakame žažo žetikiwe ni mwatasa mbaha na uko
 ndeni hezerire he mburi ya mabanu, vimba vyažo
 12 vikashotwa he marago cha nze. *Huo ne Yesu,
 nesa azeriže vantu na sakame yakwe, akarishwa
 13 vwasi he mvera cha nze. *Huo naswi tutongeni
 14 uko nze he ye. *Ambu aha tetuna muzi
 15 wekaa, mira tuenda ula weneaza. *He
 mburi yakwe misi yose tumfwinyiže Murungu
 mtaso wa ntogolo, ni ntunda ža miomo yebiri-
 16 kira izina lakwe. *Kuronga vila vyedi na ku-
 inkiža musiivae,ambu mitaso yekee 'huo niyo
 Murungu eizihirwe.
- 17 Raterani varisha venyu, muvasikie! Ambu ve-
 shindashinja meso he mburi ya ngoro ženyu,
 kila veneaživužwa, nesa varonge ndima yavo
 vezihirwe, vasiironge vena na vukiva;ambu ka-
 ngi temkavone chedi.
- 18 Mutusembie! Ambu tumanyiže, iti midunganyiže
 yetu ni yedi, kila he vintu vyose twekudoka ku-
 19 anga nento. *Niteisha kumuchunda 'huo, nesa
 20 nihunduwe wangu na henyu. *Kangi Murungu
 wa muhorere, emvushiže Mfumwa wetu Yesu he
 vefwie, mrisha mbaha wa ñonji he mburi ya
 21 sakame ya maagano a kale na kale, *ula amu-
 kuloshe, muronge ndima žedi žose, muharee vila
 evikundie, ekironga uko ndeni henyu vila evi-
 kundie, he mburi yakwe Yesu Kirisito: uu na-
 togolwe kale na kale! Amina.
- 22 Nimusemba, vanduu, gumirižani mburi ya ichu-
 23 ndo;ambu nimugondie mburi nyingahi du. *Ma-
 nyani, iti mnduu wetu Timoteo achunguiwa; eki-
 24 mangaza, nnemuvona nena naye. *Nikezizyani
 varisha venyu vose na vezerire vose. Mukezwa
 25 ni vala va Italia. *Mbonea imukaie vose! Amina.

Barua yakwe Yakobo.

1.

Ngezya. He vukiva Murungu edima kutuinka lute lwedi. Mabanu hantu efuma naho. Tusifwe kusikia mburingwa du, mira tuiharee.

- 1 MI Yakobo, ne mzoro wa Murungu na wa Mfumwa Yesu Kirisito, nikezya mbari ikumi na mbiri žesakane.
- 2 Vanduu vangu mwekiježwa ni maježo majinki,
- 3 muavone iti ni kuzihirwa kutuhu, *kila mwemanyize iti migwirishiže yenyu yekiježwa munetea
- 4 migumirižiže. *Kangi migumirižiže itee ndima yekuloke, nesa muoke vantu vazima vekuloke,
- 5 vesinacho vesovie neri. *Kai hena wa henyu esovie viugo, namtanje Murungu, ekunda kuvainka vose, neri esikomboresha, kangi eneviinkwa.
- 6 *Mira atanje na kugwirisha, asiganganye neri; ambu ula eganganya, efwanana na iimbi la lukanga, levushwa ni mpeho na kutikwa uko na
- 7 uko. *Muntu ekee 'huo, asidunganye iti enetea
- 8 cho einkwa ni Mfumwa. *Ni muntu esichwa kimwe na kimwe, esina kitende he nzia žakwe žose.
- 9 Mnduu mkiva akaze vubaha vwakwe, *mira ula
- 10 e mzuri akaze vukiva vwakwe, kila enekondika
- 11 sa kirangare cha sakeni. *Ambu izuva lekibuka lekivaa, linyarusha mani, virangare vyao vigwa, kangi vwedi vwa fwani yao vukondika! 'Huo
- 12 neri mzuri enenyaruka he nzia žakwe. *Eneakia ni ula egumiriža ekiježwa; ambu ekenja kuvota, eneinkwa mlinga wa nkalamo, Mfumwa evavikiie kiariro vala vemkunda.
- 13 Muntu ekiježwa, asiti iti: Murungu niye eniježa!
- 14 Ambu Murungu tedima kuježwa ni ula mvivi, kangi ye mwenye teježa muntu. *Vantu vose

- veježwa, vekihoshwa na kuhehelejwa ni tama
 15 žavo venye. *Kangi tama yekikenja kutea ndeni
 imoga mabanu, kangi mabanu ekikuloka emoga
 16 kifwa. *Vanduu vangu nemukundie, musishige
 17 mukakengerwa! *Vintu vyose vyedi na vila
 vyose tweinkwa vyekuloke vifuma uko
 wanga, he Vava wa vianga, hakwe te-
 hena kuhundukira mburi neri nguma ya
 18 kugarukagaruka. *Kila mwenye ekikundie,
 etumogie na mburi ya idi, nesa tuoke va nteruka
 va vala vakwe evarumbie.
- 19 'Huo vanduu vangu nemukundie, vantu vose va-
 tee lungufyo lwa kusikia, mira vasitee lungufyo
 lwa kuteta, kangi vasitee lungufyo lwa kusikia
 20 oro! *Ambu oro ya muntu teironga vila Murungu
 21 evikundie. *'Huo shigani uvura wose na vuvivi
 vwose vwenetie, muguhe mburingwa na vuholo,
 yehandiwe henyu, yedima kukiža ngoro ženyu.
- 22 Kuloshani vila vya mburingwa musifwe kusikia
 23 du, mwekikukengera venye! *Ambu muntu eki-
 sikia mburingwa ekisaironga, ekee sa muntu ere-
 reha vusho vwakwe he kilolo vuntu vwekee;
- 24 *ekikenja kukurereha, etonga emangaivaa vuntu
 25 efwanane. *Mira ula ererehisha miomongwa ye-
 kuloke, yetukombola na kuigwirisha, ekisaisikia
 na kuiivaa, mira ekiiratera na kuironga, uu ene-
 inkwa lute lwedi he vyose evironga. *Kaki-
 26 cha henyu hena ekuvona iti emrongia Murungu
 ndima, uko tekinda lumi lwakwe, mira eke-
 ngera ngoro yakwe, mitasire ya uu ni ya sutwa.
- 27 *Mitasire yedi yezerire he Vava Mu-
 rungu zii: Kurereha vaana vakiva na
 vache vefwiwe ni vaosi vavo he vwa-
 si vwavo, na kusakugera uvura wa ili
 isanga.

2.

Migwirishiže ya idi teina kurereha vantu, mira imanyika he mirongire yedi.

- 1 VANDUU vangu, musitee migwirishiže ya Mfu-
- mwa wetu Yesu Kirisito ena vwedi, uko mure-
- 2 reha vantu. *Ambu kakicha he nyumba yenyu
- ya mtaso heza muntu ena isiriri la zahabu na
- shuke yedisha, kangi hekingia mkiva ena shuke
- 3 yejirare, *nanywi mwekimrereha ula ena shuke
- yedi, mwekiti: Kaa aha hedi!, mira ula mkiva
- mwekimwira: Muka uko, kana kaa aha si he
- 4 magu angu!, *hii, temkugavie venye mwekironga
- 'huo, mukaoka vaatanya vena midunganyize mi-
- 5 vivi? *Terežani vanduu vangu nemukundie: Ingeri
- Murungu tevasagure vakiva va ili isanga vaoke
- vazuri va migwirishiže na vapaži va vufumwa
- 6 evavikiie kiariro vo vemkunda? *Mira nywi mwa-
- mbera ula mkiva. Ingeri vazuri sivo vemutu-
- 7 nguluka, sivo vemugera masa? *Sivo verara lila
- 8 izina ledi mwelitangiiwe? *Mwekikulosha momo
- wa kifumwa, sa vuntu hegondiwe: Umkundishe
- mwi Yao sa vuntu wekukunda mwenye, niho mwe-
- 9 tea nento. *Mira mwekirereha vantu, mutea ma-
- banu. Ambu miomongwa inemubunkula iti mu
- 10 vaabera. *Ambu muntu ekigwirisha miomo yose,
- mira ekishereta he mburi ya mmwe, abana yose.
- 11 *Ambu ula etetie iti: Usishinde, niye etie: Usi-
- kome! Iki kai tushinda mira ukoma waoka mwa-
- 12 bera miomongwa. *Huo tetani na kuronga sa
- vantu venealahwa na miomongwa ya vala ve-
- 13 kombolwe. *Ambu ula esina mbonea enelahwa
- na kusavoneiwa; kangi mbonea ikazwa kukela
- kuvota.
- 14 Kineve-ze vanduu vangu, muntu ekiti, iti ena
- migwirishiže, uko esovie mirongire? Io migwiri-
- 15 shiže inemkania? *Kai hena mnduu kana rumbu-
- 16 rya, esova shuke kana vižo vya misi yose, *he-

kitea mmwenzu wa henyu evaira: Tongani mwe-
 kila muhorere, muote, mugute! Mwekisavainka
 17 vila vyetala miiri yavo, kineve-ze? *Huo na
 migwirishiže yesina na mirongire ya-
 18 fwi. *Henetea eti: We una migwirishiže, nami
 nina mirongire; we univonyeshe migwirishiže
 yako yesina mirongire, nami nnekuvonyesha mi-
 19 gwirishiže yangu yeho he mirongire yangu. *We
 ugwirisha, iti Murungu ni mmwe, 'huo utea ne-
 20 nto; neri mashetani egwirisha na kuzingiza. *Mira
 we muntu wekubaa, manya iti migwirishiže ye-
 21 sina mirongire yafwi! *Vava wetu Aburhamu
 tezeriže he mburi ya mirongire aho ekienda
 22 kumkoma mwanee Isaka he ishotio? *Tuvona
 vuntu migwirishiže yeandakane na mirongire ya-
 kwe kangi vuntu migwirishiže yekuloshwe ni
 23 mirongire? *Aho ugondengwa ukakuloka ula weti:
 Aburhamu ekingwirishe Murungu, kangi icho
 kikatalwa iti ni ulanga wakwe, akatangwa mbwi-
 24 yae Murungu. *Huo mudima kuvona iti, muntu
 ezeriže ni mirongire yakwe, si migwirishiže wa
 25 yo. *Ula mche mbanu Rahabu naye tezeriže ni
 mirongire yakwe, aho ekivaguha na hakwe vala
 26 vetumiwe na kuvavokeža he nzia ingi? *Ambu
 sa vuntu mwiri wesina muho wefwie, 'huo neri
 migwirishiže yesina mirongire yafwi.

3.

Mabanu a lumi. Viugo vyefuma uko wanga.

- 1 VANDUU vangu, henyu hasitee vaarimu vajinki!
 Ambu mumanyiže iti tunelahwa masa mabahisha.
- 2 *Ambu swi vose tushereta kantu kajinki. Ka-
 kicha hena esishereta he mburi žakwe, uu eku-
- 3 loke, edima kukinda mwiri wose. *Twekigera
 farasi hatamu he momo, ni iti žitusikie, kangi
 'huo tutonja miiri yažo yose hantu twekunda.
- 4 *Kangi rerehani mashua vuntu e mabaha, vuntu

- etonjwa ni nkungu mbaha, mira etonjwa ni kala kabanti kadorisha ka kutonjiža, hantu ula mza-
 5 kagwira ekunda. *Huo lumi ni karungo kadori, mira kekukaza na vintu vibaha. Rerehani kajoto
 6 kadori keshota mshitu weringane aha. *Neri lumi lukee sa moto, sa isanga izima lena lubero. He marungo etu ose lumi chalwo nde kujiraža mwiri wose, lushota vyose vyerumbiwe kangi
 7 nzinya žalwo ža kushota žifuma he nkoma. *Ambu mbari žose ža nyama ža sakeni na ža madeje nažo žetambaa nažo že he lukanga židimwa kangi žakenja kudimwa ni vantu va ili isanga.
 8 *Mira lumi tehena muntu eludima, lwo ni kintu kivivi chesihema, chezue vintu vivivi vyekoma.
 9 *Nilwo twentogola Mfumwa ne Vava nalwo, kangi turara nalwo vantu verumbiwe na fwani ya-
 10 kwe Murungu. *He momo mmwenzu hefuma lute lwedi na kiraro. Vanduu vangu icho tekive.
 11 *Kana idaru limea hantu hamwe mpombe yedi
 12 na mpombe yenyera? *Vanduu vangu, kana mkuyu udimu kumoga ntundu, kana mzabibu udimu kumoga nkuyu? Neri hantu ha munyu tehedima kutea mpombe yenora.
 13 Echee henyu ena viugo ni ani? Natee miangire yedi kangi ndima žakwe žioke ža vuholo na
 14 viugo. *Mira kakicha muna lwisio lwenyera na ukwakwa he ngoro ženyu, musikukombe neri vila
 15 vya idi musivioshe vya mongo.* Ivyo sivyo viugo vyefuma uko wanga, mira ni vya kiiliisanga
 16 vya kimuntu, vya kishetani. *Ambu hantu hena lwisio na ukwakwa niho hantu hena masopano
 17 na ndima žose mbivi. *Mira viugo vyefuma uko wanga kuvoka vizerire, kangi vina vuhuža na vuholo, vichundika, vina mbonea nyinki na ntu-
 18 nda žedi, tevina makombere, tevhira. *Mira ntu-nda ža ulanga žihandwa he misi ya muhorere ni vala vetca muhorere.

4.

Lwiso ni luvivi, cheziha he Murungu ni kukudurisha na kumarira, iti ye enekullosha neri mburi žetu ža kiiliisanga žose.

- 1 IŽO nkondo na io mikanano henyu ifuma na hio? Težifuma he tama ženyu, želwana he marungo
- 2 enyu? *Mutea lwiso, mira temnacho mwena; mukoma, musikia lwiso, mira temdima kuvivona; mukanana na kulwana, neri temnacho mwena,
- 3 kila mwesitasa, *kutasa mutasa, mira temuinkwa, kila mwetasa-vi, vimuzihiže he tama ženyu.
- 4 Nywi mweshinda, temmanyiže, iti kuoka mmbwiye wa ili isanga ni kuoka munzo wa Murungu? Ula eenda kuoka mmbwiye wa ili isanga, aku-
- 5 osha munzo wa Murungu. *Kana muti, ugondengwa urakutetira iti: Mpehongwa, yekaa hetu, ina
- 6 kiru kijinki, *mira mbonea yetufwia ni nyinkisha. 'Huo iti: Murungu evavikia vatiri nkani, mira
- 7 vahuža evafwia mbonea. *Msikieni Murungu, mumvikie shetani nkani, niho enemu-
- 8 aha. *Mswieni Murungu, naye enemuzia nywi. Zerižani mikono, nywi vabanu, muože
- 9 ngoro nywi, mwena ngoro mbivi. *Reiani, sikiani vukiva muie! Kuseka kwenyu kuoke kuia
- 10 na kuzahirwa kuoke kureia. *Kudurisheni he Mfumwa, naye enemugimbika.
- 11 Vanduu, musichungane mongo. Ula emchunga mnduuže mongo, kana ula emlaha mnduuže, echunga miomongwa mongo, elaha miomongwa. Mira wekilaha miomongwa, tu mzaikullosha miomongwa, mira u mzailaha. *Hena mmwenzu, efwinyiže miomongwa, kangi ni mwalaha: Ula niye edima kukania na kukonda. Mira we u ani, wemlaha mwiyo?
- 13 Kangi nywi wa muti: Yoo kana yavo tunetonga he muzi msiku, tukae uko mwaka mzima, tusu-
- 14 suriže, tumaze! *Uko nywi temumanyiže vila vya yavo. Ambu nkalamo yenyu ifwanana nani?

Ni mhuehue, wevoneka kafunda, wekikenja uteka.
 15 *Keba muti: Mfumwa ekikunda naswi twereho,
 16 tuneronga visiku na visiku. *Mira iki muzihirwa
 he mburi ya kukukaza kwenyu. Ukwo kuzihirwa
 17 kwose si kwedi. *Ula emanyiže kuronga
 vila vyedi, ekisavironga, ebana.

5.

Kukengerwa ni marí. Migumirižiže yetutala. Tusikuelye
 sutwa. Tukudoke kutasa, turatere vala vetekie.

- 1 HERIKONI nywi vazuri, iani na kuaga he mburi
- 2 ya mavwasi eneamuzia. *Vuzuri vwenyu vwa-
- kondika na shuke ženyu žaliwa ni vunyongo.
- 3 *Zahabu ženyu na feza žaliwa ni nkanga, na
- nkanga žažo žinemuokia vuvoni, žinela nyama
- ža miiri yenyu sa moto; muvunganye mari nyinki
- 4 he misi ya mkengelejo. *Rerehani, vupokeži vwa
- vaimi, vebaie he migunda yenyu, mukavuvaima,
- vuaia, kangi kuia kwa vala vebaie kwasikiwa ni
- 5 Mfumwa ena vankondo vajinki. *Mulie vwedi
- he ili isanga, mukazihirwa mwesikugwirishe;
- ngoro ženyu žiliishe sa he musi wa kukoma
- 6 nyama. *Mulahie mukamkoma ula ena ulanga;
- ye temukindie.
- 7 Vanduu, gumirižani, sari hantu Mfumwa eneazia.
- Rerehani, mwimi erinda ntunda žedi ža isanga,
- egumiriža, ekirinda mvua ya vuri na ya ishika.
- 8 *Nanywi gumirižani, mudindiže ngoro ženyu,
- 9 ambu kuza kwa Mfumwa ku hafuhi. *Vanduu,
- musidunkunyikiane, nesa musizelahwa. Rerehani,
- 10 mwalaha masa e mpenjeni. *Vanduu, guhiani
- nkumbu he vwasi na migumirižiže ya vaarota
- 11 vebirikire he izina la Mfumwa. *Rerehani, vala
- vegumiriže tuvavona iti venekia. Musikie migu-
- mirižiže yakwe Yobu, kangi muvonie vuntu Mfu-
- mwa emkuloshiže, kila Mfumwa ena mbonea
- nyinki, etuvoneia.

- 12 Kushiga ivi vyose, vanduu, musikuelye, kana na ivunde, neri na isanga neri na mikelilye ingi- ingi; mwekiti yee, nde yee hula, mwekiti hai nde hai hula, nesa musizelahwa.
- 13 Kakicha henyu hena ena vwasi, natase! Kakicha
14 hena ezahirwa, naimbe mazumo! *Kakicha henyu hena ewažwa, natange vazima va ibumbangwa, vamsembie, vamgere mafuta he izina la Mfumwa.
- 15 *Kangi mitasire yena migwirishiže inemkania ula mwazi, Mfumwa enemvusha, kangi kakicha ena
16 mabanu ebanie, eneashigiwa. *Iriranani mabanu enyu venye na venye; mutasiane, nesa mukie; misembie ya mlanga, kakicha ni ya idi,
17 idima vibaha. *Elia neki muntu sa swi, akatasa, iti mvua isigwe, hakashiga kugwa mvua he isanga mavuri matatu na mieži mtandatu.
- 18 *Kangi akatasa-wa niho ivunde legwisha mvua, isanga likamoga ntunda žalo.
- 19 Vanduu vangu, kakicha henyu hena ebana eki-
20 shiga vila vya idi, hekitea emhundua, *namanye iti: Ula ehundua mbanu, etekie he nzia yakwe, uu enekania ngoro he kifwa, enefininkira mabanu majinki.

Barua yakwe Petero ya kuvoka.

1.

Ngezya. Murungu natogolwe, kila etuvikiie vupaži he ivunde. 'Huo tutee miangire yezere.

- 1 MI Petero, ne ntume yakwe Yesu Kirisito, nimugondia barua nywi, mwezurirwe, mwesakane uko Ponto na Galatia na Kapadokia na Asia na
2 Bitunia; *ambu Murungu Vava emumanyiže too aho, akamuzeriža na mpehongwa, nesa musikie, muhwahwirwe sakame yakwe Yesu Kirisito. Mbonea inete henyu na muhorere!

- 3 Atogolwe Murungu, e Vava wa Mfumwa wetu
 Yesu Kirisito; ambu ena mbonea nyinki, akatu-
 moga ka keru, nesa tutee kiaruro cheho, kila
 4 Mfumwa Yesu Kirisito evukie he vefwie, *nesa
 tupale vula vupaži vvesikondika, vvesijirara,
 5 vvesinyaruka, mwevuvikiiwe he ivunde. *Ambu
 murindwa ni nzinya ya Murungu na migwirishiže,
 nesa muvone lukanio lwevikiwe, nesa luvoneke
 6 he misi ya mkengelejo. *Niho mwenezihirwa;
 ambu iki chekimutala, murishwa vwasi kalufunda
 7 kadori, aho mwekiježwa na mburi nyinki; *nesa
 kimanyike, iti vwedi vwa migwirishiže yenyu ni
 vubaha kukela vwa zahabu, yekondika, yezerižwa
 ni moto, nesa aho hantu Yesu Kirisito eneafumia,
 mutogolwe, muvikiwe shima, muinkwe vwedi.
 8 *Ula, kumvona temumvonie, mira mumkundisha;
 kangi ziaho temumvona iki, mumgwirisha; nicho
 mwekishangalalwa na kuzihirwa kwesitetika.
 9 *Ambu icho migwirishiže yenyu yekirekere mune-
 10 kivona: Ngoro ženyu žinekaniwa. *Vala vaarota,
 verotie mburi ža io mbonea, mwefwiiwe nywi,
 11 nivo veluendie ulwo lukanio, vakaludosa, *vaka-
 endisha kumanya, iti ni misi kana ni marongo
 ani, mpehongwa yakwe Kirisito, vekina nayo,
 yetetie, aho yekiteta vuvoni vwa vwasi, vwene-
 amtala Kirisito na vwa vwedi vwose vweneaza.
 12 *Ava vevifununkurirwe, si iti vakurongie ndima
 venye, mira vamurongie nywi, mwevibirikirwa iki
 ni vala, vemubirikira mburingwa he mburi ya
 mpehongwa yezerire, yefuma he ivunde; ivi neri
 valao verekera kuvimanya.
 13 'Huo kudokeni na vila mwevidunganya, musi-
 engee, mwekiteisha kuarira mboneangwa, mwe-
 14 etiwa, hantu Yesu Kirisito eneafumia. *Mukae
 sa vaana vesikia, musiratere tama ža aho kuvoka
 15 mwecheri varundu; *mira sa vuntu ula, emuta-
 ngie, ezerire, 'huo nanywi okani vezerire he

16 miangire yenyu yose. *Ambu hegondiwe: Okani
 17 vezerire, ambu nami nizerire! *Ambu kakicha
 ula, esirereha vwedi vwa vantu, evalaha vose
 na miringire yavo, mumtanga Vava, teani fole-ra
 18 he misi ya ntambo yenyu. *Ambu mumanyi-
 že, iti ivi vintu vyekondika: feza kana
 zahabu, sivyo mwekombolwe navyo he
 19 miangire yenyu ya kale yesive; *mira
 mukombolwe na sakame yedi yakwe
 Kirisito, e mwana nonji esina kirema
 20 neri idamaro. *Kuringanyižwa eviringanyižwe
 aho ili isanga lesinarumbwa, mira efwinyižwe
 21 he ii misi ya nyuma he mburi yenyu; *ambu
 niye eshigie mwekingwirisha Murungu, emvu-
 shiže he vefwie, akamunka vwedi, nesa mudi-
 22 memgwirisha Murungu na kumwarira. *Eližani
 ngoro ženyu, mwekisikia vila vya idi, muku-
 ndane na kusahira, muteishe kukundana genda
 23 na genda na ngoro žeelile. *Ambu si mbeu
 yekondika, yemumogie ka keru, mira ni mburi
 ya Murungu yesikondika, yeho, yekaa kale na
 24 kale. *Ambu vyose vyeho meso vifwanana na
 mani, vwedi vwavyo vwose vufwanana na vira-
 ngare vya sakeni. Mani eoma, virangare vigwa;
 25 *mira mburi ya Mfumwa ikaa kale na kale.
 Mburi ni ila mweibirikirwe nywi.

2.

Vakirisito kila ve mbaringwa ya Murungu, kivatala vatesye
 tama žose, vasikie serikali, vamratere Kirisito. Vila vyeva-
 tala vazoru.

1 TANANI ingeri na vutiri vwose na makengero
 ose na kuhira kwose na kuchungana mongo
 2 kwose. *Zihirwani sa vunyenke ni mavee a
 viugo, esikondiwe, nesa muehižwe nio sari
 3 mukižwe, *kakicha mumanyiže, iti Mfumwa ni
 4 wedi. *He uu tongani, ambu ye ni ibwe leka-

lama, leberirwe ni vantu, mira he Murungu liku-
 5 ndishwe, likasagurwa, *nesa nanywi venye mu-
 fwanane na mabwe eho, mujengwe, muoke
 nyumba ya kimpeho, vaatasa vezerire, vetwaa
 ñombe ža mtaso ža kimpeho, žemzihira Murungu
 6 he mburi yakwe Yesu Kirisito. *Ambu he ugo-
 ndengwa hena mburi yeti: Rereha, kula Sioni
 nivika ibwe la mpembeni lezurirwe, ledisha; ula
 7 eliarira, tekazekondika. *Iki nywi, mwegwirisha,
 limuokie chedi chenyu, mira vala vesigwirishe,
 livaokie ibwe, leberirwe ni vaajenga, likaoka
 8 ibwe la mpembeni, *kangi ibwe la kukwangwa-
 lila na ikamba la kuvihiza; ambu kila vesiisikia
 mburingwa, vekwangwala, kangi nicho vevikiiwe.
 9 *Ambu nywi mu izumbe lezurirwe, vaa-
 tasa va kifumwa, vantu vezerire, mba-
 ringwa yena mwenye, nesa mubirikire
 vila vyedi vya ula, emutangie, mufume
 he kiža, mufike he kianga chakwe cha
 10 kumaka. *Kale temweki mbari, mira iki mu
 mbari ya Murungu; temwekifwiiwe mbonea, mira
 iki mwafwiwa mbonea.
 11 Nywi nemukundie, nimuchunda kila mwe vajeni
 mwesina kaya, tesyani tama ža kimwiri, želwana
 12 na ngoro. *Angani nento he vankoma, nesa
 vala, vemuchunga, iti mu vabanu, vekirereha
 ndima ženyu žedi aho hantu eneavafumia.
 13 He mburi ya Mfumwa, sikiani vyose vyegimbikwe
 14 ni vantu; kai ni mfumwa, kila e mbaha, *kai ni
 valao, kila vetumiwe niye, nesa valahe mabanu,
 15 vatogole vala, veronga nento. *Ambu Murungu
 ekunda, iti muvoto urundu wa vala vantu vesi-
 16 nacho vemanysiže, mwekironga vila vyedi; *ambu
 mukombolwe, mira mikombolilwe yenyu musiioshe
 hakufisia utiri, mira muoke vandima va Murungu.
 17 *Vose muvavikie shima; kundishani vanduu;
 mfolekeni Murungu, vikiani vafumwa shima.

18 Vandima vasikie vafumwa vavo, vekivafoleka, si
 19 vala vedi na vahuža wa vo, mira neri vala vevi-
 20 hiža. *Ambu ivyo nivyo vyeziha, muntu ekigu-
 miriža ekirakurishižwa vwasi, kila emkumbuke
 21 Murungu. *Ambu muna nguma ani yedi, mwe-
 kigumiriža kubigwa kila mwebanie? Mira mwe-
 kigumiriža mwekirishwa vwasi mwerongie nento,
 22 icho ni mbonea he Murungu. *Ambu nivyo
 mwevitangiwe;ambu neri Kirisito erishižwe
 vwasi he mburi yenyu, akamushigia mtindo,
 23 muratere mavunda akwe. *Ye tebanie, neri
 mburi ya makengero teifumie he momo wakwe.
 24 *Ekirarwa, terarie, ekirishwa vwasi, tevarire, mira
 akaviinkiža he ula, eringanyanya masa nento.
 25 *Ye mwenye ekwežiže mabanu etu na
 mwiri wakwe he muti, nesa tukanafwia
 mabanu tutuie ulanga; ula vionda
 vyakwe nivyo vyemukižiže. *Ambu
 mwekifwanana na nonji žetekie, mira
 iki mwahunduwa na he mrisha na mza-
 rereha ngoro ženyu.

3.

Vila vyevatata vanyumba. Vose tukundishane, tutee vuholo.
 Neri vala vefwie kale vebirikirwe ni Kirisito.

1 'HUO nywi vache, sikiani vaosi venyu;ambu
 kai hena vesikunda mburingwa, vamazwe ni
 2 miangire ya vache, neri vekisabirikira, *vektivona
 miangire yenyu, vuntu mwefoleka na kukugwi-
 3 risha. *Vasikuhambe na vintu vyevonwa, veki-
 hirira nywee žavo vekikuhamba na zahabu, veki-
 4 doka shuke; *mira ula muntu efisiwe he ngoro
 aoke luhambo lwavo lwesikondika, ena mpeho
 ya vuholo na vuhuža yekundishwe ni Murungu.
 5 *Ambu 'huo nivwo vuntu vachengwa vezerire
 vekikuhambie kale, vakamwarira Murungu, vaka-
 6 itika vaosi vavo; *Sa vuntu Sara ekimwitike

- Aburhamu, akamtanga Mfumwa; nanywi mune-oka vaana vakwe mwekironga vila vyedi na kusafoleka vila vyesikiža fole.
- 7 'Huo neri nywi vaosi anjanyani na vache na viugo, mwekivavikia shima kila vantu va kiche e vasoka, kila navo venepala mbonea ya nkalamo hamwe nanywi; teani 'huo nesa mitašo yenyu isikindike.
- 8 Kangi mugwie hamwe vose, sikiianani vukiva, kundishanani sa vanduu, sikiianani mbonea na
- 9 kukudurisha! *Musironge vuvivi mwekirongiwa vuvivi! Musirare mwekirarwa! Mira muvainke lute lwedi, ambu mutangiwe iti mupale lute
- 10 lwedi! *Ambu ula ekunda kuzahirwa kunu wanga na kuvona misi yedi, akinde lumi lwakwe lusitete vivivi, na momo wakwe usikengere.
- 11 *Ashige vila vivivi, aronge vila vyedi, aende
- 12 muhorere audindikie. *Ambu meso a Mfumwa erereha valanga, masikio akwe esikia miagie yavo; mira vusho vwa Mfumwa tevurereha vala
- 13 veronga vuvivi. *Kangi mwekikudoka kuronga vila vyedi enedima kumurongia vuvivi ni ani?
- 14 *Mira neri mwekirishwa vwasi he mburi ya ulanga menezahirwa. Vila veenda kumufolesha
- 15 navyo musivifoleke. *Mira mgimbikeni Mfumwa Kirisito he ngoro ženyu. Kudokeni misi yose kuamora na vuholo na fole vala vemuvuža mburi
- 16 ya kiariro chenyu mwena nacho. *Mutee midunganyiže yedi, nesa vala vemuchunga iti mu vavivi, vasonike na vila vekimuchungia, veki-
- 17 konda miangire yenyu yedi he Kirisito. *Ambu kakicha Murungu ekunda, keba muntu arishwe vwasi he mburi ya vila vyedi evirongie kukela aho ekirishwa vwasi he mburi ya vila vivivi evirongie.
- 18 Ambu neri Kirisito erishižwe vwasi kamwe he mburi ya mabanu, mlanga he mburi ya vabanu,

nesa atutwae he Murungu; ambu ekomiwe
 19 kimwiri akakalamywa ni mpehongwa. *Io niyo
 etongie nayo ekibirikira mpeho ža vala vechu-
 20 ngiwe, *vesekigwirishe aho Murungu ekigumiriža
 na kuvarinda he misi yakwe Noa ishua leki-
 ringanyižwa, hantu hesikiie vantu vajinki esire
 21 vantu mnane wa vo gati he mpombe. *Io mburi
 fwani yayo niyo yemukania iki, ni ubatizo, esi
 kuvusha makwe a mwiri, mira ni midunganyiže
 yedi yesikižanya na Murungu, kila Yesu Kirisito
 22 evukie he vefwie. *Ye etongie he ivunde, ekaa
 he mkono wa kuume wa Murungu, esikiwa ni
 valao na vabaha na venye nzinya vose.

4.

Mkirisito ekirishwa vwasi amkaze Murungu.

- 1 KILA mwiri wakwe Kirisito werishižwe vwasi he
 mburi yetu, nanywi kudokeni na ila midunga-
 nyiže; ambu ula erishižwe vwasi he mwiri wa-
- 2 kwe eshiga kubana, *nesa io misi echerina nawo
 uwo mwiri asikaie tama ža vantu, mira vila Mu-
- 3 rungungu evikunda. *Ambu he misi yevechiže tuteishe
 kuronga vila vankoma vevikunda, twekianga na
 kusakugwirisha, na tama, na kuengea, na ngasu,
- 4 mawa na kutasa nkoma žesive. *Navo vemaka
 iti nywi temuanga navo, mukaronga vila vyavo
- 5 vya kusakugwirisha, kangi vemubera. *Ava ve-
 nevužwa mburi žose ni ula ekudokie kulaha vala
- 6 veho meso na vala vefwie. *Nicho cheshiga neri
 vala vefwie vekibirikirwa mburi yedi, nesa vala-
 hwe kimuntu he mwiri, mira vakalame kimpeho
 sa vuntu Murungu ekunda.
- 7 Mira mkengelejo wa vintu vyose wafika hafuhi.
- 8 *Huo kugwirisheni musienggee nesa mudimetasa!
 Kangi muteishe kukundishanya kuvecha vyose;
- 9 ambu lukundo lufininkira mabanu majinki. *Tea-

- 10 ni kise venye na venye na kusatetana. *Rongia-
nani ndima vose na vila vya mbonea mweinkiwe,
sa vantu verereha nento žila mbonea nyinki ža
11 Murungu. *Kakicha muntu eteta, atete sa e mburi
ža Murungu. Kakicha hena eronga ndima ha
mwiya e aronge na io nzinya Murungu etuinka,
nesa Murungu akazwe he vyose he mburi yakwe
Yesu Kirisito, ena vwedi na nzinya kale na kale!
Amina!
- 12 Vanduu mwekundiwe, mwekivona moto wa vwasi
mwerishwa, musimake sa mwetevona mburi njeni;
13 ambu ni iti muježwe. *Mira mwekigaviwa vwasi
vwakwe Kirisito zahirwani, nesa aho vwedi
vwakwe vwekineafununkurwa mudimekuzahirwa
14 na kushangalalwa. *Mwekirarwa he mburi ya
izina lakwe Kirisito zahirwani! Ambu mpeho-
ngwa ya vwedi na yakwe Murungu imukaia.
15 Havo iberwa, mira henyu igimbikwa. *Hasitee
henyu erishwa vwasi kila e mkomi, kana mkea,
16 kana mtiri, kana mtungulu! *Mira kakicha eri-
shwa vwasi kila e mkirisito asisikie soni, mira
17 amtogole Murungu he mburi ii. *Ambu kiazee
chakuloka, iti mlaho uvoke he nyumba ya Mu-
rungu; kakicha uvoka hetu, mkengelejo wa
vala vesigwirisha mburi ya Murungu unekaa-
18 ze? *Kangi kakicha ni kizinya mlanga ekika-
niwa, ula embera Murungu kana mbanu ene-
19 tonga hi? *Huo vala verishwa vwasi sa vuntu
Murungu ekunda, vainkiže ngoro žavo he kiumbe
cha idi vekironga vila vyeziha.

5. •

Vila vyevatata vazima va ibumba. Tukudurisha, tumwarire
Murungu, tushinjie meso. Ngezya.

- 1 NIVACHUNDA vazima va ibumba ve henyu, ambu
nami ni mzima wa ibumba na mvoni wa vwasi
vwakwe Kirisito, kangi nnegaviwa vwedi vwe-

- 2 neafununkurwa: *Rishani ifyo la Murungu le henyu, mulimukie kila mwetekunda venye si iti ni nzinya, si he mburi ya mari yesive, mira kila
- 3 mwetezihirwa venye, *si sa mwetatetia na nzinya vila vyenyu, mira okani virongoži vya ifyongwa.
- 4 *Kangi aho mrisha mwenye ekineafumirira, muneinkwa mlinga wa vwedi wesikondika.
- 5 'Huo nanywi vadori sikiani vazima, vose murongiane ndima mwekikudoka kukudurisha; ambu Murungu evavikia nkani vala vekuboa, mira vala
- 6 vekudurisha evavoneia. *Huo ukodekieni mkono wa Murungu wena nzinya, nesa anaemukweža,
- 7 musi wakwe wekinearingana. *Mviritieni ula vwasi vwenyu vwose; ambu ula niye emuororia.
- 8 Musienggee, shinjiani meso! Ambu munzo wenyu shetani eanga sa simba yeruruma ekienda wa kummiža. *Ula mvikieni nkani mwekiteisha kugwirisha; ambu mumanyiže, iti vanduu venyu veho he ili isanga navo vevona nkondo ižo.
- 10 Murungu ena mbonea žose, emutangie, nesa muinkwe vwedi vwakwe vwekalama he Kirisito Yesu, uu niye eneamukuloshiža, mwekikenja kurishwa vwasi mazuva mangahi, enemutweka, enemugera
- 11 nzinya, enemudindiza. *Vwedi na nzinya ni vwa-kwe kale na kale. Amina.
- 12 Aka kabarua nigondie na mnduu Silivano henyu, nemvona iti ni wa idi, nikachunda, nikateta vuvoni, iti: lo mbonea mwena nayo niyo ya idi
- 13 yakwe Murungu. *Vala vezurirwe uko Babeli
- 14 na mwanangu Mariko vemukezya. *Kezyanyani na kubwitana kila mwekundane. Nywi vose mweho he Kirisito lani mhorere mpoa. Amina.
-

Barua yakwe Petero ya keru.

1.

Tukudoke, ukirisito wetu uzihe. Mburi ya vaarota ni vuvoni vubaha kukela vyose.

- 1 MI Simoni Petero, ne mndima na ntume yakwe Yesu Kirisito, nimugondia barua nywi, mweinkwe ila migwirishiže yedi, he mburi ya ulanga
- 2 wa Murungu na mkiža wetu Yesu Kirisito: *Mbonea na mhorere vinete henyu, mwekimanya Murungu na Mfumwa wetu Yesu.
- 3 Ambu nzinya žakwe ža kimurungu žituinkie vyose vyetala nkalamo na miangire ya kimurungu, kila twemmanyiže ula, etutangie tutee vwedi na ulanga.
- 4 *Huo etuinkie viariro vibahisha, kangi e vyedisha, nesa he mburi yavyo mutee shanga na mikaie ya kimurungu, mukanakenja kucha
- 5 kukondika kwefuma he tama ža ili isanga. *Huo kudokeni na nzinya žose, migwirishiže yenyu itee
- 6 ulanga, ulanga utee kumanya. *Ukwo kumanya kushige mugwirishe, kugwirisha kushige mugumiriže, kugumiriža kushige muange kimurungu.
- 7 *Ukwo kuanga kimurungu kushige mukundane sa vanduu, ukwo kukundana kushige mukunde
- 8 vantu vose. *Ambu ivi vintu vyekivoneka henyu, kangi vyekineta, tevikashige mukatea uvia, mwekismoga ntunda žefuma he kumanya Mfumwa
- 9 wetu Yesu Kirisito. *Mira ye esova vintu ivi ni ituntu, tevona, aivaa, iti evushižwe mabanu akwe
- 10 a kale. *Huo vanduu teishani kugwirisha vila vyeshigie mwekitangwa na kusagurwa; ambu
- 11 mwekirona vintu ivi temkakwangwale, *kangi muneteisha kufwiwa mbonea mudimengia he vufumwa vwa kale na kale vwa mkiža wetu Yesu Kirisito.
- 12 Nicho cheshiga nekisatera kumukumbusha genda genda iži mburi, ziaho mutežimanya, mukagwiri-

13 sha vila vya idi vyetala ii misi. *Ambu nidunganya
 iti: Necheriho he ii nyumba kinitala kuvimuku-
 14 mbusha ivi. *Ambu nimanyiže iti: Hakushigia
 nyumba yangu hafika hafuhi, kila Mfumwa wetu
 15 Yesu Kirisito einimanyishe ii mburi. *Mira nne-
 teisha kukudoka, iti neri aho nekikenja kutonga,
 16 ivi vintu mudimevikumbuka misi yose. *Ambu
 aho twekimuukulila nzinya na kuza kwa Mfumwa
 wetu Yesu Kirisito, teturatero simo, vantu veba-
 žiže na viugo, mira tuvonie vwedi vwakwe vwa
 17 kifumwa. *Ambu Murungu vava emunkie shima na
 vwedi, hala ekiziwa ni izii lefuma he uvwo vwedi
 vwa kifumwa, leti: Uu ni mwanangu, nemkundie,
 18 nemzahirwe. *Ilo izii lefumie he ivunde tulisikie
 19 tve hamwe naye he mungori wezerire. *Mira
 chetugera nzinya kukela ivyo, ni mburi
 ža vaarota, kangi kiziha nanywi mwe-
 kižirerehisha, kila žekee sa mtata we-
 aka hantu ha kiža sari hekicha, ngara-
 20 kere yekikwea he ngoro ženyu. *Kangi
 muteishe kukumbuka, iti mburi žose ža vaarota ža
 21 he kitabungwa težibažiže ni vantu; *ambu kale
 hose tehena mburi žerotiwe, kila vantu veterekera
 venye; mira vala vantu vezerire va Murungu ve-
 tetie, kila vezikiwe ni mpeho yezerire.

2.

Tukucheie he mburi ya mafundisho a mongo.

1 KANGI hekina vaarota va mongo he mbaringwa,
 'huo neri henyu henevoneka vaarota va mongo
 veneangiža mpiso mafundisho a kukondia, ve-
 nemkana Mfumwa evakombole, 'huo venye ve-
 2 nemangakungiža he kukondwa. *Na vajinki ve-
 neratera nzia žavo ža kusakugwirisha, nivo ve-
 3 neashiga nzia ya idi iberwe. *Kangi he mburi
 ya lwiso lwavo venemukengera na mburi veba-
 žiže; ava mlaho wavo teutera, na kukondika

- 4 kwavo tekukaisha. *Ambu kakicha Murungu te-
vavoneie valao vebanie, mira evashukume na uko
he nkoma, akavachunga na minyororo ya kiža,
5 akavalimbika, nesa vanaelahwa. *Neri isanga la
kale telivoneie, mira akamkiža Noa, mbirikiži wa
ulanga na vayae mfungate, aho ekiete mlaho wa
6 mpombe he isanga la vatiri. *Akashota mizi ya
Sodomo na Gomora, akailaha ikondwe, nesa vala
veneatea tiri 'huo, vavone vuntu venealahwa.
7 *Akamkiža Loti e mlanga, aho ekirishwa vwasi ni
8 miangire ya vala vatiri; *ambu ngoro yedi ya ula
mlanga, kila ekitužanye navo, akarishwa vwasi
misi yose he mburi ya mirongire yavo mitiri evonie
9 na kusikia. *Mfumwa edima kuvakania he ma-
ježo vala vemfoleka, mira vavivi evalimbika sari
10 he musu wa mlaho, valahwe. *Veneteisha kula-
hwa ni vala veratera tama ža uvura wa kimwiri
vekibera vufumwa, vesina fole, vekuboa, vesizi-
11 ngiza vekirara vila vyena vwedi. *Uko valao
vevavečiže nzinya na vubaha tevevateta he Mfu-
mwa na kovalaha.
- 12 Mira ava vefwanana na nyama žesina madunga-
nyo, ambu iži žirakumogirwa nesa žigwirwe ži-
kondike; verara vila vesivimanyiže kangi vene-
13 kondwa ni mabanu avo venye. *Huo veneinkwa
vupokeži vwa vuvivi vwavo. Vedunganya, iti ni
chedi kuratera tama žavo na musu mbaha, vetei-
she kujirara na kutea madamaro, vekukomba na
makengero avo kangi veliisha aho mweliia kižo
14 chenyu cha mshanjo. *Meso avo ezue kushinda
tevedima kutana na mabanu, kangi vekengereja
vantu vesinadinda; vena ngoro žemanyere lwiso,
15 ni vaana va kiraro. *Veshigie nzia yerongake,
vakateka, vakaratera nzia yakwe Bileamu, mwana
16 Bosori, ekundie mari ya mabanu. *Ula akachu-
ndwa he mburi ya utiri wakwe: Njoe yesiteta
ikamtetia na izii la muntu, ikakinda vurundu

17 vwa mwarota. *Ava ni visima vyesina mpombe,
 ni mavunde etonjwa ni kiranzoni; velimbikwe
 18 vangie he kiža kijenye, *veteta mburi ža sutwa
 ža kukuboa; aho vekiratera tama ža kimwiri;
 na kusakugwirisha vekengereja vala erekwo ku-
 19 aha, vala veanga he nzia ya kuteka. *Vevavika
 kiariro cha kukombolwa, uko venye ni vazoro
 va vila vyeкома, ambu muntu akanatea cho che-
 20 mvotie akenja kuoka mzoro wacho. *Ambu ve-
 kiahie madamaro a ili isanga, kila vekimanyiže
 Mfumwa na mkiža Yesu Kirisito, vekikenja va-
 kangia-wa heo vakavotwa nio; 'huo vila vya
 nyuma viokie vivivi kukela vila vya kuvoka.
 21 *Nanga tevekimanyiže nzia ya ulanga keba; mira
 iki vaimanya, vekikenja vakabera momongwa we-
 22 zerire veirirwe. *Ulwo lusimo lwafumia havo
 lweti iti: Iguro lihundukia matahiko akwe, na
 nguve yeožižwe ikuvimbirusha he matole.

3.

Ziaho Yesu ekee sa ekaisha mira eneza, tukudoke kumzana.
 1 NYWI nemukundie, io barua nemugondia ni ya
 keru nesa nimukumbushe mutee madunganyo edi
 2 na nkumbu, *mukumbuke mburi žetetiwe kale ni
 vaarota na momo wa Mfumwa na Mkiža, mwe-
 3 irirwe ni ntume ženyu. *Kuvoka manyani iti: He
 misi ya mkengelejo heneza vaabera vena ludao,
 4 veanga na kuratera tama žavo venye, *vekiti:
 Kiariro cha kuza kwakwe ki hio? Ambu too
 vizuku vyefwie, vyose virakukarira sa vuntu vye-
 5 kirumbiwe aho kuvoka. *Ambu kila vesikunda
 tevemanya iti: Aho kale hekina ivunde na isanga
 lefumie he mpombe likadinda he mpombe he
 6 mburi ya Murungu. *Kangi isanga lose la misi
 7 ila likamižwa ni mpombe likakondika. *Mira
 ivunde la iki na isanga la iki vilimbikwe he
 mburi ya momo wakwe, vivikiwe ula moto wa

- musi wa mlaho hantu vantu vabanu veneako-
 8 ndiwa. *Nywi mwekundiwe ii mburi mwenzu
 muimanyishe, iti he Mfumwa izuva imwe likee
 sa mavuri elufu, kangi mavuri elufu ekee sa izuva
 9 imwe. *Mfumwa tekaisha kukullosha kiariro, sa
 vuntu va kumwe vedunganya iti ekaisha, mira
 emugumiriziža kila esikunda iti hatee veteka, mira
 10 vose vachwe muti; *mira musi wa Mfumwa une-
 za sa mkea, niho ivunde lenebažika na vyose
 vingi vinekondika he moto, isanga na ndima že
 aho žineshotwa.
- 11 Kakicha ivi vyose vineakondika, ingeri tekimutala
 kutea miangire yezerire, mwekimfoleka Murungu?
 12 *Nikwo kurinda kwemangaete kuza kwa musi
 wa Murungu, hantu ivunde leneakondikia na moto,
 13 kangi vyose vingi vinechika he moto, *mira
 swi tuarira ivunde ishāa na isanga
 ishāa, hantu ulanga wenekaia, sa vu-
 14 ntu etuvikie kiariro. *Huo nywi mweku-
 ndiwe, kakicha muarira icho kudokeni muvonwe
 niye mwesina madamaro, mwesina mweshagwa
 15 nacho, mwena mhorere. *Kangi manyani, iti ku-
 gumiriziža kwa Mfumwa wetu nikwo lukanio lwetu,
 sa vuntu neri mnduu wetu Paulo twemkundie
 16 emugondie na vila viugo eviinkiwe. *Kangi ego-
 ndie 'huo he barua žakwe žose, ekiteta aho ižo
 mburi; vila evigondie vya kumwe ni vizinya ku-
 vimanya, ivyo vala varundu na vala vesidindie
 vevipitula, sa vuntu vepitula ugondengwa ungi
 wose, vekiteta 'huo vekuhosha venye.
- 17 Nywi mwekundiwe, mukanavimanya vyesinari-
 ngana, kucheieni nesa nanywi musizeteshanywa
 ni mongo wa vala vatiri, mukashiga vila vye-
 18 mugera nzinya. *Mira nywi neshani mbonea na
 kumanya Mfumwa na Mkiža wetu Yesu Kirisito
 Ye akazwe iki, neri he misi ya kale na kale
 Amina.

Barua yakwe Yohana ya kuvoka.

1.

Mburi ya nkalamo. Kakicha tuvushiŵe mabanu etu, tuna shanga na Murungu.

- 1 TUMUUKULILA vila vyekiaho too kuvoka, vila twevisikie, vila twevionie na meso etu tukavirereha, tukavibabata na mikono yetu, ni vya
 2 mburi ya nkalamo. *Nkalamo ikafununkurwa, tukaivona kangi tuitetia vuvoni, twekimubirikira nkalamo ya kale na kale, yekiho he Vava mira
 3 tukaifununkurirwa. *Tumuukulila vila twevionie na kuvisikia, nesa nanywi mutee shanga naswi; kangi swi tuna shanga ne Vava hamwe na
 4 mwanae Yesu Kirisito. *Ivi tumugondia nesa muteishe kuzahirwa.
 5 Kangi mburi twesikie he ye twemubirikira, zii: Murungu ni kianga, hakwe tehena kiŵa neri.
 6 *Twekiti iti: Tuna shanga naye, uko tuanga he
 7 kiŵa twateta mongo, teturonga vila vya idi: *Mira kakicha tuanga sa vuntu ye eanga he kianga, niho twenetea shanga venye na venye, kangi sakame yakwe Yesu mwana wakwe ituzeriŵa tutane na mabanu
 8 ose. *Twekiti iti tetuna mabanu, tukukengera
 9 venye, kangi vila vya idi tetuna navyo. *Mira twekifwinyiriŵa mabanu etu, ye ni wa idi, kangi ni mlanga, enetushigia mabanu etu, enetuzeriŵa, tutane na vila vivivi vyose. *Twekiti, iti tetubanie, niho twemwosha mmongo, kangi mburi yakwe tetuna nayo.

2.

Shanga na mwana wa Murungu. Mkirisito wa idi egwirisha miomongwa ekunda vanduu na kuaha tama ŵa ili isanga. Tukucheie he mburi ya vala vemlwanya Kirisito, mira tukae he Kirisito mwenye.

1 VAANANGU, nimugondia ivi nesa

- musibane; kangi kakicha hena ebana tuna mwatutetia he Vava, ni ula mlanga Yesu Kirisito. *Ye ni ye ehožiže mabanu etu, kangi si etu du, mira neri a isanga lose.
- 3 He io mburi tumanya iti tummanyiže, tweekigwirisha miomo yakwe. Ula eti: Nimmanyiže, uko tegwirisha miomo yakwe, ula ni mmongo, kangi
- 4 vila vya idi tena navyo. *Mira ula egwirisha mburi yakwe, he uu lukundo lwa Murungu lwa-
- 5 kuloka kididi. *He io mburi niho twemanyiža
- 6 iti tuho he ye. *Ula eti, iti ekaa he ye, kimtala naye aange sa vuntu ye eangie.
- 7 Nywi mwekundiwe, simugondia momo mshaa, esire ula momo wa kale, mwekirena nawo too aho kuvoka. Uo momo wa kale ni ila mburi
- 8 mwesikie. *Kangi-wa nimugondia momo mshaa e wa idi hakwe na henyu; ambu kiža kivuka,
- 9 kangi kianga cha idi chakenja kuangaa. *Ula eti, iti eho he kianga, uko emvihiwa mnduu wa-
- 10 kwe, ula ere he kiža na iki. *Ula emkunda mnduu wakwe, ye ekaa he kianga, neri chevihi-
- 11 ža tena nacho. *Mira ula emvihiwa mnduu wakwe, ye eho he kiža, kangi eanga he kiža, neri temanyiže hantu etonga, kila kiža chekomie meso akwe.
- 12 Nimugondia nywi vaana, kila mweshigiwe mabanu he mburi ya izina lakwe. *Nimugondia nywi vavava kila mwemmanyiže ula e wa kuvoka. Nimugondia nywi vabwange, kila mwemvotie ula mvivi. Nimugondia nywi vaana kila
- 14 mwemmanya Vava. *Nimugondia nywi vavava, kila mwemmanya ula, e wa kuvoka. Nimugondia nywi vabwange, kila mwena nzinya, kangi mburi ya Murungu ikaa henyu, mukamvota ula
- 15 mvivi. *Musikunde ili isanga, neri vila vya ili isanga. Kakicha muntu ekundi-

- sha ili isanga, lukundo lwakwe Vava
 16 tena nalwo; *ambu vyose vyehe he ili
 isanga, tama ža mwiri, na tama ža meso
 na kukuboa kwose kwa kunu wanga,
 tekufumie he Vava, kufumie he ili isa-
 17 nga. *Kangi ili isanga lineakondika na
 tama žalo; mira ula eharea vila Muru-
 ngu evikundie, enekalama kale na
 kale.
- 18 Vaanangu, aa ni marongo a mkengelejo, na nywi
 musikie iti: Muamlwanya Kirisito eneza. Iki vo
 vendlwanya Kirisito vaoka vajinki; nicho cheshi-
 ga tweekimanya, iti aa marongo ni a mkengelejo.
- 19 *Vefumie hetu, mira teveki va hetu; ambu kaki-
 cha neki va hetu, vekikaa hetu na iki; mira ni
 20 iti kimanyike iti: Vose si va hetu. *Mira nywi
 muinkiwe mpehongwa ni ula ezerire, mumanyiže
 21 vyose. *Simugondiie, kila mwesimanyiže vila
 vya idi, mira kila mwevimanyiže, mukamanya iti
 22 tekena mongo wefuma he vila vya idi. *Mmo-
 ngo ni ani, esire ula ekana, iti Yesu siye Kirisi-
 to? Uu niye mwamlwanya Kirisito emkana Vava
 23 na Mwana. *Vose vemkana Mwana neri Vava
 tevena naye. Ye emgwirisha mwana ekikifwinyi-
 24 riža, neri Vava ena naye. *Vila mwevisikie too
 kuvoka, vinakae henyu. Kakicha vila, mwevisi-
 kie too kuvoka, vyekikaa henyu, niho nanywi
 25 mwekikaa he mwana na he Vava. *Kangi ki-
 ariro ye etuvikiie ziicho: Nkalamo ya kale na
 26 kale. *Ivi nimugondiie he mburi ya vala, vemu-
 27 kengereja. *Mpehongwa mweinkiwe niye itua-
 mukaia; 'huo nywi tekimutala kufundishwa ni
 muntu, mira sa vuntu io mpehongwa yemufundi-
 sha mburi žose; e ža idi, esi ža mongo, vuntu
 yemufundishe, nivwo vuntu mwenekaa he ye.
 28 *Iki vaanangu kaani he ye, nesa aho ekineafunu-
 nkurwa tudindwe ni ngoro, nesa aho ekineaza

29 tusisonishwe he ye. *Mwekimanya, iti ye ni mlanga, manyani, iti vose, veronga vya ulanga, vemogiwe ni ye!

3.

Vala e vaana va Murungu tehebana, vekundisha vayae vavo, vemwarira Murungu.

- 1 VAANANGU rerehani vuntu Vava etukundishe, aho tweekitangwa vaana va Murungu! Nicho cheshiga ili isanga lekisatumanya, kila lesimma-
- 2 nyiže ye: *Nywi mwekundiwe, iki twa-oka vaana va Murungu, kangi tekina-manyika vuntu tweneakaa; mira tuma-nyiže, iti aho chekineamanyika tune-fwanana naye; ambu tunemvona vuntu
- 3 ekee. *Kangi vose vena icho kiariro naye, vekuzeriža, sa vuntu naye ezerire.
- 4 Vose veronga mabanu vebera miomongwa, kangi
- 5 mabanu ni kula kubera miomongwa. *Nanywi mumanyiže, iti ye efununkurwe, nesa avushe
- 6 mabanu etu; mwenye tena nao mabanu. *Vose vekaa he ye tehebana; ula ebana temvonie neri temanyiže.
- 7 Vaanangu, hasitee emukengereja! Ula etea ulanga,
- 8 ni mlanga, sa vuntu ye e mlanga. *Ye eronga mabanu, efuma hakwe shetani; ambu shetani evokie kubana aho kuvoka. Nicho cheshiga mwana wa Murungu ekifumirira, nesa akonde
- 9 ndima žakwe shetani. *Ye emogiwe ni Murungu tebana, ambu vila vya lukolongwa vimkaia, tedima
- 10 kubana, ambu emogiwe ni Murungu. *Aho niho vaana va Murungu na vaana va shetani vema-nyikia. Vose, vesironga ulanga tevefumie he Murungu, neri ula esimkundie mnduu wakwe.
- 11 *Ambu mburi mwesikie too kuvoka zii: Kitutala
- 12 tukundishane. *Tusitee sa Kaini, efumie he ula mvivi, akamkoma mnduu wakwe. Kangi icho

- cheshigie ekimkoma nini? Ni kila mirongire yakwe neki mivivi, mira ila ya mnduuže neki ya ulanga.
- 13 Vanduu musimake, ili isanga lekimuvihiwa. *Tu-
 14 manyiže, iti tufumie he kifwa tukangia he nkalamo, ambu tukundisha vanduu; ula esimkundishe
 15 mnduuže ekaa he kifwa. *Ula emvihiwa mnduu wakwe, uo ni mkomi; nanywi mumanyiže iti: Mkomi tekalama kale na kale.
- 16 Niho hantu twemanyiža lukundo, iti ekuinkiže he mburi yetu; neri swi kitutala, tukuinkiže he mburi
 17 ya vanduu. *Ye ena mari ya ili isanga, ekivona mnduuže vuntu ela vwasi, naye emwima he ngoro yakwe, lukundo lwa Murungu lunemkaia-ze?
- 18 Vaanangu, tusikunde na momo kana na lumi, mira tukundane kididi na mirongire. *Niho hantu tweneamanyiža, iti tufumie he vila vya idi, kangi
 20 ngoro žetu žekitulaha tunevota ngoro žetu, *iti: Murungu ni mbaha kukela ngoro žetu, naye
 21 emanyiže vyose. *Nywi mwekundiwe, kakicha
 22 ngoro žetu težitulaha tumwarira Murungu, *kangi vyose twenetanja, tuneinkwa ni ye, kila twegwirisha miomo yakwe na kuronga vila vyemzihira.
- 23 *Kangi momo wakwe ni uu, iti tugwirishe izina la mwanae, Yesu Kirisito, kangi tukundishane sa
 24 vuntu etuazere. *Kangi ula egwirisha miomo yakwe ekaa he ye, na ye he ye. Icho chetumanyisha iti ekaa hetu, ni ila mpehongwa etuinkie.

4.

Ivyo vyebugkula vabirikiži va mongo. Tumkundishe Murungu neri vayao vetu; ambu Murungu etukundie.

- 1 NYWI mwekundiwe, musigwirishe mpeho žose, mira ježani mpeho, iti žifumie he Murungu; ambu vaarota vajinki va mongo vezie he ili isanga.
- 2 *Chakumanyiža mpeho ya Murungu ziki: Mpeho žose, žezumira, iti Yesu Kirisito ezie he mwiri,

- 3 žifumie he Murungu. *Kangi mpeho žose, žesizumira, iti Yesu Kirisito ezie he mwiri, težifumie he Murungu; nižo ža ula muamlwanya Kirisito, mwemsikie iti eneza, kangi akenja kuza he ili isanga.
- 4 Vaanangu, nywi mufumie he Murungu, kangi mwavavota vala, kila ula e henyu, e mbaha kukela
- 5 ula e he ili isanga. *Vo vefumie he ili isanga, nicho cheshiga veketeta vya kiiliisanga, kangi ili
- 6 isanga livasikia. *Swi tufumie he Murungu; ye emmanyiže Murungu etusikia; ye esifumie he Murungu, tetusikia. Aho niho twemanyiža mpeho ya idi na mpeho ya mongo.
- 7 Nywi mwekundiwe, tukundishane; ambu lukundo lufumie he Murungu; kangi ye ekunda, emogiwe
- 8 ni Murungu, kangi emmanyiže Murungu. *Ye esikunda, temmanyiže Murungu, ambu Murungu
- 9 ni lukundo. *Aho niho lukundo lwa Murungu etukundie nalwo lwefununkurwe, aho Murungu ekimtuma mwana wakwe mwenye he ili isanga, nesa tukalamywe
- 10 niye. *Lukundo zulwo: Si iti swi tumkundie Murungu, mira ye etukundie swi, akamtuma mwana wakwe, nesa ahože mabanu etu.
- 11 Nywi mwekundiwe, kakicha Murungu etukundishe
- 12 'huo, kangi kitutala naswi tukundishane. *Tehena emvonie Murungu kale hose. Kakicha tukundana, Murungu ekaa hetu, kangi lukundo lwakwe
- 13 lwakuloka hetu. *Etuinkie mpeho yakwe, nicho cheshiga tweekimanya, iti tukaa he ye na ye hetu.
- 14 *Naswi tuvonie kangi tuteta vuvoni, iti Vava emtumie Mwana aoke mkiža wa isanga.
- 15 Ula eteta na kufwinyiriža, iti Yesu ni mwana wa Murungu, he uu Murungu ekaa, na ye he Murungu.
- 16 *Naswi tumanyiže, kangi tugwirishe lukundo, Murungu etukundie nalwo. Murungu ni lukundo, kangi ye ekaa he lukundo,

- he uu Murungu ekaa, na ye he Murungu.
- 17 He io mburi lukundo twekundiwe nalwo lwakuloka, nesa tuzahirwe he musu wa mlaho; ambu vuntu ula ekee, nivwo vuntu naswi twekaa he
- 18 ili isanga. *Lukundo telumanya fole, mira lukundo lwekikuloka fole ivushwa; ambu fole ina vwasi. Mira ye esikia fole, tenakullosha lukundo.
- 19 *Swi tukunda, kila ye erongietukunda.
- 20 Muntu ekiti iti: Nimkundie Murungu, kangi emvihiwa mnduu wakwe, uu ni mmongo. Ambu ye esimkunda mnduu wakwe emvonie, edimaze
- 21 kumkunda Murungu uko temvonie. *Uu momo tuinkiwe niye, iti ye emkunda Murungu, anamkunde neri mnduu wakwe.

5.

Migwirishiže ivota ili isanga. Vuvoni vwa mpehongwa.
Nzinya ža misembie.

- 1 VOSE vegwirisha, iti Yesu niye Kirisito, vemo-giwe ni Murungu; kangi ye emkunda ula emogie,
- 2 neri mwiyaie emogiwe niye enemkunda. *Aho niho twemanyiža, iti tukunda vaana va Murungu twekimkunda Murungu na kugwirisha miomo
- 3 yakwe. *Ambu nikwo kumkunda Murungu, twekigwirisha miomo yakwe, kangi miomo yakwe
- 4 si mizinya. *Ambu vyose, vyemogiwe ni Murungu, vivota ili isanga; kangi kuvota kwevotie ili isanga, ni migwirishiže yetu.
- 5 *Evota ili isanga ni ani, esire ula egwirisha, iti Yesu ni mwana Murungu?
- 6 Uu Yesu Kirisito niye ezie na mpombe na sakame; tezie na mpombe wa yo, mira na mpombe na sakame. Kangi mpehongwa niyo yeteta vuvoni,
- 7 kila mpehongwa e ya idi. *Ambu veteta vuvoni ni vatatu: Ni mpehongwa na mpombe na sakame,
- 8 *kangi ava vatatu vegwia hamwe. *Kakicha

9 tukunda vuvoni vwa vantu, vuvoni vwa Murungu
 ni vubaha kukela; ambu vuvoni vwa Murungu
 ni vula emtetiie mwanae. *Ye emgwirisha mwana
 10 wa Murungu, uvwo vuvoni ena navwo. Ye
 esingwirisha Murungu, amwosha mmongo, kila
 esigwirishe vuvoni, Murungu emtetiie mwanae.
 11 *Kangi uvwo vuvoni zuvwwo: Murungu etuinkie
 nkalamo ya kale na kale, kangi io nkalamo iho
 12 he mwanae. *Ye ena na mwana, ena na nka-
 lamo; ula esina na mwana wa Murungu, na
 13 nkalamo tena nayo. *Ivi nimugondiie nesa
 mumanye, iti muna nayo nkalamo ya kale na
 kale, ambu mugwirisha izina la mwana wa
 Murungu.
 14 Kangi kiariro twena nacho, zicho: Tweekitanja
 15 vila evikundie enetusikia. *Kangi tweekimanya
 iti etusikia vila twemtanja, twamanya iti: Vila
 tweekitanja hakwe twakenja kuviinkwa.
 16 Muntu ekimvona mnduu wakwe ekiharea ibanu
 lesikoma, amsembie; 'huo enevainka nkalamo
 vala vebana mabanu esikoma, ambu hena ma-
 17 banu ekoma. *Kubera kwose kwa miomongwa
 18 ni mabanu; kangi hena mabanu esikoma. *Tu-
 manyiže, iti ye emogiwe ni Murungu, tebana;
 mira ula emogiwe ni Murungu ekucheia, ula
 19 mvivi temgwira. *Tumanyiže, iti tufumie he
 Murungu, kangi ili isanga lose likundie utiri.
 20 *Tumanyiže, iti mwana wa Murungu ezie, aka-
 tummanyisha ula wa idi. Naswi tuho he ula
 wa idi, he Yesu Kirisito, mwana wakwe. Uu
 niye Murungu wa idi na nkalamo ya
 21 kale na kale. *Vaanangu kucheieni he mburi
 ya mirungu. Amina.

Barua yakwe Yohana ya keru.

1.

Yohana emsembia mchengwa nesa agwirishe mburi ya idi.

- 1 Mi ne mzima, nimgondia mchengwa esagurwe na vaanae, nevakundishe; kangi si mi wa mi,
- 2 mira neri vose, vemanziže vila vya idi, *he mburi ya vila vya idi vyekaa hetu, vyeneatukaia kale na
- 3 kale. *Mbonea imukaie, na kuvoneiwa na mhore wefuma he Murungu Vava na he Mfumwa wetu Yesu Kirisito, mwanangwa wakwe Vava, mwekikundana na kuronga vila vya idi.
- 4 Nizihirwe haiwa nekivona, iti vaana vako kumwe veanga na vila vya idi, sa vuntu tweazerwe ni
- 5 Vava. *Na iki nikusemba we mchengwa, si iti nitakugondia momo mshaa, esire ula tweekina
- 6 nawo too kuvoka: Tukundishane. *Lukundo nilwo ulwo, tweekianga sa vuntu etuazere he miomo yakwe. Uo niwo momo, mwesikie too kuvoka,
- 7 iti muanga nawo. *Ambu hezie vajinki he ili isanga vekengereja vayae. Ava tevezumira iti Yesu Kirisito ezie he mwiri; ava nivo vekengereja
- 8 vayae uko vamlwanya Kirisito. *Kurereheni veyne, nesa musiteshe vila mwevimazie na ndima
- 9 ženyu, nesa muinkwe vupokeži vwose. *Ye ekelanya, ekisakaa na mafundisho akwe Kirisito, tena na Murungu. Ye ekaa na mafundishongwa,
- 10 ula ena ne Vava neri na mwana. *Kakicha hena eza henyu, ekisaete mafundisho aa, musimguhie
- 11 na henyu, neri musimkezye. *Ambu ula emkezya, etea shanga na mirongire yakwe mivivi.
- 12 Kila nena vijinki vya kumugondia, sikunda kuvikenja na taratasi na wino; mira niarira, iti nneza henyu nesa nitete nanywi tweyoiane, nesa kuzi-
- 13 hirwa kwetu kunete. *Ukezwa ni vaana va mvunao esagurwe. Amina.

Barua yakwe Yohana ya katatu.

Yohana emsemba Gayo nesa aguhie Vakirisito na kise,
kangi asiratere mburi mbivi.

- 1 MI ne mzima, ningondia Gayo ekundiwe, ne-
mkundie he vila vya idi.
- 2 Mbuyaa nikunda ukae mpoa he vintu vyose
- 3 werevuka, kangi na ngoro yako ikae mpoa. *Ambu
niteishe kuzihirwa vanduu vekiza, vekiteta vuvoni
vwa vila vya idi wena navyo, iti uanga na vila
- 4 vya idi. *Sina kuzihirwa kubaha kwekela ukwo,
nekisikia iti vaana vangu veanga he vila vya
- 5 idi. *Mbuyaa, uronga nento vila, wevirongia
- 6 vanduu, neri ni vajeni; *ambu he ibumba vetetie
vuvoni vwa lukundo lwako kangi unezikaronga
nento, wekivaerekeža, sa vuntu chevatala vantu-
- 7 ngwa va Murungu. *Ambu vezokie he mburi ya
- 8 izinangwa, tevenacho veguha he vankoma. *Ve-
kee 'huo kitutala tuvaguhie, nesa naswi tuoke
vandima he vila vya idi hamwe navo.
- 9 Hena mburi negondie he ibumbangwa; mira Diote-
refe tetusikia, kila ekunda kuoka mbaha wavo.
- 10 *Mira nekineaza nnekumbuka ndima žakwe ero-
nga, ekituteta na mburi mbivi; kangi tehakanya
'huo,ambu tevaguhia vanduu, kangi vala veku-
nda evakinda, evangasha he ibumba.
- 11 Mbuyaa, usiratere vila vivivi esire vila vyedi.
Ye eronga vila vyedi efuma he Murungu. Ye
- 12 eronga vila vivivi, temvonie Murungu. *Deme-
tirio etetiwa vuvoni ni vose, kangi na vila vya
idi vimtetia vuvoni; kangi naswi tuvitetia vuvoni,
nawe umanyiže iti vuvoni vwetu ni vwa idi.
- 13 Nina vijinki vya kukugondia, mira sikunda ku-
- 14 kugondia he taratasi na wino; *mira niarira iti
tehekaveche mazuva majinki nesinakuvona, tutete
- 15 tweyoiane. *Ule muhorere mpoa! Vayao veku-

kezya, we nawe tukezizye vayao vetu wekivalanga mazina.

Barua yakwe Yuda.

1.

Ngezya. Tusiratere vala vavivi vekengereja vayae. Tuku-doke kuratera migwirishiže na mifundishiže ya idi.

- 1 MI Yuda, ne mndima wakwe Yesu Kirisito na mnduuže Yakobo, nivagondia barua vala veta-ngiwe, nevakundie kila vena na Murungu Vava,
- 2 kangi kila verindwa ni Kirisito Yesu: *Mbonea na muhorere na lukundo vinate henyu.
- 3 Nywi mwekundiwe, nikudokishe kumugondia mburi žose ža lukanio lwetu, twena shanga helwo, kangi kinitala kumugondia na kumuchunda, ku-ilwania ila migwirishiže, yekenjiže kuinkičwa he
- 4 vezerire. *Ambu hena vantu va kumwe vengiie mpiso, vekenjiže kugondwa kale uu mlaho; ava ni vatiri, veosha mbonea ya Murungu kusaku-gwirisha, kangi vemkana Mfumwa Yesu Kirisito, e Mfumwa wetu wa ye.
- 5 Ziaho mumanyiže ivi vyose, mira nikunda ni-mukumbushe, iti Mfumwa akanakenja kufwinya mbari yakwe he isanga la Egipta, akakonda
- 6 wa vala vesigwirishe. *Neri valao, vesigwirishe vubaha vwavo vwa kuvoka, vakafuma kaya havo, evachungie na minyororo ya kale na kale he kiža, nesa valahwe he ula musi mbaha.
- 7 Neri Sodomo na Gomora na mizi yeho hafuhi ishindie sa vala, yekitea lwisu na miiri mijeni; io ikalahwa, ikashotwa na moto wa kale na kale,
- 8 nesa swi tukucheie tweekivikumbuka. *Huo neri ava vekee sa veteloshwa, vekonda miiri yavo,
- 9 vebera vufumwa na vwedingwa. *Mira Mikaeli,

- mlao wa kale do, aho ekilwana ne shetani, eki-
kanana naye he mburi ya kimba chakwe Mose,
tedimie kumlaha na kumrara, mira akati: Mfu-
10 mwa nakubohie. *Ava vebera vyose vesivima-
nyize, mira vila vevimanyize vya miiri yavo, sa
nyama zesina madunganyo, ivyo vekukonda na-
11 vyo. *Venekondika! Ambu vegwirire nzia yakwe
Kaini, he mburi ya vupokeži vekungiziže he
mabanu akwe Bileamu, kangi nkani sa žakwe
12 Kora, nižo ževakomie. *Ava vekee sa madamaro
aho mwekila vižo vyenyu vya mshanjo, ambu
vekulila hamwe nanywi, neri fole tevena, mira
vekugutiža; ni mavunde esina mpombe, etonjwa
ni mpeho, ni miti yesina mahungo, yesimoga,
13 yefwie keru, yekunduwe. *Ni maimbi mabaha a
lukanga ekweža mafuo a vuvivi vwavo venye;
ni ntondwe žepururika ževikiiwe kiža kijenye
14 cha kale na kale. *Neri Henoki muntu wa ka-
fungate too kurumbwa kwakwe Adamu, erotie
mburi žavo, akati: Rereha! Mfumwa eza na
15 maelufu na maelufu a vezerire vakwe, *nesa
alahe vose, kangi abunkule vabanu vose he
mburi ya ndima žavo ža mabanu, verongie na
tiri, na he mburi ya mburi ža nkani žose vabanu
16 vatiri vemtetiie. *Ava nivo vedunkunyika vevi-
hiwa ni mburi žose, veratera tama žavo; miomo
yavo iteta mburi ža kukuboa, kangi vetogola
vantu venye ve aho nesa vamaze.
17 Mira nywi, mwekundiwe, kumbukani žila mburi
žetetiwe kuvoka ni ntume ža Mfumwa wetu Yesu
18 Kirisito; *ambu vemwirire, iti he misi ya mke-
ngelejo henetea vaabera, veratera tama žavo venye
19 na tiri. *Ava nivo vena makombere, vantu va
20 kiiliisanga vesina nayo mpehongwa. *Mira nywi
mwekundiwe, kujengeni venye he migwirishiže
yenyu yezerire, mwekitasa he nzinya ya mpeho
21 yezerire. *Kucheieni nesa mutuekaa na lukundo

- Iwa Murungu, mwekirinda mbonea ya Mfumwa
22 wetu Yesu Kirisito, mukalame kale na kale. *Vala
23 veganganya muvachunde. *Vala vangi muvakiže
mwekivafwinya he moto na kufoleka, mwekivi-
hiwa neri shuke yejiražwe ni mwiri.
24 Mira ye, edima kumurinda nesa musikwangwale,
edima kumuvika he vwedi vwakwe nento, mu-
25 zahirwe, *ye, e Murungu mwenye, kangi e mkiža
wetu he mburi yakwe Yesu Kirisito Mfumwa
wetu, ye akae na vwedi na vufumwa na nzinya
na vubaha kale hose na iki na misi yose kale
na kale. Amina.
-

Mfununkuro wakwe Yesu wegondiwe ni Yohana.

1.

Mwanangwa wa muntu vuntu efumirira na ntongo mfungate
na mitata mfungate.

- 1 ZUU mfununkuro wakwe Yesu Kirisito, einkiwe
ni Murungu, nesa avonyeshe vandima vakwe vila,
vyesikapute kurongika. Akamtuma mlao wakwe,
2 akavimvonyesha Yohana mndima wakwe, *etetie
vuvoni vwa mburi yakwe Murungu na vuvoni
3 vwakwe Yesu Kirisito, vyose evivonie. *Eneakia
ni ula, eshoma na kusikia mburi žerotiwe na
kugwirisha vila vwegondiwe aho; ambu musi-
ngwa wafika hafuhi.
4 Mi Yohana, niagondia ala mabumba mfungate e
kula Asia: Mbonea imukaie na muhorere wefuma
he ula, e aha iki, kangi eki aha kale hose, kangi
niye eneaza; kangi ufuma he žila mpeho mfu-
5 ngate, žedenganie kichumbi chakwe; *kangi
ufuma he ula Kirisito, ula mvoni wa idi, ero-
ngievuka he vefwie, e mbaha wa vafumwa va

- ili isanga. Etukundishe, etuožiže he sakame ya-
 6 kwe, nesa tutane na mabanu etu, *etuoshiže va-
 fumwa na vaatasa va Murungu vavee, ye akae
 na vwedi na nzinya misi yose kale na kale.
 Amina.
- 7 Rerehani eneza na mavunde, kangi
 meso ose enemvona, neri vala, vemso-
 mie, kangi mbari žose ža isanga žineia
 he mburi yakwe. Hevae. Amina.
- 8 Mi ni A na O, nivwo vuntu Mfumwa
 Murungu eti, eaha, ekiaha too aho,
 eneaza, ena nzinya žose.
- 9 Mi Yohana ni mnduu wenyu, nena shanga na-
 nywi he vwasi na he vufumwa na he kugumiriža,
 kweho he Yesu, mi neki he kirua, chetangwa
 Patimo, he mburi ya mburi ya Murungu na ya
- 10 vuvoni vwakwe Yesu. *Nekingiwe ni mpehongwa
 he musi wa Mfumwa, nikasikia uko nyuma hangu
- 11 izii ibaha, sa la igunda, *leti: Vyo wevivona
 uvigonde he kitabu, ukitume he mabumba mfungate,
 e uko Efeso na Simirina na Perigamo
 na Tiatira na Saride na Filadelfia na Laodikia!
- 12 *Nikapituka nesa nirerehe lila izii, leteta nami;
 nekikenja kupituka, nikavona mitata mfungate
- 13 ya zahabu, *gati na gati he ila mitata nikavona
 efwanane sa mwana wa muntu, edokie mchoka,
 kangi he mpafu echungie ngana ya zahabu,
- 14 *mutwi wakwe neki mjewa na nywee žakwe sa
 upamba sa seluji, meso akwe ekikee sa lüverevere
- 15 lwa moto. *Magu akwe efwanane na nandu ye-
 mekesa, yeshotwa he iziko, izii lakwe likee sa
- 16 kuboma kwa mpombe nyinki, *he mkono wakwe
 wa kuume ekigwirire ntondo mfungate, kangi he
 momo wakwe hekifumie muhandwi wegwira,
 wechwa miondo yose, vusho vwakwe vufwanane
- 17 na izuva levaisha. *Nekiramvona nikagwa he
 magu akwe sa nefwie. Akanivikia mkono wakwe

wa kuume akati: Usifoleke, mi ni wa kuvoka na
18 wa mkengelejo, *kangi nikalama, nekifwie, kangi
rereha nikalama kale na kale, nina nažo funguo
19 ža kifwa na ža he nkoma. *Gonda vila wevi-
20 vona vye aha na vila vyenearongika, *mpiso ya
žila ntondo mfungate, weživonie he mkono wangu
wa kuume na ila mitata mfungate. Žila ntondo
mfungate ni valao va ala mabumba mfungate,
na ila mitata mfungate ni ala mabumba mfungate.

2.

Barua žakwe Kirisito he mabumba e uko Efeso na Simirina
na Perigamo na Tiatira.

- 1 Mlao wa ibumba le uko Efeso umgondie iti:
Ai ni ula egwirire ntondo mfungate he mkoŋo
wakwe wa kuume, eanga gati he ila mitata mfungate
- 2 ngate ya zahabu: *Nimanyiže mirongire yako na
vwasi vwako na migumirižiže yako, iti tudima
kusikižanya na vavivi; ukaježa vala veti iti ni
ntume, uko sivo, ukavamanya iti ni va mongo.
- 3 *Ugumiriže, ukangia he vwasi he mburi ya izina
- 4 langu, neri tufikiwe. *Mira hena chako chesini-
zihire, ni iti washiga lukundisho lwako lwa ku-
voka, *kumbuka iki hantu wegwie, uchwe muti,
uronge mirongire ya kuvoka; mira kakicha turo-
nga 'huo, nnekuzia, nigwishe mtata wako hantu
- 6 hawo, wekisachwa muti. *Mira icho una nacho,
iti uvihwa mirongire ya Vanikolai, neivihwa
- 7 nami. *Ena masikio nasikie vila, mpehongwa
yeaira mabumba! Ye enevota, nnemunka muti wa
nkalamo, we he Paradiso ya Murungu, aule.
- 8 Mlao wa ibumba le uko Simirina, umgondie iti:
Ai ni ula, e wa kuvoka na wa mkengelejo, eki-
9 fwie akavuka-wa he vefwie: *Nimanyiže vwasi
vwako na vukiva vwako, mira u mzuri; nima-
nyiče vuntu werarwa ni vala, veti iti ni Vayuda,
10 uko sivo, mira vefundishwe ni shetani. *Usifo-

- leke vila wenearishwa vwasi navyo. Rereha, shetani enegera va kumwe venyu he chumba, nesa mujezwe, nanywi munevona vwasi misi ikumi. Gwirisha, sari wekineafwa, niho
- 11 nenekunka mlinga wa nkalamo. *Ena masikio, nasikie vila mpehongwa yeaira mabumba! Ye enevota, tekakondwe ni kifwa cha keru.
- 12 Mlao wa ibumba le uko Perigamo umgondie iti: Ai ni ula ena muhandwi wegwira, wechwa miondo yose: *Nimanyiže, iti aho hantu wetue niho hantu kichumbi chakwe shetani cheho! Mira we ugwirisha izina langu, kangi tukanie migwirishiže yangu, neri he misi yakwe Antipa mvoni wangu
- 14 wa idi, ekomiwe henyu hantu shetani ekaa. *Mira hako hena kidori, chesinizihire, iti hako hena vegwirisha mafundisho akwe Bileamu, emfundishe Balaka kutega vaana Isiraeli, vale vila vyetasiie
- 15 mirungu na kushinda. *Kangi nawe una vegwirisha 'huo mafundisho a Vanikolai sa vala. *Iki chwa muti; kakicha tukunda, nnemangakuzia, nnevagwishiza nkondo na muhandwi wa momo
- 17 wangu. *Ena masikio, nasikie vila mpehongwa yeaira mabumba! Ye enevota, nnemunka ila mana yefisiwe, kangi nnemunka ibwe ijewa, kangi he ilo ibwe hegondiwe izina ishaha, lesimanyiže ni ungi esire ula eliguha.
- 18 Mlao wa ibumba le uko Tiatira umgondie iti: Ai ni mwana wa Murungu, ena meso sa luverevere lwa moto na magu sa nandu yemekesa:
- 19 *Nimanyiže mirongire yako na lukundo lwako na migwirishiže yako na ndima žako na migumirižiže yako, iti ndima žako ža mkengelejo žinetie kukela žila ža kuvoka. *Mira hena cho chesinizihire, ni iti umkundiža ula mche Izebeli ekutanga mwenye mwarota wa kiche, kufundisha na kutesha vandima vangu, vashinde na kula
- 21 vyetasiie mirungu. *Nimunkie kiazee iti achwe

muti, mira tekunda kuchwa muti na kushiga
 22 kushinda kwakwe. *Rereha, nnemshukuma na
 he vwi, na vala veshindie naye nnevagera he
 vwasi vubaha, vekisachwa muti na kushiga mi-
 23 rongire yavo. *Vaana vakwe nnevakoma vafwe,
 niho mabumba ose enemanya, iti mi ni mi, ne-
 manya figo na ngoro; nami nnemuringanyiža sa
 24 vuntu ndima ženyu ževyo. *Mira nimwira nywi
 vang'i mwe uko Tiatira, mwesina nao mafundisho
 aa mweirwa nivo, iti temmanyiže vilavye vyose
 vyakwe shetani: Sikamutwishe mužigo ungi.
 25 *Mira vila mwena navyo, vigwirisheni, sari aho
 26 nekineaza. *Ye enevota, eratera mirongire yangu
 sari he mkengelejo, nnemunka vufumwa, atetie
 27 vankoma. *Enevarisha na nzata ya kiera, eneva-
 shunta sa nyungu ža ulongo, sa vuntu nami
 28 neviinkiwe ivi ni Vava wangu. *Nami nnemunka
 29 ngarakere. *Ena masikio, nasikie vila mpehongwa
 yeira mabumba.

3.

Barua žakwe Kirisito he mabumba e uko Saride na Filade-
 lifia na Laodikia.

1 MLAO wa ibumba le uko Saride umgondie iti:
 Ai ni ula, ena žila mpeho mfungate ža Murungu
 na žila ntondo mfungate: Nimanyiže mirongire
 2 yako, iti una izina, leti iti uho, uko wafwi. *Ta-
 na na toro, ugere vila vingi vyekunda kufwa
 nzinya; ambu nivonie, iti mirongire yako teiku-
 3 loke Murungu ekiirereha. *Kumbuka vila, wevi-
 inkiwe na kuvisikia, uvigwirishe, uchwe muti.
 Kakicha tukashinjie meso nneza sa mkea, neri
 4 tukamanye io saa, neneakuzia. *Mira una ma-
 zina a kumwe uko Saride, vesijiraže shuke žavo,
 avo veneanga hamwe nami na shuke nyewa;
 5 ambu kivafwenye. *Ye enevota, enejikwa shuke
 nyewa, nami sikafute izina lakwe he kitabu cha

- nkalamo, mira nnelanga izina lakwe he Vava na
 6 he valao vakwe. *Ena masikio nasikie vila mpe-
 hongwa yeaira mabumba!
- 7 Mlao wa ibumba le uko Filadelifia umgondie iti:
 Ai ni ula ezerire, e wa idi, ena funguo žakwe
 Dawidi, ejuvua, neri tehenā efiŋga, efiŋga, neri
 8 tehenā ejuvua: *Nimanyiže mirongire yako. Re-
 reha nikuvikie luvwi lwejuvuke kangi tehenā
 edima kulufiŋga-wa; ambu una kanzinya kadori,
 mira ugwirishe mburi yangu neri tukanie izina
 9 langu. *Rereha, nnefwinya va kumwe, vefundi-
 shwe ni shetani, veti iti ni Vayuda, uko sivo,
 mira veteta mongo; rereha, nneshiga ava vaze
 vakukodekie he magu ako, vamanje iti mi niku-
 10 kundie. *Kila wegwirishe mburi ya migumiriži-
 že yangu, nami nnekugwirisha usiŋgie he saa
 ya kuježwa, yeneaza he isanga lose, kuaježa
 11 vala vetua he isanga. *Nneza wangu; gwirisha
 vila wena navyo, nesa hasitee, ekuhoka mlinga
 12 wako! *Ye enevota, nnemwosha ngwižo he nyu-
 mba ya mtaso ya Murungu wangu, tekahafume
 rini; nami nnemgonda izina la Murungu wangu
 na izina la muzi wa Murungu wangu, ni Yeru-
 salemu shaa yefuma uko wanga he ivunde he
 Murungu wangu, kangi nnemgonda izina langu
 13 ishaa. *Ena masikio, nasikie vila mpehongwa
 yeaira mabumba!
- 14 Mlao wa ibumba le uko Laodikia umgondie iti:
 Ai ni Amina, ula mvoni wedi na wa idi, e kivo-
 15 ko cha vyose, vyerumbiwe ni Murungu: *Nima-
 nyiže mirongire yako, iti kuhoa tuhoie, na kusha
 16 tusha. A, nanga wekihoa kana wekisha! *Mira
 kila wena muli du, wesihoe na kusha wesisha,
 17 nnekutufa iki aha he momo wangu. *Ambu uti:
 Mi ni mzuri, nateisha kunesha, sinacho nesovie,
 mira tumanyiže, iti u msoka na wa kufwiwa
 mbonea, iti u mkiva na ituntu, iti uho kituhu.

- 18 *Mburi yangu nekwira zii: Zora zahabu hangu,
 yeshotiwe he moto, nesa uoke mzuri, na shuke
 nyewa užidoke, nesa soni ža kukaa kituhu kwa-
 ko žisivoneke, kangi zora mzii wa meso, uvire
 19 meso, nesa udimevona. *Vose vala, neva-
 kunda, nivachunda na kuvatakua. Ku-
 20 doke-ra, uchwe muti. *Rereha nimuke
 mpengeni nitanga; muntu ekisikia izii
 langu, ekijuvua luvwi nnengia hakwe,
 21 nile kižo naye, naye nami. *Ye enevota,
 nnemkundiža kukaa hamwe nami he kichumbi
 changu, sa vuntu nami nevotie, nikakaa hamwe
 22 ne Vava wangu he kichumbi chakwe. *Ena
 masikio, nasikie vila, mpehongwa yeaira mabu-
 mba.

4.

Vwedl vwa Murungu vufunankurwa, etaswa ekee he kichu-
 mbi chakwe.

- 1 Ivi vyekivecha, nikarereha nikavona luvwi, lwe-
 juvuke he ivunde; kangi lila izii la kuvoka
 nelisikie lekiteta nami sa igunda, likati: Kwea
 na kunu, nnekuvonyesha vila vyeneamongika ivi
 2 vyekivecha. *Wa ila indi nikaziwa ni mpeho-
 ngwa, nikavona kichumbi cheho he ivunde, ka-
 3 ngi he kichumbi hena ekikaie. *Ula ekikaie
 nekimirereha, efwanane na ibwe la yasipi kana
 la saridio; kangi kichumbingwa chekidanganiwe
 ni vuta vwa mvua, nekivurereha vufwanana na
 4 ibwe la sumaragidino. *Kangi kichumbingwa
 kikadanganiwa ni vichumbi vingi makumi meri
 na vine, ivi vichumbi vikaiwe ni vazima makumi
 meri na vane, vejikie shuke nyewa, kangi he mitwi
 5 yavo vena mabundu a zahabu. *Kangi he kichu-
 mbingwa hakafuma maluimiži na mazii na maru-
 rumo; mozya he kichumbingwa hakaaka malu-
 gala mfungate, nio žila mpeho mfungate žakwe

- 6 Murungu. *Kangi mozya he kichumbingwa hena chekee sa lukanga lwa kilolo, lwefwanane na kirisitalo. Kangi gati na gati he kichumbingwa na miondo yose hekina nyama nne žegishiže
- 7 meso mozya na nyuma. *Nyama ya kuvoka ifwanane na simba, ya keru ifwanane na ndama, ya katatu ina vusho sa vwa muntu, ya kane
- 8 ikee sa igovegove lepururika. *Iži nyama žose nne žekina mazau mtandatutandatu; žigishiže meso cha ndeni na cha nze, musi na kio težitera kuteta iti: Ezerire, ezerire, ezerire ni Mfumwa Murungu, ena nzinya žose, eki aha, e aha, ene-
- 9 aza! *Kangi hantu ižo nyama žemgimbikia ula, ekee he kichumbingwa, ekalama kale na kale,
- 10 hamwe na kumvikia shima na mvera, *niho vala vazima makumi meri na vane navo vemkodekia ula, ekee he kichumbingwa, vekimtasas ye ekalama kale na kale, vekikenja vevika bundu žavo
- 11 si he kichumbingwa vekiti: *We Mfumwa wetu na Murungu wetu, we kikufwenye kuguha vwedi na shima na nzinya; ambu we urumbie vintu vyose, kangi kila we wekundie, vyose vikaoka aho, vikarumbwa.

5.

Mwana ñonji einkwa kitabu, chena vyapa mfungate.

- 1 HE mkono wa kuume wa ula ekee he kichumbingwa, nikavona kitabu, chegondiwe cha ndeni
- 2 na cha nze, chefingiwe na vyapa mfungate. *Nikavona mlao ena nzinya, eberikira na izii ibaha ekiti: Ni ani chemfwenye kutangaramua kitabu
- 3 na kubaža vyapa vyacho? *Mira uko he ivunde neri he isanga neri si he isanga tehena edimie
- 4 kukitangaramua neri kukirereha. *Nami nikaia haiwa, kila hesivoneke, chemfwenye kukitangaramua kitabu kana kukirereha. *Niho mmwenzu
- 5 wa vala vazima enira ekiti: Usiie, rereha, simba

yefuma he mbari yakwe Yuda he lukolo lwakwe Dawidi, ivotie nesa itangaramue kitabu na kubaža vyapa vyacho mfungate.

- 6 Gati na gati he kichumbingwa na he žila nyama nne na he vala vazima, nikavona hemuke mwana ñonji, ekee sa ekomiwe, ena mpembe mfungate na meso mfungate, nio žila mpeho mfungate žakwe Murungu, žetumiwe he isanga lose.
- 7 Akaza, akaguha kila kitabu he mkono wa kuume
8 wa ula, ekee he kichumbingwa. *Aho ekiguha icho kitabu, žila nyama nne na vala vazima makumi meri na vane vakamkodekia ula mwana ñonji, vose vegwirire mapango na videnende vya zahabu, vyena mafutiriro a kufunkižiža, niyo
9 mitaso ya vezerire. *Veimba lumbo lushaa vekiti: We kikufwenye kuguha kitabu na kubaža vyapa vyacho; ambu we wakomwa, wamzurira Murungu vantu na sakame yako, va he malukolo ose na viteto vyose na mbari žose na vankoma vose,
10 *ukavaosha vafumwa na vaatasa va Murungu wetu, venetetia ili isanga.
- 11 Nikarereha, nikasikia izii la valao vajinki, vedenganie kila kichumbi na žila nyama na vala vazima; ava vekuloke elufu ikumi kantu elufu
12 ikumi, kangi elufu kantu elufu. *Ava vakateta na izii ibaha: Mwana ñonji, ekomiwe, kimfwenye kuguha vubaha na vuzuri na viugo na nzinya na shima na vwedi
13 na ntogolo. *Na vyose vyerumbiwe, vyehe he ivunde na he isanga na si he isanga na he lukanga na vyose vye aho nikavisikia vyekiti: Ula, ekaa he kichumbi na ula mwana ñonji vainkwe ntogolo na shima na vwedi na vubaha
14 kale na kale! *Niho žila nyama nne žeti: Amina!, vala vazima navo vakakodeka, vakatasa.

6.

Vyapa mtandatu vibažwa.

- 1 NIKAVONA mwana nonji ekibaža kimwe cha vila vyapa mfungate, nikasikia mwe ya žila nyama nne yekiteta na izii, lekee sa lukwa,
- 2 lekiti: Nzo! *Nikarereha, nikavona farasi nyewa, kangi ula eipandie egwirire vuta; akainkwa mlinga, akahafuma sa mvoti nesa avote.
- 3 Ekirabaža chapa cha keru niho nesikia ila nyama
- 4 ya keru yekiti: Nzo! *Hakafuma farasi ingi nkundu twa; ula eipandie echunguwe kuvusha masikižano he ili isanga, nesa vakomane; kangi akainkwa muhandwi mbaha.
- 5 Ekirabaža chapa cha katatu, niho nesikia nyama ya katatu yekiti: Nzo! Nikarereha, nikavona farasi nyiru, kangi ula eipandie egwirire kiringa-
- 6 nyo he mkono wakwe. *Nikasikia sa izii uko gati he žila nyama nne lekiti: Katangu kamwe ka ngano ni roboo, kangi vutangu vutatu vwa mahemba ni roboo; mira mafuta na mvinyo usizevikonda!
- 7 Ekirabaža chapa cha kane, niho nesikia nyama
- 8 ya kane yekiti: Nzo! *Nikarereha, nikavona farasi ya maivu, ula eipandie, izina lakwe niye kifwa, ha mkoma hemratere. Vakainkwa vubaha vwa ifungu la kane he isanga, vakome na muhandwi kana na nzota kana na kifwa kana na mataa a isanga.
- 9 Ekirabaža chapa cha kasano, nikavona si he ishotio la nombe ža mtaso mpeho ža vala, vekomiwe he mburi ya mburi ya Murungu na he
- 10 mburi ya vula vuvoni, vekina navwo. *Vakaia na izii ibaha vekiti: We Mfumwa wezerire, we wa idi, ni nini hantu weneachwia sakame yetu
- 11 sire he vala, vetua he isanga? *Vose vakainkwa michoka mijewa, vakairwa, iti varongeshinja

- hadori, sari aho vandima vayae na vanduu vavo vekineakuloshwa navo, veneakomwa sa vo.
- 12 Nikavona ekibaža chapa cha katandatu, niho hetea kisukasi kibaha; izuva likaoka ijiru sa mbialo yerongiwe na nywee, mweži wose ukaoka
- 13 sa sakame, *kangi ntondo žikagwa na si, sa mkuyu, vuntu wegwisha nkuyu žakwe mbisi,
- 14 wekikushwa ni nkungu mbaha. *Ivunde likatana sa kitabu chekomwa, mingori yose na virua vyose
- 15 vikavushwa hantu havyo. *Vafumwa va ili isanga na valao na vabaha na vazuri na venye nzinya na vazoro vose na esi vazoro vakakufisa he
- 16 mpanga na he makamba a mingori, *vakaira mingori na makamba iti: Tugwiieni, mutufise, tusivone vusho vwa ula, ekaa he kichumbingwa
- 17 na oro ya mwana nonji; *ambu musi mbaha wa oro žakwe wazi, ingeri enekia ni ani?

7.

Vantu 144000 va mbari ya Isiraeli vevikwa kisimbiko; ibumba ibaha la vala vekaniwe he mbari žose.

- 1 Ivi vyekivecha nikavona valao vane, vemuke he miondo mine ya isanga, vegwirire žila mpeho nne ža isanga, nesa hasifefete mpeho he isanga neri
- 2 he lukanga neri he miti neri mmwe. *Nikavona mlao ungi ekwea, kula hantu izuva lebukia, ena na kisimbiko cha Murungu eho meso; akavatanga na izii ibaha vala valao vane, vechunguwe kuko-
- 3 nda isanga na lukanga, *ekiti: Musikonde isanga neri lukanga neri miti, sari aho tweekikenja kuvavika vandima va Murungu wetu visimbiko he
- 4 vizango vyavo. *Nikasikia vala vena visimbiko vuntu vekuloke: Vantu elufu igana na makumi mane na ne vena visimbiko, vefuma he mbari
- 5 žose ža vaana Isiraeli. *Va mbari yakwe Yuda elufu ikumi, na mbiri vena kisimbiko; va mbari yakwe Rubeni elufu ikumi na mbiri; va mbari

- 6 yakwe Gadi elufu ikumi na mbiri; *va mbari
 yakwe Aseri elufu ikumi na mbiri; va mbari
 yakwe Nafutali elufu ikumi na mbiri; va mbari
 7 yakwe Manase elufu ikumi na mbiri; *va mbari
 yakwe Simeoni elufu ikumi na mbiri; va mbari
 yakwe Levi elufu ikumi na mbiri; va mbari
 8 yakwe Izashari elufu ikumi na mbiri; *va mbari
 yakwe Sebuloni elufu ikumi na mbiri va mbari
 yakwe Yosefu elufu ikumi na mbiri; va mbari
 yakwe Benyamini elufu ikumi na mbiri vena
 kisimbiko.
- 9 Ivi vyekisia, nikarereha, nikavona ibumba ibahisha, lesidimika kutalwa ni muntu, lefuma he vankoma na he mbari na he mazumbe na he viteto vyose, vemuke mozya he kichumbingwa na he mwana ñonji, vejikie michoka mijewa kangi vgwirire misala he mikono yavo. *Vakatetisha na izii ibaha, vakati: Lukio lufuma he Murungu wetu, ekaa he kichumbingwa, na he mwana ñonji!
- 11 *Valao vose vakadengania kila kichumbi hamwe na vazima na žila nyama nne, vakakodekia kila kichumbingwa vekisoma mitwi yavo si, vakamtasa
- 12 Murungu, *vakati: Amina! Ntogolo na vwedi na viugo na mvera na shima na vubaha na nzinya ni vya Murungu wetu kale na kale! Amina.
- 13 Vala vazima mmwenzu wavo akanivuža, akati: Ava vejikie michoka mijewa ni vani, vefuma na
- 14 hio? *Nikamwira: Mfumwa wangu, we ukimanyiže. Akanira: Ava nivo vefuma he vula vwasi vubaha, vakaoža michoka yavo, vakaizeriža he sakame ya mwana ñonji.
- 15 *Nicho cheshiga vekikaa mozya he kichumbi cha Murungu, vekimrongia ndima kio na musi he nyumba yakwe ya mtaso; kangi ula ekaa he kichumbi enetua havo.
- 16 *Tevekavone nzota-wa, nerj nkiru tevekasi kie kangi, neri tevekabigwe ni izuva

17 rini neri kiruke kingi; *ambu mwana nonji e gati he kichumbingwa enevarisha, enevatonja he vidaru vya mpombe ya nkalamo, kangi Murungu enehanguža mashoži ose he meso avo.

8.

Chapa cha kafungate kibažwa. Malugunda mane a kuvoka.

- 1 EKIRABAŽA chapa cha kafungate, vyose uko he
- 2 ivunde vikahuža nusu saa: *Nikavona vala valao mfungate, vemuke he Murungu, vekiinkwa malugunda mfungate. *Hakaza mlao ungi, akamuka he ishotio la nombe ža mtaso, egwirire kidenende cha zahabu cha kufunkižiža; akainkwa mafutiro majinki, aashote, vezerire vose vekitasa, he lila ishotio la zahabu le mozya he kichumbingwa.
- 4 *Moshi wa ala mafutiro ukakwea he mkono wa ula mlao hamwe na mitaso ya vezerire, ukafika he Murungu. *Ula mlao akaguha kila kidenende cha kufunkižiža, akakizuža moto wa lila ishotio, akakitaga na he isanga; hakateika mazii na malukwa na maluimiži na kisukasi.
- 6 Vala valao mfungate, vegwirire ala malugunda mfungate, vakakuringanya, nesa vaabige.
- 7 Wa kuvoka akabiga lugunda, niho heza mvua ya mabwe na moto vyesankanywe na sakame, vikagwishwa he isanga, ifungu la katatu la isanga likasha, kangi mani ose mavivi akasha.
- 8 Mlao wa keru akabiga lugunda, niho he lukanga heviritwa kintu chekee sa mngori, weaka moto; ifungu la katatu la lukanga likagaruka sakame.
- 9 *Ifungu la katatu la nyama žekaa he lukanga žikafwa, kangi ifungu la katatu la mashua likakondika.
- 10 Mlao wa katatu akabiga lugunda, niho uko he ivunde hegwa ntondo mbaha, yeaka sa lugala, ikagwa he ifungu la katatu la mieta na visima.

- 11 *Izina la io ntondo niyo msuvavi; ifungu la katatu la mpombe likaoka sa mpombe ya msuvavi; vantu vajinki vakakomwa ni ižo mpombe, kila ženyerishe.
- 12 Mlao wa kane akabiga lugunda, niho hebigwa ifungu la katatu la izuva na ifungu la katatu la mweži na ifungu la katatu la ntondo, nesa aa mafungu avyo a katatu atee kiža, nesa vila vya musifungu lavyo la katatu lisiake, na vila vya kio 'huo.
- 13 Nikarereha, nikasikia igovegove lekipururika gati he ivunde, lekiteta na izii ibaha: Vwasi, vwasi, vwasi vunezia vala, vetua he isanga, ala malugunda angi eshele ekineaia a vala valao vatatu veneabiga!

9.

Lugunda lwa kasano na lwa katandatu na vwasi vwa kuvoka na vwa keru.

- 1 MLAO wa kasano akabiga lugunda, niho nevona ntondo yefumie he ivunde ikagwa na he isanga; ikainkwa funguo ža kisima cha he nkoma.
- 2 *Ikachungua kila kisima cha he nkoma; hala he kisima hakatuturika moshi, sa moshi wa iziko ibaha, izuva likatea kiža kangi hosehose hakatea
- 3 kiža he mburi ya ula moshi wa he kisima. *He ula moshi hakafuma nzige žikagisha he isanga, žikainkwa nzinya sa vantu vishushe vyena nzi-
- 4 nya he ili isanga. *Žikairwa, iti žisikonde mani a isanga neri mgina wose neri miti yose, esire vantu vesina kisimbiko cha Murungu he vizango
- 5 vyavo. *Tevechunguwe kuvakoma, esire kuvanisha vwasi mieži misano. Kangi kuwaža kwavo
- 6 kukee sa kwa kishushe chekimwuma muntu. *He ila misi vantu veneenda kifwa, vasikivone. Ve-
- 7 nerekeru kifwa, mira kifwa kinevaaha. *Fwani ža ižo nzige žifwanane na farasi, žetandikwe nesa

- žitonjwe he nkondo; he mitwi yažo hena vye-
 fwanane na bundu ža zahabu; mavusho ažo ekee
 8 sa mavusho a vantu. *Žekina nywee sa nywee
 9 ža vache, majego ažo ekikee sa a simba. *Žekina
 na mademu sa mademu a kiera, kangi kilonzo
 cha mazau ažo chekikee sa kilonzo cha magari
 majinki, ekorotwa ni mafarasi na he nkondo.
 10 *Žina misise sa vishushe na malumbuya, kangi
 he misise yažo niho hantu hekee nzinya žažo ža
 11 kurishiža vantu vwasi mieži misano. *Vetetiwa
 ni mfumwa, mlao wa he nkoma, etangwa kie-
 bureo Abadoni, kigiriki izina lakwe etangwa
 Apolioni.
 12 Vwasi vwa kuvoka vwavecha, mavwasi meri
 echeriza.
 13 Mlao wa katandatu akabiga lugunda, niho nesi-
 kia izii, lefuma na he žila mpembe nne ža he
 14 ishotio la zahabu, le mozya he Murungu; *ilo
 likamwira mlao wa katandatu, egwirire igunda:
 Chungua vala valao vane vechungiwe he ula
 15 mweta mbaha wa Oifurati. *Vala valao vane
 vakachunguiwa, vevikiwe saa na musi na
 mweži na mwaka, nesa vakome ifungu la katatu
 16 la vantu. *Vala vepandie farasi vekuloke elufu
 makumi meri kantu elufu ikumi. Nikasikia veki-
 17 talwa. *Ivi vyose nekivivonyeshwa, nikavona ižo
 farasi na vala vežipandie avo vekina mademu
 ekee sa moto, angi sa moshi, angi sa kibiriti;
 mitwi ya farasi yekikee sa mitwi ya simba, kangi
 he mitwi yažo hefuma moto na moshi na kibiriti.
 18 *Aa mavwasi matatu akakoma ifungu la katatu
 la vantu, moto na moshi na kibiriti hefuma he
 19 miomo yažo. *Ambu nzinya ya farasi iho he miomo
 na misise yažo;ambu misise yažo ikee sa nyoka,
 20 kangi žina mitwi žekonda vintu nayo. *Vala
 vantu vangi vesikomiwe ni aa mavwasi, teve-
 chwie muti he mburi ya ndima ya mikono yavo,

teveshigie kutasa nkoma na fwani ža mirungu yavo ya zahabu na ya feza na ya nandu na ya mabwe na ya miti, yesidima kuvona neri kusikia 21 neri kuanga. *Tevechwie muti he mburi ya kukoma kwavo na vusavi vwavo na kushinda kwavo na vukea vwavo.

10.

Yohana einkwa kitabu ni mlao, ekimiža; mirurumo mfungate.

- 1 NIKAVONA mlao ungi ena nzinya, esea efuma he ivunde, edokie ivunde, kangi vuta vwa mvua vuho he mutwi wakwe, vusho vwakwe vukee sa
- 2 izuva na magu akwe sa ngwižo ža moto. *He mkono wakwe ekihete katabu kefununkurwe. Akavika kugu kwakwe kwa kuume he lukanga
- 3 na kula kwa kumoso he isanga. *Akateta na izii ibaha sa simba yeruruma. Ekiteta, niho ila
- 4 mirurumo mfungate yesikiika mazii ayo. *Kangi ila mirurumo mfungate yekiteta, nikaenda kugonda; nikasikia izii leteta uko he ivunde leti: Fisa vila vyetetiwe ni ila mirurumo mfungate, usivigonde.
- 5 Niho ula mlao, nemvonie emuke he lukanga na he isanga, evusha mkono wakwe wa kuume na
- 6 he ivunde, *akakuelya na ula ekalama kale na kale, erumbie ivunde na vyose vye he lo, na isanga na vyose vye he lo, na lukanga na vyose
- 7 vye he lwo, iti tehena kiaze kingi kangi; *mira he misi ya izii la mlao wa kafungate ekibiga lugunda, niho mpiso ya Murungu yeneakuloshižwa, sa vuntu evabirikire vaarota vala, eki vandima vakwe.
- 8 Kangi lila izii nekilisikie uko he ivunde, likateta-wa na mi, likanira: Tonga, uguhe kala katabu kefununkurwe, kegwirirwe ni ula mlao, emuke
- 9 he lukanga na he isanga. *Nikatonga he ula mlao, nikamwira aninke kala katabu. Naye aka-

- nira: Kaguhe ukamiže; he ndeni yako kenenyera,
10 mira he momo wako kenenora sa nzoke. *Nika-
guha kala katabu he mkono wa ula mlao, nika-
kamiža; he momo wangu kakanora sa nzoke,
mira nekikenja kukala nikanyerwa uko ndeni.
11 *Nikairwa: Kikutala urote kang-i-wa he mbari
na vankoma na viteto na vafumwa vajinki.

11.

Nyumba ya Murungu iringanywa. Vavoni veri vekomwa,
kangi vevuka-wa he vefwie. Lugunda lwa kafungate.

- 1 NIKAINKWA itete lekee sa nzata, nikairwa: Vuka
uringanye nyumbangwa ya Murungu na ishotio
2 na vala vetasa aho. *Mira iboho, le nze he
nyumbangwa, ulishige, usiliringanye; ambu vanko-
ma veliinkiwe, navo venevatira muzi wezerire
3 mieži makumi mane na miri. *Nami nnejenja
vavoni vangu veri, navo venerota mazuva elufu
na magana meri na makumi mtandatu, vedokie
4 magunia. *Ava ni žila ntundwi mbiri na ila
mitata miri, yemuka mozya he Mfumwa wa isanga
5 lose. *Muntu ekienda kuvakonda, niho hefuma
moto he miomo yavo, wela vanzo vavo; kangi
hekitea eenda kuvakonda, kimtala akomwe 'huo.
6 *Ava vena nzinya ya kufingia ivunde, hasigwe
mvua he ila misi hantu verotia: kangi vena nzinya
ya kugarushiža mpombe ioke sakame na ya
kugerira ili isanga vwasi aho hantu vekunda.
7 *Vekikenja vuvoni vwavo, ila nyama, yekwea he
8 nkoma, inevalwanya na kuvakoma. *Vimba vyavo
vinekaa he nzia ya ula muzi mbaha, yetangwa
kilusimo Sodomu na Egiputa, hantu neri Mfumwa
9 wavo ekonterwe he muti. *Kangi vantu va mbari
na va malukolo na va viteto na va vankoma ve-
nerereha vimba vyavo misi mitatu na nusu, neri
tevekakunde vimba vyavo vyekižikwa he mbira.
10 *Kangi vala, vetua he ili isanga, vezahirwa he

- mburi yavo, veshangalalwa, vetumižiža na vintu vyedi, kila ava vaarota veri vevarishiže vwasi
- 11 vala vetua he isanga. *Mazuva matatu na nusu ekivecha, vakangiwa ni mpeho ya nkalamo yefuma he Murungu, vakamuka na magu avo;
- 12 vala vevavona, vakangiwa ni fole mbaha. *Nikasikia izii ibaha uko he ivunde lekivaira: Kweani na kunu! Vakakwea he ivunde na
- 13 mavunde, vanzo vavo vakavayoa. *Ala marongo hakaza kisukasi kibaha, ifungu la ikumi la muzi likakondika, mazina a vantu elufu mfungate akakomwa he icho kisukasi; vala vangi vakangiwa ni fole mbaha, vakamvikia Murungu wa ivunde shima.
- 14 Vwasi vwa keru vwavecha; rereha vwasi vwa katatu vumangaza.
- 15 Mlao wa kafungate akabiga lugunda; niho heiteika mazii mabaha uko he ivunde, eti: Vufumwa vwa isanga lose vwaoka vwa Mfumwa wetu na Kirisito wakwe, naye
- 16 enevatetia kale na kale. *Vala vazima makumi meri na vane, vekaa he vichumbi vyavo mozya he Murungu, vakatuguta, vakasoma mavusho si, vakamtasa Murungu, *vakati: Tukutogola we Mfumwa Murungu, wena nzinya žose, we aha, kangi weki aha, iti uguhie nzinya žako
- 18 mbaha na kungia he vufumwa vwako! *Vankoma vekweiwe ni oro, niho oro žako žefuma, kangi haringana ha kulahia vefwie, na hakuvainkia vupokeži vandima vako, vaarota, vezerire, na vala, vefoleka izina lako, vadori na vabaha, na
- 19 kukonda vala vekondie isanga. *Nyumba ya Murungu uko he ivunde ikajuvuwa, ibweta la maagano akwe likavonwa he nyumba ya Murungu; hakatea maluimiži na mazii na mirurumo na kisukasi na mvua mbaha ya mabwe.

12.

Mche edokie izuva elwanywa ni ijoka ibaha. Ilo ijoka livotwa ni Mikaeli.

- 1 UKO he ivunde hakavoneka ihirimo ibaha: Mche edokie izuva, kangi mweži u si he magu akwe, kangi he mutwi wakwe hena bundu ya ntondo
- 2 ikumi na mbiri. *Naye ena ndeni, eaga ekiwažwa, kila efikiwe ni nkondo ya kumoga.
- 3 Hakavoneka ihirimo lingi he ivunde: Hakavonwa ijoka ibaha, lerotome sa moto, lena mitwi mfungate na mpembe ikumi, kangi he mitwi yalo
- 4 hena mabundu mfungate a kifumwa. *Msise walo ukakorota ifungu la katatu la ntondo ža ivunde likažitaga he isanga. Ilo ijoka likamuka mozya he ula mche, eenda kumoga, nesa ekikenja
- 5 kumoga limiže mwana wakwe. *Akamoga mwana wa kibwange, eirwa iti arishe vankoma vose na nzata ya kiera; mwana wakwe akatikwa na he
- 6 Murungu he kichumbi chakwe. *Ula mche akaha na he nyika, hantu Murungu emringanyiže ha kukaa, nesa arerwe hala mazuva elufu na magana meri na makumi mtandatu.
- 7 Hakagwa nkondo uko he ivunde; Mikaeli na valao vakwe vakalwana na ijoka. Ijoka lika-
- 8 jenjwa kulwana ni valao valo; *Mira tevevotie, neri hantu havo tehevoneke kangi he ivunde.
- 9 *Ilo ijoka ibaha, nyoka ya kale, yetangwa mrenge na shetani, eteshiže isanga lose, akatagwa na he isanga, kangi valao vakwe vakatagwa hamwe
- 10 naye. *Nikasikia izii ibaha uko he ivunde, leti: Iki lukanio na nzinya na vufumwa vwaoka vwa Murungu wetu na nzinya žaoka ža Kirisito wakwe; ambu mrenge wa vanduu vetu atagwa, ula ekiva-
- 11 sembeka he Murungu musu na kio. *Navo vamvota he mburi ya sakame ya mwana nonji na he mburi ya vuvoni vwavo,

- tevekundie kutua wanga, neri veki-
 12 fishwa he kufwa. *Huo zahirwani nywi ma-
 vunde nanywi mwetua aho! Ve he isanga na
 he lukanga venevona vwasi; ambu shetani ase-
 henyu, kangi ena oro mbaha, kila emanyiže, iti
 misi yakwe ni midori.
 13 Lila ijoka lekivona, iti latagwa na he isanga,
 likadindisha ula mche, emogie ula mbwange.
 14 *Ula mche akainkwa mazau meri sa a igovegove
 ibaha, nesa apururike na hala hantu hakwe he
 nyika, nesa areriwe aho, kiazze na viaze na nusu
 15 kiazze, nesa asivonwe ni lila ijoka. *Lila ijoka
 likafwinya mpombe he momo walo sa mweta,
 imfikie ula mche nesa atikwe ni io mpombe
 16 nyinki. *Isanga likamjenja mche, likaasama,
 likamiža ula mweta lila ijoka lefwinyiže he mo-
 17 mo walo. *Lila ijoka likavihiwa he mburi ya
 ula mche, likatonga kuavagwishiža vaana vakwe
 vangi nkondo, vegwirisha miomo ya Murungu
 kangi vena navwo vuvoni vwakwe Yesu.

13.

Nyama yena mitwi mfungate ifuma he lukanga, ingi yena
 mpembe mbiri ifuma he isanga.

- 1 NAMI nikamuka he mshangaga wa lukanga.
 Aho he lukanga nikavona hekikwea nyama, yena
 mpembe ikumi na mitwi mfungate, kangi he
 mpembe žayo ina mabundu ikumi a kifumwa,
 2 na he mitwi yayo ina mazina a lubero: *Io nyama
 nevonie ifwanane na mpishi, magu ayo ekee sa
 a nyere, momo wayo sa momo wa simba. Lila
 ijoka likainka vufumwa na kichumbi chalo na
 3 nzinya mbaha. *Mutwi wayo mmwe ufwanane
 sa wetekakantwa, nesa ufwe; mira kionda cha-
 yo, cheendie kuikoma, kikakia. Isanga lose lika-
 4 maka ila nyama. *Vakatasa lila ijoka, kila

- leinkie ila nyama vufumwa, neri ila nyama vakaitasa, vakati: Efwanana na ii nyama ni
5 ani? Edima kulwana nayo ni ani? *Ikainkwa momo, weteta vintu vibaha na malubero; ika-inkwa vufumwa kuronga ndima žayo mieži ma-
6 kumi mane na miri. *Ikatanya miomo yakwe, nesa itete mburi ža kumbera Murungu na kudaa izina lakwe na nyumba yakwe na vo vetua he
7 ivunde. *Ikakundižwa kulwana na vezerire na kuvavota; kangi ikakundižwa kutetia malukolo ose na mbari žose na viteto vyose na vankoma
8 vose. *Vose, vetua he isanga, veneitasa, vose vesigondiwe mazina avo he kitabu cha nkalamo cha mwana ņonji, ekomiwe too kurumbwa kwa
9 ili isanga. *Ena isikio, nasikie! *Ye echunga,
10 enechungwa, ye ekoma na muhandwi, kimtala akomwe na muhandwi. Kunu hena migumirižiže na migwirishiže ya vezerire.
11 Nikavona nyama ingi yekwea uko si he isanga: lo yekina mpembe mbiri sa ņonji, mira iteta sa
12 lila ijoka. *Io ironga ndima žose ža vufumwa vwa ila nyama ya kuvoka, kangi ishiga ili isanga na vose vetua helo vatase ila nyama ya kuvoka, ila yekiie kionda chayo, cheendie kuikoma.
13 *Ironga mahirimo mabaha, ishiga neri moto ufume he ivunde, ugwe na he isanga, vantu
14 veyoie. *Itesha vala, vetue he isanga he mburi ya ala mahirimo, yekundižwe kuronga yekiyowa ni ila nyama; ambu ivaira vala vetua he isanga, iti vairongie ila nyama yena kionda cha muhandwi
15 uko iho fwani. *Ikakundižwa kugera fwani ya ila nyama muho, nesa fwani ya ila nyama idime kuteta, ishige vose vesitasa fwani ya ila nyama
16 vakomwe. *Kangi ishiga vose vakurongie kisi-mbiko he mikono yavo ya kuume kana he vizango vyavo: Vadori na vabaha, vazuri na vakiva, vala
17 esi vazoro na vazoro, *nesa hasitee edima kuzora

kana kutaga, esire ula, ena nacho kisimbiko, izina la ila nyama kana itaro la izina lakwe.
 18 *Kiugo ziki! Ye evimanyiže adunganye mtaro wa ila nyama; ambu ni mtaro wa muntu, kangi mtaro wakwe ni magana mtandatu na makumi mtandatu na mtandatu.

14.

Vala elufu igana na makumi mane na vane he mungori wa Sioni. Valao vatatu vebirikira. Mwanangwa wa muntu eazera, he isanga hafwindikwe.

- 1 Nekirereha, nikavona mwana ñonji emuke he mungori wa Sioni, ena na vantu elufu igana na makumi mane na vane, vegondiwe izina lakwe
- 2 na izina la Vavee he vizango vyavo. *Nikasikia izii he ivunde, lefwanane na kuboma kwa mpo-mbe nyinki na kururuma kwa mrurumo mbaha; kangi izii, nelisikie, lifwanane na la vaabiga ipa-
- 3 ngo vebiga mapango avo. *Veimba lumbo lushaa mozya he kila kichumbingwa na he žila nyama nne, žeho meso, na he vala vazima; te-hena edimie kukufundisha lula lumbo, esire vala elufu igana na makumi mane na vane, vekombo-
- 4 lwe he isanga. *Ava nivo vesikujiraže na vache, ambu ni vabora; ava nivo, vemratera mwana ñonji aho hantu etonga. Ava vekombolwe he vantu, va kuvoka vakwe Murungu na va mwana
- 5 ñonji. *He miomo yavo tehevoneke mongo; tevena masa.
- 6 Nikavona mlao ungi epururika gati he ivunde, ena nayo mburingwa ya kale na kale, aeibirikira vala, vetua he isanga, he vankoma vose, na ma-
- 7 lukolo ose na viteto vyose na mbari žose. *Akata-teta na izii ibaha: Mfolekeni Murungu mvikieni shima, ambu marongo akwe a kulahia afika; mtaseni ula, erumbie ivunde na isanga na luka-nga na vidaru!

- 8 Mlao ungi wa keru akaratera, akati: Wakondika! Wakondika ula muzi mbaha wa Babeli; ambu unyweshiže vankoma vose na mvinyo wa ku-shinda kwawo wena oro.
- 9 Mlao ungi wa katatu akavaratera, akateta na izii ibaha: Muntu ekitasa ila nyama na fwani yayo, ekiguha kisimbiko he kizango chakwe kana he
- 10 mkono wakwe, *naye enenyweshwa mvinyo wa oro yakwe Murungu, wegerirwe he itumbi la oro yakwe, wesikomiwe makari; na ye enerishwa vwasi na moto na kibiriti, ekiyowa ni valao vererire na mwana nonji. *Moshi wa vwasi vwavo unetuturika kale na kale; tevena ha kuhemia kio na musu, vala vetasa nyama na fwani yayo, veguha kisimbiko cha izina lakwe. *Aho hena migumiriziže ya vala vererire, vegwirisha miomo yakwe Murungu na migwirishiže yakwe Yesu.
- 13 Nikasikia izii uko he ivunde leti: Gonda: Veneakia ni vala vefwa vena na Mfumwa too iki! Mpehongwa iti: Hevae, vehema he ndima žavo, ambu mirongire yavo ivaratera.
- 14 Nikarereha, nikavona ivunde ijewa, kangi he ivunde hekee efwanane na mwana wa muntu. He mutwi wakwe ena bundu ya zahabu, kangi he mkono wakwe egwirire ihandwi lechwa.
- 15 *Hakafuma mlao ungi kula he nyumbangwa, akamtanga ula ekee he ivunde na izii ibaha, akati: Kota ihandwi lako uchwe; ambu marongo a kuchwa afika, kangi vila vyechwiiwa he isanga
- 16 vyateisha kuoma. *Niho ula ekee he ivunde etaga ihandwi lakwe na he isanga, isanga likachwiwa.
- 17 Hakafuma mlao ungi kula he nyumbangwa, ye
- 18 he ivunde, naye ekina ihandwi lechwa. *Hakafuma mlao ungi kula he ishotio, einkiwe vufumwa vwa moto, akamtanga ula, ena na ihandwi

lechwa, na izii ibaha, akati: Kota ihandwi lako legwira, uchwe vishembwerere vya mzabibu wa
 19 isanga; ambu ntunda žawo žavibwa. *Ula mlao akavika ihandwi lakwe na he isanga, akachwa zabibu ža isanga, akažitaga na he lila ikongo ibaha la kuchumbuia la oro yakwe Murungu.
 20 *Žikachumbuiwa nze he muzi, hala he ikongo hakafuma sakame yefikie he hatamu ža farasi.

15.

Vaaimba he lukanga lwa kilolo. Valao vena milaho mfunigate ya mkengelejo vefumirira.

1 NIKAVONA ihirimo lingi uko he ivunde, ibaha kangi la kumaka: Ni valao mfunigate, vena nayo milaho mfunigate ya mkengelejo; ambu niyo yekullosha oro ya Murungu.

2 Nikavona lukanga lwa kilolo, lwesankanywe na moto, kangi vala, vevotie ila nyama na fwani yayo na mtaro wa izina layo vemuke he lukanga lwa kilolo, vegwirire mapango a Murungu.

3 *Veimba lumbo lwakwe Mose, mndima wa Murungu, na lumbo lwa mwana nonji, vekiti: Mfumwa Murungu wena nzinya žose, ndima žako ni mbaha kangi ni ža kumaka! We Mfumwa wa vankoma, nzia žako ni ža ulanga kangi ni

4 ža idi! *Ni ani esikakufoleke, Mfumwa, na kusakaza izina lako? Ambu niwe wawe wezerire; ambu vankoma vose veneza vakutase we, ambu ndima žako ža ulanga žamanyika.

5 Ivi vyekivecha, nikavona nyumbangwa ya ihema
 6 ye uko he ivunde yekijuvuwa. *Vala valao mfunigate, vena na ila milaho mfunigate vakafuma he nyumbangwa vedokie shuke nyewa žemekesa, kangi he vikombe vedokie ngana ža zahabu.

7 *Mwenzu ya žila nyama nne žeho meso ikavainka vala valao mfunigate videnende vya zahabu, vyezue oro ya Murungu ekalama kale na kale.

- 8 *Nyumbangwa ikazua moshi na vwedi vwa Murungu na vwa nzinya žakwe. Tehena edimie kungia he nyumbangwa, milaho mfungate ya vala valao mfungate yesinasia.

16.

Videnende vyena oro ya Murungu viitwa.

- 1 NIKASIKIA izii ibaha lefuma kula he nyumbangwa, levaira vala valao mfungate: Tongani mu-eita vila videnende mfungate, vyena oro ya Murungu, he isanga.
- 2 Wa kuvoka akatonga, akaita kidenende chakwe na he isanga. Niho vala vantu, vena kisimbiko cha ila nyama, vetasie fwani yayo, vefuma mahute mavivi, ewaža haiwa.
- 3 Ula wa keru akaita kidenende chakwe na he lukanga; niho lweoka sakame sa ya muntu eko-miwe, vyose vyeho meso vye hala he lukanga vikafwa.
- 4 Ula wa katatu akaita kidenende chakwe na he
- 5 mieta na he vidaru, vikagaruka sakame. *Nikasikia mlao wa mpombe ekiti: We wezerire, we aha kangi weki aha, we u mlanga, kila welahie
- 6 'huo. *Ambu sakame ya vezerire na ya vaarota veiitie, nawe uvainkie sakame vanywe;ambu
- 7 kivafwenye. *Vyekikenja nikasikia ishotio lekiti: Kididi, Mfumwa Murungu, wena nzinya žose, milaho yako ni ya idi yena ulanga.
- 8 Ula wa kane akaita kidenende chakwe na he izuva, niho lechunguwa kushota vantu na moto.
- 9 *Vantu vakateisha kushotwa ni moto mbaha, vakarara izina la Murungu eetie ila milaho na nzinya yakwe, neri tevechwie muti iti vemvikia shima.
- 10 Ula wa kasano akaita kidenende chakwe na he kichumbi cha ila nyama, niho isanga lakwe letea

- kiža; vakaumauma malumi avo he mburi ya ku-
 11 wažwa, *vakamrara Murungu wa ivunde he mburi
 ya vwasi vwavo na he mburi ya mahute avo,
 neri tevehwie muti vakashiga ndima žavo.
- 12 Ula wa katandatu akaita kidenende chakwe na
 he ula mweta mbaha wa Oifurati; niho mpombe
 yawo yeoma, nesa vafumwa, vefuma hantu izuva
- 13 lebukia, varinganyižwe nzia. *Nikavona mpepo
 ntatu mbivi, žekkee sa machua, žekifuma he mo-
 mo wa lila ijoka na he momo wa ila nyama na
- 14 he momo wa ula mwarota wa mongo. *Ižo ni
 mpepo ža mashetani žeronga mahirimo, žetonga
 he vafumwa va isanga lose, žievakonga he nko-
 ndo ya lila izuva ibaha la Murungu, ena nzinya
- 15 žose. *Rereha, nneza sa mkea. Eneakia ni ula
 eshinjia meso na kurerehisha shuke žakwe, nesa
 asiange kituhu, vantu vakavona vyakwe vyena
- 16 soni. *Akavavunganya hantu hetangwa kiebu-
 reo Harimagedoni.
- 17 Ula wa kafungate akaita kidenende chakwe na
 he mpeho. Niho hefuma izii ibaha kula he nyu-
 mbangwa, he kichumbingwa, leti: Vyarongika.
- 18 *Niho heteika maluimiži na mazii na mirurumo;
 kangi hakateika kisukasi kibahisha. Kisukasi
 cheringane 'huo tekinateika too 'huo vantu vetue
- 19 he ili isanga. *Ula muzi mbaha ukafuma ma-
 fungu matatu, mizi ya vankoma ikagwa, ula muzi
 mbaha wa Babiloni ukakumbukwa ni Murungu,
 nesa auinke itumbi la mvinyo wa oro na wa
- 20 kuvihiwa kwakwe. *Virua vyose vikaaha, neri
 21 miŋgori teivoneke. *Hakagwa mvua mbaha ya
 mabwe, imwe lekuloka mžigo, yefuma he ivunde
 yegwa na he vantu. Vantu vakamrara Murungu
 he mburi ya vwasi vya io mvua ya mabwe, ambu
 vwasi vwayo ni vubahisha.

17.

Mche epandie nyama evotwa ni mwana nonji.

- 1 HAKAZA mmwenzu wa vala valao mfungate, vena vila videnende mfungate, akateta nami, akati: Zo, nnekuvonyesha ula mche eteisho kushinda ekaa he žila mpombe nyinki, vuntu enelahwa;
- 2 *ambu vafumwa va isanga veshindie naye, kangi vala vetue he isanga veengee mvinyo wa kushinda kwakwe. *Akanitwaa kimpeho na he nyika. Nikavona mche epandie nyama nkundutwa, yegishiže mazina a kiraro, yena mitwi mfungate na mpembe ikumi. *Ula mche edokie shuke yedi nkundu na ya kisutu, ekuhambie na zahabu na vubwe vwena zinda na makarata, egwirire itumbi la zahabu he mkono wakwe, lezue vila
- 5 vivivi na ala makwe a kushinda kwakwe; *he kizango chakwe egondiwe izina la mpiso: Babiloni mbaha, kwao wa vala vose veshinda na
- 6 vivivi vyose vya ili isanga. *Nikavona, iti ula mche aengea sakame ya vezerire na sakame ya vavoni vakwe Yesu. Nami nekimvona, nikateisha kumaka.
- 7 Ula mlao akanira: Umakia-ni? Mi nnekwira mpiso ya ula mche na ya ila nyama, eipandie,
- 8 yena mitwi mfungate na mpembe ikumi. *Ila nyama weivonie, yekiho, kangi teiho, kangi inefuma-wa he nkoma, itonge kuakondika. Vala vetua he isanga, mazina avo esigondiwe he kitabu cha nkalamo too kurumbwa kwa ili isanga, venemaka vekivona ila nyama, iti yekiho kangi
- 9 teiaha kangi ineaoka aha wa. *Kucha kwena viugo zuku: Ila mitwi mfungate ni mingori mfungate hantu ula mche ekaa, kangi ni vafumwa
- 10 mfungate: *Vasano vavo vagwi, mmwe e aha iki, ula ungi tenazi; kangi ekineza kimtala akae kamchungo. *Kangi ila nyama yekiho kangi teiaha,
- 11

- njenye ni ya kanane kangi ni ya vala mfungate,
 12 itonga kuakondika. *Kangi žila mpembe ikumi wevonie, ni vafumwa ikumi, vesinainkwa vufumwa, mira veneinkwa nzinya sa vafumwa hamwe
 13 na ila nyama saa mwe. *Ava vose madunganyo avo ni mamwe, nzinya žavo na vufumwa vwavo
 14 veinka ila nyama. *Ava venelwana na mwana ñonji, mira mwana ñonji enevavota; ambu ye ni mbaha wa vabaha na mfumwa wa vafumwa, kangi vala ena navo ni va idi, vetangiwe na kusagurwa.
 15 Akanira: Žila mpombe, weživonie, hantu ula mche eshinda ekaa, ni mbari na mabumba a vantu na
 16 vankoma na viteto. *Žila mpembe ikumi weživonie hamwe na ila nyama venemvihiwa ula mche eshinda, venemkonda vamshige kituhu, vena
 17 nela nyama yakwe, vamshote na moto. *Ambu Murungu eshigie ngoro žavo žikakuloshia madunganyo akwe na kuronga na madunganyo mamwe, kuinka ila nyama vufumwa vwavo, sari mburi
 18 žakwe Murungu žikuloshwe. *Ula mche, wevonie, ni ula muzi mbaha, wena vufumwa vwa kutetia vafumwa va isanga.

18.

Muzi wa Babeli ukondika, uiiwa ni vayae.

- 1 IVI vyekivecha, nikavona mlao ungi, efuma he ivunde, ena nzinya mbaha; isanga likaangažwa
 2 ni vwedi vwakwe: *Akatanga na izii ibaha, akati: Wakondika! Wakondika ula muzi mbaha wa Babeli, waoka kaya ya mashetani, hantu hekaa mpepo žose mbivi, hantu hekaa neri madeje ose
 3 mavivi ekwahwa. *Ambu vankoma vose venywie mvinyo wa oro ya kushinda kwawo, vafumwa va ili isanga veshindie naye, vasusuriji va ili isanga veokie vazuri he mburi ža tama žawo.

- 4 Nikasikia izii lingi uko he ivunde, lekiti: Nywi
va mbari yangu, fumani hewo, nesa musitee sha-
nga na mabanu awo, mukangia he milaho yawo;
5 *ambu mabanu awo avunganywa akafika he ivu-
6 nde, Murungu akakumbuka vutiri vwawo. *Uri-
heni sa vuntu wo werihie! Uriheni keru sa vuntu
ndima žawo žeringane; lila itumbi wekiligerire
7 muliugerire keru. *Vuntu wekikukazie na kutea
tama, nivwo vuntu mweneauinka vwasi na vuki-
va; ambu wo uti he ngoro yawo: Mi nikee sa
mche wa mfumwa, sifwiwe ni mwosi, vukiva si-
8 kavuvone neri. *Nicho cheshiga, milaho yawo
yekineaza he musu mmwenzu: Kifwa na vukiva
na nzota, kangi uneshotwa na moto; ambu Mfu-
9 mwa Murungu, eulahie, ena nzinya. *Vafumwa
va ili isanga veshindie vakaronga vya tama na-
wo, veneia na kuaga he mburi yawo, vekine-
10 avona moshi wawo aho wekisha. *Kila venesikia
fole na vwasi vwawo, venemukia hale vekiti:
Woyae! Woyae! Muzi mbaha wa Babiloni, muzi
wena nzinya, mlaho wako uzie he saa mwenzu.
11 *Vasusuriji va isanga veuiia, vevona vukiva, kila
12 hesina eneazora mbuso žavo kangi: *Mbuso ža
zahabu na feza na ža vubwe vwena zinda na
makarata na shuke žedi na nkundu na ža hariri
na ža kisutu, na miti yedi yose na ntanu žose
ža mpembe ža nzovu na ntanu žose ža miti žena
13 zinda na ža nandu na ža kiera na ža shondo, *na
mdalasini na mafutiro na miti yenunka nento na
ubani na mvinyo na mafuta na unga na ngano na
nombe na mbuži na nonji na mafarasi na magari
14 na miiri na ngoro ža vantu. *Ntunda, ngoro yako
yekizizihirwa, watekana nažo, vila vyose vyeme-
kesa vyena vwedi vyakondika tukazevivona rini.
15 *Vasusuriji va vintu ivi veoshižwe vazuri niwo,
venesikia fole he mburi ya vwasi vwawo, vemuka
16 hale, vekiiia na kusikia vukiva, *veneti: Woyae!

- Woyae! Ula muzi mbaha, wekijikie shuke žedi na nkundu na ža kisutu, wekikuhambie na za-habu na vubwe vwena zinda na makarata! Uvwo
 17 vuzuri vubaha vwakondwa he saa mwenzu. *Na vala vetonja mashua, navo veaga na mashua he lukanga na vantu va mashua na vose veronga
 18 ndima he lukanga, vakamuka hale; *vekiravona moshi wawo hala wekisha, vakaia, vakati: Che-
 19 fwanane na ula muzi mbaha ni kiji? *Vakagera teri he mitwi yavo, vakaaga na kusikia vukiva vekiiia vekiti: Woyae! Woyae! Ula muzi mbaha, hantu vose vekina na mashua he lukanga veokie vazuri he mburi ya vwedi vwavo! Iki wakondwa he saa mwenzu.
- 20 Zihirwani nywi mwe he ivunde na nywi mwe-zerire na ntume na vaarota! Ambu Murungu aulaha sa vuntu mwekitie.
- 21 Mlao ungi ena nzinya akavusha ibwe lefwanana na ibwe ibaha la kushaia, akalivirita na he lukanga, akati: Nivwo vuntu ula muzi mbaha wa Babeli wenegwishwa na nzinya, neri teukavonwe
 22 rini. *Vaabiga mapango na ngoma na mitoriro na malugunda tevekasikiike kangi hako, neri mafundi a ndima žose teekavoneke hako, neri
 23 kilonzo cha kuhua tekikasikiie hako, *neri kianga cha mtata tekikazeangaa hako kangi, neri izii la mwenye mlondolo na mwai telikasikiike hako rini; ambu vasusuriji vako neki vabaha va isanga; ambu vankoma vose veteshižwe ni vusavi vwako.
- 24 *Kangi sakame ya vaarota na ya vezerire na ya vose vekomiwe he isanga ivoneke hewo.

19.

Hebigwa izumo he mburi ya kukondika kwa muzi wa Babeli. Mlondolo wa mwana nonji. Kirisito efumirira, ila nyama na mwarota wa mongo vekomwa.

1 IVI vyekivecha nikasikia izii sa la ibumba ibaha.

- uko he ivunde, leti: Haleluya, lukanio na vwedi
2 na nzinya ni ža Murungu wetu; *ambu milaho yakwe ni ya idi, ina ulanga;ambu alaha ula mche eteisho kushinda, ekondie isanga na kushinda kwakwe, akavuža sakame ya vandima vakwe he mikono yakwe ula, akaichwia sire.
3 *Vakateta kangi-wa: Haleluya! Moshi wakwe
4 ututurika kale na kale. *Vala vazima makumi meri na vane na žila nyama nne žeho meso, vakakodeka na si, vakamtasa Murungu ekaa he
5 kichumbingwa, vakati: Amina, haleluya! *Hakafuma izii he kichumbingwa leti: Mtogoleni Murungu, nywi vandima vakwe vose, na nywi mwe-mfoleka, vadori na vabaha!
6 Nikasikia izii sa la ibumba ibaha la vantu, kangi lekee sa kuboma kwa mpombe nyinki, kangi lekee sa kururuma kubaha kwa mrurumo wa mvua, leti: Haleluya! Ambu Mfumwa Murungu wetu, ena nzinya žose aguha
7 vufumwa. *Tuzihirwe, tushangalalwe, tumvikie shima:ambu mlondolo wa mwana nonji wafika, kangi mche wa-
8 kwe akuringanya. *Akainkwa shuke žedi žezerire na kumekesa, nesa ažidoke;ambu žila
9 shuke žedi ni maulanga a vezerire. *Akanira: Gonda: Veneakia, ni vala, verarikwe kižo čha mlondolo wa mwana nonji! Akanira:
10 Ižo ni mburi ža idi žakwe Murungu. *Nami nikagwa si he magu akwe nesa nimitase. Naye akanira: Kucheie usitee 'huo. Mi ni mndima mwiyo na wa vanduu vako, vena navwo vuvoni vwakwe Yesu; mtase Murungu. Ambu vuvoni vwakwe Yesu ni mpehongwa yerota.
11 Nikavona ivunde lekijuvuka, nikavona farasi nyewa, kangi ula eipandie etangwa mlanga na wa idi, naye elaha na kugwisha nkondo na
12 ulanga. *Meso akwe ekee sa maluverevere a

- moto, he mutwi wakwe hena mabundu majinki a kifumwa, kangi egondiwe izina, lesimanywa
- 13 ni ani, esire ye mwenye. *Naye edokie shuke, yegerirwe he sakame, kangi izina lakwe niye:
- 14 Mburi ya Murungu. *Mabumba a vankondo, ve uko he ivunde, vakamratera vepandie mafarasi
- 15 majewa, kangi vedokie shuke žedi žezerire. *He momo wakwe hefuma muhandwi wechwa, nesa ateme vankoma nawo; naye enevarisha na nzata ya kiera, naye echumbua he ikongo la kuchumbuia mvinyo wa oro na wa kuvihiwa kwakwe
- 16 Murungu, ena nzinya žose. *Kangi he shuke yakwe na he ngunguro yakwe hegondiwe izina: Mfumwa wa vafumwa na mbaha wa vabaha.
- 17 Nikavona mlao, emuke he izuva, akatanga na izii ibaha, akaaira madeje ose epururika uko wanga: Zoni, vunganani mule kižo cha Murungu
- 18 e mbaha! *Mule nyama ža vafumwa na nyama ža vabaha na nyama ža venye nzinya na nyama ža farasi na ža vala, vežipandie, na nyama ža vose esi vazoro na vala e vazoro, vadori na vabaha.
- 19 Nikavona ila nyama na vafumwa va ili isanga na nkondo žavo vekivungana, vaelwana na ula
- 20 epandie he farasi na nkondo yakwe. *Hakagwirwa ila nyama na ula mwarota wa mongo ekina naye eronga ala mahirimo ekiyowa niyo, etesha vala veguhie kisimbiko cha ila nyama, vetasa fwani yayo; ava veri vakatagwa vereho he lu-
- 21 kanga lwa moto, hantu heakia kibiriti. *Vala vangi vakakomwa ni muhandwi wa ula epandie farasi, wefuma he momo wakwe; madeje ose akaguta nyama žavo.

20.

Shetani echungwa mavuri elufu. Kuvuka kwa kuvoka kwa vefwie. Gogi ne Magogi velwanya vezerire, mlaho wa mkengelejo.

- 1 NIKAVONA mlao, esea uko he ivunde, ehete funguo ža he nkoma na mnyororo mbaha he
- 2 mkono wakwe. *Akagwira lila ijoka, nyoka ya kale, niyo ula mrenge na shetani, akamchungwa
- 3 mavuri elufu, *akamtaga na he nkoma, akafinga, akavika chapa wanga he ye, nesa asiteshe vankoma kangi, ala mavuri elufu esinakuloka. Ao ekivecha kintala achunguwe kamchungo.
- 4 Nikavona vichumbi, vala vevikaie, vakainkwa vufumwa vwa kulaha, na ngoro ža vala, vekikomiwe he mburi ya vuvoni vwakwe Yesu na he mburi ya mburi ya Murungu, na vala vesekitasie ila nyama, neri fwani yayo, vesekiguhie kila kisimbiko he vizango vyavo na he mikono yavo, ava vakahundukiwa ni muho, vakagwira
- 5 vufumwa hamwe ne Kirisito mavuri elufu. *Vala vangi vefwie, tevehundukiwe ni muho, ala mavuri elufu esinakuloka. Ukwo nikwo kuvuka kwa
- 6 kuvoka he vefwie. *Enekia, ezerire ni ula, etea shanga na kuvuka he vefwie kwa kuvoka! Ava kifwa cha keru tekikavadime, mira veneoka vatasata vakwe Murungu na vakwe Kirisito, vengwira vufumwa hamwe naye mavuri elufu.
- 7 Ala mavuri elufu ekikuloka, niho shetani enechunguwa he chumba chakwe, *enetonga kuatesha vankoma, vetua he mpembe nne ža isanga, vakina Gogi ne Magogi, avavunganye he nkondo, vekitalwa venetie sa mshangaga wa lukanga.
- 9 *Vakakwea na uko hantu isanga learame, vakadengania marago a vezerire na ula muzi wekundiwe; niho moto wa Murungu wesea he ivunde
- 10 wevakenja. *Kangi ula shetani, evateshiže, akatagwa he lukanga lwa moto na kibiriti, hantu

- ila nyama yeho na ula mwarota wa mongo; venerishwa vwasi kio na musu kale na kale.
- 11 Nikavona kichumbi kijewa kibaha, na ula ekikaie, ili isanga na ivunde vyekiravona vusho vwakwe,
- 12 vikaaha, tevionie ha kukaa. *Nikavona vefwie, vabaha na vadori, vekimuka mozya he kichumbi- ngwa, vitabu vikafununkurwa; hakafununkurwa kitabu kingi, ni kila cha nkalamo. Vefwie vaka- lahwa sa vuntu hegondiwe he vila vitabu, sa
- 13 vuntu ndima žavo žeeke. *Lukanga lukafwinya vefwie veki he lwo, kifwa na he nkoma haka- fwinya vefwie ve aho, vakalahwa vuntu ndima
- 14 žavo žeeke. *Kifwa na he nkoma hakatagwa na he lula lukanga lwa moto, icho ni kifwa cha
- 15 keru. *Kakicha muntu tevoneke iti egondiwe he kitabu cha nkalamo, niho etagwa he lukanga lwa moto.

21.

Ivunde ishaa na isanga ishaa na muzi wa Yerusalemu mshaa.

- 1 NIKAVONA ivunde ishaa na isanga ishaa; ambu ivunde la kuvoka na isanga la kuvoka vyateka,
- 2 lukanga telu aho kangu. *Nikavona muzingwa wezerire, Yerusalemu mshaa, wekisea he ivunde wekifuma he Murungu, weringanyizwe sa mwai,
- 3 ehambiiwe mwosi wakwe. *Nikasikia izii ibaha lefuma he ivunde, lekiti: Rereha, nyumba ya Murungu he vantu! Naye enetua ha- mwe navo, veneoka mbari yakwe,
- Murungu mwenye enekaa navo, aoke
- 4 Murungu wavo. *Naye enehanguža mashoži ose he meso avo, kifwa teki- kaeoka aho kangu, neri vukiva neri kiio, neri vwasi tevukavoneke aho;
- 5 ambu vila vya kuvoka vyateka. *Ula ekaie kila kichumbingwa akati: Rereha, vyose

- mi niviosha vishaa. Akati: Gonda, ambu mburi
 6 iži žinekuloka kididi, kangi ni ža idi. *Aka-
 nira: Vyarongika! Mi ni A na O, wa kuvoka
 na wa mkengelejo. Ula esikia nkiru, nne-
 nka mpombe ya idaru la nkalamo sutwa.
 7 *Ye enevota, enevipala ivi vyose; mi
 nneoka Murungu wakwe, naye eneoka
 8 mwanangu, *mira vafole na vala vesigwirisha
 na vala vekujiraže na vala vavivi, na vakomi
 na vaashinda na vasavi na vaatasa nkoma na
 vamongo vose, ifungu lavo li hala he lukanga,
 lweaka moto na vibiriti: Nicho kifwa cha keru.
 9 Hakaza mmwenzu wa vala valao mfungate, ve-
 kina na vila videnende mfungate, vyezue ila
 milaho mfungate ya mkengelejo, akateta nami,
 akati: Zo na kunu, nnekuvonyesha mwai, mche
 10 wa mwana nonji. *Akanitonja kimpeho na he
 mngori mweza kangi e mbaha, akanivonyesha
 musingwa wezerire wa Yerusalemu, wekisea he
 11 ivunde wekifuma he Murungu. *Wekina na
 vwedi vwa Murungu; kuimika kwawo kufwa-
 nane na kwa ibwe lena zinda mbahisha, sa
 12 kabwe ka yasipi keteisha kuvona. *Wekina lu-
 kuta lubaha kangi e lueza, kangi wekina mivera
 ikumi na miri, kangi he ila mivera wanga hekina
 valao ikumi na veri, kangi igondiwe mazina, ni
 ala a žila mbari ikumi na mbiri ža vaana Isiraeli.
 13 *Ula mondo hantu izuva lebukia hekina mivera
 mitatu, mondo wa kasikazini hekina mivera mi-
 tatu, mondo wa kusini hekina mivera mitatu,
 mondo hantu izuva legwia hekina mivera mitatu.
 14 *Lukuta lwa uo muzi lwekina vivanza ikumi na
 viri vya mabwe, hantu hekina mazina ikumi na
 meri a ntume ikumi na mbiri ža mwana nonji.
 15 Ula ekiteta nami egwirire kiringanyo, nzata ya
 zahabu, nesa aringanye ula muzi na mivera yawo
 16 na malukuta awo. *Ula muzi una mpembe nne,

kangi vueza vwawo vuringane na vuaramu vwawo. Akaringanya muzi na ila nzata: Sitadio elufu ikumi na mbiri; vueza vwawo na vuangaramu vwawo na vueza vwawo na wanga vuringane. *Akaringanya lukuta lwawo, ula mla akaringanya na kiringanyo cha vantu, hakakuloka mikono igana na makumi mane na mine. *Lula lukuta lujengiwe na mabwe a yasipi, muzi ujengiwe na zahabu ntuhu yefwanana na kilolo chevona. *Vivanza vya mabwe vya lukuta lwa muzi vyekihambiwe na mabwe ose ena zinda: Kivanza cha kuvoka ni yasipi, cha keru ni sapufiro, cha katatu ni kakedoni, cha kane ni sumarato, *cha kasano ni saridoniki, cha katandatu ni saridio, cha kafungate ni kirisolito, cha kanane ni berilo, cha kenda ni topasio, cha ikumi ni kisopuraso, cha ikumi na mwe ni hiakinto, cha ikumi na mbiri ni ametisito. *Ila mivera ikumi na miri neki makarata ikumi na meri, yose, mvera mmwe ni ikarata imwe, nzia ya ula muzi ni zahabu ntuhu yevona sa kilolo. *Sivonie nyumba ya mtaso aho, ambu Mfumwa Murungu, ena nzinya žose, niye nyumba yavo ya mtaso hamwe na mwana ñonji. *Uo muzi tekiutala kuangaiwa ni izuva kana mweži; ambu vwedi vwa Murungu vwauangaža, mtata wawo ni ula mwana ñonji. *Vankoma veneanga he kianga chawo, kangi vafumwa va isanga veneutwaia vwedi vwavo. *Mivera yawo teifingwa na musi; ambu tehena kio. *Unetwaiwa vwedi na shima ya vankoma. *Tehekangie vivivi neri kimwe, neri vala vetea vivivi kana mongo, esire vala, vegondiwe he kitabu cha nkalamo cha mwana ñonji.

22.

Mweta na miti ya nkalamo. Vezerire veanjanya na Murungu. Ichundo.

- 1 AKANIVONYESHA mweta wa mpombe ya nkalamo, wemekesa sa kilolo, wefuma he kichumbi
- 2 chakwe Murungu na cha mwana ñonji. *Gati he nzia yawo, sela ii na sela ila ya mweta hena miti ya nkalamo, yemoga ntunda kantu ikumi na keru, ambu imoga ntunda mieži yose, kangi mahunungo ayo nio ekiža vankoma. *Tehena cho cherariwe aho; kichumbingwa cha Murungu na cha mwana ñonji kinekaa hewo; vandima vakwe
- 4 venemrongia ndima; *vnevona vusho vwakwe, kangi izina lakwe linegondwa he vizango vyavo.
- 5 *Tehena kio kangi, neri tekena eenda mtata kana kianga cha izuva; ambu Mfumwa Murungu enevaangaia, navo venegwira vufumwa kale na kale.
- 6 Akanira: Iži mburi žinekuloka kididi, kangi ni ža idi, kangi Mfumwa Murungu wa mpeho ža vaarota etumie mlao wakwe, nesa avonyeshe
- 7 vandima vakwe vila vyeenda kukuloka fia. *Rereha, nimangaza. Eneakia ni ula egwirisha mburi, žerotiwe he iki kitabu!
- 8 Mi Yohana nimi ula esikie ivi vintu na kuvivona; nekiravisikia na kuvivona, nikatuguta, nesa nitase he magu a ula mlao, enivonyeshe ivi vintu.
- 9 *Akanira: Kucheie usitee 'huo; mi ni mndima mwiyo na wa vaarota, e vanduu vako, na wa vala, vegwirishe mburi ža iki kitabu. Mtase
- 10 Murungu. *Akanira: Usifise mburi žerotiwe he iki kitabu; marongo afika hafuhi. *Eronga kivivi naronge kivivi 'huo, ejirare, nakujiraže 'huo, ula e mlanga, natee ulanga 'huo, ula ezerire nakuzeriže 'huo. *Rereha nimangaza, nitikie vupokeži vwangu, nesa nipokeže vose, vuntu ndima žavo
- 13 ženekaa. *Mi ni A na O, wa kuvoka na wa kukenja, kivoko na mkengelejo.

- 14 Venekia ni vala vegwirisha miomo yakwe, nesa vakundižwe kusi he muti wa nkalamo na kungia
15 he mivera na he muzi! *Ve kula nze ni maguro na vasavi na vaashinda na vakomi na vaatasa nkoma na vose, vekunda mongo na kuutea.
16 Mi Yesu natuma mlao wangu, nesa nimutetie vuvoni vwa vintu ivi he mabumba. Mi ni lukolo lwa mbari yakwe Dawidi, ngalakere yemekesa.
17 *Mpehongwa na mwai veti: Zo! Na ula esikia nati: Zo! Ula esikia nkiru, naze; ye ekunda, nakuguhire mpombe ya nkalamo sutwa.
18 Vose, vesikia mburi žerotiwe he iki kitabu, niva-tetia vuvoni: Muntu ekiongeža ivi vintu, Murungu enemuongeziža milaho, yegondiwe he iki kitabu;
19 *muntu ekivusha mburi kumwe žerotiwe he iki kitabu, niho Murungu enevusha ifungu lakwe la muti wa nkalamo na la musingwa wezerire, vyegondiwe he iki kitabu.
20 Ula etetia vintu ivi vuvoni, eti: Yee nimangaza. Amina! Zo Mfumwa Yesu!
21 Mbonea ya Mfumwa Yesu Kirisito ivakaie veze-rire vose! Amina.

- 18 ...
- 19 ...
- 20 ...
- 21 ...

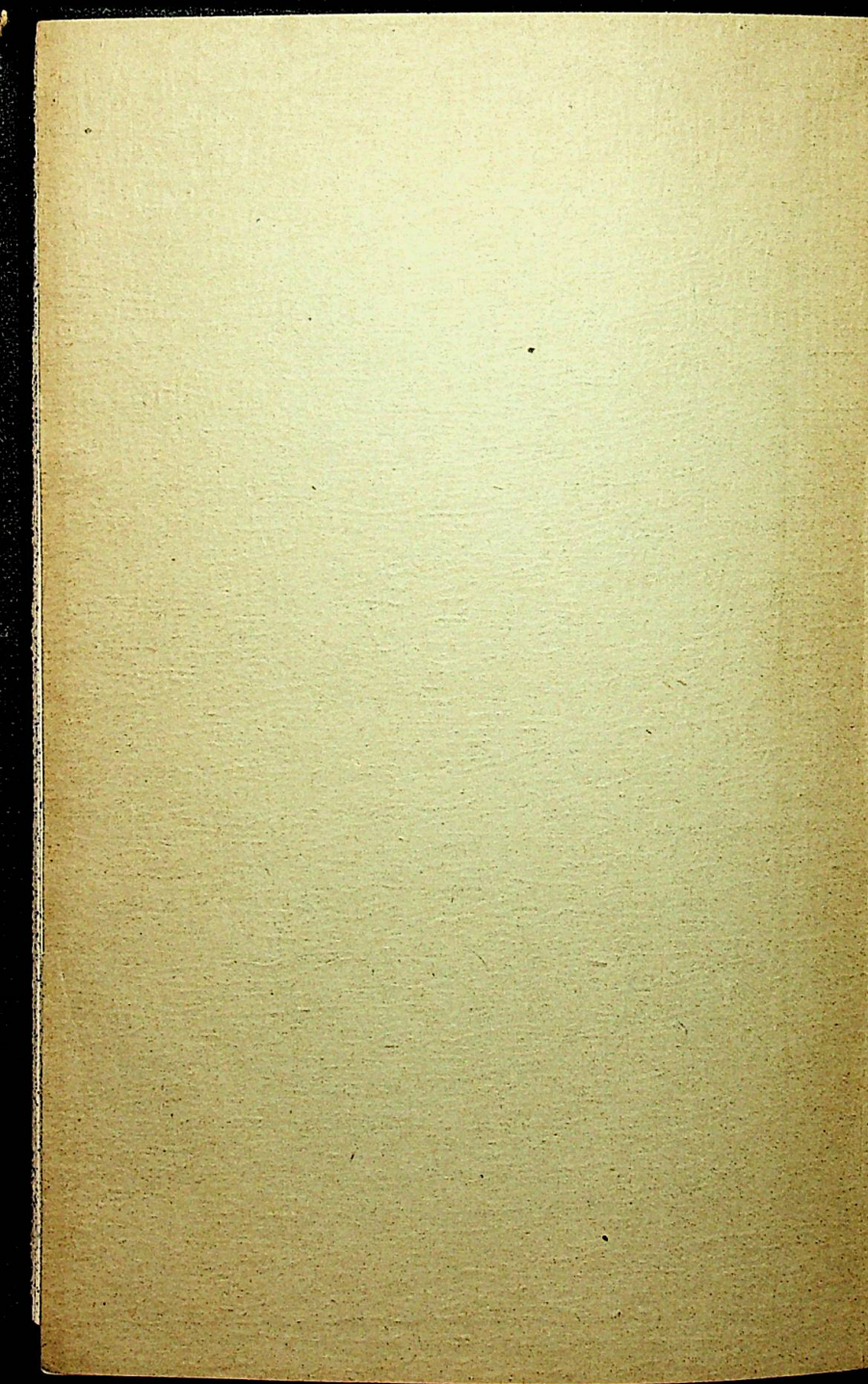

YALE UNIVERSITY LIBRARY

3 9002 08864 6307

Language: Asu

1922 New Testament

Original title: Maagano mashaa: a mfumwa na mkiža wetu Yesu Kirisito.

Publisher: British and Foreign Bible Society

Year of publication: 1922

Country of Publication: United Kingdom

Author (translator): Ernst Kotz

([source: https://dacb.org/stories/tanzania/kotz-ernst/](https://dacb.org/stories/tanzania/kotz-ernst/))

Reference: A bibliography of Scriptures of African Languages, by G.E. Coldham, 1966

Copyright law: 70 year PMA

([source:https://en.wikipedia.org/wiki/Copyright_Duration_Directive](https://en.wikipedia.org/wiki/Copyright_Duration_Directive) and the UK's "The Duration of Copyright and Rights in Performances Regulations 1995")

Based on the copyright of the country of publication and the author in the relevant catalogue, this 1922 New Testament is in public domain.

Alternate names for Asu: Ashu, Athu, Casu, Chasu, Chiasu, Kiathu, Kipare, Pare, Pare-Asu

Spoken most in: Tanzania

([source: https://www.ethnologue.com/language/asa](https://www.ethnologue.com/language/asa))